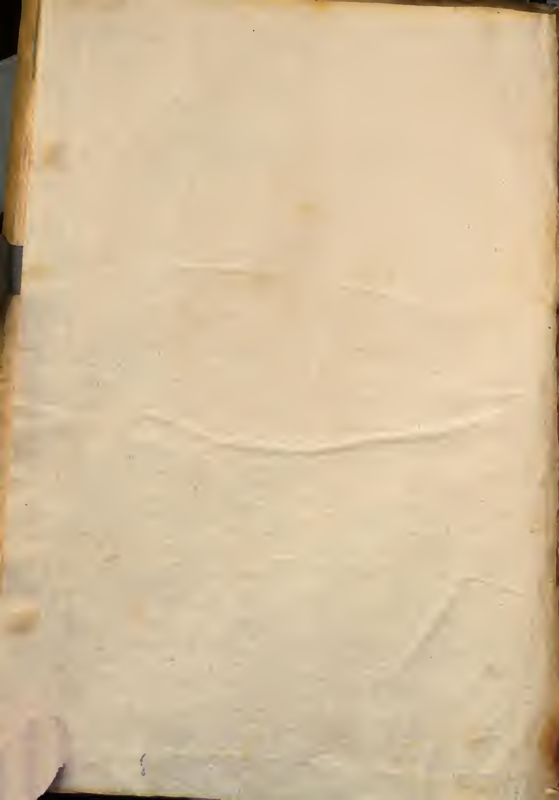








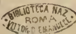




S: P: Q: R:

STATVTA ET NOVÆ REFORMATIONES VRBIS ROMÆ, EIVSDEMQ. VARIA PRIVILEGIA A DIVERSIS ROMANIS PONTIFICIBVS EMANATA IN SEX LIBROS DIVISA NOVISSIME COMPILATA.

ex legato Ill.mi Coccini



Cum gratia et Priuilegio.

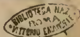








Jul. 5.

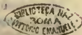


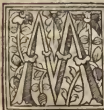





EXORDIVM.

ANTONIVS PETRVTIVS ARTIVM ET MEDICINÆ DOCTOR FRANCISCVS CAFARELLVS IORDANVS DE SERLVPIS CONSERVATORES CAMERE ALME VRBIS IACOBVS CINTIVS PRIOR CAPITVM REGIONVM VRBIS ILLVSTRISSIMO SENATORI AC IVDICIBVS OMNIBVS CAPITOLINIS ET ALIIS OFFICIALIBVS VRBIS ET PERSONIS AD QVAS SPECTAT SALVTEM





Vltorum relatu accepimus tãtam voluminum statutorum, Vrbis penuriam esse / vt eorum ignorantia quodammodo excusabilis & non iniusta videatur: multumq; publice interesse vt omnibus passim eorum copia fiat: qđ nulla re celerius consequi posse censitum est/q̃ vt Imprimenda tradantur. Verum quia exemplaria que extãt librariorum in curia multis mendis aspersa lectores offendunt: & cauillandi scripturas materiam prebent: qđ indignum ducimus/& maxime ob reuerentiam Pauli.ii.Pont.Max. qui auctor corũdem statutorum fuit ad huius populi vtilitatem & commoda/ nostri enim populi Amantissimum in omnibus actibus se prebuit vt verum patrem & Pont. opti.propter que eius diuina memoria a nobis sũmis laudibus atq; preconiis perpetuo & vbiq; celebranda est/Operepretium itaq; visum est vt per quã emendatissima Imprimantur/ superfluis & aduersantibus resecatis/& que non suis locis posita sunt congruis reponantur: Nouellas quoq; constitutiones extrauagantes vna cum apostolicis constitutionibus decretis indultis & priuilegiis in vnum corpus redigi .Idcirco ex decreto in publico & ordinario consilio populi facto huius negotii cura delegata Clarissimis doct.dño Paulo Planca Consistoriano ac Camere Vrbis aduocato: &.M.Salomonio Albertyscho similiter aduocato consistoriano: qui multis vigiliis errata emendarunt: superflua & cõtraria

resecarunt: congruis libris & titulis singula collocarũt: nichilo addi/to vel diminuto quod nouam a veteri dispositionẽ Inducat. Nouel/las quoq; constitutiones & apostolica decreta indulta & priuilegia que prius dispersa & incognita Iacebant in vnum & Idem volumẽ vnãq; consonantiam diligẽter atq; e rep. redigerũt/quod vt necessa/rium & vtile est Reip. sic felicitati horum temporum conuenire vi/detur: qđ sub nostro vere sanctissimo & sapientissimo Adriano. vi. Pontifice Maximo aurea secula redire ceperunt: cuius auctoritate & sapientia hec omnia statuta & priuilegia sunt confirmata & iussa inuiolabiliter obseruari: quẽ deus cuius sola prouidentia ac bonitate datus est nobis incolumẽ ac feliciter in longũ aeuum nobis cõseruet. Vobis itaq; Illustrissimo .d. Senatori Iudicibus ceterisq; ad quos spectat presens pulcherrimum statutorum opus ex omni parte per/fectum in vnum corpus ac debitam consonantiam redactum exhi/bemus: vt secundũ eum causas tã ciuiles q̃ criminales cognoscere & iudicare positis ac debeatis sub vinculo iuramenti. Nichil vsq̃ est vtiq; extra hoc corpus quod iudices aut Aduocati procuratores vel litigantes requirere debeant.

EXORDIVM.



MNIS ETAS ET OMNIS NATVRA in malum prona est ab adolescentia sua/ & in suo cursu ad voluptatem procliuis/ viciorum imitatrix/& labilis ad delicta. Ad quorum repressionem expedit alme Vrbi/ eiusq; inclito populo. noua statuta condere. Et antiqua secundum varietatem tēporum Sanctissimi domini nostri Pauli Pape secundi. Et Romane ecclesie Status exigentiam/ in melius reformare. Similia/superflua/ & contraria remouere/lites abbreuiare/ partes litiganes ab expensarum oneribus releuare. Ad huius laboriosi operis curam. prefatus Sanctissimus dominus noster Paulus secundus Pontifex maximus Amplectens voluntarios labores/vt scandala ex Vrbe remoueantur. lites sedentur. & dubia que natura humana quotidie noua suscitat: declarentur. Antiqua Vrbis statuta. Primo per Reuerendos & Venerabiles patres gentes: Camere. Apostolice examinari voluit. Demum nobis Andree de Sancta Cruce Vtriusq; Iurisdoctori Sacri Consistorii Apostolici Aduocato de Regione Arenule. Euangeliste de Varis de Regione Campimartis. Et colesancto procogii de Franchis de Regione transtiberim: prefate Alme Vrbis Camere cōseruatoribus. Et Paulo de Paparonibus priore Capitum Regionum. ac famosissimis doctoribus domino Natūbene de valentibus de Treuio locumtenenti Magnifici viri domini Francisci de Aringeriis de Senis: presentis Alme Vrbis Senatoris. Domino Lelio de Valle. Dño Iohacchino de Narnea Sacri consistorii Apostolici Aduocatis. & Domino Baptiste de Brēnis legūdoctori Petro de Milinis Laurentio petroni de Clodiis. Iohanne Salomonio de Alberteschis. Et Antonio Symeonis procuratoribus Causarum Curie Capitolii Romanis ciuibus cōmisit: vt vna cum Reuerēdis patribus domino. N. Episcopo Farense & domino Bartholomeo de Maraschis preposito Mantuano. & Sanctissimi domini nostri Depositario: domesticis familiaribus suis dicta statuta reuideremus. Quibus omnibus visis & cōmuni omnium consensu: paucis notorie reipublice euidenter vtilibus: additis & declaratis: & aliquibus tempori non conuenientibus amotis. pro maiori examine sup iis habendo per Reuerendos patres

& dominos Vianensium de Albergatis de Bononia Sancte Sedis Apostolice Prothonotarium & Vicecamerarium. Angelum Episcopum Feltrensem Petrum Episcopum Tirasonensem. Iohannem de Milinis Episcopum Vrbinatensem. & prefatos Episcopum Farensem & Bartholomeum depositarium sue Sanctitatis domesticos & familiares in omnium presentia sue Sanctitati referri & approbari voluit. Quibus omnibus actis. ac de deputatorum per consilium Romani populi approbatione & consensu infrascripta Statuta prout in hoc volumine scripta sunt confirmauit & mandauit plenam habere roboris firmitatem. Cassatis & euacuatis omnibus aliis statutis & consuetudinibus/ que in hoc volumine scripta nõ sunt. ¶ Insuper mãdauit prefatus Sanctissimus dominus noster/ hec statuta a decem diebus in antea inuiolabiliter obseruari: tenaciter prout iacent. Et nullum audiri allegantem aliqua alia statuta/ vel consuetudines presentibus contraria vel aduersa. Sed secundum ista dumtaxat voluit iudicari Et ea in omnibus casibus in quibus disponunt in iudicio & extra obseruari. Quibus nec per rescriptum nisi per Signaturam Sanctissimi domini nostri eiusq; legitimorum successorum. Nec per Bãnimenta Senatorum pro tempore existentium nec per contrarias consuetudines aut stilos preteritos aut futuros preiudicari possit decernentes irritũ & inane quicquid incontrarium contigerit attemptari.

DE SVMMA TRINITATE. Cap.i.


N vnum deum patrem omnipotentē firmiter credimus & simpliciter cōfitemur.eiusq; vnigenitum filiū Ihesum Christum ex Maria virgine incarnatum & in spiritum sanctum ex patre & filio procedentem: sanctamq; fidem catholicam cum omnibus suis articulis cōfitemur quā beati Petrus & Paulus apostolo℞ principes:per quos euangeliū Rome resplenduit decreuerūt eius patres veriq; pastores/qui vno die pro merito/vno loco pro gloria/sub persecutore Vrbem ipsam glorioso cruore martirii Christo domino consecrarunt ipsamq; fidem per omnes subiectos seruari & coli mandamus contrarium vero credētes penis legalibus feriri iubemus.

Q.SENATOR DIFFIDET HERETICOS. Cap.ii.

STatutum quoq; domini Anibaldi dudum Senatoris Vrbis approbantes Statuimus q̧ heretici credentes & fautores eorum sint perpetuo diffidati & eorum bona publicata. Et quilibet Senator in prīcipio sui regiminis publice eos diffidet & eorum bona publicet: sint etiam infames & ad nullum publicū officiū admittantur.

DE SENATORE QVOMODO DEBEAT ESSE Cap.iii.

IN Alma vrbe & eius regimine sit & esse debeat vnus Senator forensis extra ipsius vrbis iurisdictionem & districtum / qui Senator gerat officium per sex menses tantum duraturum q̧ tēpus prorogari nō possit/nec in dicto officio refirmari.Nec possit aliquis esse Senator vrbis de aliqua terra que sit vrbi ꝓpinqua per quadraginta milliaria.Et qui semel fuerit Senator/nō possit ad dictum officium & eius regimen assummi vsq; ad duos annos completos sui officii a fine computandos.Et si in predictis cōtrafuerit factum/ipso iure sit nullum.Et gesta per eum & officiales eius non valeant ipso iure non obstante aliqua alia deliberatione priuilegio vel statuto in contrarium loquentibus.

DE EODEM. Cap.iiii.

NVllus possit eligi ad officium Senatus/ qui alicui de magnatibus Vrbis vsq; ad tertium gradum consanguinitatis vel affinitatis quomodolibet attineret Ac etiam si fuerit Socer aut Gener aut Cognatus vel consobrinus aut nepos carnalis vel consobrinus aut maritus neptis carnalis vel consobrine predictorum magnatum Romanorum ciuium predictorum Et si cōtrafieret ipsa electio sit nulla ipso iure.

DE EODEM ET EIVS FAMILIA. Cap.v.

SEnator forensis qui per tempora fuerit electus ad officiū Senatus exercendum habeat pro eius salario a Camera Vrbis pro sex mensibus mille quingentos florenos auri de Camera cuius tocius salarii tertia pars In principio dicti officii soluatur Alia vero in principio tertii mensis Altera vero tertia in Camera retineatur nec sibi solui debeat donec de suo officio tempore scindicatus fuerit liberaliter & realiter absolutus :Et vltra dictum salarium a dicta Camera vel aliqua persona non possit percipere vel habere aliquid per se vel per alium aliquo quesito colore nisi in casibus a statutis permissis:Et tēpore sui ascensus pro exercendo officio prelibato & dicto durante officio semper suo periculo & fortuna secum conducere debeat & habere forenses extra vrbis districtū officiales infrascriptos videlicet sex Iudices pro affectamēto duos qui vocentur collaterales:quorum vterq; sit & esse debeat legūdoctor:& de suo doctoratu docere infra xv.dies a principio sui officii per publicum instrumentum/duos ad maleficia:Quintum ad officium Camere vrbis & inuestimētorum fractorum & violentiarū:pro quibus agitur ciuiliter:Et sextum qui cognoscat de rebus cōmunibus diuidendis/ denunciatione noui operis:& interdicto q vi aut clam:& de viis aut plateis occupatis/& de dāno infecto:& de causis ciuilibus a cētum libris infra :Et de aliis extraordinariis quibuscūq; vsq; in dictā quātitatem Cētum librarum. Qui iudices debeant esse de loco distanti ab vrbe per quinquaginta miliaria ad minus:Et qui semel fuerit in officio supradicto cū dicto

Senatore forensi vel aliquo predictorum vel infrascriptorum non possit In Curia Senatoris seu Capitolii aliquod officium exercere, nisi elapsis duobus annis a tēpore quo finiuerit officium supradictū. Et quilibet dictorum iudicum mense quolibet debeat recipere.xii. florenos auri cum dimidio.¶ Debeat etiā ducere Senator predictus & tenere quatuor marescallos:quatuor notarios maleficiorū:& vnū Notarium marescallorum:quatuor socios indutos secum vna rauba ydonea & sufficienti:Octo familiares domicellos indutos de partita vel vergata/quorum vnus sit & esse debeat super officio executionis condēnatorum & diffidatorum Camere vrbis & ipsas executiones facere possit & facere teneat/& debeat sine aliquo salario a Camera vrbis sine alia persona.Alius sit super extraordinariis videlicet molendinariis tabernariis macellariis & aliis extraordinariis /& ipsum officium extraordinariorum facere teneatur & debeat sine aliquo salario a Camera vel alio percipiendo. Qui officiales predicti pro scriptura per eos fienda nihil a Camera vrbis vel aliquo alio possint percipere vel habere.Item &.xx.equos Armigeros valor.ad minus xxv.floren.auri pro quolibet equo computatis equis marescallorū & caualcantium infrascriptorum.Qui equi tam Senatoris q̃ marescallorum debeant bullari bulla sine Mercho Camere vrbis. Et cōseruatores teneantur proprio iuramento ipsam bullam fieri facere & ipsos equos bullari facere infra terminum trium dierum a die ascensus dicti Senatoris computandorum.Et berrerios.xx. qui cum ipso Senatore continue in ipso palatio die noctuq; debeant residere toto tempore sui regiminis. Quorum Notariorum maleficiorum quilibet percipere debeat pro suo salario sex mensium:& semestris temporis antedicti tantum videlicet mense quolibet vti solitum est:& residuum pro scripturis.Marescallorum vero quilibet mense quolibet a dicta Camera recipere debeat pro salario floren. auri cū dimidio dūmodo dictus marescallus toto tempore sui officii duos caualcantes & tres equos in palatio Capitolii debeat continue retinere.Et siquis marescallus defecerit in predictis domini Cōseruatores qui fuerint per tempora pro rata temporis ipsius salarium debeāt defalcare. ¶ Qui Conseruatores de predictis officialibus & equis Senatoris teneātur semel in mense requisitionē facere & punctaturas

facere scribi per eorum notarium & per notarium Camere: vt tempore scindicatus fiat defalcatio debita salarii supradicti/ad penam vigintiquinq; lib. Notarius vero marescallorum mense quolibet recipiat a dicta Camera quatuor floren. auri. Et ipsi omnes officiales in palatio Senatoris cum ipso Senatore toto tempore sui regiminis teneantur & debeant residentiam facere personalem die noctuq;/& inde se non absentare extra vrbem per tria miliaria sine licentia speciali dictorum dominorum Conseruatorum: Ad penam. xxv. lib. prouisi: pro quolibet officiali & socio seu marescallo & ad penā. x. lib. proui. pro quolibet equo & pro quolibet berrerio die quolibet/ de qua licentia debeat apparere per apodissam subscriptam manu notarii Conseruatoris sigillatam bulletta seu sigillo eorum: Possint tamen marescalli ire extra vrbem per tria miliaria per districtū vrbis exercendo eorum officium cum licentia & mandato Senatoris seu alicuius iudicis palatini seu dominorum Conseruatorum. Quibus etiam sociis familiaribus/berreriis Iudicibus & Notariis ac tubatoribus & banditoribus ceterisq; aliis officialibus cōsuetis ad vitam/qui sunt numero vigintiunus: & quatuor cercatoribus seu rimatoribus vni carnifici quem in dicto officio Senator predictus teneatur retinere cum salario a dicta Camera soluenda: dictis cercatoribus & carnifici infra palacium Capitolii dominus Senator de suo salario toto tempore sui regiminis expensas victuales facere & exhibere effectualiter teneat. ¶ Ad hoc vt fraus in predictis cōmitti nō possit Conseruatores qui tunc in officio prefuerint secunda vel tertia die post Senatoris ingressum teneantur. ad penam. xxv. lib. prouisinoꝝ ꝑ quolibet facere scribi per Notarium eorum & notarium Camere nomina iudicum notariorum marescallorum domicellorum berreriorum pilaminaq; equorum & eorum merchos faciant etiam eis fieri fidem de doctoratu dominorum collateralium vt tempore cuiuslibet requisitionis fiende per eos possit apparere an per Senatorem fit cōmissa negligentia vel defectus. ¶ Additum est ꝙ dominus Senator expendat & expendere debeat de dicto salario pro reparatione Palatii Capitolii de consensu dominorum Conseruatorum predictorum pro tempore sex Mensium officii sui Senatus Centum floren.

DE IVRAMENTO SENATORIS Cap.vi.

Innocii cap. 7.

SEnator statim cum Capitolium ingreditur ad Senatus officium exercendum iuret in manibus Conseruatoris ad sancta dei euangelia tacto libro: officium sibi cōmissum exercere per se & suos officiales legaliter & bona fide cum omni diligentia & sollicitudine debita: Inquisitoribus heretice prauitatis cōtra hereticos prestare fauorem quando fuerit requisitus in fauorem fidei catholice cristiane/ Vrbem Romanam & eius Ciues comitatum & districtum in pace & tranquillitate manutenere regere & gubernare: malis hominibus Romam & eius prouintiam purgare: iura & bona ac iurisdictiones & dignitates vrbis & eius Camere conseruare defensare: ac occupata & deperdita recuperare pro posse: hospitalia religiosa & pia loca manutenere & defensare: & in causis eorum ac viduarum pupillorum pauperum & miserabilium personarum & dotum mulierum procedere & pcedi facere simpliciter & de plano sine strepitu & figura iudicii. Locationes factas & fiendas ciuibus Romanis & districtualibus im perpetuum vel ad tertiam vel ad quartā generationē seu ad tempus breuius manutenere & conseruare: & ipsos in eorum possessione defendere: & expulsos in possessionem reducere: Statuta facta & fienda seruare sicut iacent absque alia mala seu sophistica interpretatione & facere per suos officiales & iudices obseruari. Et in casibus in quibus statuta aliquid non disponunt seruare & seruari facere. Iura Ciuilia & in defectum iurium ciuilium iura Canonica obseruari facere/Et omnibus petentibus manus puras & mundas habere ab omnibus illicitis abstinere: gratias non petere in consiliis. Et q non queret in officio refirmari. Et q tenebit familiam & equos suos & non suppositos prout statuto requiritur. Et q dabit constituta salaria: nec conuentiones aliquas lucratiuas maxime cum iudicibus marescallis & notariis maleficiorum faciet. Et q marescallos & eorum famulos curabit armatos die noctuque incedere cum tribus familiaribus ad minus si pedester incesserit. Si equester cum duobus caualcantibus ad minus: Q d si contrafecerit penam. xxv. ducatorum ipse Senator & marescallus vice qualibet incurrat. Et maxime q sibi arbitrium cōcedatur seu q non scindicetur/seu q ante vel infra tempus sui officii

ſcindicari debeat nullam deliberationem facere vel procurare que ſit ſeu eſſe poſſit ordinationibus factis & faciendis per dominos Conſeruatores preſentes & futuros contraria vel aduerſa. Et ipſis dominis Conſeruatoribus & eorum Camere iuribus aſſiſtere & preſtare ſuffragiū & fauorem. ¶ Et ſimili forma per omnia iurent iudices appellationum aſſumpti in vrbe ad officiū iudicis appellationū & eorum notarii. Et ſimiliter iudices maleficiorum & notarii.

DE DEFENSIONE PAVPERVM ET MINORVM. c. vii.

SEnator ꝓprio iuramento defendere teneatur & manutenere pauperes minores impotentes & perſonas eccleſiaſticas tenentes & poſſidentes terras que infra potentes perſonas ſunt. Et preſtet eis auxilium & fauorem quotiens ſuper his fuerit requiſitus. Ad penam quatuor lib. prouiſinorum.

DE IVRAMENTO IVDICVM COLLATERALIVM ET IVDICIS APPELLATIONVM. Cap. viii.

QVilibet ex iudicibus Curie Capitolii & iudex appellationū iurent in preſentia dominorum Conſeruatorum officium ſibi cōmiſſum exercere legaliter ſolicite & bona fide/remotis amore odio prece pretio & omni munere: Et cauſas que coram ipſo agitarentur expedire infra tempus a ſtatuto facto & fiendo prefixum vel prefigendum ſine conſiliario diffinire: niſi ſuper eis haberetur cōſiliū de vtriuſq; partis conſenſu. Et ſingulis diebus iuridicis & horis debitis ad banchum ſedere & ſtatuta teneantur obſeruare & iuſticiam vnicuiq; reddere/ſub penis in ſtatutis factis & fiendis contentis.

DE IVRAMENTO IVDICVM ET NOTARIORVM MALEFICIORVM. Cap. ix.

IVdices & notarii maleficiorum iurent eorum officium debite & munde abſq; aliquo pretio aut munere exercere de delictis verā & integram informationem recipere in inquiſitionibus omnes &

fingulas qualitates deliƈtorum ponere abſq̃ omni dolo & fraude & aliqua humana gratia vltra promiſſa per ſtatuta vrbis etiam ſponte oblata non recipere ſub pena periurii. Et ſimilis pene q̃litatis omiſſe aut vltra veritatem appoſite.

¶ Q. SENATOR ET IVDICES CAPITOLII. IVS REDDANT. Cap. x.

SEnator ſingulis diebus iuridicis hora veſperarum in Aula ſuperiori palacii Capitolii faciat ſui copiam/& preſtet omnibus audienciam. Et quilibet ex iudicibus eius mane & ſero ſedeat ad banchum audientie palacii inferioris diebus iuridicis in ſero tamen non faciat actus iudiciales ſed audeat allegationes & informationes a partibus/quas de mane propter preſſuram & occupationes iudicialium actoris cõmode non potuerit audire. Extra banchum autem eum nullo aduocatorum faciat ratiocinium vel occultum colloquium Cameras autem Senatoris & iudicum nullus aduocatorum ingredi poſſit Satis eſt enim q bis in die habent copiam iudicum predictorum: & ſemel in die habent copiam domini & Senatoris hora ſuperius declarata Senator qui contrafecerit in p̃dictis quinquaginta lib. prouiſinorum Iudex vero contrafaciens. xxv. lib. prouiſinorum Camere ſoluat de eorum ſalario per Camerarium retinendas vice qualibet qua contrafactum fuerit per eos vel alterum ipſorum.

DE OFFICIO COLLATERALIVM SENATORIS. Cap. xi.

SPectat ad iudicum collateralium domini Senatoris de cauſis ciuilibus ordinariis & extraordinariis cognoſcere/inſtrumenta dotalia/appodiſſas/& alia publica inſtrumenta/teſtamenta/codicillos/& alias vltimas voluntates/executioni mandare/& celeriter expedire/infra tempora a ſtatutis prefixa puppillis tutores dare/de reſtitutione in integrum cognoſcere/& omnibus quacunq̃ re ciuiliter querelantibus tam in poſſeſſorio q̃ etiam in petitorio iuſtitiam miniſtrare.

DE OFFICIO IVDICIS CAMERE. Cap.xii.

PErtinet ad officium Iudicis Camere cognoscere de omnibus causis que vtuntur inter priuatas personas, & Camerã Vrbis & ipsas celeriter extra ordinem expedire sumarie Iura tributa & census redditus & prouẽtus/salis & focatici pecunie & alterius cuiuscũq3 rei Camere conseruare manutenere defendere & ad Cameram reducere & solicite vigilare q͏ fiant executiones sẽtẽtiarum latarum & ferendarum ex quibus veniunt pecunie & alie res Camere applicande.

DE OFFICIO SEXTI IVDICIS. Cap.xiii.

AD officium sexti Iudicis Palatini super ciuilibus deputandi spectat cognoscere de causis ciuilibus a.C.lib.ifra & de oĩbus extraordinariis quibuscũq3 in ciuilibus vsq3 in dictam quãtitatem & etiam de inuestimentis fractis. Qui omnes causas que coram ipso agitari contingerit infra triginta dies vtiles a die prime citationis numerandos debeat terminare. Ad penã.xxv.lib.prouisi.pro qualibet causa terminata Vrbis Camere applicandarum & instantia intelligatur esse perempta coram dicto iudice elapsis.lx. diebus sicut in causis aliis ordinariis & summariis.

DE OFFICIO IVDICVM MALEFICIORVM. Cap.xiiii.

AD officium iudicum malefició℞ spectat cognoscere de causis criminalibus & ipsas diligenter discutere & cauere ne super eis inter accusantem & accusatũ collusio fiat/& eas diffinire infra tẽpus a statutis factis & fiendis prefixum & singulis debitis diebus ad banchum maleficiorum sedere.

DE EODEM. Cap.xv.

EX duobus iudicibus ad maleficia deputatis alter de violentiis expulsiuis & turbatiuis & dãpnis datis/de quibus plerũq3 criminaliter agitur/discuciat & cognoscat: Alter vero de oĩbus aliis excessibus & delictis/nisi Senator aliter ordinauerit vt inde p̃mixtim quilibet cognoscat de quocũq3 excessu maleficio vel delicto.

DE OFFICIO MARESCALLORVM. Cap.xvi.

MAreſcalli Curie Capitolii faciant ſolicite & diligenter executiones & alia per Senatorem & eius iudices cõmittenda/& per Vrbem/& extra Vrbem diſcurrant/viciſſim die noctuqꝫ pro armis rimarifaciant/Latrones diffidatos/& homicidas/& alias perſonas infamatas conquerant perſequantur & apprehendant. Item ſemper dum Ius redditur in Palatio. Et ſemper dum equitant de die/& de nocte/teneant portare correctum bacilectum/& cirothecas/de ferro ad penam.x.lib.proui.retinẽdarum/de eorum ſalario pro qualibet vice qua cõtrafecerint. ¶ Itẽ inhibemus dictis Mareſcallis ꝙ tẽpore quadrageſime ab illis qui ſunt vltra pontem Sancti Petri in Ciuitate Leonina & in aliis locis cõſuetis nihil exigant. Ad penam.xxv.lib. ꝓui.ꝑ qualibet vice qua contrafecerint. ¶ Volumus tamen ꝙ predicti mareſcalli tempore indulgentiarum & quadrageſime peregrinis & vltramontanis arma non auferant nec tollant. Et ſi Mareſcalli contra predicta cõmiſerint incurrant penam.x.lib.vice qualibet. Et ſindicus teneatur de predictis ſindicare eoſdem.

DE OFFICIO PROTHONOTARII ET EIVS SALARIO. Cap.xvii.

ITem Statuimus & ordinamus ꝙ in Curia Capitolii ſit & eſſe debeat vnus tantum prothonotarius/& vnus ſcriptor ſibi in officio deſeruiens quorum officium duret ſpacio trium mẽſium in eorum electione forma ſeruetur/prout in electione notarii & ſcriptoꝝ Camere ſeruari debet. Qui prothonotarius & ſcriptor habere debeant quãdam banchettam iuxta tribunal domini Senatoris. qui prothonotarii & eius ſcriptor debeant recipere emolimẽta officioꝝ ſuorum iuxta tabulam inferius deſcriptam. Quorum emolimentorum due tertie partes ſint prothonotarii & reliqua tertia pars ſit ſcriptoris.

DE DE LIBERATIONE ASSECTAMENTI. Cap.xviii.

NVlla deliberatio fiat per iudices aſſectamenti que ſit contra ſtatuta & iura ſuper aliqua re cauſa vel negocio. Et ſi facta fuerit

ipso iure non teneat:Et quilibet ex iudicibus talem deliberationem facientibus puniatur in.v.lib. proui. Et eandem penam incurrat si causas ad affectamentum reduxerint.

DE EODEM. Cap.xix.

DEliberatio quecūq; facta per iudicem affectamenti non teneat nisi fuerit per duas partes ipsorum obtenta. Et aliter eam Prothonotarius non scribat ad penam.v.lib.prouisinorum.

Q. SENATOR NON AVDEAT PETERE LIBERVM ARBITRIVM. Cap.xx.

HOc presenti edicto ꝑpetuo valituro sancimus ꝙ Senator qui erit per tempora in Senatus officii regimine constitutus non petat nec petere possit quouis quesito colore tam in consilio priuato q̄ in consilio generali seu parlamento publico arbitrium liberum seu ꝙ non scindicetur vel ꝙ infra vel ante tempus debitum seu gratiam aliquam a Romano Populo. Et si quis contrafecerit & concederet eidem ipsa concessio sit ipso iure nulla: & Senator seu quis alius Rector qui arbitrium petierit supradictam penam mille lib. proui.incurrat retinendarum de suo salario per dominos Conseruatores & Camerarium Camere Vrbis tempore sui scindicatus. Et nullus audeat in ipsis consiliis vel parlamento proponere arrengare vel consulere. Et siquis cōtrafecerit penam.C.lib.proui.incurrat: & Reformatores consulentes & arrēgantes huiusmodi penam similem incurrere volumus ipso facto.

Q. SENATOR STET AD SCINDICATVM. Cap.xxi.

SEnator finito suo officio cum omnibus iudicibus & familiarib⁹ & officialibus suis teneatur stare & sistere personaliter decem diebus coram iudice sindico deputando ad ratiocinia eius & coram ipso/Ipse & officiales predicti teneantur de gestis & administratis & factis durante officio reddere rationem & vnicuiq; conquerenti

respondere de iure & omnibus satisfacere quibus de iure tenetur. De quibus omnibus dictus Iudex sũmarie cognoscat & infra. x. dictos dies causam decidat de plano sine strepitu & figura iudicii. Nõ obstantibus/feriis & non obstantibus solẽnitatibus iuris dummodo veritas discutiatur :& ad illam saltem respectus & consideratio per iudicem habeat. ¶ Et siquis ex dictis iudicibus officialibus sociis & familiaribus absentauerit se quacũq; de causa Senator teneatur pro absentibus iam dictis ad omnia ad que dicti absentes condemnari deberent si personaliter interessent Teneatur etiam pro omnibus ad omnia ad que predictos condempnari contingerit: Pro quibus condempnationibus & debitis Camerarius tertiam partem salarii Senatoris debeat retinere & sibi non soluere nec deponere quousq; per iudicem sindicatorem ipse & omnes officiales fuerint absoluti. Et si dictum salarium non sufficeret ad predicta detineatur personaliter quousq; soluerit totum in quo ipse & predicti officiales fuerint condẽpnati. ¶ Et conseruatores Camere Vrbis non possint nec debeant Senatori de dicta tertia parte salarii appodissam facere nec ipsam terτiariam deponere donec fuerit per iudicem sindicatorem vt supra dictum est absolutus vel condẽpnatus. Et si contrafecerint incidant in penam Centum librarum prouisinorum.

DE SCINDICIS SENATORIS ET IVDICVM. Cap. xxii.

STatuimus q; Scindici deputarĩ non debeãt ante diem finis officii Senatoris/& si ante eorum notitia haberetur ipso iure non valeat eorum deputatio/& alii creari debeant pro scindicatu prefato.

DE IVDICE ASSESSORE QVI SCINDICAT SENATOREM ET IVDICEM APPELLATIONVM. Ca. xxiii.

IVdex ad scindicandum senatorem & eius Iudices & officiales & familiares & Iudicem appellationũ assumptus gesta per dictũ Senatorem & eius officiales & iudices diligenter examinet/presertim si tẽpore debito cause fuerint determinate/& si p sentẽtias criminales & Iudices Camere fuerit camera in suis Iuribus tributis & censibus

defraudata. Et in principio sui officii iuret predicta omnia & singula & quecumque alia spectantia ad ipsius officium bene solicite & legaliter adimplere. Et Iudicibus & officialibus omnibus de male & negligenter gestis debitas penas inferre/remotis odio amore prece precio & omni munere. ¶ Et dictus Iudex hoc modo in scindicatu procedat quod primo die quo ipsum scindicatum intrabit mittat vnum bannum publicum in scalis Capitolii & per alia loca Vrbis consueta quod quicumque vult conqueri de dictis Senatore iudicibus sociis officialibus & familiaribus suis & aliquam questionem porrigere vult contra eos vel aliquem eorum aliquam accusationem petitionem vel denuntiationem assignare compareat coram eo infra duos dies ad faciendum predicta. Secundo autem die mittat secundum bannum vt supra quod quicumque vt supra infra alios duos dies. Quarto autem die mittat simile bannum quod quicumque vt supra compareat infra alios duos dies ad faciendum predicta Iudici autem appellationum assignet in quolibet banno pro vno die ad faciendum predicta. Et si dicta banna missa non fuerint possit quecumque petitio assignari & decem dies quibus ad scindicatum stare debet non curat.

DE VACATIONE OFFICII SENATVS. Cap. xxiiii.

SI Alma vrbs Senatus careret regimine domini Conseruatores qui tunc temporis in inconseruatoratus officio presiderent & successiue post finitum eorum officium successores possint & debeant dictum officium Senatus vt premittitur vacans cum mero & misto imperio exercere eo tempore quo huiusmodi tempus vacationis extiterit & ipsorum Conseruatorum officium duret: & vsque quo nouus Senator qui fuerit electus ad ipsum officium exercendum ad vrbem venerit & Capitolium ascenderit ad ipsum officium inchoandum secundum formam electionis de eo facte.

DE SALARIO ET FAMILIA CONSERVATORVM OFFICIVM SENATVS EXERCENTIVM. Cap. xxv.

ITem quod predicti domini Conseruatores qui sic tempore vacationis in Senatus officio presiderent vigore exercicii officii prelibati

tenere & habere debeant duodecim famulos inter quos sit vnus co/nestabilis expensis & salario Camere vrbis & floren.auri tãtum pro suo officio Senatus vltra salarium pro officio conseruatoratus debi/tum est expensis a Camera vrbis percipere debeant & habere & non vltra: Pro tempore vero quo essent in officio conseruatoratus tãtum habere debeant vltra predicta die quolibet pro quotidianis expensis ipsorum & duodecim fidelium & duorum tubicinum & trium no/tariorum coco & conestabili tres floren.auri: Salarium vero dictarũ personarum per Cameram vrbis pro vt consuetum est soluatur. Et ꝙ vltra dictum salarium sub aliquo colore nihil possint petere vel habere cum officium Senatus exercerent. Et ꝙ in dicto officio exer/cendo habeant & habere teneantur & debeant iudices & notarios Romanos vel forẽses vel saltem de comitatu vrbis pro eo tempore quo ipsi in tali officio vt premittitur residerent/cum salariis declarã/dis per duos Conseruatores cum cõsilio capitũ regionum &.xxvi. minorum virorũ vel maioris partis ipsoꝝ. Et talis declaratio valeat ac si per generale consilium esset facta pro rata temporis persoluẽdis Expensas autem victuales iudices notarii & alii officiales sic electi a Camera vrbis percipiant pro eo tempore quo fuerint in exercitio officii memorati. ¶ Hoc addito ꝙ si contingerit aliquã legationem venire extra districtũ vrbis dicto tẽpore dicti Conseruatores possint si eis videbit & placebit in honore fiendo dicte legationis expendere in confectionibus vel conuiuiis vel simili vsq; ad quinq; floren. auri de pecunia dicte Camere pro qualibet ambasiata. ¶ Item est additũ p̃senti capitulo ꝙ dicti Conseruatores tẽpore eoꝝ finiti officii p eoꝝ scindicum scindicent tantum de furto Symonia & baractaria quã/tum ad gesta & cõmissa p eos in conseruatoratus officio ptinet tãtũ/ quãtum vero ad ea que administrauerunt in Senatu vt bene scindi/cent. Nõ obstãte aliquo capitulo vel cõstitutiõe incõtrariũ loquẽte.

DE IVRAMENTO MANDATARIORVM. Cap.xxvi.

ITem Mandatarii & supcauatores iurent eoꝝ officium exercere bene legaliter & bõa fide/remotis odio amore & p̃cio & timore quorum sacramentum in libris Camere scribatur & illud officium

non exerceant nisi prius dederint Senatori fideiussoriam cautionem de.C.soli.prouisi.& supcauatores de decem lib.ꝓuisi.que fideiussio etiam in Camera conscribatur.

Q.NVLLVS ROMAMVS POSSIT HABERE OFFICIVM IN CVRIA SENATORIS. Cap.xxvii.

NVllus Romanus possit esse Iudex palatinus seu assessor Senatoris forensis in Curia Capitolii.Et qui illum assumpserit vel elegerit.C.lib.prouisi.Camere soluat.Et assumptus si se tali officio ingesserit soluat.L.lib.ꝓui.Et gesta per eum non valeant ipso iure: & hoc locum habeat Impostez assūmendis.Et Senator teneaẗ eisdē interdicere officium supradictū & eum a dicto officio amouere. Ad penam.C.lib.prouisi.ꝑ Camerarium de suo salario retinendarum.

Q.NVLLVS INFRA DVOS ANNOS ELIGATVR AD VNVM ET IDEM OFFICIVM NISI SEMEL.Cap.xxviii.

ITem Statuimus & ordinamus ꝙ nullus Romanus vel districtualis qui habuerit aliquod officium in curia Capitolii possit ad illud officium elegi vel assūmi nisi elapsi fuerint duo anni a tēpore quo finiuit officiū supradictū.Exceptis officiis Notarioꝝ dicte curie.

DE OFFICIO CONSERVATORVM CAMERE VRBIS. Cap.xxix.

AD officium Conseruatoꝝ ante omnia spectat vigilem ac pcipuam curam ꝓ statu.S.D.N.Pape ac sancte Romane ecclesie/ & ꝓ vrbis tutela/& pro ciuium quiete semp habere.Et quecūq; edificia & opera publica inuiolata & illesa custodire.Et cōtra quoscūq; interceptores aut violatores reꝝ vetustaꝝ & contra omnes temploꝝ ecclesiaꝝ ornamenta aut lapides subripere aut corrumpere non verentes/acerrime insurgere & inquirere & vt seuerissime animaduertaẗ insistere.Sacratia omnia & reliquias sanctoꝝ diligenter custodiri facere.Claues tabernaculi vbi inclusa sunt capita beatoꝝ apostoloꝝ

Petri & Pauli in basilica sancti Iohānis Lateraneñ. apud se & alios deputatos retinere & retineri facere. Et vt statuta: decreta: cōstitutiones omnes approbate perpetuo custodianť & per omnes ius dicentes seruentur: & iuramentum solēne a Senatore in ingressu sui officii & a suis iudicibus & a Capitaneo Romani populi super eorum officii obseruatione recipere & pstari facere. Et ne monopolia per artifices & ipsoꝝ vniuersitates aut alique constitutiones fiant que statutis generalibus vrbis contrarienť phibere: Easdem constitutiones artificū & vniuersitatum corrigendi refutandi vel admittēdi auctoritatem & potestatem habeāt. Et de quibuscūq; iniustitiis & sententiis p cōsules & officiales artium a quibus appellari phibitum est per statuta ipsoꝝ quibuscūq; psonis illatis p viam querele cognoscere & summatim terminare nisi aliter p statuta ipsoꝝ sit puisum q; possit videri de iniustitia p eos facta. Et sup omnes artes & consulatus curie Capitolii subiectis iurisdictionem exercere. Et similiter etiam condēnationes & sententias Capitum Regionum ac Antepositoꝝ vrbis per viam querele extraiudicialiter reuidere & terminare: & de omnibus causis extraordinariis ad cameram vrbis ptinentibus cognoscere. Extraordinarios īstituere eosdēq; punire & cohercere: Et si iusta subsit causa priuare. Mandatarios etiam publicos constituere p singulis Regionib⁹ ac mutare & priuare possint. Sex etiā caballarios camere pdicte. Ac suprastantes muroꝝ & edificioꝝ publicoꝝ. Custodes carcerum: Numeratoresq; pecudū pariter instituere ac deputare. Officia pterea palatii Capitolini & tubicinas renouare & confirmare & successoribus de nouo concedere. Potestates & officiales terraꝝ inclito populo Romano subditarum creare ac deputare & deputatos si rationabilis causa subsistat priuare & punire. Priuilegia Romanoꝝ ciuium & ciuilitatem possidentibus bona stabilia & habitantibus pro maiori parte temporis in vrbe cōuocatis in concionem Capitibus Regionum cum.xiii.&.xxvi. consiliariis & non aliter dare nisi honoris gratia illustribus vel claris viris postulātibus & cum assensu omniū vel maioris partis ipsorum.

¶ Quoscūq; introitus & exitus & computus camere pdicte & camerariore p vniuersitates artium siue in ludis publicis & solēnibus festiuitatibus que in vrbe in assumptione beate Marie virginis de mense

Augusti & in Agone & testatia celebranť diligentissime reuidere & taxare.¶Dohanas & gabellas Portas & Pontes subhastare & plus offerentibus deliberare & vendere. Et oĩbus rationibus dicte camere supesse.¶Et si iusta & rationabilis causa existat Penas extraordinarias & banna mitigare & componere & gratias denunciatis facere. Annone frumenti carnium & omnium victuũ necessarioꝝ supesse: Generali gymnasio vrbis assistere. Ac etiam sapientiam p bo.me. Cardinalem Firmanum institutam visitare: & vt statuta eiusdem sapientie seruenť operam dare. Reformatores & notarium eiusdem studii eligere. Reficiendoꝝ muroꝝ: Pontium Aqueductuũ: & oĩum edificioꝝ publicoꝝ sollicitam curam diligentiamq; habere. Aque ductus triuii frequenter visitare: & ne per fistulas vitienť curare. Preconia quecunq; per vrbem mittenda decernere eademq; diligenter considerare & vtilia registrari facere & conseruare: Salinarum & salariorum curam diligentiamq; non pretermittere: securitatesq; salinarias concedere: & concessas ex causa reuocare. Portarum & Pontium stationarios & custodes indebite exigentes plectere & carcerare & ad seruandum tabulas mercedum compellere.

¶De causis quarũcũq; appellationum a sententiis latis in terris subditis Romano populo si ad eos recursum fuerit seu de nullitate dictũ & de omnibus aliis causis sũmatim cognoscere. Merescallis & executoribus omnibus quecũq; eis visa fuerint precipere & mandare & ad parendũ cogere. Penas quas arbitrati fuerint imponere & irrogare & cõmissas exigere. Et si contra subditos Romano populo irroganť fabrice eoꝝ palatii in totum vel in partẽ applicare. Terras Romano populo subiectas quotiens eis placuerit & quotiens a cõmunitatibus requisiti fuerint visitare: & facinorosos purgare & quoscũq; malefactores ꝓ ipsoꝝ arbitrio punire. Ita tamen ꝙ ꝓ huiusmodi visitationibus nihil preter victum ꝓ psonis & equis recipianť: & ab omni corruptione muneꝝ abstineant: Et quicquid preter victum receperint in quadruplum tempore scyndicatus restituant. Et omnia alia facere: exercere & exequi: que in aliis capitulis statutoꝝ vrbis continenť: Et que ex bullis indultisq; apostolicis concessa apparent: Que omnia in suo robore & firmitate quatenus presenti capitulo & contentis in eo non contrarientur remaneant ac perdurent.

❡DE MANDATIS ET PENIS IMPONENDIS PER CONSERVATORES. Cap.xxx.

VT mandata dominoꝝ Conseruatoꝝ non sint delusoria. Statuimus ꝙ dicti Conseruatores ꝓ his que spectāt ad eoꝝ officium possint penas imponere & inobedientes mulctare: & punire vsq; in xxv. lib. ꝓuisinoꝝ dūtaxat. Abinde infra vt eis videbitur conuenire. Et ꝙ mareschalli Curie Capitolii ad requisitionē eoꝝ statim recepta bulletta ipsoꝝ faciant executionem contra p̄fatos inobedientes per fossuras & alia facti remedia ita ꝙ aliquo ꝓcessu & sententia non sit opus: & sic ab his appellari non possit sed ad superiores supplicatio habeat. Ad penā. x. lib. ꝓui. ꝓ quolibet, Mareschallo ab eis ꝓpterea requisito qui in p̄dictis fuerit negligens vel remissus.

❡DE DELIBERATIONE FACTA PER CONSERVATORES. Cap.xxxi.

ITem statuimus & ordinamus ꝙ si p dominos Cōseruatores qui nunc sunt & p tempora erunt in eoꝝ consilio consiliarioꝝ vrbis cuiuscūq; nominis aliquem deliberatum extiterit ꝙ p aliud consiliū fiendum p dominum Senatorem qui nunc est & p tempora erit vel alium rectorem ad vrbis regimen deputatum non possit aliud contrariū dicte prime deliberationi deliberari & si fieret aut deliberaret ipsa deliberatio sit nulla & Senator & quicūq; alius contrafaciens in Quingentis libris prouisinorum puniatur.

Q. CAMERARIVS CAMERE VRBIS SOLVAT PECVNIAM CAMERE PER APODISSAM CONSERVATORVM. Cap.xxxii.

ITem ꝙ tota pecunia Camere vrbis expendenda & soluenda expendat & soluatur p Camerarium dicte Camere qui p tempora fuerit p apodissam omnium trium Conseruatoꝝ Camere vrbis qui tres Conseruatores nominatim scribant in qualibet apodissa solutionis & aliter non.

DE PORTIONE PISCIVM DANDA CAMERA VRBIS ET CONSERVATORIBVS DICTE CAMERE. Cap.xxxiii.

ITem statuimus & ordinamus q de omnibus piscibus vltra mensuram consuetam capita siue pars debita & consueta dent & assignent p pisciuendulos lapidum sancti Angeli in foro piscium dominis Conseruatoribus: Camere vrbis qui p tempora fuerint & ad eos ptineant & ptinent & eis assignent in palatio Capitolii in domo eorum residentie videlicet p illos pisciuendulos: qui haberent dictos pisces ad penam.xxv. lib.proui. vice qualibet & p quolibet vrbis Camere applicandarum. Et Senator qui p tempora fuerit nullam partē dictorum piscium petat nec recipiat p se vel alium nomine eius & pro eo. Et si contrafecerit penam Centum lib. pui. incurrat de suo salario retinendarum tempore scindicatus sui p Camerariū dicte Camere qui per tempora fuerit applicandus Camere supradicte & q mensuram dictorum piscium debeant retinere dicti domini Conseruatores vel illi quibus dicti domini Conseruatores dederint & assignauerint.

DE OFFICIO SVPERINTENDENTIS. Cap.xxxiiii.

LVdouicus miseratione diuina tituli sancti Laurentii in damaso Sancte Romane ecclesie presbyter Cardinalis Sanctissimi.D.N. Eugenii Pape quarti & apostolice sedis Camerarii Vniuersis & singulis Alme vrbis Senatori illustri Conseruatoribus Camere Capitaneo appellationum Romani populi ceterisq; officialibus vrbis tam presentibus q̄ futuris Salutem de mandato.S.D.N. Pape viue vocis oraculo nobis facto vigore nostri Camerariatus officii pro Reformatione & bono statu Alme vrbis Rome infrascriptas constitutiones facimus quas & mandamus Inuiolabiliter obseruari sub penis infrascriptis & arbitrii Sanctissimi.D.N.

Statuimus vt quilibet locum tenens in nostro Camerariatus officio p tempore semel in ebdomada die Iouis teneat psonaliter se ad Capitolium conferre & ibidem vocatis Conseruatoribus & priore capitum regionum debeat querelas omnium querelare volentium

audire tam contra maiorantias ciuium q̄ officialium ciuium q̄ forēsium & ibidem omni appellatione remota querelas finire & eisdem secundum posse satisfacere & demum teneaẽ & debeat carceres visitare & inde partibus auditis relaxari posse ꝑut sibi visum fuerit expedire quo die teneatur quilibet habens quem in carceribus absq; alia citatione comparere.

❡DE OFFICIO CAPITVM REGIONVM. Cap.xxxv.

AD curam capitis regionis spectat de causis que dudum ꝑ officium antepositoꝝ cognoscebanẽ in eoꝝ domibus cognoscere regionem ꝑ posse custodire nequid violentie fiat & circuire arma ab illicite deferentibus in eoꝝ regiones auferre homines tam masculos q̄ feminas ad matrimonium habiles excitare ad contrahendum & differentias tollere & hortari male & vltra modum facultatū aut sine exercitio viuētes monere vt ad exercitium se dent alias superioribus deferre inhoneste viuentes ab honestis vicinis sue regionis expellere edificare volentibus in eoꝝ regionem fauere impedientes reprimere forēsibus in eoꝝ regionibus stantibus nihil agentibus comeatū dare aut superioribus deferre violentes comprimere & Conseruatoribus ꝑ tempore existentibus nunciare Ciues regionis cōuenire ad singulas Ciuitatis necessitates & eos iuxta superiorum iussum conducere Conseruatoribus dietim assistere saltem ꝑ eoꝝ priorem & omnes si requisiti fuerint ad consilium vna cum aliis deputatis vocati venire recte & fideliter consulere ante consilii finem de consilio nō recedere & assistere fauoribus oportunis vt statuta & ordines ciuitatis seruenẽ.

❡DE ADVOCATO ET PROCVRATORE CAMERE. Cap.xxxvi.

ADuocatus & ꝑcurator Camere vrbis circa defensiones & executiones & prosecutiones causaꝝ Camere sint intenti & apud Senatorem & Conseruatores stent assidue ꝑ eoꝝ iuribus manutenēdis conseruandis recuperandis & ab impugnare volentibus defendendis & iura alia vigilanter & sagaciter explorent qd agant iudices

sup Criminalibus & Ciuilibus deputati pfertim iudex Camere psidens & an infra tempus debitum lites & cause que corā eis cogitant fuerint terminate/vt de omnibus tempore scindicatus Senatoris & iudicum possint ad plenam rationem & scindicos ac iudicem informare & sic iurent facere & obseruare.

Q. ADVOCATVS ET PROCVRATOR CAMERE non possint esse aduocati vel pcuratores alicuius persone durante eorum officio. Cap.xxxvii.

ITē Statuimus & ordinamus q Aduocatus & pcurator Camere vrbis non possint nec debeant esse aduocati nec pcuratores aliсuius alterius persone in curia Capitolii ad penam.xxv.lib. prouipro quolibet contrafaciente vice qualibet de suo salario per Camerarium Camere Vrbis tempore sui scindicatus retinēdarum. Et hoc intelligatur durante eorum officio.

DE FORO COMPETENTI. Cap.xxxviii.

ITem vt tollant alie confusiones tribunalium vrbis & abusiones hactenus introducte in ea & aliquādiu de facto seruate & vt distincte sint iurisdictiones Statuimus & ordinamus q non obstante aliqua consuetudine siue stilo in contrarium faciente decetero nullus Laycus Ciuis Romanus vel habens domicilium in Vrbe & pro Ciue habitus vel reputatus conueniri possit aut respondere vel cōparere nisi tantum ad opponendum declinatoriam fori teneatur vel compelli possit in aliquo alio foro ecclesiastico vel seculari Ciuiliter aut criminaliter nisi tantum in Curia Capitolii & illis iudicibus & officialibus pro tempore deputatis etiam ratione census canonis siue responsionis cuiuscūq rei emphiteotice vel locatitie perpetue vel ad tempus vel mercantiarum quarumcūq venditarum etiam per mercatores quoscūq etiam per eos qui habēt magazenos in ripa romea siue occasione alicuius instrumenti in quo sit appositum iuramētum & facta renunciatio priuilegii fori etiā si actoris forensis dum tamen fuerit talis causa que in dicta Curia Capitolii siue foro seculari de

iure agitari & tractari possit. Et similiter nullus laycus Romanus Ciuis siue domicilium habens in Vrbe pro Ciue habitus vel reputatus possit alium Ciuem vel habentem domicilium pro Ciue habitum vel reputatum laycum conuenire in alia Curia q̃ Capitolii pro quacunq; re siue quantitate ex quacunq; occasione vel causa etiam ex predictis & qui contrafecerit vltra penas legales in quibus incurrat puniatur in.xxv.duc.auri applicandis pro medietate Camere Vrbis pro alia medietate parti in quam penam ipso iure incurrat & omnis processus aliter factus sit nullus quam penam incurrat quilibet procurator aliter agens & Marescallus officialis aut executor qui presumeret exequi appodissas capturas grauamina precepta mandata siue sententias aliter factas & latas & decretas & quicunq; mandatarius citationes vel precepta faceret contra dictam dispositionem incurrat penam vnius duc. auri pro qualibet citatione siue executione mandati apponeñ. vt supra & Senator postq̃ fuerit requisitus debeat contra dictos officiales procuratores & mandatarios contrafacientes facere executionem & exigere dictam penam quam si non exigeret vel executionem non faceret incidat ipso facto in eandem penam de suo salario retinendam & nullus alius officialis preterquã officialis Curie Capitolii possit facere fossuras & executiones ciuiles contra dictos Ciues & pro ciuibus habitos ad eandem penam & Senator teneatur predictis assistere / & tueri ciues/& habitatores prefatos / per mandata & mulctas/& alia iuris & facti remedia oportuna. Item si aliquis conuentus in futurum recusaret vel declinaret forum Iudicis Curie Capitolii ex tunc inantea non possit habere & obtinere officium aliquod in Vrbe vel eius districtu. Et q̃ si esset electus vel assumptus contra presens statutum / electio eius & gesta per eum non valeant Iure ipso. Et q̃ talis renuncians scribatur in libro Conseruatorum nouiter facto per Notarium Camere Vrbis vel Notarium duorum Conseruatorum vt ex tali recusatione perpetuo esset memoria. Insuper conuentus ratione rei de qua agitur aut contractus aut delicti Rome existentis aut initi non possit forum Capitolii recusare quauis exemptione aut priuilegio non obstante.

DE CITATIONIBVS FIENDIS IN CAVSIS CIVILIBVS. Cap. xxxix.

IN qualibet causa ciuili sufficiat citatio facta per mandatarium Curie Capitolii in quolibet actu, articulo, & negotio, etiã si pars citaret̃ ad sententiam audiendam, licet non perhemptorie dum tamẽ in citatione cõtineat̃. ad cuius petitionem & quis citet̃ & coram quo & ꝑ qua die vel hora & causa ꝑ qua fit citatio & aliter ad executionem instrumentorum & admissionem in possessionem ex primo vel secundo decreto vel ad habendum aliquem ꝑ confesso seu ad sententiam ꝑcedi non possit. Fossure autem in causis ciuilibus nõ fiant de cetero: sed sufficiat per mandatarium facta citatio.

DE FORMA CITATIONIS CIVILIS. Cap. xl.

QVilibet Ciuis Romanus & quilibet alter habitans in vrbe cum sua familia in causa ciuili citetur per mãdatarium personaliter vel ad domum habitationis sue publice, & alta voce vicinis audientibus & mittatur per iudicem & per mandatarium assignetur in domo citati si ibi aliquis inueniatur, vel alicui ex vicinis eius scriptura citationis vel saltem affigatur in hostio domus citati presente vno teste vt non possit pretendi ignorantia de eadem, & fiat in hac forma vel simili. Commissum est per talem iudicem ad petitionem talis, tali mandatario quatenus citet & requirat talem vt die tali compareat coram eo hora causarum ad respondendum dicto tali de iure super tali re quam intendit ab eo petere ex tali causa alias etcetera: Et aliter admissionem in possessionem ex primo vel secundo decreto vel ad executionem instrumentorum testamentorum seu apodissarum seu ad habendum aliquem pro confesso vel ad sententiam audiendam procedi non possit. In aliis autem actibus Iudiciorum sufficiat citatio facta verbo sine scriptura cum relatione mandatarii Cui stetur.

Si Citationis dies inciderit in diem feriatam citatus in proxima sequenti non feriata faciat & impleat quod in dicta die termini facere debebat alias contumax reputetur.

¶ DE CITANDIS EDICTO SENATVS. Cap.xli.

CIues qui extra vrbem habitant cum eorum familia/ citentur edicto Senatus sicut olim fieri consueuit in principio cause/ cum expressione eorum que superius sunt expressa/ etiam ad sententiam audiendã in aliis vero iudicioꝝ actibus sufficiat citatio facta ad domũ solite habitationis ipsoꝝ publice vicinis audientibus p mãdatariũ curie sicut supra tactũ est de ciuib⁹ & aliis in Vrbe habitãtibus. ¶ Forensis qui in Vrbe non habitant cum eoꝝ familia qui sortiunt̃ forum in Vrbe citentur edicto Senatus iuxta morem antiquum in istis causis dumtaxat videlicet quando proceditur ad missionem in possessionem ex primo vel secundo decreto & ad executionem instrumentorum & ad sententiam audiendam. In aliis autem actibus iudicioꝝ non expediat eos citari si fuerint contumaces/ dum tamen in prima citatione expressis hiis que supra sunt scripta cõminetur eis iudex ꝙ vlterius non citabuntur/ sed eis absentibus in singulis iudiciorum actibus vsq; ad sententiam procedetur.

¶ DE EDICTO CITATORIO. Cap.xlii.

EDictum citatoꝝ sigillo sacri Senatus impressum/ mandatarius portare debeat ad locũ in quo psona citãda habitat & assignare ipsum psone que citat̃ vel saltem curie/ vel consulibus siue domino vel Vicario dicti loci in quo psona habitat que edicto citat̃ vel saltẽ ipsum debeat assignare alicui qui dictum edictum legat & si aliquẽ predictoꝝ non inuenerit saltem voce dicat ostendendo edictum que psone de tali terra citate sunt ꝙ veniant ad respondendum tali semp expresso nomine conquerentes ꝙ edictum facta citatione reassignet̃ notario actorum & scribat̃ ibi dies quo fuit facta dicta citatio. Et si mãdatarius diceret sibi fuisse oblatum edictum post representationẽ ipsius contra citatum nihilominus legittime procedatur.

¶ DE CITATIONIBVS MINORVM. Cap.xliii.

FRaudibus & deceptionibus aduersus minores interdũ fieri solitis & eoꝝ indẽpnitatibus ꝑuidere cupiẽtes. Statuimus & ordinamus

ꝙ minores.xx.annoꝝ ad futuras ciuiles causas couueniendi siue alias in iudicio euocandi si tutorem vel curatorem habeant. tam ipsi. q̄ eoꝝ tutor siue curator tutorio & curatorio nomine in pricipio cause citari debeant modo & ordine ꝑut in causis maiorum per Statuta in hoc Volumine reperiẽ esse ꝓuisum. Q.si tutorem vel curatorē non habeant ante omnia adiri debeat Iudex competens per eum qui iudicium vel alium Iudiciarium actum mouere vel facere intendit. Et Iudicis officio Implorato sola verbali petitione in actis reddigenda Iudex infra terminum sex dieꝝ tutorem siue curatorem : Iuxta psonarum distinctionem dare debeat. Et primo loco legitimū si ydoneus reperiaẽ salua gradus & coniunctionis prerogatiua. Alias alter detur per inquisitionem Iudicis qui statim facta illoꝝ declaratione compelli per eundem Iudicem debeat ad tutelam vel curam suscipiendam vt cum eo vel eis vnacum ipso minore possit Iudicium inchoare. Quod si neq̧ legittimus neq̧ alter reperiaẽ qui compulsus tutelam siue curam huiusmodi velit suscipere. tunc Iudex curatorem siue actorem specialem ad ipsam inchoandā ꝓsequendam & finiendam litem decernere teneaẽ statim ad partis agere volentis requisitionem. Et si Iudex in premissis negligēs fuerit aut remissus in penā xxv.lib.retinendaꝝ de suo salario incidat ipso facto. Et alias citatio facta contra minorem non valeat. Et quicquid inde sequereẽ nullius sit roboris vel momenti quatenus preiudicium ipsius minoris. Et diminutionem sui patrimonii concerneret quouismodo.

DE TVTORIBVS DANDIS PVPILLIS. Cap.xliiii.

Item ꝙ iudices palatini & Curie Capitolii teneanẽ dare omnib⁹ iuste petentibus tutores & curatores. Quam dationem Senator obseruare teneaẽ ad penam decem lib. ꝓui. Possit tamen in casu necessitatis iudex si super hoc adhibitus fuerit/aliquem notarium destinare & delegare ad ꝑsonas īfirmas vel absentes ab vrbe. Et maxime ad dominas viduas volentes tutelam seu curam filioꝝ seu nepotum suscipere & actores constituere Cuius auctoritate & decreto tam tutele & curedatio & susceptio fiat q̄ etiam ex auctoritate sibi in priuilegio notariatus concessa : Perinde ꝙ valeant gesta in predictis per

talem notarium ad hoc missum ac si per dictum iudicē facta forent de qua infirmitate viduitate absentia seu alia necessitate sufficiat fieri fidem iudici per sacramentum predicta petentis.

¶Q. POSSINT CONSANGVINEI COMPARERE PRO ABSENTIBVS VLTRA TRES DIETAS. Cap. xlv.

SEquentes antiquam consuetudinem Vrbis scriptam. Statuimus ꝙ absentes vltra tres dietas ab Vrbe/ qui de iurisdictione Vrbis existunt possint defendi in causa ciuili tantum p eoꝝ consanguineos pximiores & sine mandato/nulla de iudicato soluendo prestita cautione qui iurent & interrogarent̃ tāq̄ ipse principales pſone si pſentes essent & iudiciū cum istis teneat sicut si actum esset cū principalib⁹. Vbi autem plures consanguinei in eodem gradu existerent ille tātū admittat̃ quem Senator vel iudex cause duxerat pferendum. Expēse tamē cause fiant de bonis absentis. Pro quibus fiat coactio ad domū iuxta arbitrium Iudicantis. Absente vero reuertente si voluerit ad iudicium admittat̃ vel ad petitionem partis cogat̃ pcessu tamen cū tali defensore firmo durante. Et sententia lata in alterius persona vel vtriusq̄ valeat sed si absens taliter non defendat̃ procedat̃ legittime contra eum. Officiales nāq̄ curie vel familiares ipsius senatoris/ad procurationem & defensionem aliquam nullatenus admittant̃.

¶DE COMPARENTE PER PROCVRATOREM. Cap. xlvi.

SI citatus in causa ciuili per pcuratorem compareat. qui doceat de mandato:non expedit vlterius citari dominū litis. sed sufficiat citari pcuratorem in singulis iudicioꝝ actibus. preterq̄ ad sententiam audiendam quo casu volumus vtrūq̄ requiri:ne de prolatione sententie ignorantia pretendatur.

¶DE REO COMPARENTE/ET NON COMPARENTE ACTORE. Cap. xlvii.

COmparente autem citato per se vel legittimum responsalem/ si actor vel reus in causa recōuentionis nō curauerit in citatiōis

termino comparere licentieṫ citatus ita ꝙ ab inde ad decem dies pro illa causa citari non possit & tunc. Actor non audiaṫ nisi prius citato expensas reficiat citationis relationis & comparationis tantum. Et dicta intelligantur de prima citatione seu que loco prime citationis habereṫ. Et mandatarius ad petitionem citati relationẽ facere teneaṫ ad penam viginti solidorum vice qualibet.

DE LIBELLIS IN CERTIS ET SUB- ALTERNATIVIS. Cap. xlviii.

VEtustam Vrbis consuetudinem propter breuitatem litium approbamus qua cautũ inuenimus ꝙ licet libellus sit fere in causa qualibet regulariter offerendus vt reus certioreṫ quedam tamẽ cause sunt in qbus certiorari non potest & in libello quodãmodo in certo vel subalternatione proposito. cogitur respondere videlicet cum res aliqua petitur Iure dominii vel quasi. Item si appareret locationem factam esse vel contractum emphiteoticum peto pẽsiones preteritas & futuras & ius relocature. Item cum peto hereditatem vel partem designando quo tam ex successione talis proponendo ex testamento vel ab intestato. Et si appareret me non posse succedere & illud testamentum fecisse quod de iure non valet & in eo mihi aliqd reliquisse peto relictum & quod mihi deest ad falcidiam suppleri. Item cum peto rem vel possessionem quam mihi abstulit vel auferri fecit vel ablationem suo nomine factam ratam habuit vel res ablata ad eum prouenit. Item eodem modo agi potest in possessione imobilium & addi potest rediens non fui admissus vel suspicatus sum me posse repelli. In his dũtaxat casibus de consuetudine tales libelli recipianṫ. In aliis autem Iuris & statutorum forma seruetur.

DE CAVSIS IN QVIBVS NON REQVIRITVR LIBELLVS. Cap. xlix.

PReter eas causas que de Iure non requirunt libellum. Sunt quedam cause in quibus secundum antiquas cõsuetudines & noua statuta libellus non exigiṫ vt cum agiṫ ex inuestimento fracto vel nõ

defenso in causis dotalibus & donatione propter nuptias alimento/rum/ & in omnibus alimentis in causa appellationis in executione instrumentorum appodissarum sententiarum arbitriorum laudorũ siue arbitratuum & vltimarum volũtatum & in causis a decem flor. auri infra & in causis. Expensarum & in causis hospitalium & reli/giosorum locorum & ecclesiarum miserabiliũ personarum & Ca/mere Vrbis in his enim casibus sine libello procedi potest.

¶DE RECVSATIONE IVDICIS ET QVOD IVDEX FORENSIS NON HABEATVR SVSPECVS. Cap.I.

NVllus forensis iudex ordinarius in curia Capitolii ad aliquod officium deputatus possit haberi suspectus satis est enim/ꝙ tẽ/pore scindicatus de malegestis tenet reddere rationem. Possit enim Senator quando sibi videbitur iusta causa suspitionis allegata super dicta causa aliquem alium ex suis iudicibus deputare vel sibi alium sociare qui vna secum de dicta causa cognoscat.

¶DE BIS CITATIS LICENCIATIS. Cap.II.

QVicũꝗ pro aliqua persona fuerit bis citatus edicto Senatus & duas liberationes seu licenciationes habuit pro ceteris ci/tationibus non cogat respondere eidem persone. In eadem causa ꝑ qua citatus fuerit deinde ad duos menses.

¶DE CAVSIS A.X.DVCATIS INFRA. Cap.III.

ITem Statuimus ꝙ in causis a.x.ducatis infra omni tempore ius reddatur non obstantibus quibuscũꝗ feriis messium & vinde/miarum. Et ꝙ cause a.x.ducatis supra non possint diuidi.

¶In causis a.x.ducatis infra non sit necesse offerre libellũ in scriptis nec litis contestationem fieri nec alias iuris solẽnitates obseruari sed sufficit verbalis petitio in actis redacta cui reus illico respõdere tenea/tur. Et si negauerit & actor sibi sacramẽtũ deferre voluerit reus cogat aut iurare aut referre aut soluere. Et si actor ex delatione rei iurare

voluerit absoluat reus. Si vero neutra partium sacramentum deferre voluerit Iudex det terminum vtriq; parti quinq; dierum vtilium ad probandum quibus elapsis causam per se ipsum sine consiliario decidat ita q in omni casu infra quindecim dies vtiles dictam causam diffiniat ad penam .x. lib. prouisinorum de suo salario scindicatus tempore retinendarum.

DE CAVSIS A.X.DVCATIS SVPRA. Cap.liii.

IN causis quibus petit maior quantitas .x. ducatorum vel res maioris extimationis decem ducatorum offerat libellus duplicatus. Et manu aduocati subscriptus. Qui si subscriptus non fuerit expēse aduocati peti non possint Contra quem si qua opponatur exceptio reseruet post litem contestatam que contestatio non Impediatur per alicuius exceptionis obiectum nisi libilli inepti vel Iudicis incompetentis super qua ineptitudine Iudex interloqui debeat secunda die vtili post oblationem libelli aut exceptionem Ineptitudinis post litē contestatā res mandati si sit de ineptitudine dubium ad penam decē lib. prouisinorum. Fiat autem litis contestatio secunda die vtili post oblationem libelli. In qua si contumax fuerit procedat ad missionē in possessionem perinde ac si a principio contumax fuisset secūdum formam infra traditam Contra contumaces aut lis habeat pro contestata prout actor elegerit Reo autem comparente & litem contestante. Et iuramento prestito de Calūnia & veritate dicenda actor & reus infra quindecim dies vtiles a die litis cōtestate siue pro cōtestata habite de suo iure ponat & probent. Quibus elapsis infra decē alios dies vtiles Immediate sequentes per testes per Instrumenta & omne genus probationis probent & probatū habeant quicquid voluerint & de Iure potuerint. Ex post nulla fiat examinatio testium nec recipiatur probatio exceptio q Instrumentorum. Et scripturarum publicarum & priuatarum recognitarum que vsq; ad quinquagesimum diem vtilem produci possint. Et dictis .xxv. diebus vtilibus elapsis intelligatur facta publicatio testium & processus. Et vtriq; parti ad recipiendum copiam & ad opponendum quinq; aliorum dierum vtiliū terminus intelligatur prefixus. Et deinde ad opposita ꝓbandū

& probata habendum aliorum etiam quinque dierum vtilium imediate sequentium terminus succedat. Insuper statuimus vt ad recipiédum copiam productorum & ad reprobandum & opponendum & reprobatum habendum infra similes etiam septem dies vtiles partes ipse habeant facultaté. Verum quia conueniens est vt cause per informationem partium procuratorum & aduocatorum bene instruant: Assignamus partibus hincinde terminum ad allegandum & ad informandú octo dierum vtilium. Quibus omnibus terminis elapsis intelligatur in causa esse cóclusum. Et vt iudices cum matura & maiori animi deliberatione ad causarum decisionem procedere possint concedimus dictis iudicibus decem dies vtiles in quibus deum & iustitiam ante oculos habentes causam ipsam expedire possint & debeant. Prefati autem termini intelligant esse legales. Et currant adeo quod non requiratur necessario ministerium iudicantis. ¶ Sic tamen iudices lites abbreuient vt infra Sexaginta dies vtiles a tempore litis cótestate vel pro contestata habite computandos quam citius possint causam decidát & terminent quibus sexaginta diebus effluxis instantia intelligat esse perempta que nec per iudicem nec de partium consensu nec per aliquod rescriptum protogari possint salua solius Romani pontificis auctoritate. Quod etiam locum habere volumus tam in prima quam in secunda & aliis quibuscúque instantiis. Et reductionibus ad arbitrium boni viri & nullitatibus sententiarum arbitrorum aut arbitramentorum. Et in quacúque alia instátia statutaria quam decreuimus elapso termino. lx. dierum vtilium esse peremptá. Et vt iudices ad expeditionem causarum celerius procedant & litigantium pereat laboribus & expensis statuimus vt iudex qui causam infra dictos. lx. dies non expediuerit incidat in penam. xxv. ducatorum auri si causa fuerit valoris siue extimationis a qnquaginta ducatis infra ab inde vero supra pena iudicis sit ducatorum quinquaginta in qbus penis Iudices ipso facto incurrát ab eis irremissibiliter exigendis. Et Camere Vrbis applicandis. Et nihilominus parti expeditionem petenti ad refectionem oíum expésarum oíno compellat. Et quia aliquando ex malitia vel negligétia notariorum contingit causas protelari & in longum pduci & partibus ipsis magnú piudicium generari Statuimus quod notarii in causis electi aut deputati Infra supradictos dies & terminos debeát testes diligéter

examinasse. Et copias tam testium q̄ alioꝝ Iurium petētibus receptas vel oblata cōpetenti mercede infra triduū postq̄ petita fuerit legittime tradidisse. Quod si non fecerint intelligantur esse ipso iure suspensi exercitio notariatus p sex menses. Et actis & scripturis ipsoꝝ interim confectis nulla fides adhibeatur. Et interim si aliqua acta seu scripturas tanquā notarius faceret penā falsi incurrat. Et nihilominus teneatur parti lese ad refectionem oīum dānoꝝ expensaꝝ & interesse. Et iudex hoc casu ex suo officio vel ad partis petentis instantiam teneat alium notarium in causa deputare. Qui teneat sub simili pena acceptare & adimplere oīa ad que prior notarius tenebat. Et vt fraudibus que sepe occurrūt obuiemus quia aliquando occurrit ꝙ infra dictos terminos assignatos ad probandū & reprobandū pars allegat habere testes vel alias ꝓbationes extra vrbis districtū Statuimus ꝙ hoc casu prius & ante oīa pars dilationē petens debeat nominare testes loca & ꝓbationes quas habere dicit. Et hoc facto statuat sibi cōpetēs dilatio arbitrio iudicis secundū locoꝝ distantiā. Ad quā non admittat nisi prius deponat in Camera Vrbis pignora valētia quātitatē. xxv. duc. auri assignanda Camere ꝑ medietate. Pro alia vero medietate parti cōtra quā dilatio petita est casu quo apparuerit eū dilationē calūniose petisse. Et intelligat calūniose petitā si infra terminū sibi p iudicē assignatū testes nō fecerit examinari & alias ꝓbationes allegatas non ꝓduxerit vel examinari nihil de causa ꝓbarēt. Que depositio cesset si notorie appareret non calūniose petitā dilationē & Iudex sup hoc interlocutus fuerit. Et dicta dilatio hoc casu per Iudicē cōcessa nō cōputet in numero Sexaginta dieꝝ q̄tenus terminus assignatus excederet dilationes ꝓbatorias supra ad ꝓbandū cōcessas. Et q̄a cōtiguit aliquando ꝙ post instructā causā & post qnquaginta dies nouus iudex supuenit volumus & Statuimus ꝙ iudex de nouo in causa supueniēs habeat similes decē dies vtiles īfra quos causam decidere & terminare sub supradictis penis oīmodo teneat. Veꝝ q̄a aliquādo partes litigātes volūt causā corā iudice vertentē p cōpromissum amicabiliter terminari Statuimus ꝙ si cōpromiserit ante. l. diē ꝙ cōpromissum excedere nō possit terminū triginta dieꝝ continuoꝝ reductus terminus in īstāria nō cōputet elapsis vero dictis qnquagīta dieb⁹ currat terminus nec īpediat p qdcūq aliud cōpromissū factū aut īposterim faciēdū.

¶DE CONVENTO ACTIONE REALI CONTVMACE. Cap.liiii.

SI conuentus actione reali vnica citatione requisitus contumax fuerit actor prestito per eum sacramento calumpnie absq; alio consilio salua querela mittatur in possessionem rei petite ipsamq; possideat & in eius possessione defendatur per Senatorem. Et si infra xx. dies a die dicte contumace numerandos suam contumaciã non purgauerit & suam possessionem recuperauerit per refectionem expensarum & satisdationem de iudicio sisti iterum actore instante requiratur reus in qua requisitione cõminetur iudex q̃ non citabitur vlterius in dicta causa pro aliquo actu nisi solum ad sententiam audiendam. Si autem nec tunc comparere curauerit lite in odium eius habita pro contestata actor infra decem dies vtiles a die prefate secũ de contumacie numerandos de suo iure probet etiam absente reo & non requisito ad testium iuramenta seu alias probationes faciendas seu ad publicationem testium & ad alia occurrentia in iudicio facienda quibus elapsis reo iterum citato licet non peremptorie ad sententiam audiendam si actor de iure suo probauerit pronunciet pro actore alias reum licet absentem absoluat a re petita & in expensis & pena contumacie actorem condempnet.

¶DE CONVENTO ACTIONE PERSONALI CONTVMACE. Cap.lv.

REo actione personali conuento vnica citatione requisito & non comparente actor prestito per eum sacramento calumpnie mittatur absq; consilio salua querela in possessionem bonorum debitoris pro mensura debiti in actoris petitione declarati. Et si per quindecim dies in contumacia persteterit & eam non purgauerit & expensas non restituerit & de iudicio sisti non satisdederit actore instante iterum citetur reus cum comminatione & forma in supra proximo capitulo tradita. Et si nec tunc comparuerit lite in eius odium habita pro contestata per decem dies vtiles a die dicte secunde contumacie numerandos actor probet suam intentionem

etiam absente reo & ad nullum actum vlterius requisito nisi ad sententiam audiendam. Et si actor de suo iure probauerit reum in quantitate rerum seu earum extimatione condempnet. Facta autem summe appretiatione seu extimatione earum in quarum possessione actor fuerit positus premisso vnico banno vendatur plus offerenti. Et si non inueniretur emptor adiucetur sibi per iudicem tantum de bonis prefatis quod descendat quantitatem vel rem petitam seu eius extimationem & tertiam partem vltra Dentur supra dicta bona per iudicem insolutum. Et efficiatur dominus si debitor erat dominus. Vel efficiatur quasi dominus & eam vsucapiendo & prescribendo sibi paret. Et Senator & officiales actorem in ipsius possessione defendant. Que dacio insolutum habeatur perinde ac si per ipsum debitorem facta esset. Et super ea dictus debitor perpetuo non audiatur nisi infra annum a dicta datione insolutum soluerit actori seu eius heredibus seu ab eo causam habentibus veram debiti quantitatem in qua extitit condempnatus seu veram rei petite extimationem quo casu dicta bona restituantur sine fructuum restitutione seu extimatione. Anno autem elapso nullatenus audiatur. Si vero actor de iure non probauerit reus absoluatur licet absens tamen propter penam contumacie sue in expensis condempnetur actori quibus solutis restituatur dictorum pignorum possessio. Si vero actor noluerit ad diffinitiuam sententiam peruenire sed solummodo ad secundum decretum tunc actor qui missus est in possessionem ex primo decreto elapsis triginta diebus iterum faciat citari reum simili citatione quo non comparente iudex iterum recepto sacramento ab actore quod animo calumpniandi hoc non petat & habita & recepta plena probatione de petitis per actorem ponat eum in possessionem ex secundo decreto quam possit reus recuperare sine fructuum restitutione & ex computatione vsque ad quatuor annos a tempore impositionis dicti decreti soluendo veram debiti quantitatem quibus elapsis nullatenus audiatur sed adiudicetur seu detur insolutum per iudicē creditori vt supra scriptū est & defendatur per Senatorē in possessione & proprietate dicte rei per omnia remedia necessaria iuris & facti. Ad penam quinquaginta. lib. proui. si hec facere recusauerit vel si

esset in predictis negligés vel remissus Iudex autem negligens penã x.lib.proui.incurrat.

¶DE RECONVENTIONE. Cap.lvi.

COnuentus secundum consuetudinem Vrbis potest reconuenire agentem apud eundem iudicem vsq; ad prestationem sacramenti calumpnie & de his rebus de quibus de iure potest Sacramento autem posito siue apud eundem iudicem si ordinarius est siue apud alium iudicem suum potest reconuenire actorem . Sed si ante sacramentum fiat citatio coram diuersis iudicibus a diuersis partibus apud eum fiat reconuentio coram quo prima citatio facta fuit . Sed in iudicio scindicatus reconuentio locum non habeat.

¶DE LITIS CONTESTATIONE FIENDA PARTIBVS PRESENTIBVS. Cap.lvii.

PArtibus presentibus coram iudice competente vel personis legitimis earũdem ex parte actoris petitione generaliter verbotenus sine cause expressione formata nisi aliqua iusta exceptio opponatur reus verbotenus cogitur respondere . Et si reus fatetur nulla exceptione opposita se debere quod actor petit iudex det reo viiii.dierum terminum ad soluendum . Si vero reus negaret quod actor petit non ante procedatur ad sacramentum q̃ libellus porrigatur si talis sit causa in qua libellus sit necessario offerendus si reus libellum petierit per quem certioretur reus . Et super dicto libello contestatione facta & per tabellionem simul cum libello in actis scripta perueniant ad sacramentum exceptis illis causis in quibus procedi potest sine libello.Nec sit licitum actori in eodẽ iudicio emendare vel mutare libellum sine voluntate conuenti post prestitũ sacramentum.Nec litis contestatio propterea vicietur ꝙ seperatum

& nō simul actor & reus suam intentionē corā iudice proposuerint ¶ Si reus in litem contestando contumax fuerit / aut procedatur contra eum ad missionem in possessionem tanq̄ contra contumacem / aut lis habeatur / pro contestata prout actor elegerit quam electionem actor secunda die vtili post oblationem libelli facere teneatur ita vt perinde procedatur & currat terminus ad probandum traditus a statuto / ac si vere lis contestata fuisset.

¶ DE IVRAMENTO CALVMPNIE. Cap.lviii.

PRincipales persone si in Vrbe presentes fuerint per se ipsas subeant calumpnie iuramentum. Si autem absentes ab Vrbe fuerint vltra .xx. miliaria prestito sacramento a procuratore absentis super hoc speciale mandatum habente qui etiam ad respondendum positionibus admittatur si dominus fuerit absens ab Vrbe per quadraginta miliaria de qua absentia fidem faciat per iuramētum alias principalis veniat & sub sacramento respondeat & si aduersarius dicat dominum legaliorem q̄ procuratorem & eum velle positionibus respondere possit iudex ad petitionem procuratoris absentis mittere notarium fidatum ad personas nobiles seu magnates seu quascūq; alias impeditas expensis absentis ad recipiendum sacramentum calumpnie & veritatis.

¶ QVANDO EXHIBEANTVR POSITIONES. Cap.lix.

IN causis in quibus litis contestatio facta est seu in odium contumacis habita pro contestata & sacramentum calumpnie prestitum actor proxima sequenti die non feriata post litem contestatam vel pro contestata habitam suas positiones assignet quod si non fecerit non cogatur reus positionibus respondere possit tamen suam intentionem per testes probare infra terminum a statuto prefixum.

DE TESTIBVS NON RECIPIENDIS NEC COGENDIS AD PERHIBENDVM TESTIMONIVM. Cap.lx.

NVllus in cauſa ſui collegii recipiatur in teſtem & recepto fides non detur lege vel canone dicente contrarium non obſtante niſi ſit perſona magne grauitatis & fidei que ex cauſa nullum intereſſe priuatum pretendit.

Q. NVLLVS REPELLATVR A TESTIMONIO. Cap.lxi.

DIffidatio cõmunitatis vel caſtri ſingulares perſonas ipſius nõ repellat a teſtimonio.

QVOT TESTES EXAMINANTVR SVPER QVOLIBET ARTICVLO. Cap.lxii.

IN qualibet cauſa vltra ſeptem teſtes non recipiantur ſuper quolibet articulo ſiue capitulo.

DE CONTVMACE IN RESPONDENDO POSITIONIBVS. Cap.lxiii.

REus qui citatus ad reſpondendum poſitionibus contumax fuerit hanc ſue contumatie penam ferat ꝙ durante cõtumatia nulle recipiantur probationes & defenſiones ipſius. Et ſi durante termino ad probandum ſtatuto ſuam cõtumatiam non purgauerit Iuramentum calũpnie & veritatis preſtando & poſitionibus reſpondendo habeatur pro confeſſis ſuper omnibus ſuper quibus de iure reſpondere debebat. Nec ſibi propterea decurſus terminus reſtaure tur ne portet premium contumatie ex qua penam meretur. Et idem per omnia in actore ſeruetur ſi poſtꝗ reus poſitionibus eius reſponderit fuerit contumax in rei poſitionibus reſpõdendo valeat quoqꝫ reſponſio ſuper poſitionibus facta etiã ſi aduerſarius non ſit preſens ne propter fugam lites producãtur in longum. Nec admittatur illa

responsio solita Credit si de iure probet. Vel non credit nisi de iure probetur sed pure & simpliciter respondeat vtrum credat vel non Responsio autem credulitatis habeatur pro confessione & non credulitatis ꝑ negatione. Et hoc statutũ locum habeat etiam in causis in quibus litis contestatio non exigitur.

¶DE NEGANTIBVS FILIATIONEM. Cap.lxiiii.

QVecũꝙ persona respondendo positionibus negauerit filiationem maternitatem fraternitatem matrimonium dignitatem officium tabellionatum cõmunionem seu mortem vel vitam alicuius. Et cõtrarium fuerit probatum. Puniatur in .xxv. libris prouisinorum pro qualibet negatione applicandis pro medietate parti & pro alia medietate camere in quibus per iudicẽ cause in sententia debeat condẽpnari. Qui si non fecerit de suo salario teneatur per camerarium scindicatus tempore retinendis.

¶Q. MAIORES .XX. ANNIS PRO MAIORIBVS HABEANTVR. Cap.lxv.

MInoribus viginti annis super futuris lesionibus dumtaxat se minores & lesos probantibus in integrum restituto concedat Maiores autem viginti annis in quolibet actu & negotio pro maioribus de cetero reputentur. Super preteritis autẽ lesionibus & causis pendentibus nihil penitus innouetur.

¶DE IN INTEGRVM RESTITVTIONE PETITA. Cap.lxvi.

SI principaliter per minores in integrũ restituto postuletur oblata petitione super ea lis infra biduum contestatur & si reus contumax fuerit habeatur pro contestata ita ꝙ abinde in antea vtraꝙ pars per omne genus ꝓbationis de iure suo probet infra decẽ dies vtiles quibus elapsis iudex auditis allegationibus causam decidat & sic litẽ abbreuiet ꝙ infra viginti dies vtiles a die petitionis oblate diffinitiue

pronunciet quod si non fecerit in decem lib. prouisinorum camere teneatur per camerarium scindicatus tempore retinendis & instantia pereat & dãpnum restituat parti lese.

DE EODEM. Cap.lxvii.

Restitutio in integrum incidenter petita infra duodecim dies vtiles per cause iudicẽ terminetur quibus elapsis si terminata non fuerit habeatur perinde ac si petita non fuisset. Et iudex negligens interesse restituat parti lese & penam decem lib. prouisinorum camere soluat de suo salario retinendis.

DE RESTITVTIONE CA[illegible] Cap.lxviii.

Res publica & Vrbis Came[illegible] in singulis suis lesionibus restituatur in integrum procuratore Camere hoc petente infra quadriẽnium a tempore lesionis per Iudicem coram quo fuerit postulata In causis quoq; Camere procedatur summarie & de plano sine strepitu & figura iudicii. Et in eis contra Cameram acta producens teneatur suis expensis dare copiam productorum aduocato & procuratori Camere quibus non currat terminus donec habuerit copiam productorum.

DE TESTIBVS EXAMINANDIS ET EORVM DICTIS EXPLICITER SCRIBENDIS. Cap.lxix.

Notarius qui dicta testiũ examinatorũ scribit teneat̃ substantialiter & explicite scribere dictorũ testiũ & nõ dicat talis dixit vt talis. Et si testis explicite nõ dixerit sed subcõpendio dixerit capitulũ siue articulũ verũ esse eius scriptura fidẽ nõ faciat nisi cõtineat respõsionẽ ad singula cõtenta in articulis & eo casu notarius parti adinter esse teneat̃ & incidet in penã.x.lib. Camere Vrbis applicandarum Aliter nõ valet dictũ eius sic cõpendiose responsum & examinator puniat̃ in decẽ lib. prouisinorũ Camere Vrbis. Et nihilominus dictus testis de quo scriptũ est dixit vt talis & qui sine causa dixit articulũ verum esse iterum examinet̃. Non obstãte q̃ testes fuerint publicati.

DE FIDE INSTRVMENTORVM EXEMPLATORVM. Cap.lxx.

INstrumento sumpto & exemplato de aliquo publico instrumẽto seu abbreuiaturis seu prothocollis alicuius notarii defuncti nõ habeatur fides nisi habeat subscriptionem iudicis ordinarii Palatini & duorum notariorum. Qui iudex dictam subscriptionem facere teneatur ad instantiam petentis sine aliquo salario ad penam decem lib.prouisinorum pro medietate parti & alia medietate Camere applicandarum. Quilibet autem notariorum predictorum duos soll. prouisinorum dumtaxat pro subscriptione recipiat. Et dicto exẽplo sic subscripto vt suprascriptum est stetur parte citata si cõmode haberi poterit alias ad domum vicinis audientibus alias per edictum in valuis palacii capitolii qua interueniẽte nõ possint demum allegari suspecta. Et hoc locum habeat in presentibus & futuris.

DE ALLEGATO SVSPECTO INTRVMENTO. Cap.lxxi.

SI aliquis in iudicio produxerit aliquod instrumentũ & ille cõtra quem productũ est cum iuramento allegando legitimã causam affirmet & dicat se illud habere suspectum Senator & iudex cause ex eorum officio parte petente cogat notarium qui fecit instrumentum & partem producentem adexhibẽdum coram eo prothocolla & abbreuiaturas dicti instrumenti. Et per ea semper imponat fides & suspitionis allegate tollatur occasio. Si quis tamen suspitionem allegauerit & non probauerit incidat penam.xx.lib. illico exigendarum & Camere Vrbis applicandarum si tamen persona notarii appareret suspecta dicta pena iudicis arbitrio relaxari possit.

DE INSTRVMENTO CANCELLANDO PER NOTARIVM. Cap.lxxii.

NOn possit notarius cancellare prothocollum alicuius instrumenti nisi mandato illius vel illorũ cuius vel quorum interest

& ad cuius vel quorum vtilitatē factum est. Et si contra fecerit. xxv. lib. prouisinoꝝ puniatur. Et nihilominus ex tali prothocollo sic cancellato possit instrumentum mandato iudicis releuari & publicari.

¶DE INSTRVMENTIS ET CAVTIONIBVS NON VALITVRIS. Cap. lxxiii.

ITem Statuimus & ordinamus ꝙ si aliquis ciuis Romanus aliquem ciuem Romanum in quo iurisdictionem non habeat ceperit vel in carcerem miserit seu capi & mitti fecerit & ab alio vel ab aliis pro eo extorserit seu extorqueri fecerit seu ipsum captum seu alium pro eo mittere fecerit cautionem cuiuscūq; qualitatis seu instrumenta fieri fecerit quecūq; pacta & conuentiones continentia talis cautio sit ipso iure nulla nec ex ea illi vel illis quibus facta est actio vel ius aliquod oriatur vel acquiratur contra ipsum detentum vel alium seu alios qui pro eo cautiones huiusmodi emiserit principaliter vel accessorie. Sed tam principales q̄ fideiussores qui sic in cautione tali interuenerint ab omni nexu dicte cautionis liberi sint & plenissimam securitatem habeāt auctoritate penitus presentis statuti vt nec obligati fuisse fingantur Senator quoq; ad cuiuscūq; petitionem compellat illos qui cautionem huiusmodi extorserint seu quibus talis cautio facta fuit instrumentum tale incisum reddere ac plenissimam refutationem liberationem & acceptilationem facere de predictis illi qui dictam cautionē emiserit & in nullo sibi remaneāt ogligati Compellat quoq; notarium qui dictum scripsit instrumentum seu prothocolla ipsius instrumenti delere & totaliter cancellare vt ex eis in perpetuum nullum possit instrumentum releuari. Et si dictus notarius non viueret tunc iudex cause faciat dictum instrumentū seu prothocolla cassari & cancellari per correctores collegii notariorum Vrbis. Et predicta fiant saltem probata publica fama per quinq; bonos viros quos dictus dominus Senator vel iudex coram quo agaretur causa allegauerit cautionem predictam extortam vel emissam fore ab ipso capto vel detento vel ab alio pro eo. Et predicta locum habeant in preteritis presentibus & futuris aliquo statuto supra vel infra posito nō obstante & hoc p̄cise firmo manēte

per quod ceteris in contrarium loquentibus volumus derogari. Et predicta fiant ſine ſtrepitu & figura iudicii ordine & ſolēnitate iudiciorum. Et idem per omnia ſeruetur & fiat ſi aliquis conquereretur ſe feciſſe aliquē contractū per vim vel metum alicui de Vrbe vel eius diſtrictu Et eadem ꝓbatio fame ſufficiat iuxta formā ſupra ſcriptā.

DE SIMVLATIONE CONTRACTVVM. Cap. lxxiiii.

SI aliquis conqueſtus fuerit ſe vel ſuos predeceſſores feciſſe vel fieri feciſſe aliquam alienationem vel quēcūq; cōtractum alicui ſuo conſanguineo vel affini clerico vel religioſo ſeu alicui alio de aliquibus bonis fictitie vel ſimulate & hoc probauerit per publicam famam ſine ſtrepitu iudicii reducat Senator eum in poſſeſſionē eius rei de qua conqueritur ſe ſimulatam feciſſe contractum. Et ſi prohibeat Senator vel officiales eius vel rector probationem per publicā famam de ſimulato contractu dictus laycus ſua auctoritate propria poſſit recuperare rem contentam in cōtractu nec poſſit poſtea accuſari. Et hoc idem ſeruetur de contractu ſimulato inter laycos hoc addito ꝙ poſtq̄ predicta publica fama probata eſſet per partem cōquerentis Iudex cauſe per ſe ex ſuo officio non per teſtes aſſignatos a parte ſed per bonos & ydoneos homines de contrada ſeu contradis litigantium vocandos vſq; in. xiiii. a ſe ipſo iudice faciat diligētem inquiſitionem de predicta ſimulatione. Et ſi per quinq; vel quatuor teſtes dicta contrada ſeu contradis repertum fuerit ꝙ dicti contractus eſſent facti in fraudem & ad non valere tunc in eo caſu predicti contractus habeantur pro ſimulatis & in fraudem factis & obſeruentur predicta & iudex ipſos contractus caſſet & irritet caſſos & irritos pronunciet & eis fidem non habeat. Et predicta locū habeant vbicūq; tractatur vel agitur de ſimulatione contractuum.

DE EXECVTIONE INSTRVMENTORVM Ca. lxxv.

COntra publica inſtrumenta petita per creditorem coram iudice executioni mandari in quibus apparet debitorem principaliter obligatū nulla poſſit opponi exceptio niſi dūtaxat falſitatis

vsurarum solutionis sine satisfactionis & pacti de non petendo perpetuo vel ad tempus & rei iudicate & prescriptionis & litis pendentis. Quas exceptiones vel eorum alteram possit debitor opponere & oppositas probare debeat infra decem dies vtiles computandos a die pro qua debitor citatus fuit ad videndum productionem instrumenti prefati & a die date copie ipsius instrumenti. Quam copiam notarius cause petenti tradere teneatur vel expensis petentis exhibere alii exemplandam infra duos dies a die productionis instrumenti prefati ad penam decem lib. proui. pro medietate parti & pro medietate Camere appl candarum. Quibus diebus elapsis currat terminus suprascriptus qui terminus sit legalis datus ab hac lege & sine ministerio iudicantis. Quibus diebus elapsis ad petitionem creditoris seu eius procuratoris seu habentis Ius cessum ab eo si exceptio aliqua de predictis non fuerit opposita vel opposita & non probata infra terminũ supra dictum iudex interloquendo & sine consiliario pronunciet Instrumentum fore executioni mandandũ & absq; alia citatione debitor capiatur & detineatur donec de debito & expensis suo satisfecerit creditori. Et si de probatione sit dubium iudex terminum statuat partibus ad opponendum & allegandum vsq; ad tres dies vtiles quibus elapsis ipse infra triduum continuum sua interlocutoria decernat sine consiliario instrumentum fore vel non fore mãdandum executioni. Fiat quoq; in predictis executio effectualis personaliter & realiter contra debitorem prefatum ad penam .xxv. lib. proui. Et si personalem executionem elegerit creditor capiatur vt supra. Si autem realem fiat executio in bonis debitoris mobilibus & stabilibus & nominibus debitoris put voluerit creditor. Debeat etiam ad creditoris petitionem debitor diffidari & q; electio vnius vie non paret preiudicium in altera creditori. In qua executione sequetur forma in subsequẽti capitulo tradita Debitor autem qui exceptiones oppositas non probauerit infra terminum suprascriptum puniatur in decem lib. proui. pro medietate parti & pro alia medietate Camere Vrbis applicandis in quibus per iudicem cause debeat in eadem sententia & processu condempnari. Et in Camera debeat hoc notificare ad penam .xx. lib. proui. in omnibus & singulis casibus supradictis retinendis per Camerarium de salario dicti iudicis.

Et predicta locum habeant in illis instrumentis in quibus non est facta mutatio personarum creditoris vel debitoris in instrumento cōtentorum. Vbicūq; autem de termino & probatione infra ipsum fienda sit mentio in volumine statuti si per iudicem vel notariū qui testes examinare debet steterit quominus testes infra dictum terminum examinentur cadat iudex vel notarius per quem steterit in penā quinquaginta lib. prouisi.

DE EXECVTIONE APOCARVM. Cap. lxxvi.

IDem modus & forma seruetur per omnia in executione apodissarum scriptarum seu subscriptarum manu alicuius priuate persone & contra scribentem vel subscribentem executioni mādent sicut publica instrumenta. Non obstante ꝙ in eis non sit locus tempus causa & partis presentia. Et si negaretur scripta seu subscripta manu illius contra quem producitur pars producens probet cōtrarium contra negantem per comparationem literarum seu aliter put poterit quo probato puniatur negans in quinquaginta lib. prouisi. applicandis ꝓ medietate parti & pro alia medietate Camere in quibus in ipsa executione per eundem iudicem condēpnetur qui si hec facere neglexerit in decem libris prouisinoꝝ de suo salario puniatur.

DE IVRE DOTIS ET DONATIONIS PROPTER NVPTIAS. Cap. lxxvii.

SI mulier soluto matrimonio vellet dotem repetere/petat executionem instrumenti dotalis secundum formam super hoc specialiter traditam. Si vero constante matrimonio dotem repetat/in casibus a iure permissis procedatur sicut in aliis casibus ciuilibus positis per statutum. Si tamen agatur ex vna causa ꝙ vir dicatur ad inopiā vergere/etiā si mulier & vir fateantur de inopia non credatur eis nisi per testes vel alias probationes legitimas de viri inopia probet sicut iura requirunt Pacta dotalia & donationes propter nuptias secundū antiquā Vrbis consuetudinē ad hunc modum redacta sunt videlicet ꝙ mulier medietatem donationis propter nuptias ad proprietatem

lucref liberis non estantibus viro premortuo/liberis vero estantibus ad vsumfructum & hoc tamē casu prestita ydonea cautione ꝙ dicta donatio finito vsufructu/illis personis ad quas de iure pertinet reuertatur. Maritus autem muliere premortua liberis estantibus de iure dotem lucratur/teneatur tamen dictis liberis seruare. Liberis autem non estantibus quartā partem lucratur/ Que pacta de consuetudine valent/vt equalitatem contineant memoratam. Item circa cōsuetudinem. dotis & donationis recipitur equalitas hoc modo ꝙ maritus faciat donationem propter nuptias quantum est quarta pars ipsius dotis in tempore restitutionis licet maritus premortua muliere doté lucretur liberis estantibus tamen per mulierem superstitem ante medium annum donatio peti non potest/quod in repetēdo dotem seruatur. Donatio inter virum & vxorem & inter sponsum & spōsam non valeant nec presumantur nisi in casibus a iure permissis/ sed in anulo subarrationis qui esse debet cum sigillo sine lapide presumatur donatio & teneat. Marito mortuo vxor habeat de bonis viri vnam tunicam & vnum mantellum de panno nigro & calciamenta ad prouisionem iudicis/personarum & dotis consideratione habita. Ita tamen si maritus non relinqueret vxori pannos vel indumēta lugubria. Vbicūqꝫ morte mulieris maritus dotem lucratur de iure/ existētibus filiis/vxor pro anima de ipsa dote in vltima voluntate possit decimam partem relinquere tantum. Alia vero bona suā distribuat sicut sibi permittitur. In quacūqꝫ autem re propria vel feudali fuerit facta dotalis obligatio defendatur mulier per Senatorem in dote nō obstante ꝙ de feudo non reperiatur facta cōcessio siue infeudatio dum modo obligans spatio triginta annorum feudū possiderit supradictū.

DE ALIMENTIS ET MALA TRACTATIONE MARITORVM. Cap. lxxviii.

ANtiquam consuetudinem imitantes Statuimus ꝙ si vxore cōstante matrimonio a viro alimenta petierit/iudex vnica citatione precedente exhibito coram eo instrumento dotali mādet marito ꝙ faciat alterum de tribus alternatiue. Videlicet ꝙ vir aut recoligat vxorem prestita cautione ꝙ eam maritali affectione pertractet/& ꝙ

vltra q̄ deceat nō offendat/aut dotem in dotali instrumento scriptam apud ydoneam personā deponat/vt ex fructibus ipsius dotis se suosq̧ alat aut mulieri tribuat competentia alimenta medietatem quorum in principio dimidii anni pro dimidio anno & aliā medietatē in principio alterius dimidii anni ꝑ alio dimidio anno & sic deinceps donec predicta fuerint adimpleta. Possit tamen maritus legitimas exceptiones opponere & probare infra quinq̧ dies vtiles a tempore dicti mandati facti per iudicem Si vero mulier habeant socerum qui dotē recepit mandetur per iudicem socero ꝙ ipse socer faciat ipsam mulierē a dicto viro maritali affectione tractari/vt supra proxime dictū est in viro. Si vero alimenta petantur per viduam/vnica citatione premissa mādetur per iudicem heredibus & bonoꝝ possessoribus iuris & facti viri/vel soceri vt dicte mulieri/per eos/per menses & tēpora dicta alimēta prestent/donec dos fuerit integre persoluta in instrumēto dotali iudici exhibito cōtenta. Quod mandatū astringat virum/socerum/& heredes & bonoꝝ possessores/tam iuris q̄ facti/viri vel soceri vel rerū obligatatū/pro dote/si dicte persone ad dictū mandatum audiendum citate fuerint/& etiā si vocati sint pupilli & eoꝝ legitima persona etiam si in genere. Non obstante si alimēta petant intra tempus statutum ad inuentarii cōfectionem. Possint tamen dicte persone exceptiones legitimas opponere & ꝓbare infra tēpus dūtaxat supra proxime scriptū/alias de cetero non audiat in vtroq̧ casuum predictoꝝ. Alimēta vero hoc modo ꝑ dotibus decernant/vt si quantitas dotis fuerit vltra .xxx. lib. pro. vsq̧ ad centū. L. prestent nomine alimentoꝝ duo denari pro libra singulis mensibus. Si vero a centū. L. vsq̧ ad mille soluant septē libre pro quolibet centenario librarū in anno cum dimidia. Si tamen maritus recolligerit vxorem suam secundū formā supradicti mādati. Nihilominus tamen supradictū mandatū remaneat penes vxorē/vt si quādo expelleret a viro per idem mandatū possit petere alimenta/& presumat quod dicta mulier alimentata fuisset toto tēpore quo probatū fuerit eam cū viro vel socero in eadē familia habitasse/premissa alimentoꝝ solutio nullomodo computet in sortem/& habeat locū in vidua & in nupta/& viro quibus soluta dos non foret/& omni casu quo ius alimentoꝝ petendoꝝ competeret. Executio vero dicti mādati alimentoꝝ/non solum cōtra virum socerum & heredes ipsius & eoꝝ

bona fieri possit/sed etiã cõtra possessores rerum obligatarũ pro dote ipsius/realiter & personaliter. Et fiat inuestimẽtũ & missio in possessionem in dictis rebus si possessor noluerit soluere alimenta. In aliis autẽ casibus vbi alimenta debent/Fiat mandatum ꝙ soluant per singulos menses. Et si debeant filiis a parẽtibus vel ecõuerso/fiat mandatum ꝙ soluat medietas in pricipio anni/& alia medietas in principio alterius dimidii anni & sic deinceps Et tamẽ casu quo alimẽta petunt a viro/socero vel heredibus viri vel soceri/vel parẽtibus a liberis vel ecõuerso si alique exceptiones opponant/etiã non datis pignoribus audiat opponens Alimẽta tamen lite pendente per singulos menses prestentur/recepta cautione a muliere ad arbitriũ iudicis vt si in dicta questione succũberet/dicta alimenta restituat. Si autem ab aliis exceptiones opponant pro futuris alimẽtis vel etiã a quocũqꝫ pro preteritis nõ aliter audiat opponens nisi datis pignoribus/que pignora ad mandatũ iudicis deponant. Receptio tamen alimentoꝝ non preiudicet mulieri quo minus dotẽ repetere possit in casibus a iure permissis. Compenset tamen sibi superflua vel indebita alimẽta in expensione debitis vel in dote tẽpore solutionis dicte dotis. Super predictis autem sine libello litis contestatione & iuris solẽnitatibus procedat exceptis feriis inductis ad laudem domini/ita ꝙ causas alimẽtoꝝ iudex expediat & decidat infra decẽ dies vtiles sine consiliario a tẽpore productionis instrumenti dotalis numerandos/ad penam decem librarum.

¶DE EXECVTIONE INSTRVMENTORVM DOTALIVM ET DONATIONVM PROPTER NVPTIAS. Cap. lxxix.

INstrumẽta dotalia & donationes ꝑpter nuptias mulierum/& alimentoꝝ & quecũqꝫ alia ex quibus aliqd debeat sub solo nomine dotis/citatis personis que ex hoc ledi creduntur/statim ipsis exhibitis omni consilio dotali/cõmissionis & cõfirmationis penitus quiescẽte/per iudicem executioni mandent contra debitores/& eoꝝ heredes & quoscũqꝫ bonoꝝ possessores obligatoꝝ tacite vel expresse/& contra depositariũ dotis & bona eius. Nullaqꝫ contra dicta instrumenta possit opponi exceptio nisi dũtaxat falsitatis & solutionis siue satisfactionis

quas siue earum aliquã opponẽs infra decem dies vtiles/a die produ-ctionis instrumenti/ & exhibite copie vt supra in proximo capitulo declarat͂ computandos/probare teneat͂/& si non probauerit in decem lib.pro.per eundem iudicem statim elapso termino condẽpnet͂ op-ponens/quod si facere neglexerit in viginti lib.pro. puniat͂ de suo sa-lario retinendis Elapsis autem dictis decem diebus/& dictis exceptio-nibus seu aliqua earum non oppositis/seu oppositis & non probatis ponat͂ mulier/seu eius heredes/seu habentes causam ab ea in possessio-nem bonorum predictorum mobilium & immobilium & nominum prout petitor elegerit consilio salua querela penitus quiescẽte. Et mo-bilia mulier teneat per quindecim dies ĩmobilia per triginta dies con-tinuos/quibus elapsis citatis personis que ex hoc negocio ledi possint Iudex sine consiliario pronunciet dicta bona mulieri/ & eius heredi-bus/ seu ab ea causam habentibus/fore ad iudicanda pro quantitate petita in instrumentis contenta. Qua lata ponat adiustatores qui exti-ment dicta bona infra quindecim dies cõtinuos. Et facta per adiusta-tores eorum extimatione/& bando vnico precedente si aliquis appa-ruerit emptor dent͂ & vendantur per iudicem plus offerenti Vel ipse tantum de dictis bonis insolutum dicte mulieri/vel eius heredibus/& successoribus concedat / & assignet / quod ascendat ad quantitatem sibi debitam & ad tertiam partem vltra. Per quam dationem insolu-tum efficiatur domina/& defendatur per Senatorem & eius officiales/ & ipsa vendat cui voluerit. Possint tamen illa recuperare heredes debi-toris vel possessoris dictorum bonorum si infra sex menses a tempore dicte dationis insolutum computandos cum effectu soluerint mulie-ri vel eius heredibus seu ab ea causam habentibus quantitatem veram pro qua fuit facta missio & executio supradicte. Si vero super proba-tione dictarum exceptionum emerserit dubitatio/an sit facta plena p-batio/iudex procedat secundum formam in proximo capitulo tradi-tam/preter capturam personalem. Super predictis autem consilium venditionis per Senatorem/& ipsam venditionem per sententiam pe-nitus quiescent volumus vt mulieri parcatur laboribus & expensis Debitorem autem & eius heredes/quorum bona venduntur seu inso-lutum dantur perinde teneri volumus ad euictionem & defensionem dictoꝝ bonoꝝ emptoribus seu mulieribus supradictis/ ac si ipsi dicta

bona vendidissent/seu insolutum tradidissent & ad hec cogi iuris & facti remediis oportunis per Senatorem & officiales ipsius/Sic tamen iudex faciat q̄ dicta executio instrumentorum dotaliũ vsq; ad vẽditionẽ seu insolutũ dationẽ infra viginti dies vtiles a die productionis instrumenti/Finalẽ sortiantur effectũ ad penã.xxv.lib.pro.retinendarum de suo salario per camerariũ.Per electionẽ autem supradicte vie/& forme nõ faciat preiudiciũ mulieri quominus possit petere executionem realem traditam/a statuto posito sub rubrica de executione sententie/ita q̄ per electionem alterius dictarum viarum altera non tollatur.

DE INSTRVMENTIS SCRIPTIS PER NOTARIVM DIFFIDATVM VALITVRVM. Cap.lxxx.

ITem statuimus & ordinamus q̄ instrumentum sententia vel processus scriptum manu cuiuscũq; notarii diffidati vel excõmunicati & si testes ad scripti omnes vel aliqui ipsorum essent diffidati vel excõmunicati non vitietur seu vitiari debeat nec vitietur arbitrium seu laudum latum & datum per arbitrium vel arbitratorem diffidatum vel excõmunicatum.

DE TESTAMENTIS EXECVTIONI MANDANDIS. Cap.lxxxi.

TEstamenta codicilli & alie vltime voluntates per Senatorem & eius iudicem coram quo executio petita fuerit ad instantiam illius cuius interest simpliciter & deplano sine strepitu & figura iudici & omni iuris solemnitate omissa executioni mandentur in bonis defuncti super omnibus contentis in eis & maxime in relictis ad pias causas hospitalibus pauperibus/religiosis/ecclesiis & piis locis/in quibus omni tempore procedatur/nisi infra octo dies continuos a tempore productionis dictorum testamentorum & vltimarum voluntatum aliqua legitima exceptio fuerit opposita/& probata quibus elapsis & exceptione non opposita vel opposita & non probata/iudex pronunciet testamentum fore executioni mandandum in bonis defuncti & dictas vltimas voluntates effectualiter exequatur.

Si vero de probatione exceptionum oppositarum sit dubium. An sint probate vel non seruetur ordo in proximis capitulis traditus. Talis autem causa infra.xv.dies vtiles sine consiliario terminetur ad penam.xx.librarum prouisinorum de salario iudicis scindicatus tēpore retinendarum. Et fiat executio realis & personalis contra debitorem prout actor elegerit.

DE SVCCEDENTIBVS EX TESTAMENTO. Ca.lxxxii.

Filie femine vel neptes nate ex filiis premortuis seu filiabus dotate a patre vel auo sint contente dotibus quas pater vel auus earum in testamento vel alia vltima voluntate seu inter viuos dederint vel reliquerint/nec occasione falcidie/seu supplementi debite iuris nature possint aliquid ab heredibus patris/vltra id quod pater vel auus earum reliquit/seu dedit in vita/sed semper testamentum & vltima voluntas patris & aui robur habeat/nec possit p ipsas filias & neptes seu ipsarum heredes/per quancūq; viam seu alio modo impugnari. Non obstante iure canonico & ciuili/capitulo constitutione supra vel infra posito/salua tamen filiali successione ab intestato secūdum formam traditam infra & capitulo vltimo.

DE RELICTIS LAYCORVM FACTIS SPVRIIS SEV BASTARDIS SVIS. Cap.lxxxiii.

Liceat Ciui romano non habenti filios legitimos & naturales/seu nepotes seu pronepotes ex eis per rectam lineam destendentes/filiis suis naturalibus spuriis/seu quolibet in legitimis/pro sustētatione eorum medietatem bonorum suorum inter viuos donare/& in vltima voluntate relinquere.

DE LEGITIMATIS. Cap.lxxxiiii.

Ciui romano habenti filios legitimos & naturales/seu nepotes vel pronepotes per rectam lineā destendentes/& filios spurios

seu quolibet in legitimos per hominem habentem potestatē in Vrbe legitimandi legitimatos/possint dicti legitimati succedere ex testamēto in quarta parte eius partis bonorum in qua dicto patri de iure cōmuni ab intestato succedere possent. Si vero dicto defuncto filia legitima & naturalis superesset/seu frater carnalis cōiunctus ex vtroque parente vel ex parte tantū seu nepotes ex fratre prefato tunc legitimati succedant in medietate eius partis bonorum in qua ab intestato succedere possent patri prefato ac si de legitimo matrimonio nati essent.

¶DE SVCCESSORIBVS AB INTESTATO. Cap.lxxxv.

SI quis decesserit intestatus relictis filiis masculis seu filio vel nepote ex filio masculo sibi premortuo & superstitibus filiabus feminis vna vel pluribus maritatis/& dotatis/ipse filie femine nupte in nullo succedat patri sed sint cōtente dotibus pro eis datis. Si vero dicte filie femine peruenerint ad viduitatē tunc reuertantur cum dote & fructibus dotis ad domū paternā. Et habeāt de bonis paternis in domo cōgrua alimēta secundū facultatē & potentiā domus/fructus tamē dotis dum alimētantur in domo paterna debeāt esse fratrū seu heredū patris/& hoc locū habeat in futuris. Et quod dictū est de filiab⁹/intelligatur de neptibus natis ex filiis seu filiabus maritatis & dotatis. Et idē iuris esse volumus in filiabus & neptibus nō maritatis nec dotatis quibus non est cōstituta dos per patrem vel auum in sua vltima volūtate. Dūmodo frater germanus sit paratus cum effectu dotare sororē seu neptē suprascriptam de paragio secundum conditionem illorum de domo sua & facultatem patrimonii Vel succedant dicte mulieres cum masculis prout iura disponunt.

¶DE EXECVTORIBVS TESTAMENTORVM. Cap.lxxxvi.

ITem Statuimus & ordinamus quod executores vltimarū volūtatum. Tam pro relictis Pro anima quam pro aliis quibuscūque Legatis si plures essent & quocūque vellent simul exequi voluntatē testatorum Senator & eius curia det eis adiutorium efficax ad eorum requisitionē qualiter

possint exequi voluntatem defuncti secundum dispositionem ipsius defuncti sine figura & strepitu iudicii assignata ipsi curie vltima volũtate per publicum instrumentum. Et si maior pars executorum vel quorũcũq; ex eis negligens esset in eis exequendis & exercendis solus vnus ex eis qui vellet exequi voluntatem admittatur tanq̃ si omnes vel maior pars ipsorum ipsam executionem facere vellent. Et hoc intelligatur in presentibus preteritis & futuris. Et curia teneatur contra omnes personas detinentes de bonis testatorum sine litis cõtestatione & alia figura & strepitu iudicii recipere probationes executorum seu executoris ad inueniendum bona defuncti per omnẽ modũ probationis per quẽ veritas melius elucescat & eis repertis sine aliqua sententia de facto absq; iuris solẽnitate faciat executoribus assignare.

¶DE EODEM. Cap.lxxxvii.

ITem Statuimus & ordinamus q; si quis executor esset vel fuisset alicuius defuncti per testamentum & expendisset fideliter & bona fide omnia que sibi remanserunt de bonis dicti defuncti nullus possit petere ab eo vltra predicta bona. Et hoc locum habeat in presentibus preteritis & futuris.

¶Q. SENATOR REDVCAT ET DEFENDAT IN POSSESSIONE HEREDES DEFVNCTORVM. Cap.lxxxviii.

ITem statuimus & ordinamus q; Senator teneatur reducere in possessionem & tenere reductos heredes cuiuslibet testatorum bonorum & rerum que fuerunt tempore mortis testatoris predicti de quibus testator erat in possessione tempore mortis & de bonis occupatis seu inuasis ab aliquo post mortem testatorum prefati.

¶DE OFFICIO CONSVLTORIS ET QVIBVS CAVSIS CONSILIVM EXIGATVR. Cap.lxxxix.

CAusas quascũq; iudex decidat sine consiliario per se ipsum nisi de vtriusq; partis assensu consilium haberet. Iudex autẽ eo casu acta & omnia cum puncto ad cõsiliarium infra biduũ mittere teneatur

qui conſiliarius ſtatim illud repudiet/ſi nolit illud recipere. Vel ſaltem puncto & aliis actis receptis/illud acceptaſſe videatur. Et extunc ipſe vno ſalario tantum contentum exiſtens ſuum conſilium infra decem dies continuos a die quo ſibi punctus cum actis tranſmiſſus fuerit cõputandos iudici remittere teneatur: quod ſi non fecerit in decem lib. pro. per eũdem iudicem condempnet & conſilium eius non teneat nec ſibi poſſit vlterius dicta cauſa committi & ſalarium reſtituere teneatur. Et ipſe iudex dictis decem diebus elapſis infra tres dies vtiles cauſam per ſe ipſum decidere teneat. quod ſi non fecerit dampnum parti leſe reſtituat/& penam.xx.lib.proui.incurrat/de ſuo ſalario ſcindicatus tempore retinendarum Tempus autem decem dierum conſiliario aſſignatum propter conſilium ſupradictum non computetur a ſtatuto dato iudici ad cauſe deciſionem/ que non preiudicent ordini dato deciſioni cauſarum plenariarum nec cum cauſa ad Senatorem per appellationem a Capitaneo appellationis deuoluitur vt inferius eſt ſtatutum.

¶Q. IVDICES CONFERANT CVM ALIIS IVDICIBVS DE DVBIIS ET PVNCTIS. Cap.lxxxx.

QVilibet Iudex curie Capitolii forẽſis in punctis & dubiis oneroſis & maxime in prolatione ſententiarum diffinitiuarum & interlocutoriarum in quibus continet aliquid dari vel fieri teneat vinculo ſacramenti conferre & habere colloquium cum aliis ſociis ſuis iudicibus forenſibus de aſſectamento qui omnes teneant vinculo ſacramenti ad penam decem lib.proui. pro qualibet vice gratis & ſine ſalario ſibi dicere opinionem eorum & quicquid ſentiant & videatur eis ſuper predictis de quibus conſilium petit vt ſit magis iuſtificata & firmata ſententia que plurium comprobatur aſſenſu.

¶DE EXECVTIONE SENTENTIE. Cap.lxxxxi.

OMnes ſententie arbitria & arbitramenta ſiue lauda a quibus appellatum ſeu contradictum non eſt infra debitum tempus ſeu que in rem tranſierint iudicatam per lapſum temporis ſeu expreſſam

vel tacitam confirmationem temporum executioni mandentur. Et ex arbitriis arbitramentorum siue laudis descendentibus ex compromissis cum penis vel sine penis nascat actio & exceptio sicut ex sentētia que transierit in rem iudicatam.

DE EODEM. Cap.lxxxxii.

QVilibet iudex Curie Capitolii teneat ad partis petentis instantiam exequi sententias arbitria arbitramenta & lauda a quibus appellatum non est seu contradictum/& non est facta prosecutio appellationis infra tempora a statuto prefixa. Si vero ab eis fuerit appellatum prima sententia confirmata iudex appellationum possit suā sententiam exequi.

DE EODEM. Cap.lxxxxiii.

IVdex qui sententiam arbitrium laudum siue arbitramentum exequitur teneat ad partis victricis instātiam sine aliqua citatione mādare victo seu condēpnato seu illi contra quē est pronunciatū instrumentum appodissas seu testamēta fore executioni mandanda ꝙ infra octo dies det soluat faciat & impleat quod in ipsa sententia laudo & arbitramēto continet. Quod si non fecerit contra eum ad diffidationem procedat & abinde ad capturam personalē & si expediet ad executionem militari manu faciendā. Et per electionē vnius dictarū viarum nō preiudicet victori seu creditori in aliis viis missionis in possessionē bonorum ad iudicationē venditionis bonorum dationis insolutum & aliis remediis iuris & facti Iudex autem qui in predictis fuerit negligens in decem libris prouisinorum Senatus teneat pro medietate Camere & alia medietate parti.

DE PERSONIS INVESTITIS DEFENDENDIS PER SENATOREM. Cap.lxxxxiiii.

SEnator teneatur proprio iuramento ad penam quinquaginta lib. pro: defendere & manutenere omnes & singulas psonas inuestitas

seu in possessionem deductas per Senatorem & eius quemcūq; iudicem. Et expellere de rebus & possessione predictis omnes & singulos contra quos inuestimentum seu missio in possessione factum est. Et si dicti contra quos inuestimentū factum est inhabitauerint seu quocūq; modo fregerint inuestimentū seu missioné in possessioné turbauerint/ vice qualibet in dec. lib. pro. puniant pro medietate Camere Vrbis/ & pro alia medietate parti predictis inuestite seu in possessionem deducte. Et nihilominus de bonis & rebus predictis eiiciantur per Senatorem & eius officiales.

DE EODEM. Cap. lxxxxv.

Quia parum prodest inuestiri aliquem & in possessioné micti ex primo vel secundo decreto vel per executionem testamentorum vel instrumentorum seu quacūq; alia causa nisi missus seu inuestitus in ipso vestimento auctoritate Senatoris legitime defendatur hanc institutionem duximus statuendam vt Consules ciuitatis siue Rectores vel domini castrorum vel villarum seu eorum vicarii ac etiam cōmunitates cum per Senatorem fuerint requisiti/vt inuestitum seu missum in possessionem defendant. Si dicta inuestimenta fregerint seu frangi permiserint vel inuestimentum permiserint aliquo modo turbari vel ipsum in ipso inuestimento & possessione seu tenuta non defenderint/ tam ipsi q̄ communitates dictorum locorum de inuestimento fracto & non defenso teneantur. Et illi qui inuestimentum seu tenutam vel missionem in possessionem habet in quantitate cōndempnationis ex qua dictum inuestimentum factum fuit in eadem sententia condempnetur. Et nisi infra terminum certum per Senatorem vel iudices assignatum soluerint diffidentur. Et non possint aliquo tempore reaffidari nisi primo integraliter satisfecerint illi qui condempnationem seu inuestimentum vel missionem in possessionem habet. Et cum iniunctio Senatoris vel iudicis potestatem habeat capiendi de bonis hominum dicte terre donec sibi sit integre satisfactum quem iniunctum Senator & iudex dare teneantur ad petitionem ipsius Ad penam quinquaginta lib. prouisinorum.

¶Q. SENATOR DEFENDAT QVEMLIBET IN POSSESSIONE SVA. Cap.lxxxxvi.

ITem ꝙ si aliquis fuerit in possessione alicuius rei/ siue terre siue domus siue vinee siue orti & res ipsas pro medietate vel quocūq; modo tenebat & possidebat cū persona vel loco potenti vel qualibet alia persona/& in tenuta & in possessione sua molestaretur/ita ꝙ predicta non posset laborari vel vti eis & fructus percipere & habere nō possei/seu fructus sibi quōcūq; ablati vel subtracti fuerint Senator teneatur illum in possessione sua reducere defendere & manutenere & fructus sibi ex eis restitui integre facere. Et de quantitate & valore fructuum iterū sacramēto patientis & substinētis/tamen taxatione iudicis palatini precedēte. Et de fortiatione seu molestatione puniat secundū capitulum constitutum infra positum.

¶DE EODEM. Cap.lxxxxvii.

ITem statuimus & ordinamus ꝙ omnis Romanus qui habet domum vel accasamenta seu possessionem cuiuscūq; rei in aliqua ciuitate castro vel villa seu quacūq; alia terra de districtu Vrbis debeat defendi a cōmunitate dicte terre. Et Senator teneatur ipsas cōmunitates compellere ad soluendum & satisfaciendum integraliter dūmodo dampnum passo. Et ipsa cōmunitas que dāpnum dederit hoc soluere teneat. Et nihilominus ꝑ pena soluere teneat Centū lib. pro. Camere.

¶DE EXPENSIS REFICIENDIS. Cap.lxxxxviii.

IN qualibet causa/victus victori expensas reficiat/exceptis casibus in quibus aliter per aliqua statuta disponitur. Non obstante ꝙ de calūpnia sit iuratum & ꝙ in sententia non sit facta condempnatio in expensis. In quarum repetitione nullus ordo vel iuris solēpnitas requirat sed solo sacramēto partis victricis prestito taxatione iudicis precedente. Quod iudex expedire teneat infra decem dies vtiles a petitione seu assignatione in antea numerādos. Ad penā decem lib. prouisinoꝝ de salario iudicis retinendarū per Camerariū tēpore scindicatus.

ℂDE FERIIS. Cap.lxxxxix.

OMni tempore in Curia Capitolii ius reddatur Exceptis diebus infrascriptis inductis ad laudem dei videlicet Natiuitate domini & eius vigilia In festo.S.Steffani Innocentium Sancti Siluestri Circũcisione Epiphania domini In Cõuersione.S.Pauli In festo.S.Agnetis Et quinq; festiuitatibus.S.Marie videlicet Cõceptione Purificatione/ Assumptione/Anũciatione & Natiuitate In cathedra.S.Petri In festo S. Gregorii sancti Ambrosii Augustini & Iheronimi. Et in septem diebus dominice passionis.Et septem dominice resurrectionis. Et in oĩbus diebus dominicis totius anni In festo.S.Gregorii Sancti Marci euangeliste.Et dedicatione beati Michaelis archangeli In inuentione & exaltatione sancte crucis In Ascensione domini in festo pẽthecosten cum duobus sequentibus In festo corporis Christi & eius octaua quo die Sanctissimus dñs noster Paulus papa secundus Instituit singulis annis dari per Cameram Vrbis ecclesie sancti Marci vnũ calicem & duas torcias & candelas officialibus ob reuerentiam celebritatis ipsius diei & indulgẽtias ibidem institutas In festo sancti Iohãnis baptiste & eius decollatione In Cõmemoratione.S. Pauli In festiuitatibus duodecim apl'orum In festo Ninis In festo.S.Laurẽ. In festo.S.Francisci In dedicatione Saluatoris ecclesie Lateranẽsis In dedicatione basilicaꝝ Petri & Pauli In festo Omniũ sanctoꝝ Sancte Katherine Sancti Pauli Sancti Nicolai Sancte Lucie Sancte Marie magdalene.Et.S. Cecilie. Et in.xx.die Maii in qua est festum.S.Bernardini.Et in festo Euangelistarum & Apostolorum.Et indulgentie Aque saluie In quatuor vel quinq; diebus Veneris mensis Marcii.Et.S.Alexii.Et in festo.S.petri ad vincula.Et in Vigilia assumptionis beate Marie de mẽse Augusti Et in festo Sancti Leonardi. Et in diebus creationis. Et coronationis sũmorum Pontificum pro tẽpore viuentiũ.Item & in his diebus inductis gratia messium & vindemiarũ Ius non reddat' videlicet a quinto, decimo die Iunii exclusiue vsq; ad octauã Assumptiõis.Et a festo beate Marie de mense Septembris vsq; ad quintumdecimum diem mensis Octobris inclusiue.Item in festo Agonis & carnispriuii.Et prima die quadragesime.Exceptis causis hospitaliũ & locoꝝ religiosoꝝ Ecclesiarum pupillorum Viduarum & miserabiliũ personarum. Et in causis

executionū instrumentoꝝ & apodissarum in quibus non est facta mutatio personarū. Executione sententiaꝝ laudoꝝ Causis appellationum nullitatum & causis Camere alimentoꝝ. Et causis criminalibus in quibus omni tempore ius reddat exceptis diebus supradictis inductis ad laudem dei & sanctoꝝ eius Additum est ꝙ die qua fit cōsilium generale vel parlamentū Ius nō reddat in Ciuili/in Criminali verō sic.

DE SVSPECTIS ET FVGITIVIS. Cap.c.

ITem statuimus & ordinamus ꝙ nullus ꝓ debito capi possit anteꝗ̄ sit conuictus & diffidatus vel appodissatus seu exbanditus nisi esset persona suspecta & fugitiua que nō possideat stabilia in Vrbe vel eius districtu quo casu anteꝗ̄ capiat de possessione stabiliū ac suspectione & fuga fieri debeat iudici fides per testes & aliter nullo modo conceditur per iudicem licentia capiendi. Et in casu quo quis vt supradictū est propter dubium legitime capiatur relaxet si paratus est satisdare & satisdationem dederit de iuditio sisti & iudicatum soluendo.

DE CREDITORIBVS NEGLIGENTIBVS IN PETENDO DEBITVM. Cap.ci.

SI Creditor fuerit negligens in petendo debitum ex causa mutui depositi vel alicuius cuiuscūq; cōtractus per sedecim annos nō audiat vlterius. Sed sibi efficaciter obstet ꝓscriptio tēporis prelibati. Exceptis dotibus & donationibus ꝓpter nuptias & debitis tributoꝝ & censibus Camere Vrbis & Camere felicis societatis in qbus nō obstet ꝓscriptio supradicta Instrumētis autem vsurariis seu de duplo obstet prescriptio octo annoꝝ. Et ad probandū ꝙ instrumentū sit vsurariū seu de duplo sufficiat probatio quinq; testium quoꝝ duo producant per partem & tres ex officio iudicis/vocati per eum de cōtractis cōtrahentiū qui oēs probent & testificentur cum reditione cause scientie ꝙ sit publica vox & fama/& sic se habeat opinio vicinoꝝ & habitantium in Contrada dicti creditoris ꝙ dictum instrumentū sit vsurariū vel de duplo. Et ꝙ tales contractus consueuerint exercere. Et similis probatio sufficiat qn̄ contra instrumentum petitum executioni mandari vel aliter in iuditio productum proponeretur vsurarum exceptio.

¶DE EODEM HABENTIBVS APODISSAS CONTRA ALIQVOS MORTVOS. Cap.cii.

Item statuimus & ordinamus q̄ si quis Ciuis Romanus habuerit in preteritum aliquā apodissam contra aliquem mortuū. Et post mortem ipsius tacuerit per annos decem nec in publico produxerit ipsam apodissam nec aliquid ex ea petierit vel receperit ab heredibus mortui decetero nullatenus audiat. Et quātū ad ipsam apodissam sibi silentium imponat. Et si quis p̄cessus factus est ex ipsa Apodissa post dictos decē annos nō valeat nec teneat nec p̄iudicet heredibus p̄dictis.

¶Q. FIDEIVSSOR CONVENTVS NON POSSIT ALLEGARE BENEFICIVM NOVE CONSTITVTIONIS ET DE CONVENTO PRO RE MOBILI. Cap.ciii.

Siquis tamē fideiussor conuenitur non audiat si apponat noue constitutionis beneficiū etiā si dicto beneficio non renunciauerit tacite vel expresse. ¶Si aliquis conuenit pro re mobili in specie & nō possideat imobilia in iurisdictione Vrbis valentia rem petitam satisdet de iudicio sisti & de re non baractanda & q̄ rem representabit curie ante litem & post litem ad mandatum ipsius iudicis quā satisdationem si cessauerit prestare infra terminum per iudicem assignatum res petita sequestret ad arbitrium iudicantis. Qui vero non sunt de iurisdictione Vrbis.s.de Romanis vel de aliquibus de districtu Vrbis si in foro Senatoris aliquā querimonia duxerit apponendam omni tempore audiatur & fiat ei iusticie complementum exceptis diebus feriatis inductis a iure dūmodo aliud rationabile non obsistat.

¶DE EODEM. Cap.ciiii.

Fideiussores aut expromissores qui se obligauerint p̄ aliquo possint compellere principalem aut eorum heredes vt eos extrahant de pregiariis seu fideiussionibus vel expromissionibus vel dent eis fideiussores ydoneos de conseruando eos indempnes. Et hec fieri possint etiam anteq̄ fideiussor vel expromissor sit condempnatus Vel si diu non steterit in obligatione Vel etiam si principalis nō dilapidet bona sua. Et

contra dictos principales Senator & eius iudices ꝓcedant ad petitionē fideiussoꝝ vel expromissoꝝ diebus feriatis & non feriatis sine strepitu iudicii & omni iuris solēnitate obmissa constito de predictis. Et si sol uerit fideiussor non obstante temporis longitate Similiter principales & eoꝝ heredes cogere teneanť vt obseruent soluentem indempnē hoc addito ꝙ per eundem iudicem per quem ad instantiam creditoris pro ceditur cōtra fideiussorem vel expromissorē. Eodem modo & forma procedať ad fideiussoris instantiam contra illum pro quo intercessit si fideiussor voluerit. Et si principalis recusaret seu cessaret suos fideiusso res vel promissores conseruare indēpnes Cogať per Senatorem & eius iudices per diffidationē & alia iuris remedia & facti prout fideiossores elegerint ad penam. L. lib. pro. Senatus. Et iudex qui in predicta exe cutione esset negligens vel remissus. xxv. lib. prouisinorum soluat. Et predicta locum habeant in preteritis pendentibus & futuris.

¶DE EODEM. Cap. cv.

SIquis Romanus fideiusserit vel aliter se obligauerit pro aliquo forense habitāte in Ciuitate aliqua Castro vel Villa Senator teneať pro illo iuramēto mandare ad certam penam domino ipsius ciuitatis Castri seu Ville ꝙ cogat dictos principales pro quibus facta fuit dicta fideiussio seu obligatio in persona vel bonis. Et ꝙ extrahat & cōseruet indempnem dictum fideiussorem vel expromissorem vnū vel plures a fideiussionibus & obligationibus predictis. Et hec locum habeant in presentibus preteritis & futuris.

¶DE EODEM. Cap. cvi.

SI aliquis fideiusserit seu se obligauerit principaliter pro aliquibus nobilibus seu magnatibus Vrbis vel eius districtus Senator & eius officiales teneanť proprio iuramēto cogere & cogi facere modis omnibus quibus possunt dictum principalem nobilem & eius bona & vassallos suos per oīa iuris & facti remedia omni iuris solēnitate obmissa ad petitionem & instantiam predictoꝝ qui se obligauerint pro ipso quousq͂ ipsos extraxerit & liberauerit a fideiussione & obligatione

predictis. Et hoc intelligat & locum habeat tam in presentibus q̄ in preteritis & futuris. Ad penam.c.lib.prouisinos Senatori &.xxv.officiali qui fuerit negligens in predictis Additum fuit q predicta locum habeant etiam si non appareat in instrumēto q se obligauerit p dicto nobili seu Barone & magnate/dūmodo in rei veritate sic fuerit. Ad quod probandum sufficiat probatio publice fame & cōmunis opinio contrade talis obligati/facta cum redditione cause sciētie per quatuor testes quorum duo producantur per partem Alii duo per iudicem ex suo officio vocentur & examinentur.

¶DE OBLIGANTIBVS BONA SVA PRO DOTE ALICVIVS MVLIERIS. Cap.cvii.

ITem statuimus & ordinamus q siquis obligauerit bona sua pro dote alicuius mulieris vxoris alterius & dotem receperit. Et ipsam soluerit viro vel in vtilitatē vel vsum viri cōuerterit/teneat vir ydonee satisdare illi qui dicta bona/obligauit q eum perpetuo seruet indēpnē & bona sua curet & faciat q durante matrimonio vel soluto vxor predicta/predictam obligationem seu heredes eius vel bona nullo modo molestēt seu inquietent vigore obligationis prefate/ Et locū habeat in preteritis & futuris.

¶DE PIGNORIBVS ET YPOTECIS VENALIBVS VENDENDIS. Cap.cviii.

MVlier & quicūq alius creditor habens bona obligata cū licētia & auctoritate vendendi sibi a debitore concessa/si illa vendere voluerit prius suo debitori seu heredibus denūciet q pignora luat & debitum sibi soluat infra quindecim dies a denunciationis termino numerandos quibus elapsis liceat sibi pignora vendere vsq ad quātitatem sibi debitam pro precio quo melius potuerit sine fraude. Quam venditionem notificare debeat debitori. Et si infra quindecim dies alios voluerit soluere precium pro illis solutum seu in instrumento venditionis confessatū emptor teneat sibi & eius heredibus reuendere pignora supradicta. Quibus elapsis deceteto nonaudiatur & emptor

emptor tenetur vendere pignora

perpetuo sit securus. Et perinde dicto emptori teneaẽ de emptione debitor & eius heredes cuius fuerunt bona vendita ac si ipse vel eius heredes illa vendidissent & tradidissent Senator & eius officiales dictum emptorem tam in possessione q̃ etiam in proprietatibus tueri teneanẽ.

¶ DE EMPTIONE ET VENDITIONE. Cap.cix.

ITem statuimus & ordinamus ꝙ si qs vendiderit seu vendet alicui bis rem aliquã vel turrim vel aliquã possessionẽ pluribus personis prima venditio stabilis & firma remaneat si emptori primo fuerit tradita possessio vera vel ficta vltime venditiones sint capse vel vacue & nullius momenti existant. Sed Senator proprio iuramento primum emptorem in possessionem ducere teneaẽ de re ab eo empta & inductũ in ipsa possessione defendet & manu teneat. Et vẽditorem & eius heredes ad restitutionẽ precii vltimo emptori de facto cogat. Et nihilominus eum condẽpnet in. C. lib. ꝑui. Camere Vrbis/& ipsum capere & non dimittere teneaẽ nisi primo dictã quãtitatem soluerit non obstãte aliquo alio capitulo in presentibus statutis supra vel infra posito.

¶ DE VENDENTIBVS POSSESSIONES PROPTER VIM EIS ILLATAM. Cap.cx.

SI aliquis dominus vel domina fecisset seu fieri fecisset seu fieri fecerit alicui Ciui vel habitanti in Vrbe iniuriam violentiam turbationem vel molestiam in casalibus terris domibus vel vineis vel aliis immobilibus & vacare sibi fecisset quoquo tempore. Et propterea vendidisset postmodum bona ipsi domino vel domine aut sue familie aut suo seruitori. Et probauerit venditor per publicam famam per quatuor ydoneos testes de dicta iniuria violentia turbatione siue molestia ꝙ Senator suiq; officiales teneantur proprio iuramento reducere & remittere venditorem predictum in tenutam & possessionem rei vẽdite satisfaciendo & reddẽdo dicto emptori precium datum tempore venditionis facte & dictam venditionem cassare & annullare. Non obstante aliquo statuto capitulo vel lege & hoc locum habeat in presentibus preteritis & futuris.

DE VENDITIONIBVS CONSORTIVM. Cap.cxi.

ITem statuimus & ordinamus q non obstante aliquo pacto seu cōuentione aliqua facta inter aliquos cōsortes de re cōmuni inter eos non diuidenda ad certum tempus/si aliquis dictoꝝ consortum vellet dictam partem suam vendere q requirat alium consortem suum vt dictam partem emat ab eo pro iusto precio/ & quod ab alio habere posset dictum terminum sibi datum/Et si dictus consors infra dictum terminum dictam aliam partem dicti sui consortis nollet seu cessaret emere pro dicto precio/tunc/quia maliciose agit & est maliciis hominum obuiandum sit licitum dicto consorti/ qui dictam partem suam vendere vellet/vendet vnicuiq alio non obstante pactorum conuentione que in contrarium facta esset.

Q. VENDITOR COGATVR FACERE VT EMPTOR LIBERE POSSIDEAT. Cap.cxii.

SEnator & eius iudices cogant vēditorem modis omnibus quibus possunt sūmarie & sine strepitu iudicii nulla iuris solēnitate requisita exonerare & liberare rem quā vendit ab omni onere ita q emptor ipsius rei/ipsam rem pacifice & quiete & sine aliqua questione & inquietatione habere & possidere possit & ex ea fructus percipere & non possit super ipsa aliqualiter molestari. Et hoc teneaī ducere ad effectū/ad reqsitionē ipsius/nō obstāte aliquo capitulo supra vel infra posito.

DE VENDITIONIBVS ET ALIENATIONIBVS FACTIS A FALLITIS ET VXORIBVS EORVM. Cap.cxiii.

DOnatio vel Venditio seu cuiuscunq alterius generis Alienatio facta seu faciēda ab aliquo qui fuerit dictus fallitus vel ab vxore vel Nuru eius vel habentibus causam a fallito de bonis & rebus ipsius falliti/non valeat ipso iure/immo teneanī Senator & eius officiales ꝓprio iuramento ipsos contractus reuocare & in pristinum statum reducere tradendo bona ipsoꝝ fallitoꝝ creditoribus ipsoꝝ. Et hoc locum habeat in contractibus siue alienationibus factis ante fallimentum vel

post. Quod locum habeat si ipsa bona inueniantur tenere & possidere post alienationes predictas. Quod fallimentum siue ꝙ ipsi fuerint di∕cti falliti sufficiat creditori probare per publicam famam & cōmunem opinionem tantum. Et hoc capitulum vendicet sibi locum tam in preterito q̄ in futuris.

ℭDE VENDITIONE FACTA A MALEFACTORE VEL ACCVSATO. Cap.cxiiii.

VEnditio vel alienatio quecūq facta a malefactore accusato vel inquisito de crimine capitali seu publico non valeat. Et instru∕mento super hoc confecto fides non detur tanq̄ simulato & fraude suspecto. Et hoc locum habeat in preteritis & futuris.

ℭDE VENDITORIBVS CESSANTIBVS ERADERE POSSESSIONEM REI VENDITE. Cap.cxv.

ITem ꝙ quicūq vendiderit aliquam rem alicui & non tradiderit & cesset aut nolit tradere emptori/& ipse soluerit precium vel pa∕ratus cum effectu soluere fuerit/teneatur venditor ipsi emptori ad inter esse sacro ipsius emptoris taxatione iudicis precedente. Quod inter∕esse non possit excedere duplum precii. Et idem si fuerit tradita & po∕stea empta/pactis in cōtractu appositis semper saluis. Et emptor ōi∕mode teneatur rem emptam recipere & precium soluere. Non possit emptionis eum penitere perdendo arras. Et predicta locum habeat in pendentibus & futuris.

ℭQ. NVLLVS COGATVR EMERE SAL NEQ3 ALIA BONA CAMERE. Cap.cxvi.

NVllus cogatur a Senatore vel alio officiali emere Sal/bestias vel alia bona vel iura Camere Vrbis. Qui contrafecerit si Senator fuerit in.C.lib. prouisinorum si alter officialis in quinquaginta lib. prouisinorum Camere Vrbis puniatur.

¶DE REDEMPTORIBVS LITIVM ALIENARVM. Cap.cxvii.

Litis aliene redemptor qui post litem motam & non finitam quocūq; colore & titulo litem alienam in se seu sui condicione transferre procurauerit perpetuo sit infamis. Et tam turpe lucrum seu comodum quod exinde peruenerit Camere applicetur. Et super hoc Senator ad petitionem cuiuscūq; etiam secreto denunciantis inquirere teneatur ad penam centum lib. prouisinorum. Et ad hoc probandum sufficiat publica fama per tres ydoneos testes probantes cum aliquali iudicio Senatorem vel iudicem informante.

¶DE VENDITIONE REI DOTALIS VEL PRO DOTE OBLIGATE PER VIRVM SINE CONSENSV VXORIS. Cap.cxviii.

SI Mulier pro alimētis vel dote fecerit se poni in possessionē alterius rei/quā maritus vel socer eius alteri vendiderit & tradiderit in cuius rei venditione vel alienatione mulier prefata non consenserit Senator teneaē cōpellere virum vel socerum vel heredes eorum qui rem ipsam vendiderunt vel alienauerunt ostenso publico instrumēto venditionis vel alienationis ad satisfaciendum dicto emptori seu illi in quem talis alienatio facta fuit de dāpno & interesse quod sustinuisset seu incurrerit occasione prefati processus facti ad instantiā mulieris prefate. Et super hoc procedaē contra vendentem & alienantem prefatum/prout processum est contra dictū emptorem ad instantiā mulieris iam dicte Qui venditor & alienator statim constito de predictis sine strepitu & figura iudicii teneaē restituere duplū emptori eius in quo dāpnificatus fuisset occasiōe pdicta fm formā pactoꝝ in instrumēto vēditionis cōtentoꝝ.

¶Q.EMENS BONA CAMERE DEBEAT PER OFFICIALES VRBIS IN POSSESSIONEM ILLORVM DEFENDI. Cap.cxix.

SI aliquis emerit aliquas domos seu possessiones quascūq; a Camera Vrbis Camerarii tenetur emptorem vel emptores dictarum reꝝ

in dicta emptione contentarum manutenere & tueri secundum ius & consuetudinē in possessione. Et si aliquis predicto emptori vel emptoribus aliquā turbationem lesionem vel violentiam inferret vel intulerit Senator & eius officiales teneant. Emptorem vel emptores earum rerum remittere & restituere in possessionem eūq vel eos tueri manutenere & conseruare in possessione dicte emptionis cum omnibus iuribus suis. Non obstante aliquo capitulo supra vel infra posito.

¶DE MACELLARIIS COGENDIS ABSOLVERE. Cap.cxx.

POstq̄ Macellarius emptor signauerit bestias vel arras dederit pro eisdem cogatur per Senatorem & eius iudices sub pena centum Soll. prouisinorum infra octo dies precium soluere venditori.

¶Q. SENATOR REDVCAT EMPTOREM IN POSSESSIONEM. Cap.cxxi.

SI aliquis emerit vel alio modo acceperit rem aliquam ab aliquo quam alter possiderit/& pretextu dicte emptionis seu acquisitionis emptor seu acquisitor possessionē dicte rei intrauerit in iniuriā possessoris teneatur Senator reducere in possessionem & remittere illum qui tenebat & possidebat tempore acquisitionis & eum in ea defendere.

¶DE ARRIS. Cap.cxxii.

ARra p vino tradita/& postea deguastatiōe secuta periculū sit emptoris qui nihilominus teneat̄ de pcio satisffacere venditori Arre quoq3 datio in quolibet cōtractu pficit emptionē. Nec liberet̄ emptor volēs arrā pdere. Nec vēditor volēs eā reddere duplicatā Licet pecunia sit simplr̄ data p Arra nec sit expressum p arra & pagamēto sit data.

¶DE LOCATITIIS REBVS OBLIGANDIS PRO DOTE. Cap.cxxiii.

ITem statuimus & ordinamus φ res locata & in emphiteosim accepta possit obligari pro dote vel donatione ppter nuptias sine dñi

siue proprietarii consensu/iure dñi integro remanente. Nec per hmói obligationem res locata vel in emphiteosim accepta ad dñm reuertať. Non obstante forma locationis & capitulo supra vel infra predicto posito. Si tamen ex causis legitimis locatio finiretur tūc locatio dissoluatur/& ex ea domino nullum preiudicium generetur. Et hoc locum habeat in presentibus preteritis & futuris.

¶Q. CONDVCTOR SEV EMPHITEOTA POSSIT ALTERI IN EMPHITEOSIM LOCARE. Cap.cxxiiii.

Item siquis habet vel tenet vineam ortum seu terram extra loca habitata in Vrbe vel alibi extra Vrbem per locationem aut emphiteosim ab aliquo sub certa annua pensione/ꝙ idem cõductor seu emphiteota possit ipsam relocare ad quartam vel aliam partem reddendã sine dñi siue proprietarii consensu iure proprietatis ipsius dñi & proprietarii integro remanent. Nec ex hoc conductor primus vel emphiteota cadat a iure locationis. Non obstante forma locationis & capitulo constitutionis supra vel infra posito. Et hoc locum habeat in pendentibus preteritis & futuris in domibus aut casalinis & aliis rebus positis in loco habitato in Vrbe hoc capitulum nõ vendicet sibi locum.

¶DE EODEM. Cap.cxxv.

Non liceat conductori vel emphiteote qui pluribus annis pro re locata pensionẽ dño soluerit referre suo locatori questionẽ dñii licet postea aliquibus annis possessionẽ interuenerit & in pensionis solutione cessauerit iure cogať per Senatorẽ & eius iudices dño possessionem restituere & de pensione seu parte fructuum domino respondere.

¶DE MASSARIIS PONENDIS SVPER DESERTIONE VINEARVM. Cap.cxxvi.

Si inter dñm vinee ad quartam reddendam locate & colonum partiarum ipsius vinee/oriatur questio/dicente dño vineam fore desertam & per consequens ad dñm reuolutam/colono vero dicente vineã

non fore desertam sed male laboratam Iudex super hoc adhibitus/ mittat ad vineam duos massarios iuratos qui super hoc referant veritatem. Et si retulerint vineam fore desertam mandet colono q̄ decetero ad vineam non accedat & dño dampnum reserceat. Si vero retulerint vineam non fore desertam sed male laboratam/tunc mādet colono q̄ satisdet dño de vinea bene laboranda. Et dāpnum quod ex mala cultura contigit dño reserceat de cuius extimatione stetur sacramento dñi taxatione soléni/sola rei veritate inspecta iudicis precedente. Et predicta expedian̄t sine libello/litis contestatione & iuris solénitate sed sola rei veritate inspecta.

¶Q. IN COLONVS REQVIRAT PROPRIETARIVM TEMPORE VINDEMIARVM. Cap.cxxvii.

TEnens vineam ad quartam reddendam. Non vindemiet nec pistet nec mustum ad domum reportet nisi primo dñs vinee seu eius factor fuerit requisitus per duos dies anteq̄ vindemiet & mustum sit cū eo diuisum. Ad penam decem lib. proui. pro medietate parti & ꝑ alia medietate Camere. Et domino teneatur reddere duplum partis ipsius domini quam reportauerit appreciandum per duos massarios ponendos per eos si concordauerint alias per iudicem.

¶DE FEVDIS. Cap.cxxviii.

IN feudis siue beneficiis que concessa alicui ratione alicuius officii non succedant heredes extranei. Filii tamen & descendētes ex ipsis ita demum succedant si sint eiusdem professionis & officii. Et si tēpore successionis delate eiusdem professionis non fuerint/si tamen aliquo tempore ad idem officium peruenerint beneficium & feudum ad eos pertineat ab eo tempore quo de dicto officio potuerint seruitium exhibere. Alia vero feuda que non ratione alicuius officii vel ꝓfessionis conceduntur. Ad filios tam masculos q̄ feminas etiā ad heredes extraneos transmittantur & durent nulla etiam inuestitura prestita vel petita teneantur tamen heredes ad ea prestanda ad que tenebatur defunctus. Et si questio fuerit inter dñm & Romanum habentē feudum de ipso

feudo queſtio agitetur in Curia Senatoris Ceterum ſi de feudo fuerit queſtio inter duos vaſſallos in Curia domini ipſa queſtio ventiletur.

¶DE NEGLIGENTE PETERE PENSIONEM.Cap.cxxix.

SI dominus proprietarius rei locate vel in emphiteoſim cõceſſe per multos annos ceſſauerit petere penſionem/non poſſit tamen petere niſi pro tempore decem annoꝝ proxime preteritoꝝ tantum ſi pro illis non fuerit ſatiſfactum. Si tamen conductor vel emphiteota probauerit pro tribus annis proxime preteritis ſe ſoluiſſe preſumatur penſionem pro toto tempore fuiſſe ſolutam.

¶DE EODEM. Cap.cxxx.

LOcationes contractus emphiteota libellorum dationes ſiue ad generationem ſiue ad non modicum tempus fiant ſine tempore ſiue generatione firmate his quidem pactis &.conditionibus ac tenoribus relocentur & concedantur illis qui ſunt de eadem geneloya extraneis heredibus illorum qui receperint predictos contractus & ſingularibus ſucceſſoribus ad quos de cõſenſu domini predicte res peruenerint niſi tenore contractus vel de iure dñi conſenſus requiratur. Et ſi penſio nõ ſoluaẽ tempore conuento non cadat qui locationem habet a iure ſuo.

¶DE DEFENDENDIS PER CVRIAM IN LOCATIONIBVS. Cap.cxxxi.

ITem dicimus & ordinamus ꝙ Senator ſeu quicũꝗ alter rector teneatur proprio iuramento defendere & manutenere quẽlibet Ciuẽ Romanum in oĩbus locationibus eidem hactenus factis & faciendis ita & taliter ꝙ volentes dictas locationes reuocare ſeu dicendo ꝙ non teneat ſeu qualitercũꝗ & quomodocũꝗ dicti Ciues per eos calũnioſe vel indebite vexarenẽ vltra & contra tenorem inſtrumentoꝝ ipſorum nullatenus audiaẽ in iudicio vel extra eo ꝙ volumus eoꝝ inſtrumenta cum tenoribus eoꝝ ſemper eſſe rata & firma & ꝙ plenum robur obtineant & habeant. Ad hoc vt quilibet Romanus Ciuis valeat & poſſit

fine litigio in rebus & possessionibus eis locatis in pace requiescere. Et siquis iudex aut notarius ipsos seu ipsum audiret sententias ferenda aut processus scriberet ꝙ ipso facto ꝓcessus sit nullus hoc expresse addito ꝙ si iudex contrafecerit ipso facto incidat in penã Centũ lib. pro medietate Camere vrbis & pro alia medietate parti contra quã processus fieret/aut sententia ferreretur. Quod statutum volumus ꝙ expresse habeat locum in preteritis pendentibus & futuris. Non obstante statuto priuilegio lege canonica vel Ciuili incontrarium loquentibus.

DE DIVISIONIBVS. Cap. cxxxii.

QVilibet asserens se cum aliquo rem aliquã habere cõmunem possit diuisionẽ eius petere & pro parte cum contigente sibi ad iudicari. Et super hoc adeat iudicem palatinum vel alium cõpetentem qui summarie & sine solẽnitate iuris de dicta cõmunione cognoscat. Non obstante ꝙ aduersarius neget rem esse cõmunem vel se eam possidere. Qui iudex constito sibi de cõmunione dictam rem adiudicet petenti pro diuiso & eam diuidat & diuidi faciat peragimensorem & expertus in arte & eã causam decidat infra triginta dies vtiles a die dicte petite diuisionis computãdos ad penam. xx. lib. prouisinorum de suo salario retinendarum.

DE EODEM. Cap. cxxxiii.

IVdex palatinus vel alius competens super rerum cõmuniũ diuisione adhibitus postq̃ causam cognouerit/sententiam super diuisione adiudicatam partium ferre procuret. Et exequendo sententiã faciat fieri partes ad grossum vbi de pluribus simul diuisio est petita. Et dicta diuisio fiat ad vtilitatem vtriusq; partis consignando cuilibet partem suam secundum adiacẽtiam sicut comodius fieri potest. Et cogat ad petitionem partis victricis partem victam ad consuetudinem & ad assentiendum partibus eius mandato adiudicatis & diuisis. Et predicta omnia & singula dictus iudex sumarie facere & adimplere teneatur ad penam decem lib. proui. pro qualibet vice qua contrafecerit Cuius pene medietas sit Camere & alia medietas accusantis.

¶DE EODEM. Cap.cxxxiiii.

ITem statuimus & ordinamus ꝙ si aliqua diuisio fieret per iudicem palatinum vel alium iudicem competentem seu de eius mandato vel de cōmuni partium voluntate seu ex arbitrio alicuius arbitri de aliquibus domibus cōmunibus ꝙ expensis cōmunibus vtriusq; partis paries edificetur & imittatur inter vtrāq; partem. Et si aliqua partium esset pauper ꝙ medietatem ipsarum expensarum soluere non posset ꝙ non sit licitum dicte parti vtilitatem aliquam recipere nec habere in dicta pariete donec restituerit medietatem expēsarum facta in edificio dicti parietis alteri parti que dictum parietem suis expensis edificari fecisset. Et locum habeat in presentibus & futuris.

¶DE CONSORTIBVS. Cap.cxxxv.

ITem siquis fuerit consors alicuius in molendino furno vel legia nastha carbanario ponte seu puteo & aliquod dictoꝝ edificiorum indigeat reparatione ad petitionem vnius de consortibus Alii per curiam Senatoris cogantur cum cautione ad faciendum reparationem ipsius edificii & reducatur & reseruetur in pristinum statum.

¶Q.DIVISIO FACTA SIT VALIDA. Cap.cxxxvi.

ITem statuimus & ordinamus ꝙ si ostendat̃ diuisio aliqua facta īter fratres aliquos seu consortes de aliquo castro terra siue possessionibus positis extra vrbem pro diuiso inter eos qui dictam diuisionem fecerūt & eorum heredes & successorores perpetuo sit firma & valida. Et ꝙ aliquis de consortibus dictam diuisionem nō possit reuocare seu reuocari facere per submissam personam imo ad petitionem vnius de consortibus qui dictam diuisionem fecerunt Senator teneat̃ cogere & constringere alios consortes & vassallos & familiares eorūdem ad cauendum & satisdandum in Camera vrbis de non molestando seu nō impediendo predictū consortem in dicta portione & colonos & colaboratores suos sub pena & bāno mille lib. proui. in tenuta & possessione terraꝝ & reꝝ que sibi in partē obuenerūt imo ꝙ teneat̃ ipsum cōsortē

& colonos & colaboratores suos defendere in tenuta & possessione pre dicta. Et predicta teneanť Senator & eius officiales facere ad petitionẽ consortis qui diuisionem Curie demonstraret/sumarie sine strepitu iu dicii iuris ordine pretermisso. Et ꝙ possint & debeant cõtra consortes & coꝝ vassallos qui cautionem predicto modo non prestarent seu cõ tumaces essent procedeť fodendo diffidando de cõtumacia & cõfesso in quacũq; quantitate Senator & eius curie placuerit. Et predicta vendi cent sibi locũ in presentibus preteritis & futuris. Non obstante aliqua lege cõsuetudine capitulo & statuto supra vel infra posito vel ponẽdo.

¶ DE REBVS EMPHITHEOTICIS DIVIDENDIS. Cap. cxxxvii.

HAbentes domum/casalenum/ortum/vel vineam vel aliquã rem cõmunem in proprietate alicuius persone vel loci possint talem rem inter sese diuidere sine consensu domini proprietarii iure tamen proprietarii integro remanente. Nec propter dictam diuisionem dicta res locata recadat ad dñm/non obstante forma locationis. Et hoc ca pitulum locum habeat in pendentibus preteritis & futuris.

¶ DE APPARATV NON FACIENDO CONTRA DEBITAS SERVITVTES. Cap. cxxxviii.

NVllus per se vel aliũ faciat apparatũ vel edificiũ de quacũq; ma teria in aliqua domo casalino siue loco contra antiquã seu debi tam seruituté seu contra conuentiones & pacta per quem impediatur aspectus. Qui contrafecerit soluat pro pena. xxv. lib. proui. pro medie tate parti accusanti & pro alia medietate Camere applicãdum. Et nihi lominus destruat apparatum/& rem in pristino statu reducat. Et si Se nator vel iudex fuerit negligens duplum dicte pene Camere soluat.

¶ DE HABENTIBVS PARIETEM COMMVNEM. Cap. cxxxix.

SI aliquis paries inter aliquos cõmunis fuit: cuilibet eorum licitum sit trabes imittere & ex eo vtilitatem habere sine diuisione domus.

¶QVI POSSINT PETERE DIVISIONEM. Cap.cxl.

MInores & pupilli possint petere diuisionem bonarum omnium hereditatum cōmunium ab heredibus seu quibuscūq alijs personis& eis adiudicentur in partem prout melius & vtilius fuerit Non obstante aliqua lege consuetudine vel statuta.

¶DE NOVI OPERIS NVNCIATIONE. Cap.cxli.

SI alicui fuerit nouū opus nūciatum seu prohibitum fuerit edificare vel aliquod opus in aliqua terra vel loco facere prohibitum satisdationem offerat de opere destruendo si apparuerit ea iniuste edificasse vel illud opus fecisse sit tamen in potestate nunciantis vtrū velit dictā satisdationē recipere an nō velit/& infra sex dies vtiles de suo iure probare infra quos possit etiā is qui edificare vel opus facere phibitus est de suo iure probare & suū opus iustificare. Sic tamen iudex abhibitus faciat q dictam causam decidat infra.xv.dies vtiles cōputandos a die quo super hoc citatio facta fuit corā eo ob hanc causam siue cōtrauersiam supradictā. Ad penā decē lib.prouī. Nec ppterea vicief pcessus q super predictis fuerint testes lite non contestata recepti.

¶DE EDIFICANTIBVS IN POSSESSIONIBVS SVIS. Cap.cxlii.

QVilibet in sua possessione & solo possit in altū edificare p suo libito volūtatis statuto aliquo vel prohibitione incontrarium non obstante.

¶DE REPRESALIIS. Cap.cxliii.

ITem ordinamus & dn̄s Senator & Conseruatores Camere vrbis teneanī & debeant vinculo iuramenti ad petitionē cuiuscūq creditoris debentis recipere a quocūq seu quibuscūq debitoribus de quacūq ciuitate cōmunitate castro vel villa siue extra districtū vrbis fuerit siue infra districtum sint debitores ipsi requitāt illā ciuitatem vel illud

castrum seu cõmunitatem de qua sunt expen.dicti creditoris per litterã seu ambasiatores prout exciterit oportunum ꝗ placeat ipsi cõmunitati castro vel ville seu ciuitati cogere & constringere cum effectu prefatos sine strepitu & figura iudicii ad satisfaciendum & soluendum integre pecuniam in qua tenentur. Et si Ciuitas cõmunitas Castrum vel villa post dictam requisitionem non fecerint satisfieri teneantur & debeant dicti Conseruatores & Senator vt dictum est recepto sacramento calũpnie & veritatis a creditore siue creditoribus petentibus predicta & facta fide plena per creditorem de debito descendente ex contractu vel quasi. Et de debito descendente ex maleficio vel quasi per publicam famam Dummodo de valore rerum ablatarum faciat plenam fidem Vel saltem per vnum testem de visu & scientia & duos de publica fama Senator vel eius iudices debeant dare & concedere eis represaliam & licentiam & potestatem liberam capiendi de bonis & rebus Ciuitatis & hominum illius terre de qua sunt debitores predicti & qui fuerunt requisiti vt supra dictum est. Et teneatur Senator ad petitionem illiũs qui priuilegium represaliarum habere meruit facere stagiri & sequestrari personas & bona illorum qui sunt de terris & locis contra quos represalie sunt concesse & personas & res ad mandatum Senatoris dominus domus in qua factum est stagimentum debeat resignare. Et si contrafecerit teneatur ad duplum satisfactionis eorum sacramẽto dampnum passi taxatione iudicis precedente.

¶DE EODEM. Cap.cxliiii.

SIquis Ciuis Romanus vel alius districtualis meruerit habere represalias secundum formam supra scriptam contra aliquã communitatem Ciuitatem Castrum vel Villam de iurisdictione Vrbis teneantur Senator & Conseruatores Camere Vrbis eidem prestare auxilium & fauorem per eorum officiales stipendiarios & alia remedia iuris & facti contra dictam ciuitatem & homines habitantes in ipsa & bona eorum pro satisfactione sui debiti consequenda si & quando ab ipso fuerint requisiti/ad penam Centum librarum Senatori qui in hoc fuerit negligens vel remissus.

❡DE EODEM PRO CIVIBVS ROMANIS MISSIS AD REGIMEN ALICVIVS TERRE ET INIVRIATIS. Cap.cxlv.

ITem voluimus & ordinauimus q̧ si aliquis Ciuis Romanus vel alius quicūq; missus fuerit per populum Romanum ad regimen alicuius Ciuitatis Ville vel Castri facta fuerit iniuria vel carceratio. Q. Senator & conseruatores qui fuerint ad regimen Romani Populi teneantur ad petitionem conquerentis sumarie procedere contra predictos cōmune vel Ciues. Et si per publicam famam probatum fuerit de iniuria dāpnis & carcere predictis que probare posse sufficiat per quatuor bonos testes Tunc predicti dñi Senator & conseruatores seu eoꝝ alter ad petitionē dicti conquerentis procedant contra dictos cūmune vel ciues ad diffidationē/ad certas represalie modo & iure quo voluerit conquerens donec predicto conquerenti fuerit de predictis iniuriis & dāpnis satisfactū/de expensis stent soli sacramento conquerentis taxatione iudicis precedente. Et hoc locum habeat in presentibus & futuris aliquo capitulo non obstante. Volumus tamen q̧ ante concessionem dictarum represaliarum Senator & conseruatores Vrbis per litteras seu ambasiatam requirant primo illā terram/& significent ei ea que super dictis ex parte rectoris vel illius qui fuerit ad regimen ipsoꝝ ꝓponunt contra ipsos super excessibus & iniuriis cōmissis cōtra ipsum iniuste. Et super cōmune illius terre proponeret & ostenderet q̧ per modum scindicatus iuste facta sunt ea que proponunt/tunc nullo modo talis Ciuis audiat & admittat ad predicta. Si non cōmunitas siue terra vnde fuerit talis rector & Ciuis Romanus per Romanum populum deputatus neglexerit proponere & respondere q̧ iuste fecerunt & per modū scindicatus teneant Senator & conseruatores ꝑdictum Ciuem Romanum iuuare qui fuit ad dictum regimen per Romanum populum vt dictum est missus Additum est & declaratum q̧ suprascripta tria capitula ꝓxime ꝑcedentia tam ex verbis q̄ ex mente in futuris dūtaxat negociis tradant formam Ad preteritas autem represalias concessas ante publicationem ꝑsentium statutoꝝ nouoꝝ qui fuit anno .MIII.Liii. de mense Maii citra quo tempore etiam hec forma seruabat non extendunt cum de preteritis non sit in eis facta mentio specialis.

DE HABENTIBVS REPRESALIAS CONTRA COMMVNE VRBIS. Cap.cxlvi.

ITē statuimus & ordinamus q̄ si aliqua Ciuitas villa vel castrū haberet aliquā represaliā cōtra cōmune Vrbis q̄ Senator teneaẛ ꝓprio iuramēto capere psonaliter illū ꝓ quo facta fuit illa represalia cōtra dictū cōmune. Et etiā accipere oīa bona sua mobilia & īmobilia donec dicto creditori suo fuerit integre satisfactū facta prius Senatori fide de debito seu delicto pet qd fuit īpetrata seu cōcessa represalia supradicta.

IN QVIBVS DIEBVS NON POSSINT VTI REPRESALIE. Cap.xlvii.

ITem statuimus & ordinamus ꝓ toto tēpore quadragesime & octo diebus ante quadragesimā vsq̧ ad secūdum diē post festū resurrectionis. Et quatuor diebus ante festū.S.spiritus in quo ostendi debet sudariū de mense Ianuarii & duobus diebus post/& quatuor diebus ante festū ascensionis. Et duobus diebus post. Et quatuor diebus ante dedicationem Petri & Pauli & duobus diebus post. Et duobus diebus ante festū.S.Petri ad vincula. Et vno post. Et in oībus predictis festiuitatibus nullus habens represalias cōtra quecūq̧ cōmunia vel speciales personas/possit illis vti nec aliquem eius vigore capere nec retinere ad penā.C.lib.pro.Camere Vrbis de facto per Senatorem applicandaꝝ. Et q̄ Senator ad cuiuscūq̧ denūciantis petitionē cōtra facientē teneaẛ punire pena p̄dicta omni iuris solēnitate omissa. Et si in hoc negligēs fuerit in.C.lib puniaẛ per Camerariū tempore sindicatus retinendaꝝ. Et nihilominus dāpnum resarceat parti lese Illi autē qui ad Vrbē portauerint grasciam seu ꝓ ambasiatoribus venerint seu ꝓ cōfinatis dummodo de eoꝝ confinibus constet & sine fraude fiat possint ad Vrbem venire secure/non obstantibus represaliis nisi essent in persona condēpnati vel diffidati.

DE MERCATORIBVS ET CAMPSORIBVS FALLITIS CAPIENDIS PER SENATOREM. Cap.cxlviii.

SEnator teneaẛ Mercatores seu Campsores seu Cecchetios qui aliquo tempore fuerint dicti falliti capere personaliter seu capi facere

[illegible handwritten marginal note]

& compeditos retinere. Et assignare ipsis terminum vnius mensis infra quem si ipsi Mercatores seu Campsores satisfecerint eorum creditoribus liberarentur a predictis Alioquin faciat eos detineri vsque ad mortem & eorum filios masculos qui essent maiores. xiiii. annis tépore fallimenti predicti quorum mortui sunt parentes qui sunt heredes vel successores predictorum simili modo capiat & capi faciat & captiuos detineri faciat donec paternis creditoribus sit de eorum creditis satisfactum. Qui non essent impuberes tempore dicti fallimenti non capiantur nec detineantur modo predicto sed bona ipsorum Mercatorum seu Campsorum & ipsorum possessiones assignet & assignari faciat libere predictis creditoribus donec satisfiat eisdé. Et si per predictos Campsores seu Mercatores dicta eorum bona sint alteri obligata vel alienata presumantur ipse alienationes seu obligationes fraudulente & simulate precipue si facte fuerint cō sanguineo dictorum Mercatorum & Campsorum Vel si Campsores & Mercatores post alienationem seu obligationem inuenti fuerint possedisse res obligatas vel alienatas seu in ipsarū possessione fuissent. Et hec oīa vendicent sibi locum in quibuscūque Campsoribus & Mercatoribus siue hactenus dicti fuerint falliti siue presentialiter siue in futurum. Et fratres dictorum Mercatorum vel qui in communi cum eis vixerint tempore quo pecunias eorum aliquas receperint & filii eorum & heredes similiter compellantur donec integraliter satisfecerint. Et eorum bona excusari non possint ac si ipsi personaliter contraxissent. Et nullus occasione minoris etatis vel alia de causa se valeat excusare. Et si fuerit contumax aliquis predictorum Senator procedat contra contumaces tanq̄ contra malefactores per capitulum de confessione vt ipsum eius contumaciam de his que ab eo petuntur confessum faciat & propterea diffidet & condempnet eosdem in forma predicta & proconfessis habeat. Ad penam & restitutionem pecunie que petitur ab eisdem. Et hoc capitulum in preteritis & futuris vendicet sibi locum & non possint habere procuratorem nec aduocatum & si aliquis procurator eis adiuuauerit. x. lib. proui. Camere Vrbis vice qualibet soluat & Senator teneatur dare ambasiatores Mercatoribus seu Campsoribus contra eos qui falliti dicuntur. Et de predictis omnibus omni tépore ius reddatur. Et contra fallitos seu qui dicti sunt falliti Senator habeat plenum arbitriū procedēdi in persona & here. Et nullus

fallitus possit nec debeat nec admittatur ad cambiandum seu merchā-tiandum donec integraliter satiffecerit creditoribus ꝙ si cōtrafecerint teneantur ipsos capi facere & ipsos captiuos incarcerare detineri quousq; creditoribus integraliter satiffecerint. Et intelligatur de preteritis presentibus & futuris.

¶DE QVESTIONIBVS INTER DOMINVM ET VASSALLVM. Cap.cxlix.

SEnator non se intermittat in questione siqua oriretur inter dominū & vassallum seu vassallos dūmodo dominus sit in possessione vel quasi vassallagii. Et hec obseruentur in ciuibus Romanis & eorum iurisdictione subiectis. Et sit salua dominis inter suos vassallos & cōtra eos iurisdictio tam in ciuilibus q̄ in criminalibus sicut fuit ante aduentū domini branthaleonis de andalo Hoc addito ꝙ si vassalli alicuius domini habitatores in dicto Castro fecerint conspirationem conuenticulam vel iuramentum contra dominum eorum ꝙ ad petitionem & requisitionem domini Senator teneat̃ ipsum dominum iuuare & subponere & subiugare ipsos vassallos sub domino & vassalagio & iurisdictione ipsius domini sicut fuit ante cōspirationem predictam Saluo ꝙ si vassalli suspicarentur de eorum domino & nollent redire ad dominum ipse dominus teneatur ydonee cauere ipsis vassallis de conseruando eis statuta mores & consuetudines ipsorum & detractando eos sicut ante conspirationem & coniurationem predictam tractabantur. Et si per consuetudinem Castri in ipsos vassallos iurisdictionem domini non haberent. Et vassalli predicti liberum haberent exitum de Castro vnde exiuerunt tunc Senator teneatur iuuare dominum vel dominos Castri vel Castrorum si contingat dictos vassallos exire simul omnes vel maiorem partem contra consuetudinem vel statuta Castri domini vel dominorum capiendo compellendo vel constringendo modis omnibus quibus poterit vt ad dictum dominum reddeant & sub eiusdem domini iurisdictione consistant. Q. si mandato domini Senatoris non redierint & predicta non fecerint cadant a iure si quod haberent in possessionibus dicti Castri & aliter compellantur ad mandatum domini Senatoris. Si vero omnes vassalli vel maior pars eoꝝ

exirent post conspirationem Licet per statutum & consuetudinem liberum haberent exitum non patiatur Senator vt iuxta Castrum vel Castra domini vel dominorum vnde exiuerunt simul se ponant per quinq; miliaria Neq; cōmunitas dominus vel domini eos receptent nisi decem per Castrum seu locum ne per eos possit impediri vel molestari possessio castri domini. Si vero aliquas proprietates habuerint vassalli in dicto Castro tunc dominus Senator de illis cognoscat inter dictos vassallos & dominum. Et predicta locum habeant in presentibus preteritis & futuris.

DE BARONIBVS NON INTRANTIBVS CAPITOLIVM. Cap. cl.

BAro seu Baronissa de magnatibus qui ad sequimenta prestanda tenent habens causam ciuilem vel criminalem cum aliquo de inferioribus non possint durante causa intrare Palacium Capitolii nisi tunc tantum quando responderet accusationi criminali vel quando se representaret ad mandatum Senatoris vel poneret se intus. Et idem per omnia intelligat de bastardis eorum siue cum dictis bastardis suis siue cum dictis Baronibus litigarent Satis est enim q; per aduocatos & procuratores eorum possint defendere & psequi causas suas. Et si inferior voluerit dictam causam ciuilem in duos populares cōpromitti cogant dicti maiores ad compromittēdum. Et si dicti duo infra mensem causam nō deciserint nullo seruato iuris ordine sed sola rei veritate perquisita Senator eligat certum popularem cuius consilio causam decidi faciat infra decem dies post dictum mensem computādum. Et si in predictis Senator vel aliquis predictorum contrafecerit seu negligens fuerit puniat in. C. lib. prouis. Et dāpnum parti lese referceat Baro etiam & quilibet de maioribus predictis vel bastardus eorum contrafaciens puniatur in quingentis lib. proui. Additum est quod iudex dicte cause Baronis seu Baronisse non possit loqui cum tali Barone seu Baronissa durāte dicto litigio ad penam. L. librarum proui. Additū est q; dicti Barones & bastardi eorum nūq̄ possint venire ad Capitolium sine licētia domini Senatoris vel Senatum regentium Ad penam. C. floren. auri Camere Vrbis applicandam pro quolibet & vice qualibet.

¶DE DEBITORIBVS PLVRES CREDITORES HABENTIBVS. Cap.cli.

SI debitor ypotecarius plures creditores habuerit quilibet ex creditoribus in bonis eius inuestiri & mitti in possessionem possit In adiudicatione tamen & insolutum datione bonorum ille creditor preferatur qui priora & potiora iura reperitur habere in bonis autem personaliter obligati ille creditor preferatur qui causam priuilegiatam reperitur habere.

¶DE EODEM. Cap.clii.

LIcet creditor habens debitores & fideiussores sibi ex eadem re vel causa in quantitate vel specie obligatos prius conuenerit debitorem Nihilominus tamen pendente iudicio suum fideiussorem ex eadem causa valeat conuenire & vtrumq; inquietare donec sibi fuerit de debito satisfactum.

¶DE CREDITORIBVS PACISCENTIBVS CVM VNO DEBITORE. Cap.cliii.

SI creditor plures creditores habens ex eadem causa insolidum obligatos paciscatur cum vno ex debitoribus cum certa parte debiti consequenda teneatur illud idem pactum gratiosum cum aliis debitoribus obseruare.

¶DE LITIGANTIBVS CVM IVDICE VEL NOTARIO PETENTIBVS ADVOCATOS ET PROCVRATORES. Cap.cliiii.

SI aliquis de populo causaretur cum aliquo iudice vel notario & ipse vellet aliquem notarium in procuratorem vel iudicem in aduocatum & ipse negaret prestare patrocinium in ipsa causa/puniatur in.xxv.lib.proui.nisi iustam odii vel parētele excusationem haberet.

¶ DE ADVOCATIS ET PROCVRATORIBVS RENVNCIANTIBVS ARTEM SVAM. Cap. clv.

VOlumus & ordinamus q̄ iudices notarii & procuratores alicui Ciui Romano eoꝝ officia eaq̄ ad eoꝝ officium vel officia perti nent seu alterius ipsoꝝ pertinere noscat̄ non debeant renuere seu dene gare sine iusta & rationabili causa. Sed teneant̄ & debeant oēs ad ipsos habentes recursum pro eoꝝ officiis legales seu liberales & liberaliter se in omnibus petentibus exhibere. Et si omnes cōtrafecerint seu eorum aliquis teneat̄ Senator vinculo iuramenti precipere & mandare omni bus artificibus & omnibus & singulis artibus q̄ ipsis iudicibus [illegible] notariis & procuratoribus seu alteri qui contrafecerit non faciant nec facere debeant aliquid ad cuius artem pertinet nec aliquod ministeriū siue exercitium alicuius artis nec ei aliquis aliquod debeat vendere vel donare. Et quicūq̄ de artibus cōtrafecerit vice qualibet soluat. x. libra. nomine pene ꝑ medietate Camere Vrbis & alia medietate accusantis Et de predictis possit quilibet accusare. Et hoc capitulum sit firmum non obstante aliquo capitulo supra vel infra posito.

¶ DE CIVIBVS INTELLIGENDIS PRO ROMANIS. Cap. clvi.

ILli forēses Mercatores Ciues Romani intelligant̄ qui habuerint in Vrbe maiorem partem reꝝ mobilium & imobilium & domos & habitationē cōtinuo in ea cum eoꝝ familia quando habent & tunc ex cusent̄ vt Mercatores & Ciues Romani de ꝓpriis rebus & mercimo niis & nō de alienis & priuilegio citadantie quo gaudere debet Ciuis nō possit excusari socius vel aliqua alia persona que esset extra familiā ipsius Ciuis. Et familiam intelligere cōmensales & omnes qui sunt in eadem familia ad omnes expensas Ciuis siue patrisfamilias.

¶ STATVTA CONCERNENTIA CAPITANEVM AP PELLATIONIS IN VNAM RVBRICAM POSITA DE IVDICE APPELLATIONIS ET EIVS CAVSIS. Ca. clvii.

CAusa nullitatis in iudicio deducta coram domino iudice appel lationum litis contestationem non postulat. Sed ea intemptata

actor ſtatim a die ſuper ea petitionis oblate per proceſſum & acta prime cauſe ſeu aliter prout potuerit ſuam intentionem iuſtificet infra octo dies vtiles quibus elapſis iudex cauſam decidat infra quindecim dies vtiles a die oblate petitionis numerandos alias lis ipſa & inſtātia pereat &.x.lib.proui. Camere ſoluat de ſuo ſalario retinendas & dampnum parti leſe reſtituat & pars ſuper dicta nullitate nullatenus audiatur. Eſt additum ꝙ de cetero de nullitate ſententie non poſſet agi poſt annum a tempore ſententie numerandum.

¶DE EODEM. Cap.clviii.

SI ille contra quem eſt lata ſententia duxerit appellandum & in ſua appellatione nullitatem & iniquitatem deduxerat & in cauſa appellationis contra eum fuit lata ſententia non audiatur vlterius ſuper nullitate prime ſententie a qua fuit appellatum Cum in cauſa appellationis potuerit de nullitate docere.

¶DE APPELLATIONIBVS IN ANTIQVIS IN LIBRO PRIMO. Cap.clix.

AB interlocutoria ſeu grauamine nullus audiatur appellans niſi talis interlocutoria habeat vim diffinitiue ſententie ſeu contingat aliquod tale grauamen quod reparari non poſſit per appellationem a diffinitiua poſtea interponenda.

¶DE EODEM. Cap.clx.

NVllus detentus in cancellaria appellari poſſit a diffinitiua ſed ante ſententiam infra terminum ſibi ad defenſam datum cauſas iuſtas allegauerit & admiſſus non fuerit appellare poſſit que cauſa debeat infra decem dies vtiles a die interpoſite appellationis terminari quibus elapſis iudex primus poſſit ad vlteriora procedere ſi ſit condempnatus ad mortem Diffidatus autem pro crimine per contumaciā capitaliter vel pecunialiter appellare poſſit. Sed eius appellatio non recipiatur per iudicem appellationum niſi infra legitima tempora ad repreſentationē

appellationum statuta se coram iudice maleficiorum se personaliter repre sentet volens purgare ignorantiam suam usque ad finem calculum dictinendus in qua causa audiatur ex integro & probationes ab vtraque parte recipiantur super nocentia & innocentia vt innocens absoluatur & nocens condepnetur a qua diffinitiua sententia possit ad iudicem appellationum appellari infra legitima tempora a statuto prefixa.

¶INFRA QVANTVM TEMPVS APPELLETVR. Cap.clxi.

IN oībus casibus in quibus recipitur appellatio debeat appellans infra viii.dies appellare cōputandos a die late sententie.Nec possit aliqs super hoc ignorantiā allegare cū satis sufficiat q̄ precesserit citatio ad sn̄iam audiendam/& diffidatio fuerit in loco publico p̄mulgata.Nec possit aliqs in causa criminali diffinitiue condēpnari nisi p̄cessit citatio vnica licet nō perēptorie personaliter vel ad domū ad sn̄iam audiēdā.

¶DE TEMPORE APPELLATIONIS. Cap.clxii.

APpellans a sn̄ia vel diffidatione lata in causa ciuili vel criminali debeat suā appellationē representare infra.v.dies a die appellationis interposite numerādos qbus elapsis reputetur esse deserta.A die vero prefate representationis infra.xv.dies vtiles teneatur suā appellationem iustificare p̄sequi & finire quibus elapsis prima sententia firma remaneat a qua fuerat appellatū & si iudex de appellatione cognoscens negligens fuerit in terminatione cause p̄fate.xx.lib.p̄ui. Camere soluat per Camerariū de suo salario retinēdas & dāpnum resarceat parti lese. Est quoque additū & declaratū q̄ vbicūque in hoc statutorum volumine fit mentio de diebus intelligatur de diebus continuis non autem vtilibus nisi cōtrariū specialiter de vtilibus exprimatur.Illi autem dies intelligantur esse vtiles in quibus Ius redditur in Curia Capitolii Iudex tamen appellationis ex causa tribus vicibus tantum p̄rogatiōnes facere possit.v.dierum vtilium p̄ qualibet p̄rogatione & non vltra.Ita vt elapsis.xl.diebus vtilibus prima sentētia firma maneat.Ita tamen q̄ si successori ad cause decisionem.x.dies vtiles non superessent q̄ p̄ dicta causa expediēda decem dies vtiles habeat p̄ sententia ferenda tantum.

¶Q. CAVSA APPELLATIONIS NON POSSIT PER NOVOS TESTES IVSTIFICARI. Cap.clxiii.

CAusa appellationis per nouos testes iustificari non possit sed ex eisdem dumtaxat que in principali causa pducta & actuata fuerũt. Et ideo non sit opus in ea libellus litis contestatio iuramentum calũnie & veritatis prestare. Sed instrumentum appellationis p libello & intentione appellantis sufficiat possint tamen in ea noua instrumẽta & priuate scripture pduci Diffidatus autem per contumaciam se coram iudice maleficiorũ representans possit per testes coram eo suã innocẽtiam pbare non obstante diffidatione infra tẽpora appellandi & prosequendi a statuto prefixa. Et idem possit appellans si per testes probare voluerit nocentiam appellantis coram iudice supradicto coram quo agitaẽ accusatio vel inquisitio ex qua emanauit diffidatio supradicta.

¶DE EODEM. Cap.clxiiii.

A sentẽtiis & grauaminibus inferẽdis per quẽcũq Senatorẽ Vrbis qui in Senatu prefuerit seu per quẽcũq ex officialibus eius appelletur ad iudicem appellationum. Et infra statuti tẽpora suam appellationem appellans representet prosequatur & finiat. Ac idem de oĩbus grauaminibus inferendis per quoscũq alios officiales Vrbis.

¶DE DIFFIDATIS DE CONTVMATIA APPELLANTIBVS NON REAFFIDANDIS. Cap.clxv.

NVllus diffidatus per cõtumaciam appellans reaffideẽ donec per iudicem appellationũ fuerit pnunciatum bene appellatũ & male ad diffidationẽ pcessum & tunc reaffideẽ Alias remaneat prima diffidatio firma & fiat eius executio. Si contrarium factum fuerit reaffidatio non teneat. Et Senator contrafaciens in.C.lib.pro Iudex in.xx.lib. pro.Camere teneantur per Camerarium de eorum salario retinendis.

¶DE APPELLATIONIBVS NON RECIPIENDIS. c.clxvi

AB executionibus facti seu capturis personalibus nulla recipiatur appellatio. Si tamen a sentẽtiis latis super exequẽdis instrumẽtis

testamentis & aliis vltimis voluntatibus seu sententiis & arbitriis seu laudis seu a laudis inter cõsanguineos latis fuerit appellatum seu petita reductio non recipiatẽ appellatio nisi infra tres dies a die represent tio, nis appellatiõis seu petitionis nullitatis oblate aut reductionis appellãs seu reductionem petens deponat in camera sufficiẽtia pignora assignã da appellato seu habenti pro se laudum si contra appellationem fuerit lata sententia vel nisi ponat se personaliter infra dictum terminum in cancellaria vsq; ad perfectam effectualem executionẽ sentẽtie seu laudi detinendus. Et idẽ fiat si per viã nullitatis vel contradictionis sententie seu laudi restitutio seu retractiõ seu nullitatis declaratio contra camerã peteretẽ & hoc si fiat questio de pecunia & rebus mobilibus si autem de ĩmobilibus facta sequestratione rei ĩmobilis infra terminũ supradictũ penes personam ydoneam per Senatorẽ vel iudicẽ appellationũ eligẽ dam recipiatẽ appellatio & sequestro mandetẽ vt illi restituat possessio, nem rei sequestrate pro quo in causa appellationis fuerit lata sentẽtia.

❡DE EODEM. Cap. clxvii.

A sentẽtia lata per iudicem de appellationibus cognoscentẽ seu de nullitate seu de reductione ad arbitrium boni viri nullus audiatẽ appellãs nisi quatenus esset infirmatoria prime diffinitiue seu vim diffi nitiue habentis in totum vel in partem quo casu & ea parte infirmatio, nis appellati possit ad Senatorẽ qui si non fuerit qui primam sententiã tulerit aut eius officiales de causa vt iudex appellationis cognoscat & decidat infra. x. dies vtiles. Si vero esset idem Senator aut eius officiales qui primam sententiam tulerint debeat ipse Senator causam decidere consilio sapientis per partes eligẽdi ad quã electionem Senator teneatẽ partes compellere per cõpulsionem realem & personalem put melius sibi videbitẽ faciendam cuius sapientis consilio scripto & sigillato habi to debeat ipse Senator secũdum dictum consilium infra. v. dies vtiles sententiam ferre a qua appellari nõ possit coram ipso Senatore ad quẽ fuerit appellatũ representari debeat appellatio infra tres dies a die inter posite appellationis Alias appellatio sit deserta. Et infra. v. alios dies debeant coram eo oĩa acta produci & infra. v. alios dies debeat pronũ ciasse alias instantia pereat & sententia capitanei firma maneat. Et ipse Senator teneatẽ partibus ad expensas dãpna & interesse Consulior vero

ſi Rome fuerit poſt acceptationē debeat infra.x.dies cōſiliū tradidiſſe ad penā.C.ducatoꝝ ab eo inremiſſibiliter exigendoꝝ & applicādoꝝ p medietate Camere Vrbis.Et pro alia medietate parti. Si vero extra Vrbem eliget Conſultor debeat dari dilatio ſecundū loci diſtantiam Senatoris arbitrio.Et hec tēpora electionis & expectationis cōſultoris non computent in inſtantia.Et ſi ex defectu conſultoris infra dictum tempus conſilium non fuerit habitum alius computet ſub eiſdē penis & terminis que tempora vt dictum eſt in inſtantia non computentur.

¶DE EODEM. Capi.lxviii.

A ſententiis latis per iudices electos ſeu eligendos ad ſindicandum Senatorem Iudices & alios officiales eius ſeu dominos conſeruatores & alios officiales quoſcūq; nulla recipiatur appellatio ad penam L.lib.prouiſinoꝝ Camere Vrbis applicandarum.

¶DE EODEM. Capi.lxix.

A ſententiis arbitroꝝ appellari non poſſit ſed ſi fuerit nulla poſſit agi de nullitate infra.x.dies a die lati arbitrii numerādos coram Iudice appellationum coram quo oblata petitione infra dictos.x.dies debeat doceri de nullitate infra.v.dies vtiles a die dicte petitionis computandos quibus elapſis prima ſententia arbitrii firma maneat & dampnum parti leſe reſerciat &.xxv.lib.proui.pro pena Camere ſoluat de ſuo ſalario per Camerarium retinendos.

¶DE EODEM. Capi.lxx.

A ſententia arbitrorum non poſſit appellari. Sed a die lati arbitramenti poſſit infra.x.dies peti coram iudice appellationis reductio ad arbitrium boni viri & ſuper ea debeat petitio deſignari infra terminum ſupradictum quibus elapſis debeat petitor probare de iniquitate & enormi leſione infra alios.v.dies vtiles extūc in antea numerandos quibus elapſis Iudex allegationibus partiū auditis cauſam decidat infra.xv.dies vtiles a tēpore petitionis in antea numerādos Alias primū arbitriū firmū remaneat & Iudex parti leſe dāpnum reſartiat &

xxv.lib.proui.pro pena Camere soluat per Camerarium de suo salario retinendas Super dictis autem nullitate & reductione ad arbitrium boni viri non sit opus litis contestatione & aliis solénitatibus iuris sed solius veritatis inspectione.

¶ DE EXECVTIONE SENTENTIE. Cap.clxxi.

A sententiis a quibus fuerit appellatum aut a quibus laudis a quibus esset petita reductio & fuerit prima sententia siue laudis confirmatione iudex appellationum possit suam sentētiam exequi multo magis si primam reuocabit aut reformabit.

¶ DE OFFICIIS CAPITANEI APPELLATIONVM ET EIVS NOTARIORVM. Cap.clxxii.

IN alma Vrbe sit & esse debeat vnus iudex appellationum tantum qui sit legum doctor & de suo doctoratu fidem faciat per publicū instrumentum qui debeat esse extra districtum & iurisdictionem vrbis per.lx.mil.ad minus & de alia ciuitate & comitatu q̄ sit Senator.Nec sit consanguineus nec affinis Senatoris.Et eius officium duret tantummodo per sex menses a die quo fuerit ingressus ad ipsius officii exercitium numerandos.Qui secum debeat ducere & tenere vnum familiarem siue domicellum Vnum famulum & duos equos valore.xxv. flor.auri pro quolibet ad minus extimandos secunda vel tertia die sui ingressus. Et cognoscat de causis nullitatum & de omnibus appellationibus criminalibus & ciuilibus interponendis a sententiis & grauaminibus talibus a quibus reparari non possit per appellationem a diffinitiua sententia interponendam ferendis vel inferendis per Senatorem & eius iudices vel quoscūq; alios officiales Vrbis & de aliis causis de quibus sibi in iudicio attribuitur potestas per statutum Vrbis particulariter vel generaliter.Et ipsas causas decidat infra terminum a statutis Vrbis prefixum.Et debeat dictos familiares vel domicellum & famulum & equos predictos suis expensis & periculo retinere cōtinue toto tempore sui officii residētes quos debeat exhibere & monstram facere quolibet mense semel ad requisitionem dominorum conseruatorum

Camere Vrbis ad penam.x.lib.proui.vice qualibet qua cōtrafecerit. Et habeat a Camera Vrbis pro suo salario quolibet mense ducatos xl.& nihil vltra petere possit a Camera predicta. Et finito officio iudex predictus debeat cum omnibus familiaribus & equis stare ad scindicatum sex dierum tantum percepturus salarium singulis duobus mensibus pro rata dūtaxat. Tertia autem pacha vltimorum duorum mensiū per Camerariū debeat detineri quousq3 fuerit cum sua familia scndicatus ad bancum autem dicti iudicis adesse & sedere debeant duo Notarii Romani legales & experti in bussullandi & ad fortunam extrahēdi. Quibus Notariis dictus iudex non teneatur aliquid soluere vel prestare pro salario vel expensis debeat tamen quilibet dictorum Notariorum suis emolimentis Notariatus esse contentus. Et officium dictorum notariorum sit insolidum. Et equi predicti bullati & mercari debeant merco dicte Camere infra terminū trium dierum a die ascensus dicti iudicis. Et dicti Notarii recipere debeant & habere pro qualibet assignatiōe actoꝝ sex denarios & nō vltra ꝑ relatione cuiuslibet citationis denarios duodecim ꝑ qualibet significatione sol. duos & nō vltra.

¶DE EODEM. Cap.clxxiii.

AD officium iudicis appellationum spectat de causis appellationum nullitatum & iniquitatum quarūcūq3 sententiarum arbitrorum siue arbitramentoꝝ cognoscere & querelas & appellationes que representantur coram eo clara luce prospicere quatenus sint recipiende & si ab interlocutoria & in Vrbe parte citata alias statim notificare & inhibere iudici a cuius sententia siue grauamine extitit appellatum siue querelatum ne contra appellantem & eius bona aliquid innouet vel attemptet ad penam.C.lib.proui. Senatori auferendarum post notificationem & inhibitionem factam sibi. Et inde acta & ꝓcessum prime cause recipiat & prospiciat verum debito tempore fuerit appellatum vel querelatum. Et si viderit q3 infra tempus a statuto prefixum non fuerit appellatum seu querelatum seu querelatio presentata interloquēdo pronunciet appellationem vel querelam non esse recipiendam. Si vero facta fuerit debito tempore appellatio representatio querelato & prosecutio dicte cause pronunciet bene vel male iudicatum seu quere-

latum prout ex actis viderit conuenire Vbi vero cognouerit primam sententiam condēpnatoriam infirmandam pronunciet bene appellatū & male iudicatum & partem appellātem absoluat. Et si viderit primā sententiam absolutoriam infirmari debere pronunciet bene appellatū & male iudicatum & partem que fuit absoluta condempnet Possit & debeat etiam si opus fuerit in partem infirmare & in partem cōfirmare sicut per diuersa capitula sententie viderit expedire possit etiam primā sententiam reformare addendo corrigendo minuendo modificando possit etiam si viderit primam sententiā fore nullam ꝑnunciare super uacuo appellatum & causam inicere quia sententia erat nulla. Et si de eius nullitate appareret euidēter tunc ipsemet iudex appellationum/ea declarata nulla/iterato pronunciet super appellatione prefata/& intelligatur totam causam esse deuolutam ad dictum iudicem/ita ꝙ totam causam possit & debeat reassumere vigore appellationis interposite & eam terminare infra tempus a statuto prefixum. Si vero dictus iudex causam appellatiōis non terminasset infra tēpus a statuto prefixū penā L. lib. pui. incurrat de eius salario tēpore eius scindicatus retinendaꝝ.

¶DE EODEM. Cap.clxxiiii.

SI vacante dicti Iudicis appellationum officio aliquas appellationes vel querelas interponi contingat teneatur appellans suam appellationem vel querelam representare infra tempus a statuto prefixum ad ipsam representationem in Camera Vrbis de qua Notarius Camere per suam scripturam fidem facere teneatur. Et interim dicta vacatione ne indurentur non currat terminus appellanti & querelanti quousq; nouus Iudex appellationum ingressus fuerit ad suum officiū exercendum & a die quo dictum officium iurauerit & inceperit exercere postq̄ representationem cōtra querelantem vel appellantem nihil innouet ad penam contentam in capitulo proximo precedenti si predicta notificatio intimata per notarium cause supradicte.

¶DE IVRAMENTO IVDICIS APPELLATIONIS. Cap.clxxv.

IVdex appellationis iuret in presentia conseruatoꝝ officium sibi cōmissum exercere legaliter solicite & bona fide Remotis odiis ꝑ prece

precio & omni munere & causas que coram eo agitabunt infra tem/pora expedire a statuto prefixa. Et singulis diebus iuridicis & horis debitis ad bācum sedere & statuta tenaciter obseruare & iusticiā vnicuiq reddere super penis in statutis factis & fiendis contentis.

¶DE APPELLATIONIBVS SVBDITORVM CASTRORVM ET TERRARVM. Cap.clxxvi.

APpellationes per subditos officio conseruatoꝝ ab eoꝝ iudicibus aut superioribus officialibus interponende ad ipsos cōseruatores aut ad capitaneum appellationum aut ad vtriusq interponi debeāt ad quos cause deuoluuntur & sic quisq ipsoꝝ aut simul cognoscat prout fuerit appellatū aut facta ꝓsecutio electo eoꝝ altero aut vtriusq cōseruato ordine prout in instantiis iudicis appellationū in aliis est statutū.

¶Ab executionib' facti capturis etcetera vide supra eodē libro.

¶Explicit Liber primus Statutoꝝ Ciuilium Alme Vrbis.

FINIS.

INCIPIT TABVLA RVBRICARVM SIVE CAPITVLORVM PRIMI LIBRI STATVTORVM CIVILIVM ALME VRBIS.

cõtumace in respo

alimentis

¶DE DEBITORIBVS PLVRES CREDITORES HABENTIBVS. Cap.cli.

SI debitor ypotecarius plures creditores habuerit quilibet ex creditoribus in bonis eius inuestiri & mitti in possessionem possit In adiudicatione tamen & insolutum datione bonorum ille creditor preferatur qui priora & potiora iura reperitur habere in bonis autem personaliter obligati ille creditor preferatur qui causam priuilegiatam reperitur habere.

¶DE EODEM. Cap.clii.

LIcet creditor habens debitores & fideiussores sibi ex eadem re vel causa in quantitate vel specie obligatos prius conuenerit debitorem Nihilominus tamen pendente iudicio suum fideiussorem ex eadem causa valeat conuenire & vtrumque inquietare donec sibi fuerit de debito satisfactum.

¶DE CREDITORIBVS PACISCENTIBVS CVM VNO DEBITORE. Cap.cliii.

SI creditor plures creditores habens ex eadem causa insolidum obligatos paciscatur cum vno ex debitoribus cum certa parte debiti consequenda teneatur illud idem pactum gratiosum cum aliis debitoribus obseruare.

¶DE LITIGANTIBVS CVM IVDICE VEL NOTARIO PETENTIBVS ADVOCATOS ET PROCVRATORES. Cap.cliiii.

SI aliquis de populo causaretur cum aliquo iudice vel notario & ipse vellet aliquem notarium in procuratorem vel iudicem in aduocatum & ipse negaret prestare patrocinium in ipsa causa/puniatur in.xxv.lib.proui.nisi iustam odii vel parẽtele excusationem haberet.

DE ADVOCATIS ET PROCVRATORIBVS RENVNCIANTIBVS ARTEM SVAM. Cap. clv.

VOlumus & ordinamus q̄ iudices notarii & procuratores alicui Ciui Romano eoꝝ officia eaq̄ ad eoꝝ officium vel officia perti nent seu alterius ipsoꝝ pertinere noscant non debeant renuere seu denegare sine iusta & rationabili causa. Sed teneant & debeant oẽs ad ipsos habentes recursum pro eoꝝ officiis legales seu liberales & liberaliter se in omnibus petentibus exhibere. Et si omnes cõtrafecerint seu eorum aliquis teneat Senator vinculo iuramenti precipere & mandare omnibus artificibus & omnibus & singulis artibus q̄ illis iudicibus [illegible] notariis & procuratoribus seu alteri qui contrafecerit non faciant nec facere debeant aliquid ad cuius artem pertinet nec aliquod ministeriũ siue exercitium alicuius artis nec ei aliquis aliquod debeat vendere vel donare. Et quicũq̄ de artibus cõtrafecerit vice qualibet soluat. x. libra. nomine pene ꝑ medietate Camere Vrbis & alia medietate accusantis Et de predictis possit quilibet accusare. Et hoc capitulum sit firmum non obstante aliquo capitulo supra vel infra posito.

DE CIVIBVS INTELLIGENDIS PRO ROMANIS. Cap. clvi.

ILli forẽses Mercatores Ciues Romani intelligant qui habuerint in Vrbe maiorem partem reꝝ mobilium & imobilium & domos & habitationẽ cõtinuo in ea cum eoꝝ familia quando habent & tunc excusent vt Mercatores & Ciues Romani de ꝑpriis rebus & mercimoniis & nõ de alienis & priuilegio citadantie quo gaudere debet Ciuis nõ possit excusari socius vel aliqua alia persona que esset extra familiã ipsius Ciuis. Et familiam intelligeret cõmensales & omnes qui sunt in eadem familia ad omnes expensas Ciuis siue patrisfamilias.

STATVTA CONCERNENTIA CAPITANEVM APPELLATIONIS IN VNAM RVBRICAM POSITA DE IVDICE APPELLATIONIS ET EIVS CAVSIS. Ca. clvii.

CAusa nullitatis in iudicio deducta coram domino iudice appellationum litis contestationem non postulat. Sed ea intemptata H

actor statim a die super ea petitionis oblate per processum & acta prime cause seu aliter prout potuerit suam intentionem iustificet infra octo dies vtiles quibus elapsis Iudex causam decidat infra quindecim dies vtiles a die oblate petitionis numerandos alias lis ipsa & instātia pereat & .x. lib. proui. Camere soluat de suo salario retinendas & dampnum parti lese restituat & pars super dicta nullitate nullatenus audiatur. Est additum q̄ de cetero de nullitate sententie non posset agi post annum a tempore sententie numerandum.

DE EODEM. Cap. clviij.

SI ille contra quem est lata sententia duxerit appellandum & in sua appellatione nullitatem & iniquitatem deduxerat & in causa appellationis contra eum fuit lata sententia/non audiatur vlterius super nullitate prime sententie a qua fuit appellatum. Cum in causa appellationis potuerit de nullitate docere.

DE APPELLATIONIBVS IN ANTIQVIS IN LIBRO PRIMO. Cap. clix.

AB interlocutoria seu grauamine nullus audiatur appellans nisi talis interlocutoria habeat vim diffinitiue sententie seu contingat aliquod tale grauamen quod reparari non possit per appellationem a diffinitiua postea interponenda.

DE EODEM. Cap. clx.

NVllus detentus in cancellaria appellari possit a diffinitiua sed ante sententiam infra terminum sibi ad defensam datum causas iustas allegauerit & admissus non fuerit appellare possit que causa debeat infra decem dies vtiles a die interposite appellationis terminari quibus elapsis iudex primus possit ad vlteriora procedere si sit condempnatus ad mortem Diffidatus autem pro crimine per contumaciā capitaliter vel pecunialiter appellare possit. Sed eius appellatio non recipiatur per iudicem appellationum nisi infra legitima tempora ad represemationē

appellationum statuta se coram iudice maleficiorum se personaliter repre sentet volens purgare ignorantiam suam vsq ad finem calculum dicti nendus in qua causa audiat ex integro & probationes ab vtraq parte recipiant super nocentia & innocentia vt innocens absoluat & nocens condépnetur a qua diffinitiua sententia possit ad iudicem appellatio num appellari infra legitima tempora a statuto prefixa.

¶INFRA QVANTVM TEMPVS APPELLETVR. Cap.clxi.

IN oïbus casibus in quibus recipit appellatio debeat appellas infra viii.dies appellare cõputandos a die late sententie.Nec possit aliqs super hoc ignorantiã allegare cũ satis sufficiat q precesserit citatio ad sniam audiendam/& diffidatio fuerit in loco publico pmulgata.Nec possit aliqs in causa criminali diffinitiue condépnari nisi pcessit citatio vnica licet nõ peréptorie personaliter vel ad domũ ad sniam audiẽdã.

¶DE TEMPORE APPELLATIONIS. Cap.clxii.

APpellans a snia vel diffidatione lata in causa ciuili vel criminali debeat suã appellatione̅ representare infra.v.dies a die appellatio nis interposite numerãdos qbus elapsis reputet esse deserta.A die vero prefate representationis infra.xv.dies vtiles teneat suã appellationem iustificare psequi & finire quibus elapsis prima sententia firma rema neat a qua fuerat appellatũ & si iudex de appellatione cognoscens ne gligens fuerit in terminatione cause pfate.xx.lib.pui. Camere soluat per Camerariũ de suo salario retinẽdas & dãpnum resarceat parti lese. Est quoq additũ & declaratũ q vbicũq in hoc statutorum volumine fit mentio de diebus intelligatur de diebus continuis non autem vtilibus nisi cõtrariũ specialiter de vtilibus exprimat.Illi autem dies intelligat esse vtiles in quibus Ius reddit in Curia Capitolii Iudex tamen appel lationis ex causa tribus vicibus tantum progatiões facere possit.v. dierum vtilium p qualibet progatione & non vltra.Ita vt elapsis.xl.die bus vtilibus prima sentẽtia firma maneat.Ita tamen q si successori ad cause decisionem.x.dies vtiles non supessent q p dicta causa expediẽ da decem dies vtiles habeat p sententia ferenda tantum.

¶Q. CAVSA APPELLATIONIS NON POSSIT PER NOVOS TESTES IVSTIFICARI. Cap.clxiii.

Causa appellationis per nouos testes iustificari non possit sed ex eisdem dūtaxat que in principali causa ꝓducta & actuata fuerūt. Et ideo non sit opus in ea libellus litis contestatio iuramentum calūpnie & veritatis prestare. Sed instrumentum appellationis ꝓ libello & intentione appellantis sufficiat possint tamen in ea noua instrumēta & priuate scripture ꝓduci Diffidatus autem per contumaciam se coram iudice maleficioꝝ representans possit per testes coram eo suā innocentiam ꝓbare non obstante diffidatione infra tēpora appellandi & prosequendi a statuto prefixa. Et idem possit appellans si per testes probare voluerit nocentiam appellantis coram iudice supradicto coram quo agitaẽ accusatio vel inquisitio ex qua emanauit diffidatio supradicta.

¶DE EODEM. Cap.clxiiii.

A sentētiis & grauaminibus inferēdis per quēcūq; Senatorē Vrbis qui in Senatu prefuerit seu per quēcūq; ex officialibus eius appelletur ad iudicem appellationum. Et infra statuti tēpora suam appellationem appellans representet prosequatur & finiat. Ac idem de oībus grauaminibus inferendis per quoscūq; alios officiales Vrbis.

¶DE DIFFIDATIS DE CONTVMATIA APPELLANTIBVS NON REAFFIDANDIS. Cap.clxv.

Nullus diffidatus per cōtumaciam appellans reaffideẽ donec per iudicem appellationū fuerit ꝓnunciatum bene appellatū & male ad diffidationē ꝓcessum & tunc reaffideẽ Alias remaneat prima diffidatio firma & fiat eius executio. Si contrarium factum fuerit reaffidatio non teneat. Et Senator contrafaciens in. C. lib. pro Iudex in. xx. lib. pro. Camere teneantur per Camerarium de eorum salario retinendis.

¶DE APPELLATIONIBVS NON RECIPIENDIS. c.clxvi

Ab executionibus facti seu capturis personalibus nulla recipiatur appellatio. Si tamen a sentētiis latis super exequēdis instrumētis

testamentis & aliis vltimis voluntatibus seu sententiis & arbitriis seu laudis seu a laudis inter cõsanguineos latis fuerit appellatum seu petita reductio non recipiatur appellatio nisi infra tres dies a die representationis appellatiõis seu petitionis nullitatis oblate aut reductionis appellãs seu reductionem petens deponat in camera sufficiẽtia pignora assignãda appellato seu habenti pro se laudum si contra appellationem fuerit lata sententia vel nisi ponat se personaliter infra dictum terminum in cancellaria vsq ad perfectam effectualem executionẽ sentẽtie seu laudi detinendus. Et idẽ fiat si per viã nullitatis vel contradictionis sententie seu laudi restitutio seu retractiõ seu nullitatis declaratio contra camerã peteretur & hoc si fiat questio de pecunia & rebus mobilibus si autem de imobilibus facta sequestratione rei imobilis infra terminũ supradictũ penes personam ydoneam per Senatorẽ vel iudicẽ appellationũ eligẽdam recipiatur appellatio & sequestro mandetur vt illi restituatur possessionem rei sequestrate pro quo in causa appellationis fuerit lata sentẽtia.

DE EODEM. Cap. lxvii.

A sentẽtia lata per iudicem de appellationibus cognoscentẽ seu de nullitate seu de reductione ad arbitrium boni viri nullus audiatur appellãs nisi quatenus esset infirmatoria prime diffinitiue seu vim diffinitiue habentis in totum vel in partem quo casu & ea parte infirmationis appellati possit ad Senatorẽ qui si non fuerit qui primam sententiã tulerit aut eius officiales de causa vt iudex appellationis cognoscat & decidat infra. x. dies vtiles. Si vero esset idem Senator aut eius officiales qui primam sententiam tulerint debeat ipse Senator causam decidere consilio sapientis per partes eligẽdi ad quã electionem Senator teneatur partes compellere per cõpulsionem realem & personalem prout melius sibi videbitur faciendam cuius sapientis consilio scripto & sigillato habito debeat ipse Senator secũdum dictum consilium infra. v. dies vtiles sententiam ferre a qua appellari nõ possit coram ipso Senatore ad quẽ fuerit appellatũ representari debeat appellatio infra tres dies a die interposite appellationis Alias appellatio sit deserta. Et infra. v. alios dies debeant coram eo oĩa acta produci & infra. v. alios dies debeat pronũciasse alias instantia pereat & sententia capitanei firma maneat. Et ipse Senator teneatur partibus ad expensas dãpna & interesse Consultor vero

si Rome fuerit post acceptationē debeat infra.x.dies cōsiliū tradidisse ad penā.C.ducatoꝝ ab eo irremissibiliter exigendoꝝ & applicādoꝝ ꝓ medietate Camere Vrbis. Et pro alia medietate parti. Si vero extra Vrbem eliget Consultor debeat dari dilatio secundū loci distantiam Senatoris arbitrio. Et hec tēpora electionis & expectationis cōsultoris non computent in instantia. Et si ex defectu consultoris infra dictum tempus consilium non fuerit habitum alius computet sub eisdē penis & terminis que tempora vt dictum est in instantia non computentur.

DE EODEM. Capi.lxviii.

A sententiis latis per iudices electos seu eligendos ad sindicandum Senatorem Iudices & alios officiales eius seu dominos conseruatores & alios officiales quoscūq; nulla recipiatur appellatio ad penam L.lib.prouisinoꝝ Camere Vrbis applicandarum.

DE EODEM. Capi.lxix.

A sententiis arbitroꝝ appellari non possit sed si fuerit nulla possit agi de nullitate infra.x.dies a die lati arbitrii numerādos coram Iudice appellationum coram quo oblata petitione infra dictos.x.dies debeat doceri de nullitate infra.v.dies vtiles a die dicte petitionis computandos quibus elapsis prima sententia arbitrii firma maneat & dampnum parti lese resarciat &.xxv.lib.proui.pro pena Camere soluat de suo salario per Camerarium retinendos.

DE EODEM. Capi.lxx.

A sententia arbitrorum non possit appellari. Sed a die lati arbitramenti possit infra.x.dies peti coram iudice appellationis reductio ad arbitrium boni viri & super ea debeat petitio designari infra terminum supradictum quibus elapsis debeat petitor probare de iniquitate & enormi lesione infra alios.v.dies vtiles extūc in antea numerandos quibus elapsis Iudex allegationibus partiū auditis causam decidat infra.xv.dies vtiles a tēpore petitionis inantea numerādos Alias primū arbitriū firmū remaneat & Iudex parti lese dāpnum resartiat &

xxv.lib.proui.pro pena Camere soluat per Camerarium de suo salario retinendas Super dictis autem nullitate & reductione ad arbitrium boni viri non sit opus litis contestatione & aliis solénitatibus iuris sed solius veritatis inspectione.

DE EXECVTIONE SENTENTIE. Cap.clxxi.

A sententiis a quibus fuerit appellatum aut a quibus laudis a quibus esset petita reductio & fuerit prima sententia sine laudis confirmatione iudex appellationum possit suam sentétiam exequi multo magis si primam reuocabit aut reformabit.

DE OFFICIIS CAPITANEI APPELLATIONVM ET EIVS NOTARIORVM. Cap.clxxii.

IN alma Vrbe sit & esse debeat vnus iudex appellationum tantum qui sit legum doctor & de suo doctoratu fidem faciat per publicū instrumentum qui debeat esse extra districtum & iurisdictionem vrbis per.lx.mil.ad minus & de alia ciuitate & comitatu q̄ sit Senator.Nec sit consanguineus nec affinis Senatoris.Et eius officium duret tantum modo per sex menses a die quo fuerit ingressus ad ipsius officii exercitium numerandos.Qui secum debeat ducere & tenere vnum familiarem siue domicellum Vnum famulum & duos equos valore.xxv. flor.auri pro quolibet ad minus extimandos secunda vel tertia die sui ingressus. Et cognoscat de causis nullitatum & de omnibus appellationibus criminalibus & ciuilibus interponendis a sententiis & grauaminibus talibus a quibus reparari non possit per appellationem a diffinitiua sententia interponendam ferendis vel inferendis per Senatorem & eius iudices vel quoscūq; alios officiales Vrbis & de aliis causis de quibus sibi in iudicio attribuitur potestas per statutum Vrbis particulariter vel generaliter.Et ipsas causas decidat infra terminum a statutis Vrbis prefixum.Et debeat dictos familiares vel domicellum & famulum & equos predictos suis expensis & periculo retinere cōtinue toto tempore sui officii residētes quos debeat exhibere & monstram facere quolibet mense semel ad requisitionem dominorum conseruatorum

Camere Vrbis ad penam.x.lib.proui.vice qualibet qua cõtrafecerit. Et habeat a Camera Vrbis pro suo salario quolibet mense ducatos xl.& nihil vltra petere possit a Camera predicta. Et finito officio iudex predictus debeat cum omnibus familiaribus & equis stare ad scindicatum sex dierum tantum percepturus salarium singulis duobus mensibus pro rata dũtaxat. Tertia autem pacha vltimorum duorum mensiũ per Camerariũ debeat detineri quousq; fuerit cum sua familia scindicatus ad bancum autem dicti iudicis adesse & sedere debeant duo Notarii Romani legales & experti in bussullandi & ad fortunam extrahẽdi. Quibus Notariis dictus iudex non teneatur aliquid soluere vel prestare pro salario vel expensis debeat tamen quilibet dictorum Notariorum suis emolimentis Notariatus esse contenius. Et officium dictorum notariorum sit insolidum. Et qui predicti bullati & mercati debeant merco dicte Camerę infra terminũ trium dierum a die ascensus dicti iudicis. Et dicti Notarii recipere debeant & habere pro qualibet assignatiõe actoꝝ sex denarios & nõ vltra ꝑ relatione cuiuslibet citationis denarios duodecim ꝑ qualibet significatione sol.duos & nõ vltra.

¶DE EODEM. Cap.clxxiii.

AD officium iudicis appellationum spectat de causis appellationum nullitatum & iniquitatum quarũcũq; sententiarum arbitrorum siue arbitramentoꝝ cognoscere & querelas & appellationes que representantur coram eo clara luce prospicere quatenus sint recipiende & si ab interlocutoria & in Vrbe parte citata alias statim notificare & inhibere iudici a cuius sententia siue grauamine exiuit appellatum siue querelatum ne contra appellantem & eius bona aliquid innouet vel attemptet ad penam.C.lib.proui.Senatori auferendarum post notificationem & inhibitionem factam sibi. Et inde acta & ꝓcessum prime cause recipiat & prospiciat verum debito tempore fuerit appellatum vel querelatum. Et si viderit ꝙ infra tempus a statuto prefixum non fuerit appellatum seu querelatum seu querelatio presentata interloquẽdo pronunciet appellationem vel querelam non esse recipiendam. Si vero facta fuerit debito tempore appellatio representatio querela & prosecutio dicte cause pronunciet bene vel male iudicatum seu quere-

latum prout ex actis viderit conuenire Vbi vero cognouerit primam sententiam condépnatoriam infirmandam pronunciet bene appellatū & male iudicatum & partem appellātem absoluat. Et si viderit primā sententiam absolutoriam infirmari debere pronunciet bene appellatū & male iudicatum & partem que fuit absoluta condempnet Possit & debeat etiam si opus fuerit in partem infirmare & in partem cōfirmare sicut per diuersa capitula sententie viderit expedire possit etiam primā sententiam reformare addendo corrigendo minuendo modificando possit etiam si viderit primam sententiā fore nullam pnunciare super uacuo appellatum & causam inicere quia sententia erat nulla. Et si de eius nullitate appareret euidēter tunc ipsemet iudex appellationum/ea declarata nulla/iterato pronunciet super appellatione prefata/& intelligatur totam causam esse deuolutam ad dictum iudicem/ita ꝙ totam causam possit & debeat reassumere vigore appellationis interposite & eam terminare infra tempus a statuto prefixum. Si vero dictus iudex causam appellatiōis non terminasset infra tēpus a statuto prefixū penā L.lib. pui. incurrat de eius salario tēpore eius scindicatus retinendaꝝ.

ℭDE EODEM. Cap.clxxiiii.

SI vacante dicti Iudicis appellationum officio aliquas appellationes vel querelas interponi contingat teneatur appellans suam appellationem vel querelam representare infra tempus a statuto prefixum ad ipsam representationem in Camera Vrbis de qua Notarius Camere per suam scripturam fidem facere teneatur. Et interim dicta vacatione ne indurentur nō currat terminus appellanti & querelanti quousq nouus Iudex appellationum ingressus fuerit ad suum officiū exercendum & a die quo dictum officium iurauerit & inceperit exercere postq̄ representationem cōtra querelantem vel appellantem nihil innoueť ad penam contentam in capitulo proximo precedenti si predicta notificatio intimata per notarium cause supradicte.

ℭDE IVRAMENTO IVDICIS APPELLATIONIS. Cap.clxxv.

IVdex appellationis iuret in presentia conseruatoꝝ officium sibi cōmissum exercere legaliter solicite & bona fide Remotis odiis ꝑ rece

precio & omni munere & causas que coram eo agitabunt infra tempora expedire a statuto prefixa. Et singulis diebus iuridicis & horis debitis ad bācum sedere & statuta tenaciter obseruare & iusticiā vnicuiq̧ reddere super penis in statutis factis & fiendis contentis.

ℭDE APPELLATIONIBVS SVBDITORVM CASTRORVM ET TERRARVM. Cap.clxxvi.

APpellationes per subditos officio conseruatoꝝ ab eoꝝ iudicibus aut superioribus officialibus interponende ad ipsos cōseruatores aut ad capitaneum appellationum aut ad vtriusq̧ interponi debeāt ad quos cause deuoluuntur & sic quisq̧ ipsoꝝ aut simul cognoscat prout fuerit appellatū aut facta ꝓsecutio electo eoꝝ altero aut vtriusq̧ cōseruato ordine prout in instantiis iudicis appellationū in aliis est statutū.

ℭAb executionib' facti capturis etcetera vide supra eodē libro.

ℭExplicit Liber primus Statutoꝝ Ciuilium Almę Vrbis.

FINIS.

¶ INCIPIT TABVLA RVBRICARVM SIVE CAPITVLORVM PRIMI LIBRI STATVTORVM CIVILIVM ALME VRBIS.

FINIS.

INCIPIT LIBER SECVNDVS STATVTORVM VIDELICET CRIMINALIVM ET PRIMO DE HIIS QVI AD ACCVSANDVM ADMICTVNTVR. Cap.i.



Mitantes ordinamentum factum per dominum Simeonē de sagnino olim senatorem alme vrbis Statuimus ꝙ nullus accusare vel denūciare possit aliquem de aliquibus criminibus excessibus vel delictis nisi suam vel suorum vsq ad tertium gradum inclusiue persequat̃ iniuriam. Exceptis casibus infrascriptis videlicet homicidio incendio falsitatē robaria assal.mento de nocte & bactalia generali in omnibus casibus cuilibet sit licitum accusare

¶DE MODO ET ORDINE ACCVSANDI Cap.ii.

ET maleficia nō remaneant impunita & cause criminales cauillose & fraudulenter non tractent̃ & in longum non producant̃ in dāpnum & preiudicium romanoꝝ & subditoꝝ suoꝝ statutum & ordinatum est ꝙ in criminalibus causis tractandis & ventulandis in curia capitolii coram dño Senatore seu iudice maleficioꝝ procedat̃ hoc ordine & talis ordo seruet̃ videlicet ꝙ accusans vel accusare intendens aliquē de aliquo maleficio crimine vel delicto debeat accusationem suā dare in scriptis & sine aliqua in scriptione iuret corā iudice se credere accusationem esse veram & nō calūpniosam. Et in ipsa accusatione reddat in scriptis nomina testium vsq ad decem ad plus vel abinde infra sed non vltra per quos accusat credit ꝓbare & postea alios testes ꝓducere nō possit Iudex tamen maleficioꝝ ex suo officio possit alios testes examinare super accusatione & cōtentis in ea. Etiam post publicationē vt maleficia per collusionē vel aliter nō occultent̃. Et debeat accusator si vult audiri super accusatione eius mittere edicta oportuna & tempore

Iul: 5.

debito pro expeditione processus super causa fienda aut pecuniam pro dictis edictis mittendis deponere penes notarium cause qui edicta pro expediendo processu mictenda procuret ea die qua pecunia deposita fuerit mittere vel sequenti. Et additum est de edictis mictendis vel pecunia deponenda locum habeat in accusationibus fiendis contra habitantes extra vrbem in districtu vrbis tam speciales personas q̃ cõmunitates terrarum quarũcũq; ciuitatum castrorum & villarum vrbis & districtus vrbis super quibus iudex maleficiorũ procedat & procedere debeat contra accusatum secundum formam statutorum vrbis.

DE CITANDIS REIS ET MODO PROCEDENDI IN CRIMINALIBUS. Cap. iii.

ITem statuimus & ordinamus q accusati vel inquisiti habitantes in vrbe vel extra vrbem infra tria miliaria citent hoc ordine videlicet q accusans vel inquisitus ter fodatur diuersis diebus q veniat coram iudice maleficiorũ ad respondendum accusationi vel inquisitioni contra eum exhibite vel formate. Et ipso infra terminũ dictarum trium fossiuarum non comparente proxima sequenti die sabbati diffidet de contumacia vel alia die quo fieret forum publicũ loco dicti sabbati Postq̃ diffidationem citet ad confessioné pro prima die sabbati quo publice forum fieret vel alio die quo forum fieret loco diei sabbati Diffidationes legerent infra quem terminum possit comparere alioquin diffidet dicto die de confesso & pro confesso habeatur de oĩbus in accusatione vel inquisitione contentis. Et si senator vel iudex maleficiorũ fuerit neglinens in faciẽdo diffidationes predictis dictis diebus vt dictum est q ipse dñs senator vice qualibet pena centum librarũ prouisinorũ puniat Iudex vero in predictis negligens pena .xxv. librarum prouisinorũ puniatur. Et nichilominus die sabbati vel alio die quo publice forũ fieret sub dicta pena ad diffidationes predictas procedant absq; aliqua alia citatione Habitantes autem extra vrbem & in districtu vrbis vltra tria miliaria de vrbe citent edicto senatus inquo contineat nomen accusati vel inquisiti & accusatoris & delictũ seu maleficiũ de quo pcedit. Et in ipso edicto accusato vel inquisito assignet terminus trium dierũ a die citationis ad cõparendũ & respõdendũ accuse vel inqsitioni post quẽ

terminum contra sic citatum/si contumax fuerit procedat die sabbati post relationem habitam ad diffidationem de contumacia vt superius de habitantibus in vrbe dictum est Postq̄ diffidationem iterum citetur edicto senatus in quo quinq̄ dierum terminus assignet a die citationis numerando ꝑ ad comparendum & se excusandū quo termino elapso/ si contumax fuerit pro confesso habeat & de confesso diffidet sequēti die sabbati post relationem vel alio die fori loco dicti sabbati vt supe rius de habitantibus in vrbe dictum est ad penam predictam Forenses vero & quicūq̄ habitatores extra vrbem & eius districtū qui tam ratio ne delicti q̄ ratione domicilii sortiunt forum vrbis citentur edicto se natus vnico in forma supra scripta in quo assignet terminus citato.xx. dierum a die citationis ad comparendum & respondendum accusa tioni vel inquisitioni contra eum exhibite vel formate infra quem ter minum si non comparuerit.contra sic citatū proxima die sabbati post relationem vel alio die quo loco dicti diei sabbati forum publicū erit ad diffidationem de confesso & pro confesso habeatur de omnibus contentis in inquisitione vel accusa contra exhibita vel formata absq̄ alia diffidatione de contumacia ad penam predictā.Et si dicto ꝓximo die sabbati vel alio die quo forum publicū fieri deberet non fieret forū vt supradictum est Nichilominus possit & teneatur Senator alio die sabbati seu quo forum fieret vt supradictum est ad dictam diffidatio nem procedere.

ℭ QVALITER PROCEDATVR SVPER ACCVSA TIONIBVS ET INQVISITIONIBVS. Cap.iiii.

ITem statuimus & ordinamus q̄ reo accusato vel inquisito cōpa rente faciat ipsum iudex respondere accuse vel inquisitioni sacra mento prestito & fideiussionibus in camera datis vel ipsum in cācella ria poni facere & recōmendare si accusatus vel inquisitus fuerit de ma leficio exquo sit pena imponēda corporalis vel personalis Postea vero per dictum iudicem maleficioꝝ procedat ad examinationem testium & ad faciendū ea que fieri debent in causis & processibus criminalibus secundū formā statutoꝝ.Que cause criminales auditis allegationibus partiū terminent & terminari & finiri debeāt per sniam īfra.xxx.dies

continuos a die responsionis facte per reum accusatum vel inquisitum numerandos sub pena & ad penam.L.lib.prouisinoꝝ Senatus senatori &.xxv.lib.iudici maleficioꝝ seu iudicibus qui per tēpora erunt auferendaꝝ & retinendaꝝ eisdem de salario eoꝝ per camerarium camere vrbis. Et si contingat ꝙ dicte cause criminales non terminenť nec diffiniant infra dictum tēpus vt dictum est Nichilominus terminenť & terminari possint & debeant infra decem dies inmediate sequentes infra quos decem dies si vt dictū est non terminauit incidat Senator in penā ccccc.librarum iudex Centum librarum prouisinoꝝ camere applicādarum. Et nichilominus instantia cause salua remaneat nec pereat. Et senator teneať & successores eius teneanť post dictos decē dies causam terminare/vt supra dictū est. Ad penam mille libraꝝ prouisinoꝝ pro quolibet Senatore & trecentaꝝ iudici seu iudicibus maleficioꝝ applicandis camere vrbis. Si vero reus accusatus vel inquisitus fossus vel citatus edicto senatus secundū formā statutoꝝ non cōparuerit sed cōtumax fuerit tunc procedať ad diffidationem de contumacia & confesso cōtra ipsum seū accusatum vel inquisitum secundū formam statutoꝝ. Et hec oīa quantum ad contumacem seu que de contumace dicta sunt fiant & fieri debeant infra.xl.dies cōtinue a die porrecte accuse vel formate inquisitionis numerādos sub pena & ad penā quinquaginta lib. Senatori &.xxv.lib.iudicibus maleficioꝝ qui per tempora erunt eisdē auferēdarum de suo salario per camerarium camere vrbis In casu vero vbi talis accusatus vel inquisitus habitaret extra districtum vrbis tunc predicta fiant & fieri debeant infra duos menses a die porrecte accusationis vel inquisitionis formate numerandos ad penam predictā Additum & declaratum est ꝙ in omnibus causis ciuilibus & criminalibus quibus imponitur & taxať terminus & meta iudici vel cause ad cause decisionem non pereat causa nec instantia nisi in illis casibus dūtaxat in quibus instantia pereat specialiter est expressum. Et declaratio locū habeat in preteritis presentibus & futuris Additum est huic capitulo ꝙ nullus accusationem institutam renunciare possit seu abolitionem petere de ea saluo ꝙ in casibꝰ infrascriptis.S.de verbis iniuriosis de dāpnodato de contēptu mandati & turbata possessione & in accusatione molendinoꝝ occasione maturationis inuestimento fracto. Et vbi de adulterio accusaretur vxor per virum quo ad vxorem tantum.

DE INQVISITIONIBVS ET IN QVIBVS CASIBVS FORMARI POSSINT. Cap.v.

NVlla inquisitio possit fieri per dñm Senatorẽ & eius iudices maleficiorũ de aliquo crimine excessu vel delicto nisi in casibus infra scriptis videlicet de homicidio Incendio falsitate quorũcũq; instrumẽtorum quarũcũq; monetarum furto robaria. Exfornamento siue violentia mulierum libidinis causa assallimento denocte bactalia generali Rixa securitate fracta si frangerent cum sanguinis effusione cũ aliquo genere armorũ vel ossis fractione. Et de prestantibus auxiliũ consilium & fauorem ex pposito ad cõmittendum homicidium a principio & medio vsq; ad finem dicti homicidii. Item de percussionibus cum sanguinis effusione vel fractura cranei contra percussorem tantum & aliis casibus in quibus per statutum particulariter permictit vel mandatur inquiri. Item de excessibus cõmissis in curia capitolii. Item de excessibus cõmissis a pede turris mercati supra in plano capitolii in platea sancte Marie de ara celi a sancto sergio & bacco & a pede vie fauetoste supra versus capitolium & hoc in habitãtibus in dictis locis interse nõ vendicet sibi locum. Item de cõmissis in ludo testacie & agonis vel in Rixa & percussionibus ibi factis. Itẽ Si dñs Senator vel Conseruatores camere vrbis vel marescalli seu alter predictorũ irent per vrbem & in eorum vel alterius ipsorũ presentia vel conspectu fuerit cõmissus excessus. Item Si excessus fuerit cõmissus in exercitu Romanorũ & intra ecclesias vrbis dum tamen anteq̃ fiat inquisitio vel formet habeat de delicto in maleficio sufficiens informatio per testium receptionem & probationem de qua apparere debeat in actis curie capitolii. Et dummodo de hoc prius deliberet. Et deliberatio fiat per dñm Senatorem & eius assectamentum seu maiorem partem iudicum eius De qua liberatione constare debeat per scripturam factam manu prothonotarii. Et aliter vel alio modo inquisitio formata nõ valeat nec teneat dũmodo de dicta deliberatione non facta vel non scripta opponatur & obiiciat ante sententiam ferendam in causa principali Ita q; postea in appellationis vel nullitatis causa opponi nõ possit nisi in causa principali ante latam sententiam vt supra dictum est oppositum esset. Et q; iudex & notarius actorum & cause teneant recipere in actis dictam exceptionẽ

si oppositum fuerit vt dictum est ad penam decem librarum prouisi-
norum & processus super eo factus non valeat & nullius sit momenti
De verbis autem iniuriosis nullo modo fiat inquisitio In predictis autẽ
casibus & aliis in quibus potest inquiri non tollatur alia via per extra-
ordinariam sed possit iudex inquirere semel & diuisim ꝑut sibi vide-
bitur & in sententia eligere viam quam voluerit vbi per inquisitionẽ
procedatᷣ/possit & teneatᷣ nisi fieri non deberet fieri etiam condẽpnatio
parti lese & iudices & notarii maleficioꝝ curie capitolii ad maleficia
deputati qui pro tempore fuerint teneantᷣ & debeant ponere & scribere
poni facere & scribi in libris inquisitionum extenso modo testes oẽs
& eoꝝ dicta & ad testatores qui examinabuntᷣ in inuestigatiõe & infor
matione de delicto & excessibus ante istam inquisitionem in foliis pro
xime precedẽtibus predictam inquisitionem & etiam deliberationem
assectamenti qua deliberatum fuerit ꝙ procedatᷣ per inquisitionẽ cõtra
aliquem seu aliquos. Et etiam manu eius prothonotarii appareat deli-
beratio predicta ad penam.xxv.lib.proui.ꝑ quolibet & qualibet vice
de suo salario persoluendatum dicte camere tempore sui scindicatus
& pro qualibet inquisitione de oibus excessibus maleficiis & delictis
cõmissis & cõmittendis per magnates & potẽtes qui prestant vel soliti
sunt prestare sequimẽta & per naturales seu spureos seu bastardos eoꝝ
possit & debeat inquiri per/Senatorem & eius iudices maleficioꝝ qui
pro singulis excessibus puniantᷣ in quadruplum eius quod solueret pe
des si talẽ cõmisisset excessum saluis tamen statutis particularibus q̃
eis pro certis excessibus speciales penas imponunt. Et si in procedendo
super ꝑdictis dicti Senator & iudex fuerint negligentes Senator Centũ
lib.prouisi. Iudex vero vigintiquinq; lib.prouisinoꝝ camere soluant.

DE RETINENDIS REIS PER CVRIAM CAPITOLII. Cap.vi.

Retineri per curiam capitolii nemo possit si ille qui dicitur male
fictum cõmisisse pro quo curia eum retinere possit esset in pecu
nia condẽpnãdus dũmodo fideiussiones ydoneas dare sit cum effectu
paratus lata tamen sentẽtia possit personaliter detineri condẽpnatus &
nihilominus fideiussores eius teneantur donec condẽpnatio sit soluta.

Si autem sit accusatus vel inquisitus de maleficio pro quo probato in persona puniri debeat vel possit siue per arbitrium. siue per statutum fideiussores non recipiantur sed detineatur accusatus vel inquisitus vt lata sententia cōtra eum executioni mandetur. Si vero in defectu solutionis pene pecuniarie imponeretur pena personalis vel pena personalis redimi possit per pecunie solutionem tūc talis inquisitus vel accusatus detineatur in cancellaria nisi pecuniam vel sufficientia pignora deposuerit in camera vrbis penes camerarium dicte camere pro pena. pro camera & pro parte qua veniret in condempnatione vel absolutione.

¶DE RESPONSIONE ET DEFENSIONE REORVM. Cap. vii.

REus accusatus vel inquisitus de quocūq; crimine debeat per se ipsum personaliter representare & respondere confitendo vel negando malum de quo inquiritur vel excusatur si ex crimine veniat pena personalis imponenda principaliter vel in defectum non solutionis si vero ex crimine veniat pena pecuniaria imponenda teneatur Senator & eius iudices admittere procuratorem habentem speciale mandatum ad sic respondendum dūmodo caueatur ydonee de cōdepnatione soluenda In aliis autem actibus iudicioꝝ criminalium admittatur procurator ad omnia que pro defensione eoꝝ fuerint oportuna Accusato autem & inquisito Romano post responsionem ipsius detur sex dierum terminus districtuali autem. xii. dierum ad suam defensionem faciendum. Et si accusatus vel inquisitus dubitans de aliis diffidationibus & excessibus petierit securitatem detur sibi securitas de oibus aliis excessibus preterq̄ de illis de quibus proceditur contra eum.

¶QVALITER PROCEDATVR CONTRA MVLIEREM ACCVSATAM VEL INQVISITAM. Cap. viii.

MVlier accusata vel inquisita de leuibus criminibus aut vadat personaliter ad respōdendum ad ecclesiam sancte Marie de araceli aut si noluerit Notarius maleficioꝝ vadat ad domum eius ad recipiendum respōsionem pro quo viatico duos solidos dūtaxat recipiat pro

grauioribus autem dilectis ad dictam ecclesiam teneatur ire & ante vel extra dictã ecclesiã respondere accusationi contra eam facte In vtroq; tamen casu per ydoneos fideiussores cause teneat & debeat de condẽpnatione soluẽda si de criminibus de quibus accusat vel inquirit pena mere pecuniaria per statutum vnia impetonẽda. Si autem capi alis vel corporalis tunc & in loco inserto fiendo & donec locus factas fuerit retineat & recomendet in aliquo monasterio religiosorum vrbis prestitis tamen fideiussoribus q de loco monasterii non recedat sine apodissa & speciali licentia Senatoris. Et si tales fideiussores habere non possit procuret cum abbatissa & conuentu dicti monasterii q promittant eã sub tali diligentia custodire carcerando vel in compedibus ponẽdo q eam ad mandatum Senatoris valeant resignare. Et si nec hoc facere potuerit detineat in presenti Cancellaria capitolii vsq; ad mandatum Senatoris & sententie calculum detinenda. Et pro mulieribus fiat locus separatus in capitolio de Cancellaria prefata in qua dicte mulieres detineant de fructu & pecunia camere. Et conseruatores qui per tempora debeãt ponere custodes bonos & honestos & ydoneos homines ciues Romanos ad custodiam dictarum mulierum cum salario concedenti deputando de pecunia dicte camere per dictos conseruatores.

Q. FILIVSFAMILIAS POSSIT STARE IN IVDITIO SINE PATRIS CONSENSV. Cap. ix.

Vilibet filiusfamilias possit stare in iuditio in causis criminalibus absq; patris consensu & maior. Etiam. xii. annis absq; curatoris cõsensu in iuditio stare possit. Et gesta cum eis perinde valeant ac si cum maioribus patribusfamilias gesta forent.

DE POSITIONIBVS IN CRIMINALIBVS NON FACIENDIS. Cap. x.

IN causis criminali non recipiantur positiones nisi quando mixtim pro violentia expulsiua vel turbatiua intemptaretur simul ciuile & criminale possint tamen in ea fieri capitula ad offensam & defensam que non expediat ad partem transmitti. sed copiam pars si voluerit de

ạctis recipiat. Super quibus capitulis ad offensam non possint examinari ad petitionem partis quantum ad delictum pertinet nisi testes sup accidentiæ positi. Quantũ ad alia que principaliter delictũ nõ tangunt possint etiã ad petitionẽ partis alii testes examinari q̃ su peraccusa dati.

¶DE TESTIBVS COGENDIS AD TESTIFICANDVM. Cap.xi.

IN maleficiis cogantur testes ad testimonium perhibendum per fossuras marescallorum diffidationes pignorationes & alia remedia iuris & facti Eodem modo in ciuilibus causis.

¶DE MVLIERIBVS AD TESTIFICANDVM COGENDIS. Cap.xii.

SI mulier in testem producta in causa ciuili vel criminali ad capitolium venire recusauerit possit & debeat iudex cause considerata cõditione mulieris & eius nobilitate seu potestate ad domum eius notarium destinare qui dictum & testimonium eius scribat & recipiat qui producens in testem talem mulierem pro viatico & labore notarii soluere teneatur quatuor solidos prouisinorum senatus.

¶DE QVESTIONIBVS ET TORMENTIS. Cap.xiii.

NVlla persona ducatur ad tormentum seu aliter torqueatur nisi publicus latro fractor pacis disroborator siue stratarum violator homicida falsarum falsẽ monete paterenus incendarius violator mulierum sodomita & persona infamata de predictis vel aliquo predictoꝝ vel alius in Capitolio infamatus in rotulis scriptus & nominatus & status Romani populi turbator & proditor contra quos sola fama publica de his precedente saltem per tres ydoneos probata ne eoꝝ scelera ta crimina transeant impunita ad tormentum procedat prout decreuerit & dictauit discretio domini Senatoris & suoꝝ officialiũ. Et predicta per Senatorem & eius officiales predictos obseruentur inuiolabiliter ad penam ducentarum lib. prouisinorum. Et ꝙ si aliquis fuerit tortus

per Senatorem vel eius officiales probari possit contra Senatoré & eius officiales per quatuor testes ydoneos deponẽtes per publicam vocem & famam. Et confessio talis ex torta per tormentum & totus ꝑcessus habitus contra tormentatum nullam teneat firmitatem. Nec sententia possit ferri ex eis Accusanti autem & inquisiti de aliis quibuscũq; excessibus maleficiis & delictis nullatenus torqueaẽ nisi precedentibus legitimis iudiciis vel per probationem vnius testis de visu cum aliquali iudicio vel saltem quatuor testium de publica fama cum aliquali iudicio Prius tamen requiraẽ reus vnica citatione vt confiteaẽ tale delictũ. Et si comparuerit & confiteri voluerit torqueri non possit si non cõtumax fuerit habeatur pro confesso & condẽpnetur tanq̃ confessus & ad torturam aliquã non ponaẽ. De predicta autem probatione debeat apparere per acta notarii maleficioꝝ. Et nisi de tortura facienda fuerit deliberatum per omnes iudices de assectamento sue maiorem partem ipsorum de qua deliberatione debeat apparere manu protohonotarii. Et aliter confessio extorta non valeat nec preiudicet confitenti Testis autem in causa ciuili & criminali modo aliquo torqueri nõ possit per Senatorem vel eius Iudices ad penam ducentaꝝ librarum prouisinoꝝ Senatori. Et quinquaginta lib. cuilibet alio officiali cõtrafacienti.

DE HOMICIDIO. Cap.xiiii.

Homicida capite priuatur si capi poterit; Alioquin diffidetur & condẽpnetur de homicidio & bona eius publicentur de quibus medietas sit cõmunis & alia medietas heredũ legitimoꝝ proximoꝝ in gradu qui ab intestato venirent ad hereditatem interfecti si extant siue interfectus testamentum fecerit siue non extent heredes in testamento interfecti descripti. Et si in fortiam Senatoris perueniret capite puniatur nisi interfector & malefactor ad tutelam sui corporis fecerit.

DE ASCISCINIS. Cap.xv.

Item statuimus & ordinamus q; quicũq; ascisinauerit aliquẽ vel ascisinari fecerit trascinetur & suspendaẽ. Et intelligaẽ Ascisinus qui per pecuniam seu precium aliquem interfecerit. Si autem aliquis

aliquem precio vel per pecuniam percusserit cum armis tam ipsi percutienti q̃ ipsi facienti abscidatur manus ita q̃ a brachio seperetur. Si vero aliter per pecuniam quemq̃ percusserit aut aliter assiscinium cõmiserit puniatur in quadruplum eius qui teneretur ex delicto si non esset per assiscinium cõmissum. Et nõ gaudeat aliquo beneficio pacis & confessionis.

Q. DE HOMICIDIO TENEANTVR ET DE PRESTANTIBVS AVXILIVM HOMICIDE. Cap. xvi.

SI fuerit percussus aliquis & ex dicta percussione moriatur & non habuerit nisi illam percussionem tantum vnus tantum de homicidio illo valeat accusari vel de homicidio inquiri. Et si plures haberet tot valeant de homicidio accusari vel inquiri quot percussiones inuenitur occisus habere mortales vel de morte suspectas. Alii vero de ope & opera accusentur. Vel contra eos inquiratur quo casu puniant pena pecuniaria in ducentis libris prouisinorum pedes. Miles autem in quadricentis libris prouisinorum Baro vel eius bastardus vel pro eius bastardo reputatus cõmuniter in mille libris prouisinorum & tãtũdem parti in quolibet predictorum. Illi autem possint de ope opere aut auxilio cõsilio vel fauore accusari vel contra eos inquiri qui ex proposito a principio vsq; ad finem fuerint cum percussore aut principali. Non autem tranfierint se ad rumorem vel rixam in qua predicta perpetrata fuerint. Et hoc locum habeat in presentibus & futuris.

DE PENA IMPONENDA COMMVNITATI COMMITTENTI HOMICIDIVM. Cap. xvii.

SI contingit cõmunitatem alicuius terre de iurisdictione vrbis cõmittere homicidium condempnetur si fuerit ciuitas in mille libris prouis. Et si fuerit castrum in quingentis libris prouisi. camere vrbis & plus arbitrio Senatoris & tantũdem heredibus interfecti vt supra declaratur & plus arbitrio Senatoris considerata qualitate persone occise & diffidetur. Et non possit reaffidari nisi primo heredibus occisi & camere vrbis dictam soluerint quantitatem.

¶Q.DIFFIDATA COMMVNITATE SINGVLI CENSEANTVR DIFFIDATI. Cap.xviii.

DIffidata cõmunitate alicuius castri vel terre singuli de terra censeã tur diffidati clericis religiosis pupillisq̧ dũtaxat exceptis.

¶Q.DIFFIDATI AGENTES CONTRA DIFFIDATOS IN CAVSA CIVILI NON REPELLANTVR. Cap.xix.

ITem statuimus & ordinamus q̧ diffidatus agens cõtra diffidatum non repellatur in ciuili causa & contra diffidatum predictũ agẽdo audiat & processus & sententia pro ipso lata & factus valeant & teneãt Exceptis capitaliter diffidatis qui nullo modo audiantur.

¶Q.NVLLVS DIFFIDETVR PRO DEBITO.C.SOLL. ET ABINDE INFRA. Cap.xx.

NVllus possit diffidari pro debito Centum soll. & abinde infra sed contra debitorem per pignorum captionem & alia iuris remedia procedatur.

¶Q.DIFFIDATI NON POSSINT ELIGI AD ALIQVOD OFFICIVM. Cap.xxi.

NVllus diffidatus pro debito vel crimine possit eligi vel assummi ad aliquod officium in Vrbe vel eius districtu nec valeat electio facta de ipso & gesta per ipsum sint irrita ipso iure.

¶DE BENEFICIO PACIS HEREDVM OCCISI.Ca.xxii.

AD refrenandas temeritates & lasciuias Audacias virorum sanguinum qui manus habent violentas ad sanguinem effundendũ hoc edicto perpetuo valituro. Statuimus q̧ qui hactenus vel ex nunc in antea instigatu diabolico homicidium cõmiserit & pacem cũ heredibus legitimis proximioribus in gradu interfecti si extãt siue defunctus

testamentū fecerit. siue nō Vel si non extant legittimi supradicti ab heredibus testamētariis cū habere contingat ab ipso homicidio siue ante diffidationem siue post liberari absolui siue reaffidari non possit. nisi primo soluerit camere vrbis quātitatē inferius declaratā. Quā quātitatem & penā q̄ cito potuerit ipsa camera cōtra ipsum homicidā. tam in persona q̄ in bonis viriliter exequatur & exigat pace habita. Siquidē talis homicida fuerit de nobilibus prestantibus seu qui prestare consueuerit sequimenta soluere teneatur dicte camere libras mille pui. Si vero fuerit miles vel de genere militum siue cauallaroctas vel bona eius valuerint duo milia lib. proui. soluere teneatur dicte camere trecentas lib. proui. pedes vero centum quinquaginta lib. proui. dicte camere. Et nihilominus post sententiā contra eum latam ab vrbe per annum tantū debeat exulare Alias pax in predicta nullo opituletur sibi. Hoc addito q̄ si talis homicida secundū homicidiū seu plura homicidia cōmiserit/& pacē habuerit a legittimis heredibus interfecti vel etiā testamentariis/ q̄ pax ipsa pro secūdo seu pluribus homicidiis redita in nullo sibi valeat nec opituletur/quinimo contra eum ad penam legis & statutorum vrbis cum rigore instituto procedatur pace prefata non obstante ad hoc vt frequentatio homicidii oībus precludatur Additū est huic capitulo q̄ si occisus fuerit Monachus vel religiosus & occidens seu homicida pacē habuerit a superiore seu capitulo talis monachi seu religiosi occisi/q̄ pax tali homicide prosit vt supra/si talis monachus vel religiosus nō habuerit patrem vel matrē seu fratrem vel sororē carnalē. Et predicta oīa locum habeāt in preteritis presentibus & futuris. Et quia per felicis recordationis Pium Papam Secundū bulla edita extitit. Placet Sanctissimo d.n. & eius auctoritate statuimus/vt si casu & incōsulte qs puocatus aliquē percusserit. Et mors sequatur habita pace ab heredibus vt supra cū indulgentia sue beatitudinis quā sua sanctitas secundū personarū qualitates & delicti medium dare promittit presentis statuti beneficio vti possit.

¶ IN QVIBVS CASIBVS NON HABEAT LOCVM BENEFICIVM PACIS. Cap. xxiii.

Quia deo & hominibus abhominabile est vt homines in carnē suam ad effusionem sanguinis manus extendant Statuimus &

ordinamus q̃ si aliqs ex nũc in antea ĩstigatus humani generis inimico dolose occiderit patrẽ.matrẽ.filiũ.filiã.fratrẽ carnalẽ vel nepotẽ carnalẽ patruũ auunculũ materterã seu sororẽ carnalẽ seu vxorẽ & obtinere contingat eũ pacẽ ab heredibus occisi talis pax in nullo sibi valeat nec opituletur eidẽ.imo cõtra eũ ad penã legis & statutoꝝ vrbis cum rigore iusticie ꝓcedatur pace habita nõ obstãte. Ad hoc vt sic scelerata facinora nõ remaneãt ĩpunita. Si autẽ mulier occisa fuerit siue in regione siue eius cõtrada manifesta meritrix huiusmodi statutũ non vendicet sibi locũ.

❡DE EXECVTIONE CONTRA HOMICIDAM. ET BONA SVA. Cap.xxiiii.

ITem volumus q̃ vindicta & executio fiat in bonis condẽpnati vel ab eo possessis q̃ si heredes interfecti essent inuestiti per curiã Senatoris de bonis homicidarum & non haberent possessionem eoꝝ.super quibus inuestiti essent.q̃ Senator & eius officiales teneantur ipsos heredes mittere in possessionem dictorum bonoꝝ homicidarum super quibus essent inuestiti & missos manu militari manutenere & defendere ad penam.c.lib.proui.camere applicandarum.

❡DE DIVISIONE BONORVM HOMICIDARVM FIENDA. Cap.xxv.

ITem dicimus & ordinamus q̃ liceat heredibus ĩterfecti petere partimentum & diuisionẽ de bonis homicidarũ super quibus inuestiti essent per curiam Senatoris. Et hoc locum habeat in presentibus preteritis & futuris. Et Senator & alii iudices ad quos spectarent teneantur dictam diuisionem & partimentũ facere cum fuerint requisiti ab ipsis heredibus. Ad penam.CC.librarum Senatori & cẽtum libraꝝ proui. iudici qui in predictis fuerit negligens vel remissus.

❡DE DOMIBVS HOMICIDARVM NON DIRVENDIS ET ADIVDICATIONE EARVM. Cap.xxvi.

PRo honore vrbis Statuimus q̃ domus homicide non destruãtur sed ipse domus pro medietate adiudicentur camere vrbis & pro alia medietate heredibus interfecti.

ℭDE HOMICIDA NON REAFFIDANDO NISI PRIVS CONCORDAVERIT SE CVM PARTE. Cap.xxvii.

ITem ꝙ Senator & eius officiales teneantur proprio iuramento nō reaffidare nec reaffidari facere aliquos vel aliquem homicidam ꝑ parte camere nisi prius se concordauerit cum heredibus interfecti. Et si concordauerit habeant locum capitula suprascripta super hoc loquentia. Et hoc locum habeat in presentibus preteritis & futuris nulla lege vel statuto obstante supra vel infra posito quod statutū voluimus esse precisum & derogatum. Et si reaffidauerint contra formam predictam ꝙ dicta reaffidatio non valeat ipso iure. Et incidat Senator in penā. C. lib. prouisinoꝝ senatus camere vrbis applicandarum.

ℭQ. DIFFIDATI DE HOMICIDIO VEL PACE FRACTA NON POSSINT PETERE PACEM. Cap.xxviii.

DIffidati de homicidio seu de pace fracta nullomodo possint petere pacem vel securitatē ab illis quibus fregerint pacem vel a filiis seu fratribus carnalibus occisi vel ab heredibus occisi quātūcūqꝫ predicti a quibus pax petitur inueniantur diffidat. Et predicta locū habeant in presentibus preteritis & futuris.

ℭDE PACE ET SECVRITATE FRACTA. Cap.xxix.

QVicunqꝫ pacem cum aduersario suo factam studiose fregerit per se vel per alium capite puniatur ad mortem si capi poterit. Si autem capi non poterit capitaliter diffidetur ad mortem & pregiarie exigantur ab eo & fideiussoribus eius secundum formam ministri pactorum. Et non possit aliquo tempore reaffidari si datum de causa diffidatus fuerit nec pacem per Senatorem possit impetrare & si impetrauerit vel habuerit ꝙ sibi non possit nec valeat imponere. Et si aliquis de baronibus seu magnatibus vrbis receptant dictum talem fractorem pacis postꝗ fuerit de predictis diffidatus vel condempnatus puniatur in quingentis prouisinorum. Et predicta locum habeant si de pace cōstaret per publicum instrumentum.

¶ QVIBVS MODIS PAX FRANGITVR. Cap.xxx.

PAx frangitur duobus modis tantum videlicet studiose per se vel aliũ percutiendo seu offendendo in persona vel in domo aut munitiones aliquas auferẽdo. Et Senator tollat omnes pregiarias datas per partem & assignare camere vrbis vel partibus quibus tenetur. Si tamẽ aliter inlicite in bonis offenderit illum cum quo pacem habebat puniatur in quadruplum eius in quo puniret si offendisset in bonis alicuius cum quo pacem non haberet.

¶ DE FRANGENTIBVS SECVRITATEM VEL TREVGAM. Cap.xxxi.

QVi fregerit securitatem vel treugã factam cum aduersariis suis puniatur in quingentis libr. prouisinorũ pedes Miles in mille lib. prouisinorum. Baro in magnatibus in duobus milibus lib. prouisinorum pro medietate camere vrbis & ꝑ alia medietate parti. In qua pena computetur pena conuentionalis Securitas autem non intelligat fracta nisi eo modo quo pax frangitur & nihilominus de excessibus cõmissis puniatur in quadruplum eius in quo puniretur si securitatẽ non fregisset. Et predicta locum habeant si de securitate vel treuga cõstaret per publicum documentum.

¶ DE EODEM. Cap.xxxii.

QVocũq; modo securitas vel pax fracta fuerit Senator statim cõstito de dicta fractura sine aliquo processu teneat auferre a fideiussoribus pregiarias datas a parte frangẽte de pena cõuentionali cuius medietatẽ debeat habere camera vrbis & medietatẽ pars offensa soluere aliis penis que ꝑ vrbis statuta & priuilegia pacẽ frãgẽtibus imponunt.

¶ DE FRANGENTIBVS RECONCILIATIONES CVM OSCVLO ORIS. Cap.xxxiii.

ITem approbantes statutum Francisci de Boroncellis statuimus & ordinamus ꝙ frangens pacem securitatẽ vel treugam de qua nõ est

factum instrumentum sed solum pacis obsculum seu potius vel alius modus reconciliationis interuenerit puniatur de commissione eius in quadruplũ eius in quo puniri deberet si pax reformata non esset.

¶DE DIFFIDATO PRO PACE VEL SECVRITATE. Cap.xxxiiii.

ITem statuimus & ordinamus ꝙ si aliquis diffidatus fuerit de contumacia & confesso seu conuictus per sententiam condẽpnatus de pace vel securitate fracta Senator auferat ipso facto absq; alia forma & figura iudici pregiarias datas & fideiussores qui intercesserant ꝓ dicta pace & securitate seruanda. Et dicta diffidatio de confesso & sententia lata contra principalem preiudicet & probationem plenam faciat de maleficio contra fideiussores predictos & contra eos dicta sententia & diffidatio executioni mandetur. Et hoc locum habeat in presentibus preteritis & futuris.

¶DE TERMINO DANDO DIFFIDATO VEL CONDEMPNATO AD MORTEM. Cap.xxxv.

DIffidato capitaliter inforciam cõmunis deducto sex dierum saltẽ statuatur terminus ad suam innocentiam si poterit cõprobandã Non obstante ꝙ sententia diffidationũ de contumacia & confesso per eum vel eius procuratorem non fuerit appellatum infra quem terminũ etiam de nullitate sententie audiatur.

¶DE DIFFIDATO OFFENDENDO. Cap.xxxvi.

DIffidatus non ex capita crimine non possit etiam citra mortem impune offendi sed perinde offendens huiusmodi diffidatum puniatur ac si offensus diffidatus non fuisset ꝙꝙ diffidati ex quauis causa diffidat extiterint ab agendo & petendo repellanť & testificando non repellantur nisi in casibus a iure permissis. Qui vero offenderit diffidatum captum seu detentum seu dum duceretur per marescallos puniať offendens ac si offenderit non diffidatũ. Et processus & sentẽtia

pro ipso factus & lata non teneant Saluo si fuerit diffidatus ciuiliter ex contractu vel quasi ꝙ possit de offensionibus sibi factis accusare tunc sententia & processus teneat possit tamen se in qualibet causa defendere per procuratorē diffidatione sibi in suis iuribus non obstante. Et teneatur omnibus ab eo petere volentibus aliquid respondere. Instrumentū tamen factum a notario diffidato exceptione iudicium tali non vicietꝛ ratione diffidationis notarii seu testium in ipso scriptorum. Et si diffidatus diffidatum offendat puniatur & vtatur iure cōmuni Excōmunicati excōmunicatione maiori lata ab homine vel a canone repellentur in ciuilibus ab agendo & petendo in suis autem defensionibus audiantur & respondere petentibus teneantur si suam vel suorum iniuriam prosequantur.

¶DE BENEFICIO PACIS INDVLCTO PACISCENTIBVS. Cap.xxxvii.

ITem si de aliquo maleficio vel delicto pax facta fuerit infra.x.dies computandos a die maleficii cōmissi remittatur pena medietas in hoc casu.

¶DE BENEFICIO CONFESSIONIS. Cap.xxxviii.

QVilibet accusato vel inquisito sponte & pure in prima responsione confitenti maleficia vnum vel plura de quibus proceditꝛ cōtra eum remittatur quarta pars pene pecuniarie que in talibus maleficiis vnum vel pluribus confessatis secundum statuta deberet imponi.

¶Q.IVDICES PROCEDANT PER ACTA PENDENTIA AD SENTENTIAS. Cap.xxxix.

ITem ꝙ Senator & eius iudices teneanꝛ ex actis maleficioꝝ preteritis pendentibus possint & debeāt ad condēpnationes & penas inferendas ꝓcedere secundū Romanā presentiā statutoꝝ de oībus maleficiis preteritis de quibus pendet processus & etiā de quibus non cognitum neqꝫ ceptum ad penam Quinquaginta librarum prouisinoꝝ.

¶DE PACE ET IN QVIBVS CASIBVS PETI POSSIT. Cap.xl.

STatutum Iohãnis de Cerronibus approbãtes Statuimus ꝙ quicũq; vulnerauerit aliquem cum armis cum sanguinis effusione aut fractura ossis non possit ipse vulnerator vel percussor petere pacem nec securitatem ab ipso vulnerato seu percusso infra duos annos computãdos a die cõmissi mali vel delicti. Si vero sine sanguine non posset petere pacem vel securitatem infra annũ a die predicte percussionis. Post predicta autem tẽpora pax & securitas peti possit per offensorẽ Dummodo tamen de offensa satisfactionem faciat offenso ad arbitrium domini Senatoris. Et hoc locũ habeat in presentibus preteritis & futuris Liceat tamen vulnerato seu percusso petere pacem & securitatem ab ipso vulneratore seu percussore quandocũq; voluerit.

¶QVI POSSINT PETERE PACEM. Cap.xli.

SIquis dederit fideiussionem aliquo tempore de non petendo pacẽ vel securitatem ab aliquo ab ipso possit ipsam pacem & securitatẽ petere non obstante aliqua conuentione de non petendo. Et talis datio fideiussionis non valeat nec teneat ipso iure. Et hoc habeat locum in preteritis & futuris.

Q.QVILIBET POSSIT PETERE PACEM VEL SECVRITATEM. Cap.xlii.

QVilibet possit petere pacem vel securitatem a quacũq; persona ex quacũq; causa & suspitione que pax & securitas fiat ad mãdatum Senatoris vel Collateralis eius in qua pace vel securitate caueat vtriq; parti per ydoneos fideiussores ad mãdatum curie. Et si qua pars pacem vel securitatem predictam facere noluerit cogatur per fossuras & diffidationem & diffidatus super hoc reaffidari nõ possit nisi primo iurauerit mandata Senatoris & ydoneam dederit fideiussionẽ de pace vel securitate fienda ad mandatum Senatoris vel eius Collateralis. Et postea reaffidet & pax vel securitas fiat si pro pace vel securitate fiẽdo

diffidatus fuerit non audiat nisi mandatum fecerit Senatoris de pace fienda & imperpetuũ seruanda & ydoneam fideiussionem dederit ad arbitrium Senatoris vel iudicis Collateralis. Et pax fiat & expensas restituat sicut in diffidatione continet. Et quinq; libras prouisinorũ soluat Camere vrbis pro quolibet centenario in diffidatione cõtenta per hoc tamen generale statutum nolumus in aliquo derogari primo capitulo Iohãnis de Cetronibus supra in hoc capitulo posito super hiis que in eo specialiter cõtinentur prout in ipso statuto extitit declaratum.

¶ DE PETENTIBVS PACEN A FORENSIBVS. Cap. xliii.

SI ciuis Romanus peteret pacem vel securitatem a forensibus & forensis contumax fuerit diffidet & paciatur penam prout Romani paciunt pro pace & securitate non reddita. Et insuper cõmunitas illius terre vnde est dictus contumax requiratur per Senatorem vt dictam pacem & securitatem reddi faciat & si non fecerit ipsa cõmunitas cõdẽpnetur in Centum libris prouisinorũ si fuerit castrum vel villa. Si vero fuerit ciuitas in ducẽtis libris prouisinorũ pro medietate Camere vrbis & alia medietate conquerenti predicto.

¶ Q. DOMVS NON DIRVATVR PRO PACE FRACTA. Cap. xliiii.

ITem dicimus & ordinauimus ad hec vt Romana ciuitas non deformetur ꝙ pro pace seu securitate fracta non possunt dirui alique domus sed publicentur pro medietate Camere vrbis & pro alia medietate parti pacem vel securitatem petenti Reseruatis semper iuribus dotium mulierum & iuribus quibuscũq; aliis personis.

¶ DE ASSALLIMENTO DE NOCTE. Cap. xlv.

ITem sequentes formam ordinamenti facti tempore dominorum Anibaldi & Richardi de Anibaldis & Richardi dñi fortis Branchie dudum Senatorem vrbis statuimus ꝙ si aliquis cum duodecim hominibus armatis vel vltra de nocte assaliuerit aliquem ad domum

habitationis sue ipse principalis capitaliter puniat ad mortem & bona eius omnia publicentur pro medietate parti & pro medietate alia camere vrbis. Et quilibet socius assalientis puniatur in ducentis lib. pro uisinorum pro medietate camere vrbis & alia medietate parti. Et quilibet impune possit dicto assaltato cum armis & sine prestare. Auxilium & fauorem. Et dicti aggressores possint impune offendi a dicto assaltato & adiutoribus eius durante dicto assallimento vel bactalia que inde se quereretur. Et si propterea dicti aggressores diffidari contigerit perpetuo reaffidari nō possit nisi luant effectualiter dictam penam. Si vero cum sex hominibus armatis vel abinde supra vsque in. xi. inclusiue aliquem de nocte assalliuerit ad domum habitationis puniatur principalis in quingentis libris prouisinorum pro medietate parti & pro alia medietate camere vrbis & quilibet socius dicti principalis in. C. lib. prouisinorum camere vrbis. Si vero a sex infra vsque ad duos inclusiue puniatur principalis in ducentis lib. prouisinorum pro medietate camere vrbis & pro alia medietate parti. Et quilibet socius dicti principalis puniat in quingentis lib. puisinorum camere predicte. Et si de predictis fieret pax inter partes infra mensem a die cōmissi delicti pena capitalis reducatur ad quingentas libras prouisinorum quam soluere teneatur infra mensem a die facte dicte pacis. Et si infra dictum tempus non soluerit pena capitalis firma remaneat & omnimodo pena capitis puniatur nec prosit sibi pax quoquomodo.

❡DE SVMPTIONE VINDICTE. Cap. xlvi.

ITem sequentes formam ordinamenti facti in publico parlamento tempore domini Scharrerii dudum Senatoriis vrbis Statuimus quod si quis fuerit percussus vel offensus in persona ab aliquo & ipse per se vel per alium pro eo faciendo inde vindictam percusserit seu percuti fecerit patrem filium matrem fratrem carnalem vel consobrinum patruum vel auunculum carnalem aut nepotem carnalem vel consanguineum vel consanguineam personam masculum aut feminam vel coniunctam personā aduictatorē dicti primi offensoris quod tam ipse primus offensor vindictam summens de predictis personis quam etiam percutiens & offendens pro eo precedente inde accusatione legittima capitaliter

puniatur ad mortem & bona eius publicentur & applicentur pro medietate parti & pro medietate camere vrbis. Et si fuerit propterea diffidatus non possit reaffidari perpetuo possit tamen caput & bona redimere si infra decem dies a die late sententie in respondentibus seu a die quo infortiam cōmunis perueniat continuos in antea numerandos soluerit quingentas l.b prouī.applicandas pro medietate parti & pro alia medietate camere vrbis. Et quicūq; auxilium dederit vel associauerit percutientem ad dictam vindictam sumendam puniatur in.xxv.lib. prouisinorum senatus camere vrbis vltra penam quā incurrisset si ad aliud delictum auxiliū dedisset vel associasset Cum Sanctissimus. dominus noster litteras apostolicas super hoc fecerit huiusmodi continentie Paulus etcetera & sua sanctitas velit contra sumentes vindictā in alios ac cōtra brigosos facientes stichatum & armorum congregationes in eorum domibus ac contra offerentes in faciēdo de bene inuiolabiliter obseruari in aliis casibus iussit mite interpretari.

¶DE INCENDIARIIS. Cap.xlvii.

SI aliquis studiose miserit ignem & incendium fecerit de domo aliqua castro vel regimine in totum vel in partem igne comburatur ita q; moriatur.

¶DE DISROBATORIBVS ET FVRIBVS. Cap.xlviii.

DIsrobator qui cum armis vel sine aliquem aggreditur & spoliat in domibus aut in itineribus aut in mari vel alibi de re valente a decem solidis infra vel abinde supra vsq; ad decem librarum prouisinorum puniatur & condempnetur ad restitutionem rei ablate & pro pena in sumptum parti & in duplum camere vrbis A decem vero l.bris supra vsq; ad quinquaginta lib.proui.puniatur in amputatione auricule & parti ablata restituat possit tamen dictā auriculā redimere infra mēsem vnum a die late sententie Vel si diffidatus fuerit postq̄ in fortiam communis peruenerit soluendo duplum rei furate seu eius extimationis camere vrbis & simplum parti vltra restitutionem rei ablate. Et hoc non intelligatur in illo qui animo iniuriandi vel simplicem violentiā faciēdi

predicta amittit sed in illo qui principaliter habet animum spoliandi disrobandi & lucrandi. Et si secūdo vel tertio repertus fuerit deliquisse disrobando vel spoliando furtis laqueo suspendatur. Furantem qui occulte furatur pro primo simplum parti restituat & duplum camere soluat quod si nō fecerit infra decem dies a die late sententie vel postq̄ in fortiam cōmunis vrbis peruenerit. si diffidatus fuerit frustigetur foro publico existente. pro secundo furto perdat auriculam pro tertio pedē ꝑ quarto furto suspendat & in omni casu dāpnum restituat parti lese.

ℭDE EODEM. Cap. xlix.

ITem statuimus & ordinamus ꝙ si intenumento vel districtu vrbis cuiuscūq; ciuitatis castri vel ville habitate de districtu vrbis vel villa castro vel burgo habitato facta esset aliqua robaria cōmunis vel terra in cuius tenuta seu districtu ipsa robaria facta esset teneatur emendare seu restituere ipsam robariam illi qui dicunt se vel suos disrobatos. si per publicam famam probat ipsam robariam fore factam Que fama si per tres testes ydoneos cum aliquali iudicio probata fuerit. sufficiat ad probationem robarie & de rebus amissis siue ipsarum extimatione sterur sacramento perdentis seu heredum ipsius inspecta qualitate persone & fama ipsius taxatione Senatoris vel alicuius iudicis precedēte. Et alias de robaria predicta & infrascripta pena homicidii & percussionibus ipsum cōmune non valeat liberari nisi malefactores in manibus dederit Senatoris vel nisi causa pendente interim disrobatum & dictas cōmunitates ꝓbauerint dictam robariam & alia maleficia a certis personis fuisse cōmissas quam probationem facere possint etiam illi qui dicta mala dicuntur cōmisisse absentibus etiam non citatis ad iudiciū quod agitur inter disrobatum & cōmunitates iam dictas Quo casu si probauerit vt dictum est licet liberentur ab emendatione robarie seu a pena homicidii vel percussionis. Nihilominus propter custodiā non habitam puniantur in quinquaginta libris proui. camere vrbis. Si autē ipsos malefactores ceperit & infortiam senatus non posuerit puniatur illa cōmunitas si ciuitas fuerit in mille libris ꝓui. dicte camere. Si vero castrum in quingentis libris prouisinoꝝ camere puniatur. Et eisdem penis puniatur dominus ciuitatis castri vel ville. Et si in dicta robaria

interuenerit homicidiũ vel percussio cum sanguine cõdẽpnetur ipsum cõmune & scindicus heredibus occisi seu ipsi percusso in quingẽ.lib. proui.pro morte. Pro percussione vero cum sanguine in centum libr. prouisinoꝝ. Et hoc fiat sola fama ꝓbata modo vt de predictis scilicet tam percussionibus q̃ homicidiis. q̃ robariis vt dictum est. Si cõmunia & scindicus non peruenerint ad respondendum predictis possit cõtra ipsa procedi per diffidationem de contumacia & confessa & ad condẽpnationem quemadmodum in aliis procedetur. Et hec omnia locum habeant in presentibus preteritis & futuris non obstante aliquo statuto vel capitulo posito vel ponendo nisi de hoc expresse fecerit mentionẽ & pro hiis curia procedat omni tempore queadmodum in criminalibus. Et pro predictis possit cogi & detineri scindicus terrarum personaliter. Et Senator predicta ad effectum perducere teneatur ad penã centũ librarum prouisinoꝝ. Et si repertum fuerit ꝙ dictus talis mendatiũ dixerit dum se dixerit disrobatum condẽpnetur in centũ lib. prouisinoꝝ quos si infra tres dies post condẽpnationem non soluerit. frustiget per vrbem & postea in cancellaria ponatur & diffidetur & diffidari & relaxari non possit quousq; dictam soluerit quantitatem. Et de predictis dñs Senator & eius iudices possint & debeant contra predictam cõmunitatem & dñs per inquisitionem procedere. Et hoc locum nõ habeat si habitãtes in dictis cõmunitatibus inter sese predictã robariã homicidiũ seu ꝑcussiones cõmiserint Declarãtes infra vrbis districtũ nulli cuiuscũq; status ordinis aut cõditionis fuerit ecclesiastice vel mũdane etiã si fuerit ciuitas castrũ vel villa aut eoꝝ dñs etiã habẽtib⁹ meꝝ & mixtũ imperiũ in criminalib⁹ pretẽdere posse iurisdictionẽ in cuius romanos in eoꝝ territoriũ delinquẽtes aut alibi nisi ad capiẽdũ & infortiã curie capitolii & Senatoris ꝓ tpe existẽtis assignandũ si laycus fuerit. Si clericus in eoꝝ iudicẽ ecclĩasticũ si delictũ exegerit In q̃bus si cõtrafecerint penã mille ducatoꝝ ipso facto incurrant camere vrbis applicandam.

DE FVRTIS IVGORVM ET ARATRORVM ET INCISORIBVS EORVM. Cap. I.

NVllus furetur vel incidat aratrum iugum vomeres de campo. Et qui contrafecerit Senator facit eum capi & teneri in vinculis &

cogat eum emendare dãpnum pacienti sacramẽto pacientis & insuper puniatur in .xxv. libris prouisinorum. Et de hiis curia inquirere teneat ad voluntatem petentis. Et si per .xv. dies dictam penam non soluerit & non restituerit totaliter ablata vel incisa computandos a sententia seu quo infortiam cõmunis peruenerit abscidatur ei manus. Si vero predictus malefactor capi non poterit diffidatur in penis predictis.

DE BESTIIS FVRATIS INVENTIS IN TENIMENTO ALICVIVS CIVITATIS VEL CASTRI. Cap. li.

ITem si in tenimento alicuius castri vel in ipso castro ciuitate vel villa fuerint inuente siue reperte alique bestie furate seu furto vel malo modo ablate alicui ciui Romano & homines habitatores castri non permitterent dictas bestias reduci. teneatur cõmune dicti castri ad emendam dictarum bestiarum illis quorum erant dicte bestie. Ad penam ducentarum librarum prouisinorum camere. Et hoc locum habeat in preteritis presentibus & futuris capitulo statuto supra vel infra posito non obstante liceat tamen habitatoribus dictorum locorum venire cũ dictis bestiis vna cum eo qui diceret se perdidisse dictas bestias ad assignandum eas in curia vrbis vt inde fiat iusticia.

DE PRODITORIBVS. Cap. lii.

ITem statuimus & ordinamus quod proditor & qui proditionem commiserit contra aliquem vel alium subduxerit vel conduxerit ad aliquem locum ad hoc vt offenderetur ab inimico suo vel ab aliqua alia persona si ipse sic subductus seu conductus fuerit offensus sine sanguinis effusione Soluat talis proditor & subductor centum libras prouisinorum camere vrbis. Si vero offensus fuerit quod ex tali offensione vel percussione mortuus esset. puniatur talis proditor de homicidio.

DE PRIVATO CARCERE. Cap. liii.

QVicũque ceperit aliquem seu capi fecerit & eum propria libertate priuauerit animo carcerandi vel in eum priuatũ carcerem

cõmictendi. si per aliquod tempus spacium tenuerit puniaẽ in centum libris prouisinoꝝ. Si vero per vnam horam puniatur in ducentis libris prouisinoꝝ. Si vero per duas horas vel plures horas puniaẽ in quingẽtis libris prouisinoꝝ. Quas quingentas libras si nõ soluerit infra decẽ dies a die late sententie seu a die quo infortiã cõmunis vrbis peruenerit capite puniaẽ dicte autem pene pecuniaꝝ duplicenẽ in milite & in filio militis & in cauallarocto & in filio eius vel cuiq; bona valeãt duo milia lib. prouisi. Et in magnate seu eius bastardo quadruplicentur & ꝙ de predictis posset per inquisitionem procedi.

DE RAPIENTIBVS PVERVM VEL PVELLAM. ca. liiii.

Quicũq; rapuerit vel abduxerit libidinis vel plagii causa vel faciendi redimi aliquem pueꝝ vel puellã vel rapi fecerit suspendatur per gulam si capi poterit alias diffidetur & cõdẽpnetur in eadem pena ad furcas & perpetuo reaffidari non possit.

QVI POSSINT DE ADVLTERIO ET REFORTIAMENTO ET INFRA QVANTVM TEMPVS ACCVSARE. Cap. lv.

Item statuimus & ordinamus ꝙ si aliqua mulier dixerit se exfortiatam ab aliquo & infra duos mẽses non posuerit inde querelam ipsa non audiatur postea & hec nõ vendicet sibi locum in nupta sed liceat soli viro etiam post duos menses accusare. Et ad accusandum adulterium nullus audiatur nisi vir mulieris vel pater mulieris vel filius vel germanus frater.

DE ADVLTERIO ET INCESTV. Cap. lvi.

Committens adulteriũ cum muliere honesta si fuerit pedes puniatur in trecentis lib. prouisinoꝝ. Si autem cauallarectus aut Miles vel de genere militum puniatur in quingentis libr. prouisi. Si vero sit Baro vel de genere Baronis vel bastardus eius puniatur in mille libr. prouisi. Si qua autem mulier cum qua commissum est adulterium

sit vilis conditionis & inhonesta non tamen meretrix publica tunc cõmittens si pedes sic puniatur in Centum libr. prouisinorum. Si vero Cauallaroctus vel miles vel de genere militum puniatur in ducentis lib.prouisi.Si vero sit Baro vel de genere baronum vel bastardus eius puniatur in quingentis lib.proui.& intelligatur mulier esse inhonesta si pro inhonesta cõmuniter habita & reputata fuerit maxime in vicinia in qua habitat & in omnibus casibus supra dictis si adulter habuerit pacem a marito mulieris cum qua adulterium comissum est reducatur pena ad medietatem & in medietatem tantum punietur. Adulterium autem cũ publica meretrice comissum nullatenus puniat. ¶ Quicũq autem adulterium cum incestu cõmiserit capite puniatur ad mortem & mulier cum qua adulterium cum incestu cõmissum sit comburant ita & taliter q penitus moriatur nec in hoc casu prosit pax quoquomodo & in predictis procedi non possit nisi per accusationem.

¶ Siquis autem incestum sine adulterio comiserit cum aliqua sibi attinente vsq in tertium gradum inclusiue computando gradum secundum ius ciuile capi puniatur.

¶ DE RAPTV. Cap.lvii.

Item statuimus & ordinamus q quicunq aliquam mulierem honestam exfortiauerit seu rapuerit libidinis causa/capite puniatur ad mortem. Si vero mulier exfortiata vel rapta fuerit vilis conditionis & inhonesta/tunc exfortians seu rapiens puniatur in centum lib.prouisi. si fuerit pedes. Si vero fuerit miles vel de genere militum vel cauallaroctis puniatur in ducentis libris prouisinorum. Si vero fuerit de baronibus vel de genere baronum seu bastardus baronis puniatur in mille libris prouisinorum.

¶ DE COMMITTENTIBVS ADVLTERIVM ET PACEM HABENTIBVS. Cap.lviii.

Siquis hausu temerario cõmiserit adulteriũ seu violauerit seu exfortiauerit aliquã mulierem/& pacem seu remissionem seu refutationẽ habuerit ab ipsa muliere non nupta vel ab ea vel eius marito si nupta

est. Nō possit liberari seu reaffidari/talis adulter seu violator nisi primo soluerit Camere vrbis quantitatem infrascriptam. Quā quātitatē ipsa Camera contra ipsum adulterum seu violatorem in persona & bonis exequatur & exigat/pace remissione seu refutatione huiusmodi nō obstante videlicet ꝙ si talis adultera seu violator fuerit de prestantibus sequimenta seu de bastardo eorum/soluere teneatur Camere vrbis quingentas lib. prouisi. Si vero fuerit miles aut de genere militum aut eius bona valerent duo milia librarum proui. soluat libr. prouisi. Centum Camere vrbis predicte. Si vero fuerit pedes/lib. prouisi. quinquaginta dicte Camere soluat. Et aliter dicta pax sibi nō ꝓsit & hec remissio seu renūciatio sibi nullatenus admittaꝫ volumus insuper ꝙ accusationi de verbis iniuriosis/de dāno dato/de contēptu mādati & turbata possessione secundum modum hactenus Curia Capitolii obseruatum renunciari possit/dūmodo .x. solli. prouisi. pro quolibet accusato Camere persoluantur.

¶DE VENDENTE MVLIEREM CAVSA LIBIDINIS. Cap. lix.

ITem statuimus & ordinamus ꝙ siquis aliquā mulierem seu meretricem alteri vendiderit libidinis causa puniatur in ducentis libris prouisinorum & si infra decem dies non soluerit amputetur ei pes/de quo quilibet possit accusare/& curia possit per inquisitionem contra delinquentem procedere. Et volens se excusare ponat se in cancellaria. Nec audiatur volens se excusare/nisi prius deponat in Camera vrbis penes Camerarium dicte Camere pro ea recipientē sufficientia pignora secundum qualitatem delicti & quantitatem pene que ex tali maleficio resultaret secundum formam statutorum vrbis.

¶DE DESERENTIBVS VXOREM SVAM ET TENENTIBVS CONCVBINAM. Cap. lx.

ITem statuimus & ordinamus ꝙ si aliquis inueniretur qui vxorem & filios suos & familiam suam desereret & penes se concubinam

haberet & teneret per noctem & per diem tunc Senator teneatur ad penam.xxv.librarum proui.constringere talem hominem q deserat ipsam concubinam & stet & moretur cum vxore & familia sua. Et ipse Senator teneatur recipere ab amico & a concubina ydoneam fideiussionem de non stando vel habitando in vna domo sub vno tecto simul cum ipso viro. Qui cōtrafecerit soluat pro pena.xxv.libras prouisinorum & a maxima decem libras proui. cuius pene medietas sit partis & alia medietas sit camere vrbis a contrafaciente auferenda totiens quotiens contrafecerit.

¶DE SODOMITIS. Cap.lxi.

ITem si aliquis vitium sodomiticum comiserit igne comburatur ita & taliter q penitus moriatur. Et de predictis curia possit per inquisitionem procedere.

¶DE FALSA MONETA. Cap.lxii.

ITem statuimus & ordinamus q si aliquis fecerit monetam falsam Aurum vel Argentum falsum puniatur capite. Et insuper condēpnetur ciuitas castrum villa & dñs loci vbi fieret si predicta sciuerit in quingētis lib.proui.camere vrbis. Si vero ignorauerit in.C.libris proui. Et hoc locum habeat in presentibus preteritis & futuris. Et super hoc Senator inquirere possit & debeat ad penam.C.librarum prouisinorum.

¶DE INCIDENTIBVS MONETAM. Cap.lxiii.

ITem q nulla persona monetam incidat seu minuat aut incidi seu minui faciat fraudulenter nisi taliter eam inciserit seu minuerit q expendi non possit. Et si quis contrafecerit manus dextra sibi amputetur ita q a brachio seperetur.

¶DE TENENTIBVS SEV CAMBIENTIBVS FALSAM MONETAM. Cap.lxiiii.

ITem nullus campsor expendat seu cambiet siue retineat monetam falsam vel tagliatā vel incisam nisi esset punctata & vere percusata

q penitus in expendendibilis esset & appareret. Et si quis contrafecerit vice qualibet centum libras prouisinorum nomine pene persoluat cuius medietas camere & alia sit accusatoris. Et de hiis possit qlibet accusare.

DE TESTIMONIO FALSO. Cap.lxv.

TEsti qui falsum tulerit testimonium abscindatur lingua ita q vlterius loqui non possit. Qui autem ipsum produxerit scienter puniatur in ducentis libris prouisinorum camere vrbis si fuerit pedes. Si fuerit miles vel de genere militũ vel cauallaroctus vel pro cauallarocto habitus in quadringentis libris prouisinorum. Si vero de magnatibus vel eius bastardis in mille libris prouisinorum puniatur. Et parti tam testis quã producens teneatur in expensis.

DE NOTARIO FACIENTE FALSAM CARTAM ET DE FACIENTE EAM FIERI. Cap.lxvi.

NOtarius qui fecerit falsam cartam & qui eam fieri fecerit quilibet insolidum puniatur in quingentis libris prouisinorum si fuerit pedes. Si vero miles vel de genere militum vel cauallaroctus in mille libris prouisinorum. Et in quolibet casu predictorum dampnum parti lese refereat per alterum eorundem qui super hoc fuerit ad iudicium tractus quas si non soluerit infra decẽ dies a die late sententie seu postq̃ inforciam senatus venerit amputetur sibi manus dextra. Et postq̃ diffidatus vel condempnatus de falso notarius fuerit supradictus perpetuo non possit exercere tabellionatus officium. Et cum testamẽtis partium factis post diffidationem seu condempnationem iam dictam fides nullatenus habeatur. Et locum habeat in presentibus & futuris. Et qui scienter produxerit falsum instrumentum in ducentis libris condempnetur si fuerit pedes. Si vero miles vel de genere militũ vel cauallaroctus in quingentis libris prouisinorum. Si vero Baro de magnatibus vel eius bastardis in mille libris prouisinorum. Et vltra predicta teneat Senator ex officio prefatos falsarios in scalis capitolii pulsata campana foro publico existente falsarium mitratum exhibere.

¶ DE RECETPATORIBVS HOMICIDARVM ET LATRONVM. Cap.lxvii.

¶ Item receptator homicidarum latronum falsorum.

EXpressis nominibus eorum non expulerit eos pro receptatione homicidie in centum libris prouisinorum camere condēpnetur pro pena & nihilominus ipsum expellere teneatur pro aliis vero supra dictis & eorum quolibet condēpnetur in quinquaginta libris prouisinorum.Receptator autem intelligatur qui recipit homicidā seu supradictos in domo sua vel in castro vel in villa vel in alio loco vel ad habitandum domum suam dederit vel ad pensionem.Et ille intelligatur homicida latro falsarius vel pacis fractor qui est condēpnatus vel diffidatus de predictis Saluis capitulis que infra de hoc loquuntur.

¶ DE RECEPTANTIBVS DIFFIDATAM DE PACE VEL SECVRITATE. Cap:lxviii.

ITem statuimus & ordinamus ꝙ quicūq; nobilis receptauerit diffidatum de pace vel securitate vel de aliquo contento in capitulo proximo precedente puniatur in mille libris prouisinoꝝ camere vrbis & marescallus teneatur ire & capere ipsum ad petitionem partis petentis.Et dictus Nobilis seu potens Receptator teneatur diffidatum expellere infra octo dies a die notificationis sibi facte de predictis. Si vero fuerit Ciuitas que receptauerit aliquem predictorum puniatur in mille libris.Si vero fuerit cōmunitas vel castrū puniatur in quingentis libris prouisinorum camere vrbis applicandis.Et ipsum diffidatum nihilominus expellere teneatur a die denunciationis & notificationis predicte infra terminum octo dierum predictorum.

DE EODEM. Cap.lxix.

NVllus ciuis Romanus vel de eius districtu receptet aliquem diffidatum nec cōmunitatem alicuius castri vel ville diffidatam in accomādatiam vel in ea potestariam vel aliquod officium recipiat.

Quod si contrafecerit & infra octo dies exquo notificatum fuerit dimittere supra dicta cessauerit in quingentis libris proui. puniatur. Et nihilominus parti cui receptatus vel commune diffidati fuerant damnum resarceat.

¶INFRA QVANTVM TEMPVS LICEAT ACCVSARE. Cap.lxx.

STatuimus & ordinamus q̄ si aliquis cōmiserit aliquod maleficium vel excessum & infra annum accusatio vel denunciatio facta non fuerit q̄ non teneatur nec procedat ad penā contra eum aliquo modo vel via. Exceptis de homicidio furto robaria falsitate seu pace fracta de quibus habeatur post annum accusandi potestas infra tempus a iure cōmuni statutum. Et q̄ post illud tempus quod accusari non potest non possit etiam per inquisitionem procedi.

¶DE ASSALLIMENTO. Cap.lxxi.

QVicūq̄ malo modo assalliuerit aliquem cum armis soluat p̄ pena quatuor libras prouisinorum. Si vero sine armis soluat quadraginta solidos prouisinorum.

¶DE PERCVSSIONIBVS CVM SANGVINE VEL SINE. Cap.lxxii.

QVicūq̄ percusserit aliquem cum cultello spada iniuriose fallatione seu quocūq̄ alio armorum genere que in larga interpretatione secundū iura armorum appellatione continentur si expercussione sanguis non exiuerit soluat pro pena decem libras prouisinorum. Si percutiens sit de pedibus. Si vero miles vel de genere militum aut cauallaroctus soluat.xx.libras prouisinorum. Si vero de magnatibus vel potentioribus vel eorum bastardis soluat.L.libras prouisinorum. Si vero ex percussione sanguis exiuerit pedes soluat.xxx.libras proui. miles soluat.lx.libras Potentior vero de magnatibus vel eorꝫ bastardus centum libras proui. Et si membrorum ex dicta percussione fu erit

abſciſum ſiue mutilatum a corpore ſeparatum ſoluat pedes pro pena ducentas libras pui ſinorum Miles quadricentas potentior qui de magnatibus fuerit vel eorum baſtardus ſoluat mille libras prouiſinorum. Et ſi ex dicta percuſſione eſſet corpus fondatum ſeu os fractum ſoluat pedes. L. libras. cauallarodtus centum libras prouiſinorum potentior vero de magnatibus vel eorum baſtardis tricētas libras prouiſinorum Si vero digitus manus vel per eſſet abſciſus ſoluat pedes cētum libras prouiſinorum. Miles ducentas libras. Potentior vero de magnatibus vel eius baſtardus ſoluat quingentas libras prouiſinorum. Si vero mēbrum non eſſet abſciſum & a corpore ſeparatum ſed ex percuſſione debilitatum ſoluat pedes percuciens cētum libras prouiſinorum miles ducentas libras potētior vero de magnatibus vel eius baſtardus ſoluat ſex libras prouiſinorum pro debilitatione vero digiti manus vel pedis ſoluat pedes. L. libras prouiſinoꝝ miles vero centum libras prouiſinoꝝ potentior vero de magnatibus vel eorum baſtardus tricentas librarum proui. pro amputatione vero naſi ſeu oculi erudtione ſeu cecatione ſeu viſus perditione ſit pena pediti ducentarum librarum militi. iiii. centaꝝ librarum prouiſinoꝝ potentiori vero de magnatibus vel eoꝝ baſtardo mille libras prouiſinorum. Et ſi vtroqꝫ oculo occecaretur ſoluat pedes quingentas libras cauallarodtus mille potentior vero de magnatibus vel eius baſtardus tria milia libras prouiſinorum de quibus omnibus penis in hoc capitulo contentis predictis & infraſcriptis medietas ſit percuſſi & iniuriam patientis & alia medietas ſit camere vrbis. Familiares vero dictoꝝ magnatuū qui eorum panes comedūt vel ab eis quotidianas expenſas recipiunt eiſdem penis ſubiiciantur quibus & ipſi magnates ſi de eoꝝ mandato crimen vel delictum proceſſerit Illos autem intelligi volumus eſſe magnates & potentiores qui debent eſſe ſeu cōſueuerunt in camera Vrbis ſequimenta preſtare & omnes qui ſunt de genere magnatum quorū bona valent tria milia librarum prouiſinoꝝ Ad probationem vero familiaritatis de qua ſupra fuit mentio ſufficiat ꝓbatio publice fame facta per tres vel duos teſtes ydoneos de cōtrada familiaris percutientis & offendentis In omnibus autem caſibus predictis puniri volumus percuſſorem vel offenſorem pena portationis armorum vltra penas predictas Additum eſt huic capitulo ꝙ quicunqꝫ percuſſerit aliquē cum cachone ſeu baculo ſine ſanguine ſi fuit pedes.

puniat in.xv.lib.proui.si miles vel de genere militũ vel cauallaroctus soluat libras proui.xxx. Si vero potentior de magnatibus vel eorum bastardus.soluat pro pena.C.libras prouisinorum.

DE PERCVTIENTIBVS ALIQVEM ET SIGNVM FACIENTIBVS. Cap.lxxiii.

ITem si quis percusserit aliquem cum sanguine ex sua percussione sit remansura cicatrix vel signum vituperabile.si cicatrix puniatur pedes in quinquaginta libris prouisinorum miles in centis libris potẽtior vero de magnatibus vel eorum bastardus in quingentis libris prouisinorum.Si vero signum vituperabile soluat pedes centum libras ꝓuisinorum miles ducentas potentior vero de magnatibus vel eius bastardus mille libras prouisinoꝝ.Et nihilominus talis percutiens puniatur pena portationis armorum facies autem intelligatur ab extremitate frontis vsq; ad extremitatẽ barbe & ab auricula dextra vsq; ad sinistrã. cuius pene medietas sit camere & alia medietas sit pars lese.

DE PERCVTIENTIBVS MANV VACVA. Cap.lxxiiii.

SI quis manu vacua percusserit aliquem in facie sine sanguine recipiat similem percussionem in scalis capitolii.foro publico existẽte vel eo d e quo fieret forum loco diei sabbati quem si recipere noluerit soluat pedes.xv.libras proui.miles seu cauallaroctus.xxx.lib prouisi. Potentior vero de magnatibus vel eius bastardus centum lib.prouisi. Si vero cum sanguine recipiat similem alapatam quam si recipere noluerit pedes.xxx.lib.proui.miles vero seu cauallaroctus soluat.xl.l.b. prouisinorum Potentior vero de magnatibus vel eius bastardus ducẽtas l.b.proui.Si autem in alia parte corporis q̃ in facie percusserit sine armis pedes centum solidos prouisinorum miles vero vel eius cauallaroctus.x.lib.prouisinorum Potentior vero de magnatibus vel eorum bastardus quinquaginta libras prouisinorum.Si vero manum in gula alicui miserit soluat libras quinq; prouisinorum . Quarum penarum medietas sit percussi & alia medietas camere vrbis. Quam Alaparam siue recipit siue non partem camere soluere teneatur infra viginti dies post latam sententiam.

¶DE IMMICTENTIBVS LVTVM IN OS ALICVIVS. Cap.lxxv.

Item si quis alicui posuit vel miserit in os suum. stercus lutum vel aliam turpitudinem puniatur in.xxv.libris prouisinoꝝ cuius pene medietas sit camere vrbis.

¶DE FVGANTIBVS ALIQVEM. Cap.lxxvi.

Quicūq; infugauerit aliquem cum armis soluat pro pena quatuor libras prouisinorum.Si sine armis soluat quadraginta solidos prouisinorum & hoc non intelligatur quando sit bactalia generalis vel rixa.

¶DE PONENTIBVS MANVM AD ARMA.Cap.lxxvii.

Quicūq; posuerit manum ad cultellum vel ensem malo animo cōtra aliquem soluat ꝓ pena quadraginta solidos ꝓuisinoꝝ.

¶DE FACIENTIBVS SE TENERI. Cap.lxxviii.

Quicūq; fecerit se teneri cum armis contra aliquem soluat pro pena quinquaginta solidos ꝓuisinorum. Si sine armis soluat xl.solidos prouisinorum.

¶DE FACIENTIBVS ALIQVEM CADERE IN TERRIS. Cap.lxxix.

Quicunq; fecerit aliquem cadere in terram puniatur in centum solidos prouisinorum si studiose vel malo animo hoc fecerit.

¶DE FACIENTIBVS ALIQVEM CADERE DE ALIQVO ANIMALI. Cap.lxxx.

Item si quis aliquē de aliquo animali vel loco cadere fecerit puniatur in.x.lib.proui.pro medietate camere vrbis & alia medietate parti.

DE FACIENTIBVS ALIQVEM CADERE IN IGNEM. Cap.lxxxi.

ITem si quis aliquem in ignem cadere fecerit vel proiecerit puniat in decem libris. Si vero propterea pannos combusserit puniatur in xv.lib.& nihilominus pannos combustos seu dampnum emendet p medietate camere vrbis & alia medietate parti.

DE PROICIENTIBVS ALIQVEM IN PVTEO. Cap.lxxxii.

ITem si quis aliquē in puteo flumine vel mari vel alio simili loco cadere fecerit impulserit vel precipitauerit violenter & mors inde sequuta non fuerit puniatur in centum lib.prouisinorum.Si vero in fonte vel riuo vel tino vel alio simili loco in.x.lib.prouisi.puniatur & dampnum in duplum restituat.Et q omnium predictarum penarū medietas sit camere vrbis & alia medietas sit partis lese.

DE MIGNANTIBVS CONTRA ALIQVEM. Cap.lxxxiii.

ITem si quis mignauerit contra aliquē cum armis soluat pro pena tres libras prouisinorum.

DE TRASCINANTIBVS ALIQVEM. Cap.lxxxiiii.

ITem si quis ceperit aliquem per capillos vel barbam & trascinauerit eum per terram soluat pedes.xx.lib.prouisinorum miles seu cauallaroctus.xl.libr. prouisinorum. Si vero ceperit per capillos seu barbam & non trascinauerit soluat pedes.x.libr. prouisinorum miles xx.potentior vero de magnatibus vel eorum bastardus.L.libras prouisinorum. Si quis autem aliter q per capillos vel barbam extrascinauerit per terram soluat.xv.libras prouisinorum miles vel cauallaroctus xxx.lib.prouisinorum potentior vero de magnatibus vel eorum bastardus centum libras prouisinorum.

¶DE EVAGINANTIBVS CVLTELLVM. Cap.lxxxv.

SI quis euaginauerit cultellum vel ensem contra aliquem & non percusserit soluat pedes tres lib. prouisinorum miles sex libras prouisinorum Potentior vero de magnatibus vel eorum bastardus.xxv. lib. pui. Et nihilominus puniatur euaginans pena portationis armorum.

¶DE FRANGENTIBVS ALICVI DENTEM.Cap.lxxxvi.

ITem si quis alicui dentem ruperit vel cadere fecerit puniatur pro quolibet dente in decem libris puisinorum pro medietate camere vrbis & alia medietate parti lese.

¶DE FILIIS DELINQVENTIBVS IN PATREM. Cap.lxxxvii.

SI filius in patrem delinquerit patris arbitrio puniat. Si vero in matrem matris puniatur arbitrio. Et Senator teneatur ad requisitionē patris vel matris hoc obseruare statutum ad penam ducētum lib. pui. vice qualibet camere vrbis applicandarum de suo salario per camerarium camere vrbis tempore sui scindicatus retinendarum.

¶DE FACIENTIBVS FICVM. Cap.lxxxviii.

ITem si quis alicui signum seu ficum fecerit iniuriose in.xx. solidis prouisinorum puniatur camere vrbis.

¶DE INCIDENTIBVS TREMAS. Cap.lxxxix.

ITem si quis alicui mulieri tremas de capite inciserit puniat in centū libris proui. p medietate camere vrbis & alia medietate parti.

¶DE INCIDENTIBVS PANNOS DE DORSO MVLIERI. Cap.xc.

ITem siquis alicui mulieri pannos de dorso inciserit tondendo eos supra genu vituperose puniatur in centum libris pro medietate camere & alia medietate parti.

ℭDE SCINDENTIBVS ET LANIANTIBVS ALICVI PANNOS. Cap.xci.

SI quis iniuriose sciderit seu dilaniauerit alicui pannos de dorso soluat pedes pro pena centum solidos prouisi. miles decem libras prouisinorum Potentior vero de magnatibus vel eorum bastardus quinquaginta lib.proui.Quarum penarum medietas sit camere & alia medietas partis lese & nihilominus dampnum parti reficiat.

ℭDE TRAHENTIBVS AD BACTALIAM. Cap.xcii.

QVicūq traxerit vel iuerit cum armis ad bactaliam condēpnetur in septem libris prouisinorum. Si vero ad rixam soluat quatuor libras prouisinorum & perdat arma que possit redimere pro tribus libris camera vrbis.Et bactalia tunc intelligatur quando interfuerint duodecim homines armati a qualibet parte vel plures.Et si ab vna parte tātū essent duodecim vel plures ab alia vero minus intelligatur bactalia pro illa parte pro qua fuerint duodecim vel vltra pro alia vero a qua fuerint minus q̄ duodecim intelligatur esse rixa.Et trahentes ad maiorē penā cōdēpnari nō possint ppter dictā tractationē ad bactaliā seu rixam. Et hoc locū habeat in pendētib⁹ per appellationē etiā p̄sentibus & futuris.

ℭDE LAPIDANTIBVS IN BACTALIA. Cap.xciii.

SI quis lapidauerit in rixa vel bactalia puniatur in tribus libris prouisinorum si vnum vel plures lapides lapidauerit.

ℭDE FACIENTIBVS BACTALIAM. Cap.xciiii.

QVicūq fecerit bactaliā cum scutis capellinis barbutis vel elmis soluat si fuerit pedes centū libras pui.Si vero Miles vel de genere militū vel cauallaroctus ducētas lib.pui.Si vero Potētior de magnatibus vel eorum bastardus mille flor.auri . Si vero dictā bactaliā sine capellinis barbutis vel elmis qs fecerit soluat medietatē dicte pene put superius distinctū est.Et inceptor bactalie vltra dictas penas puniatur in xxv.lib.pu.si fuerit pedes.Si vero miles vl de genere militū siue caual laroctus in.L lib.pui.Si vero Potētior de magnatib⁹ vel ei⁹ bastardus in ducētis flor.auri.Et si plures iceptores fuerīt ex vna pte vnā tm̄ penā

soluant. Et si in dicta bactalia superuenerit homicidium soluat capora lis de cuius parte non esset mortuus seu occisus quingentas libras proui sinoꝝ si fuerit pedes. Si vero miles vel de genere militum vel cauallaro ctus mille libras prouisinorum. Si vero de magnatibus vel eius bastar dus mille florenos auri pro tali homicidio quarum medietas sit came re vrbis & alia medietas heredum interfecti seu occisi. Si vero mortuus seu occisus de neutrius parte esset tunc caporalis vtriusq; partis soluat dictas penas homicidii quilibet pro medietate. Et in quolibet casu ho micida si scitur quis illud homicidium cōmiserit pena homicidii pu niat vnus tamen puniri possit tāq̄ caporalis & factor bactalie pro qua libet parte Alii vero vt trahentes puniat. Et de hiis excessibus particula ribus per eos in dicta bactalia cōmissis saluo q̄ de insultu infugatione & minationibus lapidum faciendo se teneri missione manum ad arma verbis iniuriosis & percussionibus sine sangnine de quibus trahētes ad bactaliam nullo modo puniri possint. Et hoc locū habeat in p̄ntibus preteritis & futuris. Et bactalia intelligant vbi interuenerunt duodecim homines armati armis predictis & abinde supra pro qualibet parte. Et si abinde ab vna parte essent duodecim homines armati vel plures & ab alia a duodecim hominibus armatis infra vsq; ad sex homines di cta pars in qua. xii. homines armati vel plures interuenerunt puniātur pro bactalia & alia pars pro rixa.

ℂDE FACIENTIBVS RIXAM. Cap. xcv.

Q Vicūq; fecerit rixam cum armis soluāt si fuerit pedes lib. proui. xxx. Si vero fuerit Miles vel de genere militum vel cauallaro ctus. lx. libras prouisinorum. Si vero de magnatibus vel eius bastardus quingētas prouisinoꝝ. Et inceptor dicte rixe vltra dictam penā soluat quindecim libras prouisinoꝝ si fuerit pedes. Si fuerit Miles vel de gene re militum seu cauallaroctus. xxv. lib. prouisinoꝝ. Si vero Potētior de magnatibus vel eius bastardus. C. lib. prouisinoꝝ. Et si plures incepto res fuerint ex vna parte vnam tantum penam soluāt. Et si in dicta rixa interuenerit homicidium soluat caporalis de cuius parte non esset mor tuus seu occisus quingentas lib. prouisinorum si fuerit pedes. Si vero Miles vel de genere militum seu cauallaroctus mille libras prouisinoꝝ

Si vero de magnatibus vel eius bastardus mille flor. auri pro tali homicidio. Quarum penarum homicidii medietas sit camere vrbis & alia medietas heredum interfecti. Et si mortuus vel occisus de neutra parte esset tunc caporales vtriusq; partis soluant dictas penas homicidii quilibet pro medietate. Et in quolibet casu homicida si scitur quis illud homicidium cõmiserit pena homicidii puniat. Et vnus tãtum puniri possit tanq̃ factor & caporalis rixe pro qualibet parte Alii vero vt trahentes ad rixam puniant & de aliis excessibus per eos in dicta rixa particulariter cõmissis saluo q̃ de insultu infugatione lapidatione faciẽdo se teneri missione manũ ad arma verbis iniuriosis & percussionib' sine sanguine de quibus trahentes ad rixam nullo modo puniri possint. Et hoc locum habeat in preteritis presentibus & futuris Rixa autem intelligatur vbi sex homines armati vel abinde supra vsq; in duodecim exclusiue pro qualibet parte.

DE SBARRIS ET INCASTELLATIONIBVS. Cap. xcvi.

NVlle Sbarre neq; incastellationes fiant in aliqua parte vrbis ex quibus possit fieri guerra vel turbari pacificus status vrbis qui cõtra fecerit in mille libris prouisinorum puniatur Opifices autem qui talia hedificia seu machinas laborauerint aut erexerint & coꝝ manuales & scolares in centũ lib. pui. p quolibet puniat. Quas si infra decẽ dies a die late sententie seu postq; in fortiã venerint Senatoris nõ soluerint amputet dictis opificibus & scolaribus qui in predictis deliquerũt manus dextra ita q; a brachio separet. Si vero cũ fune vel cũ similib' sbarrauerint vt dictũ est in centũ libris prouisi. puniatur vice qualibet tantum.

DE LAPIDANTIBVS DE ALIQVA DOMO. Cap. xcvii.

ITem q; si de aliqua turri vel domo maiori quinq; palatiaꝝ piecti fuerint lapides in aliquo p̃lio bactalia vel rixa cõfiscet camere vrbis dicta domus vel turris Saluo q; si redimere voluerit domũ vel turrim q; liceat illi cuius domus vel turris p quinquaginta lib. proui. Si vero fuerit lapidatum de domo quinq; palatiarum vel infra liceat redimere

prò.xxv.libris proui.excepto si mandatum fuerit curie de mãdato vel ad defensionem domini dicte domus vel turris & habitantium in ea. Et saluo si appăruerit aliquando curie dicti domini Senatoris ꝙ dicta domus fuisset reincastellata & de ea fuisset lapidatum contra partem illius cuius est domus in rixa vel prelio suo vel alterius q̃ dñi domus ipso dño domus absente de contrada dicte domus tunc dominus non sit in dicta pena sed qui incastellauerit vel incastellari fecerit dictam domum vel lapidauerit vel lapidare fecerit de dicta domo puniatur in dicta pena. Sed si proiecti vel lapidati fuerint lapides de domo cõuiuii inter plures cõsortes in prelio vel rixa vnius de consortibus vel aliquorum ille pro parte cuius fuerit lapidatum teneatur redimere & soluere dictas penas. Q. si non redimeret curia procedat ad confiscationem partis sue tantum. Et nihilominus procedat ad executionem dicte pene contra dñm dicte partis & bona sua & non aliorum cõsortium. Saluo si alii consortes vellent dictam partem redimere & soluere dictas quãtitates ꝙ possint hoc facere & habere. Et sic tenere dictam partem sui cõsortis donec satisfactũ fuerit soluenti vel soluentibus de quantitatibus predictis quas soluisset occasione predicta. Et si Pensionarius incastellasset a confiscatiõne sit libera ipsa domus supradicta. Et de predictis possit per inquisitionem procedi.

¶DE INCISORIBVS VINEARVM. Cap.xcviii.

SEquentes statutum sclaui de barrocellis statuimus ꝙ qui dolose vineam alienam inciserit pasciniã vel aliter deguastauerit seu aliquã partem eius soluat centum libras camere & dampnum parti emendet de quo dampno stetur sacramento dampnum passi taxatione tamen iudicis precedente. Ad probationem enim incisionis seu deguastationis sufficiat probatio quatuor testium omnium excessione maiorum probãtium saltem per publicam famam qui autem dictã penam infra viii. dies a tempore quo infortiam cõmunis peruenerit non soluerit amputetur ei manus & super hoc possit inquiri & idem per omnia de pergulis que sunt in habitationibus vrbis.

¶DE OFFENDENTIBVS IN LOCIS VETITIS. Cap.xcix.

ITem sequentes statutum dicti Francisci statuimus q̃ quicũq; de cõtrada merchati seu de habitantibus in contrada merchati predicta vel in cõtrada infrascripta receptare & retinere presumpserit in domo sua aliquem qui offenditur venientem vel redientẽ a capitolio a sancta Maria curii a domo Mati candarulis a sancto Iohanne de merchato vsq; ad capitolium supra versus capitolium & a domo taglieniorum versus sanctam Mariã de araceli vsq; ad capitoliũ & a carcere sanctorum Petri & Pauli versus fana intostam & a sancto Sergio & Bachio versus Capitoliũ & a domo della roccia versus planũ & a domibus russorum versus planũ & a sancto Nicolao de funariis versus planũ & capitoliũ incidat in penã.L.lib.prouisinorum vrbis camere applicandarũ.Et in isto casu possit & debeat per Senatorẽ & eius curiã inquiri.Et quicũq; ¶Et aliarum indulgentiarum secundum q̃ distincte sunt in capitulo supra de represaliis.Et si aliquis de euntibus ad sanctum Petrum offenderant a domo Iohãnis cinquidienti vsq; ad portas factas per scarram vltra portam pruntii. Que omnia non vendicent sibi locum si inter homines habitatores infra dicta confinia offensionis intrauerint que loca supradicta voluimus per offensos designari.

¶DE DVPLICATIONE PENARVM IN MILITE ET CAVALLAROCTO. Cap.c.

IN omnibus casibus supra in hoc titulo comprehensis duplicentur pene in milite & filio militis cauallarocto Vbicũq; autem in hoc statutorum volumine fit mentio de milite siue tractatur de electo siue de penarum impositione siue augmẽtatione intelligatur de illo qui est filius militis siue de genere militis. Et idem intelligatur de illo cuius bona valent duo milia librarum prouisinorum & ab inde supra De quo valore sufficiat probari per tres vel quatuor testes ydoneos de publica fama probantes.Et illi habeantur & intelligantur pro cauallarocti in quolibet casu in hoc statutorum volumine cõprehenso qui hactenus habuerint officium & cauallarocti in vrbe vel eius districtu & qui luserunt in ludis agonis & testacie.

¶Q. PARS HABEAT MEDIETATEM PENARVM A CENTVM SOLLIS SVPRA. Cap.ci.

STatuimus & ordinamus q̄ de omnibus & singulis penis imponendis de quibuscūq̧ maleficiis personalibus siue in personis cōmissis cuiuscūq̧ mali vbi pena imponeretur a centum solidis supra si originaliter pars accusauerit ipsa pars medietatē dictarum penarum habeat & alia medietas sit camere vrbis Reseruatur semper partibus & heredibus offensorum in omnibus in quibus specialiter statuta concedunt vel permittunt.

DE BLASFEMATORIBVS. Cap.cii.

QVicūq̧ maledixerit deo vel beate Marie virginis puniatur in decem lib.proui. Et qui maledixerit aliis sanctis puniatur in centum solidos pro qualibet vice qui maledixerit distinctim & non sub vna oratione. Et in vtroq̧ casu detineatur in Cancellaria Palatii Capitolii octo diebus quod possit redimere soluendo alias decē libras camere vrbis. Nec possit condēpnari pro qualibet accusatione vel inquisitione ad standum in Cancellaria vltra octo dies etiā si in accusatione seu inquisitione plures maledictiones attemptare probent. Et nō dicat causam in vinculis si dictas.x. libras denariorum de quibus potest se redimere deposuerit in camera vrbis. Et hoc locum habeat etiam in preteritis presentibus & futuris. Et de predictis possit quilibet accusare & curia possit per inquisitionem procedere.

¶DE MINORIBVS QVALITER PROCEDATVR CONTRA EOS. Cap.ciii.

SI quis impubes minor.x.annis & dimidio cōmiserit aliquod maleficium ad penam non teneatur Abinde vero supra vsq̧ ad tempora pubertatis si aliquod maleficium vel excessum cōmiserit teneatur ad medietatem pene qua teneretur maior si tale maleficium cōmisisset. Et si maleficium vel excessus penam mereretur capitalem soluat quingentas libras prouisinorum. Et si associatus homicidium cōmitteret

pena homicidii puniatur & non teneatur de suspectione vindicte nisi associatus a puberibus seu a maioribus vindictam sumeret quo casu pena vindicte teneatur. Et si primo casu minor. x. annis & dimidio reperiretur diffidatus de contumacia vel confessio diffidatio non teneat ipso iure Immo Senator & Iudices statim constito de etate omni solẽpnitate omissa diffidationem cassari & ipsum reaffidari faciant ad petitionem cuiuslibet conquerentis non obstantibus quibuscũq; statutis supra vel infra positis que huic possent obuiare statuto.

¶DE DEFENDENTIBVS SE CVM MODERAMINE. Cap. ciiii.

DEfendens se cum moderamine tutele inculpate si primo pulsat ad sui defensionem aliquod crimen maleficium vel delictum cõmiserit non teneaẽ ad penã Cum vim vi repellere oĩa iura permittant.

¶DE CORRIGENTIBVS ET VERBERANTIBVS FAMILIAM SVAM. Cap. cv.

POssit quilibet corrigere verberare familiam suam .s. pater filium & nepotem ex filio frater fratrem patruus vel auunculus nepotem & alios familiares quos retinent ad stipendia. Et si de hoc fiunt proposita querela non recipiatur per Senatorem & eius Iudices.

¶DE DELICTO INQVILINI. Cap. cvi.

PRopter inquilini delictum non dampnificetur dominus domus sed de bonis conductoris tam pro pena q̃ pro sessuris satisfiat. Et hoc locum habeat in preteritis presentibus & futuris.

¶DE PENA ARMORVM. Cap. cvii.

QVicũq; portauerit per vrbem de die cultellum soluat Camere pro pena Viginti solidos prouisinorum & perdat cultellum. Si vero portauerit ensem de die soluat vnum ducatũ & perdat ensem

pro cetbelleria.x.solidos prouisinorum & perdat eam. Si vero portauerit corectum aut corasinas de die soluat pro pena decem solidos pro uisinorum licet tamen dicta arma redimere videlicet cultellum pro quinque solidis prouisinorum. Ensem pro decem solidis proui. Corectum seu corasinas pro.xx.solidis prouisinorum. que pene omnes duplicentur de nocte in casibus supradictis & in militibus duplicentur. Ex supradictis excipimus illos qui irent vel redirēt extra vrbem vel aliam iustā causam haberent. De tali autem prohibitione armorum in principio sui regiminis Senator bandiri facere teneatur & quod marescalli teneantur ipsa arma restituere volenti redimere vt supradictum est ad penā.xxv. librarum prouisinorum pro corecto vel coratis & aliis armis predictis ad penam Centum soll.prouisinorum.

DE EODEM. Cap.cviii.

SIquis portauerit balistam picchacennerem bordancellum seu spōtonem ad aliquem bactallum seu rixam soluat Camere Quinquaginta libras prouisinorum si balistauerit seu percusserit cū dictis armis pedes soluat Centum libras prouisinorum Miles vero ducentas libras prouisinorum de quibus Senator inquisitionē facere teneatur. picchacennerem vero & bordancellū quadraiū per vrbem & extra vrbem portāri non possint. Et qui contrafecerint in.xxv.lib.proui.puniatur de die de nocte vero in Quinquaginta lib.prouisinorum Marescalli & eorum notarii tollant omnia arma que inuenerint & eodem die quo inuenerint assignare in Camera vrbis ad penā Centum solidorum pro qualibet vice & quolibet contrafaciente de eorum salario retinendorum.

DE EODEM. Cap.cix.

NVllus detineatur in cancellaria pro cultello vel aliis armis sibi inuentis nisi esset captus de nocte & fideiussionem dare cessauit vel infamatus vel aliter condēpnatus vel diffidatus camere vrbis existeret.

¶DE HIS QVI NON POSSVNT SOLVERE CONDEMPNATIONEM. Cap.cx.

QVicūq; fuerit condēpnatus de aliquo maleficio soluat penam in statutis contentam in qua fuerit condēpnatus. Et si non soluerit Senator compellat eum & fideiussores eius in persona & rebus & qualitercūq; potuerit. Et si non habet bona vnde soluat diffidenf ipse & fideiussores eius & non possint reaffidari nisi satisfecerint. Et si fuerit in fortia cōmunis non relaxetur nisi soluerit dictam penam.

¶DE PATRE NON GRAVANDO PRO FILIO EMANCIPATO. Cap.cxi.

SIquis filiusfamilias vel emancipatus alicuius cōmiserit aliquod maleficium propter id penam non paciatur pater in bonis.

¶DE DVPLICATIONE PENARVM RATIONE TEMPORIS PERSONARVM ET LOCI. Cap.cxii.

STatuimus & ordinamus q; pene que in statuto continentur duplicentur contra illos qui maleficium cōmiserint extra ecclesiā sancte Marie de Capitolio in tota platea dicte ecclesie & in toto loco fori vsq; ad ruinā de manectis & in adimantia quando fit in Capitolio & quando sunt homines ad contrahendum parentelas vel ad curiam vel ad nuptias vel ad corruptum. Contra familiares domini Senatoris qui morantur in Capitolio ad comedendum & bibendum Et contra iudices Capitolii de affectam ēto & die Iouis carnisprivii in agone & in dominica carnisprivii quando fit ludus in testacia. Exceptis pueris qui vadunt ad ludū & quando fit ludus in testacia tūc ille persone possint ire armate ad ludum pro pungna facienda more solito sine pena que in ludo talia facere consueuerint. Item quando Romani sunt in exercitu & in die Natiuitatis domini & eius vigilia & in die Resurrectionis domini & eius vigilia de nocte omni tempore In festo sancti Petri & Pauli & in die Veneris sancti Saluo q; si habitantes in dictis locis cōmiserint aliquod maleficium inter se ad inuicem ante domus ipsorū

soluant penam simplam sicut soluunt alii conuic'ni Romani inter se in ꝓpria conuicinia delinquentes prout continet in capitulo statutoꝝ de maleficio quod cōmiserit.Si vero qs in palatio Capitolii a prima porta supra vel in ecclesia sācte Marie de Araceli in parlamēto & etiā in locis tori quādo fit foꝝ maleficiū cōmittat tūc pene quadruplicenť.

ℭDE OFFENDENTIBVS OFFICIALES ET PROCVRATORES. Cap.cxiii.

SEquētes statutum Francisci de baroncellis & domini Visi de filiis visi statuimus ꝙ siquis percuteret seu percuti fecerit vel aliter offenderit in persona tātum officiales vrbis & curie Capitolii preteritos presentibus & etiam futuros seu quoscūq alios officiales qui per tempora erunt siue durante coꝝ officio siue finito videlicet iudices affectamenti Iudices ad sindicandum assumptos Aduocatos vel procuratores marescallos executores pacis & eorum notarium necnon prothonotarium notarios maleficioꝝ Camerariū notariū causaꝝ vrbis notarium dominoꝝ Conseruatoꝝ iudicem appellationū seu aliquē coꝝ ratione officii teneanť ad penam quingentaꝝ lib.proui.pro medietate Camere vrbis & pro alia medietate parti & semper presumať & intelligať eos esse percussos ac etiā offensos ratione officii nisi contrariū probeť que ꝓbatio ita demum reputeť legitima si fiat per tres testes legitimos & ydoneos omni exceptione maiores.Et in eandē penā incidant percutiētes aduocatos & procuratores ratione officii in quibus etiā presumať ꝙ ratione officii factū sit nisi contrariū probeť vt supra dictū est que pena contra nobiles sequimenta prestātes & coꝝ purios & bastardos quadrupliceť & grauius puniať ad arbitriū Senatoris cum cōsensu & cōsilio dominoꝝ conseruatoꝝ.Et nihilominus in omnibus casibus supradictis vt predictus delinquens puniať vltra penas predictas pena que imponitur pro excessibus simplicibus per eum cōmissis iuxta formā statutorum.

ℭDE RECIPIENTIBVS STIPENDIVM VEL VENIENTIBVS CONTRA REM PVBLICAM. Cap.cxiiii.

QVicūq contra statum.S.D.N. Pape & eius Successorum & sancte Romane ecclesie Romanum populum vel Senatorem

vel Senatus officium gerentes seu rem publicam ab aliquo receperit sti pendium seu aliter machinatus fuerit capitaliter,& in publicatione bo norum suorum puniatur Saluis tamen dotibus mulierum & alienationes per eum a tẽpore maleficii perpetrati facte citra non valeant ipso iure.

¶DE EODEM. Cap.cxv.

SI forensis de vrbis districtu contra Senatorem vel Senatus officiũ regentem seu contra rempublicam rebellionem cõmiserit trascine tur per vrbem & furcis laqueo suspendatur & eius bona Camere app li centur Saluis tamen dotibus mulierum & locus vnde esset talis rebel lionem cõmittens vel stipendium recipiens contra rempublicã si fuerit ciuitas in mille lib.proui.Si castrum vel rocha in quingentis lib. proui. Si villa in trecentis lib.proui.Camere condẽpnetur si de voluntate vel consensu dicte terre predicta cõmiserit.

¶DE HIIS QVI NON PERMISERINT SE PIGNORARI. Cap.cxvi.

QVicũq; non permiserit se pignorari si miles vel cauallaroctus vel pro cauallarocto habitus fuerit soluat.xl.lib.proui. pedes vero.xx.soli.proui.Et de hoc credatur mandatario cum vno teste de visu vel de duobus de publica fama.

¶DE EXPELLENTIBVS FOSSORES ET MANDATARIOS. Cap.cxvii.

SI quis expulerit fossores seu superuacatores soluat Cẽtum sol. pro. Et si percusserit eos cum armis puniatur secundum penam statutã in aliis personis Expulsio vero mandatariorum ad cauandum seu fo dendum missorum sic intelligatur videlicet quando cauatores vellent cauare parietes domus & tunc essent exinde remoti per pãnos turpiter & violenter vel propter percussiones factas in eis.Sed per verba prolata contra eos non intelligantur esse remoti.Et non credat accusatoribus Sed cum expellerentur vocenẽ duo testes masculi vel femine per quos

ipsa expulsio probet qui testes sint ydonei in picturis militum vel alio rum caualtores non fodant si alibi fodere possunt Mandatarii teneant sine precio citare quemlibet statem in curia Capitolii & per bancas & ante sanctam Mariam de Araceli sub pena.x.lib.proui.qualibet vice. Hec addito q̧ quando mandatarii ad fodendum vadunt in illa parte domus habeant fodere in qua vel per quam minus dapnum inferiur. Et si dominus vel habitator domus ad quam vadunt ad fodendum cū effectu cum pecunia vel pignoribus est paratus satisfacere/mandatarii seu fossores non debeant post satisfactionem vlterius fodere nisi nouū mandatum receperint ab officialibus. Et si contrafecerint debeat eques poni in leone mamoris existente in scalis palacii capitolii cum quadā mittra in capite in qua sit scriptum inobediens mandati transgressor/ & faciem habeat vnctam de melle & debeat manere ibi eques quousq; fuerit & durauerit mercharum.

¶DE EODEM. Cap.cxviii.

SI qua cōmunitas vel castrum vel aliquis alius expulerit mandatariū qui ad petitionem alicuius mittere debeat eum in possessionem alicuius rei mobilis vel imobilis Senator debeat ipsum vel ipsos condēpnare in Centum lib.prouisi. & condēpnationem auferre & Camere vrbis applicare occasione expulsionis. Et compellat sindicum & commune ciuitatis vel castri & illum de cōmunitate ciuitatis vel castri satisfacere de fructibus. Et de hoc stet relationi ipsius mandatarii & notarii sacramento prestito ab eisdem cum probatione vnius testis.

¶Q.STETVR RELATIONI MANDATARII.Cap.cxix.

CRedatur sacramento notarii missi ad colligendum fructus terre castri vel loci de quo facta fuerit missio in possessionem vel adiudicatio creditori cum probatione vnius testis. Et idem si dixerit se expulsum vel non admissum. Quo facto Senator & eius officiales & iudex teneantur inductum in possessionem seu eum cui adiudicatio seu insolutum datio facta est iuris & facti remediis oportunis manutenere & defendere.

Q. MANDATARII NON RENVNCIENT CITATIONES. Cap.cxx.

NVllus mandatarius renunciet aliquam fossuram vel citationem dicens ꝙ nolit vocare illum cui mittuntur fossure nec renunciet aliquam citationem vel fossuram nec citationem vel fossuram sibi cōmissam alii conuetat/& qui contrafecerit puniatur in.xx.sol.pro.qualibet vice Camere vrbis. Et officiales curie per quos mittunt fossure seu citationes incontinenti cogent eum soluere dictam penam. Et dictus mandatarius perdat officium de qua pena medietas sit Camere/& alia medietas accusantis.

DE CONIVRATIONE CONTRA BONVM STATVM VRBIS. Cap.cxxi.

NEmo faciat nec facere presumat coniurationem vel adimantiam contra honorem & bonum statum vrbis sine mādato Senatoris & dominorum Conseruatorum. Et qui contrafecerint puniantur Cōsiliarius si fuerit miles in quingentis lib. prouisinorum si fuerit pedes in trecentis lib. prouisinorum Ille vero qui fuerit Caput seu Principalis ad dictam congregationem faciendam puniatur in mille lib. prouisinorum Camere vrbis applicandam. Si vero fuerit Baro vel de eorum bastardis qui fecerit vel fieri fecerit coniurationem & adimantiam predictam puniatur in duobus milibus lib. prouisi. Et ꝙ de predictis per curiam Senatoris possit per inquisitionem procedi.

DE SYMONIA. Cap.cxxii.

SI quis vel siqua dederit symoniam officialibus curie Capitolii vel eos corruperit in causa aliqua in triplum puniatur nisi predicta denunciauerit scindicatori tales officiales tempore scyndicatus. Et qui acceperit in quadruplum puniatur & deponatur ab officio. Et idem intelligatur de consulibus & de eorum notario artiū vrbis & quibuscūque aliis officialibus vrbis.

¶DE TYBVRTINIS OFFENDENTIBVS COMITEM TYBVRIS. Cap.cxxiii.

QVicūq; de tybure offenderit seu iniuriam fecerit realem vel personalem comiti qui per tempora fuerit in tybure vel eius famiīie & officialibus soluat nomine pene vice qualibet pro offensione seu iniuria personaliter vel in persona vel realiter facta comiti quingentos ducatos prouisinorum. Pro verbali vero ducentos & quinquaginta ducatos pro offensione familiaris seu biruarii.l.ducatos prouisinorum quarum Penarum medietas sit Camere. Et alia medietas communis dicte terre. Et similibus penis puniantur offendentes officiales quos romani mittunt. S.potestates castellanos & alios eorum officiales ad ciuitates terras & castra ad que romanus populus mittit officiales. Que omnes dicte pene augeri possint arbitrio Senatoris & Conseruatorum Camere vrbis.

¶DE SCAVANTIBVS AFFINES ET TERMINOS. Cap.cxxiiii.

NEmo debeat extrahere scauare vel amouere affines seu terminos alicuius rei nec de re seu proprietate communi seu aliena. Et qui contrafecerit si fuerit pedes soluat quinquaginta libr. prouisinorum. Et si dictam penam soluere non posset amputetur ei manus dextra q̄ ita a brachio penitus seperetur Cuius pene medietas sit Camere & alia medietas sit accusantis Miles autem si contrafecerit soluat centum lib. prouisinorum. Et si penam soluere non potuerit amputetur sibi manus vt dictum est supra de predictis. Si vero predicta commiserit aliqua communitas vel aliquis baro vel bastardus baronis miles caualla roctis vel pro cauallarocto habitu puniatur in quingentis libr. prouisinorum communitas vel baronis bastardus Miles vel Cauallaroctus vel pro cauallarocto habitus vt supra dictum est & in omnibus casibus teneatur parti ad refectionem dampnorum expensarum & interesse.

DE IMPEDIENTIBVS EXECVTIONEM IVSTITIE. Cap.cxxv.

SI Marescallus habens debitam comissionem impediretur in execu tione si executio est sententiarum Capitalium aut corporis afflicti narum impediens penam criminis lexe maiestatis incurrat si in captu ris aliter sibi specialiter cōmissis impediretur Impediens & captiuum subripiens in quingentis libris Camere condempnetur. Et dampnum parti lexe reficiat. Si in executione sententiarum ex ciuilibus causis im pediatur in tricentis libris Camere condēpnetur. Si vero in rixis aut in occurrentia excessuū sine aliqua cōmissione aliquid iuste agere volens impeditus fuerit vltra delicti penā in Centū lib. Camere condēpnetur.

DE IVDICIBVS ET NOTARIIS MALEFICIORVM NON FORMANTIBVS DEBITE INQVISITIONES. Cap.cxxvi.

ITem ꝙ Iudices & Notarii maleficiorum debeāt in inquisitionibus ponere omnes & singulas qualitates delictorum perpetratorum ad eorum noticiam peruentas aut publicas Alias ipsi etiam si omissa qua litas personalem requireret penam similem incurrant irremissibiliter infligēdam & exigendam tempore eorum Scindicatus vel prius si ad superiorum noticiam peruenerit.

DE VIOLENTIIS. Cap.cxxvii.

QVerela super violentia expulsiua vel de turbatiua volens pro ponere si ciuiliter agere voluerit adeat Iudicem de ciuilibus agnoscentem si vero criminaliter adinficem maleficiorum accusando recurrat Possit tamen in eodem libello ciuile & criminale deducere & tunc Iudicem maleficiorum adeat qui vtrāq causam infra tempus a statuto super causarum decisione prefixum eadem sentētia decidat aut super vtraq condempnando aut super vtraq absoluendo Itaq nullo modo sicut olim fiat remissio ad ciuile iudicium vt cause & lites abre uientur & litigantium parcatur expensis.

DE EODEM. Cap.cxxviii.

Q Vicūq; cum armis violenter expulerit aliquem de possessione alicuius rei immobilis si fuerit pedes puniatur in .xxv. libris proui. Miles seu Cauallaroctus in quinquaginta libr. proui. Potentior vero de magnatibus, vel eius bastardus in quingentis lib. proui. puniatur. Si vero sine armis predicta cōmiserit in .xv. lib. prouisi. si sit pedes Miles seu Cauallaroctus in .xxx. lib. Potētior vero de magnatibus vel eorum bastardus in tricentis lib. proui. puniatur camere applicandis. Et in omnibus casibus supradictis possessionem restituat expulso. Et eadem pena per omnia locum habeat in turbatoribus inquietantibus seu molestantibus aliquem in possessione alicuius rei immobilis Per hoc tamen nolumus preiudicari aliis penis particularibus que per aliqua statuta singularia imponuntur que in suis casibus in quibus dispo nunt in suo robore perseuerent.

DE EODEM. Cap.cxxix.

Q Vicū p exforciauerit seu exforciari fecerit vel abstulerit vel aufer ri fecerit rem aliquam immobilem alicui persone. Et maxime orphanis viduis & miserabilibus personis ecclesiis monasteriis seu piis locis dictam rem illi cum ablata fuit restituat. Et pro pena soluat camere vrbis duplum estimationis rei predicte exforciate & hoc locum habeat in preteritis presentibus & futuris Saluis aliis capitulis loquentibus de exforciamento.

DE EODEM. Cap.cxxx.

I Tem dicimus & ordinauimus q si aliqua persona quecūq fuerit haberet condēpnationem vel diffidationem de cōfesso pro se factā de ablatione & violentia que dicitur facta de aliquo castro vel roccha vel tenimento eorum & rebus existentibus in eisdem vel quibuscūq aliis rebus Senator precise ad postulationem petentis compellere teneatur condēpnatum vel diffidatum vt satisfiat integre proui in diffidatione & condēpnatione integre continet. Et q predicta fiant per Senatorē

personaliter capiendo diffidatum seu condẽpnatum & compellendo per captionem & distractionẽ bonorum & alia iuris & facti remedia. Et si sit cõmunitas propterea diffidata vel condẽpnata etiam per caualcatam & quocũq; alio modo ad voluntatem petentis. Et predicta locũ habeant in presentibus preteritis & futuris.

¶DE EODEM. Cap.cxxxi.

Item dicimus & ordinauimus ꝙ si a.xx. annis citra alicui persone loco vel vniuersitati esset seu fuisset seu fuerit in futurum exforciata seu ablata aliqua domus seu pallacium turris seu accasamenta seu munitiones seu terre seu possessio quecũq; per quãcũq; personam seu vniuersitatem seu cõmunitatem ꝙ probaꝫ per publicam famã per quinq; bonos & ydoneos homines regionis seu cõtrade vel loci in qua posite sunt res predicte Senator teneatur proprio iuramento pretermissa solẽpnitate & ordine iuris & absq; accusatione seu libello sola querela seu simplici petitione verbali precedente summarie sine strepitu & figura iudicii & sine mora exforciato seu heredibus res exforciatas per dictũ forciatorem seu violatorem expulsorem seu eius heredes & quemcũq; possessorem dicte rei exforciate facere cum effectu restitui & ipsum vi dictorum bonorum & rerum possessione reponere & earum possessiones defendere & manu tenere. Et nihilominus dicto exforciato dãpnũ ꝙ passus esset emendare & emendari facere ab illo contra quem predicto modo per solam publicam famam ꝓbatum esset exforciamentũ. Quo probato de eius dãpno & estimatione teneatur & debeat dictus dominus Senator stare soli sacramento dampnum passi seu eius heredum absq; alia probatione taxatione tamen Iudicis precedente. Et predictus dominus Senator teneatur predicta facere executioni mandari ad simplicem postulationem seu requisitionem exforciati dãpnũ passo vel heredũ ipsoꝝ ad penam centũ florenoꝝ auri. Non obstante aliquo capitulo & constitutione facto vel fiendo ꝙ in contrarium loqueretur.

¶DE EODEM. Cap.cxxxii.

Item dicimus & ordinauimus ꝙ si aliquis exforciatus vel destitutus est vel fuerit aliquibus castris casalibus domibus villis & vineis

ſeu poſſeſſionibus quibuſcũq; ſtabilibus vel mobilibus & inde poſue- rit querelam ſeu querimoniam coram Senatore vel Curia Capitolii ꝙ idem Senator & curia ſi conſtiterit legitime de exforciamentis huiuſ- modi reducat illum vel illos qui ſic deſtituti ſunt ſine ſtrepitu & figura iudicii in poſſeſſionem caſtrorum ſeu bonorum quibus deſtituti ſunt. Et facta deſtitutione ipſa ſi expoliatio ipſarum rerum credit in eis ius habere ad illud ordine iudiciario procedat. Et ſuper predictis ſumma- rie & ſine ſtrepitu & figura iudicii procedatur omni iuris ſolempnitate omiſſa. Et hoc locum habeat in preſentibus preteritis & futuris. Et ad probationem dicte exforciationis & violentie ſufficiat probatio facta per quinq; teſtes de publica fama. Ad hoc inquirendum curia poſſit vocare q̃ plures teſtes ad petitionem exforciati. Et hoc locum habeat in preſentibus preteritis & futuris. Et ſi clericus conetur expellere laycũ de ſua poſſeſſione Senator teneatur defendere laycum & non patiatur moleſtiam a clerico. Et ſi violenter eſſet expulſus faciat laycum in ſua poſſeſſione reponi. Et ſuper hoc preſtet eidem auxilium & fauorẽ ad penam. C. florenorum auri.

¶DE EODEM. Cap.cxxxiii.

ITem ſtatuimus & ordinauimus ꝙ ſi dominus alicuius ciuitatis ca- ſtri ville de iuriſdictione vrbis vel dominus alicuius ciuitatis caſtri vel ville prohibuerit vel aliquod aliud fecerit propter quod terra eius Romani vel alie res quelibet quas habeat in tenimento dicte ciuitatis caſtri vel ville non laborarentur vel ipſi ciui preſtaretur impedimentũ in eundo & veniendo ad dicta loca vel morando in eis vel fecerit im- pedimentum illis qui laborauerint vel laborare vellent dictas terras vel illi qui vellent morari in aliquibus domibus ſuis ſui alterius ſeu pro- hibitionem faceret ne aliquis forenſis dictorum locorum venderet ali- quid dicto ciui Romano vel eius laborantibus aut aliquod ſtatutum ordinamentum ſeu aliquod aliud fecerint in preiudiciũ ciuis Romani aut rerum ſuarum teneatur emendare dampnum ſacramẽti pacientis. Et puniatur qualibet vice Ciuitas in ducentis libris prouiſinoꝝ Caſtrũ vel villa in centum libris prouiſinoꝝ. Et Senator teneatur de his inqui rere ad petitionem cuiuſlibet petentis ad penam. C flor. auri.

❡DE EODEM. Cap.cxxxiiii.

ITem ſtatuimus & ordinauimus ꝙ ſi aliquis habeat caſtrũ villam caſale domum vineam ortum ſeu quãcũꝗ aliam poſſeſſionem ſeu tenutam in vrbe vel extra & aliquis nobilis prohibuit ipſam laborari ſeu inquilinis & penſionariis vt non laborent res ipſas. Et propter hoc dominus dictarum rerum dãpnificatus fuerit aut impeditus percipere fructus & penſionem de rebus predictis. Aut per minas ſeu quocũꝗ modo fecerit vacare dictas poſſeſſiões & domus nec permiſerit ipſum dominum gaudere fructibus ipſarum rerum in quingentis lib. proui. puniatnr. Et nihilominus dãpnum emendet pacienti ſacramẽto ipſius taxatione Iudicis precedente. Et predicta ſufficiant probari per publicã famam per tres vel quatuor teſtes ydoneos & fidedignos.

❡DE EODEM. Cap.cxxxv.

ITem adherentes antique conſuetudini & priuilegio domini Mathei rubei dudum Senatoris ſtatuimus ꝙ ſi quis quocũꝗ tempore abſtulerit alicui turrim caſtrum vel arcem munitionem ſeu don um vltra quinꝗ palarias altam vel etiam diruerit Senator illico & ſine mora & ſine aliquo quocũꝗ Iudicio res predictas reſtitui & liberari faciat in ea qualitate & quantitate in qua fuerint tempore maleficii perpetrati Inſuper malefactor ſoluere teneatur. C. lib proui. ſi fuit pedes. Si vero Miles vel de genere militũ vel cauallaroctus aut eius bona valeant duo milia librarum proui. ſoluat ducentas libras prouiſinorum. Et ſi fuerit de magnatibus vel eorum baſtardus ſoluat quingentas libras prouiſinorum quarum penarum medietas ſtatim preſtetur leſo & alia medietas camere. Si vero domus ablata fuerit quinꝗ pallariarum vel minor illico ſimiliter dãpnum reſtituit & inſuper ſoluat. xxx. libras proui. ſi fuerit pedes. Si autem miles vel de genere milium aut cauallaroctus vel eius bona valerent duo milia librarum prouiſi. quinquaginta. Si vero fuerit de magnatibus vel eorum baſtardus ſoluat & ſoluere teneatur pro pena tricentas libras prouiſinorum quarum medietas in pecunia paſſo preſtetur & alia ſit camere. Et res ablate reſtituantur in oĩbus caſibus predictis ſi vero nõ eſtimaret preſtetur earum eſtimatio de lato·

iuramento parti lexe & Senatoris precedēte taxatione. Et si in predictis Senator esset negligens in ducentis libris prouisinorum de suo salario scindicatus tempore condempnetur.

¶DE PENIS ET MALEFICIIS DE QVIBVS NON FIT MENTIO IN PRESENTI STATVTO. Cap.cxxxvi.

SIquis cōmiserit aliquod maleficium de quo non haberetur mentio in presenti statuto Senator & iudices palatini illum puniant ad similitudinem alterius maleficii ꝙ in hoc statuto continetur & si simile non inueniretur in presenti statuto secundum dictum iudicum prout iuris fuerit.

¶SIQVIS ACCVSAVERIT ALIQVEM DE CRIMINE CAPITALI ET NON PROBAVERIT. Cap.cxxxvii.

ITem statuimus & ordinamus ꝙ siquis accusauerit aliquem de excessibus ex quibus mere capitalem mereretur subire sententiam accusatus accusans non audiatur nisi datis fideiussoribus in camera si de crimine capitali de soluendo centum ducatos in casu succumbentie in quibus condempnari debeat in sententia absolutionis necnon de stando in Cancellaria tanto tempore quanto fuerit accusatus in quibus intelligatur diffidatus vt capi possit nec relaxari debeat nisi dictis penis satisfactis. Si vero quis accusauerit de excessibus ex quibus pena pecuniaria fuerit non audiatur nisi primo dederit ydoneos fideiussores de soluendo medietatem pene in quam accusatus fuerat condempnandus absq̃ aliquo beneficio pacis aut cōfessionis in quam penam censeatur condempnatus & executio fieri possit vt supra necnon parti taliter absolute per ipsum iudicem accusator condempnetur in expensis. Si vero delictum de quo accusatio facta est tale est ꝙ mereretur abscissionis penam vel capitalem in defectum solutionis pecuniarie tunc accusator predictus immediate dicte pene condempnetur datis vt in aliis dictum est ydoneis fideiussoribus alias non audiatur.

ℭ SIQVIS ACCVSAVERIT ALIQVEM DE FACIE DETVRPATA SEV MEMBRI ABSCISSIONE ET NON PROBAVERIT. Cap.cxxxviii.

ITem siquis aliquem accusauerit de facie deturpata seu mēbro debilitato aut membri abscissione vel mutilatione & faciem deturpatam aut membrum debilitatum aut abscissum vel mutilatum non probauerit ꝑ medietate pene qua accusatus fuisset condēpnandus dandis Camerario camere & accusator in expensis condempnetur.

ℭ SIQVIS ACCVSAVERIT ALIQVEM DE EFFVSIONE SANGVINIS. Cap.cxxxix.

ITem siquis accusatus fuerit de praua percussione cum sanguinis effusione absq̧ debilitatione membri vel deturpatione faciei sine membri mutilatione & ipse accusator accusationem huiusmodi non ꝓbauerit & accusatus mereretur absolutionis beneficium ꝙ accusator huiusmodi medietatem pene qua accusatus fuisset condēpnandus camere condempnetur & expensas restituat accusato. Si vero de vnica percussione sine sanguine.xx.solidos proui.Si vero de percussionibus pluribus cum sanguine extiterit accusatus & nō fuerit legitime testibus superatus & absolutus fuerit ab eis tūc ipse accusator in medietate pene qua accusatus venisset condēpnandus dandis & soluendis camere cōdēpnetur & parti etiam in expensis.Si vero de pluribus sine sanguine extiterit accusatus absolutus vt supra in solidis.xx.prouisinoꝝ camere & in expensis parti condēpnetur.

ℭ SIQVIS ACCVSAVERIT ALIQVEM DE INSVLTV ET IPSAM ACCVSAM NON PROBAVERIT.Cap.cxl.

ITem siquis accusauerit aliquem de insultu minatione vel insugatione vel dāpno dato aut contemptu mandatis & ipsam accusam nō probauerit medietatem pene in qua accusatus fuisset condēpnandus camere soluere teneatur in quibus per iudicē condēpnatur & accusato etiam in expensis.

SI QVIS ACCVSAVERIT ALIQVEM DE ALIQVO EXCESSV ET NON PROBAVERIT. Cap.cxli.

ITem siquis accusauerit aliquem de aliquo excessu propter quem accusatus stare debeat ac staret in Cancellaria palacii Capitolii & dictam accusam non probauerit sed accusatus absolutus fuerit ꝙ accusans stare debeat in dicta Cancellaria tot diebus quot accusatus predictus in ipsa cancellaria stetit propter accusationem predictam & soluat accusans. v. solidos prouisinorum accusato pro quolibet die quo ipse accusatus in Cancellaria steterit occasione accusationis predicte. Et nichilominus in expensis factis per iudicem condẽpnetur. Et predicta Senator seruare faciat in omnibus casibus in quibus pena imponitur accusatori propter accusam non probatam alias incidat in dictam penam dũmodo accusatus absolutus fuerit propter delictum non probatum non autem si absolutus esset quia testes diffidati vel excõmunicati essent vel accusans alia simili causa repelleretur.

DE ACCVSANTIBVS DE PLVRIBVS EXCESSIBVS ET ALIQVOS PROBANTIBVS ET NON ALIQVOS. Cap.cxlii.

ITem Statuimus & ordinamus ꝙ si aliquis accusauerit aliquem de pluribus excessibus in vno & eodem libello de quibus excessibus si probarentur veniret accusatus mere pecuniaria pena condempnandus & certos ex ipsis excessibus probaret & accusator & reus non probaret pro nõ ꝓbatis soluat accusator in Camera vrbis medietatẽ pene que per superiora capitula imponitur accusantibus & non ꝓbantibus.

DE ACCVSANTIBVS DE FVRTV ET ROBBARIA ET NON PROBANTIBVS ACCVSATIONEM. Ca.cxliii.

ITem siquis accusauerit aliquem de furtu vel disrobbaria in casu in quo veniret mere pecuniaria pena imponenda & accusationem nõ probauerit puniatur in medietate pene qua accusatus venisset ea accusatione condempnandus.

¶DE INCIDENTIBVS MEMBRIS. Cap.cxliiii.

ITem siquis inciserit studiose ex proposito & deliberate alicui aliquod membrum videlicet manum pedem ligua nasum auriculam aut excaue. it studiose oculum, vel oculos simile membrum ei amputetur. Nisi infra.x. dies a die late sententie vel postq̃ intortiam communis peruenerit si diffidatus propter hoc fuerit soluat pro pede manu ligua naso vel oculo tricentas libras prouisinorum si fuerit pedes. Si vero miles vel de genere militum cauallaroctos sexcentas libras prouisinorum. Si vero Baro vel magnas vel eius bastardus florenos mille. Pro auricula vero pedes soluat ducentas libras Miles vero vel de genere militum vel cauallaroctus libras prouisinorum quatricentas Baro vero magnas vel eius bastardus florenos auri sexingentos quarum penarum medietas sit partis & alia Camere vrbis.

¶DE PORTANTIBVS PLVMBATAM. Cap.cxlv.

ITem Statuimus & ordinamus q̃ siquis portauerit plumbatam & sibi inuenta fuerit soluat camere Vrbis pro qualibet plumbata sibi inuenta & pro qualibet vice soluat quingentas libras proui. Et si cum ea vulnerauerit aliquem amputetur sibi manus. Si vero occiderit puniatur de homicidio. Si vero cum amentauerit & non percusserit puniatur in ducentis libris Camere vrbis Possit tamen redimere manum si infra.xv.dies postq̃ infortiam cõmunis peruenerit & diffidatus fuerit soluerit Camerario camere vrbis. Si pedes quingentas libras. Si cauallaroctus octingentas. Si baro aut eius bastardus mille & ducentas & hoc statutum locum habeat etiã si dicta plumbata non esset de plũbo sed de quocũq; metallo.

¶DE PORTANTIBVS BORDONCELLVM QVADRVTVM. Cap.cxlvi.

ITem q̃ nullus cum licentia vel sine possit portare bordoncellum quadrutum vel alia arma similia bordoncello vel quatrellecto ad penam.xxv.librarum ꝑuisinorum. Et portans arma predicta omnino

per marescallos ducatur ad Capitolium & Senatori presentetur ad penam.xxv. librarum prouisinorum. Et quicunq; officialis dederit seu concesserit alicui licentiam arma predicta portandi cadat in penam xxv.librarum prouisinorum seu. Vrbis camere applicandarum, auferendarum eisdem tam per scindicum qui talem officialem scindicauerit q̄ per Senatorem Vrbis.

¶DE BANNIMENTIS IN CONFISCATIONE BONORVM. Cap.cxlvii.

IN causis camere Vrbis in quibus tractatur de confiscatione rerum ad cameram delatarum. fiat ex parte & mandato Iudicis Camere vnum bannimentum generale in scalis Capitolii & postea per Vrbem & per loca consueta q; quicūq; in illis rebus pretendit aliquod ius habere compareat coram dicto iudice & de suo iure prebet infra octo dies continuos a die bannimenti in antea numerandos & nemine cōparente vel comparente & de suo Iure legittime non probante fiat reꝝ cōfiscatio contra quā nullus de cetero audiatur dum tamen si aliquis infra terminum predictum cōparuerit ad dictam cōfiscationē citetur.

¶DE PENIS CONVENTIONALIBVS. Cap.cxlviii.

ITem Statuimus q; pene conuentionales non exigantur nisi essent in compromissis apposite vel pace securitate vel treugua.

¶Q. IVDICES PROCEDANT PER ACTA PENDENTIA AD SENTENTIAS. Cap.cxlix.

ITem q; Senator & eius iudices teneantur ex actis maleficiorum preteritis pendentibus possint & debeant ad condempnationes & penas inferendas procedere secundum Romanam presentiū statutoꝝ de omnibus maleficiis preteritis de quibus pendet processus & etiā de quibus non cognitū neq; ceptum ad penā Quinquaginta lib.prouisi.

¶Explicit Secūdus Liber Statutoꝝ Vrbis Rome tractans de Criminalibus.

INCIPIT TABVLA SIVE RVBRICA SECVNDI LIBRI STATVTORVM CRIMINALIVM ALME VRBIS ROMÆ.

FINIS.

INCIPIT LIBER TERTIVS STATVTORVM DE VARIIS ET EXTRAORDINARIIS REBVS VRBIS ROMÆ.

¶DE STVDIIS GENERALIBVS VRBIS ROMÆ.Cap.i.



D gloriam omnipotentis dei. Et vt Respublica viris doctis resplendeat quorum scientia gubernatur Antiquum vrbis rome studium Imperatorum legibus fundatum. Et per felicis recordationis Bonifacium octauũ apostolicis priuilegiis roboratum. Et demum propter temporum calamitates & scismata penitus extinctum per sancte memorie Eugenium papam quartum vrbi restitutum ipsius Eugenii ordinationem sequentes. Et de assensu Sanctissimi domini nostri Pauli pape Secundi renouantes Statuimus ꝙ in vrbe roma Studiũ generale seruetur cuius scole celebrentur in Regione Sancti Eustachii in domibus ex pecuniis dicti Studii tempore eiusdem Eugenii emptis in qbus actu hodie scole celebrantur pro cuius studii & domus conseruatione statuimus ordinem esse seruandam qui in litteris apostolici prefati Eugenii continetur.

¶Q.CONSILIARII NON DICANT NISI SVPER EO QVOD PREPONITVR GENERALI IN CONSILIO. Cap.ii.

ITem Statuimus & ordinamus ꝙ nullus Consiliarius vel alia persona in consilio generali fiendo in palatio Capitolii aut alio tempore cuiuslibet presidentis audeat vel presumat aliquid dicere aut ꝓponere vel exponere absq; speciali licentia & mandato domini Senatoris aut dominorum Conseruatorum qui erunt per tempora nisi tantum super preposita que fieret a quolibet proponente in dicto consilio sub pena si fuerit de magnatibus.C.lib.& dimidie camere persoluendarum. Et Senator seu quiuis vrbis Rector per ipsam prepositam faciens in consilio memorato vel fieri mandans statim facta preposita mandet siue preconiugari faciat in ipso cõsilio ꝙ ad predictas penas nullus nisi sup

Jul. 5.

prepoſita facta predicta aliquid dicere audeat vel preſumat. Et ſi Senator vel rector quicũq; talia neglexerit imperare & aliquis contrafecerit vel contraueniret ꝙ Senator & rector penam .L. librarum prouiſinorum incurrant.

DE OFFICIO MAGISTRORVM ET SVBMAGISTRORVM. Cap. iii.

ITem Statuimus & ordinamus ꝙ officium magiſtrorum & eorum notarii & ſubmagiſtrorum eorum imbuſſuletur ſecundum modũ & formam aliorum officialium Vrbis & curie Capitolii fiendorum. Et ꝙ ipſum officium duret & durare debeat tantummodo per ſex menſes ad plus & ꝙ ipſi magiſtri & eorum notarii & ſubmagiſtri ſtent ad ſcindicatum finito eorum officio & alii officiales Curie Capitolii Et ipſum officium teneantur facere & exercere ſecũdum modum & formam infraſcriptorum capitulorum eiſdem aſſignandorum per dominos Conſeruatores camere Vrbis Non obſtante aliquo priuilegio vel ſtatuto Vrbis proceſſibus ſeu ſententiis quibuſcũq; quocunq; tempore factis & latis vel fiendis ſeu fiendo in futurum in contrarium loquentibus que per preſens ſtatutum volumus ex certa ſcientia caſſari & denegari & pro caſſis irritis & annullatis & euacuatis habere volumus & iubemus & nullius eſſe valoris roboris firmitatis vel momenti Et dicti magiſtri debeant ſcindicari ſi ſecundum tabulam & modum in capitulis ſingulis in dicto officio deputandis dandum ſeruauerint.

Q. SENATOR NON POSSIT FACERE GRASCERIOS ET ALIOS OFFICIALES. Cap. iiii.

ITem ꝙ Senator non poſſit neq; debeat ordinare ſeu deputare aliquem graſcerium ſeu numeratorem pecudum Caſtellanum notarium vel cuſtodem ſaline aut cuſtodes nec ſupra cuſtodes pontium vel portarum Vrbis ad penam centum florenorum prouiſinorum ſiue auferendorum & retinendorum tempore ſui ſcindicatus per Camerarium camere Vrbis & ipſe camere applicandarum.

¶Q.CONSERVATORES DENT SVPRA PROXIME DICTA OFFICIA. Cap.v.

ITem q omnia supradicta officia concedantur deputentur & ordinentur per dominos Conseruatores camere Vrbis tantum

¶Q.OFFICIALES DEPONANT OFFICIA EODEM TEMPORE QVO CONSERVATORES DESINVNT ESSE. Cap.vi.

ITem statuimus & ordinamus q omnes officiales Romani populi & Camere vrbis videlicet conseruatores Camerarius Notarius maior Camere predicte Dohanerii & Scriptores dicte Camere & Marescalli Romani populi ciues & eorum Notarii ac notariatus dominorum Conseruatorum finiant & finire debeant eorum & cuiuslibet ipsorum officium Prothonotarius & Notarius actorum pendentium & ceteri alii officiales dicti Romani populi extrahendi de bussolis ex nunc in antea ad quod fuerint deputati eo die quo domini conseruatores Camere vrbis finiunt officium eorūdem & si vltra steterint nō obstante q inchoauerint eorum officium eo die quo incepit officium dictorum Conseruatorum nihil recipere debeant vel habere a dicta Camera pro salario & expensis & gesta per eos vel eorum aliquem nō valeant ipso iure & pro tempore seruito tātum vsq ad diem finiti officii dominorum Conseruatorum pro rata salarium seruetur eisdem & nihil vltra soluat eis per apodissam dominorum Conseruatorum.

¶DE DELIBERATIONE FACTA PER CONSERVATORES. Cap.vii.

ITem statuimus & ordinamus q si per dominos Cōseruatores qui nunc sunt & per tempora erunt in eorum consilio consiliatorum vrbis cuiuscunq nominis aliquem deliberatum extiterit q per aliud consilium fiendum per dominum Senatorem qui nunc est & per tempora erit vel alium rectorem ad vrbis regimen deputatum non possit aliud contrarium dicte prime deliberationi deliberari & si fieret aut

deliberaretur ipsa deliberatio sit nulla & Senator & quicũq; alius cõtra faciens in Quingentis libris prouisinorum puniatur.

DE MASSARIO DEPVTANDO PER DOMINOS CONSERVATORES AD CVSTODIAM RERVM CAPITOLII. Cap.viii.

ITem per dominos conseruatores deputetur vnus massarius qui curam & custodiam habeat omnium rerum existentium in palatio Capitolii in cameris palacii de quibus assignationem faciat & recipiat in introitu & exitu cuiuslibet Senatoris seu regentis & exercẽtis officiũ Senatus. Et q; procurator Camere vrbis qui nunc est/& per tempora fuerit teneatur facere inuentarium de dictis rebus.

Q.CONSERVATORES LOCO OFFICIALIVM IMPEDITORVM ALIOS DE EODEM REGIONE SVFFICIANT. Cap ix.

ITem siquis officialis deputatus ad aliquod officium vel dignitatẽ fuerit grauiter infirmatus vel in seruicium reipublice se quomodolibet absentaret vel diffidatus vel mortuus vel aliter impeditus fuerit ita q; officium exercere non possit & necesse esset alium loco sui ponere vel surrogare q; tunc infra decem dies domini Conseruatores cum cõsilio.xxvi.bonorum virorum loco infirmi vel vt predicitur impediti vtsupra dictum est vel absentis de ipso officio possint persone ydonee prouidere in eadem regione.

DE OFFICIALIBVS AD VITAM HABENTIBVS BRIGAM. Cap.x.

ITem siquis officialis ad vitam incurreret brigam seu inimicitiam cum aliquo/suo arrogantia seu culpa precedente q; non possit officium exercere nec petere nec habere gaya que consueuit per tempora habere ratione officii supradicti durante inimicitia supradicta.

¶DE OFFICIIS NON EXERCENDIS PER SVBSTITVTOS. Cap.xi.

ITem Statuimus & ordinamus ꝙ omnia officia & omnes dignitates curie Capitolii & Romani populi que in vrbe administrantur quocũq; nomine nuncupent administrari & exerceri debeant per illas personas quibus collatio & prouisio ipsorum officiorum & dignitatũ quomodolibet facta fuerit & non per aliquem substitutum. Et siquis officialis ad vitam per substitutum aliquem fecerit dictum officium exerceri salario ipsius & gays prelibato officio attributis p vno anno totaliter suspendatur. Si vero fuerit officialis ad tempus/& per substitutum faceret ipsum officium administrari priuetur officio expensis & salario ipso iure. Non obstante aliquo statuto consuetudine vel priuilegio vrbis in contrarium loquentibus.

¶DE EODEM. Cap.xii.

ITem Statuimus & ordinamus ꝙ si aliqs substitutus aliquod ipsorum officiorum administrauerit quoquomodo penam centum librarum prouisinorum incurrat ipso facto vrbis camere applicandarũ/quam penam Senator & quiuis alius rector ab eodem taliter substituto & tale officium administrante inremissibiliter exigere teneatur. Ad penam dupli pene dicte que tempore sui sindicatus si fuerit negligens in exigendo de eius salario debito debeat defalcari. Et officiũ huiusmodi quod administrauerit substitutus ipso iure nullum sit & nullius roboris obtineat firmitatem. Et si fuerit notarius ꝙ eius scripture in dicto officio fides debeat nullatenus adhiberi. Non obstante quacũq; dispositione seu consuetudine in contrarium loquente.

¶DE EODEM. Cap.xiii.

NVllus forensis cui aliquod certum salariũ seu certa prouisio fuerit deputata possit prouisionem petere a camera seu salatium supradictum nisi actualiter exerceat officium ad quod fuit deputatus nisi habeat iustam causam propter infirmitatem dumtaxat.

¶Q.OMNES POTESTARIE ET DOMINIA CON/CEDANTVR CIVIBVS ROMANIS SINE ALIQVA SOLVTIONE. Cap.xiiii.

ITem Statuimus ꝙ omnes & ſingule poteſtarie officia dominia Comitatus Iudicatus ſeu quocūq; vocabulo nuncupentur Ciuitatum/caſtrorum/& comitatus iuriſdictionis/& diſtrictus vrbis concedantur & diſtribuantur ſine aliqua ſolutione vel extorſione pecunie Ciuibus Romanis.

¶Q.POTESTATES ET ALII OFFICIALES DEPVTANDI AD REGIMEN ALICVIVS TERRE DEBEANT SATISDARE DE STANDO AD SCINDICATVM ANTEQVAM VADANT. Cap.xv.

ITem ſtatuimus & ordinamus ꝙ ſi aliquis Romanus fuerit ad aliquod officiū poteſtarie capitanei ſeu quocūq; alio nomine cenſeaƭ per romanum populum quomodolibet deputatus ꝙ anteq̄ accedat ad ipſum officium exercendum teneatur & debeat in camera vrbis cauere & ydonee ſatiſdare de ſtando ad ſcindicatum in terra ad cuius regimē extiterit deputatus & de ſoluendo omnem debitam quātitatem in qua contra eum per ſuos officiales in dicto officio ſententia proferretur. Et ꝙ ipſa cautela & fideiuſſio in ipſa camera preſteƭ ſecūdum qualitatē officii & ſalarii percipiēdi ex officio quocūq; ad quod extiterit deputatus. Et ſi aliquis ex dictis officialibus completo officio ad vrbē rediens nō reportauerit litteras a cōmunitate vbi rexit de ſua bona adminiſtratione ſi ſem nō fecerit de ſua quietatione & liberatione ſoluat camere vrbis tantā pecunie quātitatē quanta fuit quātitas ſalarii officii adminiſtrati per eum. Et de predictis dn̄i Conſeruatores inquirere debeānt/& quos in hoc delinquentes inuenerint nunciari Senatori vt eos puniat pena condigna. Et ſi in hoc fuerit negligens in quinquagena lib. ꝓui. tempore ſcindicatus camere condempnetur.

¶DE NON ACCEPTANTIBVS OFFICIA. Cap.xvi.

QVilibet predictorum officialium qui fuerit approbatus & ad aliquod dictorum officiorum deputatus & electus teneatur &

debeat illud officium ad quod fuerit electus & taliter deputatus cum sacramento voluntarie acceptare & cum fide & legalitate fideliter exercere pro eo tempore quo extiterit deputatus. Et si ipsorum aliquis contra fecerit quilibet marescalllus penam Quinquaginta lib. incurrat quilibet notarius penam .xxv. lib. Camere soluere teneatur & Camerarius penam Quinquaginta lib. incurrat nisi fuerit iusta de causa impeditus de cuius vel quorum impedimento discretioni dominorum Conseruatorum debeat subiacere Conseruator autem qui Conseruatoratus officium recusauerit penam .l. lib. proui. incurrat. Et nichilominus dictum officium debeat acceptare & exercere.

¶ DE BASTARDIS NON ELIGENDIS AD ALIQVOD OFFICIVM. Cap. xvii.

NVllus Bastardus naturalis vel spurius alicuius Baronis seu alicuius de magnatibus Vrbis possit de cetero eligi vel assummi ad aliquod officium seu dignitatem Romani populi in Curia Capitolii vel in Vrbe vel extra Vrbem. Et si electus fuerit vel assumptus vel prouisus contra ordinationem presentis statuti eius electio assumptio & prouisio non valeat ipso iure.

¶ DE OFFICIO MARESCALLORVM. Cap. xviii.

MAreschalli Curie Capitolii faciant solicite & diligenter executiones & alia per Senatorem & eius iudices cōmittēda/& per Vrbē & extra Vrbē discurrant vicissim die noctuque pro armis rimari faciant/ Latrones diffidatos & homicidas & alias personas infamatas conquerant persequantur & apprehendant. Item semper dum Ius redditur in Palatio. Et semper dum equitanr de die & de nocte teneantur portare correctum bacilectum & cirothecas de ferro ad penam .x. lib. prouisi. retinendarum/de eorum salario pro qualibet vice qua contrafecerint. Item inhibemus dictis Marescallis quod tempore quadragesime ab illis qui sunt vltra pontem Sancti Petri in Ciuitate Leonina & in aliis locis consuetis nihil exiganr. Ad penam .xxv. lib. prouisi. pro qualibet vice qua contrafecerint Volumus tamen quod predicti Marescalli tempore

indulgentiarum & quadragesime peregrinis & vltramontanis arma nõ auferant nec tollant. Et si Marescalli contra predicta cõmisserint incurrant penam .x. lib. vice qualibet. Et scindicus teneatur de predictis scindicare eosdem.

¶DE EODEM. Cap.xix.

ITem ꝙ marescalli curie Capitolii ex eorum officio nullũ grauare debeant sine apodissa sigillata per dominum Senatorem aut aliquẽ ex iudicibus de affectamento aut camere vrbis aut dominorum conseruatorum aut alicuius alterius tunc temporis in capitolio presidentis iudicis appellationum & nullitatum & scindici Romani populi ad scindicandum deputati & pro ipsa fossura tantum recipiant quãtum apodissa grauaminis eis data effectualiter iudicaret. Et siquis contrafecerit parti lexe & grauate duplum soluere teneatur & debeat & quadruplum camere vrbis soluat. Excepto ꝙ ad petitionem creditoꝝ possint debitores grauare de quibus forent ipsis marescallis aut eorum notario diffidationes/apodisse condẽpnationes aut ex bandica assignata.

¶DE EODEM. Cap.xx.

ITem Statuimus & ordinamus ꝙ ipsis marescallis euntibus rimãdo pro exercitio eorum officii memorati si cõmitteretur homicidium tunc in dicto casu liceat eis capere & grauare homicidam vnum vel plures & etiam bona eoꝝ annotare. Non obstãte ꝙ de ipsis apodissam sigillatam non haberent. Eodem modo intelligatur de bactalia generali contra caporales bactaliam inchoantes Possint etiam bona delinquentium annotare etiam vbi percussiones vna vel plures cum sanguine commisse fuissent ipsis temporibus per vrbem pro exercitio officii supradicti euntes.

¶DE EODEM. Cap.xxi.

ITem Statuimus & ordinamus ꝙ marescalli teneantur & debeant ad petitionem creditoris cuiuscunq; capere diffidatum debitorem

vel appodissatum vel exbanditum excõmunicatum aut de pace vel securitate prestanda ad curiam condẽpnatum de mandato cuiuslibet presidentis in quocũq; loco valeret ipsum facilius capere. Ad penam x.lib.prouisinorum. Et pro tali captione quácũq; quãtitatem pecunie dicta apodissa excõmunicatio diffidatio vel exbannimentum contineret recipiat a creditore.xii.solidos proui.pro quolibet diffidato apodissato excõmunicato vel exbãnito quorum decem sint marescalli i eli qui vero duo sint notarii marescallorum tantum & non plures. Et si plus recipiãt.x.libras camere soluant & duplum eius quod receperint parti restituãt & q; deinde ad decem annos completos officium marescallorum obtinere non possint pro grauamine recipiant.xii. solidos pro qualibet apodissa quoscũq; detutores & apodissa contineat diuidendos vt supra ad penam suprascriptam.

¶DE EODEM. Cap.xxii.

ITem q; marescalli si caperẽt diffidatos & exbannitos vsq; ad quãtitatem.L.florenorum auri vel infra.xii. solidos proui. tantum pro captione recipere teneantur a quinquaginta vero flor. supra vsq; ad centum florenos auri medium florenum auri recipiant & non vltra A centum vero florenis & vltra vsq; ad quingentos florenos & de pace & securitate prestanda pro captione ipsius vnum florenum auri percipere debeant & habere. Si vero a quingentis florenis supra vel diffidatum capitaliter caperent duos florenos auri pro ipsa captione recipiant & non plus ad penam.xxv.librarum prouisinorum & quod vltra receperint restituant in duplum parti. Et nichilominus hinc ad decẽ annos officium marescallatus obtinere non possint. Et hec locum habeat quando ad instantiam alicuius caperent diffidatum aliquem. Si autem proprio motu ex eorum industria caperent aliquem diffidatum tunc secundum antiquam consuetudinem habere debeãt quartam partem eius que ad cameram ex dicta captura peruenerit.

¶DE EODEM. Cap.xxiii.

ITem Statuimus & ordinamus q; si marescalli qui fuerint per tempora in curia capitolii ad petitionem alicuius creditoris vel alterius

cuiuscunque persone pro capiendo aliquē circa vrbem pecunialiter diffidatum seu apodissatum vel exbannitum accesserit ad locum aliquem distantem ab vrbe per quatuor miliaria & ipsum caperent quod ipsi marescalli pro ipsa captione vnum florenum auri percipere debeant & habere. Si vero ille quem caperent esset personaliter diffidatus seu ad penam personaliter condempnatus pro ipsa captione duos florenos auri habeat marescallus capiens supradictū. Si vero pro ipsa captione marescalli pernoctauerint pro eius salario diei & noctis ab ipso creditore vnum florenum auri tantum percipere possunt. Si vero illum pro quo meruit ad capiendum capere non valuerint tunc mediam partem dictarum quantitatum ipse marescallus percipere debeat & habere. Non obstante priuilegio statuto seu consuetudine in contrarium loquentibus. Et si vltra vel plus receperit penam decem librarum incurrat & duplum eius quod receperint parti reddant.

DE ANTIQVIS EDIFICIIS NON DIRVENDIS. Cap. xxiiii.

NE ruinis ciuitas deformetur & vt antiqua edificia decorem vrbis publice representēt statuimus quod nullus sit ausus aliquod antiquū edificium vrbis diruere vel dirui facere infra vrbem ad penam. C. libr. prouisinorum cuius pene medietas sit camere & alia medietas accusantis. Et senator teneatur de hoc inquirere nec dominus Senator nec aliquis alius possit dare licentiam contra predicta. Et si dederit incidat in penā C. florenorum auri Camere applicandorum. Et nihilominus licentia data non valeat.

DE AQVA CIRCVLI ET ALIIS AQVIS. Cap. xxv.

AQua de circulo vadat per cursum suū & nullus deriuet nec deriuari faciat ipsam aquā ab antiquo cursu in aliqua parte sui. Et qui cōtrafecerit soluat pro pena quinquaginta lib. pui. de qua pena medietas sit camere & alia medietas sit accusatoris. Et idē fiat in oībus cursibus aquarum. Et de hoc quilibet accusare & denūciare possit. Et nihilominus teneatur talis dn̄s aquam reducere in pristino cursu suis expensis.

¶DE AQVA MARANE. Cap.xxvi.

Item dicimus & ordinamus ꝙ si aqua marane que vadit ad aquā bullicātem vsq; ad portam ruptā que vadit ad pedem turris sancti Iohānis & ad turrim quatraris in aliqua parte deguastaretur ꝙ per adiacentes debeat reactari per vnum passum per largum & mediū passum in profundum. Et fracta que est iuxta eam tota eleuetur. Et idem fiat in aqua marane que venit ad turrim sanctoꝝ quatuor secūdum cursum. Prouiso ꝙ per actationem dicte aque nulla possit nisi adiacentibus imponi collecta per aliquā personam ad penam centum libraꝝ prouisinorum imponendorū imponenti. Et ꝙ sint salua priuilegia omnibus aliquod ius habentibus in aqua prefata. Et ꝙ senator & conseruatores vrbis qui per tempora erunt Primo mense eorum regiminis teneantur mittere ad videndum dictas aquas & eorum cursus pro obseruatione predictoꝝ sub pena vigintiquinque librarum prouisinorum.

¶DE AQVA TRIVII ET DE GIOTTELLIS. Cap.xxvii.

Item dicimus & ordinamus ꝙ marescalli curie Capitolii qui nūc sunt & per tempora fuerint sint & esse debeant paterentes fontis & aque triuii. Et ꝙ dicti marescalli teneantur proprio iuramēto tempore eorum officii requirere & requiri facere formam dicti fontis & aque triuii a cannellis vsq; ad ortum ecclesie sancti Leonardi ab vno latere & ab alio dicte forme. Et ꝙ in dicta forma nullus audeat facere nec habere giottellū caulam siue pertusum vnde ex dicta forma possit extrahere aquam nisi per caulas fontis triuii.

¶DE EODEM. Cap.xxviii.

Item ꝙ nulla persona teneat nec tenere debeat in dicta forma triuii giottellum siue caulam siue formam vnde possit extrahere aquam de dicta forma ad penam .xxv. librarum prouisinorum senatui pro medietate dictis marescallis & pro alia medietate inter camerā Vrbis & accusatorem siue denunciationem & teneatur priuatus. Et ꝙ nullus morans iuxta dictam formam triuii debeat se appropinquare cū fracta

nec cum arboribus ad dictam formam spacio vnius passi senatus. Ad penam.x.librarum puisinorum. Et nulla persona proiciat nec proici faciat imundicias nec putredinem in carbonariis iuxta dictam formā triuii ad penam.C.sol.prouisinorum.

ℂDE EODEM. Cap.xxix.

Item ꝙ nulla persona lauet nec lauare debeat in abbeueratorio bestiarum & ad caulas positas in forma triuii videlicet pannos filatum & aliam putredinem ad penam cētum solidorum prouisinorum vice qualibet.

ℂDE EODEM. Cap.xxx.

Item Statuimus & ordinamus ꝙ ille vel illi qui essent positi ad actandum vel reparandum dictum fontem triuii debeant reddere rationem de introitu & exitu dicte actionis quatuor hominibus ydoneis & discretis quorum duo sint de regione triuii & alii de regione colūne. Et dictam rationem teneantur & debeant reddere per totum mensem octobris tunc currentis ad penam centum lib. prouisinorum senatui.

ℂDE EODEM. Cap.xxxi.

Item dicimus & ordinamus ꝙ omnes homines in vineis eorum spiraglia aque fontis triuii debeant remundare vsq; ad refectum ita ꝙ pro aliqua pluuia non possit intrare in dicta forma expen.eorum ad penam.x.librarum prouisinorum.

ℂDE EODEM. Cap.xxxii.

Item dicimus & ordinamus ꝙ omnium supradictarum penarum medietas sit dictorum marescalloꝝ qui nunc sunt & per tempora erunt & alia medietas sit inter cameram Vrbis & accusatorem vel denunciatorem & denunciator siue accusator teneatur priuatus.

¶DE EODEM. Cap.xxxiii.

QVia ob regionis triuii depostulationem in pluribus contraue-tum est contentis in dictis statutis & coniuentibus oculis transeat sine pena transgressio Statuimus & ordinamus vt in quolibet officio Conseruatorum debeant per eos deputari quatuor viri graues duo de regione triuii & duo de regione colũne qui habeant curam dicti aqueductus & circa clausurarum caudarum aut ioctellorum omni possibili studio intendere & aliorum ordinatorum in premissis statutis considerata tẽporis qualitate ac solita honera imponere possint ad eius mundiciã intus & extra qui postea debeãt per Cõseruatores scindicari.

¶Q.CONSERVATORES SEMEL IN MENSE INQVIRANT FONTEM TRIVII NE ALIQVIS IN EO TENEAT GIOTTELLVM. Cap.xxxiiii.

ITem dicimus & ordinamus ꝙ Conseruatores camere Vrbis aut vnus ipsorum simul vel semotim teneatur ꝓprio iuramento semel eorum officio durante ire requirere & rimari fontem triuii ne aliquis in eo retineat giottellum vel habeat fenestram in eo a turri triuii vsq ad vineas Iohannis boni. Qui si inuenerint aliquem contrafacientem puniant eum pena superius declarata vt dictum est supra. Ad penã.xxv. librarum Vrbis camere applicandarum. Et singulis sex mensibus predicta capitula banniantur per Vrbem mandato domini Sen.

¶DE ARTE BOBACTERIORVM. Cap.xxxv.

NObilis Ars bobacterioꝝ semper sit in suo robore & firmitate ꝑ pace & vtilitate Vrbis. Et ꝙ liceat hominibus de dicta artefacere & habere consules & cõsiliarios de se ipsis & corpore sue artis. Et ordinamenta que ipsa ars fecerit que tamen ad scolãm siue monolium nõ pertineãt & que per Senatorẽ approbata fuerint teneanẽ inter homines dicte artis. Et ꝙ possint consules ipsius artis cogere & constringere oẽs qui iurauerint ad dictam artem. Necnõ bubularios & coꝝ familiares secũdũ ordimẽta dicte artis que fuerint approbata per dñm Senatorẽ.

Et in his prestet auxilium & fauorem. Et ꝙ sententie & ex bandimenta late & facta per eos per ipsum dominum Senatorem & eius officiales executioni mandentur. Hoc addito ꝙ non cogant aliquem ad iurandum dictam artem & non iuratũ nullo modo cogant nec alios quoscũq; qui pro eorum causis ad Senatoris curiã vellet habere recursum. Et omnes officiales dicte artis durent tantum per medium annum. Et nullus qui fuerit Consul Camerarius vel Notarius vel quodcũq; aliud officium habuerit possit habere aliquod officium in dicta arte abinde vsq; ad duos annos non obstante aliquo capitulo statuto priuilegio cõsuetudine seu deliberatione in contrarium loquentibus.

¶ QVE ARTES HABEANT CONSVLES. Cap.xxxvi.

OMnes artes seu artifices habere debeant in singulis eorum artibus duos consules vnum Camerarium & vnum notarium. Qui consules & Camerarii sint de ipsis artibus. Qui consules plenam habeant potestatem cognoscendi & terminandi omnes questiones causarum ciuilium vertentium inter ipsos de artibus eorũdem & de rebus spectantibus ad ipsam artem super quibus fuerit recursum ad eos. Et predicte artes intelligantur ille que fuerint capita artium. Et Senator ꝑprio iuramento ipsos consules confirmare debeat.

¶ DE COLLEGIO NOTARIORVM. Cap.xxxvii.

ET idem per omnia possit facere Collegium Notariorum Vrbis & eorum Rectores & officiales eligendi per eos per se ipsos inter Notarios habeant similem potestatem. Non obstante ꝙ eorum Ars cõmemorari non soleat inter alia capita artium dicte Vrbis.

¶ DE ARTIBVS QVE ASSIGNARE DEBENT STATVTA SENATORI. Cap.xxxviii.

COnsules Mercatorum & aliarum artium teneantur eorũ statuta que fecerint Senatori presentare ad approbandum. Et approbata per eum habeantur pro approbatis. Etiam reprobata pro reprobatis

Dum tamen non fit indetrimentum Reipublice seu contra presentia statuta in hoc volumine contenta quibus casibus si per Senatorem approbata essent/nolumus ipsa aliquo modo valere nec eis vti posse.

¶Q.NVLLVS EXCEDAT ANNVM IN OFFICIIS ARTIVM. Cap.xxxix.

NVllus possit esse consul vel Camerarius alicuius artis nisi per annum illam artem ad quā eligitur publice exercuerit. Et qui fuerit vno anno alio reformari vel creari de nouo non possit nec Senator aliter eum eligat nisi prout superius est expressum. Non obstante priuilegio & consuetudine in contrarium loquentibus.

¶Q.CONSVLES ARTIVM REDDANT IVS A TVRRE MERCATI VERSVS CAPITOLIVM. Cap.xl.

QVia deo iuri & hominibus abhominabile est ꝙ homines cōtra aliquem per aliquod ius aliquid petendo in cognoscendo sit sibi ipsi iudex Statuimus & ordinamus ꝙ nullus Consul vel quiuis alius audeat nec presumat quoquomodo tenere Curiā eius & reddere rationem inter illos quibus de iure & ex forma statutorum Vrbis permissum est & consuetum in aliqua parte Vrbis nisi tantum dūtaxat a turre mercati supra versus Capitoliū & abinde infra forum Capitolii & in toto ipso foro. Et qui contrafecerit incidat in penā camere Vrbis centum lib. prouisinorum vice qualibet qua contrafecerit exigendam per Senatorem ipso facto. Et nihilominus gesta per ipsum talem Consulem vel quemcūq; aliū officialem extra loca predicta sint nulla ipso iure & nullus de officialibus curie Capitolii debeat ipsos processus vel sententias sic extra dicta loca factis executioni mandare ad penam predictam Exceptis capitibus regionum quibus concessum est officium antepositoꝝ vsq; ad certam sententiam exercendam in eoꝝ domibus in quoꝝ gestis hoc statutum locum non habet.

¶DE BARONIBVS NON INTRANTIBVS CAPITOLIVM. Cap.xli.

BAro seu Baronissa de magnatibus qui ad sequimenta prestanda tenentur habens causam ciuilem vel criminalem cum aliquo de

inferioribus non possint durante causa intrare Palacium Capitolii nisi tunc tantum quando responderet accusationi criminali vel quando se representaret ad mandatum Senatoris vel poneret se intus. Et idem per omnia intelligat de bastardis eoꝝ siue cum dictis bastardis suis siue cũ dictis Baronibus litigarent Satis est enim ꝙ per aduocatos & procuratores eorum possint defendere & prosequi causas suas. Et si inferior voluerit dictam causam ciuilem in duos populares compromitti cogantur dicti maiores ad compromittendum. Et si dicti duo infra mensem causam non deciserint nullo seruato iuris ordine sed sola rei veritate perquisita Senator eligat certum popularem cuius consilio causam decidi faciat infra decem dies post dictum mensem computandum. Et si in predictis Senator vel aliquis predictorum contrafecerit seu negligens fuerit puniatur in .C. lib. proui. Et dapnum parti lese reficereat Baro etiam & quilibet de maioribus predictis vel bastardus eoꝝ cõtra faciens puniatur in quingentis lib. proui. Additũ est quod iudex dicte cause Baronis seu Baronisse non possit loqui cum tali Barone seu Baronissa durante dicto litigio ad penam .L. librarum proui. Additũ est ꝙ dicti Barones & bastardi eorum nũq̃ possint venire ad Capitolium sine licentia domini Senatoris vel Senatum regentium. Ad penam .C. flor. auri Camere Vrbis applicandam pro quolibet & vice qualibet.

¶ DE DVBITANTIBVS AD SVAS POSSESSIONES ACCEDERE. Cap. xlii.

SI quis dubitauerit ire ad possessionem suam alicuius rei q̃ possideret teneantur Senator & eius officiales dare eidem mãdatariũ & marescallos ad petitionem petentis, nisi aliud de iure obstaretur.

¶ DE EQVIS MORTVIS IN SERVICIVM ROMANI POPVLI. Cap. xliii.

OMnes equi mortui in seruicium Romani populi in aliqua bactalia caualcata vel tracta que fieret contra in obedientes aliquos vel rebelles emendentur illis quorum equi fuerunt de pecunia Camere Vrbis. Et hoc locum habeat in preteritis & futuris a tempore rebellionis veletranorum proxime preterite citra.

¶DE TRANSGRESSORIBVS BANDI SENATORIS. Cap.xliiii.

BAndi Senatoris transgressor de rebus ad Cameram pertinentibus ne illusorium videatur soluat vigesimam partem quantitatis pecuniarie in banno contente plus vel minus prout Senator cum cõsilio & assensu dominorum Conseruatorum Executorum iusticie & quatuor eorum Consiliariorum duxerit arbitrandum conditione persone in obedientis & delictis & aliis circũstantiis & negociis in consideratione deductis.

¶DE NAVFRAGIO. Cap.xlv.

SI aliquod lignum in mari frangeretur vel in riueriis portibus vel plagis vel naufragiũ pateretur homines & bona que in eo fuerint non offendantur ab aliquo. Et qui contrafecerint puniantur in Centũ libris Camere & de excessibus aliis vltra dictam penam secundum formam statutorum vrbis puniantur & dãpnum lexo restituant.

¶Q.FABRI NON FACIANT SPONTONEM. Cap.xlvi.

NVllus faber siue ferrarius audeat fabricare seu facere nec fieri facere in vrbe vel eius districtu spontonem bordancellum seu piccha cennerem siue clauarmã. Et qui contrafecerit soluat pro pena.xxv.lib. proui.vice qualibet de qua pena medietas sit Camere & alia medietas accusantis/& quilibet possit accusare de hiis. Et predicta arma nulla persona audeat tenere ad vendendum sub pena predicta.

¶DE VIIS NON OBTVRANDIS. Cap.xlvii.

NVllus apponat seu apponi faciat aliquid in aliqua via cõmuni publica vel vicinali vel viculo nec apparet nec apparere faciat in aliqua ipsarum viarum. Et qui contrafecerit viam ipsam liberare & disparare teneatur. Et nihilominus soluat decem libras prouisi. nomine pene/de qua pena medietas sit Camere & alia medietas accusantis.

¶DE EODEM. Cap.xlviii.

SEnator & omnes & singuli officiales Curie capitolii & domini Senatoris teneantur proprio iuramento distrui & funditus dirui facere omnes portas & omnia concelsa. Et apparatus hactenus facta in viis publicis intus ciuitatem romanam & ipsas vias publicas facere aperiri & liberas permanere & non permittant de cetero ipsas occupari vel apparari sine claudia per aliquã personam & si Senator fuerit negligens in predictis & officiales predicti soluant de eorum salario nomine pene quatuor lib. prouisinorum. Et quicũq; contradixerit predicta fieri ad mandatum predictorum Senatoris & eius officialium ac eiusdem non obediunt soluãt nomine pene Centum marchas argenti pro medietate Camere Vrbis & alia medietate accusanti. Et nihilominus predicta ducere teneatur ad effectum. Et predicta locum habeant in nobilibus & magnatibus. Si autem fuerit miles vel de genere militum vel caualla roctus vel habitus pro cauallarocto contradicens soluat. C. lib. puĩ. si vero pedes quinquaginta libras prouisinorum soluat.

¶DE EODEM. Cap.xlix.

STatuimus & ordinamus ꝙ vie vicinales debeãt esse ample per quatuor palmos ad palmum & mensuram Senatus.

¶Q. COMMVNITATES TERRARVM CVSTODIANT STRATAS. Cap.l.

COmmunitates. Ciuitatum Castrorum & aliorum locorum de districti vrbis/stratas & tenimenta ipsorum diligenter custodiri faciant vt itinerantibus sit securus accessus. Et in dictis ciuitatibus castris vel locis non recepent diffidatos latrones & homines male fame. Immo si quos ibidem scienter inuenerint comprehendant ad penam ducentarum librarum pro quolibet receptatore & qualibet vice.

¶DE GRASCIA NON EXTRAHENDA ET ANIMALIBVS PASCENDIS. Cap.li.

ITem statuimus & ordinamus ꝙ nullus audeat extrahere grasciam de vrbe. s bladum/farinam/ordeum/vel aliquod legumẽ/vel bladũ

& alibi portare. Exceptis illis Romanis qui vellet ad eorum regimina vel castra portare pro seminando. Et idem intelligatur de vino portando ad cabelcatas vel asinatas. Et qui contrafecerint/perdant vinum & aliam grasciã & bestias de quibus quarta pars sit auferentis/& alie tres partes sint cõmunis vrbis. Liceat tamen portare & extrahere libere de vrbe vinum ad cabellatas/vel asinatas ꝑ suis facculis & laboratoribus sine fraude Addentes ꝙ consilium possit prouidere cum sibi videbitur & plus vel aliter Romani possint extrahere de vrbe de vino si deus vini copiam prestaret in vrbe soluendo exinde dohanam cõmuni. Et ꝙ cõsilium ordinauerit roboris habeat firmitatem Liceat tamen cuilibet bestias suas mittere per vrbis districtum pro pascendis bestiis sine fraude absꝙ dohana & apodissa dohane. Et ꝙ possint bestias quas emerint Romani in vrbe extrahere de vrbe absꝙ dohana & apodissa dohane/ & eas mittere ad pascẽdum per pascua vrbis per vrbis districtum quo voluerit sine fraude/& hoc intelligatur de bestiis viuis. s. capris/pecudibus/& vaccis/& omnibus aliis animalibus viuis preter castratos & porcos de quibus debeat fieri apodissa. Et ꝙ nemo extrahat grasciam. s. granum ordeum legumen vel aliquod bladum de loco ad locum sed liceat afferre ad locum proximiorem vrbi/sed ad locum magis remotum ab vrbe non liceat/nisi causa seminandi vel macinandi vel a cãpo vbi sementatum est/portandi. Nullo tamen modo liceat portare vel conducere granum vel aliquod bladum seu aliquam aliam grasciam seu alia animalia viua contra hanc suprascriptam ordinationem ad penam supra contentam. Et nulla grascia extrahatur de vrbis districtu ad dictam penam. Et nihilominus ciuis vel forensis extrahens seu extrahi faciens sine dohana bestias predictas in lib. quingentis proui. pro quolibet truncho vaccarum puniatur Pro truncho vero porcorum & castratorum vel pecudum in trecentis lib. proui. Et. xx. vacce intelligant vnum trunchum quadraginta pecudes capre vel castrati faciant vnum trunchum. xxx. vero porci faciant vnum trunchum. Et si bestie que ducerentur extra districtum vrbis essent infra trunchum pro qualibet vacca in. x. lib. prouisi. puniatur pro quolibet vero castrato porco vel pecude aut capra in. C. lib. proui. vice qualibet puniatur Porci vero & castrati cum dohana extrahi de dicto districtu non possint ad dictam penã Saluo si aliqua cõmunitas vel persona de districtu vrbis haberet

necessitatem ꝗ domini Senator Conseruatores possint ei dare licētiam extrahendi seu portandi de loco propinquo ad remotum de districtu vrbis pro necessitatibus eorūdem quando eis videbitur ex aliqua iusta causa. Et quilibet Senator in principio sui regiminis banniri facere teneatur per vrbem ꝗ omnes habentes castratos vel porcos teneanť illos facere scribi in Camera vrbis infra certum terminum & ad certā penā. Et ꝗ de oībus contentis in presenti capitulo possit per inquisitionem procedi per curiam Senatoris. Et quilibet possit de predictis accusare/ & accusans habeat quartam partem dictaꝝ penaꝝ tam de pecunia q̄ de bestiis. Et predicta locum habeant in preteritis presentibus & futuris/ non obstante aliquo capitulo & statuto in contrarium loquentibus.

❡DE EODEM. Cap.lii.

NVllus audeat mittere vel portare aliquā grasciā de districtu vrbis ad aliquā terram castrū vel turrim existentē iuxta mare Exceptis laboratoribus dictoꝝ locorum quibus sit licitum portare fructus laboratorum ad domos suas ita ꝗ per mare non mittat aliquid de eisdem. Qui contrafecerit perdat grasciam & bestiam quā conducit. Et ipsa grascia intelligatur vinum/granum/farina/ordeum/mileum/legumē/ & omne genus bladi/carnes/vntum/oleum/Et nullus specialis Romanus audeat tollere sua auctoritate aliquod viagium seu pedagium in aliqua parte fluminis Excepto iure cōmunis vrbis sub pena. C. lib. proui. vrbis Camere applicandarum.

❡DE EODEM. Cap.liii.

ITem statuimus & ordinauimus ꝗ nulla cōmunitas ciuitas/castrū roccha/vel villa/vel singularis persona audeat/vel presumat per se vel alium caricum grani vel cuiuscūq; generis bladi facere concedere vel afferri facere nec pro dicto carico fiendo alicui vēdere aliquod granum seu bladum a ciuitate terracene inclusiue vsq; ad montem argentarium exclusiue sub pena mille flor. auri/& perdat grasciam vice qualibet ꝑ qualibet ciuitate/castro/roccha/vel villa/vel singulari persona contrafaciens puniatur. Et de predictis per curiam Senatoris possit &

debeat per inquisitionem procedi. Et possit quilibet accusare & denunciare de predictis in quibus probatio quinque testium de publica fama probantium pro plena probatione habeatur.

¶DE EODEM. Cap. liiii.

QVelibet ciuitas/castrum/vel villa territorii & districtus vrbis & quilibet baro vel dñs alicuius ciuitatis/terre/ castri/vel ville/ siue loci permittat libere & absolute venire & duci siue deferri grasciā ad vrbem sine prohibitione vel contradictione aliqua directo vel per obliquū vel aliquo quesito colore fiēda dicto vel facto vel ordinatione de ciuitatibus/terris/castris/villis/& locis predictis ad penam quingētatum lib. prouisi. qualibet vice & pro quolibet contrafaciente. Et q̄ de predictis possit & debeat per inquisitionem ꝓcedere Senator. Et qlibet de eis accusare & denunciare possit. Et credat iuramento denunciantis & accusantis cum ꝓbatione triū testium de publica fama probātium.

¶DE EODEM. Cap. lv.

NVlli liceat extrahere semen lini vel canape nec ipsum linum vel canapā extra vrbem & eius districtū. Et qui cōtrafecerit. C. soli. prouí. soluat Camere pro qualibet salma & perdat semen predictū canapā & linū/& quarta pars sit accusantis & alie tres sint Camere vrbis.

¶DE EODEM. Cap. lvi.

LIceat omnibus Romanis bona habētibus terras & possessiones in castris cōmunitatibus & ciuitatibus & eoꝝ tenimento extrahere de blado vino & aliis fructibus que in dictis locis habent vel habuerint & ad vrbē portare libere sine data aliqua & possint & debeant in libertate manere. Et etiam licitum sit cuilibet Romano qui habet seu haberet laboreria in locis & terris ꝑdictis sine data & molestia aliqua extrahere & ad vrbem portare. Et q̄ dñi dictoꝝ locoꝝ seu quecūq; alie speciales cōmunitates nō impediant aliquo modo ciues Romanos quo minus predicta libere faciant. Et qui contra predicta fecerit aliquo modo vel

ingenio puniatur in quingentis lib. prouisi. & pluri arbitrio Senatoris cum consensu dominoꝝ Conseruatoꝝ Camere vrbis. Et de predictis possit inquiri & condépnari & in predictis credatur accusatori vel denuncianti cum probatione vnius testis.

❡DE EODEM. Cap. lvii.

LIceat Monasterio sancti Pauli de vrbe Hospitali sancti spiritus Monasterio sancti Augustini Monasterio sáćti Sixti Monasterio sancti Laurétii foris muros & aliis monasteriis & ecclesiis castra & casalia habétibus extrahere & extrahi facere per ipsos & eoꝝ familiares sine aliqua solutione dohane & pena panem coctum & alia victualia eis necessaria. Et de hoc fiat eis apodissa dohane dicte Camere gratis.

❡DE EODEM. Cap. lviii.

QVilibet forésis possit extrahere de vrbe & eius districtu de vino & carnibus/caseo/& rebus speciarie/merciarie/& aliis cómestibilibus vsq; in quátitaté decem sol. ꝑui. sine apodissa excepto sale qd nó liceat extrahere sine apodissa in aliqua quátitate. Et q contra ꝑdicta faceret puniat vice qualibet in. xxv. lib. ꝑui. Camere vrbis applicádis.

❡DE EODEM. Cap. lix.

CVrsiatores liberam habeant potestaté portandi vinum & grasciá ad vrbem sine aliquo dato. Et vnicuiq; ad vrbem liceat grasciá portare quandocúq; sine aliqua data solutione vel molestia.

❡DE EODEM CONTRA EMENTES IN PORTIS ET PONTIBVS. Cap. lx.

NVllus sit qui vadat ad portas neq; ad pontes ad incettinandum granum/ordeú/spektam/fasianos/pardices gallinas nec capriolos nec alias carnes siluestres/& pullos pisces/nec aliam grasciam. Et qui contrafecerit puniatur in Centum libris prouisinoꝝ cuius pene medietas sit accusantis & alia medietas sit Camere. Et de hiis liceat accusare vnicuiq; & etiam per inquisitionem procedi possit.

¶Q. PORTANARII VIDEANT APPODISSAS AD PONTES ET EXTRA PORTAS. Cap.lxi.

ILli qui erunt positi supra portas vrbis vel ad pontes intus & extra vrbem debeant appodissas ad pontes & extra pontes & non inter portas videre sub pena priuationis officii & Centum lib.proui. ꝑ qua libet vice qua contrafecerit de quo possit quilibet accusare & accusator habeat tertiam partem pene predicte Dicti autem positi supra dictos pontes & portas & alii grafferii visa appodissa dohane permittant libere transire exportantes res de quibus haberent apodissam. Et nō petant cortesiam nec aliquid recipiant aliquo colore quesito. Et si contrafecerint puniatur quilibet in.xxv.lib.proui.vice qualibet/& de hiis credatur sacramento accusantis cum vno teste & triplum parti restituat.

¶Q. OMNES ROMANI SINT LIBERI IN POSSESSIONIBVS QVAS HABENT IN CASTRIS ET IN EIS COGI NON POSSVNT. Cap.lxii.

SI aliquis ciuis Romanus haberet possessionem castri/ville/domus vel alicuius rei mobilis in aliqua ciuitate/vel districtu alicuius ciuitatis de districtu vrbis vel eius iurisdictione ꝙ nō possit ibi cogi aliquo modo vel causa/sed conquerens de eo veniat vel mittat ad vrbem in curia Senatoris Et ibidem de dicto ciue Romano iusticiam sibi recipiat. Et si aliquis contrafecerit soluat pro pena mille lib.proui. ꝑ quali bet vice & duplū soluere teneat ciui Romano Idem statuimus si ibidē dictus ciuis Romanus haberet possessionē rei mobilis vel se mouētis.

¶DE EODEM. Cap.lxiii.

CIues Romani habentes possessiones/terras/domus/seu casalia in tenimentis aliquarum ciuitatum/castrorum/vel villarum de districtu vrbis. Et illi qui haberent tenimentum & possessiones in ciuitate Tyburtina & eius tenimento sint liberi & immunes ab omni data seu collecta que imponeretur per tempora per ipsas ciuitates. Et ꝙ de hoc cogi non possint per directum vel per obliquū. Et si aliqua cōmunitas

faceret statutum q non laborarentur possessiones dictorum ciuium Romanorum teneatur dicta communitas reficere dicto ciui Romano omne dāpnum quod propterea sustinuisset de quo dāpno stetur sacramento dāpnum passi taxatione iudicis precedente Et nihilominus dicta cōmunitas puniatur in Centum lib. proui. Camere vrbis.

DE EODEM. Cap. lxiiii.

Romani ciues pro domibus & possessionibus quas habent seu acquisiuerint in ciuitate Tyburtina & eius territorio non teneātur contribure cum Tyburtinis in aliqua data vel collecta nisi solummodo in datiua mille flor. auri qui soluent omni anno Camere vrbis.

DE PEDAGIO NON EXIGENDO. Cap. lxv.

Nulla persona auferat seu auferre debeat pedagium/seu posterolaticum de lignis seu de feno seu de aliqua grascia que veniret ad vrbem. Et qui cōtrafecerit pro qualibet vice soluat quinquaginta lib. proui. nomine pene. Et de hiis stetur sacramento duorum testium qui dixerint fuisse ablatum dictum pedagium vel posterolaticum quod posterolaticum publice preconisetur per vrbem Saluo iure hominum de arenula quod habent in puluino/de qua pena predicta medietas sit accusantis & alia medietas Camere vrbis.

DE EODEM. Cap. lxvi.

Romani ciues in toto vrbis districtu & a monte alto vsq ad teracenam libere quascunq merchantias extrahant/& propterea ab eis nullum pedagium exigatur Contrafaciens vero si singularis persona fuerit non de magnatibus in ducentis lib. proui. puniatur. Si vero de magnatibus vel fuerit ciuitas/castrum/terra/vel alia communitas in quingentis lib. proui. puniatur/& in quolibet casu predictorum dāpnum leso reficeat. Et de predictis stetur sacramento ipsius lesi cum probatione vnius ydonei testis probantis.

₵DE EODEM. Cap.lxvii.

HOc presenti statuto ordinauimus ꝙ nulla ciuitas/castrũ/seu quiuis alius locus/persona publica/vel priuata/vel dominus alicuius ciuitatis/castri/vel ville/seu alterius loci de districtu vrbis auferant seu auferri faciant ciuibus Romanis habentibus transitum cum mercimoniis/vel animalibus/vel bestiis/vel grascia/vel eorum aliquo aliquod pasagium/seu pedagium/vel portaragiũ/vel aliquod exigant vel exigi faciant aliquo modo ab eisdem sed ipsos & eorum nuncios cum merchantiis & animalibus & bestiis & grascia eorum transire permittant libere & sine aliquo impedimento seu contrarietate. Et si cõtrafecerint Senator teneatur proprio iuramento ad petitionem conquerentis vlla alia accusatione precedente illius seu illorum quibus contra formam presentis capituli factum fuerit procedere per inquisitionem cõtra illos qui contra presens statutum fecerint vel venire presumpserint sũmarie ꝙ incidant in penam.C.librarum ꝓuisinorum pro qualibet vice qua contrafecerint. Et nihilominus dãpnum lexo reserceat eius sacramẽto cum probatione vnius testis declarandum Additum est ꝙ cuicunqꝫ acceptum fuerit pedagium teneatur denunciare illum qui sibi accepit infra octo dies a die sibi accepti pedagii ad penam predictam.

₵DE EODEM. Cap.lxviii.

NVlla ciuitas/castrum/vel cõmunitas de vrbis districtu pedagium accipiat alicui Romano ciui qui ad vrbem duceret vel duci faceret aliquam grasciam de bestiis nec impediat nec impediri faciat. Et qui transfecerit soluat pro pena Centum libras prouisinoꝝ ꝓ qualibet vice & plus arbitrio Senatoris cum consilio & assensu dominoꝝ Conseruatorum Camere vrbis. Et nihilominus ablata in duplum restituat.

₵DE EODEM. Cap.lxix.

NVlla persona audeat per se vel alium accipere vel auferre aliquod pedagium siue passagium ab illis que venerint cum mercanciis siue per terram siue per mare/sed libere venire permittantur per terrã

& per mare per flumen secure nullo pedagio eis oblata. Et qui contra fecerint puniantur in Centum lib. proui. Camere quotiens cōtrafacere presumpserit. Et nihilominus restituat quod accepit in duplum. Et de valore rei ablate stetur sacramento illius cui res fuerit ablata Saluo iure de Centum quatuor pro iure dohane vrbis cum magnum dampnum oriatur si libere grascia non potest portari ad vrbem. Et hec teneatur obseruare Senator proprio iuramento.

DE EODEM. Cap. lxx.

NVlli Ciui Romano vel eius vasallis liceat ab aliquo exigere vel extorquere aliquod pedagium seu pasaticum extra vrbē & eius districtum nisi quod dare debet pro vrbis dohana ad penam. C. lib. prouisi. Per hec tamen noluimus fieri preiudicium Romanis ciuibus qui ex antiqua consuetudine consueuerint pisces & aues habere de piscibus & auibus que deferuntur ad vrbem.

DE BARACTARIA NON FACIENDA NEC VENDENDA IN VRBE. Cap. lxxi.

NVlla baractaria fiat in vrbe ne vendat baractaria ipsa per aliquos officiales curie Capitolii nec sustineant Senator Marescalli & Camerarius ꝙ ipsa baractaria fiat in Palacio maiori in ponte sancti Petri nec in aliqua parte vrbis. Et si Senator & Camerarius vel alia quecūq̧ persona ipsam baractariam vendiderit seu aliter ordinauerit per directum vel per obliquum ꝙ baractaria ipsa concederet vel fieret soluant per quemlibet eorum nomine pene. C. libras prouisinorum. Et quicūq̧ ipsam emeret eandem penam soluere teneatur & baractariam nihilominus perdere debeat.

DE LVDENTIBVS AD TAXILLOS. Cap. lxxii.

NVllus audeat aliquo tempore ludere ad taxillos denarios aliquos de die vel de nocte & nullus aliquo tēpore mutuet alicui ludenti denarios aliquos vel pignora ad ipsum ludum & si mutuauerit perdat

pecuniam mutuatam & soluat ꝓ pena.x.sol.proui.Et quicũq; luserit ad taxillos contra formam presentium statutoꝝ vel luserit in ecclesiis seu ante ecclesiam seu reclaustrum ecclesie ad rigalectum vel ad aliquẽ ludum vbi pecunia perditur soluat pro pena Viginti solidos prouisinorum vice qualibet quã pecuniam Senator pro Camera vrbis auferri facere teneatur.Et qui eum accusauerit habeat medietatẽ pene predicte Repertus autem ludere in locis non prohibitis a vigilia natiuitatis dñi vsq; ad octauas inclusiue non puniatur Ad schacos autem & aleas quilibet possit ludere impune.

¶DE FRANGENTIBVS CANCELLVM. Cap.lxxiii.

FRangens Cancellum vel deinde extrahens feraturam soluat.x.lib. prouisinorum pro medietate parti & pro alia medietate camere vrbis applicandas.

¶Q.VINEE CVSTODIANTVR ET DE COLLIGENTIBVS VVAS. Cap.lxxiiii.

VInee custodiantur omni tempore tam plene q̃ vindemiate. Et si aliquis dederit dampnum in aliqua soluat decem libras proui.& dãpnum emendet pacienti pro qualibet vice. Et si colligerit ex dictis vineis vuas teneať soluere.xii.denarios per quẽlibet racemum vuarum Saluis priuilegiis vinearum & ortorum.Et nihilominus patarens siue prior possit vti priuilegio suo.

¶DE TRANSEVNTIBVS PER VINEAS ALIENAS SINE LICENTIA DOMINI. Cap.lxxv.

ITem ꝙ cancelli vineaꝝ debeant firmari & nullus vadat per vineas alienas sine licentia & mandato eius cuius sunt vinee & qui contra fecerit puniatur in.xx.solidis ꝓui.vice qualibet & massarius qui cõtra predicta venire temptauerit soluat penam duplam cum ipse sit iuratus in ipsa contrada & quicũq; ipsum vel illum sic euntem accusauerit habeat medietatem pene predicte & teneatur in secreto.

❡DE OCCIDENTIBVS BESTIAS ALIENAS. Cap.lxxvi.

SIquis occiderit aliquam bestiam grossam alicuius.s.bouem vaccã equum iumentum somarium bubalum vel hiis similia studiose sol uat Camere vrbis pro qualibet bestia nomine pene Centum solidos prouisinorum. Si vero bestiam minutam.s.capram castratum pecudẽ & hiis similia occiderit soluat pro pena.xl.solidos prouisinorum pro qualibet bestia & in omnibus supradictis casibus dampnum emendet pacienti & credatur simplici eius sacramento.

❡DE EODEM. Cap.lxxvii.

SI in tenimento alicuius ciuitatis castri vel ville siue loci de districtu vrbis aliqua bestia alicui ciui Romano fuerit interfecta vel excoriata per homines ipsius ciuitatis castri vel loci seu ville sufficiat probari per publicam famam & per sacramentum domini & pastoris & communem ipsius loci bestias predictas vel extimationem earum emendet per sacramentum domini declarandam.

❡Q.LICEAT OCCIDERE PORCVM DAMPNVM DANTEM. Cap.lxxviii.

CIuibus Romanis habentibus siluas & palearia & herbas vel spicas aut vineas in castris & casalibus liceat defendere dictas spicas siluas herbas & vineam & palearia ad dampnum facientibus etiam illis sine pena vbi porcum dãpnum dantem occidere & auferre liceat & de dãpno sacramento domini stetur taxatione iudicis precedente.

❡Q.EMENTES IVRA CAMERE NON POSSINT PORTARE ARMA. Cap.lxxix.

ITem ꝙ ementes aliqua iura spectantia ad Cameram vrbis vel eius officiales a dicta Camera cuiuscũq; rei nominis & conditionis existeret nullo modo pretextu emptionis predicte possunt arma portare nec alteri licentiam arma portandi concedere etiam si expressum &

actum esset in venditione seu contractu venditionis q possunt arma portare vel licentiam alteri portandi concedere. Et officiales qui concesserunt licentiam arma portandi incurrant in penam .xxv. librarum proui. pro quolibet & qualibet vice. Et ipsa cōcessio nō valeat ipso iure.

ℭ Q. MARESCALLI NON VALEANT LARGIRI LICENTIAM TENENDI TABERNAS APERTAS. Ca. lxxx.

Marescalli curie Capitolii non possunt alicui persone licentiam cōcedere tenendi tabernas apertas de nocte post tertium sonum campane nec alicui concedere licentiam arma portandi de ipsis vero tabernis apertis ipsis Marescallis tantum & [illegible] accusare vel denunciare. Et de hoc stetur relationi ipsorum vel notariorum eorum.

ℭ DE PETENTIBVS DEBITVM IAM SOLVTVM. Cap. lxxxi.

Qui sciēter pecierit debitum iam solutum in quinquaginta lib. proui. puniatur pro medietate parti accusanti & pro alia medietate Camere applicand. Et in totidem puniatur qui respondendo positionibus negauerit fuisse debitum satisfactum applicandis vt supra si probetur contrarium eius nisi intercesserit mutatio personarum.

ℭ DE LICENTIA PISCANDI. Cap. lxxxii.

Quilibet Ciuis Romanus & de eius districtu possit libere piscari in cursu fluminis & in mari & in aliis quibuscūq locis Vrbis & eius districtu & nullus impediat eos. Et qui aliquem impediret restituat quod abstulit & dāpnum resarceat. Et condēpnetur quotiēs cōtra fecerit in decem lib. proui. cōmuni Vrbis saluo iure cuiuslibet specialis persone ius habentis in predictis.

ℭ DE EODEM. Cap. lxxxiii.

Quilibet possit piscari in flumine Tyburtino libere quocūq tpe cum quocūq artificio sine cōditione aliqua. Et si aliquis nobilis molestaret aliquem ex ipsa causa puniatur in ducentis lib. prouis.

ℭDE PISCIBVS ET SELVAGINIS VENDENDIS IN QVALIBET PARTE VRBIS. Cap.lxxxiiii.

QVilibet possit vendere absolute in Vrbe & qualibet eius parte pisces palumbos & seluaginas & omnes aues & omnem Mercantiam & grasciam. Et nullus ab eo recipiat aliquid comestibile per mensem vel septimanam nec aliqua alia occasione Saluo tamen ꝙ de lapide in quo vendit pensionem soluere teneatur. Et qui contrafecerit condẽpnetur in. C. lib. prouisinorum.

ℭDE COCTIGIO PISCIVM. Cap.lxxxv.

ITem Statuimus & ordinamus ꝙ coctigium piscium & emptio de die & de nocte fieri possit vbicũq;. Non obstante quocũq; statuto in contrariũ disponẽte. In die autẽ sabbati nõ possit vendi nisi in foro.

ℭDE ELECTIS AD LVDENDVM IN TESTACIA AGONE NON LVDENTIBVS. Cap.lxxxvi.

ITem quocũq; fuerit electus ad ludendum in ludis agonis & testacie & recusauerit ludere & non luserit in ipsis ludis ꝙ non possit habere officium in vrbe vel eius districtu per quinq; annos nisi iustam causam habuerit. Si infirmitatis brige vel inimicitie capitalis vel propter senectutem a. xl. anno supra.

ℭDE CORRIGENTIBVS ET VERBERANTIBVS. FAMILIAM SVAM. Cap.lxxxvii.

POssit quilibet corrigere verberare familiam suam. s. pater filium & nepotem ex filio frater fratrem patruus vel auunculus nepotem & alios familiares quos retinent ad stipendia. Et si de hoc fiunt proposita querela non recipiatur per Senatorem & eius Iudices.

ℭDE INIMICATIS NON ADMITTENDIS AD ALIQVOD OFFICIVM. Cap.lxxxviii.

ITem statuimus & ordinamus ꝙ Senator teneatur proprio iuramento non admittere aliquem Romanum inimicatum ad officium aliquod propter quod posset arma portare.

DE DIFFIDATIS DE CONTEMPTU MANDATI. Cap.lxxxix.

DIffidatus vel condẽpnatus penaliter de contemptu mandati siue fuerit cõmunitas siue priuata persona Romana vel forensis non reaffidetur nec liberetur nisi prius soluat in Camera vrbis.x.lib.proui. per centenarium si petatur reaffidari infra annum a diffidationis tẽpore numerandum vel post annum quinq; lib.proui.pro quolibet centenario & concordet se cum parte cui diffidationis ius est quesitum.Et hoc locum habet anteq̃ fuerit preuẽtus a Camera vrbis per caualcatam vel per capturam Post preuentionem autem nõ reaffidetur nisi cum parte se concordauerit &.x.lib.proui.Camere soluerit pro quolibet centenario.diffidatus autem pro pace & securitate prestanda soluat quinq; lib. pro quolibet centẽnario siue infra annum siue post annum pace seu securitate prestita reaffidetur. Per hoc tamen non intelligatur in aliquo derogari statuto & priuilegio hactenus concesso dominis Conseruatoribus Camere vrbis de componendo cũ baronibus & forensibus vt videtur eisdem vt in dicto priuilegio plenius continetur. Hoc addito q; per habitantes in vrbe licet oriundi non fuerint de vrbe non possint cõponere de diffidationibus factis de eis de excessibus per eos cõmissis.

DE PELLIPARIIS. Cap.xc.

PElliparii teneantur proprio iuramento & iurent in mantellis variis & guarnacchys nouis non suere varos veteres nec in guarnacchys gularum & in guarnacchys misceantur vel suantur de coriis gaptorum & aliorum coriorum ad penam decem lib.prouisinorum pro quolibet vice qualibet qua contrafecerint.

DE EODEM. Cap.xci.

ITem q; in pellibus martorum nouis/nulla alia pellis/fagine/canis pesoli & alterius canis corium suatur nec immisceatur in eis/nec tingi possit ad eandem penam.

¶DE EODEM. Cap.xcii.

IN Pellibus & guarnacchys nouis vulpinis non suatur nec misceatur in eis aliquod corium de gatto vel de aliquo aliꝰ corio ad eandem penam.

¶DE EODEM. Cap.xciii.

ITem ꝙ in pellibus nouis agninis nō suantur pelles nec de pellibus edinis nec in profilibus a pede nec tingi possit. Et quilibet ipsorum pellipariorum teneatur artem suam facere pure & sine fraude & hoc capitulum obseruare. Et qui contrafecerit puniatur qualibet vice in decē lib. prouisinorum. Et quilibet dicte artis pelliparіorum teneatur ꝓprio iuramento accusare curie domini Senatoris omnes & singulos qui venerint contra hoc capitulum.

¶DE EODEM. Cap.xciiii.

NVllus mercator vel pelliparius vrbis det vel dare debeat sutoribus vel alicui persone pro vēditura pannorum seu pellium vltra quatuor denarios per qualibet libram. Et qui contrafecerit soluat pro pena Camere vrbis quinquaginta lib. prouisinorum.

¶DE MACELLARIIS. Cap.xcv.

NVllus macellarius vendet aliquas carnes pro aliis seu immisceat carnes malas cum bonis. Et teneatur dicere fideliter de qua bestia sint carnes si fuerit interrogatus. Nec vendat carnes forsumerias nec inflatas vel iudaicas. Et qui contrafecerit solual pro qualibet vice Centū solidos prouisinorum. Ad hoc statuantur duo boni homines secrete ꝓ quolibet fundico & macello per Senatorem qui predicant denunciet. Ad quorum denunciationem vel alicuius eorum procedi possit & debeat. Et habeant denunciantes medietatem pene. Et si Senator in hoc fuerit negligens puniatur in quinquaginta lib. prouisinorum.

¶ DE EODEM. Cap.xcvi.

NVllus macellarius audeat abboctare carnes aliquas nec tales carnes vendere quin dicat emptori cuiusmodi carnes sint si quesiuerit emptor. Et si contrafecerit soluat.xl. solidos prouisinorum quotiens contrafecerit pro quolibet membro predictorum. Et credatur quilibet accusatori fidedigno cũ sacramento Stetur tamen interpretationi curie si accusans fidedignus extiterit vel non. Et intelligatur macellario abboctasse si ad macellum suum repetta fuerit bestia inflata vel abboctata. Et q̄ circa predicta ponantur accusatores per dominum Senatorem.

¶ DE EODEM. Cap.xcvii.

NVllus macellarius teneat insimul mixtas carnes scroffinas cum porcis & maialibus pecudinas cum castratinis vel mortacinas cum aliis carnibus. Et qui contrafecerit soluat vice qualibet pro quolibet membro predictorum.xl.solidos prouisinorum. Et stetur sacramento accusatoris fidedigni vt in proximo capitulo continetur.

¶ DE EODEM. Cap.xcviii.

SEnator & eius iudices teneantur modis omnibus compellere macellarios soluere venditoribus precium bestiarum quas emerunt ab eis secundum conuentiones factas sumarie & de plano sine strepitu & figura iudicii sola reineritate inspecta. Et qui contra cõuentiones fecerit soluat pro pena.C.solidos prouisinorum. Et teneatur restituere venditoribus omnia dãpna que propterea passi sunt.

¶ DE EODEM. Cap.xcix.

QVilibet macellarius qui solitus exercere artem macellarie teneatur & debeat continue macellare & habere carnes salua semper sibi iusta excusatione. Et qui cõtrafecerit puniatur vice qualibet in.xx. solidis prouisinorum. Et credatur sacramento illorum seu vnius ex illis qui positi sunt super macellis.

¶DE EODEM. Cap.c.

ALicui persone merchatori non liceat vendere bestiam aliquā in campo torrecchiani iouis. Nec macellario vendere aliquā bestiā in campo predicto dicto die iouis. Et qui contrafecerit tam emptor q̄ venditor soluat vice qualibet.x.lib.proui. Cuius pene medietas sit Camere & alia sit accusantis. Et predicta oīa in hoc titulo posita bannianē publice in introitu Senatorum. Excepto die iouis sancto.

¶DE MENSVRIS ET TABERNIS. Cap.ci.

IN Qualibet parte vrbis fiat & currat vna mensura iuxta sacrisenatus ita ꝙ de musto salma sit.xxvi.cognitellaꝝ De vino vero currat per vrbem & sit.xxiiii.cognitellarum.

¶DE EODEM. Cap.cii.

NVllus tabernarius vendat ad aliam mensuram nisi ad sigillatam. Et qui contrafecerit soluat vice qualibet.xx.solidos prouisinoꝝ Cuius pene medietas sit Camere & alie medietates accusantis.

¶Q.TYBVRTINI TENEANT MENSVRAM ROMANAM. Cap.ciii.

QVod cōmune & homines de ciuitate Tyburtina habeant & habere debeant in vendendo granum ordeū vinum & in emendo victualia quecūqꝫ illam mensuram quam Romani ciues habent sub pena.C.lib.proui.Camere vrbis applicandarum. Et nihilominus ad eandem mensuram vendere & emere teneantur. Et pena ipsa totiens cōmittatur quotiens fuerit contrafactum.

¶Q.ROMANI ET FORENSES VTANTVR VNA RVBLITELLA. Cap.ciiii.

DIcimus & ordinamus ꝙ ad rublitellam senatus cum ferro in medio ferratam Romani & forenses de districtu Vrbis vendant

& ꝙ dicte rublitelle currant per vrbis districtum. Et idem dicimus de cognitellis & aliis mensuris & castrum quod contrafecerit.l.lib.prouisinorum soluat Ciuitas autem nomine pene.C.lib.prouisinorum soluere teneatur singularis vero persona in.l.sol.prouisinorum vice qualibet puniantur.

¶DE MENSVRA CALCARARIORVM. Cap.cv.

CAlcararii qui calcem vendunt ad rublitellam senatus vendere teneantur ad penam.C.solidos prouisinorum vice qualibet qua contrafecerint. Et idem intelligatur de vendentibus posolanam. Ordinantes vero vel facientes coniuratione vel monopulum contra presens statutum pena.C.lib.prouisinorum puniatur quilibet & qualibet vice de quo quilibet denunciaré & accusare possit cuius sacramento cum probatione vnius testis stetur.

¶Q.OMNES MENSVRE SIGILLENTVR SIGILLO SENATVS. Cap.cvi.

OMnes mensure tam rublitellarum ꝙ cognitellarum vini & olei quartaronum metretorum & generaliter omnium mensurarum cum quibus emitur & venditur signentur sigillo consueto Senatus. Pro qua assignature accipiatur quod consuetum est & plus vel minus & quis modus in hoc seruetur remaneat arbitrio dominorum conseruatoribus vrbis.

¶DE MARESCALLIS INQVIRERE DEBENTIBVS PER VRBEM. Cap.cvii.

STatuimus & ꝙ marescalli teneantur ad penam.x.lib.pui.quolibet mense ad minus semel perquirere per vrbem diligenter pro ponderibus & mensuris verum sint iuste vel non & mensuras iniustas quas inuenerint faciant portari ad Cameram Vrbis & penam in hoc sequēti capitulo contentam exigant a contrafaciente Applicandam ꝓ tertia parte dictis marescallis & pro partibus Camere vrbis.

❡DE PONDERIBVS CAMPSORVM ADIVSTANDIS. Cap.cviii.

SEnator teneatur omnes merchas campsorum pontichariorum & merchatorum vrbis facere adiustari & reduci ad vnam mensuram equalem. Et super equalitate eorum iusticiam faciendo ponantur per Senatorem & consilium tres campsores meliores & vtiliores quos habere poterunt & alios etiam prout videbitur Senatori & Conseruatoribus quorum vnius sit de cambio sancte Marie Rotūde vel de cābio platee sancti Petri & alius de cābio pontis Sācti Petri & sancti Adriani & sancti Angeli. Et ipsi campsores sic electi adiustent marchas ad vtiliorem & meliorem marchum quem inuenerint & videbunt pro melioramento vrbis. Ita tamen ꝙ omnes emant & vendant ad dictum pondus adiustatum saluo vsu statere de centū quatuor. Et eodē modo & forma Senator & Conseruatores infra mensem a die publicationis presentis statuti. Ad penam. C. librarum ꝓuisinorum faciant adiustari omnes staterias vrbis cum quibus emitur & venditur per quatuor homines in arte positos diuersarum regionum vrbis.

❡DE SIGNANTIBVS PONDERA. Cap.cix.

OMnes positi ad signandum pondera stateras bilantias vel bilancetias teneantur recipere pro signatura duos denarios & nō plus. Et predicta omnia fieri debeant bis omni anno ad penam. xx. solidos prouisinorum de qua pena medietas sit Camere & alia accusantis.

❡DE AVRIFICIBVS. Cap.cx.

NVllus aurifex laboret nec laborari faciat aurum ꝙ esset deterius auro demitate nec mictat seu micti faciat aliquod contrafactum in anulo aureo. Qui contrafecerit puniatur in. xl. sol. prouisi.

❡DE EODEM. Cap.cxi.

NVllus aurifex vel alia quecūq persona audeat debeat vel presumat deinceps laborare vel laborari facere per se vel aliū argentū

deterius siue minoris valoris q̃ de argento sterlini. Et q Senator & Cõseruatores vrbis eligant vnum expertum in arte & fidelem qui in qualibet re de argento laborato teneatur facere quoddam signum in quo sint impresse due littere. S.P. Et cum ipso signetur & signari debeat per ipsum sic electum totum argentum quod laborauerit de sterlino. Et debeat habere pro signatura pro quolibet scarali seu corrigia argenti & de quolibet nappo argenti de sterlino quatuor denarios tantum & nõ plus. Et si argentum nõ esset de sterlino sed melius q̃ de sterlino debeat signari cum quadam inpronta in qua sint tres littere scilicet. S.P.R. Et pro signatura accipiat tantũdẽ. Et qui contrafecerit soluat vice qualibet nomine pene. x. lib. prouisinorum applicandas pro medietate Camere vrbis & pro alia medietate accusatori. Et si aliter vel aliud argẽto signauerit q̃ vt dictum est vel contrafecerit in predictis soluat vice qualibet dictam penam. x. lib. prouisi. diuidendarum vt dictum est. Et de predictis quilibet possit accusare & possit per inquisitionem procedi.

¶DE CAMPSORIBVS ET MERCATORIBVS. Cap. cxii.

NVllus campsor siue merchator vendat aurum laboratum quod sit deterius auro demitare. Et qui contrafecerit puniatur in decem lib. prouisinorum vice qualibet.

¶DE EODEM. Cap. cxiii.

OMnes merchatores vrbis & quilibet alii teneãtur recipere omnes alias monetas que cõmuniter currunt & expenduntur per vrbẽ ad illum valorem secundũ quem ille monete valent & qui contrafecerit in. C. solidos prouisinorũ Camere Vrbis vice qualibet puniatur.

¶DE EODEM. Cap. cxiiii.

NVllus exfloret vel exflorari faciat aliquam monetam. Et qui cõtrafecerit soluat Camere. l. lib. prouisinorum & si scolaris fuerit magister eius teneatur ad dictam penam. Et teneatur Senator singulis mensibus fieri facere inquisitionẽ per cãbium de predictis & accusator

qui hoc probauerit medietatem pene a Camera habeat non obstante quecũq; statuto in hoc contrario.

¶DE EODEM. Cap.cxv.

IN qualibet regione Vrbis esse debeant duo boni & legales homines de arte campsorum merchatorum vel aurificum singulis sex mensibus deputandi in vrbe per Senatores & Cõseruatores Vrbis qui teneant pondus sententie florenorum ducatorum carlenorum & tornesorum quod pondus ĩfra.xv.dies a publicatione presentium statutorum Senator & Conseruatores predicti ad penam.l.lib.prouisi. faciant adequari & adiustari per quatuor merchatores campsores per eos eligendos. Ad quod pondus sic adiustatum & signatum recurratur quotiens fuerit contrauersia de florenis vtrum sint iusti ponderis vel non. Et illi floreni qui per eos vel eorum aliquem approbabuntur pro bonis & bone lige habeatur ꝓ bonis iusti ponderis & bone lige & approbatis ita ꝙ non possint ab aliquibus campsoribus merchatorum & quibuscũq; aliis recusari. Et quilibet campsor debeat talem florenum cambire qui cõtrafecerit Camere vrbis vice qualibet soluat.xl.solidos prouisinorum. Et non possit aliquis campsor retinere nisi vnam bilantia adiustatã & sigillatam cum tribus ponderibus tantũ vno de floreno alio de ducato siue de floreno Romano & de sigillato siue de carleno siue tornesso sub pena predicta vice qualibet imponenda quotiens quis repertus fuerit retinere vltra dictos pesones vel facere cõtra predicta. Et hoc capitulũ banniatur per vrbem post publicationem presentium statutorum. Cuius pene medietas sit Camere & alia medietas accusantis.

¶DE PATERENTIBVS VINEARVM. Cap.cxvi.

NVllus possit eligi in paterentem possessionum & vinearum nisi per omnes massarios quorum sunt possessiones & loca seu maiorẽ partem eorum & pro vno anno tantum. Quo casu eligere liceat debeatq; vineam & possessionem habere talis paterens in loco vbi eligit. Alias sua electio non valeat. Et ꝙ nullus clericus possit esse paterens Et hoc locum habeat in preteritis & futuris. Et qui fuerit in dicto officio ipso finito non possit eligi in eodem vel assumi per vnum annum.

ℭDE CASTELLANIS ROCCHARVM ET CASTRORVM ROMANI POPVLI. Cap.cxvii.

ITem custodes & castellani castroꝝ & roccharum populi Romani diligenter inquirant tenutas fructus & ꝓuentus ipsarum roccharũ. Et si inuenerint defraudatum & ablatum de predictis per sacramentũ debeant recuperare toto eorum posse. Et si non poterint debeant hoc denunciare & decernere dominis Senatori & Conseruatoribus. Et ipsi domini teneantur proprio iuramento deliberare & ordinare super hoc illud quod eis pro meliori statu reipublice videbitur expedire.

ℭDE RECIPIENTIBVS ACCOMANDITVM CONTRA ALIQVEM ROMANVM. Cap.cxviii.

NVlla persona vrbis vel de districtu vrbis audeat recipere aliquam accomanditiam vel defensionem alicuius possessionis contra aliquem Romanum dñm ipsius possessionis & si reciperet ipsam teneaẜ dimittere & renunciare infra.x.dies postq̃ ei denũciatũ fuerit per Curiã Senatoris vel per dños Cõseruatores. Et qui cõtrafecerit si fuerit de magnatibus vel de eoꝝ bastardis puniaẜ in mille lib. ꝓui. Camere vrbis: Si vero cauallaroctus in.C.lib.prouisi. Si vero pedes in.l.lib.proui.& teneaẜ restituere dãpnum cõquerenti. Et nihilominus accomanditiam dimittere. Et hoc intelligatur de preteritis presentibus & futuris.

ℭDE INTERFICIENTIBVS LVPOS. Cap.cxix.

CVm multa dãpna bestiaꝝ & hominum cõmittantur per lupos & alias malignas feras. Statuimus & ordinamus ꝙ quicũqꝫ per quã cũqꝫ viam aliquem lupum interfecerit habere debeat a Camera vrbis pro quolibet.x.solidos prouisi. Et hoc si in vrbe fuerit. Si autem extra vrbem habeat a Camera vrbis quinqꝫ solidos prouisinorum.

ℭQ. MARESCALLI NON CAPIANT ALIQVEM POST TERTIVM SONVM CAMPANE. Cap.cxx.

MAreſcalli & officiales domini Senatoris non capiant nec capi faciant aliquem post tertium sonum campane nisi esset homicida

latro publicus vel persona infamis diffidatus condépnatus Repertum autem quécunq; infragranti crimine per marescallum liceat ipsi marescallo tunc talem capere & captum ducere ad capitoliū sine pena.

¶DE IMPEDIENTIBVS ARGASTAROLOS. Cap.cxxi.

NVlla persona sine iusta causa prestet aliquod impedimentū alicui argastarolo per se vel per aliquā personam publice vel priuate in cidendo vel destruendo ligna siluas pantanos & stirpetes nec in porta inhibēdo seu vetādo homines incisores excoriatores & quoslibet alios operarios missos per ipsum argastarolū ad siluas pantanos & stirpetes per eos emptos. Et qui cōtrafecerit nisi ostendat aliter sibi de iure licere pro qualibet vice.xxv.lib.prouis.nomine pene soluat. Et de hiis stetur sacramento illius qui esset impeditus cū sacramēto vnius incisoris vel operarii vel alterius testis ꝓuiso tamē ꝙ si dent pdicti dāpnū in possessionibus alienis teneanť penam predictā soluere & dāpnum emendare.

¶Q.HABITATORIBVS VRBIS NON LICEAT IVRARE VASSALLAGIVM. Cap.cxxii.

STatuimus & ordinamus ꝙ non liceat alicui vassallo vrbis habitatori rocchарū vel castroꝝ vrbis iurare vassallagium alicui magnati vrbis nec arma alicuius magnatis pingere seu pingi facere in domo sua posita in quacūq; roccha vrbis. Et si aliquis dictoꝝ vassallorū fecerit alicui magnati vrbis sacramentū fidelitatis seu vassallagii vel pingeret seu pingi faceret arma alicuius magnatis in domo sua vt dictum est studeat statim reuocare & renunciare dictum fidelitatis seu vassallagii iuramentum & dicta arma dispignere & eleuari facere de loco vbi apparet infra.xv.dies a die iuramenti seu picture predicte sub pena oīum bonorum eius qui contrafecerit & predicta non obseruauerit.

¶DE PROICIENTIBVS CVM ARCV AD FENESTRAS VITREAS. Cap.cxxiii.

STatuimus ꝙ nullus homo debeat proicere cum arcu balista vel lapide vbi sunt fenestre in ecclesia sancte Marie de capitolio & in

omnibus ecclesiis. Et qui contrafecerit soluat. C. solidos prouisinorum. Et hoc capitulum banniatur.

¶DE IVDEIS EXERCENTIBVS VSVRAS. Cap.cxxiiii.

IVdei quoque masculi & femine qui fuerint probati exercere vsuras in vrbe soluant pro pena. xxv. libr. prouisinorum per quamlibet quotiens fuerit contrafactum. Et hoc banniatur.

¶DE RONCINARIIS ET ASINARIIS. Cap.cxxv.

NVllus roncinarius seu asinarius vel iumentarius quando vadit pro ferendo fenum vel paleas possit facere paleaticium. Et si fuerit dictum palearitium sit domini cui portetur vel emendent fenum siue paleam quod possit sua auctoritate auferre sine pena.

¶DE DEGVASTANTIBVS ARMATVRAS ET PICTVRAS. Cap.cxxvi.

NVllus audeat de die vel de nocte picturas vel armaturas factas in domibus Iouiis seu in claustris alienis vituperare & distiguere vel aliquo modo deguastare & qui contrafecerit si de die Centum solidos proui. si de nocte. x. lib. proui. soluat.

¶DE MERCHATORIBVS ET FERRARIIS NON DEBENTIBVS TENERE APOTECAS APERTAS. Cap.cxxvii.

NVllus merchator teneat apotecham apertam vel vendat suas merces in diebus dominicis in festiuitatibus apostolorum quatuor festiuitatibus Marie virginis, exceptis diebus infra scriptis in quibus possint eas retinere apertas. S. in die dominico palmarum in festo assumptionis sancte Marie de mense Augusti In festo Sancti spiritus In ascensione domini In festo sancti Petri ad vincula & tempore generalium Indulgentiarum vrbis & saluo quod apotecha in quibus habitant continue

possint tenere apertas. Et qui contrafecerit soluat pro vno. xx. solidos prouisinorum. Et qui accusauerit delinquētem in predictis habeat me dietatem pene Saluo ꝙ quilibet pro infirmis & messoribus tempore messium possint vendere omnia necessaria pro dictis infirmis & messoribus & que sint necessaria funeri defunctorum. Et idem intelligatur in marescallis & ferrariis pro necessitatibus bestiarum.

¶DE MERCATORIBVS PANNORVM VETERVM. Cap. cxxviii.

NVllus merchator veterum pannorum de vrbe portica emat pannos tunicas & mantellos capellos & tabarros ab aliqua persona infame sine presentia duorum hominum qui non sint de arte & qui cognoscant venditorem & emptorem. Et qui contrafecerit restituat rem quā emit & perdat pretium & soluat pretium duplum pretii Camere vrbis. Et grauius puniatur arbitrio Senatoris secundum qualitatem delicti. Et idem intelligatur de scaialibus de argento laboratis & aliis rebus laboratis de argento & auro.

¶DE IOCVLATORIBVS ET VILLARIIS. Cap. cxxix.

NVllus det alicui iustrioni vel ioculatorio seu alicui curiali venienti ad aliquam militiam cum litteris vltra. x. solidos prouisinorum. Si vero ad nuptias non det vltra quinq; solidos ꝓuisinorum Cōtrafaciens puniatur in decem libris prouisinorum.

¶DE PISCATORIBVS. Cap. cxxx.

NVllus piscator audeat piscari vel piscari facere in plagiis regionis arenule videlicet sancte Seuerie & Pauli sine voluntate licentia & mandato sindici rectorum dicte communitatis. Et qui contrafecerit puniatur qualibet vice. xxv. libr. prouisinorum & hoc preconisetur per vrbem ad requisitionem domini & sindicarum.

❡DE MOLLENDINARIIS ET QVIBVS DIEBVS MACINENT. Cap.cxxxi.

MOllendinarii vrbis non macinent diebus sanctis dominicis festiuitatibus apostolorum & quatuor festiuitatibus principalibus beate Marie virginis. Et si quis contrafecerit soluat decem solidos pro uisinorum Camere. Et curia de hiis stet sacramento cuiuslibet denunciantis cuius tertia pars sit dicte pene prouiso ꝙ possint facere de mãdato domini Senatoris dominorum Conseruatorum & aliter non.

❡DE SVTORIBVS. Cap.cxxxii.

SI aliquis sutor denunciatus vel accusatus esse reciperit prouẽditura pannorum vltra quatuor denarios per libram quamlibet soluat decem libras prouisinorum si fuerit per publicam famam.

❡DE BANDITORIBVS. Cap.cxxxiii.

OMnes banditores vrbis bandiant in quatriuiis vrbis secundum antiquam consuetudinem & nihil accipiant nec accipere debeat ciui Romano vel forensi pro banditura alicuius rei nisi tantummodo quatuor solidos a Romano & sex solidos prouisinoꝝ a forensi ꝑ vectura equi. Et si darentur sibi equi nihil recipiant cum sint prebendati a cõmuni vrbis. Ad penã .xx. solidos proui. cuius pene medietas sit accusantis saluo Camere. Et quilibet bannitor cui aliquod bãnimentũ fieri cõmitteretꝰ possit debeat dictũ bãnimentum facere per se vel per alium ex ipsis bãnitoribus & ꝙ ex hoc non intelligatꝰ ea per substitutũ seruire sed per se ipsum cui esset cõmissum & nõ intelligatꝰ per substitutum ꝙ loco legitime ĩpediti bãnitoris alius exerceret officiũ illius sic impediti quo ad dictũ officiũ Pro bãnimẽto vero ꝙ fieret in capitolio vel scalis Capitolii ad petitionẽ cuiuscũqꝫ nil recipiatꝰ per eas ad penã predictã.

❡DE SANDALARIIS. Cap.cxxxiiii.

NVllus sandalarus incidat nec incidi faciat aliquod lignum iuxta flumen exceptis illis lignis que dederint impedimentũ in viagio

& adtrahendum philorciariam que ligna impedietia liceat incidere & nō portare. Et si contrafecerint puniantur qualibet vice in.xl.sol. pui. cōmuni vrbis & emendet dāpnū sacramento pacientis taxationi iudicis precedente Cuius pene medietas sit accusantis & alia pro Camera.

DE CVRRIBVS ET CARRECTIS. Cap.cxxxv.

NVllus currus oneratus carrecta onerata vel sine onere cum bubalis vel bobus vel equis transeat per aliquem pontem de vrbe & etiam supra flumen Tyburtinum salua ponte māmulo. Et nulla petra molaria deferatur sine trallione. Et qui contrafecerit puniat in.C.soli. prouisinorum pro prima vice pro secūda perdat carettam vel curram vel petras molarias de quibus quilibet denūciare & accusare possit cui cum probatione vnus testis stetur.

DE VENDENTIBVS INCENSVM FALSVM.Ca.cxxxvi.

NEmo faciat nec facere debeat incensum falsum siue cōtrafactum nec vendat nec vēdi faciat ipsum in sua apotheca nec in ecclesiis seu aliis locis vrbis. Ad penam.x.lib.prouisinoꝝ Cuius pene medietas Camere applicetur & alia accusanti. Et marescallo inquirenti & inuenienti & deferenti. Et marescalli & alii officiales teneant predicta inquirere & culpabiles accusare seu deferre proprio iuramento.

DE SPETIARIIS. Cap.cxxxvii.

NVllus spetiarius vel eius discipulus seu aliquis alter laboraret de cera vel faceret duplerios cere mittat seu ponat & mitti seu poni faciat vltra vnam vnciam & dimidiam de papiro assumpto per librā cere. Et in faculis tantum dimidiam vnciam per libram cere. Et si facerent duplerios vel faculas de cera veteri ꝙ ex parte superiori valet in capite facule vel duplense dimittatur per tres vntias de cera veteri discoperta & per duas in facula ita ꝙ possit clare discerni cera vetula que est intus ad penam.xx.solidos proui pro qualibet vice qua contrafecerit & quolibet predictorum & quolibet duplerio seu facula Cuius pene medietas sit Camere & alia medietas accusantis.

DE BARBITONSORIBVS. Cap.cxxxviii.

NVllus barbitonsor seu minutor saguinis hominũ tenere debeat ante domum siue alium locum publicum saguinẽ quẽ minuerit Et qui contrafecerit soluat qualibet vice.xl.solidos prouisinoꝝ Cuius pene medietas sit Camere & alia medietas marescalloꝝ vt bene inquiratur de predictis.

DE TRAHENTIBVS SAL DE CAMPIS SALINE. Cap.cxxxix.

NVllus forensis vel Romanus extrahat sal de campis saline vel eorum aliquo seu extra cõfines campi salinatiorum sine speciali apodissa vtriusq; Camere. Et qui contrafecerit perdat sal & bestiam. Et nihilominus soluat Camere vrbis nomine pene.xxv.libras prouisi. Et in his habeatur pro plena probatione relatio castellani vt vnius de custodibus saline tantum. Et hoc locum habeat in illis qui recto tramite deferunt sal ad rippas fluminis sicut consuetum est cum curribus & animalibus.

DE RETINENTIBVS PORCVM AD MANVM. Ca.cxl.

QVicũq; Ciuis Romanus retinuerit aliquem porcum ad manũ siue nutriat ꝙ retineat ipsum porcũ & retinere debeat reclusum sic ꝙ per vrbem non vadat. Et qui contrafecerit soluat nomine pene ꝑ quolibet porco.x.soli.proui. Cuius pene medietas sit accusantis & alia Camere. Et hoc publice banniatur per vrbem.

DE VENATORIBVS ET AVCELLATORIBVS. Ca.cxli.

NVllus venator seu aucellator ciuis Romanus nec quilibet alter audeat nec ire debeat venatum siue aucellatum per vineas alienas cum canibus & sine canibus. Et qui contrafecerit puniatur in.xl.solidos ꝓui. Et de predictis quilibet possit accusare. Et de dicta pena medietas sit accusantis & alia sit Camere. Et banniatur per vrbem.

DE NOTARIIS MALEFICIORVM NON DEBENTIBVS COGERE ALIQVEM AD RECOLLIGENDVM ABSOLVTIONEM. Cap.cxlii.

NOtarius maleficiorum non cogat nec cogere debeat aliquem ad recolligẽdum aliquam ſcripturam actorum vel abſolutionis vel ſententiam aliam niſi pars eam voluntarie recolligeret. Et ſi contrafecerit perdat officium.

DE VENDENTIBVS MVSTVM IVDEIS. Cap.cxliii.

NEmo vendat nec vendere debeat alicui iudeo muſtum tempore vindemiarum niſi ipſi iudei vel ipſe iudeus totam vaſcatã emerit cum a moſtatura & torcitura. Et ꝙ ipſi iudei teneanť emere totũ ipſum muſtũ cũ a moſtatura & torcitura. Et qui contrafecerit tam in emẽdo q̃ in vendẽdo ſoluat nomine pene.x.lib.proui. ꝓ qualibet vice Cuius pene medietas ſit Camere & alia medietas ſit accuſantis Cum tamen predicta probentur per duos teſtes ydoneos.

DE LAPIDANTIBVS DE TVRRIBVS ET DOMIBVS TYBVRTINIS. Cap.cxliiii.

SI fuerit lapidatũ ſeu proiecti lapides de aliqua domo vel turri ciuitatis Tyburtine in aliqua rixa vel bactalia contra aliquem cõuicinũ autem inimicũ domui dicte domus vel turris aut cõtra quãcũꝗ aliam perſonam ꝙ teneatur dñs domus vel turris ad aliam penam ad quam tenentur Romani de duorum domibus vel turribus lapidaretur.

DE TENENTIBVS CANALE ET STILLICIDIVM. Cap.cxlv.

NVllus in tecto ſeu pariete nec etiã in aliquo alio loco habeat nec debeat habere nec teneat canale ſtillicidiũ ſeu ſtillicidia aliquod vel aliqua per quod ſiue per que aliqua currat vel cadat ad hoſtium in hoſtio ſiue ꝓpe hoſtiũ domus ſiue in ĩtroitu domus aliene. Et quicũꝗ

habeant vel habent ad pensionem illius vel illorum in cuius vel in quorum hostio domus caderet vel prope hostium teneatur & debeat eleuare ad penam.x.lib.proui. Cuius pene medietas sit accusantis & alia sit Camere. Et possit quilibet accusare. Et nihilominus debeat dictum canale siue stillicidium eleuare. Et Senator teneatur vinculo sacramenti predicta fieri facere cum effectu ad petitionem domini domus qui offenderetur in predictis ad penam.xxv.lib.proui. Et predicta locum habeat in preteritis presentibus & futuris non obstante aliquo capitulo supra vel infra posito.

¶DE FACIENTIBVS LIGNA IN SILVA ALIENA. Cap.cxlvi.

QVicunque inuenerit aliquem in silua sua seu pantano a se possesso etiam si de possessione esset questio faciente ligna possit ei auferre securim vel aliud ferramentum cum quo fecerit ligna & fines. Idem facere liceat colono seu conductori etiam laboratori vsufario vel vsufructuario predictarum rerum.

¶DE MOLENDINARIIS. Cap.cxlvii.

SEnator proprio iuramento & iudices palatini teneantur ad petitionem conquerentis cogere molendinarios ad reddendum bonam mensuram & bonam formam sine malitia de frumento. Et quod macinare teneantur infra quatuor dies a die grani eis assignati sub pena.xl.soli. proui. Camere applicandorum. Et de dampno seu substractione frumenti stetur sacramento conquerentis dampnum passi taxatione iudicis precedente hac consideratione habita quod pro singulis sex scorsis grani molendinario vel eius famulo assignato dominus farine teneatur recipere & debeat sex scorsos farine de flore & vnum scorsum de infrasceta & duos scorsos de semula. Si vero dictus molendinarius infra terminum sibi datum per iudicem non restituerit & de dampno satisfecerit domino vt dictum est soluat duplum Camere vrbis Dum tamen de predictis exponatur querela infra tres menses tantum a die assignationis dicti grani computandos. Et quod ad omnia predicta teneatur molendinarius qui tenet molendino seu molendinaris famulos. Et ad petitionem cuiuscunque

teneaꝫ macinare. Quod facere si renunciauerit soluat pro pena.xl.sol. pui.vice qualibet.Et predicta inuiolabiliter obseruenꝫ non obstātibus aliquibus cōsuetudinibus vel priuilegiis que incontrarium se haberēt.

❡DE CORIIS ET BESTIIS NON EMENDIS A PASTORIBVS SIVE DOMINO. Cap.cxlvii.

NVllus emat corium bubalinū iumenti vel aliud coriū vel bestiā vnam a vacchario vel pastore vel ab aliqua persona sine mādato dñi cuius est.Qui contrafecerit soluat.C.sol.proui.& reddat corium illi cuius fuit & reddat bestiā vel emendationē bestiarū.Et nullus emat de dictis coriis nec aliquam bestiam ab aliqua persona male fame sine presentia dominorum hominum qui sint de eorum arte & qui cognoscāt venditorem.Et si contrafecerit emptor restituat rem quam emit & perdat precium & soluat tantūdem Camere vrbis.

❡DE PASTORIBVS VENDENTIBVS CORIVM. Cap.cxlix.

SIquis pastor vrbis inuentus fuerit cum aliquo corio bubali iumēti bouis vel facce qui nō ostenderit cuius sit dictum corium puniaꝫ in decem libris prouī.Et si penā non solueret infra quindecim dies.a die quo in fortiā puenerit.frustigeꝫ per vrbē & retineaꝫ per quindecim dies ad petitionē videlicet cuius fuerit si reperiri contigerit quibus elapsis & aliquo cuius fuerit non cōparente ad penam dicte Camere nō teneaꝫ.

❡DE VACCINARIIS. Cap.cl.

QVilibet vaccinarius possit emere coria in omni loco de die vel de nocte coram duobus vel tribus testibus. Et qui cōtrafecerit soluat cōmuni vrbis.xl.solidos prouisinorum.Et non emat ab aliquo pastore sine licentia domini cuius est sub pena.C.soli. prouisinorum nec ipse vaccinarius possit vnum corium vendere vel solum corii vel coraminis pro alio corio vel solo alterius corii seu coraminis sub penā predicta.

¶DE HABENTIBVS FAMVLOS SIBI SERVIRE NOLENTES. Cap.cli.

LIceat Romanis ciuibus capere personaliter pastorem scutiferum casengum sergentē feminā pedisechani si a seruitio aufugerit ante tempus completi seruitii de quo conuenerat cū patrono dūmodo sibi de suo stipendio satisfaciat.Et ducere sine pro clamatione aut in quacūq; parte ipsum inuenerit & ducere ipsum ad domum dñi sine impedimento ipsius vt ad seruitiū ipsius veniat & faciat eum vel eam venire sine lesione aliqua.Et si abstulerit dño suo aliquid ꝙ curia faciat sibi restituere dictas res ablatas anteq̄ dimittat ipsum. Idem intelligatur de scutifero marcennario qui stat ad vnum panem & vinū cum dño.Et si de hiis fuerit facta accusatio vel denunciatiō curia non audiat eum.

¶DE CORIIS PILOSIS EXTRAHENDIS DE VRBE. Cap.clii.

¶Coria pilosa possint portare extra vrbem soluta dohana.

¶DE IMMVNDICIA NON PROICIENDA AD PORTAM SECTIGNIANAM NEC IN AGONE. Cap.cliii.

NVllus vel nulla proici faciat aliquam īmundiciā seu aliquā turpitudinem vel sosusurā ad portā sectinianā seu retro muros ipsius porte.Cum per ipsam viā omni tēpore Romani masculi & femine ad sanctū Petrum vadunt & ipsa via semper appellet via sancta.Qui cōtrafecerit soluat.x.soli.proui.camere vrbis.Et ponanť aliqui qui denūcient facientes contra predictā.Et idem per omnia in agone de qua pena medietatē habeat camera vrbis & alia sit accusantis de quibus quēlibet liceat accusare.Et Possit per inquisitionem procedi.

¶DE COMMVNITATIBVS DEBENTIBVS APTARE STRATAS ET VIAS. Cap.cliiii.

COmmunia & homines castrorum villaꝝ & burgoꝝ & de districtu vrbis teneantur ad penam.C.solidos prouisinoꝝ actare vias

publicas & ſtratas. Ad hoc vt euntes & reddeũtes poſſint ſecure & ſine periculo ire redire & venire. Et hoc teneatur Senator fieri facere in principio officii ipſius domini Senatoris infra decem dies ſub pena viginti quinq; librarum prouiſinorum.

DE REMVNDANDO CARBONARIVM PORTE SEPTIGNIANE. Cap.cl.

CVm aliqua puluiana per portam ſeptigniana decurrens repleat vias vſq; ad eccleſiã ſancti Iacobi ſtatuimus q̃ & remundetur carbonariũ q̃ eſt iuxta muros dicte porte totaliter vt exinde aqua cõgregata & cõgreganda decurrat ad tibrim & ſemper teneatur in eodem ſtatu ne repleatur. Et hoc fiat per adiacentes dictorum locorum. Et q̃ Senator de predictis inquirat & per dictos adiacẽtes predicta fieri facere teneatur. Ad penam vigintiquinq; lib. proui. ſi negligens fuerit in predictis.

DE PROHICIENTIBVS IMMVNDITIAS IN VIIS PVBLICIS. Cap.clvi.

NEmo proiciat mortulatã ſeu cõciaturã coraminis ſeu aliã ĩmundiciã ſeu proici faciat in aliqua platea ſeu via pulica vrbis niſi in flumine tantũ cum aerem inficiat & cõturbet. Et qui cõtrafecerit puniatur in. xx. ſolidos pui. Et nulla perſona proiciat ſcabiũ vel aliã ĩmundiciã aut ſolo ſeu caſaleno alterius. Et qui contrafecerit ſoluat qualibet vice. xx. ſoli. proui. Et hoc capitulũ bãniatur de qua pena medietas ſit Camere & alia accuſantis. Et nullus macellarius vel alia pſona piciat ſanguinẽ vel viſcere animaliũ vel ipſa animalia mortua vel aliã turpitudinẽ in aliqua platea vel alia via publica ſub pena. xl. ſol. proui. niſi in flumine vt ſupra dictum eſt proiciat quo caſu ad penã nõ teneatur. Et q̃ de predictis quilibet poſſit accuſare & medietatẽ dicte pene habeat.

DE IMMVNDICIA NON PROICIENDA IN AGONE. Cap.clvii.

DE cetero nullus audeat proicere in cãpo agonis fimũ vel aliquã putredinem qui contrafecerit teneatur ſoluere pro qualibet vice

x.solidos prouisi. Et fiant accusatori celati cui iurent predicta fideliter facere habeantque medietatem pene & alia medietas applicetur Camere vrbis. Et predicta banniantur Addito quod in mundicia que ibi est eleuet expensis adiacentium. Et siquis occupauerit aliquid de dicto loco cõmuni cogatur omnibus modis ad voluntatem Senatoris restituere & in pristino statu redimere Occupatũ autẽ intelligatur quicquid est actũ vltra gripcas antiquas. Et qui cõtrafecerit soluat quinquaginta lib. pui. pro pena nec aliquis in dicto campo seminari faciat ad penã predictã.

DE EDIFICANTIBVS IN VIIS COMMVNIBVS ET PONTIBVS. Cap.clviii.

SEnator teneatur vinculo sacramenti ad penam.C.lib. pui.precise omni exceptione & dilatione remota cũ effectu expediri & exgombrari facere omnes vias publicas & pontes in vrbe & extra & siqua edificia vel opera hostia porticalia seu quecũque alia apparamenta facta sint & facta apparent in his viis & pontibus per quascũque personas cũ effectu omni exceptione & dilatione remota faciat tolli destrui & demoliri expensis illorum qui in predictis viis & pontibus edificauerint seu edificari fecerint. Et de dicta edificatione vel occupatione facta dictarum rerum & pontium per quem seu per quos predicta edificatio fuit stetur sacramento conquerentis de predictis seu denũciantis predicta cum pbatione publice fame. Et de hoc Senator inquirere teneatur.

DE IVDEIS DEBENTIBVS PORTARE TABARROS RVBEOS. Cap.clix.

IVdei super aliis vestimẽtalis tabarros rubeos portent Exceptis medicis expertis in theorica & practica medicine & actualiter exercẽtibus artem medecine in vrbe & in vrbe habitãtibus Approbandis per dominos Cõseruatores Iudee autem semper vadant indute guarnellis super aliis indumentis alias in sol.xl.vice qualibet puniant. Et iudeus vel iudea qui ausus fuerit in die dominico publice & in festiuitatibus beate Marie virginis laborare quã penam Senator auferre teneatur/& hoc banniri faciat & accusator habeat medietatem pene predicte.

¶Q. MARESCALLI NON COGANT IVDEOS AD SOLVENDVM SIBI ALIQVID. Cap.clx.

ITem ꝙ marescalli curie Capitolii non possint nec debeant cogere nec cogi facere per se vel alium eoꝝ nominibus & pro eis aliquem iudeum vel iudeam ad soluendum aliquam pecunie quantitatem eis nec alicui ipsorum marescalloꝝ quacūq; occasione titulo sine causa ad penā decem flor. auri pro quolibet eoꝝ & vice qualibet de eoꝝ salario retinendoꝝ per Camerarium Camere vrbis/nisi in casibus per statutū vrbis permissis vel ex cōmissione Senatoris vel iudicium.

¶DE IVDEIS NON COGENDIS PER CONSVLES AD SOLVENDVM PER DVPLERIVM BEATE VIRGINIS. Cap.clxi.

ITem ꝙ Consules artium vrbis & quilibet ipsorum non audiant vel presumant aliquem iudeum vel iudeam cogere nec cogi facere ad soluendum aliquam quantitatem pecunie florenorum seu datā vel collectam ipsius consulibus seu eorum alteri pro festo assumptionis beate Marie virginis de mense Augusti nec aliquod aliud actum. Et si aliquis agere vel petere vellet contra ipsos iudeos vel iudeas ꝙ conueniant eos vel eas in curia Capitolii coram iudicibus palatinis. Et ꝙ nō possint ipsos iudeos & iudeas cogere in eorum curiis pro aliquibus rebus eorum ad penam decem flor. auri. pro quolibet eorum contrafaciente vice qualibet. Quā penam Senator debeat eis auferre & auferri facere & Camere vrbis applicare.

¶DE IVDEIS NON SEPELIENDIS NISI IN CAMPIS EORVM. Cap.clxii.

IVdei & pagani in vrbe & per stratas & plateas nullatenus sepeliant. Et si cōtrarium fieret per aliquam penam quingentorum lib. pui. incurrat & corpus eximiare teneantur liceat tamen sepelire eos in eorū campo per eos empto iuxta factum Francisci de regione transtiberim vbi est eorum sepultura cōmunis & in aliis cimiteriis consuetis.

DE BARONIBVS IVRARE DEBENTIBVS SEQVIMENTA ROMANI POPVLI. Cap. clxiii.

OMnes de vtraq; domo Vrsinorum & Columpnensium & oēs de domo anibaldoꝝ/& oēs de domo dñi oddonis de sancto Eustachio & oēs de domo dñi Petri de ginasano & oēs de domo Albertinoꝝ & dñi Petri romani & oēs de domo Sabellēsium/& de domo de Comite/& oēs de domo Coppocinoꝝ/& dñs Petrus Gaitanus & eius filii & alii secundum ꝙ in Camera inueniuntur teneantur iurare in cōsilio generali coram Senatore/non receptare aliquos diffidatos homicidas/fallutos/falsarios/exbannitos aut infames personas in domibus seu fortelliciis eorum & curare & facere ꝙ nullo modo dictē persoñe seu criminose inueniantur seu appareant in dictis domibus seu fortelliciis eoꝝ seu in castris eoꝝ. Et nihilominus satis dare in Camera vrbis ad penam mille marcharum argenti saluo ꝙ Senator possit ipsam penam moderare secundum qualitatem personarum ꝙ non faciant contra predicta. Et si contra predicta vel aliquod predictorum factum fuerit ante sacramentum vel post/puniatur contrafaciens in pena supra dicta. Et Senator de predictis singulis tribus mensibus valeat facere generalem inquisitionem quod si non fecerit soluat de suo salario vice qualibet ducentas libras prouisinorum Possint tamen predicta adimplere per procuratores per eos specialiter constitutos.

Q. DIFFIDATI A TEMPORE PRIME MISERICORDIE HABEANTVR PRO REAFFIDATIS A CAMERA. Cap. clxiiii.

APprobamus extendimus & interpretamur declarationem factam per Franciscum de barotellis super priuilegio misericordie quo cauetur ꝙ diffidati ꝓ malliis a tempore prime misericordie facte tempore dñi Mathei de filiis vrsi & Petri agabiti de Colūna & abīde citra vsq; ad tempus misericordie seu indulgentie facte tempore tribunatus domini Nicolai Laurentii habeantur pro reaffidatis quantum ad Cameram saluo in homicidiis furto falsitate pace fracta Verūtamen pars pro suo iure agat ciuiliter breui via vt in criminali. Non obstante lege consuetudine vel statuto incontrarium loquentibus.

¶DE FACIENTIBVS SAL PER SEIPSOS SINE LICENTIA CAMERE. Cap.clxv.

NVllus Romanus vel de eius districtu audeat facere sal per se vel per alium per directum vel per obliquum extra vrbis districtum seu extra loca in quibus sal fieri consueuit. Qui contrafecerit in dāpnū & preiudicium camere vrbis capitaliter puniatur & eius bona camere applicentur & Senator possit & debeat inquirere diligenter.

¶DE DAMPNIS DATIS. Cap.clxvi.

SI bestie alicuius seu ab aliquo custodite dāpnū dederint in bladis terris canapinis pratis vel vineis alienis vel alicuius soluat dominus bestiaꝝ inferius declarataꝝ & emendet dāpnum inferius declarādum. Et si ibi inuenta fuerint per dn̄m rei vel quēcūq; alium pro eo ꝙ sit licitum illi qui inuenerit ipsas bestias capere & retinere eas donec dn̄s bestiaꝝ vel alius pro eo soluat eidem quolibet iumento boue vacca asino vel alia bestia grossa duos sol. prouisi. pro qualibet vero bestia minuta soluat denarios sex pro qualibet vice/& dāpnum emendet/dūmodo infra tres dies debeat dictas bestias scribi facere in Camera vrbis Exceptis baronibus & eorum filiis legitimis & spuriis vel bastardis/quibus nullo modo liceat restare capere vel retinere que pene duplicentur de nocte/& earum medietas sit Camere vrbis & alia medietas sit partis. Et quod dictum est de pratis intelligatur a medio mēsis Martii vsq; quo ibi fenum est falciatum & fuerit ibi fenum. Et de vineis a Kal. mensis Martiis vsq; quo vindemiatur & vindemiatum fuerit Addito ꝙ si dn̄s eum effectu dederit ydonea pignora dn̄o dicte rei in qua dāpnum est pro omnibus supradictis penis soluendum & dāpno emendando/ꝙ restituantur bestie/Vel ꝙ teneat vnam vel plures de dictis bestiis vsq; ad satisfactionem oīum predictoꝝ & reliquas bestias restituat dn̄o/ꝙ si restituere noluerit vt dictum est/teneatur dn̄o bestiarū emendare oīa dāpna bestiaꝝ que incurrisset ex retentione prefata. Si vero dicte bestie intrauerint terram alienam sedatam vel laboratam & non seminatam vel bladatam/sine voluntate dn̄i dicte terre soluat dn̄s bestiarum pro qualibet bestia minuta. S. pecude/tres denarios & pro porco quatuor

denarios & pro qualibet bestia armenticia sex denarios pro medietate Camere & pro alia medietate parti lexe. Et in omni casu supradictorum excessum passo dápnum emendet. Et si passus dápnum & suis familiaris iurauerit se inuenisse bestias in ipso dño stetur dicto suo & vnius testis etiam fratris vel familiaris dampnum passi. Et cuiusq; sint bestie que dápnum dederint sufficiat probare per duos testes dicẽtes in causa sciẽtie q ille eas possidebat pro suis vel vtebatur vt suis/vel q erant marchate mercho eius. Et quot erant dicte bestie & de quãtitate dápni vsq; in. xl. sol. credatur sacramento pacientis taxatione iudicis precedẽte. Et abinde vero supra legitime probetur. Et eodem modo super retentione & restitutione dictarum bestiarum fiat probatio. Et semper presumatur bestias repertas dápnum dare/totum dampnum factum dedisse nisi per dñm bestiarum probetur q alique alie bestie alicuius dápnum dedissent.

DE EODEM. Cap. clxvii.

SI pecudes que ascendunt ad montaneam in vere/& descendunt ad partes vrbis in autupno/dum ascendũt & descendunt dápnũ alicui dederint/Nõ teneatur dñs pecudum ad aliquã penã Camere ad applicandam/sed satisfactionẽ dápni parti dápnificate tantũmodo teneatur. Et idem intelligatur quãdo bestie quecũq; fugerint de loco ad locũ propter brigam & de dápno probetur vt in capitulo proximo precedenti.

Q. SENATOR COGAT BARONES DAMPNVM DANTES AD FACIENDAM EMENDAM ET LICEAT DAMPNO PASSO DAMPNVM DANTEM PERCVTERE. Cap. clxviii.

SIquis habet terras seu tenutas iuxta castra seu tenutas nobiliũ Romanorum & passus fuerit aliquod dampnum a dño Castri seu tenute vel a vassallis eorum/q Senator proprio iuramento & sub pena mille librarum prouisi. teneatur facere emendari dápnum a predictis dñis castri seu tenute vel a vassallis eius/credendo de hoc proprio iuramẽto eius qui substitucrit dápnum taxatione iudicis precedente. Et si passus dápnum verberauerit acriter in dicta sua terra cũ saguinis effusione vel sine dãte

dãpnum puta pastorem vel alium/non teneatur ad penam dumtamen non occidat eum vel mẽbrum sibi abscindat seu faciem deturpet.

DE MOLENDINARIIS ET ORTVLANIS DAMPNVM DANTIBVS. Cap.clxix.

QVicũq; molẽdinarius Scarnator seu ortulanus vel sandalarius seu fullo siue canicator vel quicũq; alius de eoꝝ familia de molendinis terrineis/& vbicũq; positis per districtũ vrbis dãpnum dederit in vineis ortis seu quibuscunq; aliis rebus auferendo ligumina/poma vuas seu quascũq; alias res dictaꝝ vinearum & locoꝝ ꝑ qualibet vice puniat in tribus lib.proui.pro medietate Camere vrbis applicandis & pro alia medietate dãpnum pacienti & emendet dãpnum pacienti iuramento ipsius.Et quilibet possit ipsum denunciare/& credat iuramento denunciantis cum vno teste ydoneo & omni exceptione maiore non obstante aliquo alio capitulo supra vel infra posito. Si vero abstulerit palos veteres vel nouos seu cannas de aliqua vinea canneto vel aliquo alio loco puniat in.xxv.lib.proui.vice qualibet. Et si nõ soluerit infra decem dies a die late sentẽtie in cõparente/vel postq̃ in fortiã cõmunis peruenerit frustigetur foro publico existente. Et nihilominus dãpnum emendet pacienti eius sacramento declarandum de quo vnicuiq; liceat accusare a sententia vel diffidatione lata & facta super predictis oĩbus vel aliquo predictoꝝ ciuium appellari non possit. Et predicta locũ habeant in quocũq; ferante palos vel cannas de locis predictis.

DE CIVIBVS ROMANIS PORTANTIBVS PANNOS AD VRBEM. Cap.clxx.

ITem dicimus & ordinamus ꝙ quicunq; Ciuis Romanus portauerit ad vrbem tam pannos vltra montanos q̃ alios a monte senese citra soluat per salmam.xii.denarios in exitu saluo si venerit per mare a Monte alto applicando vsq; ad Terracenam tunc soluat ius ripatici de centum quatuor secundum ꝙ fuit alias consuetum & obseruatum.

¶DE MERCANTIA EXTRAHENDA ET PECVNIA SOLVENDA CAMERE. Cap.clxxi.

ITem siquis extraxerit de vrbe pannos alatii soluat per salmam in exitu sex puisinos. Si vero pannos veteres extraxerit soluat in exitu per libram vnum denarium.

¶Item quibus extrahens de vrbe vel eius districtu equos pullos boues iuuenes vaccas pecudes capras somarios vel mulos inuẽta domita vel indomita vnũ vel plures emptos in vrbe vel eius districtu soluat pro qualibet libra valoris eius ꝙ extraheret octo denarios si fuerit forensis. Si vero Romanus fuerit & de genere dictarũ bestiarum suas proprias extra vrbis districtum extraxerit soluat quatuor denarios pro qualibet libra in Camera vrbis. Et hoc intelligat de pecudibus ascendẽtibus ad partes montanee. Item ꝙ quilibet extrahens ex vrbis districtu aliquã mercantiam vel aliam marcem cuiuscũqȝ conditionis existat non venditum soluat pro dohana si fuerit forensis octo denarios proui. ꝑ qualibet libra valoris eius ꝙ extraheretur Romani vero soluant quatuor denarios proui. pro qualibet libra dicte rei que extraheretur saluo ꝙ de bestiis quas Romani extra vrbem extrafecerint dohanam non soluãt seu si extra districtũ vrbis extraxerint in casu quo permissum est extrã here bestias soluant quatuor denarios per libram vt dictum est.

¶Item ꝙ nulli liceat extrahere aliquod predictoꝝ sine solutione dohane vt supra dictum est & sine appodissa solutione dictarum rerum que extraherentur liceat tamen vnicuiqȝ sine aliqua solutione alicuius dohane extrahere de vrbe & eius districtu massaritias Aruesia & suppellectilia vel ornamenta ac vestimenta ad eius vsum deputata sine pena tamen appodissam teneantur facere pro vno denario tantum ad penã Centum solidoꝝ. Additũ est ꝙ seruetur bulla. Fe. Re. domini Eugenii Pape quarti super his edita nota hic est Eugenius.

¶DE IVRAMENTO CONSILIARIORVM. Cap.clxxii.

COnsiliarii iurent venire ad consilium totiens quotiens fuerint requesiti per nuncium vel sonum Campane / & dare consilium sanum legaliter & bona fide prout secundum videre & conscientiã eoꝝ

nouerint expedire pro honore & cõmodo Reipublice romani populi Et de consilio non recedere ante finitum consilium sine licentia Senatoris & dominorum Conseruatorum.

DE IVRAMENTO CAMERARII VRBIS. Cap. clxxiii.

CAmerarius vrbis iuret officium sibi cõmissum gerere & administrare legaliter & bona fide & omnia facere que ad vtilitatem Camere spectant & spectare legaliter crediderit/introitus & exitus dicte camere scribi facere seriatim & nihil recipere vltra salariũ sibi debitũ. Et in singulis duobus mensibus dominis Conseruatoribus reddere rationẽ & quicquid vltra expẽsas superauerit fideliter in camera resignare.

DE OFFICIO ADVOCATI ET PROCVRATORIS CAMERE VRBIS. Cap. clxxiiii.

ADuocatus & procurator camere vrbis in prosecutionibus iurium camere sint intenti & cum diligentia perquirant libros censuales & tributarios Nunquid in tributis & censibus camera sit fraudata & an sit de eis executio facta perfecte & de imposita salis & focatici. Necnon vigilent circa res que ad Cameram deferuntur vt que cõfiscande sunt confiscentur & vendantur & ad banchũ iudicis camere insistant suffragiis & patrociniis oportunis. Et si & quando peruenerit ad eorum noticiam vel notificabitur eis ꝙ alique quantitates penarum camere debeantur/studeant illas/petere & prosequi cum effectu vt ad cameram deuoluantur sibiꝗ adiudicentur & de eius festina & perfecta executio fiat. Vigilent etiam & perquirant quid agatur de processibus qui fuerit & facti sunt coram iudicibus maleficiorum. Et si condempnatio vel absolutio que ibi fiunt sint iuste vel iniuste. Et an ibidem in preiudiciũ camere aliqua collusio desistentia vel gratiositas fiat vt per viam appellationis vel restitutionis in integrum & aliis iuris remediis per eorum suffragia succurratur fraudibus & iniuriis & subueniat indignitatibus camere prelibate Studeant quoꝗ cum omni diligentia & solicitudine informare iudicem qui veniet ad scindicandum Senatorem & eorum iudices & officiales & iudices appellationum & Conseruatores de

defectibus commissis & factis per eos & sententiis & processibus iudicum predictorum & vtrum cause sint terminate per eos infra tempus a statutis prefixum & de aliis sententiis latis per eos & assistere coram dicto scindicatore vt omnes quantitates & res in quibus dampnificata est Camera ad ipsam Cameram reuoluantur & applicentur & sic se gerant in omnibus ne eorum negligentia vel defectu recipiat Camera in suis iuribus lesionem eorum/sed solicitudine & studio semper conseruentur indempnis Prefatus autem Aduocatus in futurum eligendus pro suo salario habeat & habere & percipere possit A dicta Camera pro suo salario & expensis omnibus vsque ad floren.xv.pro quolibet mense ad plus & non vltra Procurator autem prefatus eligendus in futurum pro suo salario & omnibus expensis habeat/habere & percipere possit ad plus septē flor.cum dimidio & non vltra pro quolibet mense. Quod salarium eis a Camera singulis mensibus persoluatur Vltimorum autem duorum mēsium salarium retineat Camerarius quousque tempore scindicatus eorum fuerint absoluti. Qui aduocatus & procurator predictis salario & prouisionibus contenti sint ita quod nihil vltra possint sub alio colore a dicta Camera vel ab aliis petere vel habere. Nec possint eligi vel assumi vltra vnum annum ad exercitiū officii prelibati nec in ipso officio refirmari. In fine autem eorum officii debeant stare ad scindicatum & reddere de gestis durante dicto officio rationem continuis decē diebus. Nec possint esse aduocatus vel procurator aliquis qui habuerit aliquod officium in vrbe/nisi vacauerit postquam compleuerit illud officium quod ante habuit per duos annos Ante autem duos annos ad officium aduocationis seu procurationis nullo modo assumi possit. Non obstante aliquo statuto priuilegio vel deliberatione incontrarium loquentibus seu dictantibus.

DE IVRAMENTO NOTARII CAMERE. Cap.clxxv.

NOtarius Camere vrbis tactis sacrosanctis euangeliis iurare teneatur & promittere bona fide & sine fraude gerere & exercere officium sibi cōmissum & scribere fideliter/remotis odio amore precibus & timore & omnium propria & speciali vtilitate omnes redditus & prouentus qui peruenerint ad manus Camerarii videlicet introitū in vno

libro & expensas in alio & ꝙ erit contentis salario ei concesso per presens statutum & vltra non recipiet nec recipi faciet/nec permittet auferri ab aliquo suo posse de predictis prouentibus & redditibus/si sciuerit ꝙ fraus in predictis aliqua comittatur quam citius poterit denunciabit Senatori & dominis Conseruatoribus. Et stare continue in Camera ad scribendum & dictum officium exercendum. Et ꝙ ipse semper intersit consilio generali. Et simul cum scriba senatus scribat propositiones & arengationes & dicta consiliariorum & reformationes in dicto consilio fiendas & eas in Camera tenebit. Et completo dicto officio dictas reformationes resignabit in Camera cũ aliis libris introitus & exitus Camere. Et reddet ratione sui officii tempore scindicatus & soluet id in quo fuerit condẽpnatus.

¶DE LIBRIS ET BACCHALARIIS NOTARII CAMERE FINITO OFFICIO RESIGNANDIS. Cap.clxxvi.

NOtarius Camere in libris introitus & exitus camere/scribat fideliter omnes pecunias/animalia & quascũq; res camere obuenientes/& nihil omittere debeat & in bacchalariis reseruare. Et finito tempore sui officii teneatur libros introitus & exitus & omnem aliam scripturam necessariam ad dictam Cameram infra octo dies/a die finiti dicti sui officii numerandos in camera resignare. Qui vero non resignauerit sed ad domum reportauerit seu/in predictis contrafecerit puniatur in decem libr. prouisi. & reputetur suspectus de occultatione & fraudatione iurium camere & eis post resignatum nulla fides in aliquo habeatur si aliud vel aliter dixerit q̃ contineatur in libris iam dictis. Et ꝙ domini conseruatores debeãt in hoc esse soliciti & attenti vt dictos libros faciãt resignari. Et si notarius in hoc deliquisse reperiretur/illico debeant Senatori hoc notificare & protestari ꝙ eum puniat pena prefata Alias ipsi.xx.libr.prouisi.Camere soluant Modificatum est hoc statutum hoc modo videlicet ꝙ ausculentur baccalarii in redditione rationis cum libro maiori/camere vrbis & facta auscultatione possit notarius illud reportare/sed non detur fides bacchalario si aliud reperiretur in eo q̃ in libro maiori camere vrbis.

¶ DE EODEM. Cap.clxxvii.

ITem teneatur notarius predictus in libris introitus camere predicte scribere omnes pecuniarum quãtitas que dudũ ponebant in cassa ꝗ̃ scripturarum notariorum maleficiorum ꝗ̃ scripturarum camere & aliarum rerum extraordinariarum ad cameram prouenientium & alterius in cassa non ponantur sed camerario dicte camere assignari teneant Pecunia vero dohane minute in cassa ipsius dohane ponatur more solito infrascripto. Item scriniarii palatini iurent ad sancta dei euangelia bona fide & sine fraude remotis odio amore vel timore prece & precio gerere & exercere officium eorum & ꝙ erunt contenti salatio eis concesso tantum & vltra non recipient per se vel per alium quo quomodo. Ac dabunt auxilium fauorem Senatori & eius iudicibus vt obseruent & obseruari faciant omnia & singula capitula statutorum. Et dicta testium scribent per ordinẽ & nõ ponent dixit idẽ vt talis nec scribent in criminali vel ciuili causa vera sunt que in capitulo cõtinent & seriatim examinabũt qd sciat testis super toto negocio seu facto & illud scribant qd dixerit.

¶ Q. OFFICIALES SINT CONTENTI SALARIIS. Cap.clxxviii.

ITem ꝙ iudices notarii & alii quicũq habentes officiũ in Capitolio sint cõtenti salariis cõstitutis & ordinatis eisdẽ & si plus acceperint restituant danti & condẽpnent in quadruplũ camere vrbis per sindicũ qui eos sindicabit. Nec ratione quarũcũq causarum eis cõmissarum aut cõmittendarum quicq̃ recipiant ratione sportularum sub pena predicta.

¶ Q. CLERICI NON ADMITTANTVR AD OFFICIA SECVLARIA. Cap.clxxix.

ITem cũ nõ deceat clericos in foro seculari versari statuimus ꝙ nullus clericus possit in Curia Capitolii vel alia curia seculari officiũ obtinere. Et si contrariũ fieret eius electio & gesta per eum non valeant ipso iure. Hoc autem intelligatur de clerico beneficiato vel in sacris ordinibus constituto Simplex autem clericus possit dũmodo in camera satisdederit in reddenda ratione officii sui tempore debito.

¶DE CAMERARIO VRBIS DE HANARIIS ET EORVM OFFICIIS. Cap.clxxx.

ITem Statuimus & ordinamus ꝙ in Camera vrbis vnus tantū Camerarius eligatur. Item vnus notarius maior tres scriptores & vnus De hanarius. Et ipsorum officialium dicte Camere per duos menses & non vltra tantūmodo duret officium Prefatus autem Camerarius debeat continue durante suo officio vnum famulum retinere & ꝑ suo salario habeat a Camera supradicta octo flor. auri pro quolibet mense Additum est ꝙ de cetero in Camera vrbis & sint duo dehanarii quoꝝ vnus sit & esse debeat super dehana minuta & grossa Alter vero registret apodissas grossas & minutas videlicet grossas in vno libro & minutas in alio ad penam. x. lib. proui. pro qualibet vice.

¶DE SALARIO NOTARII CAMERE VRBIS ET DE EXPENSIS OFFICIALIVM DICTE CAMERE. Ca.clxxxi.

ITem ꝙ notarius maior Camere vrbis qui per tēpora in ipso officio fuerit electus habeat & percipere debeat ꝑ eius salario duorum mensiū quibus ad dictū officiū extitit deputatus a Camera vrbis. xvi. flor. auri scilicet octo flor. quolibet mense. Et ꝙ dicti camerarius cum eius famulo notarius maior & scriptor Camere ab eadem camera pro eoꝝ quottidianis expēsis victualibus cum vno coco & famulo. L. sol. proui. quolibet die percipere debeāt & habere in ipsa camera consumendos in cōmuni participatione ciboꝝ cū quibus camerarius balistarioꝝ qui per tēpora fuerit ad sumptionē quottidiā cibi interesse debeat si voluerit & si noluerit ꝙ de ipsis. L. sol. a camera die quolibet persoluēdis ꝑ rata sibi recipiat debitam portionē. Et nihil vltra petere possit balistarioꝝ & panesatoꝝ camerarius supradictus. Ab oībus autē aliis honorib⁹ munerib⁹ & cōsuetis supradicti officiales penitus sint exēpti.

¶Q. OFFICIALES CAMERE VRBIS FACIANT RESIDENTIAM DIE NOCTVQ3. IN EADEM. Cap.clxxxii.

ITem Statuimus & ordinamus ne propter absentiam officialium camere ipsa camera detrimentum aliquod paciatur pro executio-

nibus & aliis occurrendis ꝙ dicti Camerarius notarius maior scripto-
res & dohanarii Camere memorate durante ipsoꝝ officio in ipsa Ca-
mera faciant residentiam personalem die noctuꝗ. Et si aliquis officia-
lium predictoꝝ contrafecerit pro rata quolibet die de eius salario & ex
pensis debeat defalcari. Et domini Conseruatores qui fuerint per tem-
pora requisitionis diligenter facere teneantur super his & penas exigere
supradictas ad penam. xx. lib. proui. Senatui.

¶ Q. NOTARIVS ET SCRIPTORES SINT CONTENTI EORVM SALARIIS ET ALIVD PERVENIAT AD CAMERAM. Cap. clxxxiii.

ITem Statuimus & ordinamus ꝙ omne & quicquid idem notarius
scriptores & dohanarii predicti consueti sunt percipere & habere
ratione ipsorum officii memorati tam de scripturis q̃ de aliis quibus-
cunꝗ ad Cameram vrbis debeat peruenire exceptis eorum salariis &
expensis victualibus eis decretis quibus tantūmodo sint contenti. Et si
quis contrafecerit de supradictis si per notarium Camere vrbis fuerit
contrafactum penam. x. librarum proui. in Camera vice qualibet incur
rat & duplum eius quod recepit reddat scriptores vero ad penam. C.
sol. vice qualibet volumus incurrere. Quequidem pene & duplum ad
Cameram vrbis debeāt peruenire: demum ipso officio priuetur quod
in dicta Camera obtineret. Et contra predictos & in predictis Conser-
uatores inquisitionem faciant & penam exigant prelibatam.

¶ SI DOHANARIVS REPERIRETVR DEFRAVDATOR. Cap. clxxxiiii.

ITem Statuimus & ordinamus ꝙ si aliquis ex dohanariis qui fue-
rint ad officium dohane Camere vrbis per tempora deputati. fuerit
repertus de ipsa dohana in aliquo fraudator penam dupli eius quod
defraudauerit incurrat patti & restitutione pene dupli puniatur & dicte
Camere applicetur Et nichilominus pro delicto cōmisso officio pri-
uetur in Curia Capitolii. Deinde ad decem annos officium aliquod
non valeat obtinere.

¶QVANTVM RECIPIAT CAMERARIVS PRO APODISSA SALIS ET FOCATICI ET PRO IMPOSITA SALIS ET ALIIS. Cap.clxxxv.

ITem statuimus & ordimamus q Camerarius camere vrbis qui fuerit per tempora ad ipsum officium deputatus pro ipsa Camera exigat & recipere teneať & debeat a quolibet scindico Ciuitatis vel castri districtus vrbis pro Apodissa focatici pro Apodissa obebiẽtie ĩposite salis que consueuit per notarium Camere scribi octo sol. tantum pro iure mensurarum denarios.xxxii.vti solito exigat pro scriptura autem comparitionis scindici ꝓsequendo sex denarios prouisinoꝝ pro quolibet rubro salis impositi castro & ciuitati cuilibet computatis. Item pro iure grasciari sol. tres & dimidium prouisinorum pro quolibet rubro dicte imposite idem Camerarius recipiat pro Camera prelibata totam supradictam pecuniam non obstantibus supradictis.

¶QVANTVM RECIPIAT NOTARIVS CAMERE PRO SVBSCRIPTIONE REAFFIDATIONIS. Ca.clxxxvi.

ITem pro subscriptione cuiuslibet reaffidationis pene capitalis que per viam pacis ꝓcederet notarius Camere prelibatus tres florenos pro Camera percipere & exigere debeat & habere. Si vero per viam appellationis nullitatis vel Innocentie recipiat vnum florenum tãtum notarius supradictus a diffidato quolibet supradicto.

¶DE EODEM. Cap.clxxxvii.

ITem quilibet forensis qui reaffidatus fuerit a diffidatione continẽte quãtitatem.xxx.librarum proui. & infra per viam compositionis pro subscriptione cuiuslibet reaffidationis huius notarius Camere decẽ solidos prouisinorum recipere debeat Abinde vero supra quatuor denarios per libram vltra dictos decem solidos de omni eo quod in dicta Camera soluerit pro subscriptione dicte reaffidationis ipse notarius Camere pro ipsa Camera percipere debeat & habere. Si vero totam quantitatem in qua diffidatus est ipse forensis in Camera vrbis solueret cũ effectu & in aliis cuiuscũq; tenoris existerent ipse forensis ꝑ

subscriptione reaffidationum ipsarum illam soluant pecunie quantitaté quam Romani ciues pro reaffidationibus soluerint eorum quia in his vno & eodem priuilegio gaudere volumus cum Romano.

¶DE EODEM. Cap.clxxxviii.

Item pro qualibet reaffidatione que fuerit ex aliqua ciuitate vel Castro si infra centenarium librarum in Camera vrbis duxerit persoluendum pro camera.xx.solidos prouisinorum recipere debeat & habere vsque in quinquaginta libras Abinde vero supra quācūque soluerit quātitaté pro ipsius subscriptura reaffidationis.xl.solidos.proui.pro centenario quolibet idem notarius Camere pro camera percipere debeat & habere.

¶QVANTVM RECIPIAT NOTARIVS CAMERE PRO SECVRITATE SALINARIORVM. Cap.clxxxix.

Item pro qualibet securitate salinariorum quā duxerit subscribendam quatuor sol.tantum pro camera percipiat.

¶QVANTVM RECIPIAT PRO SECVRITATE BARCHE ET GALEE. Cap.cxc.

Item pro qualibet securitate cuiuslibet barche per eum subscribenda octo solidos prouisinorum & cuiuslibet galee vnum florenum auri & alterius cuiuscūque ligni cooperti medium florenum auri idem notarius pro Camera percipere debeat & habere.

¶QVANTVM RECIPIAT PRO APODISSA EXPEDITIONIS SALIS. Cap.cxci.

Item pro qualibet Apodissa expeditionis salis pro quolibet rubro salis.xxx.denarios pro Camera percipiat.

¶QVANTVM RECIPIAT PRO RELAXATIONE. Cap.cxcii.

Item pro qualibet relaxatione fienda de singulis Camere pecunialiter diffidatis & in carcerem emācipatis decem solidos prouisinorum pro camera recipiat notarius antedictus.

QVAMTVM RECIPIAT PRO APODISSA PECVDVM MONTANEAM ASCENDENTIVM. Cap.cxciii.

ITem pro qualibet Apodissa pecudum montaneam ascendere volentiũ tẽpore cõsueto Camera ꝑ quolibet centenario pecudũ denarios.xii.percipere debeat & habere oĩbus supradictis non obstantibus.

QVANTVM RECIPIT PRO SECVRITATE CIVITATIS CASTRI VEL BVRGI. Cap.cxciiii.

ITem pro qualibet securitate que concederet alicui castro burge vel ville qui mandata venirent Romani populi parituri que per officiales quoscũq; concederet eisdem vnũ gigliatũ tantũ pro Camera percipere debeat & habere & non plus non obstantibus oĩbus supradictis.

QVANTVM RECIPIANT SCRIPTORES CAMERE PRO COPIA CONDEMPNATIONIS. Cap.cxcv.

ITem Statuimus & ordinamus ꝙ scriptores Camere vrbis ꝑ qualibet copia condẽpnationis si scriptura fuerit dimidii folii duos solidos ꝓui.ꝑ ipsa Camera.Si autẽ maioris voluminis tres solidos prouitantũ recipere debeãt & habere nõ obstãtibus oĩbus supradictis.Et scriptores prefati dictam copiã ad petitionem petentis facere teneantur per vnum diem ad penam.C.sol.ꝓui.vice qualibet.

QVANTVM RECIPIENT PRO SCRIPTVRA. FIDEIVSSIONIS. Cap.cxcvi.

ITem pro scriptura cuiuslibet fideiussionis ponẽde in camera cuiuscũq; forensis ipsi scriptores & notarius Camere pro subscriptione eius duos solidos prouisinorum pro Camera tantum percipere & habere debeant.Et pro qualibet fideiussione scribenda in camera pro securitate prestanda inter aliquos ad curiam prouocatos tantũdem recipere cõmuniter teneantur non obstantibus omnibus supradictis.

¶ QVANTVM RECIPIAT NOTARIVS EXECVTORVM PRO ASSIGNATIONE INSTRVMENTI. Ca.cxcvii

ITem q executor diffidatoꝝ deputatus super executionibus diffidatoꝝ camere vrbis ꝑ assignatione cuiuslibet instrumēti quod fuerit ad defensam bonoꝝ diffidatoꝝ exhibitum & productum recipiat pro camera duos solidos non obstantibus omnibus supradictis.

¶ QVANTVM RECIPIAT PRO SCRIPTVRA BONORVM DIFFIDATORVM ET CONDEMPNATORVM. Cap.cxcviii.

ITem pro qualibet scriptura robbe cuiuslibet diffidati vel condempnati camere pro viatico quatuor solidos prouisinorum recipiat ꝑ camera non obstantibus omnibus supradictis.

¶ QVANTVM RECIPIAT PRO INTERLOCVTORIA FIENDA. Cap cxcix.

ITem ꝑ qualibet interlocutoria fiēda per iudicē camere & ꝑ scripto rē camere scribendā decē soli.proui.tantum pro camera percipere debeat & habere scriptor prefatus non obstantibus oībus supradictis.

¶ QVANTVM RECIPIAT PRO CANCELLATVRA SENTENTIE. Cap.cc.

ITem q notarius camere vrbis ꝑ cācellatione sentētie alicuius ciuitatis castri seu alioꝝ Romanoꝝ qui fuerint camere cōdēpnati & ipsam cōdēpnationē integrā soluerint nihil percipere debeāt vel habere.

¶ Q.NOTARIVS ET OFFICIALES CAMERE OMNIA PONANT IN CAMERA. Cap.cci.

ITem statuimus & ordinamus q oēs & singule receptiones supradictarū pecuniaꝝ que cōsueuerunt in eoꝝ officiis ad manus notarii

maioris scriptoꝝ Camere executoris super executionibus diffidatoꝝ & condẽpnatoꝝ camere deputati peruenerint que in supradictis capitulis & statutis particulariter continent perueniant & peruenire debeant ad ipsam cameram ad cõmodum & vtilitatẽ reipublice Romanoꝝ. Et cũ singularitate recipiant ab eis & perueniant ad manus camerarii supradicte camere & per notarium dicte camere scribantur & annotentur in libris introitus dicte camere. Quibus salariis ipsis notario & scriptoribus & executori deputatis & expensis tantũmodo sint contenti nõ obstante lege canonica vel ciuili priuilegio vel statuto supra vel infra positis & consuetudine in contrarium loquentibus.

¶ QVANTVM RECIPIAT NOTARIVS MALEFICIORVM PRO ABSOLVTIONE ACCVSATI DE CRIMINE CAPITALI. Cap.ccii.

SI accusatus de crimine capitali carcere mancipatus suam Innocentiam ꝓbãs fuerit absolutus vt insons notarius maleficioꝝ pro ipsa absolutione recipiat mediũ flotenũ auri & duos gigliatos ꝓ relaxatione ipsius. Si vero accusatus ꝑfatus repertus culpabilis fuerit tamen quãcũqꝫ iusta vel legitima causa fuerit absolutus ꝙ a tali absoluto pro absolutione ipsius tres florenos auri & pro relaxatione eiusdem vnum florenum auri pro camera recipere teneatur quequidem vltima absolutio fiat sine expensarum receptione.

¶ Q. NOTARII MALEFICIORVM PENITENTIAM PER EOS RECEPTAM ASSIGNENT CAMERARIO CAMERE VRBIS. Cap.cciii.

ITem dicimus & ordinamus ꝙ oẽs & singuli perceptiones pecuniarum occurrentium notariis maleficioꝝ & que cõsueuerunt ad eoꝝ manus ratione predicti eoꝝ officii peruenire sint & esse debeant camere vrbis & ꝙ ipsi notarii maleficioꝝ qui ad ipsum officiũ & acta pendẽria extiterint per tẽpora deputati ꝓprio iuramẽto omne & quicquid ad eorum manus peruenerit & peruenire poruerit tempore quo fuerint ad ipsum officiũ exercendũ debeãt assignare & assignari facere camerario

dicte camere ꝑ ipsa camerã recipiẽti per apodissas eoꝝ manu scriptas. Et notarius maior dicte camere teneat ꝑdicta ponere ad introitũ dicte camere ꝑ cõmodo & vtilitate camere vrbis supradicte. Et siquis cõtra fecerit in ꝑdictis penã centũ solidoꝝ ꝓuisinoꝝ ipso facto incurrat vice qualibet & dupli eius in quo camerã defraudauerit vel dãpnificauerit seu receperit & camerario nõ assignauerit q̃ penã & duplũ dicte camere soluãt & soluere teneanť. Et si senator fuerit negligẽs in puniẽdo ꝑdictũ notariũ & in faciendo per eũ adimpleri ꝑdicta puniať in.xxv.lib.ꝓui.

QVANTVM RECIPIAT NOTARIVS MALEFICIORVM PRO ABSOLVTIONE INQVISITI VEL ACCVSATI. Cap.cciiii.

ITem Statuimus & ordinamus ꝙ siquis fuerit accusatus vel inqsitus de crimine capitali vel diffidatus de ipso crimine & per viã appellationis vel per curiã preuẽtus ab ipsa diffidatione vel'et se coraꝫ iudice cõ purgare & reperireť culpabilis vel reus ipsius criminis. & ꝑpter inhabilitatẽ testiũ vel aliã quãcũq; iustã causam meruerit absolutionis beneficium obtinere ꝙ nihilominus camere vrbis centum libras prouisinoꝝ soluere teneatur & fiat absolutio sine repetitione expensarum.

QVANTVM RECIPIAT NOTARIVS MALEFICIORVM AB ACCVSATO DE FACIE DETVRPATA REPERTO CVLPABILI. Cap.ccv.

ITem Statuimus & ordinamus ꝙ siquis fuerit accusatus de facie deturpata membri abscissione siue debilitatiõe & ex ipsa accusatione siue de excessibus in ea cõtentis fuerit repertus culpabilis & ipse accusatus ꝑpter diffidationẽ offense vel inhabilitationẽ testium seu ex aliqua iusta causa veniret merito absoluẽdus ꝙ notarius maleficioꝝ qui fuerit per tẽpora pro absolutione ipsius ab ipso taliter absoluto vnum florenum auri tantum pro camera recipere teneatur & fiat absolutio sine repetitione expensarum. Et si tanq̃ innocens extiterit absolutus decem solidos proui.tantum percipere debeat & habere pro absolutione predicta & fiat absolutio cum repetitione expensarum.

❡QVANTVM RECIPIAT AB ABSOLVTO DE PERCVSSIONE CVM SANGVINE. Cap.ccvi.

ITem Statuimus & ordinamus ꝙ siquis fuerit accusatus de percussionibus cum sanguinis effusione. Et tanq̃ innocens mereatur absolui pro tali absolutione notarii maleficiorum recipiant.x.solidos prouisinorum. Si vero tanq̃ reus criminum & culpabilis ex quacunq; iusta causa extiterit absolutus pro tali absolutione vnum florenum auri & xii.solidos pro relaxatione si contigerit carcere detineri percipere ipsi notarii debeant & habere pro camera supradicta. Et fiat absolutio talis sine onere expensarum.

❡QVANTVM RECIPIANT NOTARII MALEFICIORVM PRO VIATICO. Cap.ccvii.

ITem Statuimus & ordinamus ꝙ siquis vellet aliquem denunciare vel occupare & briga infirmitate vel modo aliquo esset impeditus propter que ad Capitolium accedere non valeret ꝙ Notarius maleficiorum teneatur ire ad domum accusantis ad penam.x.librarum prouisinorum & pro suo salario duos solidos prouisinorum percipiat pro receptione accuse predicte & in testibus ad defensam tam super accusa q̃ super inquisitione vel defensione taliter impeditus modus predictus debeat obseruari solutionis iam dicte. Et idem fiat in dominabus si accusare vellent vel in testes producerentur.

❡QVANTVM RECIPIANT PRO ASSIGNATIONE CAPITVLORVM INSTRVMENTORVM ET TESTIVM EXAMINATIONE. Cap.ccviii.

ITem ꝙ notarii maleficiorum pro assignatione capitulorum ad defensam duos solidos prouisinorum pro productione cuiuslibet instrumenti duos solidos prouisinoꝝ pro examinatione cuiuslibet testis ad defensam duos solidos prouisinorum tantum recipere teneantur & camerario camere assignare vel assignari facere.

¶ DE PECVNIA QVAM SVNT CONSVETI SOLVERE IVDEI PRO LVDIS AGONIS ET TESTACIE que perueniat ad Consules bobacteriorum & mercatorum Vrbis & de pecunia Cancellariorum vrbis & Senatus. Cap. ccix.

ITem Statuimus & ordinamus quod omnis siue tota pecunia iudeorum que per ipsam communitatem iudeorum pro ludis agonis & Testacie in Camera vrbis hactenus solui consueuit & veniat ad Consules bobacteriorum & mercatorum vrbis que est mille centum & triginta florenorum/in vrbe currentium ad rationem. xlvii. solidorum ipsis triginta positis in memoriam redemptoris domini nostri Iesu Christi/que summa & maxime dicti triginta exigi integraliter debeant non obstantibus quibuscunque gratiis certis iudeis per Romanum populum factis etiam Apostolicis litteris confirmatis que omnia Sanctissimus dominus noster Paulus papa Secundus ex certa scientia reuocauit/mandans dictos. xxx. florenos hactenus per certos iudeos ex dicta solutione detractos seu vt fertur. xxix. deponi debere apud Camerarium camere vrbis pro tempore existentem. Et singulis mensibus ratam dictarum pecuniarum solui vni sacerdoti qui habeat celebrare captiuis existentibus in Cancellaria palacii Capitolii qui deputari debeat per conseruatores pro tempore existentes que pecunia exceptis dictis. xxix. vt premittitur pro sacerdote reseruatis distribui debeat per modum infra scriptum in primis pro indumentis sirici panni auro coopertis equi domini Senatoris florenos. Cl. expendi debeant & solui mercatoribus & venditoribus dictorum pannorum per consules supradictos. Item pro indumentis siricis nouis Cancellariorum. xxv. florenos auri pro quolibet cancellariorum qui floreni non soluantur cancellariis antedictis sed mercatoribus & venditoribus dictorum pannorum per consules supradictos/dummodo ipsi siricis & aureis prefatis nouis vestimentis induti vti solito ad ipsos ludos ad ipsum dominum Senatorem personaliter debeant interesse. Et si induti modo prefato more solito ad ipsos ludos cessauerint interesse quod ipsam pecuniam & pannos amittant qui & que debeant ad cameram peruenire. Et in duplum Camere condempnatur/quod duplum si infra octo dies non soluerint a dicto termino in antea grauentur marescallis calcarensibus & aliis oportunis

remediis donec dictum duplum in camera soluerint & quantitatem. Et si tota dicta quantitas in dictis pannis expensa non fuerit residuum totum in camera vrbis dicti Consules debeant resignare cum non sit decens q pecunia que p honore Romani populi in dictis ludis debet expendi imbursetur per Senatorem & cancellarios supradictos. Et si consules siue camerarii dicti ludi dictos pannos emere cessauerint seu in predictis fraudem cōmiserint teneanť in decem libris pui. & duplo eius in quo fraudē cōmiserint camere soluant non obstante priuilegio statuto seu consuetudine in contrarium loquentibus.

¶Q. CAMERARII LVDORVM AGONIS ET TESTACIE TENEANTVR REDDERE RATVS CONSERVATORIBVS. Cap.ccx.

ITem Statuimus & ordinamus q Consules bobacteriorum & mercatorum vrbis qui fuerint in ludis agonis & Testacie Camerarii deputati teneantur & debeant de pecunia que ad eorum manus peruenerit dominis Cōseruatoribus qui fuerint per tempora plenissime particulariter & fideliter reddere rationem & eisdem debitam facere fidē de emptione & precio dictorum pānoꝝ Senatoris & cancellarioꝝ vt clare patet in suprascriptis nullam fraudem fuisse cōmissam. Et nihilominus stent ad sciendicatum de gestis per eos vt alii officiales vrbis.

¶DE SALARIO CAMERARII LVDORVM AGONIS ET TESTACIE. Cap.ccxi.

ITem q Camerarii dicti ludi de pecunia dicti ludi pro ipsorum salariis.xx.florenos auri percipere debeant & habere quorum.x.ex ipsis.xx.Camerario communitatis bobacteriorum & alii decem Camerario communitatis mercatorum conuertendi in dūplexiis festiuitatis Assumptionis beate Marie semper virginis debeant effectualiter assignari ad honorem beate virginis gloriose & artium predictarum. Ad penam siquis contrafecerit quinquaginta libr.prouisinorum vrbis camere applicandarum.

¶DE PECVNIA SOLVENDA LVSORIBVS IN DICTIS LVDIS. Cap.ccxii.

Item ꝙ Camerarii dicti ludi soluant & soluere debeant de pecunia dicti ludi lusoribus Romanis in vrbis consilio ordinatis absq̄ alia exactione quatuor florenos auri pro quolibet eorundem bonos & legales/boni & iusti ponderis ad penam decem librarum prouisinorum vrbis camere applicandarum. Et lusores sic electi si nō luserint decem libras prouisinorum pro quolibet & duplum pecunie recepte camere reddant/Quam penam de facto Senator solui faciat/ad penam centū florenorum de suo salario tenendorum scindicatus tempore Nisi talis ludere recusans iustam excusationem haberet.

¶DE HIS QVE IN DICTIS LVDIS DEBENTVR. Cap.ccxiii.

Item ꝙ ipsi ludi Agonis & Testacie debeant solepniter celebrari. In primis ꝙ fiant & deferantur in eis anuli argentei deaurati quatuor duo in Agone & duo in Testacia. Ad quorum vnū Ciues hastiludere debeant & ad reliquum scutiferi hastiludere teneantur. Item in campo Testacie tria brauia aurea & sericia deferantur/ad quorum vnū currant equi Romanorum/ad reliquum forensium. Ad tertium vero Iumentarii modo vsitato. Item sex carrocie duabus que consueuerunt per molendinarios fieri ibidem computatis/in quibus poni debeant animalia cōsueta scilicet duo iuuenci & duo porci in qualibet carrocia Illis autem iuuencis qui consueuerunt per monasteria sancti Pauli & sanctoꝝ sabbe & Gregorii conferri anno quolibet pro ludis predictis particulariter cōputatis. Et ipse carrocie debeant pāno rubeo cooperiri ad honorem populi Romani. Item additum est dicto festo ex gratia Sanctissimi domini nostri Pauli pape Secundi ꝙ ex pecuniis camere fiant sex alia brauia vnum pro iudeis currentibus die lune ante dominicam carnispriuii/aliud pro pueris cristianis martis/aliud pro iuuenibus cristianis die mercurii sequenti aliud pro antiquis sexagenariis die veneris aliud pro asinis die lune carnispriuii aliud pro bufalis die mercurii carnispriuii.

¶DE PECVNIA DICTI LVDI SOLVENDA TVBATORIBVS ET ALIIS OFFICIALIBVS. Cap.ccxiiii.

ITem q Tubatores/Banditores/Ceramellarius/Tubetta/pulsator cā pane custos equorum custodes porcorum palacii Capitolii barbitonsor custosq leonis cum leo in Capitolio vixerit & fuerit expediens pabula prebere leoni de pecunia ludi predicti annuatim pro vno tabarro & copertura equi signatis. S. P. Q. R. C. solidos prouisinorū quilibet habere & percipere teneatur ita q sic induti coram domino Senatore in diebus ludorum in campis Agonis & Testacie cum Romano populo debeant apparere & stare pro honore Reipublice Romanorū Prouiso tamen q ipsi dictum officium actualiter exercuerint & per eos non remaneat seruire & officium exercere.

¶DE PECVNIA DICTI LVDI SOLVENDA SCINDICIS VRBIS. Cap.ccxv.

ITem q duo scindici Romani populi & camere vrbis de pecunia dicti ludi decē florenos auri p quolibet annuatim tantū modo recipere teneātur vti solito induti vestibus dñm Senatorem ad ipsos ludos teneant & debeant honorifice sociare. Et q deceterō nō possint petere illos. xxv. flor. de qbus in quodā priuilegio eis cōcesso dicit cōtineri. Et siqs eoꝝ contrafecerit penā dupli eius qd de ipsa pecunia receperint soluāt vrbis camere applicand. quā eos Incurrere volumus ipso facto. Non obstāte priuilegio statuto vel cōsuetudine in cōtrarium loquētibus.

¶DE PECVNIA DICTI LVDI SOLVENDA CONSERVATORIBVS CAMERE. Cap.ccxvi.

ITem q domini Conseruatores camere Vrbis qui fuerint per tempora dicti ludi annuatim habere debeant de pecunia dicti ludi florenos auri quadragintaquinque pro indumentis sibi de nouo faciēdis pro honore Romani populi in ludis predictis/quam pecuniam totā expendere teneantur in dictis indumentis ad penam dicte pecunie camere applicand.

ℂDE PECVNIA DICTI LVDI SOLVENDA SCRIBISSENATVS. Cap ccxvii.

ITem q Scribesenatus de pecunia predicta percipere debeant & habere sex florenos tantum non obstante statuto priuilegio vel consuetudine in contrarium loquentibus.

ℂDE RESIDVO PECVNIE DICTI LVDI CAMERE APPLICANDO. Cap.ccxviii.

ITem q totum residuum dicte pecunie solutis supradictis camere vrbis applicetur non obstante priuilegio statuto vel consuetudine in contrarium loquentibus.

ℂDE CAMPO TESTACIE DE CETERO NON SEMINANDO. Cap.ccxix.

ITem q de cetero nullus seminet nec seminari faciat vel arare Cãpũ Testacie vel eius partẽ. Et qui cõtrafecerit puniat̃ in centũ lib. pui. camere vrbis applicand. Et vnicuiq̃ liceat in dicto cãpo bestias tenere & pascuare sine aliqua pena. Et ecclesia Sancte Marie de auentino quia ꝑpterea dãpnum & interesse patit̃ dicta ecclesia annuatim habeat & habere debeat de pecunia dicti ludi Agonis & testacie florenos auri sex.

ℂDE PECVNIA CANCELLARIORVM VRBIS RECIPIENDA DE CENSV TYBVRIS. Cap.ccxx.

ITem q de pecunia & cẽsu annuo tyburtino quã camere vrbis ipsi tyburtini sũt soluere cõsueti in festo oĩum sanctoꝝ Cãcellarii vrbis qui nũc sunt & per tẽpora erũt ꝑ ipsoꝝ salario centũ florenos auri pro quolibet annuatim habere & pcipere debeãt & nõ plus & illud plus de dicta pecunia ipsi camere applicamus & cõfiscamus & volumus q ipsi cãcellarii ad reformationẽ statutoꝝ cõtribuãt cũ Romanis ciuibus vniuersis. Et postq̃ p Tyburtinos fuerit soluta pecunia dicti census camere vrbis & ab ea refutationẽ habuerint nõ possint per aliquem officialem seu quẽcũq̃ alium molestari. Et molestans nõ audiatur nec fiat ex hoc ei iusticia per aliquem iudicem curie Capitolii/quicũq̃ priuilegio statuto seu consuetudine non obstantibus.

Q. IUDEI NON SINT EXEMPTI A COLLECTA FIENDA PER ROMANUM POPULUM. Cap.ccxxi.

ITem statuimus & ordinamus q̃ nullus hebreus cuiuscũq̧ status gradus & cõditionis existat sit & esse debeat exẽptus ab aliqua impositione vel collecta cuiuscũq̧ quãtitatis eis & cuilibet eoꝝ facta vel fiẽda per Romanũ populum. Nec ab eis modo aliquo sit imunis quocũq̧ modo iure titulo siue causa Immo vna cũ aliis hebreis vniuersis ipsam impositã soluere teneant. Non obstãtibus quibuscũq̧ priuilegiis prerogatiuis imunitatibus quibuscũq̧ iudeis per quoscũq̧ concessis vel per Romanum populum sub quacũq̧ conceptione verboꝝ quequidem priuilegia & imunitates tanq̃ iniusta & iniqua cum oĩbus tenoribus ex nunc cassamus & cassa & irrita fore volumus. Non tamen improbamus imunitates alicui eorum cõcessas per cõmunitatem ipsoꝝ de non contribuendo cum aliis indatiuis & impositionibus supradictis, nec approbamus inquantum in preiudicium camere vrbis verteretur.

Q. UANTUM RECIPIAT NOTARIUS CAMERE PRO RELAXATIONE. Cap ccxxii.

ITem statuimus & ordinamus q̃ siquis fuerit capitaliter diffidatus a qua quidem diffidatione appellauerit aut per viã nullitatis aut innocentie voluerit se a tali crimine cõpurgare & per aliquã ipsaꝝ viarũ noluerit se in curia presentare & fuerit repertus culpabilis de ipso crimine Verum veniret ipse de iure ex aliqua causa merito absoluendus Absq̧ apodissa notarii camere vrbis a carcere non valeat relaxari & pro ipsa relaxatione tres florenos auri pro ipsa camera soluere teneatur. Si vero innocens totaliter appareret q̃ sine apodissa relaxationis notarii camere nõ valeat relaxari. Et pro tali relaxatione medium florenũ auri soluat.

Q. NULLA REAFFIDATIO FIERI POSSIT QUO AD CAMERAM ABSQ; SIGILLO CONSERAUTORUM. Cap.ccxxiii.

ITem Statuimus & ordinamus ac firmiter stabilimus q̃ nulla reaffidatio fieri possit per dominum Senatorem qui nũc est vel erit per

tempora de aliquo diffidato quo ad Cameram vrbis quomodolibet pertinentis sine expressa licentia dominoꝝ conseruatorum qui fuerint per tempora ipsoꝝ Sigillo sigillata. Et Scribesenatus ipsam reaffidationem sine sigillo ipsoꝝ conseruatoꝝ legere non debeant nisi tantū illas que fiunt per modum appellationis quas scribesenatus legere possint absq; sigillo dominorum Conseruatorum nominatoꝝ vtsupra.

¶ DE TABERNIS INVENTIS APERTIS POST TERTIVM SONVM CAMPANE. Cap.ccxxiiii.

ITem q; Taberne inuente aperte post tertiū sonū cāpane per marescallos scribantur & per notariū eoꝝ & teneant ad penā tabernarii xii.sol.proui.pro medietate camere & ꝓ alia medietate marescallis in qua steterint aliqui. Si fuerit taberna publica. Si vero massarii decē soli dos non obstātibus omnibus supradictis/Quā tabernā sic apertam inuentam marescalli teneant statim ipsam assignare in camera vrbis. Ad penam centum lib.proui.tempore sui scindicatus exigēdam Exceptis duobus diebus ante indulgentias generales festiuitatum domini nostri Ihesu Christi & assumptionis beate Marie virginis de mēse Augusti.

¶ Q. OFFICIA SVPRASALINARVM PANNORVM VETERVM VENIENTIVM AD VRBEM CAMERE DEVOLVANTVR. Cap.ccxxv.

ITem Statuimus & ordinamus q; officium suprasalinarum pānoꝝ venientium & intrantium vrbem ad cameram deuoluatur.

¶ DE OBLATIONIBVS NON DANDIS OFFICIALIBVS ET DE DANDIS SANCTE MARIE AD ARA CELI. Cap.ccxxvi.

ITem q; oēs & singuli officiales curie Capitolii de cetero in camerā vrbis oblationes cere piperis salis cādelarū in sabbato & cuiuscūq; alterius generis nullatenus percipere debeant vel habere. Non obstante priuilegio statuto vel cōsuetudine in cōtrariū loquentibus. Et hoc statutum locū nō habeat in fratribus Sancte Marie de ara celi/qui debeāt

annuatim percipere a Camera vrbis quinquaginta apodissas salis, videlicet. x. apodissas salis a Conseruatoribus qui sunt in festo natiuitatis & octo a quolibet Conseruatoratu dicti anni, & vnā librā cere in qualibet septimana. Nec p cera in vigilia assumptionis beate virginis de mense Augusti. Nec habeat locū in tredecim capitibus regionū q cōsueuerūt habere vnā librā piperis p quolibet in festiuitatibus dñi nñi & in festo Resurrectionis dñi & Assumptionis beate Marie pro quolibet festo.

DE CANCELLARIA ET EIVS CVSTODIA ET CVSTODIBVS. Cap. ccxxvii.

ITem Statuimus & ordinamus q custodia cancellarie palacii Capitolii in qua detinent & detineri debent captiui nullatenus pertineat ad dñm Senatorē. Nec de eius custodia & custodibus se modo aliquo intromittat sed custodia & puisio custodie & deputatio custodū ipsius cancellarie totaliter spectet & pertineat ad dños Conseruatores camere vrbis presidentes & futuros. Qui dñi Cōseruatores teneant & debeant dictam cancellariā facere custodiri & ad predictā custodiam deputare & ordinare custodes bonos ydoneos & sufficientes Romanos ciues tantū & nō aliūde. Et custodiant sumptibus & expensis camere vrbis hoc modo videlicet q puentus dicte cancellarie qui sunt & esse debēt camere predicte & ad ipsam camerā spectant & pertinent de iure sint ipso℞ custodū qui ad custodiā predictā per dños Conseruatores dicte camere fuerint per ipsa tempora deputati & dictos puentus dicti custodes recipiant & percipiāt hoc modo videlicet q dicti custodes accipiāt & recipiant a Romanis & habitātibus in vrbe pro intrata cancellarie a quolibet ibi misso & detento seu detinendo & mittendo quacunq de causa quatuor soli. proui. tantū & nō vltra percipere debeāt & habere aliquo colore quesito & quatuor denarios puisi. die quolibet a Romanis & habitātibus in vrbe p quolibet a forense. vi. denarios puisi. die quolibet accipiant dicti custodes p quolibet captiuo & non vltra. Pro exitu vero dicte cācellarie nihil soluere teneant dicti carcerati nec dicti custodes accipere debeāt. Et si dicti custodes aut aliqs eo℞ cōtrafecerit penam. xxv. lib. proui. Senatus incurrat vice qualibet applicāde dicte camere vrbis. Et teneantur & debeant dicti custodes communiter qui

recipiuntur & admittunt ad dictā custodiā dare in camera vrbis ydoneam fideiussionē de mille florenis de auro de bono sollicite & legaliter custodiēdo ipsam Cācellariā & captiuos in eā positos & missos & parendo. Et eligant & deputent per ipsos dominos Conseruatores ad dictā custodiā in eo numero & ꝑ eo tēpore quo eis videbit vel saltem pro dimidio anno. Et finito tēpore officii ipsoꝝ custodum siue in fine dicti officii stent & stare debeant ad scindicatum & scindicari debeant sicut alii officiales curie Capitolii. Et si tempore dicte eoꝝ custodie & dicti eoꝝ officii aliquis de dicta cancellaria aufugerit & camere vrbis dāpnum aliquod incurreret seu pateret ipsi custodes teneant dicte camere talia dampna & interesse emendare reficere & resarcire de eorum proprio dictam cameram & partem si pars esset lesa conseruare indēpnem & inlesam. Et dominus Senator de dicta Cancellaria & custodibus se nullatenus intromittat. Et si secus faceret quicquid fecerit non valeat ipso iure & penam quingētorum florenorum auri incurrat sibi aufferend. & de suo salario retinend. predicte camere vrbis tēpore scindicatus ipsius dñi Senatoris. Et Conseruatores qui erunt pro tempore post publicationem presentium statutorum infra octo dies ponant custodes predictos & hoc statutum executioni mandetur. Ad penā centū librarum prouisinorum pro quolibet.

¶DE EODEM. Cap.ccxxviii.

ITem ꝗ custodes dicte cancellarie non ponant vel mittant cathenā alicui captiuo in dicta Cancellaria detento nisi talis captiuus esset publicus latro aut homicida falsarius vel proditor seu de tali crimine inculpatus propter quod deberet perdere vitam & condēpnari ad mortem. Et si contrafecerit. x. libr. prouisinorum incurrat vice qualibet & pro quolibet vrbis Camere applicand.

¶DE OFFICIALIBVS SALARIATIS MISSVRIS. VI. DENARIOS IN CASSA CAMERE VRBIS DE EORVM SALARIO QVANDO RECEPERINT. Cap.ccxxix.

ITem ꝗ dñs Senator vrbis qui per tempora erit & eius officialis & curie Capitolii salariati & extra Capitolium & etiam stipendarii

Romani populi & Camere vrbis teneantur & debeant soluere in Camera vrbis de eorum salariis.vi.denarios prouisinorum pro quolibet floreno dicti salarii mittendos in cassa Camere vrbis & ꝙ Camerarius dicte Camere qui per tempora fuerit teneatur & debeat primo sacramento predicta fieri facere & dictos.vi.denarios pro quolibet floreno retinere pro dicta Camera & in cassa dicte Camere mittere & in communitatem ponere & statim mitti facere ad penam centum solidorum prouisinorum vice qualibet & Vrbis camere applicandam.Et hec locum habeant in pendentibus preteritis & futuris.

¶DE NON DEBENTIBVS PISCARI VEL IRE PER RIVOS. Cap.ccxxx.

ITem Statuimus & ordinamus ꝙ nullus decetero audeat per riuos dishoneste discurrere & cũ aliquibus instrumentis ferreis piscando incedat vadendo lutos terrarũ & riuorum vbi sunt & complendo riuos propter que cursus aquarum impediatur que inferantur possessoribus eorũdem ꝙ siquis contrafecerit pro qualibet vice penam.x.lib.prouí. incurrat applicand.pro medietate Camere Vrbis & pro alia medietate parti seu accusatori.

¶Q.NVLLVS PROICIAT IMMVNDICIAS IN CVRSIBVS AQVARVM. Cap.ccxxxi.

ITem ꝙ nullus proiciat in riuis aut proici faciat ímundicias vel aliqua alia ex quibus impediatur cursus aquarum.Et qui cõtrafecerit penam.xl.solidorum prouisinorũ incurrat vice qualibet applicand.ꝓ medietate Camere Vrbis & ꝓ alia medietate parti seu accusatori.

¶DE SALARIO NOTARII CONSERVATORVM. Cap.ccxxxii.

ITem ꝙ notarius Conseruatorum qui per tempora fuerit habeat ꝓ suo salario mense quolibet a camera Vrbis florenos auri.vi.de pecunia dicte camere more solito.

¶DE FIDEIVSSIONIBVS FACTIS MAGNATIBVS PER CAVALLAROCTOS. Cap.ccxxxiii.

ITem statuimus & ordinamus ꝙ si aliqui tam ciues Romani q̄ cauallarocti fecerint vel fecissent fideiussionem alicui baroni vel magnati Vrbis vel eorum bastardis ꝙ Senator vel Conseruatores teneant̄ & debeāt sola veritate inspecta sūmarie & de plano sine strepitu & figura iuditii ad requisitionem dictorum fideiussoꝝ agere per capturā vel caualcatam vel exercitum dictū vel magnatem vel baronem ad extrahendum dictos fideiussores a dicta fideiussione & conseruandum eos indepnes. Ad penam centum librarum prouisinorum pro quolibet contrafaciente & intelligatur de presentibus preteritis & futuris.

¶DE EXCEPTIONIBVS NON OPPONENDIS CONTRA ALIQVOS NOTARIOS INFRASCRIPTOS. Cap.ccxxxiiii.

ITem statuimus & ordinamus ꝙ nulla persona audeat vel presumat opponere aliquā oppositionem vel exceptionem contra aliquod instrumentum scriptum manu cuiuscūq; notarii Romani vel alicuius notarii videlicet contra notarium scriptum in matricula collegii notariorum Vrbis & dicere ꝙ ille tale instrumentum scribens nō fuerit vel sit notarius. Et qui contrafecerit quinquaginta lib. prouis. Senatus pro medietate Camere & pro alia medietate parti dictum instrumentum producenti exigendum a contrafaciente ipso facto per iudicem eiusdem absq; aliqua sententia incurrat & si iudex in hoc fuerit negligens teneat̄ de suo salario tēpore sui scindicatus soluere dicte Camere. x. libr. pui. sen. Et nihilominus talis obiectio vel exceptio non prosit producenti nec ei contra quem obicitur noceat quoquomodo.

¶DE PECVNIA RECIPIENDA PER SCRIPTORES MALEFICIORVM PRO COPIIS. Cap.ccxxxv.

ITem ꝙ Scriptores maleficiorū pro copia cuiuslibet accusationis etiam si essent centū accusati vel vltra in vno libello recipiat tantū

tres solidos prouisinorum & non vltra pro exceptionibus in dapno dato & verbis iniuriosis & contemptu mandati recipiat duos solidos pui. tantum. Item q copia cuiuslibet inquisitionis etiam si essent plures in eadem inquisitione contenti recipiat quatuor solidos prouisi. & non vltra. Item pro copia capitulorum si sint plura folia q̃ vnum carte scri ptor recipiat solidos. x. proui. Si vero sunt de vno folio solidos sex & non vltra recipiat. Pro copia testis probantis denarios. xviii. prouisi. Pro copia autem cuiuslibet testis dicentis se nihil scire denarios sex proui. recipiat & non vltra. Pro copia vero cuiuslibet sententie in male ficiis/solidos quatuor prouisinorum & non vltra recipiat. Et qui contra fecerit soluat. xxv. lib. proui. siqualibet vice vrbis Camere applicand. per iudicem maleficiorum de facto exigendas ad penam predictam. Et predicta locum habeant in ciuibus Romanis & etiā forensibus. Et q scriptores predicti de predictis scindicentur per scindicum Vrbis.

Q. NOTARII MALEFICIORVM DENT COPIAM ACCVSANTIVM ET INQVISITIONEM PETENTIBVS. Cap. ccxxxvi.

Item q iudices & notarii maleficiorum & actorum pendentium teneant dare copiā oīum accusationū & requisitionū partibus petētibus vt possint in camera vrbis ydonee satisdare Nisi in causa vbi pena accideret personalis. Ad penā decē lib. proui. vice qualibet a cōtrafacientibus de eorum salario retinēdas per Camerariū camere vrbis p dicta camera.

DE SENTENTIIS DANDIS IN CAMERA PER NOTARIOS MALEFICIORVM. Cap. ccxxxvii.

Item q notarii maleficiorum & actorum pendentiū teneant & debeant infra octo dies a die late sentētie Assignare & dare in Camera vrbis in scriptis extensas oēs sentētias cōdēpnationū & etiā absolutionū latas in causis & super processibus maleficiorum. Ad penam. x. lib. proui. pro quolibet & qualibet die qua cōtrafecerint & fuerint in mora facere pre dicta ipsa pena Vrbis camere applicanda. Et teneantur etiam scribere & scribi facere omnia edicta mittenda forensibus per Cameram vrbis sine aliqua solutione pecunie ad penam predictam.

¶ Q. FORENSES CITENTVR AD DOMVM PROCVRATORIS EORVM QVANDO PARARENT SE ADVERSARIOS PRO REBVS CONFISCANDIS CAMERE. Cap.ccxxxviii.

ITem ꝙ quilibet forensis nō habitans in Vrbe parans se aduersariū per se vel procuratorē eius in bestiis & rebus delatis & deferēdis ad Camerā vrbis & que possent cōfiscari seu litigaref de ipsaꝝ cōfiscatione venire ipsi Camere cōfiscand. citenf in Vrbe ad domū sui ꝓcuratoris Vrbis vel habitātis in vrbe ad omnē actū etiā ad sententiā audiendā vel si ꝓcurator in vrbe nō habitauerit sufficiat citatio per mādatariū in scalis curie Capitolii. Et talis citatio valeat & teneat & ꝑ citatione legitima habeaf facta prius monitione forēsi vel eius ꝓcuratori ꝙ eligant ipsi locū in Vrbe in quo citari debeat qua declaratiōe & electione loci facta citef ad illū locū Alias citef in scalis palacii Capitoli vna die ꝑ alia die iuridica hora causaꝝ ad omnē actū etiā ad sententiā audiendā.

¶ Q. QVANDO ASSIGNARETVR MEMORIALE CONTRA CAMERAM CITENTVR ADVOCATVS & procurator eius alias assignatio ipsa fit nulla. Cap.ccxxxix.

ITem statuimus & ordinamus ꝙ dn̄s Senator seu quicūq; alius vel aliquis alius Senatus officiū exercens qui per tēpora fuerint & eius affectamētū nullū memoriale deliberēt/nec causam in ipso memoriali cōtentā cōmittant alicui iudici vel officialibus cognoscēdā aut terminādā qd vel esset cōtra camerā Vrbis vel aliā quācūq; ꝑsonā specialē nisi primo ad vidēdū assignationē dicti memorialis & eius deliberationis legitime citati fuerint aduocatus & procurator camere vrbis vel persona contra quam memoriale assignatum fuerit. Et si secus fieret talis deliberatio & cōmissio non valeat ipso iure nec preiudicet in aliquo iuribus dicte camere neq; partis.

¶ Q. CVSTODES CANCELLARIE NON RELAXENT aliquē sine apodissa relaxationis manu notarii maioris camere vel prothonotarii subscripta. Cap.ccxl.

ITem Statuimus & ordinamus ꝙ custodes Cancellarie Palacii Capitolii qui nunc sunt & per tempora erūt nullo modo relaxent nec

relaxare audeant aliquem vel aliquã personam in dicta Cãcellaria detentum condempnatum vel diffidatum pecunialiter dicte camere sine apodissa relaxationis scripta manu notarii maioris camere Vrbis vel prothonotarii ad penam.xxv.lib.prouisi.sen.pro quolibet contrafaciente vice qualibet Vrbis camere applicandarum.

Q.NVLLVS PORTET ARMA PER VRBEM POST TERTIVM SONVM CAMPANE. Cap.ccxli.

ITem q̃ nullus de nocte post tertium sonũ cãpane portet arma per Vrbem cũ licentia vel sine. Et marescalli quécũq; inuenerint post dictũ tertium sonum campane arma portantem teneantur ad penam xxv.lib.proui.de suo salario retinendarũ per camerariũ camere Vbis pro ipsa camera vel etiam per scindicum qui talem officialem scindicauerit ducere ad Capitolium & Senatori presentare nisi esset persona honesta vel bone fame que lumen siue ignem haberet quod palam appareret vel nisi esset persona que iret extra ciuitatem vel veniret.

Q.NON MITTATVR CATHENA CAPTIVIS. Cap.ccxlii.

ITem q̃ dñs Senator nec aliquis alius officialis qui nunc est & per tempora erit possit nec debeat ponere aliquẽ in cathenis cancellarie palacii Capitolii aliqua occasione siue occasione debiti siue occasione delicti ad penam ꝑ quolibet contrafaciente vice qualibet centũ libras prouisinoꝶ. Et nihilominus Senator teneatur ipsam cathenam de ipsa Cancellaria penitus eleuare ne possit aliquem decetero carcerare.

Q.BANNITORES FACIANT BANNIMENTA ET RELATIONES. Cap.ccxliii.

ITem statuimus & ordinamus q̃ bãnitores Vrbis teneant & debeãt facere bãnimenta eis cõmissa vel cõmittenda eodẽ die cõmissionis vel sequẽti & referre in camera Vrbis notariis vel scriptoribus dicte camere & relationẽ facere de dictis bãnimentis que fecerint eodẽ die vel sequẽti post factũ bãnimentũ. Ad penã.x.lib.ꝑui. pro quolibet cõtra

fecerit vice qualibet. Et omni die Iuridica teneantur & debeant per se ipsos vel vnum ipsorum requirere & interrogare camerarium & procuratorem camere Vrbis si sint fienda aliqua bānimenta eo die dum ius redditur ad predictam penam.

¶Q. NVLLVS POSSIT COGERE ALIQVEM LITIGARE CORAM CONSVLIBVS QVI NON SIT DE ARTE SVA. Cap. ccxliiii.

ITem ꝙ nullus corā Consulibus artiū sine illis qui presunt artibus nec etiā artificibus seu illis qui artibus presunt possit cōstringere siue cogere aliquē qui nō sit de arte sua siue de collegio & corpore illo litigare seu respondere coram ipsis Cōsulibus seu aliquo eoꝝ seu eoꝝ curiis Nisi tantū illos qui sunt de arte sua seu collegio vel corpore suo in rebus & negociis ad artem illā spectātibus ad penā quinquaginta lib. ꝓui. ꝓ quolibet cōtrafaciente vice qualibet. Et Senator teneat auferre dictā penā a cōtrafaciente ad penam centum lib. proui. de suo salario tempore sui scindicatus per camerarium camere Vrbis retinēdarum.

¶DE PECVNIA SOLVENDA SCRIBISSENATVS. Cap. ccxlv.

ITem statuimus & ordinamus ꝙ Scribesenatus Vrbis qui nūc sunt vel per tēpora erūt ꝓ diffidationibus & reaffidationibus per eos legendis nihil percipere debeāt a Romanis Pro magnatibus Vrbis monasteriis ecclesiis & hospitalibus vrbis vel prope Vrbē per tria miliaria nec de mādatis vel edictis aut citationibus per eos subscribendis nihil percipiant Volumus tamen ꝙ a forensibus ꝓ subscriptura ꝓ quolibet predictoꝝ habeat. xii. denarios tantū & nō vltra Item ꝓ lectura diffidationis per eos legende descendentis ex maleficiis excessibus vel delictis siue per viā accusationum siue per viam inquisitionum ab ipsis forensibus siue sit pro forensibus siue contra forensem nihil percipere debeāt sed ipsam vel ipsas diffidationes legere teneant in die sabati aut illa die qua sit forum Ad penam centum libraꝝ prouisinoꝝ Senatus vice qualibet si contrafecerint & camere Vrbis applicandarum. Item ꝙ a dictis

forensibus pro qualibet citadantia per eos subscribenda tantūmodo ré cipiant ab ipsis siue sit vnus siue plures in dicta vna citadantia.x.soli. prouisinorum & non vltra ad penam predictam soluendam vt supra. Et nihilominus ipsam citadantiam subscribere teneanť. Item ꝙ dicti Scribesenatus pro reaffidatione per eos legenda siue sit vnus siue plures in vna & eadem reaffidatione. Si esset de aliquo cōmuni alicuius ciuitatis castri terre vel ville vel de specialibus personis forensibus si reaffidatio excederet sūmam centum lib. proui. vsqꝫ ad quingentas libras pui. sinorum recipiant solidos decem prouisinorum & non vltra a quingétis libris supra vsqꝫ ad omnem quantitatem librarum vel florenorum auri duos florenos auri tantūmodo recipiant & non vltra. Et si essent ꝗplures speciales persone nominate in ipsa reaffidatione cum cōmuni duos flor. auri recipiant & non vltra. Et talis solutio non intelligatur secundum quantitatem contentam in ipsa diffidatione sed secundum quantitatem solutionis facte per predictos in Camera Vrbis De reaffidatione vero capitaliter & ad mortem si esset vnus in vna reaffidatione Pro lectura dicte reaffidationis vnum florenum auri recipiant & non vltra si essent duo/duos florenos auri recipiant & non vltra Abinde vero supra vsqꝫ ad quemcūqꝫ numerum flor. auri tres recipiant & non vltra A magnatibus vero & aliis qui soliti sunt sequimenta prestare in camera Vrbis pro talibus reaffidationibus nihil percipiant sicut a Romanis ciuibus Volumus autem ꝙ pro copiis diffidationum vel reaffidationum a Romanis siue sit vnus vel plures in vna diffidatione vel reaffidatione duos solidos tantum percipere debeant & non vltra. Pro copiis vero priuilegioꝝ vel deliberationum in parlamento vel consiliis generalibus vrbis factis & reformatis pro quolibet priuilegio a dictis Romanis solidos prouisinorum.x. recipere debeant & habere & non vltra. Et ipsas copias tā dictis Romanis ꝗ forēsibus dicti scribesenatus teneantur subscribere sine aliqua alia solutione vel extorsione ad penā predictam soluendam vt supra. Si vero ipsas diffidationes vel reaffidationes vel priuilegia tam Romani ꝗ forenses seu magnates vellent habere & recipere ab ipsis scribissenatus in publica forma ꝙ ipsi teneanť ipsis Scribissenatus portare cartam corinā & ꝑ talibus publicationibus teneanť soluere duplum pacamētum & solutionem ipsis scribesenatus vt suprascriptum est de copiis. Et predicta teneanť facere infra terminū

decem dierum a die eis petite dicte copie vel dicte publice scripture. Ad penam supradictam vice qualibet soluendam vt supra. Et q Senator Vrbis qui nunc est & per tempora erit predicta teneatur fieri facere & obseruare ad penam centum florenorum auri de suo salario retinendarum pro Camera Vrbis tempore scindicatus. Et q scindicus vrbis qui nunc est & per tempora erit teneatur & debeat proprio iuramento ipsos Scribesenatus & Senatores de predictis scindicare sicut alios officiales Vrbis & palacii Capitolii. Non obstante aliquo statuto Vrbis vel priuilegio in contrarium loquentibus.

DE EO QVOD DEDENT RECIPERE CANCELLARII VRBIS ET EORVM NOTARII PRO INFRASCRIPTIS ET DE EORVM OFFICIO. Cap. ccxlvi.

ITem Statuimus & ordinamus q Cancellarii vrbis qui nunc sunt & per tempora erunt & quilibet ipsorum teneantur & debeant vinculo iuramenti ad petitionem cuiuscumq tam Romani q forensis & officiariis camere Vrbis vel curie Capitolii vel alicuius eorum inquirere & inquirifacere per notarios libros Cancellarie vrbis eis assignatos & apud eos existentes pro diffidationibus & reaffidationibus vel priuilegiis Romani populi in parlamento vel cōsiliis generalibus factis cuius vel quorum interest. Et pro quolibet libro pro dicta cercatura habeāt & percipere debeant a Romanis. xii. denarios prouisinorum. A forensibus vero duos sol. prouisinorum & non vltra dūmodo ille qui dictā diffidationem vel reaffidationem vellet aut priuilegium ab eis habere portet & portare debeat eisdem apodissam consuetam ab officialibus curie Capitolii. Et pro qualibet copia diffidationis vel reaffidationis siue sit vnus vel plures siue esset cōmune Ciuitatis castri vel terre cum specialibus personis quatuor solidos prouisinorum tantūmodo recipiant & non vltra. Pro copia vero priuilegii Romani populi sol. x. prouisi. recipiant & non vltra. Pro sigillatura vero citationis edicti vel mādati a Romanis ciuibus nihil percipiant & idem intelligat de ecclesiis monasteriis & hospitalibus vrbis & prope Vrbem per tria miliaria A forēsibus vero recipiant pro quolibet sigillo seu qualibet sigillatura predi

ctorum denarios.xii.pui. Pro sigillatura vero cuiuslibet citadatie siue sit vnus siue sint plures in dicta citadaria recipiat decé solidos pui.& non vltra Pro Cancellaria vero diffidationis a Romanis nihil percipiant a camera Vrbis de pdictis & de diffidationibus & reaffidationibus atq; priuilegiis ad ipsam Cameram pertinentibus & sibi quomodolibet oportunis nihil percipere debent vel habere A forense vero p Cancellatura cuiuslibet diffidationis quocúq; vel qualitercúq; sit solidos decem prouisinorum percipere debent & non vltra siue sit vnus siue sint plures diffidati in vna & eadé diffidatione a cómuni vero & officialibus cómunis cum specialibus personis pro dicta cancellatura recipiant.xx.solidos prouí.& non vltra.Et predicta dicti notarii Cancellariorum teneantur subscribere de manibus eorum.Et si contrafecerint in predictis vel aliquo predictorum dicti Cancellarii penam quinquaginta lib. prouisi. pro quolibet & vice qualibet incurrant & eorum notarii.x.lib.prou. pro quolibet & vice qualibet penam incurrant Vrbis camere applicandarum . Et q; de predictis ipsi & quilibet ipsorum stent ad scindicatum sicut alii officiales vrbis.Et q; Senator Vrbis qui nunc est & per tempora erit teneatur vinculo iuramenti predicta obseruare facere ad penã centum flor.auri de suo salario retinendarum tempore sui scindicatus & applicandarum Camere vrbis . Et predicta omnia dicti cancellarii & eorum notarii facere teneantur ad requisitionem predictorum vtsupra continentur infra terminum trium dierum a die notificationis eis facte de predictis numerandorum. Ad penam predictam soluendam vtsupra. Non obstante aliqua lege vel statuto Vrbis supra vel infra posito vel priuilegio in contrarium loquentibus.

DE INIMICATIS ET DIFFIDATIS NON TENENDIS IN CAPITOLIO PER OFFICIALES. Cap.cxxlviii

ITem Statuimus & ordinamus q; nullus officialis curie Capitolii audeat vel presumat tenere in Capitolio aliquem diffidatum condepnatum vel inimicatum ad penam centum librarum proui. Senatus soluendarum camere Vrbis tempore sui scindicatus quã penam Senator qui per tempora fuerit teneatur auferre & auferri facere a contrafaciente & assignare in Camera vrbis.

DE MERCATORIBVS PORTANTIBVS MERCANTIAM AD PORTVM RIPPE ROMEE Q. d DEBEANT EAM FACERE SCRIBI PER RIPPARIVM. Cap. ccxlviii.

ITem q quicunq mercator seu queuis alia psona deferret seu deportaret seu deferri & deportari faceret ad portu rippe Romee aliquá mercantiam cuiuscunq generis sit teneatur dictam mercatiam assignari & scribi facere per rippatium deputatum per Cameram Vrbis ad colligendum dictum rippaticu pro dicta Camera & qui contrafecerit perdat rem quam non assignauerit seu scribi fecerit per rippatium supradictum & de ea tertia pars sit & esse debeat inuentoris dicte rei & alie due partes Camere vrbis sint.

DE COMPOSITIONIBVS ST QVOMODO FIERI DEBEAT. Cap. ccxlix.

ITem Statuimus & ordinamus q dñi Conseruatores camere Vrbis qui per tempora fuerint non possint nec debeant facere aliquá compositionem cum magnatibus vel forensibus de aliquibus diffidationibus vel excessibus de eis vel per eos fiendis preterq de contéptu & inobedientia mandati & dápno dato De excessibus vero malis diffidationibus condépnationibus & delictis per eos factis & cómissis & cómittendis vsq in diem publicationis presentis statuti habeant illam potestatem cum eis componendi quá hactenus habuerunt hinc ad vnum annum proxime futurum De cetero & deinde inantea componédi cú eis nullam habeant facultatem vel potestatem. Non obstante quocunq alio statuto vel priuilegio Vrbis in contrarium loquentibus Cum cómunitatibus vero cóponere possint de qbuscunq diffidationibus & pro qbuscunq excessibus factis per dños Cóseruatores pdictos presentes & futuros. Et hoc capitulú publice bandiat per Vrbem in locis cósuetis.

DE FORENSIBVS HABENDIS PRO CIVIBVS. Ca. ccl.

ITem Statuimus & ordinamus q nullus forensis habens priuilegiú citadantie habeatur & reputetur pro Ciue seu gaudere possit priuilegio ciuium Romanorum nisi habeat domum & vineam videlicet

domum in Vrbe & vineam prope Romam per tria miliaria & habitet per tres partes anni in vrbe cum familia sua.

¶ DE CAPITVLIS PECVDVM. Cap. ccli.

IN primis statuimus & ordinamus q̄ patroni & dñi bestiarum pecudiaꝝ & caprarũ forensiũ videlicet illarũ terrarũ que nõ soluũt sal Et focaticũ siue impositã salis & focatici camere qui cõducunt seu cõduci faciũt ipsas bestias in Roma ad Pascuandũ Ad pascua & partes & territoria Vrbis teneanť & debeãt soluere de pecudib⁹ capris & montonibus camere vrbis duos florenos auri ꝑ quolibet centenario videlicet medietatẽ in festo natiuitatis dñi nostri Ihesu christi & aliã medietatẽ in Pascate resurrectionis eiusdẽ dñi nostri. Si vero dicte bestie vel aliqua ipsaꝝ conducenť seu conducerenť ad pascua & partes Vrbis ad gubernandũ & pascuandũ eas in hyeme per aliquẽ ciuẽ Romanũ vel quãcũq; aliã personã ipsi cõductores ꝑ quolibet centenario dictarum bestiaꝝ duos florenos auri soluant & soluere teneanť dicte camere in terminis supradictis ꝑut superi⁹ est exꝑssum Pro qualibet bestia grossa que cõducereť ad pascuandũ in hyeme ad partes vrbis dñi seu patroni seu conductores eoꝝ soluãt & soluere teneanť dicte camere quatuor solidos proui. ꝑ qualibet bestia grossa. Et teneanť & debeant ipsas bestias in dicta camera assignare & numerum ipsarum & eas numerare & numerari facere eis modo & forma quibus pecudes numerantur.

¶ QVANTVM SOLVATVR PER CENTINARIVM PECVDVM FORENSIVM. Cap. cclii.

ITem q̄ oẽs conducentes & conduci facientes pecudes forẽses extra districtum vrbis ad pascuandum in pascuis vrbis vel eius districtũ teneantur soluere camere vrbis duos flor. seu id qđ pro tempore solui cõsueuit ꝑ quolibet cẽtinario dictaꝝ pecudũ videlicet medietatẽ dictorũ florenoꝝ in festo natiuitatis dñi & aliã medietatẽ in festo Pasce resurrectionis dñi nostri Ihesu Christi & si quis ex hoc dictã camerã fraudauerit in quadruplum puniatur. Et nihilominus pecudes non assignatas in camera vrbis pro pecudibus forensibus perdat & perdere debeat.

DE SCORIANTIBVS ET FVRANTIBVS ARBORES. Cap.ccliii.

ITem statuimus & ordinauimus q̄ nullus decetero scoriet vel incidat vel scoriari vel scorticari faciat vel auferri per se vel per alium seu alios aliquā arborem seu arbores alienas fructiferas vel siluestres siue sunt in locis cultis siue incultis siue in nemorib⁹ suis siue domibus siue in cāpis sine voluntate dn̄i & licētia cuius est arbor. Et si quis inuentus fuerit incidere vel scorticare dictas arbores vel arborē sine licentia eius cuius est vel sunt puniat̄ qualibet vice in centū sol. proui. Et nihilominus teneat̄ emendare dāpnum pacięti sacramēto pacientis declarandū. Et liceat illi cui dāpnum illatum est a dicto malefactore penes quem inuente fuerint cortices dictaꝝ arboꝝ & animal seu animalia in quibus eas detulerint sine penā auferre propria auctoritate vbicūq; sine licentia curie. Et si quis venditor corticum arboꝝ probare non poterit se licite cortices predictas fecisse & habuisse quas vendidit seu vendiderit tanq̄ inuentus fuerit vel fecisset dāpnum facere supradictum puniat̄. Et de hoc credat̄ sacramento cuiuslibet accusatoris bone fame de qua pena habeat medietatem & pene duplicentur de nocte in oībus supradictis.

DE PETENTIBVS SECVRITATEM POSSENTIBVS PORTARE ARMA DEFENSIBILIA. Cap.ccliiii.

QVicūq; petierit securitatē ab aliquo & ille sibi dare recusauerit & ꝑmiserit se ꝓpterea diffidari curia ei defensibilia arma cōcedat recepta primo fideiussione in camera vrbis de non offendendo aliquem ad penam quadrupli eius quidem pro maleficiis esset statutum qua securitate recepta dicta arma deponat.

DE EXECVTIONE FIENDA IN BONIS DIFFIDATORVM. Cap.cclv.

SEnator teneat̄ proprio iuramento & ad penam quingentarum lib. ꝓui. ad petitionem partis facere capi & accipi oīa bona & res dampnatoꝝ & diffidatoꝝ de homicidio & diuidere per medium singulas

res mobiles & imobiles & se mouentes inter partem lesam & Camerã vrbis secundũ tenorem priuilegii diffidationis vel sententie. Et si dicta bona dictoꝝ diffidatoꝝ & dampnatoꝝ apparerent esse cõmunia cum cõsortibus aliis non dãpnatis vel diffidatis ꝙ oĩa bona Senator faciat diuidi sumarie sine strepitu & figura iudicii & partem diuisam camere vrbis & parti pro diuiso adiudicari & assignari cũ curis & cautelis cõuenientibus & teneant cõsortes diffidati ad penam quinquagintarum lib. proui. pro medietate Camere vrbis & alia medietate parti applicãdam diuidere & non referre iniquam cõtrouersiam quominus diuisio fiat. Et hoc locum habeat in presentibus preteritis & futuris.

DE EODEM. Cap. cclvi.

ITem statuimus & ordinamus ꝙ tam ciues Romani & habitatores Vrbis q̃ etiam forenses. S. de Comitatu & districtu Vrbis qui per tempora haberent seu tenerent in partibus & territorio Vrbis pecudes capras montones seu aliquas ipsaꝝ bestiaꝝ suas vel alienas vel forẽses ad pascuandum & gubernandũ quilibet ipsoꝝ teneat & debet vinculo iuramenti assignare in camera Vrbis notario maiori dicte camere. Et eas per dictũ notariũ scribi facere vsq ad natiuitatẽ dñi nr̃i Ihesu christi diuisim bestias suas a bestiis forensiũ. Ad penã centum libraꝝ ꝓ quolibet centenario & proditionis & comẽptionis in presentis capitulo statuti. Et omni anno bãniatur ad tubam publice & alta voce per Vrbem in locis consuetis saltẽ per. xv. dies ante dictum festum natiuitatis dñi.

DE EODEM. Cap. cclvii.

ITem statuimus & ordinamus ꝙ oẽs pecudes & bestie pecudine ciuium Romanoꝝ & etiã forensiũ de comitatu & territorio districtu Vrbis videlicet illarum terraꝝ que soluũt sal & focaticũ siue impositã salis & focatici camere Vrbis debeant esse mercate vno merce tantum S. auricula & de igne & nõ de pluribus merchis. Et dictũ merchũ dñi siue patroni ipsaꝝ bestiaꝝ in camera Vrbis debeant assignare quando assignant dictas pecudes in ipsa Camera & aliter nõ recipiatur assignatio eorum in dicta Camera/Cõmunitates & districtuales Vrbis & de

vrbis districtu dent & dare teneātur in dicta Camera ydoneos fideiussores ꝙ bestie & pecudes predicte quas assignant seu assignabunt in dicta Camera sint sue & non alterius. Et si cōtrafecerint seu assignauerint ipsi aut aliquis eorum bestias alienas pro suis centum librarum proui. penam incurrant pro quolibet contrafaciente & perditionis bestiarum Vrbis camere applicandaꝝ. Et dicta assignatio per dños & patronos ipsaꝝ bestiaꝝ & non per aliam interpositam personam & aliter non recipiatur dicta assigatio nisi dñs aut patronus earum haberet licitam excusationem propter quā nō possit venire ad Capitolium quo casu notarius Camere teneaẜ ire ad domū eius cū salario sui focatici cōpetēti.

¶DE EODEM. Cap.cclviii.

ITem ꝙ omnes pecudes capre montones & bestie grosse que reuertuntur seu reducentur de Vrbe seu vrbis districtu ad partes montaneorum debeant numerari per numeratores eorum ad id deputatos seu deputādos per dominos Conseruatores Camere Vrbis qui fuerint per tempora ad pontem mamolum & ad pontem numentanee & ad pontem salarium seu ad quemcūqꝫ dictorum pontium & non in alio loco/& postq̄ sic fuerint numerate vadant seu ducantur per viam siue stratam Tyburtinam vel vllē Sancti Antonii & non per aliam viam seu alias partes versus montaneam. Et si per aliam viam irent vel transirent/aut ire vel transire fuerint inuente cum apodissa siue sine apodissa dohane Camere vrbis perdantur & perdite sunt ipse bestie & ipse Camere applicentur tam bestie grosse q̄ minute. Et idem intelligatur si peruenerit ad notitiam curie Capitolii vel officialium Camere vrbis qui eas numerauerit vel scripserit vel dictos pontes vel aliquem ipsorum teneatur & debeat ipsas bestias in dicta vrbis Camera assignare ad penam valoris ipsarum bestiarum de eorum proprio vrbis Camere applicandarum.

¶DE EODEM. Cap.cclix.

ITem ꝙ omnes supradicte bestie grosse & minute que inuenirentur superflue ad dictos pontes vltra illas que fuerint in dicta Camera

vrbis assignate perdantur & sint & esse debeant dicte Camere. Et ipsi camere applicentur Possint tamen domini seu patroni ipsarum bestiarum redimere ipsas bestias a dicta camera pro quolibet centenario bestiarum pecudinarum.xxv.florenos auri. Et si dicte bestie conducte fuerint ad pascua & herbatica territorii districtus vrbis. Et pro qualibet bestia grossa videlicet boue videlicet pro.v.florenis & facca pro Quatuor per aliquos ciues Romanos vel forenses ad pascuandum seu eas conduci fecerint ab dicta pascua & herbatica dicimus & ordinamus qꝫ dominus Senator teneatur & debeat ad petitionem dominorum seu patronorum ipsarum bestiarum constringere illum seu illos qui conduxissent seu conduci fecissent dictas bestias ad soluendum dictos denarios in dicta camera/& ad satisfaciēdum omne dampnum videlicet sumarie de plano sine strepitu & figura iudicii.

¶DE EODEM. Cap.cclx.

ITem statuimus & ordinamus qꝫ super conductionem pecudum & aliarum bestiarum euntium in monraneam & ad partes montanee sint & deputenſ omni anno.xii.boni & legales ciues Romani ex parte dicte artis/quorum Sex sint numeratores dictarum bestiarum. Et Tres maioris qualitatis & conditionis qui sint superstantes siue superstites & sint Duo numeratores & vnus superstans in quolibet ponte qui superstans teneatur facere caracem numeri ipsarum bestiarum. Et de ipso numero bestiarum facere relationem in Camera vrbis. Et dicti numeratores dictarum bestiarū nullo modo possint nec eis liceat sine licētia sui superstantis numerare/& numeratores teneantur & debeant retinere oēs castratos & omnem bestiam masculam minutam de duobus dentibus nisi essent de numero montonorum siue montonū/quas bestias retentas per eos debeant in camera vrbis assignare/quarū bestiarum sic retentarum medietas sit Camere vrbis/& alia medietas sit ipsorū. Alii Tres ciues vsqꝫ ad dictum numerum dictorum.xii.hominum stent & stare debeant dicto tempore extra vrbem videlicet vnus in campanea alius in Tybure & alius in villa sancti Antimi & in partibus circūstantibus prout fuerit oportunum. Et faciant custodiri oēs passos per quos dicte bestie possent redire & de oībus dictis bestiis quas inuenerint per aliam viā ire q̄ per vias in statuto contentas medietas sit Camere vrbis

& alia medietas sit ipsorum qui numeratores & suprastantes habeant pro numeratione dictaꝝ bestiaꝝ inter oēs.xx.soli.ꝑui.ꝓ personis eoꝝ ꝓ qualibet milliarii pecudū & Sex denarios ꝓ qualibet bestia grossa eis soluendos per dominos seu patronos dictaꝝ bestiarum. Pro custodia autem passuum & nuncioꝝ eis a dicta Camera vrbis persoluatur.

¶DE EODEM. Cap.cclxi.

Item statuimus & ordinamus ꝙ tam ciues Romani q̄ forenses teneantur & debeant soluere dictis suprastantibus cōmissariis & numeratoribus dictarum pecudum de omnibus bestiis pecudinis cum earum alleuo tonsis seu tosoratis seu que tosorari possent que numerātur seu numerarentur ad supradictos pontes.xx.sol.proui.ꝓ quolibet milliarii & Sex denarios pro qualibet bestia grossa qui sint pro salario eorundem.

¶DE EODEM. Cap.cclxii.

Item ꝙ nulla bestia grossa vel minuta debeat trāsire dictos pontes vel aliquem ipsorum pontium seu locorum nec aliquis eas debeat ducere vel conducere per dictos pontes & loca siue apodissa Camerarii Camere vrbis ad penam perditionis ipsarum bestiarum & penam superius declaratam.

¶DE EODEM. Cap.cclxiii.

Item statuimus & ordinamus ꝙ de.xx.solidis proui.qui soluūtur & solui debent pro quolibet milliari pecudum & Sex denarios proui.qui soluuntur & solui debent pro qualibet bestia vt supradictū est pro numeratione bestiaꝝ fiant Tres partes equales quarum vna pars sit & esse debeat tantum suprastantium Alia pars sit illoꝝ qui stabunt seu steterint ad custodiam passuum videlicet in campanea Tyburt & villa sancti Antimi/& alia tertia pars sit & esse debeat communiter omnium Sex numeratorum pecudum media pars pro quolibet/qui omnes & singuli numeratores suprastantes & custodes passuum tene & stare debeāt ad scindicatum & de gestis per eos in dicto officio reddere plenariam rationem & si reperti fuerint recepisse aliquā simoniā/

vel cōmisissent fraudē vel malitiā ex quibus Camera vrbis dāpnificaretur vel dāpnum aliquod pateref aut deceptionem in predictis vel ali quo predictoꝝ vel eoꝝ occasione penam quadrupli incurrant simonie recepte pro quolibet eoꝝ delinquentium Camere vrbis persoluēdi & dāpnum emendent & resarceant Camere vrbis supradicti.

ℭDE EODEM. Cap.cclxiiii.

ITem statuimus & ordinamus ꝙ dñi Conseruatores camere vrbis qui per tēpora fuerint teneanf & debeāt in fine passus pecudū mon taneū & partes montanee ascendentiū fieri facere per dñm Senatorem diligēter inquisitionē in forma debita/super qua examinari faciat dñs Senator testes Romanos & de tybure carsolio & de Abbacia farfensi & de cāpania ad veniēdū si pecudes aliquē mercatoꝝ trāsiuerint versus montaneū per alias partes vias seu itinera q̄ p loca declarata & ordinata vt supra cōtinef. Et repertos culpabiles dñs Senator puniat penis superius declaratis. Et si Senator seu cōseruatores negligētes fuerint predicta fieri facere nomine pene & ꝓ pena Centū florenos proui. dicte camere soluere teneantur Et dictam penam eos incurrere volumus ipso facto.

ℭDE EODEM. Cap.cclxv.

ITem ꝙ nulla persona assignet merchū alienū ꝓ suo ad penā Quin gentaꝝ libraꝝ prouisinoꝝ & vltra dictā penam puniatur pena falsi.

ℭDE EODEM. Cap.cclxvi.

ITem ꝙ nulla persona signet & signari faciat pecudes forenses cum mercho suo/quas duxerit seu duxisset & duci fecisset ad pascuandū ad pascua & herbatica vrbis vel sua ad penam predictam.

ℭDE EODEM. Cap.cclxvii.

ITem ꝙ ꝓ oībus pecudibus lanutis que reuertunf seu reducunf lanute in futuꝝ in montaneā & partes montanee dñi seu patroni vel conductores earum soluant & soluere teneantur in camera vrbis duos

denarios p qualibet pecude viscose & tres denarios pro qualibet pecude matricina. Et dictos denarios Conseruatores pro dicta Camera exigere & recipere teneantur.

¶DE EODEM. Cap. cclxviii.

ITem q pro quolibet milliari pecudum ascendentium in montaneam & partes montanee domini seu patroni earum .x. soli. proui. pro quolibet milliari soluere teneantur Camere supradicte pro apodissa earum vt est hactenus consuetum.

¶DE EODEM. Cap. cclxix.

ITem q numeratores pecudũ debeãt numerare pecudes Romanorum & comitatensiũ seu districtualiũ vrbis qui p pdictis pecudibus nõ soluãt aliquid in camera vrbis diuisim a pecudibus forensiũ ad penam Centũ lib. prout. p quolibet numeratore qui numerator eas simul cũ pecudibus dictorum nõ soluentiũ & qui soluere nõ tenent in dicta Camera.

¶DE EODEM. Cap. cclxx.

ITem statuimus & ordinamus q a calendis mensis Aprilis in antea vsq quo pecudes reducunt in montaneam & ad partes montanee nulla persona audeat vel presumat mouere vel moueri facere seu cõducere vel conduci facere pecudes aut castratos & bestias pecudinas de loco ad locum versus partes montanee absq apodissa Camere vrbis. Et qui contrafecerit perdat dictas bestias & vrbis Camere applicentur & confiscentur per iudicem dicte Camere quarum tres partes sint Camere vrbis & quarta pars auferentes.

¶DE EODEM. Cap. cclxxi.

ITem statuimus & ordinamus q anteq̃ pecudes incipiant transire per pontes suprastantes & numeratores earum qui per tempora fuerint prouideant se numerare ante in illis locis & partibus que eis videbuntur omnes pecudes que erant inter duo flumina versus tibrim per illum modum qui eis pro meliori videbitur.

❡DE EODEM. Cap.cclxxii.

ITem ꝙ nullus audeat vel pſumat tráſire códucere vel códuci facere cũ pecudibus vel ſine pecudibus per pontes pdictos tépore numerationis pecudũ aliquos caſtratos vel aliquos maſculos pecudinos de duobus dentibus vel ab inde ſupra. Et qui contrafecerit perdat dictas beſtias & vrbis Camere applicent & confiſcentur pro Tribus partibus dicte Camere & ꝑ quarta parte ſupraſtãtibus & numeratoribus ſupradictis Liceat tamen cuilibet ducere & tranſire per dictos pontes quinꝗ montanes pro quolibet centenario pecudum abſꝗ aliqua pena.

❡DE EODEM. Cap.cclxxiii.

ITem a calendis Aprilis inantea vſꝗ ad exitum mẽſis Maii ſtent & ſtare debeant de die & de nocte ad cuſtodiam ſupradictoꝝ pontiũ boni & legales famuli de viturdano pro quolibet ponte qui famuli oẽs deni fideiuſſores ydoneos de dicto eorum officio dicte cuſtodie fideliter & legaliter exercendo prout eis impoſitum fuerit & habeant qui pontes cuſtodiunt ſalarium a Camera memorata.

❡Q.OFFICIALES AD VITAM NON HABEANT ALIQVOD ALIVD OFFICIVM IN VRBE. Cap.cclxxiiii.

ITem ſtatuimus & ordinamus ꝙ nullus officialis ad vitá poſſit habere vel deputari ad aliquod aliud officium de officiis imbuſſulatis vel imbuſſulandis cum ſalario in dicta camera vrbis vel extra. Et ſi ſibi daret vel concederet nõ valeat ipſo iure & geſta per eũ nõ teneant nõ obſtante aliquo ſtatuto vel priuilegio in contrarium loquentibus.

❡DE GRASCIA NON INCOCTIMANDA. Cap.cclxxv.

ITem ſtatuimus & ordinamus ꝙ deinceps nulla pſona incoctimet ſeu incoctimari faciat aliquã graſciã ſeu res graſcie que deferrẽtur ad vrbẽ ad ianuas vrbis vel intus vrbem & qui cõtrafecerit ſoluat noĩe pene. L. lib. proui. pro quolibet contrafaciente vice qualibet.

¶ Q. OMNES ROMANI SINT GRASCERII. Ca. cclxxvi.

ITem statuimus & ordinamus ꝙ cuilibet ciui Romano & habitāti in vrbe liceat accipere omne genus grascie & res & bestias quascūq; prohibitas extrahi de vrbe vel eius districtu vel de loco magis ꝓpinquo vrbis ad locum magis longinquū ab vrbe sine apodissa Dohane Camere contra formam statutorum seu ordinamentoꝝ consuetudinē & deliberationem cōsilii generalis vrbis & eas assignare & scribi facere in Camera vrbis. Et dicte bestie & res quecūq; sic inuēte sine apodissa Dohane dicte camere perdantur & perdite sint & per iudicem camere ipsi Camere applicentur pro tribus partibus & quarta parte auferenti & dictam assignationem dictaꝝ bestiaꝝ & rerum in dicta Camera faciant infra terminum trium dierum postq̄ inuenerint ad penam. x. lib. proui. & nihilominus dictam assignationem facere teneantur.

¶ DE FACIENTIBVS CONTRA STATVTA. Ca. cclxxvii.

ITem ꝙ vt omnia supradicta statura calūpniandi auferatur materia & transgressoꝝ huius capituli statutoꝝ audacia non transeat impunita Decernimus oīa supradicta statuta ab omnibus inuiolabiliter obseruari cassatis & euacuatis omnibus aliis statutis que predictis essent contraria vel aduersa & istis solis vti volumus & in iudiciis & extra iudicia per omnes vrbis iurisdictiōi subiectos & alios quoscūq; in curia Capilolii litigantes nec per Conseruatores & iudices quoscunq; alios presidentes audiri volumus aliquem contra ipsa per directum vel per obliquum quomodolibet allegantem ꝙ dicta statuta non valeant & hoc pertinaciter affirmare seu super eorum valore & vigore sub quibuscunq; coloribus disputantem contrafacientem audientem & allegantem penam infamie & priuationis honoris & cuiuslibet dignitatis & ꝙ Quingentarum lib. proui. incurrere volumus ipso facto quas de facto Senator sibi auferri faciat alias tantūdem de suo salario Camere Vrbis soluat a qua pena nullo modo liberari valeat nec absolui in aliquo consilio generali vel speciali.

¶STATVTA IVSSV ET ORDINATIONE.S.D.N. EVGENII.IIII.COMPOSITA. Cap.cclxxviii.

ITem ad remouendum ne causę ciuium districtualium ad Curiam deuoluerentur vt fuit & est intentionis.S.D.N.propter impensa & laborum onera. V.R.P.alias decreuit ꝙ appellantes a sentētiis quorū cūqꝫ cōmissariorꝫ in vrbe latis & ferendis appellaretur ad iudicem appellationum vrbis & sic in multis fuit obseruatum.

ITem statuimus & ordinamus ꝙ concernentibus ordinariam iurisdictionem Senatoris aut iudicum Capitolii vel Capitanei appellationum seu aliorꝫ quorūcūqꝫ iudicum vrbis nulla fiat cōmissio tamen si ex aliqua causa esset fienda in qua iudex de publico salariatus detur non possit iudex ipse a partibus aliquid ꝓ sportulis accipere sub pena restitutionis quadrupli & suspensionis ab officio per trimestre & non concedaꝰ nisi partibus de quarum interesse tractatur specialiter requisitis & eis per peritos per nos deputandos auditis tunc causę terminari debeant secundum formam iuris & statutorꝫ vrbis & infra tempora a statutis vrbis prefixa sub pena in eis contenta & ab eis secūdum formā statutorꝫ vrbis & ad quē statuta disponunt appellari possit & non alias Et cōmissio aliter concessa vt contra mentem Sanctissimi.D.N.& nostram emanata sit ipso iure nulla.

SERVATIO STATVTORVM. Cap.cclxxix.

STatuimus & ordinamus vt circa torturas capturas psonales & alios processus tam Ciuiles ꝗ Criminales seruetꝰ forma iuris & statutorꝫ vrbis nisi aliter aliud fuerit specialiter a Sanctissimo D.N.seu a nobis mandatum non obstantibus quibuscunqꝫ priuilegiis tam concessis ꝗ concedendis Alias Senator contrafaciens in sindicatu ad penam similem & ad dāpna expensas & interesse partibus teneatur.

COnfirmantes & denuo renouantes saluberrimū vrbis statutū de officialibus in vrbe Roma necnon in eius districtu pro Senatoribus non eligēdis Statuimus ꝙ Senator & eius officiales debeāt esse de

loco distanti ab vrbe adminus ad quinquaginta miliaria Capitaneus vero appellationū p Sexaginta sub pena amissionis salarii sibi deputati.
¶ Item Statuimus ꝙ Senator & eius officiales Capitaneus appellationum & alii officiales forenses & non durent in officio vltra tempus a statutis prefixum quo elapso teneantur prepositi inabilitatibus officialium illos eiici facere sub pena.
& quod concessio seu refirmatio contra hoc statutum fieri non possit & qui semel fuit in officio per quinquēnium illud siue aliud officium in vrbe obtinere non possit.
¶ Quia officium Marescalloꝝ factum ad repressiones malefactorum deductum est in rapinam pauperum ad dicti officii reformationem Statuimus ꝙ in Capitolio in vrbe Roma non posse esse nisi Sex Marescallos quatuor Romanos & duos per Senatorem deputandos forēses distātes ab vrbe vt supra. Qui marescalli seruent officiū hoc modo habeant banchum in sala Capitolii vbi reddit̄ ius & ibi recipiant fossuras & capturas & alias scripturas executionum & nō alibi habitis ydoneis notariis singulis eisdem in principio intracta officialium deputandis & habeant bursam & omnia lucra communia salario eis deputato dūtaxat excepto contrafaciente incidat in penam. xxv. ducatoꝝ.
¶ Item statuimus ꝙ officia dari solita Romanis Ciuibus nulli alteri dent̄ nisi ciuibus Romanis & ꝙ cōcessio aliis facta sit ipso iure nulla.
¶ Item statuimus singulis officialibus tam ciuibus q̄ forensibus optimos deputari scindicos ex optimatibus ciuibus Romanis viris quos semper sit vnus doctor vir grauis & timens deū & vt scindicatus factus tempore durantis officii sit ipso iure nullus & ꝙ salaria scindicoꝝ soluantur a Camera ex computanda in salaria ipsorum officialium.
¶ Item pro pauperum subleuamine Statuimus ꝙ ꝓ ingressu exitu & mansione cācellarie nihil hactenus recipiatur nec per custodes nec per protbonotariū nec per aliū nisi duo solidi videlicet sex quatreni tantū ꝓ ingressu & duo ꝓ exitu. Et ꝙ cancellaria de cetero non vendatur sed custodiri debeat per virum ydoneum per Conseruatores secundū formam statutoꝝ deputandum per quem dari debeat ydonea cautio.
¶ Item volumus deputari duos qui vocatis proconsulibus artis notarioꝝ habeant facere tabulas de summa recipiēda per prothonotarium necnō per alios notarios tam in Capitolio q̄ extra & eoꝝ cōstitutiones

reuidere & tabelliones examinare & eorum matriculam reformare & qui inabiles & honestatem exercitii non seruantes & rabule & norme eis dande transgressores fuerūt possint a notariatu suspendi & a matricula deleri facere omni appellatione remota necnon tabulā facere omnibus & singulis officialibus vrbis tā ciuibus q̄ forensibus tabellionibus portarum vrbis & cancellarie custodibus quas tabulas scribi & affigi faceré teneantur in locis singulis vt omnibus veniat in notitiam de pecuniis per eos recipiendis & modo per eos tenendo.

¶ Item statuimus ꝙ ad officium extraordinatiorum deputentur viri duo ydonei quorum officium non possit durare nisi sex mensibus qui debeāt in deferendis in Camera duos de die & vnū de nocte adhibere testes vt parti volenti se defendere non auferatur defensionis facultas.

¶ Item statuimus & ordinamus Centū flor. pro reparatione Capitolii ex salario Senatoris retineri solitos nullibi expendi posse nisi in Capitolio vbi & prout Conseruatoribus pro tempore existentibus magis visum fuerit expediré.

¶ Item statuimus & ordinamus ꝙ nullus aromatarius medicinalis venalia teneat nisi fuerit per medicos auctoritate publica approbatus.

¶ Item statuimus & ordinamus elegi debere quatuor viros expertos Ciues Romanos auctoritatis grauis qui presint libro vocato speculo & fiat liber vnus vbi debeant scribi officiales successiue vt erunt tam Ciues q̄ forenses & in eodem libro describi debeant inabilitates que iā de iure q̄ ex forma statutorum vrbis q̄ serie presentiū & hactenus factarū constitutionē quem ab officiis repellunt quorum cura sit deputatis officialibus tam Ciuibus q̄ forensibus obstañ. obiecta/eis defectus obicere & illis obstantibus amoueri facere qui si negligētes fuerint penam. xxiiii. ducatorum vice qualibet incurrant irremissibiliter exigēdis & nullus officialis q̄primum per prefatos fuerir inhibitum possit se gerere sub pena amissionis salarii quorum cura etiam sit priuilegia Camere tueri ac omni diligentia instare vt priuilegia statuta monumēta archana publica grauiter seruentur & custodiantur & omnia alia que circa premissa publicum interesse requirunt.

¶ Item statuimus ꝙ statuta quo ad consolatus artium & ad extraordinariam ordinis ciuitatis & quo ad festū assumptionis beate virginis & pene in his adiecte necnō pene ꝓ īmundicia aut portatione armorum aut

per bánimenta aut per officiales super his prefectos aut per speciales cō stitutiones apposite q̄ apponēde ligent tam ciues q̄ forēses laycos Romanā curiam sequētes cuiuscūq; status gradus vel conditionis fuerint.
¶Item statuimus Macellarios per viā publicā rectam de ponte Castri sancti Angeli ad pontē & specialiter in platea Campiflorū & platea iudeo℞ non posse macellū tenere vllo tēpore sub pena.x.ducato℞.Et ꝙ circa plateā iudeo℞ plateam cāpiflorum ꝓpe sanctum Celsum prope plateā sancte Marie Rotunde propē sanctum Marcellum in Rippa & archanoe prope turrim de comitibus & aliis locis consuetis extra dicta loca locum vnum habeant in quo solū & non sperſim artem exerceāt. Et ꝙ vbi carnes ad vēdendū tenent mundi stent sub pena vnius ducati vice qualibet qua contrafecerint.
¶Item volumus vt currus per vias tectas quibus supra quantum fieri potest abstineant ne publicos incessus impediant sub pena vnius ducati vice qualibet.
¶Item statuimus ꝙ in quolibet loco vbi in vrbe Roma cudit̄ aut cudi cōtingeret moneta cuiuscūq; metalli debeat esse ꝑpositus Ciuis Romanus grauis & expertus cuius cura sit custodire stāpas & ex qualibet massa ex qua pecunia cudi debet assagia recipere & operam & curam suscipere vt nullum vitium in moneta fiat & alia que prepositi cecchefacere soliti sunt.

¶SEQVVNTVR ALIA CAPITVLA ORDINATIONES ET REFORMATIONES QVORVM ET QVARVM TENOR TALIS EST VIDELICET. Cap.cclxxx.

IN Nomine Dn̄i Amē Anno dn̄i.M.CCCCquadragesimosexto Pontificatu Sanctissimi in Christo patris & dn̄i nostri dn̄i Eugenii diuina prouidentia pape quarti Indictione nona Mensis Iulii die.xx. Loyscius mādatarius & specialis nuncius Reuerendissimi in Christo pr̄is & dn̄i domini Astrogii Archiepiscopi beneuentani Reuerēdissimi in Christo patris & dn̄i domini Lodouici tituli sancti Laurentii in damaso sacrosācte Romane ecclesie presbyteri Cardinalis Aquilegeñ prefati dn̄i nostri Camerarii locūtenentis de mandato & ex parte ꝑfati dn̄i locūtenentis corā magnificis Thomasaxo de amatescis Stephano

de bucchabellis & Anthonio velloni Conseruatoribus Camere alme vrbis Infrascriptas reformationes & ordinationes capitula & statuta representauit demũ die.xxix. Augusti anni prefati prefatis magnificis dominis Conseruatoribus presentatum fuit rescriptum sigillo ipsius domini vice Camerarii & locũtenentis sigillatum & subscriptum in forma Cuius talis tenor existit.

¶ Astrogius dei & aplice sedis gratia Archiepiscopus beneuentanus Reuerẽdissimi in Christo patris & dñi domini.L.tituli sancti Laurẽtii in damaso presbiteri Cardinalis Aquilegeñ. Sanctissimi dñi nr̃i Pape Camerarii locũtenentis magnificis viris Thomesaxo de Amateschis Stephano de buccabellis & Anthonio velloni Cõseruatoribus Came re alme vrbis salutem Constitutiones & salarioꝝ officialiũ & notarioꝝ ac portarum & pontiũ custodum & alioꝝ in eis contentoꝝ taxationes dudũ per nobiles viros Andreã de sancta Cruce sacri aplici Cõsistorii aduocatũ & maximũ Lelli Cecchi per nos ex forma constitutionũ & Reformationũ per prefatũ Reuerendissimũ dñm Cardinalẽ & Came rarium deputatos adhibitis Egregio legumdoctore Iohãnẽ de Tybure & Laurentiũ dñi Pauli procõsulibus collegii iudicii & notarioꝝ vrbis secundũ tenorẽ eaꝝ constitutionũ editas vobis & vestro officio de nr̃o mãdato per Loysciũ mandatariũ nostrũ presentatas de mandato Sanctissimi dñi nostri super hoc nobis facte ac vigore nostri Vicecamerariatus officii mãdamus inuiolabiliter obseruari ac in libro grosso Camere vrbis describi & in volumine statutoꝝ vrbi apponi & trãsgresso res per vos & successores vestros vnacum quatuor Nobilibus viris ꝑ eorum obseruatione deputatis & in futurum deputandis secundum earundem constitutionum & reformationum tenorem penis & multis prout vobis & vestris in officio successoribus ac quatuor prefatis videbitur puniri cum quatruplici eius quod plus exegerint restitutione his a quibus extorserint salaria vero & prouisiones officialibus persol uende per Cameram voluntati Sanctissimi Domini Nostri reseruamus quibuscunq̧ incontrarium facientibus non obstantibus Datum in domo Nostre solite residentie die penultimo Mensis Augusti nona Indictione Anno Domini Millesimoquadringentesimoquadragesimosexto Pontificatu Prefati domini Nostri Pape Eugenii quarti anno sextodecimo.

¶ Tenor vero dictatum Reformationum vt supra presentarum talis est. Cap. cclxxxi.

COnstitutiones & reformationes facte per dn̄m Andreā de sancta Cruce sacri Cōsistorii aduocatū & Maximum Lelli Cecchi per Reuerendissimū dn̄m Astrogium Archiepiscopū beneuentanū Reuerendissimi dn̄i. L. tituli sancti Laurētii in damaso sancte Romane ecclesie presbyteri Cardinalis Aquilegeñ. Camerarii apostolici locūtenētis vocatis Egregio viro dño Iohāne de Tybere aduocato Consistoriali & Laurentio dn̄i Pauli toti preconsulibus artis notariorum.

¶ Primo ordinationes & statuta edita per Collegium notarioꝝ vrbis precipimus inuiolabiliter obseruari que dudū in palatio Capitolii publicata fuerunt Quarum tenor talis est. Cap. cclxxxii.

A Solio sūme maiestatis tribunali & trono magni dei vni⁹ & trini p̄ris filii & spiritus sancti Diffusum est lumē in celo & in terra vt itelligat & videat oīs creatura veritatē inde illa veritas quatuor Euāgelistaꝝ preconio diuino agitatoꝝ spiritu ad humani generis doctrinam claruit ambulātibusqꝫ in tenebris lucē dedit. Inde etiā duo magna luminaria duo humano generi illuxere vt hominū vitam gesta & mores exornēt horū autē claritate & radiis religio tabellionatus officii īter alia hominū officia est vt fidē habeat demōstrādi atqꝫ ꝓbandi cōtrahentiū vota morientiū & alioꝝ vltimas voluntates Iudicioꝝ actus/presidū ac magistratuū sentētias/iudicia atqꝫ decreta fidei notarii & scripture tabellionis cōmissa/tāto itaqꝫ diuino & humano munere dotata hui⁹ officii religio curare debet actētius vt itelligat cōmissum sibi officiū & aut auctorisantis indignationē & iusticiā aut munus & gratiā iuxta merita vel demerita exercētis expectet. Quia vero plurimū q̄d qsqꝫ negligit ignorat nisi aut premunitus aut sibiipsi cōscius factus itelligat decretū est per Egregiū virū dn̄m Andreā de sancta cruce sacri Consistorii aduocatū & Petrū Mellim ꝓcōsules Anthoniū Bartholomei Anthoniū Cecchi Nicolaii & Laurētiū Christofori notarios officiales collegii notarioꝝ vrbis ad cōponendū mores dicti officii tabellionatus in collegio notarioꝝ vrbis deputatos ꝙ qsqꝫ in eadē vrbe dictum officium exercēs aut

exercere intendens sciat se inuiolabiliter seruatur instituta infrascripta. Ad honorē & laudē oīpotentis dei beati Luce Euangeliste protectoris eiusdem collegii laudem & gloriam militantium in officio prefato.

¶ALIA REFORMATIO NOTARIORUM VRBIS. Cap.cclxxxiii.

IN Primis decretū institutū & ordinatum est ꝙ in festo beati Luce Euāgeliste cōnotatis Iudicibus palatii Capitolii doctoribusq; vrbis & omnibus ꝓcuratoribus & notariis vrbis matriculatis celebret missa in Ara celi ad honorem & laudē omnipotentis dei & beati Luce Euāgeliste cū cereis & luminaribus distribuendis singulis more solito expensis collegii & vniuersitatis officii tabellionatus.

¶De Creatione officialiū collegii notarioꝝ vrbis. Cap.cclxxxiiii.

ITem ꝙ celebrata missa prefata oēs de dicto collegio cōueniant & cōuenire debeāt in loco capituli qui est in primo reclaustro cōuentus dicte ecclesie sancte Marie de Ara celi ad eligēdum correctores & officiales nouos in collegio prefato iuxta ordinationem hactenus de Imbussulatoribus electis & eligēdis per singulos quatuor annos/& ad eligendum alios imbussulatores finito primo quadriennio.

¶DE EODEM. Cap.cclxxxv.

ITem ꝙ vltra predictos officiales sint & eligant per collegiū duo ꝓcōsules qui habeāt iurisdictionē inter homines vniuersitatis prefate & de cōcernentibus officiū & etiā inter exteros se reclamantes aut aliqd agere habētes cum hominibus dicti officii & concernentibus officium prefatū qui potestatē habeant mulctandi vsq; ad ducatos auri quinq;.

¶DE TRIBVNALI PROCONSVLVM. Cap.cclxxxvi.

ITem ꝙ dicti proconsules habeant locum & tribunal eorum in palatio Capitolii.

❡DE NOTARIIS CREANDIS. Cap.cclxxxvii.

ITem q̄ de creatione notarioꝝ dicti proconsules habeant & habere debeant bonā & diligentē curam requirendo comites palatinos & alios habētes potestatē creandi notarios q̄ nullus creetur notarius/nisi examinet & repertus fuerit bonus grāmaticus & sequutus fuerit aliquē procuratorē vel practicā tabellionatus habuerit per vnū annū adminus ac aliā artē mechanicā nō exercuerit/& q̄ alii facti notarii non possint pro notariis se gerere nec inter notarios in vrbe habeantur & comes palatinus incidat in penam decem ducatoꝝ vice qualibet si cōtrafecerit.

❡Qui possint notariatum in Capitolio exercere. Cap.cclxxxviii.

ITem q̄ nullus in palatio Capitolii possit publica officia notariatus exercere nisi fuerit Romanus ciuis vel domicilium habens in vrbe Et pro ciue Romano secundum statuta vrbis reputetur ac matriculatus & de collegio Alias suis actis & gestis nulla fides adhibeatur/& maxime per aliquem de collegio prefato.

❡DE NOTARIIS MATRICVLANDIS. Cap.cclxxxix.

ITem q̄ nullus possit matriculari nisi fiat solēpnis examinatio de eo corā p̄cōsulibus & correctoribus & officialibus dicti collegii & examinatus repertus fuerit bonus gramaticus & prosequutus fuerat aliquē procuratorē vel exercuerit exercitiū tabellionatus per annū adminus & q̄ habeat statuta vrbis & studuerit in eis illo anno & sup hoc examinatus repertus fuerit ydoneus & approbatus fuerit p duas partes ex tribus demū soluerit p matriculatione more solito Alias scriptus de matricula deleri debeat ad omnē simplicē requisitionē cuiuslibet notarii. Alias procōsules nō delentes incidāt in penam decē lib. vice qualibet applicandarum pro medietate collegio notarioꝝ & pro medietate Camere.

❡DE EODEM. Cap.ccxc.

ITem q̄ matriculari nō possint exercentes & qui exercent artes mechanicas nisi illas in totū deseruerint & saltem quatuor annis post

desertioné tabellionatū exercuerit & aliter matriculari non possint & si matriculati essent deleanť vt supra. Et actis ipsoꝶ fides nulla adhibeať.

❡DE NOTARIIS ROGATIS DE INSTRVMENTIS. Cap. ccxci.

ITem ꝙ Notarius de aliquo cōtractu vel testamēto scribendo rogatus priusq̃ a loco cōtractus discedat nomina testiū & substātiā eius de quo rogatus in quaternutio protocolloꝶ suoꝶ scribat vt per obliuioné veritas nō muteť dūmodo de suo salario satisfaciat de quo protestari debeat ꝙ nō scribet nisi soluať alias scribere teneať tegitū in ꝓtocollo sub pena falsi. Et idem fiat quādo duo notarii de eodé contractu scribédo rogati essent. Et postq̃ vterq; notarius in quaternutio suorum ꝓtocolloꝶ scripserit totā cōtractus substantiā cum oībus pactis & capitulis substātialibus quilibet debeat se subscribere in protocollis alterius & ecōuerso vt amoueať omnis erroris materia. Et talis fiat subscriptiō in instrumēto publico de quo duo notarii sunt rogati Notarius vero qui predicta nō fecerit dāpnum parti emendet qd̕ ꝓpterea incurrisset. Et a cōtrahētibus aut a parte requisitus teneať infra tres dies a die requisitionis in publicā formā reducere instrumētum de quo rogatus fuerit recepto salario cōpetenti qd̕ si non fecerit in decem lib. proui. puniatur ꝑ medietate parti & ꝑ medietate Camere vrbis nisi iustam & rationabilem causam allegaret & dāpnum parti lese resarciat ꝑ quolibet autē cōtractu aut testamēto a quinquaginta lib. infra decem solidos dūtaxat ꝑ labore seu publicatione recipiat. A quinquaginta libr. supra vsq; ad centum. xx. solidos ab eadē supra vsq; ad. cl. sol. xxiiii. Abinde supra vsq; ad ducētas sol. xxx. abinde supra vsq;. ccc. recipiat sol. xl. Abinde supra ꝑ quolibet centenario quātitatis vel rei. In instrumēto contenta denariū vnum ꝑ qualibet libra recipiat ꝑ Sententia continente quātitatē. c. lib. Abinde infra. xx. sol. Abinde supra vsq; ad. ccxl sol. Abinde supra duos flor. recipiat quātecūq; quātitatis fuerit vel valoris De aliis vero iudicialibus actibus Iudex corā quo facta sunt acta taxari debeat vltra quā notarius nihil petere possit. In quolibet casu pergamenū siue cartam de corio pro publicatione deť per partem notariis supradictis. Et si vltra dictam quātitatem exegerint seu receperint in. x. libr. proui.

vice qualibet puniantur ꝑ medietate parti accusanti & pro medietate Camere vrbis applicandis. Et eadem pena puniantur si propterea tardarent complere & applicare instrumentum. Et in vtrūq; casum predictorum dāpnum resarciat parti lese & ad predicta cogatis per Senatorē & quemlibet eius iudicem qui super hoc aditus fuerit ad penam quinquaginta lib. Senatori &.x. libr. prouisinorum iudici qui in hoc fuerit negligens vel remissus.

¶DE OFFICIALIBVS COLLEGII NOTARIORVM VRBIS. Cap.cclxii.

NOtariorum Collegium octo bonos legales & expertos notarios eligat quorum duo exemplationem instrumētorum & aliarum scripturarum ac protocollorum notariorum mortuorum vel absentium debeant interesse & simul cum iudice ordinario palatino possint videre diligenter vtrum exemplar & exemplatum bene concordent & quando expediret facere comperationem litterarum. Et se in dictis instrumentis sumptis & exemplatis subscribant vnacum iudice supradicto.

¶DE NOTARIIS AD BANCHVM DEPVTATIS ET PERDENTIBVS INSTRVMENTA. Cap.cclxiii.

SI quis notarius perderet instrumenta sibi in iudicio ad signata illa refici faciat suis expensis & dampnum reficiat parti lese aditum est ꝙ notarius qui in curia Capitolii fuerit ad aliquod officium seu ad banchum alicuius iudicis deputatus ad illud non possit aliquod procurationis officium exercere ad penam.xxv. librarum Camere applicandarum. Item aditum est ꝙ si in futurum contingat coram aliquo ex iudicibus palatinis pēti ꝙ aliquod instrumentum publicum factum manu alicuius notarii corrigatur vel supleatur in aliqua sui parte. Non possit propterea contra dictum notariū procedi de falso aut alias extra ordinem nisi appareat seu probaretur aperte ꝙ dictus notarius dolose & fraudulenter talia mutasset addidisset vel cōmisisset ad alicuius instātiam & alterius lesionem.

¶ De habentibus protocolla notarioꝝ mortuoꝝ. Cap.cccxciiii.

Quicūq; habet protocolla notarioꝝ mortuoꝝ si requisitus fuerit ab aliquo ꝑ contractibus in dictis ꝓtocollis contentis teneatur diligenter inquirere ꝑ dicto cōtractu inueniendo recepto salario videlicet si contractus fuerit de quātitate.l.lib.ꝓui.infra recipiat duos solidos ꝓui.tantū pro inquisitione & ostensione. Si a quinquaginta supra vsq; ad centū recipiat tres solidos & ꝑ cōplendo instrumentū septem soli.proui. Abinde supra vsq; ad.cc.recipiat.xxx.soli.proui. Abinde supra recipiat vnū denariū ꝑ qualibet libra. Et hoc teneanť facere tam heredes notarii q̄ notarius qui debet cōplere instrumentum infra octo dies. Et si parti ad quā dictū instrumentum pertinet alia iusta de causa esset necessariū infra breuiorē terminū dictū instrumentū ad docendū de iure suo teneať notarius infra terminū cōpetentē ad signandū per iudicem corā quo esset causa ipsum instrumētum reddere publicatū. Et iudex teneať ipsum cogere remediis oportunis in termino cōpetēti ita ꝙ ꝓpter defectū instrumēti ius aliquod nō valeat deperire & illud cōpleat postq̄ fuerit requisitus qd si nō fecerit soluat Camere vrbis.x.sol.ꝓui.ꝑ medietate Camere vrbis & ꝑ alia medietate accusanti & dāpnū resarciat parti lese Additū est huic capitulo ꝙ nulla ꝑsona audeat emere vel vēdere ꝓtocolla alicuius notarii mortui nec ipsa seu eoꝝ aliqua dilaniare seu alteri gratis vel precio tradere alicui dilanianti seu in vsum aliū illicitū cōuertēdo ad penā.cc.lib.ꝓui.tam emptori seu donatori seu delaniatori q̄ etiā vēditori & alienatori & danti ad dilaniandū vel destruendum ꝑ medietate Camere vrbis & ꝑ alia medietate parti que lederet ex destructione ꝓtocolli ꝑfati & sup hoc teneať Senator inqrere ad petitionē cuiuscūq; etiā in secreto denūciantis ad penā quinquagīta lib.ꝓui.& bānniatur per vrbem in introitu cuiuslibet Senatoris.

¶ Q.nullus matriculetur nisi honeste vite. Cap.cccxcv.

Item ꝙ nullus debeat matriculari nisi fuerit honeste vite incedēs in habitu condecenti togatus vt decet tabellioni sine frappis & diuisa & singuli notarii matriculati incedant & incedere debeāt in habitu prefato alias incidant in penam.xxv.librarum & sit suspensus per annum

& quarta pars pene sit accusantis & alia pars quarta Camere vrbis & medietas collegii notariorum.

¶ De Notariis ad banchum deputandis. Cap.cccxcvi.

Item q Senator infra octo dies a die sui ingressus ad officium cum proconsulibus & correctoribus debeat deputare notarios ad banchum iudicum pro tẽpore sui officii qui sic deputati non possint sequi aliquem procuratorem nec pro aliquo eorum scribere in eorum domibus aut alibi priuatim & debeant sedere apud tribunal q̃diu Iudex sedebit ad tribunal. Nec possit/exercere aliquod officium procurationis apud banchum apud quem fuerit notarius deputatus ad penam.x.lib. vice qualibet qua contrafecerit applicandarum vt supra & quilibet debeat tenere librum manualem in quo debeat omnia acta conscribere anteq̃ de bancho recedat & demum in registrum reducere cum oĩum originalium iurium instrumentorum testium & aliorum productorũ tenore/constituto salario pro copiis & registro prout in tabulis continetur & Conseruatores teneantur ad hoc requirere Senatorem vt faciat ad penam.xxv.ducatorum Senatori si non fecerit &.x. Conseruatoribus si diligentiam non fecerint de eorum salariis retinendorum.

¶ Q. Iudices habeāt ante scriptos notarios in suo libro. Ca.cccxcvii.

Item q iudices apud quorum tribunalia erant notarii actuarii vt supra debeāt habere scriptos notarios in vno libro & de primo ad vltimum distribuere causas libellarias successiue & sic causas sũmarias & executiuas. Et q non sit impossibile procuratoris sibi notarium eligere sed ad euentum scribāt vt dictum est supra premissam euentualem distributionem ad penam x.duc. iudici vice qualibet qua cõtrafecerit & actis notarii non deputati a iudice vt premittit fides non habeatur.

¶ Q. Notarius nõ matriculatus nõ sedeat ad banchũ. Cap.cccxcviii.

Item q nullus notarius non matriculatus non possit sedere & deputari ad banchum collateralium ad penam.x.lib.auri vice qualibet applicanda & exigenda vt supra.

¶ Q.Notarii non ludant ad ludos inhonestos. Cap.ccxcix.

ITem q̃ nullus notarius debeat ludere ad aliquẽ ludum inhonestũ & ꝓhibitũ ad arbitriũ Senatoris nec tabernas ingredi ad comessan dum & bibendum excepto notario consulũ tabernarioꝝ ad penam.x. lib.vice qualibet applicandam vt supra ꝑ quolibet contrafaciente de quo credat iuramento vnius accusatoris & duoꝝ testium etiam secrete accusantis & suspendat per mensem ab officio.

¶ Q.omnes notarii banchi faciant libros manuales. Cap.ccc.

ITem q̃ ꝓthonotarii notarii Camere & alii notarii banchi debeant singuli facere bastardellos seu manuales libros de bancho cũ intitu latione Senatoris & iudicũ Anno dñi pontificatu Indictione mẽsibus & diebus & cũ subscriptione & signo beneligatos cũ numero cartarũ stampatarum stampa collegii & ibi describant oẽs actus iudiciarios q̃ melius potuerint saltẽ effectũ & substãtialia ante recessum a bancho ad penam.v.lib.vice qualibet qui in singulis premissoꝝ cõtrafecerint & applicandaꝝ vt supra & suspensionis ipso iure ad annum.

¶ Q.Notarii non recedant a bancho iudice sedẽte. Cap.ccci.

ITem q̃ dicti notarii iudicibus sedentibus ad banchum & donec a bancho recesserint debeant ipsi sedere nec per palatiũ discurrere vt eorum copia haberi possit & ipsi valeant reperiri ad penam.x.lib.vice qualibet ꝑ quolibet contrafaciente applicanda & exigenda vt supra.

¶ Q.Notarii actuarii anteq̃ discedant a bancho sint concordes in actis. Cap.cccii.

ITem q̃ quando duo notarii sunt in vna causa college seu de vno actu simul rogati recedere nõ debeãt de bancho nisi primo sese in actu cõcordauerint saltẽ in substãtia ad euitandũ periculũ cõtrarietatis ad penã.x.lib.vice qualibet applicandam & exigendã vt supra.

¶Q.procuratores non scribant acta banchi. Cap.ccciii.

ITem q nullus exercens officiũ procurationis debeat nec possit acta banchi cõscribere & ecõuerso nullus ad banchum deputatus possit nec debeat sedentibus iudicibus pro tribunali apud quos sunt deputati procurationem aliquam exercere & si contrafecerint incidant in penã x.lib.vice qualibet applicandam & exigendam vt supra.

¶Q.Notarii sint taciturni ad banchum. Cap.cccciiii.

ITem q quãdiu iudices sederint ad bãchũ sub taciturnitate & silẽtio maneãt & tantũ vacẽt cõscribẽdis actis & nõ audeãt de causa aliqua corã iudice loqui nisi interrogati vel nisi pcuratore cause absente quo casu possint suplere absentiã procuratoris ad penã.x.lib.applicandam vt supra & iudex eis mandet vt taceant sub pena qua sibi videbit vsq ad summam.v.ducat.& eam de facto exigere pro modo protacitatis & inobedientie possit.

¶Q.Notarii faciant protocolla singulis annis. Cap.cccv.

ITem q quilibet notarius cõtractum describẽs testamẽta & vltimas volũtates hominũ teneant & debeãt singulis annis facere pcollũ bene ligatũ cũ numero cartaꝝ & cũ intitulatione Anno dñi põtificatu Indictione mẽsibus & diebus subscriptione & signo & in eo describere & annotare debeat cõtractus eo anno sibi occurrẽtes saltẽ substãtialiter & cũ loco tẽpore & psentibus put quisq melius ordinauerit & sibi ma gis honorifice puidebit ad cõtrahentiũ volũtatẽ & officii tabellionatus gloriã.Et si secus fecerit puniat pena.x.lib.applicã.& exigẽda vt supra.

¶De protocollis presentãdis officialibus collegii. Cap.cccvi.

ITem q qlibet notarius infra octauã dñi nñi Ihesu Christi debeat corã dictis pcõsulibus & officialibus dictũ librũ seu ptocollũ exhibere ad penã.x.lib.applicandaꝝ vt supra qui cõtrafecerit & sit suspensus ab officio per annũ qui liber debeat stãpari stampa collegii notarioꝝ.

¶Q.Notarii sint modesti in recipiendis mercedibus. Cap.cccvii.

ITem q notarii sint modesti in solutionibus & mercedibus officiũ eorum tam in contractibus q̃ circa iudiciales actus recepta debita

mercede vel per donationem remissa que solutio moderati debeat vt infra in tabulis continetur.

De habentibus prothocolla notariorum. Cap.cccviii.

QVicūq; habet ꝓthocolla notarioꝝ mortuoꝝ si requisitus fuerit ab aliquo ꝓ cōtractibus in dictis ꝓthocollis cōtentis teneat̃ diligēter inqrere ꝓ dicto contractu inueniēdo recepto salario videlicet si cōtractus fuerit de quātitate quinquaginta lib. pui. & a quinquaginta lib. infra recipiat duos sol. pui. tantū ꝓ inquisitiōe & ostēsione si fuerit a.l.lib. supra vltra quātitatē lib. quinquaginta recipiat ꝓ inquisitione & ostensione tres sol. pui. tantū. Et ꝓ isto cōplendo per bonū notariū & ydoneū possit recipere vsq; in quātitate.l.lib. septē sol. pui. a quinquaginta lib. supra vsq; in Centū.xv.sol. pui. & nō plus Abinde vero supra vsq; ad ducētas lib. recipiat.xxx sol. pui. Abinde vero supra recipiat vnū denariū ꝓ qualibet lib. Et hoc teneant̃ facere tā heredes notarii q̄ notarius qui debet cōplere instrumētū infra octo dies. Et si parti ad quā dictū instrumētū pertinet alia iusta de causa esset necessariū īfra breuiorē terminū ipsum instrumētū ad docēdū de iure suo teneat̃ notarius infra terminū cōpetentē assignādum per iudicem corā quo esset causa ipsum instrumētū reddere publicatū. Et iudex teneat̃ ipsum cogere remediis oportunis in termino cōpetēti, ita ꝙ ꝓpter defectū instrumenti ius alicuius nō valeat deperire & illud cōpleat postq̄ fuerit requisitus. Quod si non fecerit soluat Camere vrbis.x.lib. pui. ꝓ medietatē camere vrbis & ꝓ alia medietate accusanti & dāpnū resarceat̃ parti lese Additū est huic capitulo ꝙ nulla persona audeat emere vel vendere ꝓthocolla alicuius notarii mortui. Nec ipsa seu eoꝝ aliquod dilaniare seu alteri gratis vel precio tradere alicui dilaniati seu in vsum aliū inlicitū cōuertēdo ad penā.CC.lib. pui. tam emptori seu donatori q̄ etiā venditori seu dilaniatori & alienatori & danti ad dilaniandū & destruēdū ꝓ medietate Camere vrbis & ꝓ alia medietate parti que lederet̃ ex destructione prothocolli prefati. Et super hoc teneatur Senator inquirere ad petitionem cuiuscūq; etiam in secreto denunciantis ad penam quinquaginta lib. prouisi. Et banniatur per vrbem in introitu cuiuslibet Senatoris.

¶DE MERCEDIBVS NOTARIORVM PRO ACTIS IVDICIARIIS. Cap.cccix.

IN primis pro qualibet comperatione contradictione relatione & pronuncia fienda pro quolibet notario a qualiber parte bol.i.

¶Item pro qualibet contestatione litis cum iuramento calumpnie p quolibet notario bol.ii.a qualibet parte contestantis.

¶Item pro Respõsionibus articulorum pro quolibet articulo a quali bet parte denarios quatuor.

¶Item pro responsione interrogatoriorum a parte respondentis bol. tres tam si sunt duo notarii q̃ si sit vnus.

¶Item pro iuramento cuiuslibet testis denarios octo.

¶Item pro examine cuiuslibet testis vsq ad numerum.v.vel.vi.capi tulorum tres bol.pro quolibet notario sed si capitula ascenderint ad ma iorem numerum & causa esset implicita & grauis multorum capitulorũ soluet notariis secundũ laborem fiendum taxatione correctorum seu iudi cis coram quo causa pendet indecisa.

¶Item pro interrogatione seu examinatione fienda super interroga toriis productis contra capitula soluat producens medietatem illius qd soluitur per producentem capitula.

¶Item pro verbali petitione publicatione testium & processus & pro termino dato ad dicendum contra bol.ii.pro quolibet notario a qua libet parte pro qua fuerit facta dicta publicatio & petitio.

¶Item pro qualibet appellatione & procuratione ad causas bol.ii.si apud acta.

¶Item pro quolibet instrumento procurationis ad recipiendum & quietandum transigendum & componendum paciscendũ & his simi lia carl.duos.

¶Item pro quolibet folio copiarum bol.tres que copie debeant habe re versus.xx. pro qualibet facie & quilibet versus debet habere octo dictiones adminus aut.xxxii.litteras pro aliis autem iudiciorum acti bus si de salario reuocet in dubium taxentur pro correctore collegii & eorum dictis stetur.

¶Item pro instrumento tutele cum inuentario tutele aut fine pro pu blicatione carl.quatuor.

¶ Item pro stipulatione & scriptura ipsius car. duos.
¶ Item pro instrumento aditionis hereditatis cum beneficio legis & inuētarii & cū bānimento & citatione facta in forma ad videndū cōfici dictū inuentariū in totū ducatū vnum nisi esset magna hereditas quo casu stetur declaratione correctoꝝ seu iudicis Capitolii de salario vel mercede notarioꝝ rogatoꝝ si de solutiōe verteret questio inter partes.
¶ Item pro scriptura & stipulatione ipsius inuentarii car. tres.
¶ Item pro rogitu cuiuslibet instrumenti dotis recipiat notarius prout continetur in statuto antiquo.
¶ Item pro rogitu instrumenti subarrationis car. duos.
¶ Item pro stipulatione testamentoꝝ & alioꝝ instrumentoꝝ recipiat notarius melius q̄ potuerit cum contrahentibus conuenire non excedendo duos ducatos.
¶ Item pro rogitu cuiuslibet securitatis seu pacis car. tres.

¶ DE MERCEDIBVS NOTARIORVM PRO INSTRVMENTIS QVIBVSCVNQ3. Cap. cccx.

QVod quilibet notarius petere & exigere possit ꝑ publicatione instrumētoꝝ vsq; ad quātitatē. xxv. flor. car. duos deinde vero supra vsq; ad centū florenū mediū abinde vero supra ꝑ quolibet cētenario pecuniaꝝ rerum & bonoꝝ in quātitatibus infrascriptis cōtentoꝝ flor. medium ꝑ quolibet cētenario vsq; ad mille abinde supra vsq; ad quācūq; quātitatem numeꝝ vel valorem rerum pecuniaꝝ & bonoꝝ in instrumentis infrascriptis contentorum florenum medium ꝑ quolibet centenario petere & exigere possit aut prout statuto antiquo cauetur.

¶ In Primis.

¶ Pro instrumento testamenti
Pro instrumento Codicilli
Pro donationibus inter viuos & causa mortis
Pro instrumēto vēditionis emptionis depositi & permutationis
Pro instrumento cessionis iurium & bonoꝝ quorūcūq;
Pro instrumento fidantiarum
Pro instrumento societatis

Pro instrumēto obligationis dotis donationis ꝓpter nuptias & ꝑ aliis instrumentis publicis similibus & qbus transfert vel acquirit totale ius & dominium principaliter veluti sunt in vestimenta consensus prestationes & similia ducatum medium saluo viatico si contingeret extra vrbis menia accedere.

¶ Pro aliis qbuscūq; instrumentis recipiant & petere possint secundū taxam & discretionem correctorum notariorum quorum declaratim standum sit maxime. Si inter notarios & contrahentes questio oriretur de dictis mercede & salario adherendo antiquo statuto.

¶ Pro locationibus in emphiteosim concessionibus imperpetuum vel ad vnam vel plures generationes

¶ Pro aliis simplicibus locationibus

¶ Pro qualibet sentētia diffinitiua seu super exequēdis instrumētis lata arbitriis seu arbitramētis petere & exigere possit notarius rogatus de ea & similiter abinde supra vsq; ad.c. ducatos & similiter abinde supra vsq; ad mille & abinde supra quecūq; sit quantitas prout statuto antiquo cauetur.

¶ Pro aliis iudicialibus actibus recipiant pro quolibet actu iudiciario in publicam formam redigendum bol.tres.

¶ Pro rogitu actoꝝ ciuiliū iudicialiū recipiat notarius prout sequitur.

¶ In Primis.

¶ Pro scriptura citationis ad vidēdum assignationē libelli capituloꝝ ad sententiā mandata executiua mādata de exequēdo & similibus acti bus & mandatis bol.vnū proqualibet ꝑrelatione citationis & mādata bol.vnum ꝑquolibet notario/pro productione libelloꝝ exceptionū articuloꝝ replicationum instrumentoꝝ seu aliarum scripturarum bol. vnum pro quolibet notario & qualibet scriptura.

¶ DE REGISTRIS FIENDIS. Cap.cccxi.

ITem φ registra fienda in causis quibuscūq; agitādis soluat & satisfiat notariis hoc modo videlicet φ dent folia.xxiiii.pro quolibet ducato videlicet carte scripte quadragintaocto & in qlibet facie cuiuslibet carte sint & esse debeant scripti versus viginti & quilibet versus

habeat habere & in se continere octo dictiones aut litteras triginta duas & similiter quecumque alie copie fiende & exemplande essent de quibuscumque instrumentis seu scripturis de quibus copie peterentur necnon fuerint simili modo confecte.

¶ De duobus notariis simul rogatis de vno instrumẽto. Cap. cccxii.

Item si cõtingat duos aut plures notarios esse rogatos simul de vna re non debeant stipulari actum nisi notarii extensam notam cum omnibus substantialibus adscripserint & quilibet retineat notam subscriptam manu alterius sub pena. x. ducat. vice qualibet cuius medietas sit Camere vrbis & alia collegii notariorum.

¶ De salariis aduocatorum & procuratorum in causis. Cap. cccxiii.

Item quod quilibet procurator in omni causa libellaria citra quãtitatem vel extimationẽ quinquaginta flor. currentiũ habeat & habere debeat ducat. auri tres Abinde supra vsque ad centum habeat & habere debeat & possit totidẽ Abinde vero supra vsque in quãcumque summã percipiat illud quod poterit moderate & honeste secundũ qualitatẽ & cõditionem causarũ & personarum facere sibi solui Et tantũdem recipiat aduocatus.

¶ Quod persone miserabiles bene tractentur in solutionibus. Cap. cccxiiii.

Item quod in causis viduarum & miserabilium personarum procuratores & notarii mitius tractent litigantes in solutionibus antedictis iuxta qualitatem & quantitatem cause & personarum litigantiũ.

¶ Quod notarii nõ exerceant aliquod officiũ vt substituti. Cap. cccxv.

Item quod nullus notarius exerceat aliquod officium publicum vt substitutus alicuius layci & pro aliquo layco alias reputetur infamis. Et si matriculatus non est matriculari non possit si vero matriculatus est de matricula deleatur & in collegio nullatenus recipiatur eiusque scripturis per tabelliones vrbis nec in iudiciis nec extra fides adhibetur.

¶ DE PROTOCOLLIS ET SCRIPTVRIS NOTARIORVM MORTVORVM CONSERVAND. Cap.cccxvi.

ITem q̄ mortuo notario teneanť ꝓconsules correctores & scriptor notariorum vrbis infra octo dies a die scientie ordinare vt protocolla & scripture publice notarii mortui recludātur in aliquā cassam duabus clauibus clausam ex quibus vnam teneant hii ad quem spectant protocolla & aliam correctores. Et si in his proconsules & officiales collegii negligentes fuerint penam.xxv.ducat.auri incurrant applicandam Camere vrbis. Et heredes tabellionis aut hii ad quem protocolla spectarent infra duos dies post obitum dicti mortui teneantur prefatis officialibus denūciare & omnes libros exhibere sub pena amissionis ipsorum protocollorum que casse si heredes apud quos protocolla remanserint fuerint notarii in eorum domibus alias casse prefate poni debeant in sacrastia Ara celi. Et si protocolla que facta essent reperta non fuerint saltem de vno anno integro incidant heredes in penam quīquaginta ducat. Et hoc statutum vindicet sibi locum quo ad conseruationem scripturarum etiam quo ad pendentia protocolla de notariis retro mortuis & merces & comodū dictoꝝ protocolloꝝ si heredum pro medietate & pro alia medietate reuelantium & officialium.

¶ Q. OFFICIALES COLLEGII TENEANTVR NOTARIOS CONGREGARE. Cap.cccxvii.

ITem q̄ ꝓconsules & correctores vltima dominica cuiuslibet mēsis debeant & teneanť cōgregare notarios & in omniū presentia facere legi has notarioꝝ cōstitutiōes sub pena.x.lib.a quolibet eoꝝ inremissibiliter per duos Cōseruatores ꝓ fabrica eoꝝ domus exigendoꝝ.

¶ ALIE REFORMATIONES FACTE TEMPORE MARTINI PAPE QVINTI. Cap.cccxviii.

SEcundo tabulam salariorum notarioꝝ tēpore felicis recordationis Martini Pape quinti editam inuiolabiliter obseruari decernimus cuius tenor talis est videlicet.

❡DE SALARIIS SCRIBESENATVS. Cap.cccxix.

ODdo de varris apostolice sedis prothonotarius dñi nostri pape thesaurarius Reuerendissimi in Christo patris dñi Francisci miseratióe diuina Archiepiscopi Narboñ. domini Pape Camerarii vice Camerarius magnificis viris Senatori & Cóseruatoribus Alme vrbis presentibus & futuris Saluté in dño de mandato Sanctissimi in Christo patris & dñi nostri dñi Martini diuina prouidentia pape quinti super hoc viue vocis oraculo nobis facto vobis cómittimus & mandamus quatenus per infrascriptos notarios officiales presentes & futuros curetis remediis oportunis infrascriptam tassam inuiolabiliter obseruari. Et siquis predictis notariis officialibus eiusdé vrbis vltra receperit seu exegerit quoquomodo q̃d in eadem tabula cótineatur & sit expressum nostro arbitrio punietur.

❡In Primis scribasenatus pro lectura diffidationis ciuilium continéctis quantitatem quinquaginta libr. recipere debeat soli. v. Abinde vsq; ad centum soli. decem monete currentis Abinde vero vsq; ad quingétos soli. viginti Abinde supra vsq; ad quácúq; quantitatem florenum currentem vnum.

❡Item pro lectura diffidationum criminalium super accusatione ad instantiam partiú pecuniariis vsq; ad ducentas libras soli. decé Abinde vero supra soli. xx.

❡Item pro lectura reaffidationis ciuilium modo predicto & totidé p lectura reaffidationis criminaliú. Et recipiat p̃ quacúq; copia subscripta legittime habeant prout pro lectura diffidationis.

❡DE MERCEDE NOTARII CONSERVATORVM. Cap.cccxx.

NOtarius dominorum Conseruatorum habeat & possit recipere pro venditionibus & instrumentis gabellarum vrbis & portarú a quolibet emptore dimidium florenum currentem pro quolibet centenario si summa non excesserit numerum mille Abinde supra vsq; ad duo milia vnum quartum florenum pro centenario soli. x.

❡Teneatur tamen dictus notarius notam singularum venditionum per modum capitulorum ita clare facere vt non possit esse quęstio inter Cameram & emptorem & aliorum contractuum cum Camera fiendorum ydonee registrare in libro deputato infra triduum post diem rogitus Alias salarium suum perdat tam a Camera q̃ a partibus sibi datum & ordinatum. Et domini Conseruatores teneantur infra dictos tres dies compellere partes ad soluendũ dicto notario Solutione tamen facta vel non teneatur premissa facere dictus notarius sub dicta pena.

❡Item ꝙ possit & teneatur recipere pro assignatione pecudum & aliorum animalium pro qualibet posta bol. duos.

❡Item pro toto refractu dictorum assignationum bol. tres si excedat folium habeat bol. tres pro folio.

❡Item pro Expeditione dictarum pecudũ pro qualibet posta bol. vi.

❡Item possit & debeat recipere pro apodissa solutionum & pagamentorum Camere pro eius subscriptione sex denarios per flor. de salariis officialium tantum exceptis apodissis dominorum Senatorum & capitum regionum & eorum comestabilium ꝑ quibus debeat recipere ad discretionem dominorum Conseruatorum.

❡Item pro scriptura pactorum & capitulorum fiendorum quando fit sal nouum cum salinariis habeat & recipere possit pro stipulatione & abbreuiatura flor. currentes decem. Et si publicauerit ducatos auri decem computatis decem flor. si soliti forent pro subscriptione & abbreuiatura.

❡Item possit & licitum sit eidem notario recipere pro subscriptione cuiuslibet securitatis fiende per dominos Conseruatores sol. duos.

❡Item de pecunia ludorum Agonis & Testacie habeat a Camera & recipere possit quolibet anno flor. sex currentes.

❡Item de sindicatu Senatoris habeat tertiam partem salarii pertinẽtis ad notarium sindicorum dicti Senatoris.

❡Item possit recipere pro quolibet compromisso de quacunq; re a qualibet parte bol. sex & pro quolibet arbitramẽto pacis aut securitatis perpetue soli. xx. a qualibet parte pro publicatione instrumenti.

❡Item dictus notarius finito eius officio teneatur libros & scripturas inter fischum & priuatum tempore sui officii factis & specialiter librum assignationis pecudum penes officium dominorum Conseruatorum

& eius acta dimittere ad penam.xxv. ducatorum siquis contrafecerit irremissibiliter exigendorum.

DE MERCEDIBVS SCRIPTORIS CONSERVATORVM. Cap.cccxxi.

SCriptor dominorum Cōseruatorum sit perpetuus prout hactenus fuit & est Franciscus de muscianis. Hic teneatur & debeat registrare & annotare in libris grossis dominorum Cōseruatorum omnes & singulas bullas apostolicas priuilegia rescripta statuta ordinationes reformationes pertinentes ad ciuitatem Romanam & Cameram vrbis necnon omnia & singula banda fienda per vrbem quecūq; ad Cameram pertinentia Cui bannitores frombando teneantur ralationem facere dictorum bannimentorum ad penam perditionis salarii dictorum bannitorum.

Item teneatur & debeat registrare oēs & singulas solutiones & pagamenta facta & fienda per quoscunq; gabellotes aut debitores Camere vrbis in libris dictorum dominorum Conseruatorum.

Item teneatur & debeat registrare & annotare in dictis libris omnes & singulas descriptiones dominoꝝ Senatorum per tempora existentiū & eoꝝ monstras & requisitiones fiendas per dominos Conseruatores pro tēpore existentes pro quibus monstris & requisitionibus vice qualibet vnum ducatum auri recipi possit diuidēdum per eum cū notario dominorum Conseruatoꝝ pro tempore existente.

Item teneatur registrare & annotare omnes & singulas massaricias & fornimenta in palatio Capitolii & in domibus dominoꝝ Conseruatorum in portis & pontibus & aliis locis publicis existentia necnō omnia alia publicum Interesse concernentia que videantur dominis Conseruatoribus pro tempore existentibus annotari debere tam in locis sacris q̄ profanis quam descriptionem facere teneatur in libris dominorum Conseruatorum.

Item sub pena amissionis salarii sui teneatur curam suscipere oīum & singulorum libroꝝ & scripturarum ad dictum officium dominoꝝ Conseruatoꝝ pertinentium & operam dare vt originalia reclaudantur in cassa prout inferius ordinabitur.

¶ Item dictus scriptor teneatur ad omnem simplicem requisitionem dominorum Conseruatorum absq; alia solutione contentus esse suo salario & q; debeat iusto impedimento cessante in domibus dominorum Conseruatorum residentiam facere in loco sibi assignato libris & scripturis Camere Conuenienti salarium vero a Camera soluenda sit quatuor ducato.auri pro mense quo salario sit contentus quo ad publicum A priuatis vero personis pro eius laboribus discrete se habeat arbitrio dominorum Conseruatorum.Et habeat id quod solitus est habere in temporum carnisbreuii.

¶ DE MERCEDE PROTHONOTARII. Cap.cccxxii.

PRothonotarius recipere debet pro registratura & subscriptione cuiuslibet relaxationis carcerati in cācellaria pro debito ciuili bol. sex nisi summa debiti esset infra decem ducatos.

¶ Item pro relaxatione capiti pro crimine bol.sex.

¶ Item pro relaxatione alicuius carcerati pro pena personali & illorum qui relaxantur in festo Sancte Marie florenū vnum pro quolibet.

¶ Item pro scriptura cuiuslibet compromissi a qualibet parte bol.sex

¶ Item pro scriptura arbitramenti pacis a qualibet parte soli.xx.

¶ Item pro subscriptura cuiuslibet securitatis bol.duos.

¶ Item pro subscriptura securitatis cuiusdam bache soli.decem.

¶ Item pro scriptura confirmationis statutorum artium a quolibet consulatu soli.x.quam facere non debeat nisi precedente subscriptionem locum tenentis Senatoris qui subscribat vidisse statuta & esse iuridica statutis generalibus non contraria & monopolum non continētia nec iuribus superiorum preiudicantia.

¶ Item pro examinatione testium & scriptura processus examinatorum & facti coram eo & pro copiis vt accipitur a partibus litigantibus coram collateralibus.

¶ Item pro subscriptione cuiusdam reaffidationis vsq; ad centum libr.solid.v. Abinde vsq; ad tricentas solid. decem Abinde vero supra solid.xv. Si personalis vel mutelationis membrorum florenum vnum.

¶ Item pro qualibet comparatione fienda coram eo pro liberatione alicuius carcerati & subscriptione cuiuslibet fideiussionis prestande in Camera pro carceratis solidos duos.

¶ Item pro qualibet promissione prestanda apud Senatores vel eius officiales de se representando coram eis soli. quinq.

¶ Item pro reuocatione securitatis intelligantur reuocate securitates ex gratia concesse non autem securitates vel significationes de iusticia solidos duos.

¶ DE MERCEDIBUS NOTARII CAMERE. Cap. cccxxiii.

NOtarius Camere vrbis recipere debeat pro subscriptione cuiuslibet securitatis perpetue prestite in Camera vrbis a quolibet prestante grossum vnum.

¶ Item pro assignatione cuiuslibet priuilegii exemptionis cuiuslibet castri ab imposita salis & focatici solidos duos.

¶ Item pro subscriptione cuiusdam apodisse & solutionis & fidei quā facit notarius de solutione imposite salis & focatici sol. viii.

¶ Item pro scriptura depositionis pignorum & subscriptione significationis ipsius depositionis soli. quatuor.

¶ Item pro scriptura depositioni pignorꝝ restitutioni & eius cancellationi vel si pignora tradantur appellaio q̄ significationi sol. quatuor.

¶ Item pro scriptura cuiuslibet reaffidationis vsq ad. C libr. soli. v. Abinde vero ad tricenras libr. soli. x. Abinde vero supra solidos. xx. Si personalis vel mutilationis membrorum flor. vnum.

¶ Item pro representatione cuiusdā appellationis vel libelli representandi in Camera vt tante officio appellationes soli. duos.

¶ Item pro scriptura cuiuslibet equi & eque currentium ad brauium bol. quatuor.

¶ Item pro scriptura cuiuslibet calami bol. quatuor.

¶ Item pro fide quam facit de solutis Camere vsq ad. l. libr. bol. tres Abinde vero vsq ad. C. bol. iiii. Abinde vero supra carl. vnum.

¶ Item pro tassatura libri de repertis cum mala mensura & aliis extraordinariis & aliis quibuscūq soli. duos.

❡DE MERCEDIBVS SCRIPTORIS CAMERE. Cap.cccxxiiii.

SCriptor Camere vrbis recipere debeat pro scriptura cuiuslibet securitatis perpetue presentande in Camera & subscriptione de securitate prestita soli.decem.

❡Item pro scriptura assignationis fiede animalibus repertis dápnum dare & aliis animalibus inuentis soli.tres.

❡Item pro cassatura bastardelli de repertis cum mala mensura & aliis extraordinariis & aliis quibuscũq; soli.vnum cum dimidio.

❡Item pro scriptura cuiuslibet copie quã faceret ad instantiam alicui priuati de sententiis & aliis si scriptura fuerit dimidii folii soli.tres Abinde supra vt tangit pro rata.

❡Item pro scriptura cuiuslibet fideiussionis prestande in Camera inquisitionis vel accusationis grossum vnum.

❡Gabellarius non possit facere aliquas compositiones sine consensu expresso dominorum Conseruatorum seu per Reuerẽdissimi domini Camerarii aut eius locumtenentis.

❡Item facta accusa debeat citata parte intimare dominis Conseruatoribus & siqua accusatio facta fuerit iniuste puniatur accusans in penam decem ducato.Camere applicandarum.

❡Item q̃ notarius non recipiat nisi vnum bol. pro cassatura cuiuslibet accuse & non vltra.

❡Item de actis fiendis ad defensam sibi solui faciat ꝑut coram collaterali & non vltra ad penã restitutionis dupli eius quod receperit.

❡DE MERCEDIBVS NOTARIORVM MALEFICIORVM. Cap.cccxxv.

NOtarii maleficioꝝ huncordinem seruent & salarium deputamus pro copia inquisitionis recipere debeant bol. tres in cõmunibus Alias si grauior bol.quatuor recipiant & non vltra.

❡Itẽ ꝑ examinatione testiũ ad defensam bol. tres ꝑ viatico quolibet etiã si plures vno accessu examinauerit bol.tres accipiãt & nõ vltra. Et teneant requisiti notarii & Iudex ire ad penã amissionis eorũdẽ salarii. Pro copia autẽ oĩum alioꝝ actoꝝ ꝑ singulo folio copiarum bol.tres.

¶ Item pro scriptura & rogitu sententie carl. vnum & si est circa sanguinis effusionem alias carl. duos.
¶ Item pro responsione fienda recipiat bol. tres. Et si quod premissorum peteretur in publicam formam recipiat salarium duplicatum.
¶ Item pro rotatura & cassatura processus carl. vnum. Et eadem ratio seruatur in causis accusationum.
¶ Item pro bulletis solutionis fiende in Camera nihil recipiat neq; notarius neq; iudex maleficiorum ad penam decem librarum vice qualibet Camere applicanda in quã incurrat ipso facto. Nec idem iudex pro aliqua diffinitiua sententia seu interlocutoria aliquid petere nec recipere possit ad penam predictam vt supra applicandam.
¶ Item iudex & notarii maleficiorum non debeant facere venire aliquas mulieres ad testimonium perhibendum vel ad iurandum sed ipsi teneãtur ire ad domus eorum prout tenent ire ad personas egregias sub pena x. ducat. pro viatico recipiant bol. tres.

¶ DE MERCEDIBVS MARESCALLORVM. Ca. cccxxvii.

MAresscallus non possit petere pro quacunq; executione ciuili vel criminali que esset a quinq; ducatis infra nisi carl. vnũ cũ dimidio Abinde vsq; ad. x. carl. tres Abinde vsq; ad. l. carl. quinq; Abinde vsq; ad centũ carl. septem Abinde supra in quacũq; sũma ducatũ vnũ.
¶ Item in criminalibus vero si pena non sit corporis afflictiua idem Alias possint habere flor. vnum & non vltra.
¶ Item pro cõmuni fossura eorum recipiant bol. quatuor.
¶ Item pro capturis non personalibus ciuilibus aut criminalibus recipiant secundum formam statutorum & non vltra.
¶ In bonorum descriptione vltra medium florenum non habeant si non interuenerit membri mutilatio aut mortale vulnus alias recipiãt flor. tres in vrbe currentes.
¶ Itẽ q; ad petitionẽ creditorum requisiti teneant facere executionẽ alias teneant ad soluendũ creditori suo totũ qđ debitor deberet & teneatur Senator ad requisitionẽ creditoris habita fida de requisitione facta marescallo & quod non fecerit executionem compellere marescallum ad solutionem dicti debiti statim.

DE REGVLA ET NORMA SERVANDA PER CVSTODES PONTIVM ET PORTARVM VRBIS. Cap.cccxxvii.

TAbulam ordinatam nuper de mandato Reuerendissimi domini Camerarii prefati editam precepimus inuiolabiliter obseruari. Et q in qualibet porta & quolibet ponte ponat in pergameno cũ sigillo dominorum Conseruatorum vt quilibet transiens possit videre si plus recipitur & q deinde non remoueatur sub pena.x.duca.auri p medietate Camere & alia medietate accusantis cuius tenor talis est.

Per Entrata & simile per vscita per ciasche soma de seta laborata o/ nó/& de imbroccaro doro de libre.cccc.la soma carleno vno carl.

Per entrata & simile per vscita per ciasche soma de panni fiorentini & de ognaltra rascione bol.

Per entrata & vscita per ciasche soma de sola de lino de acttiato de pambace de guarnella canapacci lana canapa de forestiri bol.vno.

Per entrata per ciasche soma de oglio de fischi de pesce tondina & de cose simili bol.vno per soma.

Per entrata p ciasche soma de legname laborato ferro carbone vena & altre cose simili den.quatto per soma den.iiii.

Per pane & vnto per pastori non pagino cobelle.

Per ẽtrata p ciasche soma de lana de citadini & de forestieri den.iiii.

Per entrata per ciasche soma de caso den.quattro.

Per entrata per ciasche soma de capretti & de porchete chestrano da quattro i su de forestieri simile pulli & oue p ciasche soma den.quatro

Per entrari per ciasche carco/o/carico de legname laborato bol.do & se non e laborato secundo la consuetudine & cosi de fieno.

Per entrata per ciasche soma de vino forestieri soll.vno.

Per entrata per ciasche soma de vino Romano o/acquato de vino romano cioe mosco tutto lo die per ciasche bestia denari doi.

Per vscita o/entrata per ciasche morra de pecora de citadini per vna volta per tutto lanno bol.vno.

Per entrata per ciasche soma de legno vno pesso & per ciasche soma de fieno vno manello allusato.

Per ciasche soma de gnado pelli cottie condelocte & simele cose vno bol.per entrata.

¶ Item siquis premissorum notariorum officialium & custodū plus receperit puniatur in pena quatrupli eius quod receperit danda parti vnius ducati Camere applicandi.

¶ Quia in aliquibus concernentibus ordinem & taxam officialium de quibus supra facta est mentio forte prout conuenit nō est prouisum Statuimus ꝙ in occurrentibus casibus de quibus supra facta non mētio fiet terminatio de similibus ad similia. Et hoc iudicio dominoꝝ Conseruatorum pro tempore existentium. Et similiter si alius pro alio exerceret officia vt idem seruet.

¶ TABVLA FACTA PRO SOLVTIONIBVS FIENDIS CVSTODI CARCERI CAPITOLII. Cap. cccxxviii.

CVstodi cancellarie palatii Capitolii nouū capitulum constitutionum nouiter editarum intimamus Cuius tenor talis est.

¶ Pro pauperum subleuatione statuimus ꝙ pro ingressu exitu & mansione cancellarie nihil hactenus recipiatur nec per custodes nisi duo solidi tantum pro ingressu duo pro exitu & sex den. pro qualibet nocte. Et ꝙ cancellaria decetero nō vendatur sed custodiri debeat per vnum ydoneum virum per Conseruatores secundū formam statutoꝝ deputandū per quem dari debeat ydonea cautio de fideli custodia Prothonotarius autem non petere possit nisi tantum quantum statuto cauetur.

¶ DE LIBRO FIENDO VBI SINT SCRIPTI OFFICIALES. Cap. cccxxix.

ITem statuimus librum vnum marchibō publico sub fide & legali custodia conseruandum depūtari debere in quo in principio scribi debeant omnes officiales vrbis tam ciues q̄ forenses/& hi qui ad terras vrbi suppositas ex ciuibus deputati sunt & sic successiue qui per tempora erunt vt possit haberi noticia quis veniat propter frequentiam officiorum repellendus sed & in eiusdem libri alterā parte describi debeāt cause quibus veniat aliqui ab officiis repellendi quoꝝ aliquos in dicto libro demum annotandos assumpsimus & prout tempori moribus & locis videbitur augendas.

❡Q.FORENSIS NON ADMITTATVR AD OFFICIVM IN VRBE. Cap.cccxxx.

PRimo nullus officialis forensis admitti debeat nec possit ad officiũ in vrbe nisi fuerit distans ab vrbe per.L.miliaria & vltra put nouis editis reformationibus continetur.

❡DE EODEM. Cap.cccxxxi.

SEcundo nullus possit esse officialis in vrbe in quo semel fuerit nisi mediauerint duo anni.

❡Q.primus Cõseruatoꝝ excedat.xxxv.etatis annũ. Cap.cccxxxii.

TErtio nullus possit esse primus Conseruator nisi excesserit etatem xxxv.annoꝝ. Alii vero & capita regionũ nisi excesserint etatẽ annorum triginta Marescallus Romanus nullus fieri possit nisi excesserit etatem annoꝝ triginta Forensis vero excesserit.xxv.annos Comitatus Tyburis potestas Villetri Malleã & aliarum Terrarum in quibus Romani ciues deputari soliti sunt non concedantur nisi his qui excesserint etatem triginta annorum.

❡Q.DAMPNATVS DE CRIMINE CAPITALI NON HABEAT OFFICIVM. Cap.cccxxxiii.

QVarto nullus homicida aut dãpnatus ex aliquo publico crimine tam ciuis q̃ forẽsis possit in vrbe aliquod officium obtinere & idem si fuerit ex predicto crimine quomodolibet diffidatus.

❡Q.qui cessit bonis non possit habere officium. Cap.cccxxxiiii.

QVinto qui cessit bonis aut terminũ quinquẽnalem habuit aut patrimoniũ non habens ex quo viuere possit & aliquã artẽ nõ exercens non possit in vrbe officium aliquod obtinere.

❡Q.INIMICATI NON SINT OFFICIALES.Ca.cccxxxv.

SExto inimicatus nisi obtulerit se paratum ad pacem & cautelã oĩno dederit inimicitie in vrbe officium habere non possit.

¶ Q. OBLIGATVS QVOCVNQ3 MODO CAMERE NON SIT OFFICIALIS. Cap.cccxxxvi.

SEptimo quicũq; quocũq; modo Camere vrbis obligaẽ aut ratione delicti aut contractus gabellarum aut aliarum quarũcũq; promissionum non admittatur ad officium nisi satisfecerit.

¶ DE LIBRIS SCRIPTVRIS ET PRIVILEGIIS VRBIS CONSERVANDIS. Cap.cccxxxvii.

VLtimo quia necessariũ est cõseruationi editaꝝ cõstitutionũ & publicoꝝ libroꝝ diligenti cura intendere cũ plurima facta sint que perdita in consuetudinẽ abierũt precipimus & mãdamus cassam vnã fieri debere duabus clauibus clausam quarũ alteram teneat Secretarius aliã scriptor dominoꝝ Cõseruatoꝝ in qua originalia statuta vrbis vna cum oĩbus hactenus factis & presentibus reformationibus originalis bulle & mãdata originalia descriptiones sacrarũ reliquiarum vrbis & aliaꝝ reꝝ sacrarum & publicarum oẽs alie publice scripture originales temp. cõcernentes recondi debeant & conseruari. Cum casse locus & archiui pro libris maleficioꝝ & alioꝝ actorum publicorum ꝑ maiori eorum securitate fit in sacristia sancte Marie super minerbiam.

¶ Q. STATVTA ET CONSTITVTIONES PREDICTE LEGENTVR PVBLICE ET QVANDO. Cap.cccxxxviii.

ITem ꝙ oẽs Cõseruatores teneanẽ presentes cõstitutiones semel durãte eoꝝ officio saltẽ per duos annos in die qua reddeẽ ius alias si in dicto tẽpore ius nõ reddeẽ in die qua foꝝ publicũ tenereẽ in Capitolio legi facere publice vt nullus possit de his ignorantiam pretẽdere. Et si Cõseruatores nõ fecerint Incidant vice qualibet penã.x.lib. Pro quolibet cõseruatore que pena in eoꝝ sindicatu ab eis irremissibiliter exigaẽ.

¶ Item ꝙ his reformationibus fiant distincte tabule ad singula officia quantũ ad illud officiũ tãgit ꝑut de taxa portaꝝ superius est statutum.

¶ Item ꝙ si in his statutis maxime in taxis notarioꝝ reperiretur aliqua diuersitas vel cõtrarietas stetur illis que posteriori tempore sunt statuta.

CR. EPISCOPVS OSTIENSIS CARDINALIS SANCTI GEORGII DOMINI. PP. CAMERARIVS. Ca.cccxxxix.

Lim tépore Fe. Re. dñi Sixti pp. iiii. Comoditati & vtilitati tam Ciuium Romanoꝝ & mercatoꝝ q̄ etiá Curialium & Ro.cu.se quétiũ circa fraudes deceptiões & malignitates macellarioꝝ & lanionũ alme vrbis prouidétes cõicato super hiis in Camera apostolica cõsilio & de mãdato eiusdé dñi Sixti. pp. iiii. super hoc viue vocis oraculo no bis facto ac auctoritate nostri Camerariatus officii per quádá generalé constitutionem declarauimus atq; decreuimus. Q. d quandocũq; cõtingeret per dictos Macellarios aut eoꝝ nomine pro quibuscunq; eorũ debitis dilationes quasl.bet & tá quinquénales q̄ moratorias & quasuis alias ad certum tempus obtineri etiam si de dicta cõstitutione expressa in illis mentio fieret nullius essent roboris vel momenti & nullatenus constitutioni decreto nostris hm̃oi derogatum consuetũ. Sed perinde contra ipsos debitores executio ad creditoꝝ & mercatoꝝ sine Ciuium instantiam constito prius de vero credito fieret ac si dilationes ipsas nõ obtinuissent. Mandauimus quoq; pro tépore gubernatori eiusdé vrbis vicecamerario nostro curieq; cãrũ dicte Camere generali auditori Marescallo eiusdem Curie ac soldano & Senatori Conseruatoribusq; capitibus regionum Iudicibus Marescallis executoribus & aliis quibuslibet officialibus vrbis & curie predicte ac illis ad quos spectat vt constitutionem decretũ hm̃oi efficaciter obseruañ dictos macellarios debitores ad moratoriam dilationem quinquénalé siue quáuis bonorum cessionem per eos vel aliquem eoꝝ obtentam vel obtinendá deinceps nullatenus admitterent. Nec propterea contra ipsos faciendam executionem retardarent ímo ad omnem requisitionem creditoꝝ eorũdem postq̄ de vero credito constitisset debitores ipsos & quélibet eoꝝ constringerent & oportune ad volũtatem creditorum eorũdem realiter & personaliter ad integram satisfactionem debiti cogerent & illos nullatenus relaxarent nisi prius creditoribus ipsis foret integre & efficaciter satisfactum dilationibus hm̃oi legibus statutis & cõsuetudinibus vrbis ceterisq; contrariis non obstañ. quibuscũq; prout indesuper tunc confectis literis latius continetur. Et quoniam ex querela graui tam conseruatoꝝ & officialium q̄ Ciuium eiusdem vrbis ac etiam mercatoꝝ

Ro.cu.sequentium intelleximus quod similis Immo maior prouisio necessario fieri debet. Ad obuiadu fraudibus dolis & subterfugiis pistorum siue fornariorum in eadem vrbe artem pistorum & fornariorum exercentium qm ipsi oes frumenta victui necessaria vt plurimum in credentiam ad grossum emere & populo ac curialibus ad minutum vendere consueuerut & suos creditores sepissime sub pretextu & Clipeo moratoriarum salinariarum seu quinquenalium vel aliarum dilationum cessionis bonorum aut saluiconductorum seu inhibitionum propterea a delegatis vel ordinariis iudicibus emanatarum crediroribus ipsis satisfacere cessarunt & cessant imo in ipsorum creditorum oculis & contemptum in eadem vrbe publice versantur & propterea mercatores & ciues ipsi frumenta hmoi in credentiam aliquibus vendere & credere abstinent & recusant & ppea cariori precio vendutur Volentes igitur talibus victualium incomoditatibus & artificum fraudibus obuiare. Idcirco habito super hiis cu S.d.n.pp.& in Camera prefata maturo consilio de eiusdem.S.D.N.pp.mandato super hoc viue vocis oraculo nobis facto ac auctoritate nri Camerariatus officii ex deliberatione quoque in eade Camera super hoc specialiter facta. Ad requisitione & instan. dnorum Conseruatorum & officialium Camere vrbis prefate & Ciuium ac Curialium predictorum presenti generali constitutione perpetuo valitura decernimus declaramus ac statuimus & ordinamus. Q d statutum decretum & ordinatio predicte per nos cotra dictos Macellarios vt premittit edite quas presentibus innouamus etiam quo ad pistores fornarios pistorie siue furni artes in vrbe pro tempore exercentes siue exercere solitos eorumque fideiussores extendimus vt penitus & omnino obseruetur & effectuali executioni realiter & personaliter contra eos mandentur perinde ac si in dicta priori costitutione contra pistores fornarios eorumque fideiussores hmoi specifice & nominatim emanassent & contra illos in specie decrete fuissent. Quodque nulle dilationes etiam salinarie vel quinquenales aut saluicoductus vel significationes seu inhibitiones hmoi in ipsorum fauorem etiam precedente comissione etiam motu proprio auctoritate apostolica illis concesse vel concedende nullatenus suffragetur Et presens constitutio quo ad presentia preterita & futura negocia & debita executioni mandentur impetrationibus siue etia motu proprio faciendis concessionibus moratoriarum & ad quodcunque tempus etiam

quinquẽnalium siue salinariarum dilationum cessionis bonorum vel saluiconductorum & inhibitionibus inde sequendis hmõi ceterisq̃ cõ trariis non obstañ. quibuscunq̃ in quorum fidem &c̃. Dat. Rome in Camera apostolica Anno a natiuitate dñi Millesimo quingentesimo duodecimo Die vero Octaua Mensis Octobris Pont. Sanctissimi in Christo patris & domini nostri domini Iulii diuina prouidentia. p̃p̃. secundi Anno Nono.

Visa in Camera Apostolica Io. de Viterbio.
Do. de Iuuenibus.

¶ Ad Cõmodum Incliti populi Romani Volumen statutoꝝ Vrbis Romæ Impressum per me Magistrũ Stephanũ Guillereti Anno Dñi. M.D XXIII. Quarto Kal. Iulias Regnante Adriano Sexto Pont. Maximo Anno eius Secũdo. Dum essent Cõseruatores Fabius de Mente bona. V.I. Doctor Albertinus de Tebaldeschis &. Raphael Casalius Quorũ opera ad cõsumatiõe huius impressionis deuẽrum est. Ad Laudẽ Altissimi & eius genetricis.

INCIPIT TABVLA TERTII LIBRI STATVTORVM DE VARIIS ET EXTRAORDINARIIS REBVS ALME VRBIS ROMÆ.

FINIS.

REGISTRVM. PRIMI LIBRI.

A B C D E F G H Omnes sunt terni preter H qui est quaternus.

Registrum secundi & Tertii

AA BB CC DD EE FF GG HH II KK LL MM NN OO PP QQ. Omnes sunt terni preter QQ qui est quinternus.

Registrum libri quarti.

a b c d. Omnes sunt terni preter d qui est duernus.

Registrum libri quinti.

a b c. Omnes sunt Terni.

Registrum libri Sexti.

a b c d e f g. Omnes sunt Terni.

ADRIANVS.PP.VI.



Vm ficut accepimus dilectus filius Stephanus Guilereti tripographus Ro. curiam sequens/pro cōmuni populi Romani vtilitate volumina statutoꝝ vrbis Rome vnacum pluribus lr̄is priuilegiis & mandatis apostolicis ac Reformationibus magnis laboribus & sumptibus suis sūma cura & diligentia castigata ĩpresserit. Nos considerantes qđ si alii volumina predicta Imprimerent/id in magnum ipsius Stephani preiudicium cederet/ac laborum dicti Stephani rationem habentes indēnitatiq; sue prouidere volentes/Motu proprio & ex certa scientia oībus & singulis aliis bibliopolis & aliis quibuscūq; religionis christiane sub excōis late sententie & in dicta Vrbe ac aliis nostris Ciuitatibus degentibus sub amissionis librorum ac ducentorum Ducatoꝝ auri/quotiēs cōtra fecerint pena eidem Stephano & exactori eorūq; heredibus equis portionibus applicandoꝝ auctoritate apostolica harum serie inhibentes.Ne volumina statutorum hmōi absq; expresso ipsius Stephani consensu per decēnium ab ipsoꝝ librorum emissionis die cōputandū Imprimere seu vendere presumat/Mandantes in virtute Sancte obedientie Venerabilibus fratribus Patriarchis Archiep̄is Ep̄is eorumq; Vicariis ac aliis personis in dignitate ecclesiastica constitutis/ nostris vero &.S.Ro.Ecclesie subditis sub nostre indignationis pena ceteros autem dominos tēporales & eodē officiales nobis non subditos benigne requirentes/vt pro nostra & huius sancte sedis reuerentia tibi aduersus quoscūq; contrauenientes omni sua opera & studio tam in publicandis excōmunicatis q̄ exigendis penis editis faueant & assistant premissa omnia & singula obseruando & ab aliis inuiolabiliter obseruari faciendo/gratiis non obstantibus quibuscūq; volumus autem haꝝ solam signaturam sufficere & ipsarum exemplum in primo cuiuslibet voluminum predictorum folio Imprimi eiq; a c si presentes essent fidē vbilibet haberi Dat.Rome.Anno domini Millesimoquingentesimo vigesimotertio Quarto Kal.Iulias Regnāte Adriano Sexto Pontifice maximo Anno eius secūdo.

FINIS.


DSIT DOMINVS DEVS NOSTER ILLVminator iusticie bonorũq; operum adiutor & fautor. Primus liber reformationum in causis ciuilibus fori Capitolii feliciter incipit.

MANDATVM FACVLTATIS CONDENDI STATVTA APOSTOLICA AVCTORITATE CONCESSE CVM EXPRESSA CONFIRMATIONE D.N.PAPE.

ALEXANDER PAPA.VI.

DIlectis filiis Alexio Bocchacii de Vrsis: Augustino Martini & Siluestro cole Pauli Siluestri Cõseruatorib⁹ camere alme Vrbis nostre presentibus capitibus Regionum prefate vrbis Salutem & aplicam beñ. Pastorali incũbit officio ad ea vigilãtius attẽdere per que moderatus & cõcors oĩum ciuitatum & populoꝝ status gubernetur: & perpetue quietis tranquillitas ac salubritas custodiatur: Cuius rei tãto maior nos cura renere debet circa regimen prefate alme Vrbis nostre & ciuium: quãto magis peculiares filios nostros eos pre ceteris paterna cõplectimur charitate: quoꝝ intestina ac diuturna odia & discordias: ciuilesq; dissentiones quas Brigas appellãt: que semper in vrbe pernitiose fuerunt penitus euellere & extinguere cupiẽtes: non ignorantes a nostris predecessoribus summis Pontificibus ad hmõi Brigas cõpescẽdas & ad armatoꝝ dãnatas collectas illicitasq; vltiones reprimendas. Minasq; terribiles & malefactoꝝ receptationes: vulnera: incendia: veneficia: assasinia: stupra: aliaq; nefandissima crimina: que frequenter & passim in vrbe perpetrant prohibendũ illisq; resistendũ q̃ plurimas editas fuisse constitutiones: Que siue pp nimiũ seueritatis rigor ẽ siue magistratuũ incuriam parum in vsu fuere: cõsiderãtesq; q; tanta vrbs que vniuerso orbi leges dedit: ppriis legibus decretisq; regi & viuere mauult q̃ alienis. Ea pp prudẽtie vestre non paruam in dño fiduciam sumentes: Mandamus vobis atq; cõmittimus: vt assumptis vobiscũ p̃ntibus Capitatibus Regionum ac quattuordecim aliis ciuibus Romanis infrascriptis electis & deputatis videlicet Christoforo

Iul. S.

Basilii de cãcellariis ppetuo vrbis Cancellario: Paulo Planca vtriusq iuris doctore & Aduocato consistoriali ac Paceriо cum Laurentio de Cafarellis eius socio & collega: Luca de Casalib⁹ vtriusq iuris docto re: Carolo de Maximis vtriusq iuris doctore: Camillo de bene in bene legum doctore: Marco Salamonio causaℊ ꝓcuratore: Ioãne de Palonibus Alto de Nigris. Lelio de Subactariis: Francisco de fuscis: Bernardino de Perleonibus: Antonio Graniani de Perleonibus Romanis Ciuibus: Quibus plenam & omnimodã cõcedimus potestatẽ & auctoritatem: vt predictis & aliis quascũq nouas siue antiquas tam pontificales q̃ municipales constitutiones: statuta & decreta quecũq tam ad ciuiles q̃ ad criminales causas pertinentes siue pertinentia ac Senatoris & iudicum & Capitolini fori iurisdictionem respicientia. Siqua vel si quas correctione vel emendatione aliqua vel etiam additione seu mutatione: necnon & declaratione siue interpretatione indigere comperta fuerint: addere corrigere: mutare: interpretari & declarare pro vr̃o arbitrio positis & valeatis. Quibus omnibus futuris correctionibus: emendationibus: additionibus: mutationibus: declarationibus siue interpretationibus per vos faciendis ex nunc velut ex tunc: nostram & nostre sedis apostolice interponimus auctoritatem ac perpetui obtinere volumus roboris firmitatem: necnon & in statutorum antiquorum volumen describi & inseri: & solẽnibus preconiis per vrbem publicari mandamus: & perpetuo & inuiolabiliter ab omnibus Magistratibus & iudicibus tam ecclesiasticis q̃ secularib⁹: & quacũq iurisdictione fungentibus in suo foro & tribunali obseruari: Ita tamẽ q contra Romanos ciues solus Senator & iudices Capitolini ad executionem hmõi constitutionum nouiter edendarum procedere possit & debeat: & nullus alius manus apponere valeat: salua Gubernatoris auctoritate: Decernentes irritum & inane quicquid scienter vel ignoranter in contrarium contigerit attentari: supplentes motu proprio & ex certa nostra scientia omnes defectus siqui fint iuris vel facti vel in his peragendis interuenerunt in contrarium faciẽtes non obstantibus quibuscũq. Datum Rome apud sanctum Petrum sub annulo piscatoris die prima Martii. M.cccclxxxxiiii. Pont. nostri anno secundo.

B. Floridus.

ALEXANDER PAPA. VI.

MOtu proprio vt omnis cōtentio iurisdictionum submoueať & priuilegiis Romanorum non preiudicetur: Decernentes ꝙ ciues Romani citati extra forum Capitolii ad exceptionē declinatoriam admittantur dūmodo in forma camere apostolice non sint obligati nisi res esset verisimiliter scandalū paritura vel nisi essent pauperes & inopes qui contra potentiores iustitiam in Capitolio reportare non possent quo casu Gubernator vrbis ad prohibendū rixas se intromittere possit: & qui aliis quoq; casibus semper habeatur & sit superior & superintendens & pro suo arbitrio prouideat quandocūq; sibi videbitur expedire & non possit aliquis iudex ecclesiasticus vel secularis si cum alio iudice Capitolii contentio iurisdictionis de predictis personis oriatur de sua iurisdictione cognoscere. Sed si fuerit inhibitum in casu non permisso & ad petitionem eius cuius interest non reuocetur Camerarius noster adeatur qui suo arbitrio omni mora cessante decernat apud quem agi vel prosecutio fieri debeat. Priuilegiati autem qui consenserint in iurisdictionem prorogabilē post litem cōtestatam vel post eum actum qui fit post litis contestationē nō possint postea se eximere vsq; ad terminationē cause effectualēq; executionē. Cōtumaces vero nullatenus nisi primo refectis expensis remittātur & semper in omnibus causis tam ciuilibus q̄ criminalibus in pari iurisdictione ab eo qui prius cognoscere ceperit & iurisdictionē preoccupauerit ꝓsecutio fiat & intimatione facta ab altero desistať. Ceterę rescripta aliqua de cetero nō cōcedanť nisi partibus auditis p que cause ab ordinariis iudicibus aduocanť: & interim si causa criminalis fuerit ad mandatū dominoꝝ referendarioꝝ. Si vero ciuilis sit causa spacio quinq; dierū supersedeať qui in instātia nō cōputenť. Que oīa ꝑpetuo & inuiolabiliter obseruari & inter statuta vrbis inseri volumus ac motu ꝓprio & ex certa sciētia mādamus cōstitutionibus & indultis priuilegiis aplicis per nos vel precessores nostros Gubernatoribus vrbis qui fuerint vel q nūc est cōcessis. Quorū tenores ꝓ expressis & hic insertis haberi volumus. Quibus ad effectū perpetue validitatis & obseruationis premissoꝝ simili motu & scientia expresse derogamus ceterisq; in contrarium facientibus non obstantibus quibuscūq;.

Placet & ita motu proprio mandamus. R.

ℭSEQVVNTVR REFORMATIONES ET NOVA STATVTA.

ℭQVA HORA IVS REDDI DEBEAT. Cap. i.

OMni tpe nō prohibito in foro Capitolii de mane ius reddaᵗ & secūdū mutationē dieꝝ arbitrio Cōseruatoꝝ cōstituaᵗ hora qua iudices sedere & simul cāpana iustitie consueta pulsari incipiat: & per quartā partē vnius hore pulseᵗ ne aliqs possit ꝑtēdere ignorātiā. Sedere aūt iudices debeāt horas duas cōtinuas cōputato tpe quo sedet locūtenēs in tribunali Senatoris: Alioquin si iustā nō habuerint excusationē penā decē libraꝝ totiēs quotiēs cōtra fecerint ipso facto incurrant.

ℭDE CITATIONE MINORVM. Cap. ii.

MInores annoꝝ viginti & pupilli pubertati ꝓximi si ter citati vt legitime cōpareāt: cōtumaces fuerint mulcteᵗ arbitrio iudicis: & procedatur cōtra eos ad missionē in possessionē seu tenutam & ad decretū bonoꝝ mobiliū seu stabiliū & demum ad subhastationē & dationem insolutū seruata forma antiquoꝝ & nouoꝝ statutoꝝ de pignoribus pretoriis subhastandis siue de insolutū dandis. ℭEt si comparentes interrogati se tutores vel curatores nō habere dixerint minores: ipsi statim petant curatorē acceptare paratū & infra sex dieꝝ spatium de eo sibi faciāt effectualiter ꝓuideri: Quibus elapsis alterato grauamine ab eo nō desistatur donec cū legitima persona cōparuerint cū qua possit iudiciū sustentari. ℭPossit etiā iudex in contumaciā ex suo officio date curatorē ad illam tantū litem mouendā & agitādam nec impugnari possit iudiciū cū eo agitatū ex defectu nullitatis persone curatoris sic deputati. ℭEt in oībus casibus predictis expēsas cōtumacie semper reficere teneātur. ℭDicti autē impuberes & pubertati proximi cōpareant cum tutore sic vt dictū est si habent alios ꝓximiores agnatos noīare cogātur: quorum vnus proximior & magis ydoneus secundū iuris dispositionē infra eundem terminum tutelam solēpniter

capere cogatur: vel ex officio ꝓuideatur vt supra dictũ est. ¶ In aliis autem pupillis infantibus & infantie proximis seruetur forma prioris statuti & eadem forma seruetur propter sexus honestatem quoad oẽs pupillas. ¶ Adulte vero mittere teneãtur excusatorem vel defensorẽ. ¶ Vbicũq; tamen iudici videbitur ex officio & ad cuiusq; postulationem specialiter in cõtumaciam possit de curatore prouidere sicut predictum est: vel creditorem in possessionem mittere ad ipsius actoris electionem: & altera via electa in odium contumacis alteri non preiudicetur. ¶ Interrogari etiam possint agnati & cognati si sunt vel esse volunt tutores & si excusationem non habent omni mora postposita onus suscipere compellantur. ¶ Possit etiam iudex siue propter difficultatem inueniendi tutorem qui onus acceptet vel quando pupillus pauper esset vel in paruis causis prouidere pupillis vel adultis de persona procuratoris specialiter ad causam cum quo iudicium agitetur & valeat. ¶ Iudices autem qui in his exequendis negligentes fuerint decem aureorum penam incurrant.

¶ DE CITATIONIBVS AD DOMVM. Cap. iii.

CItationes que fiunt ad domum tam in ciuilibus q̃ in criminalibus non afficiant citatos domi non inuentos nisi dimissa saltem breui cedula in manibus cohabitantium vel si nemo inuentus sit in ostio affigatur per quam certiorari possint ad cuius instantiam apud quem & ad quid citentur. Presentes autem in iudicio legitimis dilationibus seruatis si vna die pro altera per iudicẽ moniti sint pro citatis solẽpniter habeantur. Et similiter vna die pro altera & non aliter citationes fieri possent nisi aliter in spẽ prouisum non sit.

¶ DE CAVSIS SVMMARIIS. Cap. iiii.

IN oĩbus causis forensium districtualium clericorum & curialium quorũcũq; qui forum rei sequi debent summarie simpliciter & de plano solaq; facti veritate inspecta feriis non obstantibus ad celerem terminationem arbitrio Senatoris & iudicum seruata tamen circa probationes equalitate procedatur.

DE EODEM. Cap.v.

IN causis mercedũ: pẽsionũ & respõsionũ cẽsus vel canonũ & locationũ quatũcũq; in qbus de iure non potest questio dominii vel possessionis referri: Et in causis hospitaliũ miserabiliũq; psonaꝝ simili modo ad terminationem effectualẽq; executionem procedatur. Possit etiam extraiudicialiter omnibus horis si iusta subsit causa etiã diebus festis arbitrio Senatoris & iudicum procedi: & idem seruetur in omnibus causis que de iure celeritatem desiderant.

DE EODEM. Cap.vi.

IN causis vero alioꝝ quotũcũq; nõ priuilegiatoꝝ que sũmã vigĩti quinq; ducatoꝝ nõ excedũt seruetur forma tradita quando petitur summa minor decẽ ducatoꝝ. Et eadẽ forma seruet̃ in omnibus causis mere possessoriis & interdictis & in oĩbus aliis causis que de iure cõmuni summarie sunt in quibus statuta vrbis non prouident.

DE PROROGATIONE INSTANTIE. Cap.vii.

INstãtia sexaginta dieꝝ vtiliũ si iusta causa videbit̃ proget̃ arbitrio iudicis semel vel pluries vsq; ad centũ dies vtiles ita q̃ tota instãtia non egrediatur dictam metam centum dieꝝ quibus elapsis perempta remaneat: que instãtia sexaginta vel ad summam centum dieꝝ vtiliũ etiam in causis summariis seruari debeat.

DE DECLINATIONE FORI. Cap.viii.

PRiuilegiati qui ius habent declinandi foꝝ de quoꝝ exemptione notorie non constaret: si citati non comparuerint & contumaces fuerint non remittant̃ nisi refectis expensis contumacie. Et si consenserint in iurisdictionem & iurisdictio sit prorogabilis non possint se in eadem causa postmodum eximere vsq; ad determinationem effectualẽq; executionem. Et semper in oĩbus causis tam ciuilibus q̃ criminalibus ab eo qui prius cognoscere ceperit & iurisdictionẽ legitime pre

occupauerit prosecutio fiat & intimatione legitime & aute[illegible] facta ab altero desistat: & siquid attentetur irritum & nullum existat.

DE COMPROMISSIS. Cap. ix.

IN causis nõ liquidis seu que facile liquidari non possint inter consanguineos vtriusq; sexus vsq; ad gradus statutos & inter socerum & generum: socerum & nurum seu priuignum & nouercam: & inter alios affines primi gradus affinitate durante ad instantiã alterius partis petentis prout statuta antiqua prouident compromissa fieri mandent. Intelligant autem cause liquide etiã instrumentorũ & apocatũ in qbus facta esset personatũ mutatio nõ obstãte φ aliqua extrinsecus venirent liquidãda que per pbationẽ mortis alicuius superexistẽtie & successionum & consanguinatũ facillime liquidant: nec per aliquã exceptionẽ oppositã intelligat res facta dubia nec sup exceptione opposita possit peti fieri cõpromissum. Et ne p reiterata cõpromissa sicut plerũq; cõtingere solet longius q̃ cause iudiciales differant Elapsis. xxx. diebus: quorũ. xv. ad pbandũ & pbatũ habẽdũ. decẽ ad reprobãdũ & causas instruẽdũ. qnq; ad laudãdũ cõstituunt. ¶ Si arbitri in aliquo articulo pendẽte cõpromisso vel in terminãdo pricipales cõtrouersias nõ euenerint: & cõtrouersias oẽs terminare distulerit ĩfra alios tres dies ĩmediate sequẽtes ptes ipse in electiõe tertii cõuenire debeãt. Et si nõ cõuenerint Senator aditus illico ex suo officio det ipse tertiũ q sit peritus doctor in iure cuius cõsilio in scriptis redacto ambo arbitri seu vnus ex arbitris altero reqsito causam terminare cogant. Et si post acceptatũ onus ĩfra decẽ dies cõsiliũ nõ reddiderit: incidat in penã. xxv. aureorũ q de facto p Senatorẽ aufetant & alius simili modo deputet. Et intelligat tãdiu cõpromissum factũ manere & nõ spirare donec pdicta oĩa fuerint impleta & executa. Et si pp aliquas difficultates legitimas non potuerint in tẽpore cõpromissi. xxx. dierũ pbationes fieri vel causa sufficiẽter instrui antequã ad electionẽ cõsultoris deueniat possit bis peti iterũ fieri copromissum & nõ vltra. Et in vltimo det oĩno cõsultor & secundũ modũ suprascriptũ causa terminet. Et si terminari nõ possit remittat ad primũ iudicẽ apud quem incepta fuit & ordinario iure iudicialiter infra instantiam statutariam termineturur & de cetero compromissum

peti nō possit alias instantia pereat & in eo numerent dies ante decursi vsq ad tēpus petiti cōpromissi ita q in eodē statu in quo erat antea intelligat causa resumpta & fides adhibeat testibus q corā arbitris citata parte inducti & examinati fuerint perinde ac si iudicialiter examinati fuissent possint tamē repeti sup interrogatoriis sumptibus petētis.

DE CAVSIS COMMISSARIIS ET EARVM INSTANTIA. Cap.x.

QVoniā sepe cōtigit in foro Capitolii Senatori & suis iudicib⁹ ac iudici appellationū p spāles cōmissiones aplicas negotia & causas cōmitti: statuimus vt tam in pcedēdo q̄ in terminādo statuta & stilus fori & cōsuetudo seruent & infra instātiā statutariā sexagintā dierum vtiliū salua facultate prorogādi sicut in aliis permissum est termi nenturque instātia sexaginta dieꝶ cum facultate prorogandi vsq ad centū dies etiā in causis appellationū cōmissariis seruari debeat qbus elapsis appellatio deserta & prima sententia firma remaneat.

DE SPORTVLIS. Cap.xi.

STatutū de sportulis p ordinarios iudices nō recipiēdis etiā in causis in qbus p cōmissiōes excitata esset iurisdictio: vel que cū facultate sūmarie pcedēdi cōmittant: Et que sup aliquo articulo emergēti vel incidēti obtēte essent: ex qbus esset alterata iurisdictio indifferēter seruari mādamus. Si tamē p aliquas cōmissiōes iurisdictio mere delegata esset effecta sup negocio pricipali sportule recipiant dūmodo moderate & palā ab vtraq parte vel saltē altera pte citata recusante vel differēte in iudicio deponant. Et qui aliter dederint & acceperint q̄ palā & in iudicio ad quadruplū teneant. Et nihilominus snīa nulla remaneat. In decretis autē & viaticis seruet cōsuetudo fori hactenus obseruata.

DE SVSPITIONE IVDICVM. Cap.xii.

SI ex aliqua iusta causa & tēpore debito aliqs ex collateralibus recusetur Senator adiunctū dare vel primo remoto aliū nō suspectum

QVARTVS

siue ex suis siue extra capitoliũ deputare possit & debeat q in locũ ordinarii in oib⁹ & p oĩa succedat & ab eo ad Capitaneũ appellari debeat. Si vero in prĩcipio litis vel tpe debito Capitaneus suspectus postulet̃ cõsultor petat̃ cuius cõsilio causa terminet̃ & aliter snia non valeat. In quo cõsultore eligẽdo si partes infra triduũ cõcordes nõ fuerint noiatis suspectis cũ expressione cause & cũ iuramẽto Senator vel Capitaneus decẽ peritos doctores in vrbe cõmorãtes a partibus nõ noiatos quoꝝ vnus sorte ĩmissa cõsultor remaneat eligere teneat̃: q si onus ex aliqua legitima excusatione recusare potuerit neqꝫ sorte ĩmissa alius ex eis cõsultor electus remaneat. Possint etiã ex iusta causa eligi cõsultores extra vrbem prorogata dilatione secundũ loci distãtiã arbitrio Senatoris vel Capitanei & consultor si negligens fuerit ad refectionẽ dãpnoꝝ & ad penam.xxv.ducatoꝝ teneat̃. Tempora vero electionis & acceptationis consultoris in instantia non computentur.

❡DE PVRGATIONE CONTVMACIE IN RESPONSIONE ARTICVLORVM. Cap.xiii.

COntumacia in respõdẽdo positionibus purgari possit anteq̃ pronũciet̃ ipsos haberi ꝓ cõfessatis refectis tamẽ expẽsis ob eã causam legitime factis & respõsione illico facta & si pendente iudicio aliquẽ ex litigatoribus sine fraude abesse cõtingerit procurator legitimus si se instructu pleneqꝫ informatũ iurauerit ad respondendũ admittat̃. Idẽqꝫ in quolibet absente ex quacũqꝫ causa seruet̃ si de proximo non sit rediturus. Et sufficiat mandatum in scriptis etiam contra absentem executũ ad constituendũ in mora & cõtumacia citatum ac monitum cũ cõminatione ꝙ si nõ respondeat̃ habebit̃ pro cõfesso & ad effectũ vt deueniri possit ad ꝓnunciandũ articulos haberi ꝓ cõfessatis sicut de stilo seruatũ fuit dũmodo personaliter citatus apprehendat̃ vel cedula sibi in domo dimittat̃ & iuxta traditam formam citetur.

❡DE EXAMINE TESTIVM. Cap.xiiii.

SI notarii discordes fuerint vel neglĩgẽtes in examinãdo post.xxv. diem vtilẽ ab examine remoueant̃ & vnus solus ad examinãdum

forte deputet. Et collegiatim prima die Ianuarii eligant annis singulis decē pbi & periti notarii ex matricula ad primū tribunal & sex alii similes ad secūdū tribunal: quorū vnus inscriptis nominib⁹ in parua cartula iudice decernēte forte eligat: ad quā tamē electionē citent hii quorū interest q examē testiū infra decē vel. xv. dies secundū multitudinē testiū pficiat sub pena. xxv. ducatorū irremissibiliter auferēda: & sub eadē pena infra quinq; alios dies copiā testiū partibus tradere teneat. Et nihilominus in oībus causis pdictis ad īteresse parti obligent. Omnis autē vtilitas & lucrū tā examinis q̄ copiarū sit ipsius notarii examinātis. Si vero notari⁹ sic forte deputatus ex aliqua iusta causa suspectus iuret adhibeat psentia iudi[illegible] in examine sumptib⁹ postulātis vel alius etiā simili forte extrahat. In quibus casibus prorogari possit instantia secūdum modū supra traditum: & hoc locum habeat in omnibus causis.

[illegible] DE APPELLATIONIBVS. Cap. xv.

EXemplo [illegible] pmittētis appellari a sentētia Capitanei ad Senatorē quādo secūda sentētia nō est cōformis cū prima in totū vel in partē etiā quādo sñia Capitanei interlocutoria vel diffinitiua vnica esset & prima ad eūdē Senatorē pariformiter appellet dūmodo appellatio sit admissibilis de iure ciuili: quo casu indiffinitiuis seruet eadē instātia que in secundis causis corā Capitaneo seruat. In interlocutoriis vero in qbus de iure ciuili appellari potest: sicut sunt sñie sup desertione appellationū late & similes seruet instātia decē dierū vtiliū a statuto in causis appellationū ad Senatorēītroductis tradita cū potestate progādi ad qnq; alios dies tātū. Et eadē instātia qndecim dierū vtiliū seruet in oībus causis appellationū etiā corā Capitaneo & qbuscūq; iudicibus que ab interlocutoriis sententiis interponunt que iustificari debent infra quinq; dies vtiles: & finiri infra quinq; cum prorogatione aliorum quinq; dierum vtilium tantum: quibus elapsis deserte remaneant & ipso iure ad primum iudicem reuoluantur.

❡DE EODEM. Cap. xvi.

SImiliq; modo a sentētiis Senatorū in causis appellationū ferēdis in totum vel in partem infirmatoriis seu diuersis que nec cum prima

nec cũ secũda sentẽtia clarã haberẽt in effectu & substãtia cõformitatẽ ad eundẽ Capitaneũ iterum appellet: q si fuerit idẽ iudex q primo de ea dẽ causa cognouit cõsultore secũdum modum supra traditum electo secundum consilium terminetur: In quo consultore eligẽdo si perem ptorie citatus contumax fuerit vel partes in eligẽdo discordes fuerint seruetur in omnibus & per omnia ordo supra traditus. Ita tamen q allegatio in genere suspectorum nullatenus admittatur.

¶ DE RETARDANTIBVS PROCESSVM VEL EXPEDITIONEM CAVSARVM. Cap. xvii.

Siquis malitiose distulerit producere instrumẽta vel priuatas scripturas vsq ad finem decursarum dilationum ad probandum datarũ: ne parti contra quã producunt auferat defensio. In quocũq statu cause producta fuerint det noua dilatio ad opponendũ & opposita probandũ arbitrio iudicis moderãda. Et idẽ si cõtingat differri examẽ vel publicationẽ testiũ ex aliq iusta vel rationabili causa ita q si instãtia perimat illi q malitiose causam retardauerit siue actor sit siue reus semp expensas reficere teneat ei qui diligens in psequẽdo seu defendẽdo extiterit.

¶ DE PRESCRIPTIONE PERSONALIVM ACTIONVM ET IPOTHECÆ SEV PIGNORIS. Cap. xviii.

Statutũ cõtra negligẽtes debitũ petere vim habere decernimus cõtra oẽs creditores etiã ius ypothece habentes si corporalẽ actualẽq adepti nõ fuerint possessionẽ: vel si interruptã pscriptionẽ vel saltẽ de interpellatione iudiciali vel extraiudiciali per quam interrumpi hmõi prescriptionem volumus legitime non docuerit & inuiolabiliter seruarii & ex ea prescriptione extinctum & sublatũ esse actionẽ statuimus & presumptionem solutionis induci: que presumptio iuris esse intelligatur: cui stetur nisi contrarium probet per debitorem: vel nisi cõtraria presumptio preponderãs ac preualens deducat ac legitime probetur. Instrumẽta autem & codices quarũcũq rationum quibus de iure vel ex quocũq priuilegio fides adhibet necnon & scripture & cautiones quecũq etiam viuentibus debitoribus post cursum sexdecim annorũ

similiter nullam faciāt fidem nullūq; sortiri possint iuris aut executio-nis effectum: exceptis casibus in primis statutis reseruatis.

DE CESSIONE BONORVM. Cap. xix.

AD cessionem bonorum vel ad quinquēnales inducias non admittantur nisi calamitosi tantum & qui se fatalia dāna & fortuitos casus vel alia aduersa post contracta debita incurrisse docuerint a quibus lusores dilapidatores: fraudatores omnes & qui scientes se soluendo non esse multiplicia debita contraxerint omnino excludantur. In electione vero illi preferantur qui se veros creditores esse de lato calūnie & malitie iuramento legitimis documentis vel per ydoneos testes docuerint. Cyrographarios autem creditores nisi scripture tempus contineant & sint trino vel saltem bino teste notate post omnes cōcurrere volumus omnibus collusionibus: fictionibus: fraudibus que ex mutua debitorum & creditorum intelligentia machinari solent penitus exclusis. Deprehensi autem in aliqua fraudis vel alterius cuiuscūq; maligne fictionis suspitione vel mendatio indigni oīno habeant. saluis aliis decretis contra macellarios qui nullatenus ad aliquod dictorum beneficiorū admittantur: & in dictis causis nulle peti nec exigi possint sportule alias sententia nulla sit.

DE VSVFRVCTV DOTIS ET ALIMENTIS. C[illegible]xx.

DOtis fructus ex antiqua consuetudine sorti redacti sunt ad computum septem florenorum cum dimidio pro quolibet centenario & sic taxentur tam pro oneribus matrimonii post morā nō solute dotis q̄ pro alimentis viduarum etiam habentium pignus dotale ex quo possint percipere fructus loco alimentorum & non imputentur fructus in sortem. Et similiter mariti soluto matrimonio cum liberis percipientes ex pignore dotali nō imputent fructus in sortem sed sint ipsorum pro alendis cōmunibus filiis donec dos restituta a quocūq; debita sit si in pecunia debeat: & in omnibus casibus vbi alimēta peti possint in his seruetur forma tradita quando alimenta petuntur.

DE DONATIONE PROPTER NVPTIAS. Cap.xxi.

QVonia ex nouella cõstitutione puisum fuit vt vir vxore sine filiis premoriẽte post consumatum matrimoniũ quartã partem dotis lucref ad equalitatẽ donationis pp nuptias quã vxor premoriẽte viro lucref: Statuimus ꝙ vxor donationem huiusmodi acquirat siue dos soluta fuerit in pecunia siue pignore tradito vel fundo dotali constituto vel aliter satisfacta fuerit etiam si in instrumẽto dotali nulla fiat mentio de donatione facta nisi expresse de contrahentiũ voluntate de qua manifeste constiterit remittatur.

DE DONATIONE INTER VIVOS VEL CAVSA MORTIS. Cap.xxii.

CVm rei publice intersit fraudibus que in donationibus frequẽter & facile cõmittunf obuiare: Statuimus ꝙ donatio inter viuos vel a moriẽtibus irreuocabiliter seu mortis causa fiunt nisi donans in illa corã notario & testibus manu ꝓpria se subscripserit vel si scribere nequeat aliũ loco sui adhibuerit. Et nisi saltẽ duo testes ex quinq; qui in donatione causa mortis adhibenf: & similiter duo in donatione inter viuos in originali scriptura vel abbreuiatura se subscribant irrita sit & nulla & nullũ ius donatario ex ea acquiraf nullaq; oriatur nec exerceri actio valeat quã tamen abbreuiaturam liceat notariis extendere cum clausulis & cautelis consuetis nõ mutata substãtia. Nec renũciari possit solẽpnitati insinuationis legitime fiende: etiam si fuerit iuratũ non contrauenire ex defectu insinuationis non facte.

DE PACTIS ET DONATIONIBVS NON VALITVRIS. Cap.xxiii.

AD obuiandũ fraudibus cũ rei publice intersit mulieres ex earum simplicitate seu puberes etiã masculos qui adhuc imꝑfecte etatis existũt nõ defraudari Statuimus ꝙ pacta de nõ petẽdo & refutationes & quietatiões a qbuscũq; mulieribus siue sub patria potestate siue etiã sui iuris existẽtibus que quibuscũq; ꝑsonis fieri contingat irrita sint &

nulla & nullius effectus nisi duobus cōsanguineis pximioribus adhibitis quoq; nō interfit vel aliis eoq; loco si non extant cōsanguinei vel affines & expresse medio iuramēto approbātibus:& si sub patria sint potestate vocent q sint ex linea materna & solēni iudicis decreto simul interuenientibus. Et si puberes maiores .xviii. annoq; sint sine curatoris legitimi auctoritate & iudicis solēni decreto vt supra & alr iuramentū prestitū presumat metu & dolo extortum & irritum reddatur.

DE PIGNORIBVS PRETORIIS ET CONVENTIONALIBVS. Cap.xxiiii.

IN omni pignore rei imobilis tā pretorio q̄ cōuentionali vendēdo auctoritate iudicis seruet forma tradita in statuto de executione instrumentoq; dotaliū & procedat ad inuestiturā ad iudicationē extimationē & subhastationē deniū ad dationē insolutū in oibus & per oia sicut ibi positum est. In aliis vero pignoribus req; mobiliū vel se mouētium auctoritate iudicū captis in vendēdo subhastādo & deliberando abbreuient termini statutarii arbitrio iudicū. In pignoribus autē conuētionalib' si imobilia sunt seruet statuū antiquū. Nec possint termini statutarii sine partium cōsensu vel nisi ex pacto renuntietur abreuiari.

DE ALTERCANTIBVS SVPER EADEM POSSESSIONE. Cap.xxv.

SI plures de eadē possessione cōtendāt & neuter velit agere: sed alter cātes inter se q̄sq; asserat se possessorē & in possessione esse & velle insistere ad phibēdū rixas que inde verisimiliter exoriri possent Senator vel eius iudices ex eoq; officio sequestratā possessioē terminū vtriq; parti quinq; dierq; vtiliū ad docendū de eoq; possessione statuati & illū qui melius aptiusq; de actuali possessione & eius iure docuerit in possessione manuteneat atq; defendat etiā manū militari si opus fuerit & ad cauendū cogat de non turbando nec molestādo vlterius via facti. Necnon ad agendū siue super possessorio ad recuperandā possessionē admissam siue alio remedio vel interdicto a iure vel statuto prodito terminū duoq; mensium statuat: Quo elapso ad partis petentis instātiā

si agi ceptum nõ fuerit quo ad possessoriũ perpetuũ imponat silentiũ: dictaq; causam retinende possessionis oĩno appellatione reiecta infra viginti dies vtiles terminet alias in penam.xxv. aureorum tempore scyndicatus de suo salario retinendoꝝ incidat.

¶DE REPRESALIIS. Cap.xxvi.

CONstitutionẽ fe.re.Sixti pape.iiii.sup represaliis editã statuta vt his antiqua moderantẽ imitãtes. Si cõtra districtuales cũ assignatione termini octo dieꝝ ad cogendũ debitores vt satisfaciant vel corã Senatore cõpareãt:littere rogatorie ad cõmunitates & officiales locoꝝ districtualiũ destinare decernant. Postquã p nuncium fuerint legitime execute & reportate si nec satisfactũ in termino nec cõparitũ fuerint facta corã Senatore plena fide debiti & Calũnie iuramẽto pstito ad cõcessionẽ represaliaꝝ pcedat:Nec reus de cetero audiat nisi refectis oĩbus expẽsis & domicilio in quo citet prius in vrbe electo:Et nisi ydoneũ dederit fideiussorẽ de stãdo iuri tam in prima q̃ in secũda & aliis qbuscũq; instãtiis & de soluẽdo qcqd fuerit iudicatũ & de resartiẽdis ac reficiendis dãpna & interesse oĩbus dãpnũ passis seu quos in futurũ dicta ex causã dãpnificari cõtigerit. Et ita demũ & non aliter etiã post cõcessum mãdatũ represaliaꝝ ex integro audiant & summatim causa cognita ad condẽpnationẽ vel absolutionem de nouo deueniat & ad executionẽ de facto & absq; alio pcessu cõtra fideiussorẽ procedatur. ¶Verũ si cõtra nõ districtuales Romane ecclesie tamẽ subiectos agat si debitũ fuerit in vrbe vel districtu cõtractum sub simili forma littere rogatorie destinent. Sed cõstituat primo pcurator cũ pleno mandato ad agendũ & petendũ cũ iuribus plene instructũ:Necnõ ad exigendũ & quietandũ qui debitorẽ corãm suo ordinario iudice citari faciat & docto & debito per instrumẽta vel scripturas autenticas vel per testes prius extra iudicialiter in vrbe corã Senatore inductos & examinatos. Postquã p octo dies expectauerit vt ad debitam executionẽ pcedat:si interim aliqd releuãs nõ deducat ppter quod creditoris intentio submoueat vel de nõ debito liqde pbetur vel si vertatur aliquod dubiũ. Nuncius seu pcurator missus moneat debitorẽ vt infra alios octo dies cõpareat in vrbe ad faciẽdũ oẽs suas defensiones quas voluerit vel de

iure potuerit: Quibus elapsis Senator decernat secūdū acta & ꝓbata an veniāt represalie cōcedēde vel nō cōcedēde. Sed si debitū nō fuerit in vrbe cōtractū expectet vsq; ad terminationē cause in loco seu municipio vbi debitor cōuētus extiterit dūmodo causa expediat īfra.xv.dies vtiles & nō festos in honorē dei alioquin in defectū denegate vel neglecte iusticie factasi de de gestis corā ordinario vel saltē p ipsius nūcii relationē cū iuramēto attestātis q acta habere nō valuerit cōstito de debito & iuramēto calūnie vt supra pstito ad represaliarū remediū ꝓcedat: Verū si littere respōsiue cū aliqua iustificatione vel legitima excusatiōe remittant iterū p alias litteras replicet id quod legitime & de iure replicari poterit & nō aliter ad represalias deueniat. Et semp in cōcessione represaliarū cōtra nō districtuales licentia a camera apl̄ica obtineat Idē modus in oībus & p oīa seruet si ad alias ciuitates vel ad alia quecūq; loca ecclesie nō subiecta rogatorie littere destinent sed expectet p.xx. dies vtiles & nō festos vt supra. Et in litteris fiat mētio q nūcius vel ꝓcurator expectabit p.xx.dies: sed nullatenus ad decretū represaliarū deueniat nisi cōsulta camera apl̄ica & licētia ab ea obtēta. Et postquā fuerint represalie decrete intiment p nunciū anteq̄ ad illarum executionē deueniat. Verū quia nōnunq̄ cōtingit debitores latitare & soluēdo nō esse si p veras & legitimas ꝓbatiōes legitima excussione sic esse doceat nullatenus represalie cōcedantur. ℭ Represalie nullatenus exerceātur cōtra habitātes & domiciliū in vrbe habētes: nec cōtra eos qui operas suas ad annū vel ad mensem locarunt. Nec contra deferentes victū & victualia in vrbe cuius appellatione oīa que sunt esui necessaria continentur dūmodo non sint res minime & oīs fraudis cōsilium absit. In ceteris statuta prisca seruentur quatenus presentibus non aduersentur.

ℭDE FERIIS ET VENERATIONE SANCTORVM. Cap.xxvii

Pia ac laudabilis cōsueto q̄ plurimos dies festos in honorē sanctorū recepit que in veterib⁹ cōstitutionib⁹ ascripti nō sunt. De mēse Ianuarii vsq; ad epiphaniā sequētes oēs dies post festa natalitia eque celebrātur eiusdē mēsis die.xx.festū sanctorū Sebastiani & Fabiani martyrū pari honore habetur. Itē propter ludorū publicorū spectacula ante

diē Cineris decē pcedētes dies carnispriuii eadē cōsuetudo feriatos fecit. Mense autē Martii sancte Agate quintū diē & beate Fracisce nobilis Romane nōdum canonizate nonū diem inter festos dicauit. Mēse aprilis vigesima prima natalē vrbis celebramus. De mense Maii die vi. festū sancti Iohānis ad portam latinam pariformiter obseruamus. Mense Iunii die. xi. festū Barnabe apli. xiii. die festum sancti Antonii de Padua. Mēse nouēbris. xi. die festū cōlimus sancti Martini. In aliis autē feriis festisq; diebus nihil est a veteribus cōstitutionibus imutatū. De feriis messium ac vindemiarum generalibusq; vacationibus.

¶IN QVIBVS CAVSIS FERIE NON OBSTENT. Cap. xxviii.

IN oībus causis de iure & secūdū statuta sūmariis & in oībus causis pparatoriis iudicio℞ & executiuis etiā vbi facta est persona℞ mutatio. Et in causis forēsiū & macellario℞: & pēsionū: & euacuationis domo℞: cēsuū: & respōsionū quarūcūq;: feriis gratia messiū ac vīdemia℞ in dictis non obstantibus ius reddat: in aliis antiqua statuta seruentur.

¶DE MERCEDIBVS INSTRVMENTORVM. Ca. xxix.

PRo instrumētis in publicā formā redactis vsq; ad quātitatē. xxv. floreno℞ currētiū Carlenos duos: vsq; ad qnquaginta Carlenos quatuor: Vsq; ad centū florenū similiter vnū. Inde vsq; ad quingētos florenū vnū p centenario: A quingētis vsq; ad mille florenū dimidiū p centenario. Inde vsq; ad quācūq; sūmā quartā partē vnius floreni p cētenario Que locū nō habeāt in instrumētis tenuta℞ & inuestituris p qbus soluant Carl. qnq; saluis viaticis & tantūdē recipiat p instrumētis cōsensuū & p cassationib' instrumēto℞ & obligationū si est idem notarius de obligationibus rogatus. Idē p locationib' ad nō longum tēpus. Pro cōtractibus aūt emphyteoticis superficiariis & cēsuariis in qbus nō est apposita extimatio rei. Et p quietationibus in qbus nō est apposita certa quātitas soluat dimidiū eius quod solueret p aliis īstrumentis principalib'. Pro instrumētis autē mandato℞ ad causas Carl. duos ad negocia vero ad exigēdū & quietādū Carl. quatuor vel qnq;.

Pro instrumẽtis aũt tutele seu cure cum inuẽtario tutelari recipiant pro stipulatione Carl.duos. p instrumẽto publico Carl.quinq;. Pro inuẽtario aũt soléni cum adhibitiõe hereditatis pricipalis notarii recipiat cõputatis bãnimẽtis & relationib' in totum Carl.quatuor:reliqui oẽs subscribẽtes Carl.alios quatuor inter eos diuidẽdos. Pro instrumẽto publico inuẽtarii principalis notarius ducatũ vnũ:reliqui Carl.vnum Pro quolibet nisi essent hereditates multũ opulẽte de qbus fierẽt istrumẽta tutelaꝝ & inuentarii:In quibus casibus & in oĩbus aliis vbi esset aliqua contentio super mercedibus stet iudicio correctoꝝ & relatione cum iuramẽto p eos facta Iudex taxet mercedes p statuta nõ taxatas.

COMMVNIA DE MERCEDIBVS. Cap.xxx.

VBicũq; cõtingeret spẽliter puisum non esse de certa mercede in statutis antiquis vel in tabulis mercedũ editis & publicatis que seruari debeãt. Tũc in dictis casib' nõ repressis pcedat de similib' ad similia. Et si nõ daret similitudo Senator & alii iudices adhibitis duobus correptoribus ac delato eis iuramento iudicio correctoꝝ taxet & declaret: Et siquis ex correptoribus alleget vel iuret suspectus loco suspecti adhibeat pconsul vel adhibitis duobus antiquis peritisq; notariis in casu legitime suspitionis correctoꝝ allegata taxentur.

DE MERCEDIBVS SENTENTIARVM ET ACTORVM. Cap.xxxi.

SI sententia sit diffinitiua continens quãtitatẽ vel res valoris centum ducatoꝝ vsq; ad ducentos recipiant notarii ducatum vnum. Inde vsq; ad quingentos ducatos duos. Inde vsq; ad quãcunq; summã vel extimationẽ ducatos tres. Si vero certam quantitatẽ nõ contineant vel facile extimari non possint recipiant ducatũ vnum vel plus aut minus secundũ declarationem correctoꝝ & iudicis taxationem pro rerum & personarũ qualitate. Pro sententiis vero sup executione instrumentoꝝ laudoꝝ testamentoꝝ legatoꝝ & priuatarũ scripturarũ si certam contineant quãtitatem vsq; ad summã siue valorẽ.xxv. ducatoꝝ carl.tres. Inde vsq; ad quinquaginta carl.quinq;. Inde vsq; ad centũ carl.octo.

Inde vsq; ad ducentos ducatū vnū. Inde vsq; ad quācūq; summā siue extimationem ducatos duos. ¶ Pro interlocutoriis vero si publicenē cum signo carl. duos. Alioquin si sola subscriptione recipiant sicut de aliis actis iudiciariis videlicet bol. tres pro quolibet actu cum relatione citationis & debeant acta integra & non diuisa seu mutilata scribi & aliter mercedem exigere non possint.

¶ DE PROTOCOLLIS ET LIBRIS NOTARIORVM DEFVNCTORVM. Cap. xxxii.

PRotocolla abreuiature & originales omnes scripture notariorum Romanorum defunctoꝝ: peractis exequiis statim post triduū per procōsulem & primum correctorem vniuersitatis notariorum in vna capsa inclusa retenta per vnum ex eis claues in domo heredis dimittātur. Deinde ante lapsum vnius mensis adhibito scriptore repertorium omnium protocolloꝝ cum numero cartarum & si fuerint abreuiature vel scripture in foliis nō alligate singulatim omnes in dicto repertorio per nōmina contrahentium & cōtractuum cum annotatione Anni & mensis & diei in eoꝝ repertorio describantur. Et in potestate heredum libere omnia consignentur qui vel eorum tutores vel curatores si heredes pupilli vel minores. xx. annoꝝ sint ad custodiam eoꝝ obligentur alias de dolo & culpa & negligētia oībus interesse habentibus teneanē. Si vero proconsul & rector postquā ad eoꝝ noticiam deuenerit casus mortis alicuius notarii negligentes fuerint ad predicta exequendum ipsi teneantur ad dāpna & interesse predicta. Et camerarius mandatariorum statim denunciare teneatur procōsuli seu correctori funera notarioꝝ ad que ipsi mandatarii interuenerint sub pena decem ducatoꝝ quotiens cessauerint. Heredes autem si minores. xx annorum non existant alias eorum tutores & curatores si dari vel decreti fuerint hmōi denunciationem facere teneātur alias ipsi ad dāpna & interesse pariter obligentur & eadem pena plectantur. Heredes autem notariorum defunctorum pro mercede instrumentorum exemplandorum recipiant duas tantum tertias partes totius mercedis debite. Reliqua tertia pars diuidatur inter notarium & exemplantem & correctores & iudicem decretum interponentem.

DE SALARIIS ADVOCATORVM ET PROCVRATORVM. Cap.xxxiii.

VT circa salaria & mercedes aduocatorum & procuratorum tẽperamẽtũ habeatur si aduocati in tota causa interuenerint & oĩbus scripturis suas opposuerint manus illas corrigẽdo & subscribẽdo recipiãt in ordinariis excedẽtibus summã centũ ducatorum ducatos tres:& tantũdem procurator vnus vel plures in prima instãtia recipiãt. In secũdis aũt instãtiis dimidiũ dicte sũme. Sed si in fine vel in medio cause fuerint super aliquibus dubiis ad allegãdũ verbo vel in scriptis reqsiti pro vnoquoque dubio explicãdo carlenos papales quinque aduocati recipiãt. Procuratores vero subrogati in alterius locũ pro rata statu cause considerato partẽ dicti salarii accipiãt. In sũmariis aũt causis ducatũ vnũ pro tota instãtia petere possint. Si tamẽ cause que ordinarie essent per rescripta sũmarie fierẽt vel ĩplicite aut ardue cause fore cognoscantur pro mẽsura & modo laborum plus recipiãt dũmodo summã triũ ducatorum pro tota instãtia nõ excedãt. In aliis autẽ leuioribus minus accipiãt secũdũ personarum & causarũ qualitatẽ. Sed si cause essent multũ põderose & difficiles vel ĩplicite vel si verterentur ĩter barones vel ĩter alios nobiles diuites de castris vel de casalibus vel de hereditatibus opulẽtis vel similibus tũc locũ non habeat taxatio salariorum pdicta. Sed moderate recipiãt vltra arbitrio iudicũ & correctorum qui adhiberi debeãt semper quãdo esset de salariis cõtentio & iudices taxari nõ possint expensas vltra salaria supra diffinita.

DE SCYNDICIS SENATORIS ET OFFICIALIVM FORENSIVM. Cap.xxxiiii.

ITem quod scyndici Senatoris & officialiũ forensiũ imbussulentur & nõ extrahantur ante vltimũ diẽ exitus officii dicti Senatoris & officialiũ quibuscũque concessionibus factis vel fiendis non obstantibus.

DE OFFICIO CONSERVATORVM. Cap.xxxv.

AD officiũ Cõseruatorum ante oĩa spectat vigilem ac precipuã curã pro statu. S.D.N. pape ac sancte Romane ecclesie & pro vrbis tutela & pro ciuiũ quiete semper habere. Et quecũque edificia & opera publica

Iuiolata & illesa custodire. Et cōtra quoscūq; interceptores aut violatores rerum vetustatū & cōtra oēs tēplorum ecclesiarū ornamēta aut lapides subripere aut corrūpere nō veretes acerrime insurgere & inqrere & vt seuerissime animaduertatur insistere. Sacraria oīa & reliqas sanctorum diligēter custodiri facere. Claues tabernaculi vbi inclusa sunt capita beatorum apostolorum Petri & Pauli in basilica scti Iohānis Lateranē. apud se & alios deputatos retinere & retineri facere. Et vt statura: decreta: cōstitutiones oēs approbate ppetuo custodiātur & p oēs ius dicētes seruētur & iuramētū solēne a Senatore in īgressu sui officii & a suis iudicibus & a Capitanao Romani populi sup eorum officii obseruatione recipere & pstari facere. Et ne monopolia p artifices & ipsorum vniuersitates aut alique cōstitutiones fiāt que statutis generalib⁹ vrbis cōtrariētur phibere: Easdē cōstitutiones artificū & vniuersitatū corrigēdi refutandi vl admittēdi auctoritatē & potestatē habeāt. Et de qbuscūq; iniustitiis & sentētiis p cōsules & officiales artiū a qbus appellari phibitū est per statuta ipsorum qbuscūq; psonis illatis p viā querele cognoscere & summatim terminare nisi aliter p statuta ipsorum sit puisum q possit videri de iniustitia per eos facta. Et sup oēs artes & cōsulatus curie Capitolii subiectis iurisdictionē exercere. Et similiter etiā cōdēpnationes & sentētias Capitū Regionū ac Antepositorum vrbis per viā querele extra iudicialiter reuidere & terminare: & de oīb⁹ causis extraordinariis ad cameram vrbis pertinētib⁹ cognoscere. Extraordinarios instituere eosdēq; punire & cohercere: Et si iusta subsit causa priuare. Mādatarios etiam publicos cōstituere p singulis Regiōib⁹ ac mutare & priuare possint. Sex etiā caballarios camere pdicte. Ac suprastātes murorum & edificiorum publicorum. Custodes carcerū: Numeratoresq; pecudū pariter instituere ac deputare. Officia ꝑterea palatii Capitolini & tubicinas renouare & cōfirmare & successorib⁹ de nouo cōcedere. Potestates & officiales terrarum inclito populo Romano subditarū creare ac deputare & deputatos si rōnabilis causa subsistat priuare & punire. Priuilegia Romanorum ciuiū & ciuilitatē possidētib⁹ bona stabilia & habitātib⁹ p maiori pretpis in vrbe cōuocatis in cōcionem Capitibus Regionū cum. xiii. & xxvi. cōsiliariis & nō aliter dare nisi honoris gratia illustrib⁹ vel claris viris postulantibus & cum assensu omniū vel maioris pars ipsorum.

¶ Quoscūq; itroitus & exitus & cōputus camere pdicte & camerario

te p vniuersitates artiũ siue in ludis publicis & solẽpnib' festiuitatibus que in vrbe in assumptiõe beate Marie virginis de mẽse Augusti & in Agone & testaria celebranť dil gẽtissime reuidere & taxare. Dohanas & gabellas Portas & Pontes subhastare & plus offerẽtibus deliberare & vẽdere. Et oĩbus rationib' dicte camere supesse. Et si iusta & rationabilis causa existat Penas extraordinarias & bãna mitigare & cõponere & gratias denũciatis facere. Annone frumẽti carniũ & oĩum victuum necessarioꝝ supesse: Generali gymnasio vrbis assistere, Ac etiã sapiẽtiã p bo. me. Cardinalẽ Firmanũ institutã visitare: & vt statuta eiusdẽ sapiẽtie seruenť operã dare. Reformatores & notariũ eiusdẽ studii eligere. Reficiẽdoꝝ muroꝝ: Pontiũ aqueductuũ: & oĩum edificioꝝ publicoꝝ sollicitã curã diligẽtiãq; habere. Aqueductus triuii frequenter visitare: & ne p fistulas vitienť curare. Preconia quecũq; p vrbẽ mittẽda decernere eadẽq; diligẽter cõsiderare & vtilia registrari facere & conseruare: Salinarũ & salarioꝝ curã diligẽtiãq; nõ ptermittere: securitatesq; salinarias cõcedere: & cõcessas ex causa reuocare. Portarũ & Pontiũ stationarios & custodes indebite exigẽtes plectere & carcerare & ad seruandũ tabulas mercedum compellere.

¶ De causis quarũcũq; appellationũ a sententiis latis in terris subditis Romano populo si ad eos recursum fuerit seu de nullitate dictũ & de oĩb' aliis causis sũmatim cognoscere: Merescallis & executorib' oĩb' quecũq; eis visa fuerint pcipere & mãdare & ad parẽdũ cogere. Penas quas arbitrati fuerint ĩponere & irrogare & cõmissas exigere. Et si cõtra subditos Romano populo irrogant fabrice eccꝫ palatii in totũ vel in partẽ applicare. Terras Romano populo subiectas quotiẽs eis placuerit & quotiẽs a cõmunitatib' reqsiti fuerint visitare: & facinorosos purgare & quoscũq; malefactores ꝓ ipsoꝝ arbitrio punire. Ita tamẽ q ꝓ hmõi visitationib' nihil pter victũ p psonis & equis recipiant: & ab oĩ corruptiõe muneꝝ abstineãt: Et qcqd pter victũ receperit in quatruplũ tpe scindicatus restituant. Et oĩa alia facere: exercere & exeq que in aliis capitulis statutoꝝ vrbis cõtinenť: Et que ex bullis ĩdultisq; aplicis cõcessa apparẽt: Que oĩa in suo robore & firmitate quatenus presenti capitulo & cõtentis in eo nõ contrarienť remaneãt ac perdurent.

¶ Sequitur Secundus Liber. Reformationũ Alexandri. vi.

INCIPIT LIBER SECVNDVS DE MALEFICIIS.

DE INTERPRETATIONE ET MODERATIONE BVLLE PAVLINE CONTRA BRIGOSOS EDITE Cap.i.

COnstitutionē Paulinā p successores Pōtifices cōfirmatā & ad alios casus extēsam ꝑpter nimiā vt credibile est rigoris seueritatē in vsu nō habitā: Ad cōpescēdas dissentiones ciuiles & Brigas in ea parte in qua aduersus eos q contra innocuos & eos q ipsi offensores nō extiterūt vindictā sumere vel aliter quomodocūq; iniuriis afficere audent penam capitis ad mortē & publicationis bonoꝝ ac ppetue infamie irrogantē saluberrimā fore decernentes in oībus preter quā ad dirutionē domoꝝ ppetuo seruari mādamus. Sed si reus in potestate habeaẗ & decapitatus fuerit & mortis supplicio affectus publicationis bonoꝝ pena locū nō habeat si homicidiū vindictā sumendo nō sit cōmissum. Si vero homicidiū īteruenerit vltra penā capitis etiā si decapitatus fuerit publiceneẗ bona & in oī casu ꝓ dimidia pte applicenẗ pti offense vel suis heredib⁹ quā si habere noluerint tota appliceẗ camere. Ad domoꝝ aūt dirutionē nō aliter deueniēdū esse statuimus nisi quādo aliter in psonā vel in aliis bonis excedētib⁹ tamē valorē qngētoꝝ ducatoꝝ puniri nō possent. Et si domus esset cōmunis cū aliis vel nexu hypothece alicui obligata si socius partē delinquentis emere vel creditor hypothecā habēs insolutū recipere. Et qcqd supesset extimatione illico facta refundere voluerit oīb⁹ pferanẗ & pciū appliceẗ vt supra. Alias facta sine mora diuisione pars tota que fisco & pti lese obuenerit diruaẗ vel si diuisionē nō recipiat tota pti offense vel suis heredib⁹ adiudiceẗ & pleno iure t āfferaẗ q̄ vera debita satisfacere teneaẗ.

DE TVMVLTVOSIS ARMATORVM COLLECTIS. Cap.ii.

SImiliq; modo aduersus oēs q tumultuosas armatoꝝ collectas non solū ad vindictā sumendā siue ad iniuriā inferēdā & ad quoscūq; actus illicitos siue alias sine legitima causa de die vel de nocte facere ausi fuerint in omnibus & per omnia procedendū esse eosq; in eisdē penis incidere & pariformiter puniri debere statuimus.

QVE DICANTVR ILLICITE COLLECTE ET QVOT ILLAM FACIANT. Cap.iii.

TVmultuosas autē collectas facere intelligant̄ si numerū decem armatoꝝ excedant ad quā penā principales ductores tantū obligentur:Sequaces vero vltra alias penas delictoꝝ perpetrandorum singuli aureoꝝ quinquaginta pena sine diminutiōe aliqua necnō & quatuor tractibus corde mulctent̄.Si vero minor numerus fuerit sed sint supra quatuor principales arbitraria pena plectant̄ quā vsq ad sanguinē & mutilationē mēbroꝝ inclusiue ꝓ personarū qualitate arbitrari Senator possit.Sequaces vero pena.xxv.ducatoꝝ singuli sine diminutione & trium tractuū corde mulctent̄. Et nihilominus ꝓ delictis cōmissis puniant̄.Si vero sint quatuor vel infra oēs tam principales q̄ auxiliatores pari pena puniant̄ secundum antiqua & noua statuta pro delictoꝝ & facti & personaꝝ qualitate. Que pene aduersus eos qui tumultuosas collectas fecerint locū habeāt in omni tumultu illicito & in omni collecta armatoꝝ ꝓhibita & nō in casibus a iure permissis:In qbus casib⁹ locū nō habeat capitalis seu publicationis bonoꝝ pena. Sed si aliqua delicta interuenerint vel si aliquā illicitā violentiā intulerint vel exercuerint extra ordinē vel secundū antiqua vel noua statuta puniantur.

DE RECEPTATIONIBVS PROHIBITIS A BRIGOSIS FIERI. Cap.iiii.

ITem rigorē nimiū dicte noue cōstitutionis tēperātes statuimus q̄ si aliquādo cōtingat aliquē nō offensorē sed īterdū offensum vel iniustis nimis precedētibus ad brigam prouocatū:vel qui aliā iustam suspitionis causam habeat & ꝓ securitate sue persone vel suoꝝ q sint eiusdē familie vel aliter ex iusta & rationabili causa domi se includere & in briga cōtinere necessitet̄ ipune id facere liceat:habita tamē prius licētia a Senatore & paceriis.Et si fuerit de offensoribus iustā causam habere etiā intelligat̄ postquā soluta pena delicti offensor magistratibus parere & obediens esse paratus sit & de parendo mandatis eorum ydoneas cautiones dederit & aduersarius inobediēs fuerit & superioꝝ mandatis parere recusauerit vel distulerit seu latitando se subtraxerit

& capi non possit. In quibus casibus pene suprascripte & in noua con‑
stitutione expresse locum non habeant: dūmodo vltra eos qui sunt de
eadem familia absq; Senatoris vel paceriorum expressa licentia de quā
in scriptis appareat aliquos armatos non retineant ita tamen q̄ si licē
tiam retinendi aliquos armatos obtinuerit nec diffidatos pro crimine
nec brigosos nec aliquos qui minas alicui intulerint nec inobedientes
magistratibus nec securare recusantes eos qui securitatem petierint nec
aliquos criminosos de grauibus delictis infamatos receptare nec con‑
dempnatos pro ciuili debito apud se stare permittant alioquin eādem
penam incurrant si pecuniaria sit pena ad quā diffidati vel condēpnati
obligantur. Et si debitum sit ciuile ad tantūdem obligetur: Sed si ca‑
pitaliter vel ad penam sanguinis diffidati sint receptantes brigosi in pe
nam centum ducatorum incidant: Sed si nondum essent diffidati vel
condempnati ita tamen q̄ nec homicidas nec publicos raptores nec
falsificantes monetas nec alios latitantes & a manibus curie se eximere
querentes quouis modo audeant receptare si scienter receptentur ad
quinquaginta ducatorum penam obligentur: a qua pena eximantur si
illi qui receptantur de iuris premissione receptari possunt: non tamen
diffidati vel condēnati de crimine. Et si tales brigosi plures q̄ de dicta
licentia permissum fuerit receptauerint armatos aut apud se in domo
stare pmiserint incidant in penā centū ducatoꝝ quotiens cōtrafecerint
salua semper prohibitione & pena illicite collecte de qua supra si vltra
decē armatos receptauerit vltra penā in mādato ꝓhibitionis impositā
siqua p magistratū in ꝓhibitione pena apposita fuerit. ¶ Nullāq; post
hmōi ꝓhibitionē pretendere ignorantiā possint excusabilē: Et Senator
& iudices ex eoꝝ officio teneanť in oībus dictis casibus diligēter inue‑
stigare & inquirere & perquirere seu perquiri facere singulis mensibus
in domibus brigosoꝝ. Et ad executionē dictarū penarū ꝓcedere alias
ipsi qui talia impune transire permiserint ad eādem penā obligentur.

¶ DE BRIGOSIS NON PERMITTENTIBVS OFFICIA LES PERQVIRERE PROHIBITOS RECEPTARI. Cap. v.

SI aliquis brigosus vel inimicitias habens non permiserit magistra
tus vel ipsorum officiales & executores mandatum habētes intrare

In eorum domos & receptacula & perquirere si contra constitutiones armati & diffidari apud eos existant in penam centum ducatorum incurrant. & si maiores magistratus videlicet Gubernatorem vel Senatorem non admiserint capitaliter puniantur ad mortem: Quā penam pecuniariam si soluere nequeant luant in corpus arbitrio Senatoris & iudicum: & contra hos Senator inquirere teneatur.

❡DE VISITAVIONE BRIGOSORVM PERMISSA. Cap. vi.

VIsitantes brigosos si sint amicitia vel beniuolentia coniuncti cōsanguinei vel affines vel vicini quando & quotiens vt fieri solet humanitatis causa & ex charitate hoc faciant impune liceat. Et presumatur charitatis causa facere si armati non incedant: vel si continuam residentiam in eorum domibus non faciant vel nisi per magistratus fuerint prohibiti quo casu incidant in penas supra cōtra armatos impositas. Deferentes autem arma in domibus brigosorum & propter causam brige vltra permissos & armati ibi cōmorantes in penam. xxv. ducatorum incidant. & contra hos inquirere Senator debeat.

❡DE VLCISCENTIBVS SE CONTRA OFFENSORES ET QVANDO DICATVR ASCISCINIVM. Cap. vii.

SI contra offensores vltio sumatur non sit locus pene dicte noue constitutionis sed aliis peni statutariis & infrascriptis obligentur. Sed si per ascisciniū vel per mandatum id fiat de ascisinio vel mādato puniantur: Nec presumatur pet asciscinium factū si per aliquem de familia offensi vel de agnatis aut cognatis vsq; ad tertium gradum de iure ciuili computandum vltio contra offensores sumatur.

❡DE RECEPTATORIBVS IN GENERE SI PER ALIOS QVAM PER BRIGOSOS FIAT. Cap. viii.

SAnctissimam constitutionem fe. re. Innocentii octaui Pontificis maximi contra receptatores & minas inferentes nōdum vsui rece

ptam comprobantes. Statuimus q̃ siquis etiam non brigosus diffidatos de crimine vel condempnatos siue de enormibus delictis infamatos vel alios quoscũq̃ mandatorum a Magistratibus factorum contemptores vel inobedientes & contumaces: seu mandatis de securando parere recusantes aut cessantes scienter receptauerint penam ducentorum ducatorum patiantur. Presumatur autem sciẽtia si diffidati vel per sententiam condẽpnati appareant. Et si ciuitas vel cõmunitas vel ipsarum domini immediate vel vicarii sint apud quos illicita prohibitorum fieret receptatio contra dominos & officiales & vniuersitates ipsarum ex officio inquiratur & diffidentur aut condempnetur ad penam ducentorum ducatorum & ad effectualem executionem per pignorum captiones personarumq̃ & animalium arrestationes & per generales represalias procedatur. Et non reaffidentur nec a represaliis desistatur donec fuerit integra pena soluta: & a tali receptatione destitisse per legitimas probationes docuerint. Et si de diffidatione vel cõdempnatione eorum qui sic fuerint receptati non appareat. Postq̃ per litteras Senatoris moniti aut aliter legitime certiorati officiales ipsarum cõmunitatum & vniuersitatum fuerint: vt a receptatione abstineant vel desistant eandem penam nisi paritum fuerit incurrant. Senator autem & iudices quomodocũq̃ ad aures & noticiam eorum peruenerit quo in loco tales persone recepten tur: statim monere debeant receptantes vt eos capiant vel expellant: Alioquin contra eos procedant & exequantur vt supra est dictum. Et si negligens in hiis fuerit Senator. xxv. aureorum penam in syndicatu patiatur & cameratii camere vrbis ad omnem requisitionem Senatoris teneatur soluere mercedem nunciorum aut cursorum ad predicta deputandorum. Et ad id officio eiusdem si opus fuerit compellatur. Et hec locum habeant contra districtuales: contra alios seruetur dicta constitutio pontificalis que quoad censuras contra omnes firma remaneat.

¶ DE INFERENTIBVS INIVRIAM NVNTIIS. Cap. ix.

Contra inferentes iniuriam nunciis ad deferendum mandata & citationes & edicta per magistratus destinatis qui ius gentium violare & principis maiestatem offendere videntur seuerissime inqui-

tatur & cõmunitates & domini castrorum diffidētur ad penam quingentorum ducatorum : sed contra ipsos iniuriam inferentes si capi possint ad capitalem penam procedatur & vltimo supplicio afficiant: & concedantur represalie & credatur iuramento ipsorum nunciorum cum aliquali indiuo & non sit opus tales citare nisi in valuis Capitolii per affixionem cedularum.

¶DE INFERENTIBVS MINAS IN GENERE. Cap.x.

SIquis per se vel nuncium vel per litteras seu quocũq; alio modo quibuscũq; consanguineis vel amicis vel institoribus vel sotiis vel factoribus seu famulis seu mercenariis vel quibuscunq; aliis propter causam brige vel ad nocendũ suis inimicis minas intulerit seu minas inferendo aliquem domi se includere & custodire fecerit vel quocũq; alio modo ad Brigam procurauerit : Si plebeus vel filiusfamilias vel iuuenis aut adultus sit de facto capiatur & arbitrio Senatoris tormentetur: & ad semestre in carceribus & compedibus detineatur. Similiq; pena nuncius qui scienter litteras reddiderit vel tales minas alicuius mandato denunciauerit puniatur: Nec de carceribus liberentur nisi soluta prius pena.xxv.aureorum. Ac prestita fideiussoria cautione si petatur pro seipsis & pro omnibus eorum attinentibus vsq; ad quartum gradum agnationis vel cognationis secundum ius ciuile numerandum de non offendendo perpetuo in personam vel in bonis nec offendi faciendo: Sed si capi non possint ad querelam cuiuscũq; vel ex mero officio inquiratur contra eos & procedat ad diffidationem per cõtumaciam & pro confessis habeantur & ad Capitalem penam mortis condemnentur. Et in omni casu contumacie seu latitationis aut fuge liceat eos post diffidationem impune offendere. Possint etiam per eos quorum interest capi & tradi in manibus curie. Et si in vrbe capti fuerint non possint detineri vltra spacium quinq; horarum. Si extra vrbē seruetur dispositio iuris secundum locorum distantiam ita vt quam primum possit iudici illesi presententur : Nec possint post capturam impune offendi: vel si tute presentari non possint denuncietur curie vt mittat familiam: Contrafacientes vero puniantur de violentia arbitrio Senatoris. Possit etiam suo arbitrio Senator si sibi videbit constituere premium capientibus vel occidentibus tales personas in contumacia

perseuerantes & de introitibus camere solui facere. Et idem seruet cõtra quoscũq; contemptores mandatorum & inobedientes & cõtumaces securate recusantes vel cessantes. Et in omnibus grauibus & atrocibus criminibus & contra quoscunq; facinorosos ac rebelles diffidatos vel condempnatos quos liceat impune offendere & premium capientibus constituatur arbitrio Senatoris vt supra.

¶ Si vero tales minas inferentes aut inferri facientes vel ad Brigam prouocantes patresfamilias existant penam ducentorum ducatorum incurrant: & ad cuiuscũq; suspitionem habentis instantiam vel etiam ex officio si ad noticiam curie quomodocũq; deuenerit illico & sine mora precipiat eisdem vt sub pena quingentorum aureorum que tamẽ pena augeri possit ad quãcũq; sũmam arbitrio iudicum secũdum personarum conditionem & qualitatem cum ydoneis fideiussoribus securare debeant secundũ modum supra dictũ. Et si neutra partiũ talem securitatẽ prestari petierit aut petere voluerit: Senator & iudices ex eorum officio vbi & quotiens coguerint inter ciues Romanos dissentionem aliquã aut rixã exoriri posse de quo extraiudicialiter & ex sola ꝓbatione fame inuestigare & se informare sufficiat Vtriq; parti mãdet mutuas securitates ꝑstari & ad ꝑstandũ cogat p diffidationes: condẽpnationes: carcerationes & per alia iuris & facti remedia. Et contra inobedientes & contumaces si in contumacia perseuerarint seruet modus supra traditus cum omni seueritatis rigore Presumat autem is qui inculpat de talibus minis illas fecisse vel fieri fecisse si illum contra quem mine inferuntur securare recuset vel semel monitus distulerit.

¶ DE FERENTIBVS ARMA VENENATA. Cap. xi.

SIqs arma venenata vel medicata deferre in vrbe deprehensus fuerit statim torqueat & per acerrima tormenta eliciatur veritas & causa cur dicta arma venenata deferant & puniat secundum statuta de veneficiis que approbant & confirmantur.

¶ DE FERENTIBVS VEL IACIENTIBVS PLVMBATAM. Cap. xii.

DEferẽtes aũt plũbatã deprehensi penã. xxv. ducatorum patiant: Et nihilominus carcerent & tormentent tribus tractibus corde vel

arbitrio Senatoris. Siquis illā iecerit contra aliquem percutiēdi animo penā quinquaginta ducatoꝝ incurrat licet nō pcusserit: Sed si pcusserit & qūocūq leserit sit pena centū ducatoꝝ. Sed si deliberato aīo & cōsilio occidēdi plūbatā deferens aliquē aggrediaꝛ & cū plūbata pcusserit pena aggressoꝝ secundum aliud capitulum infra positum puniatur.

DE FRACTIONE PACIS ET SECVRITATIS. Cap. xiii.

PAx aut securitas rupta intelligaꝛ per quācūq violētam inuasionē ad domum iniuriandi animo factam. Item per solam violentam & iniuriosam aggressionē. Item per solā euaginationē gladii & per adminationē cum quocūq genere armoꝝ licet non tangaꝛ persona. Itē per solā infrigationē cū armis vel sine armis. Itē si per palliū iniuriose apprenderit vel si equitantē p frenū ceperit & retinuerit. Similiter etiā cōtra frangentē securitatē perpetuā vel ad tēpus vltra penas cōuētionales. Eadē pena capitis ad mortē sicut cōtra frangentes pacē imponaꝛ. In quibus oībus casibus vel similibus vltra expressos in veteri statuto pax vel securitas fracta intelligaꝛ. Pro verbis aūt iniuriosis vel cōtumeliosis nō intelligaꝛ pax nec securitas fracta: sed agi possit ciuiliter & criminaliter extimatoria iniuriaꝝ. Et si criminaliter agaꝛ imponaꝛ p quolibet verbo iniurioso vel cōtumelioso pena decē ducatoꝝ vel arbitrio Senatoris puniaꝛ etiā pena corporali ꝑ personaꝝ & verboꝝ qualitatē. Si ciuiliter extimeꝛ arbitrio iudicis. Que autem dicta sunt de pena verboꝝ iniuriosoꝝ locum habeāt etiam inter eos inter quos nulla est pax vel securitas. Mitigeꝛ tamen pena eius qui prouocatus verba iniuriosa responderit vel si modū & mensurā non excesserit impunitus euadat.

DE AGGRESSORIBVS ET PERCVSSORIBVS IN FACIE. Cap. xiiii.

COntra aggressores & eos qui primi offensores fuerit pene aggrauenꝛ & Senatoris arbitrio in carceribus vel in cōpedibus ad id tēpus quod sibi videbiꝛ detineātur vel tormentētur vel aliter puniātur Cōtra eos vero qui insultantur & primi offenduntur pene semp mitigentur: Ipsis vero aggressoribus qui ex ꝓposito faciem alicuius vulne

rando vituperabili signo deturpauerint vel cum simplici cicatrice de honestauerint dextra manus amputet. Sed si nares in parte absciderint nasus similiter abscidatur. Et similiter oculus pro oculo effodiatur: & nihilominus amputetur manus dextra vltra penas pdictas. Sed si mebrum aliqd vel articulũ mutilauerint mẽbrũ simile p mẽbro secetur. Sed si nõ mutilatũ sit mẽbrũ sed sit debilitatũ aliqd ex principalibus mẽbris & ppetua debilitatio futura sit: similiter dextra manus amputet vel puniat in eodem mẽbro arbitrio senatoris. Sed si vnus vel duo digiti debilitent & non tota manus: aggrauet pena antiquorum statutorum p tormẽta & carceres arbitrio senatoris vt supra. sed si capi nõ possint & ad effectualẽ executionẽ amputatiõis manus vel penarum taliõnis pcedi nõ possit: cõdẽnent & diffident in qngẽtis ducatis: & fiat executio in bonis si inuẽta fuerint p itegra pena. Et nihilomin⁹ qñcũq; in manu & potestate curie deuenerit ad executionẽ dictarum penarum sanguinis pcedatur: que pene locũ nõ habeãt in rixis subitaneis & que ex improuiso & incõtinẽti ex cõtẽtione verborum & rerum altercatiõe vel aliter nõ pmeditato cõsilio exorte fuerint in qbus pſentes reformationes locũ nõ habeãt.

¶ DE PERCVTIENTIBVS CVM FVSTE VEL BASTONE. Cap. xv.

SIqs ignominiose & appẽsate & ad maiorẽ iniuriã faciendã aliquẽ cũ fuste vel bastone pcusserit si capi possit acriter cãpana pulsata & publice tormentet & in carceribus sex mẽses detineat & nõ liberet donec soluerit ducatos centũ p pena: quã si soluere non potuerit recipiat tot verbera cũ simili fuste quot dedit vel aliter luat in corpus arbitrio senatoris pſonarum cõditione & qualitate seruata & cõsiderata: que pena locũ nõ habeat si alicui vili & abiecte pſone causa leui⁹ offendẽdi talis iniuria inferat Vel si ex improuiso in aliqua rixa cũ fuste vel bastone ad manus occurrẽte offenderit: in qbus casib⁹ antiqua statuta seruent.

¶ DE PERCVTIENTIBVS PVGNO VEL ALAPA IN FACIE. Cap. xvi.

ITem siquis similiter ex proposito & iniuriandi animo alapa vel pugno in facie percusserit si plebeus sit recipiat similem alapam in

fcalis Capitolii & vltra carceretur vel tormentur arbitrio Senatoris. Alii vero maioris extimationis similiter carcerant & secundum quali tatem si similem alapam vt supra sustinere noluerint tormententur ar bitrio Senatoris & vltra penam .xxv. ducatoꝝ soluere compellantur que locum non habeant in rixis subitaneis vt supra est dictum.

DE ARBITRIO SENATORIS ET PENARVM AGGRAVATIONE PRO PERSONARVM QVALITATE. Cap.xvii.

DElicta oīa aggrauentur si ꝑspicuis inditiis appareat aliquē occi dēdi animum habuisse qd ex armioꝝ genere & ex qualitate vul neꝝ maxime argui potest quo casu vltra alias penas statutarias ampu tetur manus dextra. Item similiter aggrauētur ad candē penam ampu tationis manus si a iuuene in senē qui annū quinquagesimū ipleuerit a plebeio in nobiles & si cōtra graues & honoratos viros vel contra do ctores vel cōtra ꝓcuratores vel in quacūqꝫ dignitate cōstitutos grauis iniuria inferatur. Similiter si cōtra notarios ex causa sui officii in qbus & aliis similibus casibus eadē pena inferatur. In aliis vero offensionib⁹ leuioribus cōtra tales ꝑsonas & a talibus cōmissis liceat excedere & ag grauare penas a statutis antiqs limitatas & illas ꝑ modo & qualitate fa cti & ꝑsonaꝝ exacerbare arbitrio Senatoris & iudicū oīum vł maioris partis simul cōuenientiū facto assertamēto: Quod arbitriū nō solū ad pecuniariā penā sed etiā ad carceres & tormēta & ad exiliū & fustiga tiones extendatur contra viles homines vel qui infames aut criminosi essent & cōsueti deliquere. Et in oī casu vbi re⁹ penā soluere nō potest aut malitiose differt luat in corp⁹ arbitrio Senatoris vt supra dictū est.

DE OFFENDENTIBVS MAGISTRATVS VEL EXECVTORES. Cap.xviii.

OFfendentes magistratus ius coertionis habentes in officio vel ꝓ pter officium capitaliter ad mortem plectantur. Sed si iniuriosa aut cōtumeliosa verba ꝓtulerint capiātur & carcerētur vel torqueātur vel aliis arbitrariis penis arbitrio Senatoꝝ & iudicū plectanī. Verboꝝ

& personarum qualitate consideratis. Resistentes vero Merescallis vel executionem impedientibus si cum armis restiterint carcerentur: & in carceribus ad mensem detineantur & torqueantur vel aliis penis corporis afflictiuis secundum personarum & facti qualitatem afficiantur. Et non liberentur nisi prius integraliter omne interesse & penam fisco vel parti persoluerint si pecuniarium sit interesse vel pena. Sed si pena esset capitalis vel sanguinis ad quam exemptus tenebatur similem penam is qui exemit patiatur. Si vero sine armis resistatur statuta antiqua seruentur. Pro offensionibus autem in personam executorum illatis duplicentur pene tam in antiquis q̃ nouis constitutionibus pro delictorum qualitate limitati.

¶DE FALSA MONETA. Cap.xix.

Statuta prisca aduersus fabricatores falsarum monetarum non solũ si auream vel argenteam monetam cudantis verum videtur si enea vel alia quecũq; expendibilis moneta cudatur vel stampetur vel fundatur aut quomodocũq; fabricetur & quocũq; stigmate vel signo non solum pontificis siue Imperatoris: sed etiam regum & Ciuitatum ius cudendi monetas habentium falsificensi vltimi supplicii penam irrogantia extendi ac seruari volumus. Et diligẽtissime cõtra hos inquiri non solum contra fabricantes & fabricari facientes: sed etiam contra permittentes & scienter receptantes & contra quoscũq; conscios lucri participes. Et si fuerint domini alicuius castri vel ville ipsi domini si in potestate haberi possunt capitaliter ad mortem puniant̃: Sed si haberi non possunt diffident̃ ad capitalem penam & publicent̃ bona oĩa. Et contra subditos & vasallos & cõtra cõmunitates & vniuersitates eo℞ ad diffidationes & represalias procedat̃. Et quãdocũq; capi possint ad executionẽ dicte capitalis pene ꝓcedat̃. Cõmunitates vero etiam ipse si sciuerint & non prohibuerint vel si ꝓhibendi facultatẽ non habeãt si q̃primũ potuerint non denũciauerint principi vel aliis superioribus incidãt in penã mille ducato℞ & ad dictã penã diffident̃ & ad represalias cõtra oẽs municipes & eo℞ bona deueniat̃. Contra alias vero priuatas ꝑsonas scientes qui lucri participes non fuerint nec auxiliũ: cõsilium vel fauorẽ ante vel post factum dederint. Arbitraria sit pena quã Senator & iudices arbitrari possint ad penam sanguinis: mutilationis

membrorum fustigationis carcerum: tormétorum: exilii personarum qualitate & conditione consideratis. Et in omnibus dictis casibus ex sola infamia per sex saltem veridicos & fidedignos testes probata vel per pauciores cum aliquali indirio Senator inquirere teneat. Et si accusaror vel denũciator palam vel secrete nominatis testibus interuenerit quartam partem pene si pecuniaria sit lucret Si vero capitalis vel corporis afflictiua cõstituat sibi premiũ arbitrio Senatoris & Cõseruatorum camere vrbis quã partẽ pene siue premiũ de manibus camerarii cũ solẽpni bulletto Senatoris & Cõseruatorum recipere debeant & non aliter.

ℂDE VENDENTIBVS FALSAM MONETAM. Cap.xx.

VEndentes autem scienter monetas falsas seu reprobas: & scienter ementes mercandi seu lucrandi causa si summam.xxv.ducatorum excesserint capitaliter vt supra puniantur. Er si minor sit summa amputentur ei manus dũmodo vltra quam semel talia nõ perpetrauerint. Verum si bis vel vltra vendere vel emere scienter falsas vel reprobas monetas quis cõpertus fuerit capitaliter ad mortem vt supra mulctet. Et idem in omnibus & per omnia seruetur contra inuasores monetarum videlicet si semel vsq ad sũmam.xxv.ducatorum inciserint capitaliter: pro minori summa pena manus. si vltra quã semel simili pena capitis dãnetur. In expendentibus seruent dicta antiqua statuta & contra hos oẽs inquiratur & credatur & accusatores partem lucrentur vt supra.

ℂDE STVPRIS ET VIOLENTIIS. Cap.xxi.

SIquis libidinis causa cũ vociferatione & conuitio turpia verba dixerit contra pueros vel contra honestas mulieres capiat & acriter tormentet Et si viles sint persone virgis cedant & per mensem nõ liberent nec relaxent nisi prestita ydonea cautione de nõ offendẽdo & de se presentando ad integrũ annum totiens quotiens requisitus fuerit. Si vero quis eadem causa pueros vel honestam mulierẽ verbrauerit vel clamidẽ vel infulam vel quid aliud rapuerit amputet ei manus dextra ita q a brachio separet. & si capi non poterit ad eandẽ penã diffidet. Siqs vero stuprandi causa vim intulerit: vel inuitis parentibus pueros

aut honestas mulieres abduxerit etiam si aliter stuprum non sequatur capite puniatur ad mortem & seruentur antiqua statuta. Et super his Senator & iudices inuestigare & inquirere diligenter teneantur.

¶DE RAPTORIBVS MERETRICVM. Cap.xxii.

SI quis per vim rapuerit meretricem inuitamq; retinuerit amputetur sibi manus dextra quam redimere possit soluêdo infra decem dies post condempnationem îmediate ducatos centum. vel secundum cõditionem personarum & facti qualitatem carcereturi tormêteturi fustibus cedaturi vel in exilium mittatur arbitrio Senatoris & iudicum. Et similibus penis puniantur principales facientes trentones meretricibus sequaces vero singuli quatuor tractibus corde tormententur & in carceribus ad mensem detineantur. Sed si cum armata decem personarũ id fecerit capite puniatur sicut in aliis prohibitis collectis puisum est.

¶DE INCENDIARIIS OSTIORVM MERETRICVM. Cap.xxiii.

INcendiarii vero qui ad ostia meretricum ignem îmittunt si capi possint acriter tormententur: Et si viles persone fuerint fustigentur: & fronte ignito stigmate signata in exilium perpetuum damnêtur. Et similiter si nobiles vel bonê estimationis fuerint torqueantur: sed loco festium & stigmatis ad annum in carceribus detineantur: vel in exiliũ mittantur arbitrio Senatoris: & vltra ad quadruplũ damni illati parti cuius intererit teneantur. Et si capi non possint diffidentur ad dictam penam. In aliis incendiis seruentur statuta antiqua. Similiq; modo ad exemplum incendentium ostia meretricum procedatur aduersus eos qui stercora vel cornua & his similia ad limina domorum & ianuas iaciunt vel immittunt. Et qui iaciũt saxa seu lapides tecta sue fenestras vel ianuas quatientes. ¶Et siquid eorum fiat ad ignominiam honestarum personarum vel siquis famosas litteras vel scripturas vel picturas affixerit capitaliter secundum qualitatem personarum delinquentium & in quas delinquitur arbitrio Senatoris & iudicum paceriorum consilio adhibito puniantur.

DE SECVRITATIBVS PRESTANDIS VEL NON PRESTANDIS. Cap.xxiiii.

STatutum de non cogendo offensores principales ad securandum infra annum vel biennium locum non habeant si contra offensores ad effectualem executionem debite & integre pene processum fuerit vel ipse offensor integram penam sponte soluerit vel deposuerit. Sed statim soluta pena vel illius effectuali executioni facta ad cuiuscunque securitatem petentis prestita per eum prius securitate & compromisso facto in pacerios ex officio Senatoris & iudicum omni mora postposita per iuris & facti remedia compellantur. Ad securãdum autẽ ipsos principales offensores vel auxiliatores: offensi etiam post annum nec ante nullatenus compelli possint nisi exacta vel soluta pena effectualique executione facta & facto etiam compromisso in pacerios vt supra. Possint tamen incontinenti consanguinei vel affines vtriusque partis ad se inuicem securandum compelli. Et si non petierint Senator & iudices etiam ex officio tales consanguineos vel affines sine mora inter se securitatem prestare compellat & cogat in quibus liberum habeat arbitrium. Et si mine precesserint non solum pro se sed pro omnibus attinentibus vsque ad tertium gradum inclusiue securare teneantur vt supra dictum est.

DE LIBRO DIFFIDATORVM ET INVESTIGATORVM. Cap.xxv.

SEnator Vrbis retineat apud se vnum librum cum Cartis numeratis & stampatis signo camere vrbis in quo per Alphabetum nomina omnium diffidatorum describat seu describi faciat: illumque diligẽter custodire & finito officio in manibus scyndicatorum successori tradendum consignare teneat: alias ad omne interesse & vltra ad penã centum ducatorum Camere obligetur: & de suo salario in scyndicatu retineantur. Similiter etiam retineat sicut hactenus consuetum est librũ quem Bacchettam appellant: in quo notarii maleficiorum sua manu nomina delinquentium qui ad eorum noticiam peruenerint cum annotatione temporis & diei & qualitatis delicti summatim annotare

debeant. Et aliter ad capturas inuestigatorum nisi in grauioribus delictis deueniri nō possitsque capture semp sigillo Senatoris fieri debeant: & aliter nō valeāt. Et dictus liber conseruet & restituat vt supra sub dicta pena. Omnes aūt & singuli diffidati pro crimine & qui de psenti sunt in briga in dicto libro descripti describant in carta mēbrana capaci per noia & cognomina & regiones cū expressione pene. Et singulis hebdomadis dum fit forum in Capitolio exhibeant in publicū & in valuis vel colūnis eadē carta appendat & vt ab oībus inspici & legi possint ibi saltē per vnā horā dum ius reddit retineant. Et fiat dicta annotatio similiter per Alphabetū. Et ab vna parte describant ciues & incole domiciliū in vrbe habētes: ab alia forēses extra vrbē habitantes. Vel fiant due Carte distīcte vt facilius inueniant & maiori infamia notent: & vt oībus magis innotescāt. Et detur fides hmōi scripturis ad effectū pcedēdi ad capturā diffidatorum & offendēdi ipsos in casibus pmissis ac etiā excipiēdi cō ra eos vt ab agēdo & ab officiis publicis ac dignitatibus repellant. Et si cōtingat aliquos ex hiis reaffidari vel diffidatiōes cassari pariformiter scribe Senatoris vrbis aut pthonotarius curie Capitolii noīa eorum ex dictis cartis de mandato Senatoris & iudicū & ad cuiusq petētis instantiā delere & cācellare teneātur ita q legi nō possint. Et nullus alius sub pena falsi manus apponere possit aut corrūpere presumat dictas parentes scripturas. Et si Senator vel eius iudices maleficiorum vel scriba Senatus in hiis exequēdis cessauerint is q cessauerit aut neglexerit decē aureorum totiens quotiens omiserint pena incurrant. Itē Senator habere & retinere debeat vnū alium Codicem similiter cum numero cartharum signatarum & stanpatarum in quo oēs infamati de homicidiis de furtis vel aliis hmōi facinoribus diligenter annotentur & describāturque & si ex his aliquem pro aliquo delicto capi contigerit carcerari & torqueri possit dictaq sola infamia saltem per quatuor ydoneos testes probata & absq aliis inditiis sufficiat contra tales ad torturam.

DE CORRIGENDA IGNAVIA INERTIS IVVENTVTIS. Cap.xxvi.

ET quoniā plerūq facinora multa cōmittūtur ab iis q sine industria nullāq artē exercētes cū ignauia vitā ducunt & qui plerūq in aleis & ludis nō pmissis & in baratationibus aut nōnunq etiā in cōmessatio

nibus & crapulis aut in meretricationibus & lenociniis desidē & infa-
mē vitā agētes nihilq̧ cōmuni hominū societati vtilitatis cōferētes cō-
tinue versantur. Ad obuiandū hiis vnde fomēta & cause delictoꝝ pre-
bētur: Senator vrbis vna cū Cōseruatoribus & paceriis vel ipsi paceriij
tātū p singulos tres mēses dum renouātur & creātur noui magistratus
Romanoꝝ in ingressu eoꝝ officii admonere debeāt Capita Regionū
vrbis vt qsq̧ singula capita oīum tam Romanoꝝ quā forensiū in sua
regione habitātiū cēsere debeat. Et ad id etiā p̄sbyteri & rectores parro-
chialiū ecclesiaꝝ compelli possint. Diligēterq̧ exploretur de vita & de
moribus & de artibus & de facultatibus vnde vestes sericeas vel laneas
mutēt vnde anulos & alia p̄ciosa bona cōparēt: vnde īmoderatos sum-
ptus effundāt. Et hec & alia diligēter inuestigēt & exqrant. Et si postq̧
tales inretes fuerint ter moniti ad meliorē vitē frugē nō reducātur & ad
aliqd laudabile exercitiū se nō accōmodauerint carcere: exiliis & aliis
mulctis & penis ipsorum Senatoris & Conseruatorum & paceriorum
arbitrio plectantur atq̧ damnentur in perpetuum vel ad tēpus & put
eis magis expediens visum fuerit.

DE ESTIMATIONE INIVRIARVM. Cap. xxvii.

PRo qbuscūq̧ iniuriis grauibusq̧ cōtumeliis & conuitiis de qbus
etiā criminaliter p̄cessum fuerit ad condēnationē vel diffidationē
& p qbus pars offensa nullam partē pene receperit aut recipere velit:
possit ciuiliter agi ad extimationē iniuriaꝝ & Senator & iudices dictas
iniurias quo ad priuatū īteresse secūdū qualitatē & cōditionē p̄sonaꝝ
& iniuriaꝝ cū moderatiōe debita eoꝝ arbitrio delato p ii iniuriā passē
solēni iuramēto taxēt & ad debitū tēperamētū reducāt. Similiq̧ modo
p sūptib⁹ & expēsis factis in curādis vulnerib⁹ & p dānis passis in ope
rib⁹ qb⁹ offensi caruerit aut sint cariturí vltra crīalem penā ciuiliter agi
possit cōtra offensores & ī hiis p̄cedat sūmarie simpl̄r & de plano so-
laq̧ factī veritate īspecta & ad celerē executionē iustitia mediāte p̄cedat.

DE PACIS BENEFICIO. Cap. xxviii.

SIqs terrore vel minis p̄cedētibus aliquē ad pacē p̄standā adduxerit
omni pacis cōmodo & beneficio quo ad diminutionē pene sit ex

clusus & oī beneficio cuiuscūq; rescripti seu gratie oīno priuatus: Nec pax minis ꝓcedentibus secuta ꝓsit illis q sic illā fuerint cōsecuti quoad dictos effectus. Sed tali bñficio indigni reddanť & habeanť & pax sic precedētibus minis vel aliis violētiis facta: violenta & coacta ꝓsumať. Et quo ad effectum remissionis pene vel obtinende gratie ex rescripto principis aut superioꝝ concesso nulliusq; momenti existat: Quo autē ad effectum securitatis prestite de se mutuo non offendendo valida sit & perpetuo inuiolabiliter obseruet & salua & firma remaneat & vim perpetue securitatis obtineat. Perpetua autē securitas nullatenus intelligatur vim pacis habere ad dictos effectus gratie vel remissiōis alicuius partis pene ex beneficio statuti vel rescripti.

DE DEFENSORIBVS NON AVDIENDIS. Cap. xxix.

COnstitutionē p Sixtū papā. iiii. editā p quā ꝓhibitū est excusatorēs & defensores aut ꝓcuratores ꝓ absentibus in crīalibus causis admitti cū hac qualitate & forma obseruari mādamus videlicet q; Senator & iudices sicut ex eoꝝ officio diligēter ꝓ delictis nocentū indagādo & inuestigādo inquirūt & testes examināt. Ita & pariformiter ex eoꝝ officio equalitate seruata ꝓ innocētia inuestigare & indagare & testes de veritate facti informatos p quoscūq; ad eoꝝ noticiā deducātur interrogare & examinare & in actis annotare & describi facere teneanť & debeāt. Et nō pterire testē & testiū dicta ꝓ innocētia deponētiū: alias tā iudices q̄ notarii veritatē facti ꝓ innocētia examinare & dicta testiū scribere & annotare & in actis ponere aut p malitiā aut p manifestā desidiā cessantes in scyndicatu ad interesse obligenť & pena falsi puniant.

DE TESTIBVS CONTRARIA DEPONENTIBVS. Cap. xxx.

IN quacūq; causa ciuili vel crīali testes iudicialiter vel corā arbitris vel arbitratorib⁹ citata tñ pte examinati cōtraria in facto deponētes si ad cōcordiā eoꝝ dicta reduci nō possint ante ꝓbationē sentētie de facto capianť & carcereť vel denuncienť p arbitros seu arbitratores Senatori Qui visis & cōsideratis attestationibus cōtrarietatereperta de facto ad capturā ꝓcedat & p questiones & tormēta veritatē eliciat. Incipiat autē tam quo ad capturā quā quo ad tormēta ab hiis qui magis

suspecti videbunt psonarum qlitate & aliis circustatiis cosideratis: & illis demu fides adhibeat q habita questione in suo dicto pseuerauerint. Et Senator teneat dictu articulu falsitatis infra octo dies expedire ad pena infrascripta: qbus octo diebus elapsis ad terminatione ciuilis cause iusti cia mediate & no antea pcedat. Iudex aut vel arbiter siue arbitrator q in denuciando negliges fuerit in pena .xxv. ducatorum icidat. Possit etia & debeat Senator ad cuiuscuq querela seu denuciatione de iis inqrere & inquiri facere & secudu antiqua statuta puniat: in qbus si negligens fuerit eande penam .xxv. ducatorum incurrat de suo salario retinedam.

ℂ DE RAPTORIBVS ET DISROBATORIBVS. Ca. xxxi.

INsidiatores itinerum frequetatorum impune occidere vnicuiq pmittit. Pro prima aut disrobatione in loco vbi reperti sunt si in flagranti crimine reperiant suspendant. Sed si no sit repertus in flagrati crimine & in potestate habeatur causa cognita similiter p prima disrobatione suspedatur. Et ide seruetur cotra raptores nocturnos qui cu violetia in vrbe spoliant trāseuntes si vulnera intulerint. Et si no intulerint vulnera sed aliter verberauerint amputetur manus dextra: alioquin fustigetur & acriter tormentati in perpetuu exilium mittatur. Illi vero qui bis tales rapinas facere inuenti sunt vltimo furcarum supplicio danentur.

ℂ DE OFFICIO PACERIORVM. Cap. xxxii.

PAcerii duo ad annu cōstituat qbus potestas data est ex officio p bānimenta seu pcepta penalia & alia iuris & facti remedia oes bri gosos & inter se odia & inimicitias habetes tā Romanos quā forenses tā laycos quā clericos platis exceptis. Accedente tame Reueredissimi Gubernatoris vrbis auctoritate etiā si securitas ppetua vl ad tēpus data sit ad cōpromittendu & cōpromissum in eos de iure & de facto cum ydoneis fideiussorib⁹ faciedu cogere & cogi facere. Inobedietesq seu cōtumaces carcerare mulctare & ad quascuq grauissimas penas code nare vel diffidare seruata tame cōstitutiōe de no cogedis offensis ante solutā p offensore penā de qua supra. Codenationes etiā vel diffidatio nes quas ipsi fecerint sequuta pace vel ppetua securitate ad quācuq vo luerint etiā paruā sūmam reducere vel in totu remittere. Et ad dictas cōpulsiōes faciedi cōpromissum vbi securitas pstita est no nisi ad ptis

cuius interest postulationē deueniat: Alioqn ex officio etiā nullo petē te cōtra oēs alios ad pdictā pcedant dūmodo pars offensa partē pene ad quā offensor cōdēnatus vel diffidatus extitisset sponte prius nō rece perit. Possint etiā vbi & quādo eis videbit patrē p filio & fratrē p fratre ad effectū tantū securādi si petat ad cōpromittēdū in eos cōpellere nisi pbet īter fratrēs extare lites vel odiū seu maliuolentiā vel nisi frater seorsum a fratre diuisione facta antea saltē per vnum annū habitasset: Quibus paceriis parere teneātur oēs executores: & in eo℞ declarationibus arbitrariisq̄ sentētiis assistere. Et si recusauerint incidāt in penā quā ipsi paceriī declarauerint. In quorum arbitrio & potestate sit quascūq̄ emēdas siue in pecunias siue etiā cū vulneribus & verberibus etiam cū sanguine p offensores si partē pene sibi iāgentis offensus sponte nō recepisset ptari facere: Sed si partem pene offensus habuerit alia emēda sibi nō ptēt quoad vindictā: Sed siqua dāna passus fuit vel si expēsas in medicādo fecisset ad resartiēdum vltra partē pene solute offensorē cōdēnare possint. Nec a sentētiis paceriorum liceat appellare nec reclamare: nec p viā querele: nec recursus: nec supplicationis cōtrauenire. Nec possint ipsi pacerii quouismodo recusari: Sed si ex aliqua iusta & legitima causa aliqs ex eis suspectus esset semp Reuerēdus dñs Gubernator vrbis seu vicecamerarius q tūc erit in dicto casu suspitiōis tertius sit īter eos & cū altero nō suspecto pcedat & cognoscat & pacerii fungat potestate. Quod locū habeat vbicūq̄ clerici vł alie ecclesiastice psone ad cōpromittendum in eos cōpelluntur semp. Gubernator sit tertius.

DE CONGREGATIONE OFFICIALIVM FIENDA PRO OBSERVANTIA CONSTITVTIONVM Ca.xxxiii.

Item q̄ p obseruatione pñtiū & alia℞ bona℞ & laudabiliū cōstitutionū & p aliis necessariis ad bonū regimen & statū sancte Romane ecclesie & ad tutelā vrbis & ciuium singulis mēsibus ad minus fiat semel cōgregatio per Cōseruatores in qua interuenerint cancellarii Capita Regionū Pacerii & tresdecim & vigintisex cōsiliarii & Notarius & Cācellarius Cōseruato℞. Cessantes vero cōuenire mulctētur in vno ducato vice qualibet nisi iustā habuerint excusationē & excusatorem miserint: que pena de facto auferatur. Et si Conseruatores in ea

exigēda negligētes sint ipsi teneant in scyndicatu ad duplum totiens quotiens exigere negligētes fuerint. Et si cessauerint Conseruatores dictam congregationem singulis mensibus facere: incidant in penā decē ducatoꝝ vice qualibet & in scyndicatu de eorum salario retineantur.

¶ DE PORTIONE PENARVM ET QVOD REI LVANT IN CORPVS. Cap.xxxiiii.

IN oībus casibus in quibus pecuniarie pene debent vel dānatorum bona publicant semper dimidia pars applicet parti offense vel suis heredibus si habere voluerit: alioquin fisco integra remaneat. Preterea in oibus delictis quarta pars sit accusatoris vel denūciatoris quoꝝ diligentia & sollicitudine delicta in lucem veniunt: Quibus etiā Senatoris & Conseruatorum arbitrio premium constitui possit. Et in omni casu in quo reus non vult vel non potest pecuniariā penam persoluere luat in corpus arbitrio Senatoris & iudicum. Et si quādo expediens fuerit pro bono pacis paceri adhibeantur.

¶ VT DE SIMILIBVS AD SIMILIA PROCEDATVR. Cap.xxxv.

IN oībus etiam casibus in quibus per presentes constitutiones vel antiquas nō esset expressa limitata pena ꝑcedatur de similibus ad similia & sufficiat in genere similitudinem accipere: sed vbi omnino assimilari casus non possent: arbitrio Senatoris & iudicum pene declararentur vel alterentur adhibitis paceriis si quando expediens fuerit ad effectū pacis & concordie partium & ad dissentiones ciuium sedādas: quod arbitriū extendat ad relegationē ad opus Galearū: necnon & ad sanguinē: Carcerationes: tormenta: fustigationes: & ad exiliū perpetuū vel ad tempus secundum facti & delictoꝝ & personarum qualitatem.

DEO GRATIAS.

¶ INCIPIT TABVLA PRIMI LIBRI REFORMATIONVM ALEXANDRI .VI. PONT. MAX.

INCIPIT TABVLA SECVNDI LIBRI REFORMATIONVM ALEXANDRI.VI.DE MALEFICIIS.

NOVA VRBIS ROMAE STATVTA SVPER CAVSIS CIVILIBVS, A MAGISTRATIBVS ROMANIS PROMVLGATA ET PER SANCTISSIMVM D.N.D. LEONEM. X. PON. OPTI. MAXI. MOTV PROPRIO CONFIRMATA.





Cum Gratia Et Priuilegio.

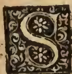




VONIAM Sępenumero propter temporum/ac negociorum Varietatem/variātur & leges/Proptereaq; illarum reformationes & interpretationes de nouo fieri expediat/ cōtingatq; a/curia Capitolii(ex eo q; in aliis curiis Vrbis summarie proceditur/nec iudiciarius ordo/ex quo multę nullitates descēdunt in eis seruatur) multos distrahi & litigantes sępe plus super nullitatibus q̄ in principali negocio laborare/ac etiam pro negociorum decisione multa vtilia reformanda eueniunt Idcirco/magistro Iohāne Baptista de Verallis/magistro Cæsare de maniliis/ Domino Petropaulo Veccio/almę Vrbis Conseruatoribus/ex publicoq; Decreto adhibitis Domino Angelo medices de Cesis I.V.D.Mario millino Cācellariis Vrbis Dominicho de Pichis Capitum Regionū Priore/Petro de gelatis/Iacobo de nobilibus Petro Stephanucio de Alberteschis/Bartholomeo de Federicis/ Iohānebaptista de sanguineis/Virgilio Cincio/Laurētio Mattabufo / Marcomarcello Leno / Iacobo de Buccabellis / Paulo antonio de Sanguineis/Laurētio Bernardino/& Frācisco Maccio Capitibus Regionum eiusdem almę Vrbis/Paulo Planca/dicto Angelo medices de Cesis/Antonio Leonio/Tarquinio de sancta Cruce/Mario Salamonio/ Sacrosancti Consistorii Aduocatis/ Marcoantonio de Altertis/Petroantonio de Mattheis/Francisco de Brancha/Patritiis/Dicto Antonio Leonio/ac Iacobo Lyrico Capitolini collegii patronorum & notariorū Præfectis/Dictoq; Frācisco Maccio/ac Hieronymo Riccio eiusdem Collegii correctoribus/ad id sępe per diuersa publica Consilia deputati/ob publicam vtilitatē Sanctiones has/a Sanctissimo in Christo patrē & Domino nostro Domino Leone diuina Prouidētia Papa.X. Confirmandas Statuerunt & ordinauerunt.

NOVA VRBIS ROMÆ STATVTA SVPER Causis Ciuilibus, a Magistratibus Romanis promulgata & per Sanctissimum dominum Nostrum Leonem .X. Pont. Opti. Maxi. Motu proprio confirmata.

DE MODO PROCEDENDI IN OMNIBVS CAVSIS EXCEDENTIBVS SVMMAM .XXV. DVCATORVM SEV ILLORVM VALOREM. Cap. I.



Tatuimus ꝙ actor teneatur citari facere reum personaliter vel alias iuxta formam citationis ad sententiā inferius describendam ad videndum productionem petitionis & respondendum illi. Quam facto teneatur exhibere in scriptis, & altera die vel alias ad libitum actoris, ante tamen productionem articulorum reo verbaliter citato ad contestandum litem, alias ad videndum pronuntiari litem habere pro contestata & ad videndum prestari iuramentum calūnię eo non comparente, vel comparente & litem huiusmodi minime contestante, in eius contumaciam lis habeatur pro contestata: & actor iuramentum Calumnię prestet, Quibus peractis producant Articuli, inducantur testes, aliaq; fiant hincinde in causa, quę pro verificatione seu Impugnatione dictę petitionis respectiue necessaria fuerint aut oppotuna, teneatur tamē iudex in similibus causis dare trinas dilationes partibus ad probandum de eorum iure cōpetentes iuxta importantiam causarum & difficultatem illarum, videlicet duas ad probandum & vnam ad probatum habendum per omne genus probationis, quibus dilationibus elapsis iudex causam expediat, nec requiratur alia tela seu ordo iudiciarius, & aliās predictis non seruatis, sententia ferenda sit ipso iure nulla. Non possit tamē actor aliquid addere vel minuere dictę petitioni post huiusmodi litis contestationem, seu habitam pro contestata, absq; refectione expensarum & iudex teneatur totam causam petitionis expedire absoluendo vel condemnando respectiue prout iustum fuerit, sub pena .xxv. ducatorum.

DE CAVSIS A.XXV.DVCATIS INFRA: SEV ILLARVM VALORE. Cap.II.

Item etiã ſtatuimus & ordinamus vt in cauſis a.xxv.ducatis infra procedatur ſummarie ſimpliciter & de plano/ſola facti veritate inſpecta/ſine libello/litis conteſtatione iuramento de calũnia & aliis ſolẽnitatibus & ordinibus iudiciorum etiam ſubſtantialibus/cum aliquali petitione verbali apud acta/tamen redacta/ſeu per viam monitorii nullis terminis ſeruatis in curia Capitolii ſeruari ſolitis/& dictum Statutum extendat etiam in penſionibus Caſalium/prediorum pretii herbarum & domorum/reſponſionũ/vinearum/& mercedis etiam cuiuſcũq; ſummę & valoris exiſtãt.

DE INSTANTIIS ET FATALIBVS. Cap.III.

Cvpientes/quantum poſſumus,finem litibus imponere & intricationes dierum vtilium & prorogationum tollere,Statuimus ꝙ in prima inſtantia cauſa Ciuilis terminari debeat/infra Annum ꝙ currere incipiat,a die litiſconteſtationis/ſeu habitis ꝓ conteſtata/in ſecunda vero inſtantia/ſcilicet appellationis cauſa termінetur infra ſex menſes,In tertia vero inſtantia,vbi eſſe cõtingat,infra quatuor menſes decidatur:Quibus terminis ſeu inſtantiis decurſis reſpectiue actor condemnetur in expenſis & iudex incidat in penam.xxv.ducatorum/Et nihilominus etiam poſt lapſam inſtantiam/teneatur iudex ad inſtantiam rei cauſam expedire/& omnia acta in dicta inſtantia facta fidẽ faciant in quocũq; iudicio.

DE CITATIONIBVS AC MODO ET FORMA CITATIONVM. Cap.IIII.

IN omnibus actibus iudiciorum ſeruetur Statutum antiquum ſub Rubrica de forma citationis ciuilis & ad executionem inſtrumentorum/Teſtamẽtorum/Apodiſſarum & aliorum quorũ

cunq;/necnon immissione in possessionem ex primo vel secundo decreto/& ad sententiam audiendam/in qua etiam procurator citari debeat/ac etiam ad habendū aliquem pro confesso sufficiat citatio sub hac forma/videlicet. Coram tali iudice/Romana Ca, salis/domus/seu pecuniaria & similia/Citetur.n.exaduerso principalis ad videñ deferri iuramentum suppletorium,& concludendū & audieñ sentētiam ad primam diem iuridicam/instante.P.Principali siue eius procuratore/cuius citationis copia/quatenus pars principalis personaliter apprehendi non possit/relinquatur in manibus domesticorum domus/siue affigatur per mandatarium in valuis domus solite habitationis eiusdem citati.

DE CAVSIS EXECVTIVIS INSTRVMENTORVM. Cap.V.

QVod in causis executiuis instrumentorum & Appocarū terminus statutarius ad opponendum & probandum sit peremptorius ad omne genus probationis & perfecti examinis/itaq; nō sufficiat iurasse testes/nisi realiter deposuerint/quo elapso & non probato iudex exequatur realiter & cum effectu vnica citatione pręcedente sine alio mādato quod vulgo dicitur executiuo/concedēdo simpliciter Apodissam/non obstante alio statuto/vel stilo contra disponente/& dicto termino durante actor teneatur liquidare dictum eius instrumentum quatenus opus sit/Idem fiat vbi factę fuerint aliquę probationes quę non releuant/si vero contingat publicari testes/& fieri reprobationes/eo casu post datas copias per presentem legem reprobare volens habeat terminum quinq; dierum vtilium ad reprobandum quo elapso. Iudex infra alios quinq; dies iuridicos causam expediat/in qua non sit opus alia pronuntia q̄ vel apodissam concedere/aut pronuntiare instrumentum vel Apocam non mereri executionem/quibus terminis & diebus elapsis perempta intelligatur instantia.

DE INTERROGATORIIS AD TESTES DANDIS. Cap. VI.

ITem statuimus ꝙ citatus ad dandum interrogatoria ad illam & sequen. dies, post habitam copiã Articulorum, vel alterius actus super quo intenditur Testes examinari facere, & nõ dederit sibi imputetur & examinetur sine interrogatoriis sub religione tamen notarii interrogantis, qui omnino teneatur interrogare de causa scientię loco tempore & presentibus, nec opus sit alia pronuntia super dandis interrogatoriis, qui terminus intelligatur per hanc legem datus, cui per iudicem non possit derogari, volumus tamen ꝙ quocũꝗ tempore nondum perfecto examine dentur interrogatoria, expensis tamen examinari volentis super dictis suis interrogatoriis recipiantur, & super illis interrogẽtur illi testes qui non essent tunc examinati, arbitrio tamen iudicis interueniente, ne fiat fraus circa subornationem testium & expeditionem cause, quocũꝗ stilo in contrarium non obstante, quem volumus per hanc legem abolitum esse.

DE NOTARIIS MOROSIS IN TESTIBVS EXAMINANDIS. Cap. VII.

ITem ꝙ Notarii sint diligentes in examinandis testibus & si requisiti legitime oblato vel deposito viatico siue debita mercede, non examinarent ipso iure intelligantur esse priuati ipsa causa, qui non possint per iudicem reintegrari, & si fuerint Reintegrati, eorum acta & examen non valeat nisi fuerint iusta causa impediti & a iudice approbata, & interim ante approbationem cause non scribant, neꝗ aliquid faciant in illa causa sub pena falsi, quo casu retardati examinis teneantur parti ad interesse, & alter solus examinet, nisi alius statim ad instantiam partis addatur ad examen, qui illico habitis scripturis ad examen necessariis sub simili pena examinet.

DE NOTARIIS NOTATIS ET REMOTIS Cap. VIII.

VOlumus ꝙ Notarius qui ter remotus fuerit a/causis in qbus scribebat/ipso iure intelligatur esse priuatus ab officio Notariatus illius & alteri⁹ Capitolii tribunalis/itaq; ppetuo ibi scribere non possit sub pena falsi/& hec exceptio & accusatio contra eum sit Popularis.

DE EXCOMMVNICATIONIS SEV DIFFIDATIONIS EXCEPTIONE. Cap. IX.

ITem statuimus ꝙ obiiciens exceptionem excõmunicationis seu diffidationis post conclusionem in causa per iudicem vel statutum vel partes presumatur calumniose opponere/& sentētię interim promulgatio non retardetur & valeat, ante vero conclusionem opponens deponat certam quantitatem pecuniarum arbitrio iudicis in ea mulctandus aduersario assignanda illico si nõ legitime probauerit, & alias non audiatur tãq; presumptus calumniosus/Idem seruetur contra opponentes exceptiones noui pacti/conuentionis/vel liberationis aut satisfactionis/pendentisue alibi litis/factę quando opponuntur ad impediendum executionem rei iudicatę/vel aliam qnamcũq; executionem & executio rei iudicatę non impediatur nisi facto deponatur res pro qua executio petitur.

QVA LITTERA SIVE CARACTERIBVS EXTRACTVS ET REGESTRA FIANT. Cap. X.

ITem statuimus ꝙ extractus & Regestra fiant littera Italica/simpliciter descriptis actis de verbo ad verbum prout iacent scripta ab initio/nihil addito/neq; diminuto/alias partes non teneantur pro illo aliquid soluere & notarius incidat in penam decẽ ducatorum. Item deponens pro aduersario non deponat nisi dubitanter mercedem/ & quicquid vltra deposuerit/nõ sit ius recu

perandi ab aduersario pro quo deposuit/nec valeat depositũ ante causam instructam & finitum extractum/& legitime facto computo cartarum.

DE TEMPORIBVS DANDARVM ET RELVENDARVM COPIARVM. Cap.XI.

ITem statuimus ꝙ debeat Notarius omnes copias/petitas dare ad primam/& si nimis magnę fuerint infra duos aut tres dies/ sub pena remotionis a/causa/nisi fuerit iusta causa impeditus/& intelligatur ipso iure priuatus/& acta per eius manus in illa causa postea sint nulla/& similiter pars petens intelligatur ipso iure monita ad reluendum ad illam eandem diem/qua notarius tenetur dare/& non opus sit vlterius citare ad reluendum/quecũꝙ stilo in contrarium non obstante/qui per presentem legem intelligatur abolitus & sublatus/declarantes ꝙ tempora dandarum copiarum non computentur in dilationibus pendentibus/& notarius teneatur sub eadẽ pena diẽ date vel oblatę copię in actis annotare.

VT NIHIL PRO OSTENDENDIS PORTANDISVE ACTIS EXIGATVR. Cap.XII.

QVod notarij nihil recipiant pro ostendendis actis & scripturis productis iudicio/neq̧ pro portatione actorum & extractuum vel regestrorum sub pena priuationis officii ipso iure itaꝙ possit ab alio tãꝙ vacans ĩpetrari sed sufficiat sibi sua merces.

DE STILIS SVBLATIS. Cap.XIII.

PEr presentem legem tollimus stilum de assignando termino trium dierum ad iustificandum & impugnandum commissionem/sed sufficiat citatio ad dicendum contra commissionem & prorogatio termini ad primam post habitam copiã a/petente.

SI vero aliquid opponatur quod probatione indigeat tunc pe tenti terminus per hanc legem vtriq; parti quinq; dierum ad probandum & probatum habendum statutis sit.

¶ Item q depofita fportularum non possint repeti/nisi vnacum expen litis/per eum qui finalem victoriã obtinuerit Accedẽtes aũt ad alias curias incidant in penas amissi depositi ipso iure/ & procurator qui interuenerit pro eo sit ipso iure infamis:infamia iuris & facti/& interdictus officio procuratoꝝ/& eius nomine scribatur in tabula infamium in valuis Capitolii/& nihilominus teneatur senator in hoc iurisdictioñ Capitolinam defendere.

DE EODEM. Cap.XIIII.

SImiliter tollimus stilum citandi ad releuendum copiam impu tetur petenti si non institerit pro ipsa habenda & sufficit accu satio contumaciȩ non releuentis.

¶ Item tollimus superstitiosum stilum petenti specificari materias/sed sufficiat medio iuramento datas.

DE EODEM. Cap.XV.

SImiliter tollimus stilum faciendi mandatum reo de soluẽdis expẽsis taxatis infra octo dies sed taxatione facta sufficiat vnica citatio ad soluendum secundum taxationem & apodissetur.

STILVS QVOMODO PROBETVR. Cap.XVI.

ITem q nullus stilus possit probari per folium subscribentiũ/ neq; valeat talis probatio/Sed probetur per testes iure iuratos & examinatos/& interrogatos super articulis & interrogatoriis partium respectiue/quatenus dare velint alias probatus per tales subscriptiones nullam fidem faciat.

DE RESCRIPTIS SVBREPTITIIS ET SPORTVLIS. Cap. XVII.

ITem φ processus/p̄ncię/ac sentẽtię latę/in vim rescripti subreptitii vel obreptitii sint ipso iure nullę/& iudex qui se gerit p̄o Cõmissario virtute talis rescripti subreptitii vel obreptitii nullas sportulas exigat/neq̧ modo aliquo recipiat/quas si receperit/in dicto casu ĩputet sibi in Symoniã & p̄ peccato symonię in syndicatu puniat irremissibiliter/siliterq̧ Symoniacus sit dans sportulas p̄dictas/vltra alias penas in dictis nouis reformationibus adiectas.

DE DONATIONIBVS INSINVANDIS. Cap. XVIII.

VBicũq̧ donatio excedit summã seu valorẽ ducẽtorũ ducatorũ insinuari debeat intra sex mẽses a/die donationis facte/alś sit nulla/& iuramentũ nihil operet̃. Ad validitatẽ autẽ dictę donationis insinuatę sufficiant duo testes etiam φ se non subscribant.

DE PACTIS ET DONATIONIBVS NON VALITVRIS/AC INVALIDITATE IVRAMENTI. Cap. XIX.

DEclarãdo & addẽdo nouę cõstitutioni sub Rubrica p̄dicta/sic stare & obseruari debere/v3. φ pacta de nõ petẽdo/refutatiões/quietationes/donationes/a quibuscũq̧ mulierib' seu minorib' viginti Annorũ masculis/sub patria potestate/siue sui iuris existẽtibus/nullius sint roboris vel momẽti/nisi duobus cõsanguineis p̄ximioribus adhibitis/quorũ nõ intersit/etiã medio iuramẽto/approbãtibus/nõ esse in p̄iudiciũ earũdem mulierũ seu minorũ/& si sub patria potestate exiltãt/vocent̃ ex linea materna/& nihilominus p̄ntia patris interueniat/& si aliq cõsanguinei nõ existerẽt/cũ curatoris legittimi auctoritate/ac semp cũ iudicis decreto cõtrahere possent/& alias iuramẽtũ prestitũ censeat̃ metu aut dolose extortũ & nihil operet̃/& in oĩbus cõtractib' & negociis vbi qs masculus seu femina reperiat̃ lęsus/vltra tertiã partẽ eius qd agit̃ iuramentum censeatur dolose extortum/& nihil operetur.

De dotibus

DE DOTIBVS. Cap. XX.

DOs data a/fratribus sorori de bonis propriis fratrum & non paternis/soluto matrimonio per obitum sororis sine liberis/ reuertatur ad dictos fratres & sic stipulari debeat.

DE REBVS MINORVM SEV PVPILLORVM ALIENANDIS. Cap. XXI.

VBi aliqua alienatio per Tutores seu Curatores cum iudicis decreto/causa expressa & cognita/fieri contingat de rebus minorum seu pupillorum etiam stabilibus/& constet id factum fuisse in euidentem vtilitatem ipsorum minorum seu pupillorum talis alienatio valeat & teneat.

DE DONATIONIBVS PROPTER NVPTIAS/ ET LVCRO DOTALI. Cap. XXII.

QVia alias statutum fuit/quod viri/Consumato matrimonio/ lucrentur Quartam partem dotis/ad equalitatem donationis propter nuptias/quam mulieres lucrantur/& deinde ordinatum/quod hmoi donatio propter nuptias mulieres lucrentur: siue dos soluta fuerit in pecunia/siue pignore tradita/vel fundo dotali constituta/vel aliter satisfacta fuerit/etiã si in instrumento dotali/nulla fiat mentio de hmoi donatione/nisi expresse de contrahentium voluntate/de qua manifeste constiterit reperiatur remissa/statuimus etiam in fauorem virorum idem seruari debere.

DE EODEM. Cap. XXIII.

QVod lucrum dotale & donationis propter nuptias/semper intelligatur/deducta funeris impensa/& vir in funere mulieris habeat vestem lugubrem de bonis mulieris.

DE SVCCESSORIBVS AB INTESTATO. Cap.XXIIII.

DEfuncto sine filiis ab intestato succedant pariter germani fratres/etiam non vterini/exclusis sororibus/dũmodo sint cõgrue dotate/vel fratres sint parati eas dotare.

DE EODEM. Cap.XXV.

FIlii positi in conditione fideicommissi/censeantur ad fideicommissum tacite vocati.

DE PENIS CONVENTIONALIBVS. Cap.XXVI.

VBi debitor fuerit in mora vel culpa non adimplendi promissa/eatenus pene conuentionales peti possint quantum actor iurauerit sua interesse taxatione iudicis precedente/& in euictionibus possit Apponi pena dupli/ac etiam exigi in euentum euictionis/non obstan aliquo statuto loquente de penis conuentionalibus non exigendis.

DE OBLIGATIONIBVS FACTI. Cap.XXVII.

IN obligationibus facti/vbi quis potest adimplere factum promissum/possit precise cogi ad factum/de quo stetur Arbitrio iudicis/alias teneatur ad interesse/iuxta iuramentum principalis/taxatione iudicis precedente.

QVOMODO PROCEDATVR CONTRA POTENTIORES/QVI MOLESTANT ALIQVEM IN SVIS POSSESSIONIBVS. Cap.XXVIII.

AD obuiandum insolentiis aliquorum/Presertim Baronum qui adeo secrete vel palam molestant habentes possessiones/maxime vicinas in eorum Terris seu Territoriis/vt eorum domini non

[illegible]
[illegible]
[illegible]

possint/illas quiete possidere nec ex eis fructus colligere/statuimus ꝙ dn̄s Senator/cōstito ei p depositionē trium testiū/etiā extraiudicialiter ex eius officio examinatoꝝ/ac famā hominū ibidē conuersantiū vicinoꝝ seu custodū de hm̄oi perturbationibus seu inquietationibus/Illico mādet eidē Barono aut vniuersitati seu persone molestāti sub aliqua graui pecuniaria pena/vt ab hm̄oi pturbationibus seu inquietationibꝰ & molestiis desistant/cautionē𝈹 idoneā de desistēdo prestet/& casu quo nō desistat/itaq̄ dn̄s rei vlterius nō cōqueraƭ seu dictā cautionē nō dederit/p̄fatus dn̄s Senator/per omne genus exactionis/aut missionis in possessionē bonoꝝ dicti molestātis/etiā cū represaliis cogat ad desistendū/& hm̄oi penam impositā exigat sub pena Quinquaginta ducatoꝝ auri in Syndicatu retinēda & incurrēda quotiēs requisitus fuerit dictus Senator.

DE APPOCIS PRIVATIS. Cap. XXIX.

APpoca seu alia scriptura recognita p tres testes/ q manum & scripturam scribentis recognouerint/etiam si nō fuissent presentes confectioni talis scripture intelligatur plene recognita/& habeat executionem iuxta formam statuti.

DE CESSIONE BONORVM CERTO MODO ADMITTENDA. Cap. XXX.

QVod noua Cōstitutio de cessione bonoꝝ oīnō seruetur nec p cōmissionē aliquā cēseaƭ ei derogatū/& vbicūq̄ p cōmissionē forte admittereƭ ad cessionē bonorum/ seu terminum Quinquēnalē/detur cessio hm̄oi corā dn̄o Senatore existēte in tribunali/tuba publice pulsata/& nihilominꝰ nō audiaƭ in hm̄oi cā/ nisi cōstituat se ī carceribꝰ vel caueat de soluēdo ī casu succūbētię.

DE EXECVTORIBVS NEGLIGENTIBVS. Cap. XXXI.

EXecutor quicūq̄ teneatur infra tres dies fecisse executionem/ alias mulcteƭ pena decem ducatorum vel arbitrio Senatoris/ nisi ipse probet legitimum impedimentum.

DE PRODIGIS/ET QVI PRODIGI REPVTENTVR. Cap.XXXII.

QVod illi qui reperiuntur absq; aliquo casu fortuito/vel ex iusta causa alienasse maiorem partem bonorum suorum/ sint habiti & reputati pro prodigis/& cẽseatur eis ipso iure bonis interdictum absq; alio facto iudicis & cum eis contrahi nõ possit absq; curatore.

DE CAVSIS DOMINO SENATORI COMMITTENDIS. Cap.XXXIII.

SI contingat dominum Senatorem minime esse iurisperitũ q; dicto casu dñs locũtenens pro tempore existẽs habeat cognoscere & decidere causas eidem Senatori commissas siue coram eo agitatas. Nec possit Senator alium iudicem loco prefati locumtenentis super cognitione seu decisione dictaꝝ causaꝝ deputare.

DE MERCEDIBVS NOTARIORVM PRO ACTIS IVDICIARIIS QVIBVSCVNQVE Cap.XXXIIII.

IN primis ꝑ qualibet cõparatione cõtradictione/ relatione/& ꝓnũtia fiẽda ꝑ quolibet notario a/qlibet pte bononenũ vnũ.

¶ Itẽ pro qualibet contestatione litis/cum iuramẽto calũnie/pro quolibet notario/bolonenos duos/a/ qualibet parte cõtestãtis.

¶ Item pro responsionibus Articulorum pro quolibet Articulo a/qualibet parte denarios quattuor.

¶ Item pro responsione interrogatoriorum a/parte respondentis bolonenos tres tam si sint duo notarii q̃ si sit vnus.

¶ Item pro iuramento cuiuslibet testis denarios octo.

¶ Itẽ ꝑ examine cuiuslibet testis vsq; ad numeꝝ qnq; vel sex Capituloꝝ tres bolonenos/ꝑ quolibet notario/sed si capitula ascẽderint ad maiorem numerũ/& causa esset implicita & grauis/ multoꝝ capituloꝝ/soluet Notariis secũdũ laborẽ fiendũ taxatione correctoꝝ seu iudicis corã quo causa pendet indecisa.

¶Item pro interrogatione seu examinatione fienda super interrogatoriis productis contra capitula/soluet producens medietaté illius quod soluitur per producentem Capitula.

¶Item pro verbali petitione/publicatione testiũ & pcessus/& p termino dato ad dicendũ contra bolonenos duos p quolibet notario/a q̃libet pte/p q̃ fuerit facta dicta publicatio & petitio.

¶Item pro qualibet appellatione & Procuratione ad causas bolonenos duos si apud acta.

¶Item pro quolibet instrumento procurationis ad recipiẽdum/& quietandum/transigendum/& componendum/paciscendũ & hiis similia Carlenos duos.

¶Item pro quolibet folio copiarum bolonenos tres/ quę copię debeãt habere versus viginti pro qualibet facie & quilibet versus debeat habere octo dictiones ad minus/aut Trigintaduas litteras/p aliis autẽ iudiciorũ actibus si de salario reuocet in dubium/taxentur per correctores collegii/& eorum dictis stetur.

¶Item pro instrumento tutele cum Inuentario tutelari/aut fine/pro publicatione Carlenos quattuor.

¶Item pro stipulatione & scriptura ipsius Carlenos duos.

¶Itẽ pro instrumẽto aditionis hereditatis cum beneficio legis & inuentarii/& Bannimento/& citatione facta in forma/ad videndum confici dictum inuentariũ/in totũ ducatũ vnũ/nisi esset magna hereditas/quo casu stetur declarationi correctorũ/seu iudicis Capitolii de Salario vel mercede notariorũ rogatorũ/si de solutione verteretur questio inter partes.

¶Itẽ p scriptura & stipulatione ipsius inuẽtarii Bolonenos tres.

¶Itẽ pro rogitu instrumenti subharrationis Carlenos duos.

¶Itẽ p rogitu cuiuslibet securitatis seu Pacis Carlenum vnum/tamen habeatur respectus ad materiam & personas.

DE DIFFIDATIS CIVILITER. Cap.XXXV.

Ciuiliter diffidati non audiantur/nec in agendo/nec in defendendo/nec possint obtinere aliquod officium Romanis dari solitum donec satisfecerint & Reaffidati fuerint.

DE LIBERATIS E CARCERIBVS IN FESTO ASSVMPTIONIS BEATE VIRGINIS. Cap.XXXVI.

QVi ſemel extractus fuerit ſeu liberatus/de Carceribus/in honorẽ feſtiuitatis Aſſumptionis Beate virginis de mẽſe Auguſti/ex benignitate ſanctiſſimi domini noſtri non poſſit vlterius ſimilem gratiam obtinere.

QVOD SERVETVR IVS COMMVNE. Cap.XXXVII.

DEclarantes ſtatutum ꝙ inter Ciues Incolas & diſtrictuales vbiq; ſeruetur ſtatutum vrbis/& vbi ſtatutum non diſponit ſeruetur ius ciuile/vbi deficit ius ciuile tunc ad Canones deueniendũ/nec immerito/poſtq̃ in hac vrbe Roma iura ciuilia orta auctaq; ſunt & ad alios populos defluxerunt/& quod plus eſt adhuc benigne ſuſcepta ſeruantur.

QVOD IMBVSSVLENTVR ET ELIGANTVR IVDICES. XXXVIII.

ET quoniam parum eſt iura condere niſi ſint ſapiẽtes & boni iudices qui obſeruari faciant,& ad finem vt Canonice iudicum procedat electio/fiat vna Buſſula grauiſſimorum & ſapientũ virorum qui quinquẽnio ante ſint doctorati publice in collegio doctorum & aliqd̃ exercuerint officium iudicatus & Inbuſſulenẽ quot haberi poterunt per quattuor inbuſſulatores eligendos per conſilium/quorum inbuſſulatorum/vnus ſit doctor Romanus/alter procurator Capitolinus duo ſint ciues Romani probi & graues qui facta diligenti inueſtigatione de iuris ſapientibus in Italia ſub fide iuramenti tot' imbuſſulent quot ad eorum notitiam/ex relatu fidedignorum hominum peruenerint/& oẽs illi qui fuerint approbati concorditer inter ipſos inbuſſulatores nemine diſcre-

pante/inbussulent/cuius Bussule sint tres Claues/ vna penes dños Conseruatores/alia penes Priorem Capitum Regionum/& alia penes Proconsules collegii/reponat Bussula/& Capsa in sacristia de Araceli & inde non deferatur in Palatium dominorum Cōseruatorum/nisi publice sub clangore tubarum associata/a Procōsulibus collegii & Correctoribus & ab inbussulatoribus & aliis per dominos Conseruatores deputandis/& aperiatur in consilio publico & inde extrahantur tres pallotte vna post aliā quę sint sigillatę. Sigillo inbussulatorꝫ publice recognite/de quibus omnibus fit rogatus scriba senatus siue notarius dominorꝫ Conseruatorꝫ & illi tres sic extracti/quorum nomina deferantur ad Sanctissimum dominum nostrum Papam incontinenti per dominos Conseruatores/Cancellarios Priorem capitum Regionū & inbussulatores omnibus requisitis saltem duos/& qui ex illis tribus sic electus/a Sanctissimo domino nostro fuerit, intelligatur & sit locumtenens domini Senatoris/& Primus collateralis Curie Capitolii ad vnū annum integrum/qui refirmari non possit/reliqui duo qui remanserint iterum ponātur inbussula inclusi pallocta vt supra/ & aliter facta extractio non valeat ipso iure & ex eadem bussula extrahantur iudices Appellationum/quęquidem extractio fiat sexto mense ante vacationē officii & statim notificetur illi sic extracto & electo vbi fuerit cum conditionibus officii salariis & emolumentis ad finem vt possit deliberare an velit acceptare/& tempus habeat ad componendas Sarcinulas/qui si non acceptauerit possit similiter eligi alius/& extrahatur/& eligatur vt supra & tot successiue eligātur donec vnus acceptet.

Similis Bussula fiat de secundo Collaterali Capitolii qui sic electi doceant ante ingressum suorum officiorum per litteras patentes autenticas doctoratus & Legalitatis fidei/& similiter de bene administratis officiis ab illis Ciuitatibus vbi magistratum gesserunt/& eadem dispositio seruetur de primo Collaterali & iudice Appellationum.

DE PRIVILEGIIS EXEMPLANDORVM INSTRVMENTORVM SVBLATIS. Cap.XXXIX.

ET quia multi impetrauerunt Priuilegia de exẽplandis & trã/sumptandis instrumentis/maxime ex Prothocollis & Abbreuiaturis notarioꝝ Mortuoꝝ/non obseruata solemnitate requisita ac matura cognitione ex forma statutorum vrbis/vnde multa in/conuenientia nascuntur/maxime multa auctenticantur/quę non merentur auctenticari/ideo statuimus instrumenta exemplanda non seruata forma statutorum vrbis nullam executionem mereri/neq; fidem aliquam eis adhiberi in quocũq; iudicio/non obstantibus quibuscũq; priuilegiis in contrarium impetratis sed sint ipso iure nulla/nulliusq; fidei & vigoris.

DECLARATIO AD STATVTA DE COMPROMISSIS FACIENDIS. Cap.XL.

ITem declarantes ambiguitatem statutorum de compromissis faciendis/exceptis causis liquidoꝝ instrumẽtorum vel que de facili liquidari possunt/intelligi debere de causis instrumentorum quando via executiua/iudicium agitatur/non autẽ quando aliter agitur & in ipso processu ꝓducuntur instrumenta/ ad ꝓbandũ & causam instruendum/quo casu nõ impediaꝛ petitio cõpromissi.

DE CONSVLTORE ELIGENDO. Cap.XLI.

ITem declarando statutum in nouis super electione consultorum volumus ꝙ decursis tribus diebus datis partibus ad concordandnm de consultore/statim die sequenti iudex ex suo officio/datis vel non datis suspectis secretim/a partibus de bonis & doctis viris & non suspectis in vnam Bussulam coniectis/extrahatur vnus/presentibus / vel ad hoc monitis vel Citatis partibus/publice / pro tribunali sedẽs/ & ille remaneat consultor/alie vero cartule vbi descripta sunt nomina alioꝝ qui remanserunt in

Bussula/ibi statim publice inuoluantur non lecte in aliqua crumena vel Sacculo/Sigillis partium si voluerint/vel alioꝝ loco partiũ signato/retinenda penes iudicem vel notarium cause donec extractus acceptauerit/Qui si nõ acceptauerit statim facta notificatione per appellantem/scilicet intra vnum diem tũc extrahatur alter/& deinde alius donec vnus reperiatur qui acceptet qua acceptatione facta ad instantiam petentis partis alioꝝ nomina/qui in sacculo remanserunt publice legantur & notarius cause describat omnia noĩa tam extractoꝝ q̃ non extractoꝝ in eius actis sub pena falsi/& hoc ad obuiandũ fraudibus/que solẽt in electione cõsultoꝝ fieri.

DE TERTIO ARBITRO ELIGENDO. Cap.XLII.

ADdentes statutis de compromissis declaramus ꝙ idẽ modus & forma vt supra in proximo Capitulo de cõsultore/seruet in electione Tertii in causis cõpromissariis ex forma statutoꝝ & fiat electio de personis Idoneis. secundum naturam cause/vt si habet articulos iuris/eligat doctor/si pendet a/peritia artis alicuius eligatur de peritis in illa & sic de similibus/& non expectet discordia arbitroꝝ/sed statim fiat in singulis cõpromissis electio tertii post arbitros/& in reliquis seruetur ordo aliorum statutorum/& Senator sub pena Quingentoꝝ Ducatorum teneatur compellere Arbitros sic electos/vel post causam instructam sententiam dicere/quacunq; parte petente/Volumus tamen ꝙ electio dictorum arbitrorum fiat de illis personis que possunt per Senatorem & eius iudices compelli ad iudicandum/& qui alias personas eligit/presumatur calumniose eligere vti sunt Barones/prelati/Clerici/Brigosi/& vagabundi/& similes reliqui/& peremptorie monitus idoneos eligere/& si non eligat/& sit ille idem qui petit compromissum procedatur in causa non obstante petitione cõpromissi/si vero sit aduersarius tũc Senator vel iudex pro eo eligat ex officio vnũ suo arbitrio/ꝙq; dicti arbitri sic electi si acceptauerint/iurare debeãt in manib⁹ Senatoris siue iudicis se ex boña fide/& veritate & iustitia/vel partiũ cõsensu sententiã omnino dicturos.

DE OFFICIIS NOTARIORVM. Cap.XLIII.

ITem statuimus q officia notariatus ad Tribunalia iudicũ non possint exerceri neq impetrari nisi per notarios Romanos matriculatos qui sequuti fuerint procuratorẽ aliquem per tres annos cõtinuos/fuerintq examinati & approbati per officiales collegii/ alias q non possint matriculari & habeantur pro non admissis/ eorumq scripturis actis & instrumentis nulla fides adhibeatur/& aliter impetrata non valeãt & eorum actis & scripturis nulla fides adhibeaẽ/similiterq seruẽt statutũ de nõ exercẽdis officiis p substitutos/sub pena ipso iure amissionis officii & aliis ĩ statuto cõtẽtis.

QVOD CAVSE PER ASSETTAMENTVM TERMINENTVR. Cap.XLIIII.

ITem statuimus q in oĩbus sentẽtiis & articulis preiudicialibus de Consilio & voto totius assettamenti pronuntietur & iudicẽẽ/& de tali assettamento & votatione fit rogatus Notarius cause alias sententia non valeat ipso iure/& hoc si aliqua partium petierit poni in assettamento/& omnes iudices teneantur sine aliqua mercede & sportulis votare/sub pena.xxv.ducatorum ipso facto incurrẽda/& si quid datum vel receptũ fuerit aut pmissum p tali assettamento/& votatione vni vel pluribus ex iudicib⁹/sentẽtia sit ipso iure nulla/respectu tantum cõmittentis hmõi Symoniam & iudicibus imputetur in Symoniam & corruptelam/& p delicto Symonie irremissibiliter in Syndicatu puniaẽ/& possit talis iudex ab officio remoueri/arbitrio Conseruatorum.

QVOD PRO ASSETTAMENTIS NIHIL OMNINO SOLVATVR. Cap.XLV.

ITem in assettamentis maleficiorum volumus obseruari ne quis iudex aliusue officialis aliquid pro votis in assettamentis neq pro ipso Assettamento recipiat promissione vel facto sub pena.xxv. ducatorũ. & Symonie & ipso facto intelligatur

Symoniam fecisse/& in Syndicatu pro Symoniaco irremissibili⸗ter puniatur/& arbitrio Conseruatorum possit ab officio remoueri/& nihilominus ipsa affettamenti deliberatio/Itaq; de nouo cōtra illum pro quo fuit acceptatum/possit inquiri in eodem delicto/non obstante tali affettamento/quod Symoniacum & per corru⸗ptelam factum presumatur per hanc legem/& similiter prothono tarius de affettamento rogatus/non audeat pro affettamento plus capere q̄ pro sententia simplici capi potest/sub pēna falsi & priua tionis officii.

DE MODERATIONE SPORTV⸗LARVM. Cap.XLVI.

ITem ad moderandas Sportularum exactiones constituimus nullas Sportulas deberi in causis ordinariis sed in mere Com missariis videlicet a.xxv.infra Carlenos quinq; pro parte quali⸗bet/a.xxv.vsq; in Quinquaginta Iulios/quinq;/a/Quinquaginta vsq; in Centum Iulios/Decem/a/Centum vsq; in quamcunq; summam/non possint excedere summam duorum Ducatorum Auri pro Qualibet parte/& quicquid vltra fuerit datum pro⸗missumue computetur in Symoniam/& pro peccato Symonie in Syndicatu puniatur/& interim arbitrio Conseruatorum possit iudex ab officio remoueri/& nihilominus sententia sit ipso iure nulla respectu tantum Committentis huiusmodi Symoniam tāq; per corruptelam lata/& plus dantes sint infames Symoniaci.

NE LICEAT SECVNDO PROVO⸗CARE. Cap.XLVII.

ITem clarius specificantes aliud statutum declaramus in nulla causa secundo prouocare licere/& hoc similiter statutum in omnibus Curiis/contra Ciues ac Incolas & districtuales Vrbis/seruari debere volumus/& alias processus contra presens statutū sit perpetuo nullus ipso iure.

DE TEMPORIBVS APOSTOLORVM PETENDORVM. Cap.XLVIII.

INsuper declaramus/quando legitime sunt petiti Apostoli ab appellantibus/& iudex a quo/monuerit ad terminum iuris/ꝙ terminus iuris intelligatur ille idem terminus/qui datus est a statuto/ad representandum appellationem coram iudice ad quem ꝙ ꝙ non liceat iudici assignare longiorem terminum ad recipiendum apostolos/neq; ad longiorem diem monere/in quo termino statuto/& in quacūq; parte illius diei petitis sufficiant/& durante termino apostolorum dato per iudicem nihil omnino neq; per partem intimatam innouetur.

DE APPELLATIONIBVS NON RECIPIENDIS. Cap.XLIX.

ET quia experientia docuit remedium appellationis/ inductū contra iniquitates/sepissime iniquitatis fit instrumentū/& per frequentes appell[illegible]tionis a confictis etiam grauaminibus lites fiunt immortales/[illegible]circo statuimus ꝙ ante diffinitiuā sentētiam/nullo pacto liceat appellare/nec modo aliquo reclamare/etiam si pronuntię vi[illegible] haberent/quę alias per sententiā diffinitiuā reparari po[illegible]/sed om[illegible]ia grauamina/& eorum cognitio/disputatio & di[illegible] ipso iure intelligātur/per hanc legem/sine ministerio iudica[illegible] in fine/& ideo omnes exceptiones/replicatiō/Artic[illegible] testes/instrumenta quęcunq; intelligant ipso iure saluis excep[illegible] & iurib[illegible] deinde in fine cause discutiendis/ quo casu adm[illegible] quę admitti non debebant/iura/testes/ & instrumenta/habea[illegible] pro non productis/neq; admissis/& nullam fidē faciant/neq; ad[illegible]um ad mouendum animū iudicis/& iudex super Articul[illegible] diffinitiue pronunciando/intelligatur tacite illos reiec[illegible] q[illegible] sunt nonulli casus impeditiui litis ingressum. Qui n[illegible] seruari possunt/ vt exceptio iudicis incōpetentie litisp[illegible]/iuramēti litis decisiui/deferēdi/ transactionis

transactionis/litis finitę/petiti cōpromissi/prępostorati [illegible] ipis substantialis/causę preiudicialis/pendentis termini ad perficiendum inuentarium/secundum.l.fi.C.de iur.delib.pacti/de non petēdo ad tempus & excōmunicationis maioris/& aliis casibus quibus ꝑ statuta ꝓhibetur audientia/vel actio agenti denegatur expresse/in quibus oībus suprascriptis grauato liceat appellare/volumus tñ ꝙ talis appellans/nullo modo audiatur ꝑ iudicem ad quem/nisi deponat apud Camerariū Camerę vrbis infrascriptas sūmas/in pecunia vel pignoribus mobilibus duplum valentibus assignandis statim appellato in casum quo ꝓnuntiaretur contra appellationē/vz. In causa decem ducatoꝝ ducatum vnum/In causa a.xxv.duc. infra ducatos duos/& in causa quinquaginta ducatoꝝ infra ducatos quinqȝ/a quinquaginta supra ducatos decem/a Centum supra vsqȝ in infinitum ducatos quindecim/& nihilominus ad expensas litis/teneatur/quę pecunię deponi debeant apud aliquem cāpsorē ad electionem appellati.

DE EODEM Cap. L.

Quod a qbuscūqȝ Pronuntiis/de exequendo & apodissaꝝ cōcessioni nulla recipiatur appellatio/nisi appellans infra tres dies/a die representatę appellationis deponat apud aliquem Idoneum cāpsorem/summam iudicatā aut pignora equiualētia/etiam si appellatus nō requisiuerit depositum/& si esset sūma notabilis/a Centū duc.supra/& reus psona que verisimiler nō habeat tot pignora/possit deponere res stabiles plus valentes ad electionē partis aduersę infra triduū vt supra/Alias appellatio sit deserta/& prima sententia firma remaneat/& in obligationibus facti ipse appellans teneatur deponere quantum appellatus iurauerit suā interesse/iudicis taxatione pcedente/Declarantes ꝙ hmōi statutū habeat locum tātum in ꝓnuntiis de exequēdo non autem in executionibus iam cōcessis/puta in obligationibus in forma camere/A quibus ꝑpter confessionem partis non liceat appellare.

DE EODEM. Cap.LI.

Similiter a/taxatione expen Appellans non audiatur nisi summam taxatam vt preferetur deponat/aut pignora/plus valentia modo predicto.

DE APPELLATIONIBVS. Cap.LII.

Quod omnes appellationes ante sententiam diffinitiuam debeant interponi per manus notarii cause/nisi docto de legitimo impedimento/alias appellatio non valeat.

DE EODEM. Cap.LIII.

Quod in causis appellationũ possint induci testes de nouo reperti & examinari facere super articulis datis in prima instantia/vel de nouo dandis/dũmodo pars iuret de nouo reperisse/& idem intelligatur de instrumentis & aliis scripturis.

DE EODEM. Cap.LIIII.

Quod in omnibus causis appellationum/si instantia deseratur/a tali desertione/nullatenus appellari liceat/nec aliqua admittatur appellatio/sed talis desertio rem faciat iudicatam/& iudex aut mandatum executiuum dare/vel causam desertam/& instantiam peremptam/ꝓnuntiare teneatur ad electionem partis petentis.

DE SALARIIS ET SPORTVLIS CAPITANEI ET IVDICIS APPELLATIONVM. Cap.LV.

Et quia capitanei & iudicis appellationum salarium est paruũ ꝓpter quod graues & docti viri illud officium recusare solẽt/ statuimus vltra salarium a/Camera recipere cõsuetum diffinitiua

habeat in causa decem duc.infra carlenos duos/a qualibet parte/a decē duc.vsq; in.xxv.carlenos quattuor/a.xxv.vsq; in.L.carlenos quinque/a Quinquaginta vsq; in Centum habeat ducatum vnū de carlenis/a Centum vsq; ad Quadringentos Iulios decem/ a quadringentis vsq; in infinitum ducatos duos auri/a/ qualibet parte/& hoc siue causa sit ordinaria siue cōmissaria/Quod si maiores sportulas receperit facto vel pmissione incidat in penā viginti ducatorum & in delictum Symonię imputetur/& de Symonia in Syndicatu puniatur/possitq; interim ab officio/Arbitrio conseruatorum remoueri/Et nihilominus sententia sit ipso iure nulla vt supra dictum est/tāq̄ per corruptelam lata & dantes plus sint infames Symoniaci/quibuscūq; in contrariū facientibus non obstantibus: excipimus tamē a/predicta solutione sportularum/causas mercedum & miserabilium psonarum/a/quibus nihil exigi volumus/ sub penis pdictis/in quibus causis volumus etiam extraiudicialiter procedi.

DE ORDINATIONE NOTARIORVM CVRIE CAPITOLII. Cap.LVI.

ET quia certa statuta/ordinationes/seu constitutiones tempore Magnifici viri domini Egidii Angeli de Archa de Narnia/ Iuris vtriusq; doctoris/militis/& Comitis/Almęq; vrbis tunc Senatoris/facta seu editas circa notarios curię Capitolii in Abusum & dissuetudinem deuenerūt/seu forte minime receptę extiterūt/ dictęq; cōstitutiones/seu ordinationes satis vtiles & necessarie fuerūt & sunt /Eapropter hmōi cōstitutiones & ordinationes renouamus/easq; obseruari debere statuimus/atq; ordinamus/Quarum quidem constitutionum seu ordinationum tenor talis est/prout infra sequitur videlicet.

ET primo addendo.xlvii. capitulo sub Rubrica de officiis notariorum supra posito/statuimus q; nullus possit nec audeat officium notariatus exercere in curia Capitolii & eius foro/nec ad Tribunalia dicti fori scribere/nisi sit Romanus ciuis vł domiciliū

habens in vrbe pro Ciue Romano secundum statuta vrbis reputatus/& nisi sit matriculatus in matricula Conseruatorum Camerę vrbis/sub pena decem ducatorum vt supra applicandorum & ab eo irremissibiliter eo ipso auferēdorum qualibet vice/& vlterius ꝙ actis & gestis suis nulla fides adhibeatur.

ITem ꝙ quilibet notarius describens Contractus teneatur & debeat singulis Annis facere prothocollum bene ligatum cum numero Cartharum Stampatarum stampa collegii notariorum vrbis/cum intitulatione Annorum Domini/Pontificatu/mensibus & diebus/subscriptione & signo suo vbi omnes Contractus de quibus rogatus erit saltim substantialiter scribere & Annotare debeat & Prothocolla ipsa infra octauam natiuitatis domini nostri Ihesu Xp̄i Stampanda/Dominis Procōsulibus & Correctoribus pro tempore exhibere inspicienda/an contineant dictam solēnitatem sub pena decem ducatorum auri vt supra applicanda/ac sub pena suspensionis officii per Annum.

ITem ꝙ nullus notarius actuarius audeat sedere apud tribunal alicuius ex iudicibus Capitolinis/nisi sit deputatus per Senatorem/Proconsules/& Correctores/& alios officiales dicti Collegii pro tempore/& absq; eorum mandato in scriptis habito/sub pena decem ducatorum vt supra applicanda.

ITem ꝙ nullus notarius ad Banchum vt supra ad scribendum deputatus/audeat/ex Bancho/Iudice pro Tribunali ibi sedēte/discedere/& per Capitolium discurrere/sed apud Tribunal stare q̄diu iudex sedebit ad Tribunal/sub pena decem librarum qualibet vice/vt supra applicanda.

ITem ꝙ nullus notarius ad Banchum vt prefertur/deputatus possit exercere aliquod officium procurationis apud Banchū apud quem est deputatus sub pena decem ducatorum vt supra applicanda qualibet Vice.

Item ꝙ quilibet Notarius ad aliquod Tribunal dicti fori deputatus debeat tenere librum manualem bene ligatum/Cum numero Cartarum Stampatarum stampa dicti Collegii.In quo debeat omnia acta Conscribere/anteq̃ de Bancho recedat saltum substantialiter sub pena repulsionis/a dicto Tribunali & vnius ducati applicanda vt supra.

Item ꝙ Nullus Notarius ad Banchum ad scribendum deputatus audeat iura & scripturas/quę producuntur in Causis excedeñ summam decem ducatorum in quibus ipse scribit & ad scribendum deputatus est/alicui partium restituere nisi dimissa Copia Collationata vel saltim parte Citata/& mandato Iudicis interuenieñ sub pena decē ducatorum/pro qualibet vice vt supra Applicanda/possit tamen libere lite finita illa restituere/parte etiā citata/& non aliter.

Item ꝙ quilibet Notarius actuarius in Causis quibuscūq; excedentibus tamen summam vigintiquinq; ducatorum in quibus ipse ad scribendum deputatus est debeat de actis iuribus & scripturis omnibus que fierent & dabuntur in causis ipsis facere solemnem & ordinatum extractum/quem nō debeat nec audeat alicui ex partibus principalibus confidere/sed solum procuratori cause ad tres vel quattuor dies & non magis/videndum pro sua informatione/quibus elapsis debeat ipse notarius ab ipso procuratore recuperare/necnon & dicta testium per extensum /a tergo extractus ligare & ipsi iudici dare/dum causa erit instructa pro illius expeditione altera partium petente/& fiat extractus modo & forma quibus supra:Debeat tamen dictum extractum expeditū dare infra octo dies/a die habite Arrę Computandos/sub pena decem ducatoꝝ qualibet vice vt supra applicāda & suspensionis ab officio per annum.

Item ꝙ quilibet Notarius ad Banchū deputatus q̃diu iudex sederit in taciturnitate & silentio maneat & solum vacet in scri

bendis actis & non audeat de causa aliqua corã iudice loqui/nisi interrogatus vel nisi ꝑcuratore cause absente/Quo casu possit supplere absentiam ꝑcuratoris pro informatione iudicis de actis sub pena decem librarum vt supra applicanda.

ITem est decretum & ordinatum ꝙ statutum sub Rubrica de Prothocollis in libris notariorum defunctorũ quod est in nouis reformationibus editis tpe felicis Recordationis Alexandri ꝑp.vi.In vsu ponatur/& in omnibus & per omnia prout in eo cõtinetur/Quotienscũq; euenerit casus mortis alicuius notarii Romani obseruetur & executioni demandetur/sub penis in ipso statuto contentis/Itaq; quilibet notarius Romanus/cõtractus & alia acta publica scribens sit intẽtus sua Prothocolla & scripturas bene ornate & composite scribere/vt ab omnibus perpetuo laudari & Cõmendari possit & valeat.

LEO.PP.X.



Vm sicut accępimus Dilecti filii Conseruatores Camerę Almę Vrbis/ac alii vt pręfertur deputati/ Constitutiones & nouas reformationes suprascriptas/ad vtilitatem Curię Capitolii & decisionem diuersorum negocioꝝ/statuerint & ordinauerint/ Cupiantq; illas per nos confirmari & approbari/Nos qui ea quę ad vtilitatẽ & quietem dictę Curię & totius Vrbis fieri contingũt/ vt firma & Illibata permaneant/summis desideriis exortamur. Motu proprio &c.Constitutiones & ordinationes suprascriptas quas etiã per Venerabiles fratres nostros Laurentium de Pucciis tituli Sanctorum Quatuor Coronatorum Presbyterum Cardinalem summũq; penitentiarum ac Dominichum de Iacobatiis tituli Sancti Bartholomei in Insula.S.Ro.Ecclesię Presbyterum Cardinalem videri & examinari fecimus/Cõfirmamus & Approbamus/Supplentes omnes & singulos defectus/Tam iuris ꝙ facti/si qui forsan interuenissent in eisdẽ/ac illos in dicta Curia

quoad Causarum processum/& quoad alia etiam vbiq;/in vrbe & eius districtu/prout alia vrbis statuta seruantur/debere seruari decernimus/& ita per iudices iudicari debere volumus ac mandamus/Decernentes irritum & Inane si quid in contrarium factum fuerit vel attemptatum/Constitutionibus & ordinationibus apostolicis/Stilo palatii/Indultis quoq; & priuilegiis/per nos vel prędecessores nostros Gubernatorib⁹ vrbis/vel Auditoribus Camerę/qui fuerint/vel qui nunc sunt/ Concessis/quibus nisi per certa signa seu intersignia derogari non possit/quorum tenores pro expressis & hic Insertis haberi volumus/quibus ad effectũ perpetuę validitatis & obseruationis pręmissorum/simili Motu proprio & scientia expresse derogamus/ Ceterisq; in contrarium quomodo libet facientibus/non obstantibus quibuscũq;.

districtus est ad 40. mil. pass. ... 24. lib. 3

Placet ⁊ ita Confirmamus. I.

¶Impressum Romę apud Stephanum Guillireti / Romanę Accademie Bibliopo. Anno domini. M.D.XXI. die xxviii. Mensis Septembris Trihumphante Diuo Leone. X. Pontifice Maximo Anno eius Nono.





TABVLA PRESENTIS OPERIS.

FINIS.





Ssendo alli giorni passati state Confirmate & rifor mate de volunta licentia & Mandato' del Sanctissi mo in Xpo pre & Signore Nostro Signore Leone per la diuina prouidentia.pp.X.tucte & singule iu risdictioni del Capitoglio Como apertamete per dichiaratione del prelibato Nro Signore in forma Motus pprii Se po vedere equi sotto se Contiene.

PEr tanto per parte & Comandameto del Magnifico & Illustrissimo Signore Misere Gabriele Bonarello Conte & Caualiere Anchonitano de questalma Cita de Roma Senatore/& delli Magnifici & Nobili homini Misser Mariano de Altieri/Misser Pietro de Phederici/& Misser Mario Fuluio della Camera della Prefata Cita de Roma Segnori Conseruatori se Notifica & Comada ad tucte & singule persone quale son sottoposte & subiecte alle iurisdictione del dicto Campitoglio/Nouamente per la prelibata Sanctita de Nostro Signore Confirmate & refirmate/che dal giorno del pnte Bandimento Impoi debiano epse reformatione inuiolabiliter obseruare Secudo che son state Stapate & ordinate & renouate in modo & forma Como in epsi se Contiene.

¶Dat.in Palatiis Prefatoꝝ Dñoꝝ die x.Octobris.M.D.XXI. Pont.S.D.N.D.Leonis diuina Prouidetia.pp.X.Anno Nono.

Lucas Mutianus
D.Conseruatoꝝ Scriptor

De Madato .ff.

¶Io Mariano Galgano publico Banditore ho facto lo soprascri pto bandimeto per Roma & lochi cosueti die.14.Octob.1521.

¶LIBER SEXTVS IN QVO CONTINENTVR PRIVILEGIA IMMVNITATES INDVLTA ET EXEMPTIONES PER ROMANOS PONTIFICES POPVLO ROMANO CONCESSA.

SEQVITVR TABVLA SEXTI LIBRI.

¶TABVLA SEXTI LIBRI.

FINIS.

BVLLA PRIVILEGIORVM ROMANÆ ACADEMIÆ PER BONIFACIVM OCTAVVM ÆDITA.

ONIFACIVS Eps seruus seruoꝝ dei. Dilectis filiis Abbati Monasterii Sancti Laurentii extra muros/& Priori Basilicę ad Sancta Sanctoꝝ/ac Archipresbyte/ro Ecclesię Sancti Eustachii de Vrbe Salut. & Aplicā benedictionem. In supremę pręeminētia dignitatis di uini dispositione Consilii Constituti ad vniuersas fideliū regiones nostrę vigilantię creditas tamquā Pastor Dominici Gregis aciem aplicę considerationis extendimus/ad eaꝝ profectū quātum nobis ex alto permittitur intendētes/sed ad Vrbiū vrbem Romañ vide/licet ciuitatē quā diuina Clemētia statuit caput orbis/eo attentioris meditationis intuitū retorquemus quo principalius in eadē nostri sedem apostolatus cęlestis dispositio stabiliuit/& firmauit ecclesie fundamēta/hanc profecto nimirum inter cęteras vrbes sub xpianę religione fidei militātes vberioris affectionis pręrogatiua prosequi/mur/studiosius aplicis munimus presidiis/& condignis libentius gratiis honoramus/ideoqꝫ feruenti nō immerito desiderio ducimur quod eadē vrbs quā diuina bonitas tot gratiaꝝ dotibus insigniuit sententiaꝝ etiam fiat fœcunda muneribus vt viros producat cōsilii maturitatē conspicuos/virtutum redimitos ornatibus/ac diuersaꝝ facultatum dignitatibus eruditos/sitqꝫ ibi fons scientiaꝝ irriguus de cuius plenitudine hauriāt vniuersis litteralibus cupiētes imbui do/cumentis/ad hunc igitur Vniuersalē profectum nō solum incolaꝝ vrbis ipsius & circūpositę regiones sed & aliorum qui pręter hoc quasi continuo de diuersis mundi partibus confluunt ad eandē stu dio paternę sollicitudinis intēdentes/diligēti super hoc cum fratri/bus nostris deliberatione pręhabita/de ipsoꝝ consilio auctoritate apostolica duximus statuendum /quod in vrbe pędicta perpetuis futuris tēporibus generale vigeret studium in qualibet facultate/ac docētes & studētes ibidē omnibus priuilegiis libertatibus & īmu/nitatibus concessis Doctoribus & Scolaribus in studiis generalibus cōmorantibus gaudeant & vtātur & ne hmōi ipsoꝝ studiū(quod de bono semper in melius dirigi cupimus)perturbari contingeret auctoritate predicta decreuimus vt Doctores vel Scolares in hmōi Ro. Studio cōmorantes non possint inuiti in Cu. Capitolii occa/sione qualibet ciuiliter vel criminaliter conueniri nisi forsan(quod absit)homicidium per aliquē vel aliquos de eodē studio Romano perpetrari contingeret quo casu Vicarius Ro. Pont. cōtra Clericos Senator vero vel Senatores qui pro tēpore fuerint in vrbe pędicta

Iul. 5.

contra laicos procedant & faciant quod iustitia suadebit/nec ad ali quas contributiones in Taliis aut collectis quę imponerentur pro tẽpore habitatoribus dictę vrbis seu aliqua obsequia cõmuni vrbis ipsius pręstanda pręte xtu morę quam in eadem vrbe contraherent vel aliqua pedagia ratione rerum suarum quas ad dictum Romañ studium deferri vel exinde reportari facerent doctores aut scolares eiusdem Romani studii teneantur/quodq; pensiones domoꝝ quas Doctores vel scolares in eadem vrbe studiorum causa morantes inhabitarent taxari deberẽt per duos taxatores/quorum vnum ipsi Doctores & scolares & alteꝝ cõmune ipsius vrbis eligant/& si hii Duo cõcordare nequirent stetur taxationi Tertii taxatoris ab eisdẽ Doctoribus & scolaribus eligendi/ac vltra taxationem huiusmodi nihil ab eis possit exigi nomine pensionis pro domibus antedictis & licet Roma cõmunis sit patria si tamen quispiam litem contra scolares peregrinãtes causa studioꝝ in illam super aliquo negocio mouere voluerit/hmõi rei optime data scolaribus ipsis eos coram domino aut Magistro suo vel prędicto Vicario conueniat iuxta legitimam super hoc editam sanctionem : & qui contrafecerint pęnam dictę sanctionis incurrãt Rectores quoq; quos doctores & scolares eiusdem Romañ studii pro tempore duxerint eligendos in ipsos Doctores & scolares ac familiares ipsorum tam circa co/gnitionem & decisionem causaꝝ Ciuiliũ & criminaliũ ciuiliter motarum & etiam criminaliter in criminibus leuioribus quã ipsoꝝ corrigendos excessus leues ordinariam obtineant potestatẽ: vt autẽ Doctores & scolares prędicti eo liberius intendere studio valeãt/ab proficere in eodem quo maioris fuerint gratię fauore muniti ipsis auctoritate prędicta concessimus/vt dum huiusmodi studio docẽdo vel audiendo insisterent/fructus redditus & prouentus omnium beneficioꝝ suorum cum cura vel sine cura etiam si eorum aliqua personatus vel dignitates existerent cum ea possint integritate per/cipere quotidianis distributionibus dũtaxat exceptis cum qua illos perciperent si in ecclesiis in qbus illa obtinent personaliter residerẽt & ad residendum in eis interim minime tenerẽtur neq; ad id a quo quã ualeant coarctari. Non obstañ. quibuscunq; statutis & cõsuetu/dinibus contrariis dictarum Ecclesiarum iuramento cõfirmatione sedis apostolicę uel quacunq; firmitate alia Roboratis/ẽt si de illis seruãdis per se uel ꝓcuratores suos pręstassent forsitan iuramẽtum; Veꝝ quia non sufficit priuilegioꝝ & indulgentiaꝝ aliquibus dare

prǫsidia nisi sint qui super hiis eos manuteneant & defendant/cum parum sit in Ciuitate ius esse nisi qui illud tueatur existat discretioni vestrǫ per apostolica scripta mandamus: Quatenus vos vel duo aut vnus vestrum per vos vel alium seu alios eisdem Doctoribus/ ac scolaribus qui eiusdem Romañ studii pro tempore fuerint efficacis defensionis prǫsidio assistentes non permittatis eos vel eorum aliquos contra huiusmodi statuti constitutionis & concessionis nostrarum tenores ab aliquibus molestari: Molestatores huiusmodi necnon contradictores quoslibet & rebelles quicunqȝ & cuiuscūqȝ conditionis fuerint aut status etiam si Pontificali/vel alia quauis prǫfulgeant/dignitate/auctoritate apostolica postposita compescẽdo. Non obstañ. supradictis seu de duabus dietis edita in concilio generali & nostra qua cauetur quod Conseruatores a sede deputati prǫdicta aliquos vltra vnam dietam a fine dioč. eorūdem trahere non prǫsumant/ & quibuscunqȝ aliis constitutionibus contrariis dūmodo vltra tertiam vel quartam dietam extra suā dioc. aliquis auctoritate prǫsentium non trahatur/aut si aliquibus ab eadem sit sede indultum vel in posterum indulgeri contingat/ quod excommunicari suspendi vel interdici non possint per litteras apostolicas impetratas vel etiam impetrandas nisi ǫedem litterǫ impetrandǫ plenam & expressam fecerint de indulto huiusmodi mentionẽ & quibuslibet litteris & indultis apostolicis per quas prǫsentibus non expressas vel totaliter non insertas nostrǫ iurisdictionis explicatio in hac parte posset quomodolibet impediri/ & de quibus quorūqȝ totis tenoribus de verbo ad verbum in nostris litteris mentio sit habenda: Volumus autem quod quilibet vestrū etiam super negocio per collegam suum in hac parte primitus inchoato se intromittere valeat & procedere in eodem/prout & quotiens fuerit opportunum. Dat. Anagniǫ Anno Incarnationis dominicǫ Millesimo Tricentesimotertio. Octauo Idus Iunii Pont. Nostri. Anno Nono.

BVLLA PRO STVDIO.

EVGENIVS Episcopus seruus seruorum dei. Ad perpetuam rei Memoriam: A supremo patrefami/lias in domo domini superna dirigente prouidētia insufficientibus quāq̄ meritis dispensatores effecti inter curas innumeras, quibus occurrentium rerum negociorumq̄/varietatibus obsidemur officii debito pastoralis sollicitudine perurgemur assidua/vt ad domum ipsam sapientię do/ctrinęq̄ ministeria/gregem nobis creditum salubriter euocemus/ & fidelibus singulis/ad quęrendum litterarum studia/per quę diui ni nominis/orthodoxęq̄ fidei cultus protenditur, iustitia colitur/ tam publica/q̄ priuata res geritur/omnisq̄ prosperitas humanę cō ditionis augetur, libēter fauores gratiosos impendimus, & oppor/tunę cōmoditatis auxilia liberaliter impartimur, Dudum siquidem ad vniuersalem profectum non solum incolarum almę vrbis & circūpositę regionis, Sed & alioꝝ/qui quasi continuo/de diuersis mundi partibus/ad eandem confluunt vrbē studio paternę sollici/tudinis intēdentes diligēti desuper cum venerabilibus fratribus nostris Sanctę Romanę Ecclesię Cardinalib9 deliberatione p̄habita/ de ipsoꝝ cōsilio/auctoritate ap̄lica inter alia statuimus/ decreuimus & ordinauimus /q̄ in vrbe p̄dicta perpetuis futuris tēporibus/generale studiū vigeret, in qualibet facultate/ac docētes/& studētes ibidē omnibus Priuilegiis/libertatibus/& immunitatibus concessis/Doctoribus & scolaribus/in studiis generalibus cōmorantibus/gauderent & vterētur quodq̄/in Gabella vini forensis/ quod in tabernis vēditur pro qua vēditores hmōi vini/sex Denarios pro qualibet libra Camerę dictę vrbis soluere tenebātur, etiā pro libra tres adderētur solidi cum dimidio pro salario Doctoꝝ ad legēdum in dicto studio conductoꝝ/& aliis occurrētibus inibi iuxta ordinationē re/ctoris & reformatoꝝ/ pro tēpore existētium pręfati studii/deducendis expēsis: prout in nostris inde cōfectis litteris plenius cōtinetur: Nos igitur vt tēporis progressu tales, in ipsius studii reformatores assumantur quoꝝ diligētia & circūspectione/votiuos/ prosperosq̄ iugiter hmōi studium contingat auctore domino habere successus dilectoꝝ filioꝝ: Nobilium viroꝝ/Iustini Pauli de Planca legū do/ctoris/& nostri consistorii aduocati/necnō Iohānis de Capoccinis/ & Iohānis Cecchi de Cangialasinis/modernoꝝ Conseruatoꝝ/Ci/

uium Romanoꝝ ac Iacobi delo damaro de Regione montium/ Cecchi de Bucchamatiis de Regione Triuii/Laurẽtii domini Pauli Toti de Regione Colũnę/Laurentii Pauli Collarii de Regione Campimartis/ Nuccii Cecchi de Regione Pontis / Syluestri de Temperiis de regione Parionis/Syluestri Antonii Paloni de regione Arenulę/Nuccii ciaffi de regione Sancti Eustachii/Cecchi Antonii/de Rugeriis de regione Pineę/Lucę Nannoli de Bucchabellis de regione Campitelli/Francisci Antonii dela Balestra de regione Sancti Angeli/Iuliani sciuscię de regione Ripę/Laurẽtii Benedicti obicionis de regione Trãstiberim/Capitum regionũ dictę vrbis in hac parte supplicationibus inclinati/perpetuis futuris tẽporibus irrefragabiliter obseruãdę/constitutionis edicto/auctoritate prefata statuimus & ordinamus/ꝙ ipsi Cõseruatores/& capita regionum etiã pro tẽpore existẽtes Annis singulis de mẽse Decẽbris/ Duodecim ex notabilibus Ciuibus Romanis inter quos aliqui in iure Canonico velCiuili, Doctores sint primo/necnõ alios tabelliones publicos Tres/fide ac facultatibus ydoneos etiã Ciues Romanos eligere/& ipsius Ecclesię Camerario vel eius locũtenẽti/pro tẽpore existenti pręsentare debeant / ipseq; Camerarius siue locumtenens exhmõi Duodecim primo vt pręfertur electis/quatuor quorum vnus omnino in pręmisso iure Doctor existat ipsius studii reformatores/ & illorum notarium ex dictis aliis tribus tabellionibus/vnum constituat/& deputet/qui protinus extunc pro talibus habeãtur/& eoꝝ in hibi cuiuslibet officium per Annum dumtaxat duret/eoꝙ finito reformatores ipsi de oĩbus & singulis per eos circa prędictum illoꝝ officium gestis/ & administratis/coram Conseruatoribus vrbis/& tribus ex capitibus regionum/per alios Capita regionum/cõmuniter eligendis/similiter pro tempore existentibus/ac vno alio Probo Viro/ad hoc per pręđictum Camerarium vel eius locumtenentem deputando legales rationem & calculum reddere sint astricti/& ad id/Q̃d'ꝙ omnia & singula de rebus emolumentis & bonis/quę ad eos ipsius officii ratione peruenerint extantia consignent/& quę negligenter/vel fraudulenter interim administrauerint/omnino resarciant/& refundant illis qui tunc de nouo dicti studii reformatores extiterint/per ipsos cõseruatores/qua cõuenit, districtiõe coarctẽtur Cõseruatores quoꝙ ac tres ex capitibus regionũ/per ipsos Capita regionũ/vt pręđicitur eligẽdi/& reformatorę̃s pręđicti simul cũ dicto alio/per Camerariũ/vel eius locũtenentẽ/vt pđicitur deputãdo

seruatis debitis & quę in talibus in dicta vrbe fieri consueuerunt, subhastationibus & modis/Gabellam hmői vendant/& quę proue nerint inde pecunias apud aliquem/vel aliquos fidos/ac famosos Mercatores/in dicta vrbe pro tempore existentes deponant/& quotiens expedierit/ipsi Reformatores/per seipsos pecunias hmői/pro salariandis inibi legētibus doctoribus/aut aliis ipsius studii suppor/tandis oneribus exponere/residuum quoq; pecuniarum hmői in alios dicti studii vsus/& vtilitatem conuertere/necnon de pręfatorum Conseruatorum/& trium vt pręfertur capita regionum/& deputandi hmői consensu/pro dicto residuo domum/seu habitationem/aut Collegium pro pauperibus inibi collocandis/Scolaribus & studē/tibus/construi/& ędificari,possessionesq; & domos/vel alia immo/bilia bona/ad ipsius Domus seu collegii opus emere/necnō omnia alia & singula/quę in pręmissis & circa ea quomodolibet necessa/ria/vel opportuna fuerint/facere/gerere/& exercere valeant/super quibus omnibus plenam liberamq; concedimus eis tenore pręsen/tium potestatem.Non obstātibus omnibus quę in dictis litteris nō obstare voluimus,Cęterisq; contrariis quibuscūq;.Nulli ergo om/nino hominum liceat hanc paginam nostrę cōcessionis infringere/vel ei ausu temerario contraire:Si quis autem hoc attemptare pręsumpserit Indignationem omnipotentis dei/ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romę apud Sanctumpetrum Anno Incarnationis Dominicę Millesimo quadringentesimotrigesimosecundo / Septimo Idus Februarii. Pontificatus nostri Anno secundo.

BVLLA PRO STVDIO.



VLIVS Episcopus/seruus seruorum Dei.Ad perpe/tuam rei memoriam/Etsi ex debito pastoralis officii ex alto nobis licet insufficientibus meritis iniuncti/Curę nobis pręcipue incumbat/ne Ciuitates/& alia loca Romanę Ecclesię/in eorum structuris/& propugnaculis dilabantur/Vrbem tamen nostram/in cuius ambitu/Beati Petri sedes/Quam diuina fauente gratia tenemus/necnon tot diuinę & mirabiles relli/quię/totq; amplissimę Ecclesię/vbiq; Romanus Pontifex cum sua curia circuitur & protegitur/non solum vt ipsius Vrbis męnia antiquitate collapsa reparemus.Sed illa nouis structuris/munire &

firmare/etiam ad honorem Beatoꝝ Petri & Pauli/quoꝝ sanguine Cōspersa extitit teneri fatemur:Dudum siquidē fęlicis recordatio/nis/Eugenius papa Quartus / Prędecessor noster / ad vniuersalem profectū/non solum Romanoꝝ Ciuium/& Circūuicinę regionis/ sed alioꝝ/qui quasi cōtinue de diuersis mundi partibus ad eandem vrbē cōfluunt/generale studium in qualibet facultate erexerat/ac ꝓ salario & aliis oneribus dicti studii quod in Gabella vini forensis/ quod in Taberna vendebatur/pro qua venditores hmōi vini Sex denarios pro qualibet libra Camerę dictę vrbis soluere tenebātur/ etiam pro libra Tres Solidi cum Dimidio adderētur/ad supplica/tionē Romani Populi statuerat & ordinauerat/Et deinde per alias posteriores litteras etiam ad supplicationē nobiliū viroꝝ quondā Iustini Pauli de Planca sui Consistorii aduocati/Iohānis de Capoccinis/& Iohānis Cecchi de Cangialasinis/tūc Romanoꝝ Ciuium Conseruatoꝝ/& totius dicti Populi/etiā statuit & ordinauit ꝙ Cō/seruatores/ac Tres ex capitibus regionū per ipsos capita regionum eligēdos reformatores dicti Studii/simul cum vno alio per Came/rarium suū deputando seruatis debitis subastationibus / Gabellam hmōi vēdere/& pecunias quę peruenissent inde apud aliquem seu aliquos fidos/& famosos mercatores dictę vrbis/pro tēpore existē tes deponerēt/& ipsi reformatores per seipsos pecunias hmōi pro salariis legētium/aut aliis oneribus dicti studii/Quodq̧ de residuo dictaꝝ pecuniaꝝ Domum seu habitationē/ac collegium/pro pau/peribus Inibi collocandis Scolaribus ac Studentibus / construi & Ædificari / possessionesq̧ & domos / vel alia immobilia bona ad ipsius collegii opus emere / necnon omnia & singula alia / quę in pręmissis necessaria/& opportuna forēt/facere & exercere valerent statuit/& ordinauit/prout in posterioribus litteris prędictis plenius cōtinetur/veꝝ sicut exhibita nobis nuper pro parte dilectoꝝ filioꝝ nobilium viroꝝ/Ludouici de Mattheis/Mariani de Castellanis/ Luti de Lutis/ac Ludouici de Genciis Prioris Capitum regionū/ & Pauli de Planca nostri Consistorii & ipsoꝝ Conseruatoꝝ Ad/uocati/petitio continebat/quia residuū Pecuniaꝝ dictę Gabellę nō pro Collegio dictoꝝ paupeꝝ studētiū/& in possessionibus emēdis prout statutū fuerat/sed in varios vsus/sępe erogatū fuit/in magnū dictę vrbis & publicę vtilitatis pręiudiciū/ Quare prefati Cōseruatores Prior & Paulus nobis humiliter supplicarūt / qa vrbis męnia non modica indigent reparatione/ vt residuū dictaꝝ pecuniaꝝ in

reparatione dictorum murorum/ & aliarum necessitatum/pro tuitione/& decore vrbis erogari debere statuere & ordinare dignaremur. Nos igitur qui intẽsis Desideriis semp optauimus vrbẽ prędictã paterno studio prosequi/ac sequẽtes vestigia pię memorię Sixti quarti/etiã prędecessoris & patrui nostri/ipsam in suis structuris/& ędificiis augere/prout in Immenso opere fabricę Basilicę Principis aplorum & aliis diuersis locis iam ostẽdimus/considerantes etiã eorum petitionẽ iustam/& honestam fore/posteriores litteras Eugenii prędecessoris hmõi pro expressis habẽtes/Quod de cętero depositarius pecunias prędictas eiusdẽ Gabelle/prout moris est/exigat/teneat/& cõseruet pręstita tamẽ cautione Banchi/prout moris est/illęq; pro salario dictorum lectorum moderate tamẽ constituẽdo lectoribus dicti studii occurrẽtibus/Iuxta litteras dicti Eugenii pdecessoris/Residuũ vero integre/absq; aliqua diminutione/pro reparatione/ac noua fundatione vbi opus erit/murorum/fonte Triuii/ necnõ Quinquaginta ducati auri singulis annis/pro festo/& Celebratione natalis vrbis quod Palilia vocant/& aliarum necessitatum/decorem/seu Tuitionẽ Vrbis concernentium/per ipsos Conseruatores/pro tẽpore/ac vnũ Circũspectũ virum/per nos deputandũ/sine cuius cõsensu/& mãdato/nihil fieri possit/necnõ duos alios Ciues ad hoc deputatos seu/ vt moris est/deputãdos/qui similiter in fine anni/iuxta litteras Eugenii pdictas/rationẽ de administratis & expositis pecuniis reddere teneãtur erogẽtur/tenore pręsentiũ statuimus & ordinamus/prędictũq; residuũ dictarum pecuniarum/solutis lectoribus/pro reparatione & necessitatibus prędictis/& nõ ad alios vsus applicamus/Illasq; sub excõmunicationis pęna latę sententię in alios vsus exponi non debere. Irritum quoq; & Inane quicquid secus/etiã quacũq; auctoritate/seu quouis mãdato/etiam nostro/attẽptari cõtingerit. pręsentibusq; etiam per quascũq; cõcessiones/seu mãdata/etiã cũ quibusuis clausulis derogatoriis fortissimis & insolitis ẽtsi de statuto & applicatione nostra hmõi specialis & indiuiduã mẽtio fieret/nisi de ppriis nominibus ipsorum Conseruatorum/qui pro tẽpore erunt/specialis mẽtio fiat/derogari nõ posse decernimus. litteris pręfati Eugenii/ ac quauis cõsuetudine/seu potius corruptela/cęterisq; cõtrariis nõ obstantibus quibuscũq;. Volumus autẽ q; vbi necessitates hmõi nõ Imminerẽt/q; de dicto residuo collegiũ dictorum Pauperum studẽtium/erigatur/& cõstruatur/ac possessiones pro eorum sustẽtatione emãtur Iuxta litteras dicti Prędecessoris Eugenii/nulli ergo oino hominum liceat hanc

Paginã nostri statuti/ordinationis/applicationis/decreti/& volũta tis infringere vel ei ausu temerario cõtraire. Siquis autẽ hoc attẽpta re prẹsumpserit/Indignationẽ omnipotentis dei/Ac Beatoꝝ Petri & Pauli Apostoloꝝ eius se nouerit incursuꝝ. Datum Romẹ apud Sanctũ Petrũ Anno Incarnationis Dominicẹ Millesimoquingẽte simoduodecimo Quinto Kal. Aprilis Põt. Nostri Anno Nono.

¶Ego R. Eps Ostieñ. Cardinalis. S. Georgii subs.
¶Ego A. tit. S. Vitalis Presbyter Cardinalis subs.
¶Ego P. tit. S. Eusebii Presbyter Cardinalis subs.

BVLLA PRO STVDIO.

LEO Eps seruus seruoꝝ dei / Ad perpetuam rei me/moriam: Dum suauissimos atq; Vberes fructus/quos viri litteraꝝ sciencia prẹditi in agro domini Indies ꝑ ducunt/animo contẽplamur, dũq; q̃ vtilis Et necessa rius pro spiritualiũ temporaliũq; reꝝ in hac plena te nebris & caligine vita, regimine & directione salubribus sit ipsaꝝ litteraꝝ vsus sẹdula meditatione perpendimus inter sollicitudines varias/quibus ꝑ iniunctẹ nobis desuper Apostolicẹ seruitutis offi/cio prospere & fẹliciter exequẽdo, vndiq; angimur, illam libenter amplectimur/per quã in singulis orbis partibus/litteraꝝ Studio va care cupientibus illaꝝ capessendaꝝ occasio & cõmoditas/ministre tur, sed vt hoc in Vrbe nostra votiuos sortiatur effectus/eo propen sior cura nos vrget/quo vrbs ipsa Vicarii xpi in terris Regia anteq; eius oculos semper posita/tãq̃ Apostolicẹ Sedis validissimũ firma mentũ supra cẹteras orbis Vrbes Principatũ obtinere dignoscitur dignũq; est/vt sicuti eius Excellẽtissima est conditio/sic etiã ipsius incolẹ & habitatores in omni virtutũ genere/& prẹcipue liberaliũ artiũ disciplina, quẹ ipsaꝝ est nutrix & Alumna virtutũ/alios ante cellat: Dudum siquidẽ fẹlicis Recordationis Eugenius Papa quar tus/Prẹdecessor noster/tunc Conseruatoꝝ / & Capitum Regionũ dictẹ Vrbis Supplicationibus inclinatus de fratrũ suoꝝ Consilio Apostolica auctoritate/Statuit/decreuit / & ordinauit, ꝙ in Vrbe prẹdicta perpetuis futuris tẽporibus Generale Studium vigeret in qualibet facultate/ac docentes & Studenres ibidẽ oĩbus priuilegiis libertatibus & immunitatibus cõcessis Doctoribus & Scolaribus in Studiis generalibus Cõmorantibus/gauderent/ & vterentur/ac

Doctores & Scolares in ipso Romano Studio Cõmorantes non possent inuiti in Curia Capitolii occasione qualibet Ciuiliter vel criminaliter conueniri/nisi forsan pro homicidio per eo℞ aliquẽ vel aliquos perpetrato in quo casu Vicarius Romani Pontificis in spiritualibus cõtra Clericos/& Senator seu Senatores/q pro tẽpore forent in eadẽ Vrbe/cõtra Laycos procederẽt,& facerent qđ Iusti/cia suaderet,nec iidem Doctores & Scolares Vrbis/ad aliquas con tributiones in Taliis aut collectis quę imponerẽtur pro tẽpore ha/bitatoribus dictę Vrbis/seu aliqua obsequia Cõmuni Vrbis ipsius pręstãdę/Prętextu morę quã in eadẽ Vrbe traherẽt/vel aliqua peda gia ratione re℞ sua℞/quas ad dictũ Romanũ studium deferri/ vel exinde reportari facerent/tenerẽtur,Quodq̧ pensiones Domorum quas in eadẽ Vrbe,Studii causa cõmorando/inhabitarent/ Taxari deberẽt/per duos Taxatores/quo℞ vnũ ipsi Doctores & Scolares alte℞ Cõmune Vrbis eligerẽt,& si duo cõcordare nequirent/starẽ tur Taxationi tertii Taxatoris / ab eisdẽ Doctoribus & Scolaribus eligẽdi/ac vltra Taxationẽ hmõi/nihil ab eis posset exigi nomine pẽsionis/pro Domibus antedictis & licet Roma Cõmunis oĩum esset Patria /si tamẽ quispiã litẽ cõtra Scolares in illa causa Studii hmõi Peregrinos super aliquo negocio mouere vellet / hmõi rei optione/data Scolaribus ipsis,eos corã domino aut Magistro suo vel Vicario prędicto cõueniret iuxta legitimã super hoc editã San/ctionẽ/& qui cõtrafacerẽt,pęnã dictę Sanctionis incurrerẽt: Recto res quoq̧ Studii Vrbis hmõi ꝓ tẽpore existẽtes in ipsos Doctores & Scolares/ac Familiares ipso℞/tam circa cognitionẽ & decisionẽ causa℞ Ciuiliũ & criminaliũ/Ciuiliter & criminaliter in criminib⁹ leuioribus mota℞,q̃ ipso℞ corrigẽdos excessus leues/ordinariã po testatẽ obtinerẽt/eisdẽ doctoribus & scolarib⁹/quo littera℞ Studio cõmodius possent incũbere/q̧ q̃diu in pfato Vrbis studio/docẽdo vel audiẽdo versarẽtur fructus redditus & ꝓuẽtus oĩum beneficio℞ suo℞/cũ cura vel sine cura/ẽt si eo℞ aliqua/dignitates vel ꝑsonatus existerẽt/quottidianis distributionibus dũtaxat exceptis cũ ea inte gritate pcipere valerẽt/cũ qua illos pciperẽt/si in Ecclesiis in q̃bus illa cõsisterẽt/ꝑsonaliter residerẽt,& ad resi dẽdũ interim in eisdẽ mi nime tenerẽtur,nec ad id a quoq̃ possent cõpelli: Et vt ꝓ dicti studii manutẽtione facultates necessarię nõ deessent,de simili cõsilio/& di lecto℞ filio℞ Populi Romani q pluries sup hiis in eo℞ publicis cõ gregatiõibus tractatũ habuerãt/& sic fieri desiderabãt expsso cõsen su/ẽt statuit & ordinauit/q̧ extunc de Cętero in perpetuũ Gabella

vini forensis/in Tabernis pro tempore vendendi pro qua vendito/
res hmõi vini Sex Denarios ꝓ qualibet libra Camerę dictę vrbis
soluere tenebantur/ad tres Solidos cum Dimidio/pro libra augere
tur/& pecunię inde proueniẽtes/iuxta ordinationẽ/tunc & pro tem
pore existẽtium/Rectoris & reformatoꝝ dicti studii in salaria Do/
ctorum/per eos ad legẽdum in eodem studio/pro tempore condu
ctorum/& alias expẽsas/in dicto studio occurrẽtes/& non in alios
vsus exponeretur/nec Gabellę hmõi augumẽtum duraret/nisi ipso
vrbis studio durante, decernẽs extunc irritũ & inane si secus super
pręmissis/a quoq̃ quauis auctoritate/sciẽter vel ignoranter contin/
geret attẽptari/prout in ipsius prędecessoris desuper confectis litte/
ris plenius continetur: Cum autem sicut exhibita nobis nuper pro
parte venerabilis fratris Dominici Iacobatii de Faceschis/ Episco
pi Lucerini/Referẽdarii/& in eadem vrbe/eiusq; districtu in spiri/
tualibus Vicarii nostri/qui etiã dicti studii Romani rector existit/
& dilectoꝝ filioꝝ Petri de Meriliis & Iohannis de Arcionibus/ &
Iohãnis Baptistę de Ecclesia/ac Iacobi de Palenis Ciuium Roma
norum/eiusdẽ studii Reformatoꝝ petitio continebat/licet Gabella
pręddicta pro ipsius studii in statu florido & fructifero manutẽtione
& cõmuni Ciuium & alioꝝ vndecũq; ad vrbem studii hmõi causa
pro tẽpore veniẽtium/vtilitate & cõmodo aucta fuerit,& ob auctã
quoq; Benedicẽte domino eiusdẽ Populi multitudinẽ/augumẽtũ
ipsum adeo creuerit/vt ex illo viris in qualibet litteraꝝ disciplina
quantiminus egregiis honesta salaria constitui possint/ipsiusq; stu/
dii Romani vniuersitas Doctoribus & scolaribus inter cęteras stu/
diorum generalium in Italia vniuersitates/frequens & celebris esse
deberet,Tamen a/pluribus citra annis adeo in illo scolarium copia
defecit/vt quandoq;/plures sint qui legant /q̃ qui audiant,quod ex
eo potissimum creditur prouenire/ꝙ promissa per Eugenium pręd/
decessorem pręfatum scolaribus immunitas/& alia Priuilegia pręd/
dicta minime obseruantur,& lectores ipsi Romanę curię/negociis
se inuoluẽtes/legẽdi munus/ad quod sunt iusta mercede conducti/
passim omittunt/pro parte eorũdẽ Dominici Episcopi Rectoris/
& Reformatoꝝ nobis fuit humiliter supplicatũ/vt litteras Eugenii
prędecessoris hmõi / approbare & innouare, ac alias in pręmissis
opportune ꝓuidere,de benignitate Apostolica/dignaremur. Nos
igitur irreparabilem lapsi nequicq̃ tẽporis hmõi iacturam/ęgreferẽ
tes,Cupiẽtesq; sicut ꝓuidum decet patrẽfamilias futuris tẽporibus

Consulere, hmói supplicationibus inclinati/& ex certa nostra sciẽtia/auctoritate apostolica/tenore presentium/dictas Eugenii predecessoris litteras approbamus & innouamus/ac presentis scripti Patrocinio cõmunimus, Decernẽtes omnia & singula in eisdẽ litteris contẽta/presertim ꝙ de scolarium exẽptione/immunitate/& aliis illis concessis Prerogatiuis/& gratiis in eis traditur/debere inuiolabiliter obseruari, Et nihilominus hac irrefragabili/& perpetuis futuris tẽporibus valitura constitutione/statuimus/decernimus/& ordinamus/vt exnunc de cetero/preter alios/qui necessarii fuerint in qualibet facultate lectores/vnus saltem in iure Canonico/& vnus in Iure Ciuili Doctores/& vnus in Theologia/& vnus in Philosophia seu Medicina magistri/eminentis litterature viri vndecunqꝫ ad legẽdum in scolis Publicis dicte vrbis solitis tẽporibus & diebus/iustis & honestis salariis/arbitrio pro tẽpore existẽtium Rectoris & Reformatoꝝ dicti studii, Iuxta ipsoꝝ Doctorum/& Magistrorum qualitates/de Romani Pontificis licẽtia/moderandis & assignandis/per eosdẽ rectorem & Reformatores/cõmuni opportuna in hoc per eos adhibẽda diligẽtia/Annuatim conducantur, & nullus dictoꝝ Duorum Doctoꝝ/sic conducẽdorum interim aduocationis/aut preterq̃ Domi si voluerit/consulẽdo, qđ ius aliud curie/vel vrbis predictaꝝ officium valeat exercere, Sed tam ipsi/q̃ ceteri omnes ad legẽdum in hmói scolis/pro tẽpore conducti/solitis tẽporibus/& diebus/horisqꝫ ad id eis per rectorem & Reformatores prefatos statutis/legitimo impedimento cessante cõmissum sibi legẽdi munus obire/& post finitas lectiones per aliquod conueniẽs spatium/circulos in eisdẽ scolis tenere debeant, Et siquis ex eis nõ legitime impeditus a/legẽdo cessauerit/quotiens id fecerit/totiens Dupli eius qđ pro qualibet lectione ex constituto ei salario/ipsum attingere discernetur/& ꝙ pro vna/Bidellis siue nuntiis dicti studii id legitime denũtiantibus/& tribus reliquis Quartis partibus fabrice scolaꝝ earũdẽ exnũc applicamus pena mulctet, ex ei tradẽda Bulletta/seu mãdato defalcãdi, Et denuncianti/ac curã dicte Fabrice habenti/iuxta applicationẽ predictam persoluẽdi, Et quoniam inutilis hec prouisio de facili reddi posset/nisi sint qui eius trãsgressores annotent/& scolas ipsas sollicite visitent/& frequẽtent, qđ Rector cum duobus saltem dictorum Reformatorum/semel in mense/Et pluries vbi cognouerint expedire/diebus, atqꝫ horis variis & in certis/ad ipsas scolas/se personaliter cõferant/& eas/earumqꝫ Lecto

tes/dum legunt/dum tenent circulos/visitent/& si qua correctione aut reformatione digna viderint/illa corrigant & reformēt,& vnus ex eisdē Reformatoribus seorsum/Bis saltem in ebdomada/visitationis hmōi officium subeat/per seipsum/& trāsgressiones/aut alia corrigenda/vel Reformanda/cum Rectore conferat / & collegis, vt eorum opera sic adhibita/super quo eorum & ipsoꝝ cuiuslibet conscientias oneramus/studium prędictum votiuis proficiat incrementis,Bidelli vero seu Nuntii pręfati /aut eoꝝ alter/Rotuli collationatam copiam habeāt/penes se,in quo scripta sint nomina omnium Lectoꝝ/& qua quisq̃ hora sit Lecturus/& iuxta illius ordinē & tenorem scolas circumeāt/Festa palatii consueta in scolis ante Cathedram/Doctoribus & scolaribus nuntiēt/& si quem ex dictis Lectoribus/suo loco abesse repererint/adhibito teste/illū annotent/ & in fine cuiusq̃ ebdomadę/Notario dicti Rectoris/ Qui rem ad ipsorum Rectoris & Reformatoꝝ notitiam fideliter deducat/ in scriptis tradant,Et si dicti Bidelli in pręmissis negligentes fuerint/ pro tempore existentem ipsius Studii Rectorem pro prima eiusdē Rectoris Arbitrio/pro secunda vero vicibus Salarii & emolumentorum omnium vnius semestris in dictam Fabricam cōuertendoꝝ amissionis pęna mulctentur.Q̃d' si tertio in similem inciderint negligentiam/officio Bidellatus hmōi perpetuo priuati/& ad illud vlterius obtinendum inhabiles sint/Illudq̃ vacare censeatur eo ipso, Et ne(Quod passim euenit)Lectores pręfatos/& legendi/& salaria non sine tedio percipiendi / duplex cura fatiget /q̃ Dilectus filius modernus depositarius pecuniaꝝ dictę Gabellę, Anteq̃ de officio depositariatus hmōi se vlterius intromittat , & sui in dicto officio successores/Anteq̃ ad illud quomodolibet admittantur / cautionē prestent/de salariis dictis Lectoribus/pro tempore constitutis/iuxta mandata desuper confici solita/& eis exhibita/absq̃ morę dispendio integre persoluendis/q̃ si depositarius ipse solutionē hmōi per tres dies post pręsentationem mandati sibi factam/distulerit,Liceat dictę Gabellę conductoribus/salaria ipsa iuxta dicta mandata q̃uis illa ad depositarium sint directa/cum retentione pro se emolumētorum inde prouenientium/Quę capita solidorum vocantur/auctoritate pręsentium libere persoluere/ex pecuniis eiusdem Gabellę,ad quod faciendum / & singulas tertias partes salariorum hmōi/per Decemdium anteq̃/ipsius solutionis dictis Lectoribus pro tempore faciendę terminus aduenerit / pro tempore existenti depositario

prefato cum effectu assignandas / Conductores ipsi in contractu conductionis dictę Gabellę se specialiter / etiam sub aliqua pecuniaria pęna / debeant obligare: Insuper inhibemus sub excommunicationis latę sententię / & dupli eius in quo Lęsio committetur si extimationē recipiat / parti damnum vel iniuriam patienti / exnunc applicati / pęna / quotiens contrauentum fuerit / ipso facto incurrenda. Dilectis filiis modernis / & qui pro tempore fuerint / dictę vrbis Gubernatori / Senatori / Curię causa℞ Camerę Apostolicę Auditori, Cęterisq; curię & Vrbis prędictarum / ordinariis & extraordinariis iudicibus / ne super causis contra dictos scolares seu eorum aliquē / pro tempore motis / & dohanarum ac aliarum Gabellarum quarū / cunq; / etiam ratione portarum / & Pontium dictę vrbis exactoribus ne in Rebus & Bonis ad dictos scolares / pro eorum studio hmōi insistentium vsu pertinentibus / Contra exemptionem / & immunitatem prędictas / in ipsorum scolarium / seu alicuius eorum / prędiudicium / directe vel indirecte / quouisquęsito colore / quicq̄ facere / vel attemptare presumant, Quocirca per Apostolica scripta mandamus prefato Dominicho Episcopo / moderno / & qui pro tempore fuerint / dicti studii Vrbis Rectori / & prędictis modernis / ac pro tempore existentibus Reformatoribus / vt pręmissa omnia & singula / quantum ad eos attinet obseruent / & quoad alios cuiuscunq; Status / Gradus / & Conditionis fuerint / faciat ipse Rector de dictorum Reformatorum cōsilio auctoritate nostra firmiter obseruari: Transgressores / Contumaces / & inobedientes quoscunq; per censuram Ecclesiasticam / & alia iuris de quibus sibi videbitur / opportuna Remedia / Appellatione quauis omnino Remota / cōpescendo: Venerabili Fratri nostro Raphaeli Episcopo Ostiensi moderno & qui pro tempore fuerit Collegii Venerabilium fratrum nostrorum dictę Romanę Ecclesię Cardinalium Decano / ac pro tempore existentibus / Primo ex Presbyterorum / ac Primo ex Diaconorum Cardinalium huiusmodi ordinibus / quatenus Rectori & Reformatoribus / Doctoribus & Scolaribus prefatis / quando & quotiens pro parte ipsorum / vel alicuius eorum / fuerint requisiti in pręmissis efficacis assistant presidio defensionis, faciantq; eos / & eorum quēq̄ respectiue auctoritate / facultate / exemptione / immunitate / & cęteris supradictis Pacifice / vti / frui / & gaudere / non permittentes ipsos per quoscunq; desuper indebite molestari / perturbari / aut inquietari / Baruncello quoq; / Commestabilibus / Marescallis / Et Cęteris curię

& Vrbis prędictarum Executoribus Quibuscunq/Pręsentibus & futuris, Vt pręfati Rectoris mādata Contra quoscunq; tam perso naliter q̄ realiter exequenda pręmissorum occasione & auctorita/ te pręsentium / de dictorum Reformatorum vel saltem duorum ex eis consilio / pro tempore/ decreta sollicite & fideliter exequan tur, Non obstantibus constitutionibus/& ordinationibus Aposto licis/ac statutis & consuetudinibus dictę Vrbis Iuramento confir/ matione Apostolica vel quauis firmitate alia roboratis / necnon omnibus illis quę dictus Eugenius/ Prędecessor in suis litteris pręe dictis voluit non obstare, contrariis quibuscunq; Aut si aliquibus communiter vel diuisim a dicta sit sede indultum, q interdici su/ spendi vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas/ non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem: Cęterum quia ob Curię nostrę/ In vrbe continuam residentiam frequens in eadem vrbe est Eccle siasticarum personarum concursus/& modernis temporibus / pro clariori Canonum intelligentia legum cognitio/non ab re esse di noscitur, Quibusuis Archidiaconis/Decanis/Plebanis/Prępositis Cantoribus & aliis Clericis Secularibus/etiam Personatus habenti bus/ac Pręsbyteris/quibus leges audire sub excommunicationis sententia/& aliis pęnis est a iure prohibitum/in studio Vrbis huius modi dumtaxat / Pro Clariori dictorum Canonum intellectū/ Leges/sine alicuius Censurę siue pęnę incursu audiendi: Sanctę cō memorationis/Honorii Papę.iii.Similiter Prędecessoris nostri/& aliis constitutionibus / & ordinationibus Apostolicis / Cęterisq; contrariis nequaq̄ obstantibus/auctoritate & tenore pręmissis/ple nam & liberam licentiam elargimur. Nulli ergo omnino hominū liceat hanc Paginam nostrę approbationis/Innouationis/cōmuni tionis/Decreti/Statuti/ordinationis / Inhibitionis/ & elargitionis/ Infringere : vel ei ausu Temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare pręsumpserit indignationem omnipotentis Dei / ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit Incursu rum. Datum Romę apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicę/Millesimoquingentesimotertiodecimo/Nonis Noué/ bris/Pont. Nostri Anno Primo.

BVLLA CONTRA HOMICIDAS.

INNOCENTIVS Episcopus seruus seruorum Dei Ad Perpetuam rei memoriam: Quę Laudabili & prouida Prędecessorum nostrorum Ordinatione / contra Viros sanguinum. Et Dolosos. Deo & hominibus, Propheta testante abhominabiles / vt pęnis debitis / Iustitia mediante puniantur / Statuta sunt, opportunis Nos decet fauoribus prosequi/& efficacem operam adhibere/circa obseruantiam eorũdem: Dudum siquidem per Pię Memorię Pium Papam Secundũ Prędecessorem nostrum/accepto, ꝙ a certis annis tunc elapsis citra in Terris locis & tenimentis Romanę Ecclesię mediate vel immediate subiectis/q̃ plura etiam ex leuibus Causis commissa esse reperiebantur Homicidia/idem Prędecessor attendens crimen huiusmodi inter alia esse perniciosum & detestabile/& iuxta Canonicas Sanctiones debere graui animaduersione puniri/& tanto seuerius puniendum & extirpandum fore/ quanto manifestius cognoscebatur. Q̃d ex eo vt plurimum Scandala & mala plurima subsequebantur/ac cupiens ꝙ eiusdem Ecclesię mediate/vel immediate subiecti/Pacifici forent & modesti/& Terras ac Loca prędicta sic cariis expurgare/inter alia per quasdam statuit & decreuit/ꝙ omnes illi qui pro Delicto Homicidii forent Condemnati/seu alias de Ciuitate aliqua & districtu ipsius Banniti, non possent / ad Ciuitatem/seu districtum huiusmodi quocunq; tempore redire, seu in eis vel eorum altero/moram trahere, etiam habita pace ab Hęredibus vel Consanguineis/seu filiis/ipsius occisi: nec Legatus etiã de Latere/au Gubernator qui pro tempore foret/vel quiuis alius posset auctoritate apostolica/seu ex officio suę Legationis aliquẽ Homicidam/seu exbannitum/rebannire / Reducere/seu reuocare ad Ciuitatem/vel districtum, Aut eorum alterum/seu ei licentiam vel saluumconductum Concedere redeundi seu morandi in eis/ vel eorum altero/In Perpetuum / vel ad tempus modicum siue magnum/nec etiam per diem vnum siue noctem, Quod si secus per quemq̃ ex supradictis factum foret / ipso facto incideret in pęnam excommunicationis/sine vlteriori sententia declarationis, a

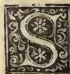
qua per alium q̃ per summum Pontificem / & tunc facta de hoc speciali expressione/non posset absolui,ac licentia/reductio/saluus conductus/Et cassatio Processus & Banni huiusmodi essent ipso iure nullę nulliusq; Roboris/vel Momenti: incideretq; etiam in Pęnam Ducatorum Mille Camerę Apostolicę Applicandorum quam Thesaurarius/Cui hoc secrete/vel publice foret Denuncia/tum/de suo salario retineri faceret,& mandaret, Nullo super hoc expectato/seu requisito superioris mandato,Quod si non faceret ipse Thesaurarius eandẽ sententiam excõmunicationis/ipso facto cum eisdem qualitatibus incurreret,Ipseq; sic rebannitus / redu/ctus/siue quocunq; alio modo reuersus,posset & deberet Capi/detineri/& Incarcerari,& de ipso secundum sententiam / Contra eum Latam/Iustitia fieri/per Gubernatorem Potestatem/& alios officiales ad quos spectaret/& pertineret incontinenti, Sine vlte/riori Licentia notificatione/& Requisitione superioris / vel alie/rius/ sub pęna Ducentorum Ducatorum auri / Camerę prędictę applicandorum vel retinendorum/quam Thęsaurarius pręfatus, Simili modo & forma/ac sub similibus Censuris/faceret retineri & q; quęcunq; Appellationes interpositę / vel interponendę/ ab huiusmodi vel aliis sententiis/siue Grauaminibus contra Ho/micidas Latis/vel a processu contra eum facto/ etiam si Lis / vel instantia super eis penderet/& inhibitiones vigore ipsarum emissę forent per Auditorem Camerę vel alium quemcunq; ordinarium vel delegatum/essent nullę/& inualidę / nec ad vlteriora super eis & ipsarum vigore procedi posset/aut deberet : Quinimmo Ap/pellationes Lites & Causę huiusmodi Censerentur aduocatę /ex tinctę & inualidę/nec Potestates/vel alii officiales quibus inhibi/tum foret mandatis Inhibitionibus Litispendentiis Censuris / & pęnis in eis Contentis/astringerentur/Immo tenerentur / & debe/rent/ ad Executionem sententiarum Latarum procedere / posset tamen in Casibus a iure vel Statuto permissis appellari ad Gu/bernatorem Ciuitatis/vel Prouincię/Qui infra Mensem causam diffinire teneretur,Quo Elapso Appellatio / inhibitio & instan/tia super eis essent nullę.Et libere/sine impedimento posset fieri Executio sententię/Vel Banni/ac si non fuisset Inhibitũ /& Appel latum/q̃q; Banniti/& Condemnati propter hmõi crimen homici dii censerentur & essent Banniti ab oĩbus locis circũuicinis vsq; ad

Miliaria Quinquaginta/intra quę si reperti forent,posset / & debe ret Capitalis sententię / siue condemnationis pecuniarię executio fieri contra eos per Potestates/& alios officiales/ Ciuitati/districtui & loco, Pręsidentes sub pęnis pecuniariis simili forma imponen dis.Item ꝙ omnes & singuli homicidę / quorum delictum noto rium foret/vel de homicidio infamati/seu condemnati/etiam si de Delicto huiusmodi ex forma statuti inquiri non posset/ vel aliqua pęna imponi/vel etiam si ipsius delicti vel pęnę pro eo interpositę/ auctoritate Apostolica/vel alterius ab ea/vel a/Romano Pontifice potestatem habentis esset facta remissio/Cassatio Processus / & sen tentia annullata/ vel alias quomodolibet dispensatum per viam gratię seu iustitię Remissionis in toto vel in parte/non possent ha bere officia / vel dignitates in quibuscunq; Locis / Ciuitatibus & Terris,a/quibus Banniti forent/in quibus Domicilium eorum ori ginis haberent/seu alias moram traherent/ vel residerent, etiam si forent absoluti rebanniti vel alias eorum sententia vel condemna/ tio siue processus Cassati irritati vel alias pro infectis habiti,sed perpetuo essent infames/& omni officio & dignitate priuati/nec possent ferre testimonium/nec tabellionatus officium exercere,non admitterentur ad Iudicandum seu ad aliud officium Exercẽdum & ab omnibus actibus Legitimis essent perpetuo suspensi / quin immo si huiusmodi officia acceptarent/exercerent/seu ad ea Exer cenda admissi forent/tam ipse,q̃ Gubernator/Legatus / aut supe rior/qui eum eligeret /vocaret/aut ipsum officium exercere/seu ei pręesse/pateretur,pęnam quingentorum Ducatorum auri/ipso fa cto incurreret/& sua Gubernatione priuaretur/nec gesta in iudicio/ vel extra iudicium / tam per eum qui admissus foret ad officium q̃ per eum qui illud ab eo exerceri passus foret / decętero valida essent/& robur obtinerent/quinimmo essent nullius roboris / vel momenti /& si Ecclesiasticę personę forent / sententiam excom municationis ipso facto incurrerent sine vlteriori declaratione ;a qua non possent/pręterq̃ a/Romano Pontifice/cum speciali Deli cti seu remissionis huiusmodi expressione/absolui,& Thęsaurarius Camerę / sine vlteriori requisitione seu notificatione / aut inhibi/ tione/ vel monitione, Salarium eisdem / vel alteri debitum reti/ nere deberet, si ab eo deberetur / si vero non deberetur / mandaret Potestati / Gubernatori / vel alteri ad quem spectaret / ab eis/ vel eorum altero Exigi/ sub eisdem Censuris & Pęnis, & deinde

Recolendę Memorię Paulus Papa secūdus/etiam Prędecessor no
ster/Nonnulla,quietem & laudabile regimen Ciuitatis nostrę Peru
sinę punitionem excessuum / quę inibi pro tempore committi
contingeret/Statuens inter alia eiusdem Pii Prędecessoris statutum
& Decretum/prędicta / per alias/in quibus statuti & decreti prędi
ctorum tenorem de verbo/ ad verbum inseri fecit / approbauit/ac
voluit/Et mandauit/pręsertim in Ciuitate prędicta inuiolabiliter
obseruari,Postmodū vero per fęlicis recordationis Sixtum Papam
quartum similiter Prędecessorem nostrum accepto ꝙ eiusdem Pii
Prędecessoris statutum & decretum prędicta ab aliquibus tempori
bus citra/non fuerant obseruata / & ex illorum inobseruantia sub
diti/pręfatę Ecclesię procliuiores fuerant ad homicidia committen
da,Iamq; fere passim quottidie homicidia perpetrabantur/& ho
micidę pręfati ideo ad illa Committendum , promptiores existe
bant/quia sperabant latere/& suorum excessuum remissionem fa
cile consequi posse/idem Syxtus Prędecessor/detestabilem & hor
rendam Talium siccariorum nequitiam /ad aliorum tutelam op
portunis Remediis prosequi Cupiens,habita super hiis/cum fratri
bus suis/pręfatę Ecclesię Cardinalibus / de quorum numero tunc
eramus/ deliberatione matura & de illorum consilio statuta & de
creta prędicta,Pii Prędecessoris pręfati/& prout illa concernebant
omnia & singula in eiusdem Pii Prędecessoris litteris contenta per
reliquas suas litteras approbauit , Et Robur perpetuę firmitatis
obtinere debere decreuit/ac voluit/& de eorumdem fratrum con
silio statuit/& ordinauit,Q.d' cōdemnati eatenus,Et quos in poste
rum condemnari contingeret / vbilibet in Ciuitatibus / Terris/&
Locis prędictis/pro homicidio / siue vt Principales / siue vt Auxi
lium/Consilium/& fauorem pręstantes/suarum condemnationum
remissionem/aut contra illas Saluumconductum & Licentiam se
cure morandi/in loco Patrati Criminis/vel ei infra Quinquaginta
Miliaria/vt prefertur propinquo nullatenus obtinere possent/ab
alio / q̄ ipso Syxto Prędecessore / & Romano Pontifice qui pro
tempore foret,& alicuius alterius etiam Legati de latere remissio
nemini suffragaretur,Et si forte contingeret eundem Syxtum Prę
decessorem/ & Romanum Pontificem pro tempore existentem
ad remissiones/seu Saluūconductū hmōi procedere /talis remissio
per Preoccupationē processisse/cēseretur,Et nemini ꝓdesse posset,
nisi in illa vere ipsius Sixti Prędecessoris litteraꝝ tenor de verbo ad

verbum/ non autem per clausulas id importantes insertus foret/& specificata/& determinata causa exprimerentur/quę eundē Sixtum prędecessorem/& Successores suos induceret/ad derogandum pręmissis / quę cum tam matura deliberatione ab eo emanarat ,& vt pmissa eo plenius innotescerēt/voluit ea per Legatos / Rectores/& Gubernatores/Prouinciarum/Ciuitatum / & locorum / temporali Dominio prętatę Romanę Ecclesię subiecto℞/in singulis Ciuitatibus/& locis eorum legationi Cōmissis/Sono tubę pręmisso/publicari,& in Registris in quibus talia decreta dictę sedis registrari sunt solita/Registrari/prout in singulis litteris Prędictis /plenius continetur: Cupientes igitur / vt statuta & decreta huiusmodi/quę tam prouide emanarunt/tanto firmius obseruentur/ quāto erunt sępius eiusdem sedis auctoritate roborata/habita super pręmissis/cum fratribus nostris Sanctę Romanę Ecclesię Cardinalibus deliberatione matura/de illorum Consilio/Pii/ Pauli / ac Sixti, prędecessorum prędictorum laudabilia statuta/decreta/voluntates/ordinationes/& mandata prędicta/ac prout illa concernunt / omnia & singula/in eorumdem prędecessorum litteris contenta/auctoritate apostolica/ Pręsentium tenore/approbamus/& robur perpetuę firmitatis obtinere debere decernimus/ac volumus/& mandamus/ perpetuis futuris temporibus obseruari/& iuxta eiusdem Sixti Prędecessoris litteras p Legatos/Rectores & Gubernatores prędictos/in singulis Ciuitatibus & locis eorum/Legationi/Rectorię/& Gubernationi Cōmissis /Sono tubę pręmisso/publicari/& in Registris solitis Registrari,Non obstantibus constitutionibus/& ordinationibus apostolicis/ac quibusuis Priuilegiis/concessionibus/& indultis per sedem apostolicam/quibusuis Prouinciis/Domicellis/Ciuitatibus/Terris & Locis/ac personis aliis /.quauis consideratione/ concessis. Quę quoad pręmissa reuocamus / & nemini volumus suffragari/Cęterisq; contrariis quibuscunq; : Nulli ergo omnino hominum/liceat hanc paginam nostrę Approbationis/constitutionis / mandati,reuocationis/& Volūtatis, infringere/vel ei ausu temerario contraire Siquis autem hoc attemptare pręsumpserit /Indignationem omnipotentis dei/ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit Incursurum. Datum Romę apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicę Millesimoquadringentesimooctuagesimosexto. Pridie Kalendas Septembris/ Pontificatus nostri Anno Secundo.

BVLLA CONTRA BRIGOSOS: ET IN FAVOREM, PACERIORVM.



IXTVS Episcopus seruus seruorum dei. Ad perpetuam rei memoriam: Pernitiosam deoque odibilem rixarum consuetudinē/& inquietorum rixantium Brigas detestabiles aut verius corruptelam/quę Pacis ęmulo Procurante, in plęrisque nostris/& Romanę Ecclesię Ciuitatibus Pręcipue alma Vrbe cum animarum euidēti periculo/corporum quoque & facultatum maximo detrimēto/diutius inoleuit/quātum nobis ex alto permittitur/eradicare totis viribus cupiētes/nostrę sollicitudinis Pastoralis officium/ita interponere/ac Pręcessorum nostrorum decreta prouide super hoc edita nostri muniminis Pręsidio instaurare curamus/que sublatis quibuslibet dissidiis/ciuilibusque discordiis/nostri & eiusdē Ecclesię filii Pacis amenitate lętētur/peruersorum vero temeritas pęnarum exaggeratione penitus arceatur: Olim siquidē a/fęlicis recordationis Paulo papa secundo / Pręcessore nostro emanarunt litterę tenoris subsequentis, Paulus Episcopus seruus seruorum dei. Ad perpetuam rei memoriā/veros sanguineos & dolosos abhominabiles deo, Sanctus Propheta testatur/nec immerito quidē apud deum & homines detestandi vidētur/qui horrēda sęuitia/& vindictę furore Succensi/sanguinē sitiunt aliorum/& Pręsertim insontium ita vt non solū corporum mortē procurent, sed etiam animarum, pro quibus dei filius mortē subiit corporalē / easque pretio sui sanguinis comparauit/vnde nos eiusdē saluatoris vicem/dispo nente domino / licet immeriti/obtinētes in terris, Eosdem merito, detestamur/& ad gregis Dominici custodiam sollicitis excitati vigiliis animarum & corporum saluti & publicę paci/ac quieti/attenta cogitatione insistimus/vt perditorum hominū audaciam cōpescendo animas simul & corpora deo Lucrifacere sua nobis cooperāte gratia/valeamus, Sane in alma Vrbe nostra quę sicut per sacram Beati Petri sedem totius est caput orbis effecta/ita cęteris vrbibus quietis & Pacis norma/& exemplar deberet esse Iustitię, instigante Diabolo Pestiferum / & Pernitiosum malum irrepsit / vt si quando inter aliquos etiam pro leuissima causa / quam Brigam vocant, rixa fuerit exorta / in qua alter alterum percusserit / aut vulnerauerit/percussus aut vulneratus huiusmodi offendentis patrem fratrem / aut filium/seu alterum ex propinquis exuirię expertem/&

plęrũq; offensionis ignarum/aut hmői excessus plurimũ indolentē Horribili immanitate/& furiosa demētia/in vindictam suę iniurię vulnerat/& interdum occidit / aut aliquis propinquorꝫ offensi/ ad vltionē iniurię Propinqui sui/vt pręmittitur propinquũ offendētis vulnerat/vel occidit/vel vulnerari & occidi facit/inde quoq; iuxta dãnabilē abusum Ciuitatis/vtraq; pars se domibus priuatis inclu/ dit/quas in contēptum summi Pontificis/videlicet Principis/ac ēt Magistratuũ ciuitatis/armatis cōplent/& interdum fores domorꝫ & porticus steccatis cōmuniũt/vbi tanq̃ ad officinas asilum scelerꝫ perditi homines/& scelesti/ex vtraq; parte conueniunt, illic/rabida factio iungitur atrocissimi sceleris immanitate concordans/ illic demētia & fama est/& venalis iniuria dum hii qui nulla sunt iniuria lacessiti/ad vindictam offensorꝫ/insana mēte & ferali crudelitate/cō iurant,hii sunt quorum veloces pedes sunt ad effundēdum sangui nem/qui viam pacis non cognouerunt,Inter quos fęda & obscęna cōuertit Alearꝫ vsus/pecuniarꝫ effusio/patrimoniorꝫ dissipatio/dirę blasfemię/& obscęni agũtur incęstus/ex hiis oritur regētium Rem publicam & Magistratuum contēptus/ac seditiones nonnũq̃ exci/ tantur/ quodquidem ex alio veteri processit abusu / & si quando hmői:rixę & offensiones/ intercędunt non solum propinqui / atq; coniuncti/sed etiam extranei vtriq; parti se offerunt / quod vulgo apud eos/& materno vocabulo : Fare de bene: nuncupatur/ex quo plęrũq; totius Ciuitatis studia/non sine graui nota regētium/atq; di scrimine reipublicę/armantur aduersus proximos miseri spiritu dia boli repleti/omne ius humanę societatis/omnē caritatē/ omnē ciui lem concordiam dãnabili abusu peruertunt:Nos igitur tam imma ni/& crudeli facinori/ac populi nostri peculiaris periculis volentes occurrere/& tam nepharios pręsumptores debitę animaduersionis mucrone ferire/& vt tuta sit inter improbos innocētia/ etiã in ipsis improbis formidato supplicio/refrenetur audacia/ac nocendi facul tas,ipsiusq; almę vrbis nostrę/paci/& quieti/& tranquillitati consu lere/vt fęlici ducta regimine pręseruetur a noxiis, & optatis semper pficiat incremētis:Hac irrefragabili/matura/digestissima/& perpe/ tua valitura constitutione , Statuimus & ordinamus / vt quicunq; deinceps Baro/aut domicellus/vel Ciuis Romanus vel quęuis alia Ecclesiastica/sęcularisq; persona/cuiuscũq; cōditionis/& qualitatis existat,quacũq; etiam atroci iniuria lacessita pro sua/vel amici/aut propinqui iniuria vindicanda/patrē,aut filiũ/fratrē/aut propinquũ

vel alias amicum/ vel domesticum offendentis/vulnerare/mutilare occidere/vel quocunq; modo/realiter/ vel personaliter / offendere prȩsumpserit/aut Talia fieri fecerit/vel mandauerit,similiter qui in vrbe Roma/vel in eius districtu,occasione rixȩ/vel Brigȩ/domum Communire/ armatos receptare/aut tenere/vel adhȩrentes/& com plices/ac fautores Brigȩ arcessere/seu quamcũq; conuentionem/cõ gregationem/& Collectam hominum/ad vltionem iniuriȩ/inuoca re/excitare/inuitare/vel receptare prȩsumpserit per se vel alium/ Crimen Lȩsȩ Maiestatis incurrat/& tanq̃ Lȩsȩ Maiestatis/rebellio nis/ac Seditionis in Vrbe concitatȩ reus censeatur / & habeatur, ac veluti talis a/competentibus iudicibus seuerissime puniatur: Eccle/ siastici vero talia perpetrantes ab omni dignitate / honore/ ordine/ officio/& Beneficio sint ipso iure priuati/& perpetuȩ custoditȩ/mã cipentur,beneficia eorum/libere aliis per illos ad quos eorum colla tio pertinet/conferatur:Omnesq; Prȩterea talia perpetrantes/& cõ mittentes/tãq̃ Christianȩ religionis alieni/Publicȩ Pacis ȩmuli /ab omni Populo/Ciuitate/Terra/vel loco/Ecclesiȩ Romanȩ mediate vel immediate subiecto/sint perpetuo diffidati ,eorum bona/Tam mobilia q̃ immobilia sint ipso iure/Camerȩ apostolicȩ confiscata, Nulli Prȩterea talium alicuius aperiatur Ianua dignitatis aut hono ris Ecclesiasticȩ vel mundanȩ/seu ad alicuius loci regimen sit assen sus, Et vt magis famosa sit eoꝶ infamia/factio testamenti/actiue & passiue sit eis interdicta/ad actus legitimos nullus eis pateat aditus nulla porta pandatur/omni spe gratiȩ/aut dispensationis adempta Ac prȩter prȩdictas pȩnas,sentẽtiam excommunicationis/& perpe tuȩ maledictionis incurrant,a qua Absolui nõ possint nisi per Ro manos Pontifices/Prȩterq̃ in mortis articulo cõstituti:illi vero qui ipsis offensis vel offendentibus seu Brigosis adhȩrere fauere opem Auxiliumue permittere/vel in domibus aut Castris locis seu forte litiis suis receptare /aut qui Iuxta vulgare:Fardebene:deinceps prȩ sumpserit/tamq̃ fautores scelerum/& conspiratores aduersus publi cam pacem/omnino similis rebellionis confiscationis depositionis Priuationis inhabilitationis atq; excommunicationis & anathema tis pȩnas incurrant:Statuimus prȩterea / vt domos & habitationes principalium offendentium/qui vindictam in alios vt prȩmittitur sumere vel exercere/vel etiam qui ex vtraq; parte Domos ipsas mu nire/aut cõgregationes occasiõe Brigȩ/& Collecta hominum adu nare/aut armis vel armatis/seu Steccatis/aut Propugnaculis cõmu/

nire ausi fuerint/in detestationem tanti facinoris demoliantur: Et vsq; ad solum/ad perpetuã infamiam Prosternantur,per hoc quoq; Sęcularibus/& aliis iudicibus suis competentibus / non adimimus facultatem vtendi Statutis & Legibus aduersus tales editis vel edendis,Dignum est enim vt nefandi ratione flagitii/vltionis Seueritas extendatur,& propter enormitatem facinorum / pęnarum modus exuberet.Cęterum volumus q̃ singuli in dicta Vrbe Rixam seu Brigham quomodolibet forsan in pręsentiarum habentes/ Sustinẽtes/aut excitare molientes/cuiuscunq; status/vel conditionis fuerint post publicationem pręsentium in curia Capitolii/& aliis publicis dictę vrbis locis faciendam/infra Quindecim dierũ spatium super illa in dilectos filios eiusdem Vrbis generales Pacerios nostros/ac Cherichuum de Chericatis Ciuem & militem Vicẽtinum seu aliũ per nos eius loco forsan surrogandum aut deputandum/ & de iure, & de facto iuxta auctoritatem & arbitrium eorum plenarie compromisisse/ipsorumq; decisionibus/sententiis/& mandatis/quę omnia rata & grata haberi/ac ab omnibus & singulis/quorum interest/vel interit quomodolibet in futurum/inuiolabiliter obseruari volumus atq; mandamus/Stare & parerę debeant/& teneantur: Decernẽtes nulli licere illis contradicere,nec etiam ab eis quouismodo appellare,Inhibẽtes nihilominus districtius ne aliquis per seipsum aut quẽuis alium directe vel indirecte / seu alio quouis quęsito colore/ contra pacem & concordias hactenus initas & factas/vel securitates pręstitas/seu deinceps ineundas/venire/vel aliquid attẽptare/aut illas infringere quomodolibet pręsumant/sub pęnis vltra vrbis statuta in huiusmodi facta Pace contentis/ac pręmissis/& aliis arbitrio nostro infligendis,Quas rebelles & contrafaciẽtes/ac pacem hmõi non seruantes/eo ipso quo contrafecerint/irremissibiliter incurrãt. Ad maiorem pręterea firmioremq; rei subsistentiam/& perpetuam obseruationem/volumus & mandamus q̃ pręsentes nostrę litterę eiusmodi voluntatem/ordinationem/& Decretum nostrum contin ẽtes/in volumine Statutorum dictę nostrę Vrbis/de verbo ad verbum denotentur/& describantur. Nulli ergo omnino hominum/ liceat hanc paginam nostrę constitutionis/ordinationis/ statuti/voluntatis/mandati/Decreti/& inhibitionis/infringere/vel ei ausu Temerario contraire,Siquis autem hoc attemptare pręsumpserit/indignationem omnipotẽtis Dei ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius/se nouerit Incursurũ: Datũ Romę apud Sanctũ Marcũ

Annò Incarnationis Dominicę, Millesimoquadringentesimosexagesimosexto, Decimo Kalendas Octobris/ Pontificatus Nostri Anno Tertio, Cum autem/Sicut facti euidētia manifestat ex ordinatione tam prouida/modica prouenerit hucusq; Vtilitas/& litterę Prędecessoris huiusmodi in obseruātia debita/pro nostro/ac ipsius Prędecessoris voto laudabili/nequaq̄ habitę fuerint/ vt Decebat. Nos peruersorum temerarios ausus Castigatione debita reprimere & Rixis/Brigis/atq; dissidiis huiuscemodi/finem imponere cupientes, Motu proprio litteras prędictas/auctoritate Apostolica/ tenore pręsentium/ex certa scientia innouantes/ac vim vigoremq; perpetuos obtinere/& Inuiolabiliter obseruari decernentes/oībus quoq; & singulis/Rixam/seu Brigham/quomodolibet ad pręsens in eadem vrbe obtinentibus/sub pęnis in Pręinserta Bulla contentis districtius mandantes/vt infra Trium dierum Spatium a/ die Publicationis pręsentium incohandum: Aliis vero Brighas ipsas in futurum forsitan habituris/sub decem similium dierum termino debeant & teneantur omnes & singulas Brighas & differentias huiusmodi/in modernos Pacerios nostros ac alios pro tempore existentes/Per nos ad hoc specialiter deputatos/seu in posterum deputandos/de iure & de facto iuxta/eorūdem Arbitrium / & auctoritatem plenarie compromittere/& ipsorum sententiis/decisionibus/& mādatis/ Quę omnia grata & rata haberi volumus / Stare & parere debeant & obseruari volumus in futurum: Quodq; Pacerii prędicti teneantur & debeāt/omissis iuris & statutorum solemnitatibus/ac dilationibus/nostra auctoritate de cōsilio tamen & assensu/pręsentis nostrę almę Vrbis Gubernatoris/& pro tempore existentis/omnes & singulos Brighosos huiusmodi Cogere & compellere ad pacem & reconciliationem Ineundas, Contradictores & renitentes/ viis iuris/& remediis opportunis/omni prorsus appellatione cessante penitus compescendo/alias iuxta litterarum prędictarum continentiam & tenorem/Datum Romę apud Sanctumpetrum Anno Incarnationis Dominicę Millesimoquadringentesimoseptuagesimoseptimo. Quarto Idus Iulii/Pontificatus Nostri Anno Sexto.

BVLLA CONTRA SVMENTES VINDICTAM IN PERSONAM TERTII: AC CONTRA BRIGHOSOS ET QVOD A SENTENTIIS PACERIORVM NON APPELLETVR.



NNOCENTIVS Episcopus seruus seruorum dei: Ad perpetuam rei Memoriam. Et si de cunctarum Ciuitatum temporali Dominio Romanę Ecclesię subiectarum Prospero & Fęlici Regimine cogitare nos deceat, ad nostram tamen almam Vrbem Apostolorum Petri & Pauli glorioso martirii cruore Domino nostro Ihesu Christo consecratam/Ciuitatem Sacerdotalem & Regiam eiusq; Salubre regimē tanto Accuratius aciem nostrę Considerationis extendere, & quę propterea prouida Pręcedecessorum nostrorum ordinatione emanarunt/pro eorum subsistentia firmiori/nostrę approbationis munimine roborare debemus/quāto illa caput est orbis & Altissimus in ea Sacerdotii Principatum & Christianę religionis Caput instituit ac sui/Quod pro nostra Salute pertulit/Martirii Sedem, ad quam de vniuersis mundi partibus Christifideles confluunt/in numero copioso voluit collocari/Dudum siquidem cum in ea pręfatā vrbe instigante Diabolo pestiferum ac perniciosum malum irrepsisset/quod si quando inter aliquos/etiam pro leuissima causa/Rixa quam Brigham vocabant exoriebatur/in qua Alter alterum percuteret/aut vulneraret/percussus aut vulneratus huiusmodi/offendentis Patrem fratrem aut filium/seu alterum ex propinquis iniurię expertem/& plęrumq; offensionis ignarum/aut huiusmodi excessus Plurimum indolentem/horribili immanitate/& furiosa dementia in vindictam suę iniurię vulnerabat/& interdum occidebat/aut aliquis Propinquorum offensi ad vltionem iniurię propinqui sui/vt pręmittitur/propinquum offendentis vulnerabat vel occidebat/vel vulnerari/& occidi faciebat, inde quoq; iuxta dānabilem abusum eiusdē Ciuitatis/vtraq; pars se Domibus priuatis includebat/quas in contemptum summi Pontificis ac etiam Magistratuum Ciuitatis/armatis complebant/& interdum fores Domorum & Porticus steccatis communiebant/vbi tamq̄ ad officinas & Asilum scelerę perditi homines/& Scelesti/ex vtraq; parte conueniebant, Illic rabida factio iungebatur atrocissimi sceleris immanitate concordans/Illic demētia/& vt fama erat/venalis iniuria/dum hii qui nulla erāt

iniutia lacessiti/ad vindictam offensorum/insana mente / & Ferali crudelitate coniurabant,hii erant quorum veloces erant pedes ad effundendum sanguinem/& qui viam pacis non cognouerant/& inter quos fęda & obscęna committebantur / alearum Lusus/pecuniarum effusio/patrimoniorum dissipatio/dirę Blassemię & obscęni agebantur incęstus,Ex hiis oriebatur regentium Rempublicam & Magistratuum contemptus/ac seditiones nonnūq̄ excitabantur Quodquidem ex alio veteri processerat abusu/vt si quando huiusmodi Rixę & offensiones intercedebant / non solum propinqui atq; coniuncti/sed etiam Extranei/vtriq; parti se offerebant / quod vulgo apud eos/& materno vocabulo/Fare de bene/ nuncupabatur,Ex quo plęrumq; totius Ciuitatis studia diuidebantur / non sine graui nota regentium/atq; discrimine rei publicę armabantur aduersus proximos miseri spiritu Diaboli repleti/& omne ius humanę societatis/omnem Caritatem/omnem Ciuilem concordiam damnabili abusu peruertebant/Fęlicis Recordationis Paulus Papa Secundus Prędecessor noster/volens tam immani/& Crudeli facinori/ac Populi peculiaris Romanę Ecclesię periculis occurrere & tam nefarios pręsumptores debitę animaduersionis Mucrone Ferire,Et vt tuta esset inter improbos Innocentia/& in ipsis improbis formidato Supplicio refrenaretur audacia/ac nocendi facultas ipsiusq; almę Vrbis Paci/& quieti/ac tranquillitati consulere/vt fęlici ducta regimine pręseruaretur a/noxiis/& optatis semper proficeret incrementis/itrefragabili/matura/digestissima/ & perpetuo valitura constitutione/ statuit / & ordinauit / q quicunq; deinceps Baro/aut Domicellus/vel Ciuis Romanus/vel quęuis alia Ecclesiastica/Sęcularisq; persona/ cuiuscunq; conditionis / & qualitatis existeret/quacunq; etiam atroci iniuria Lacessita/pro sua vel amici aut propinqui iniuria vindicanda/ Patrem aut filium/fratrem/ aut propinquum/vel alias amicum/vel Domesticum offendentis vulnerare/mutilare/occidere/vel quocunq; modo/realiter/vel personaliter offendere pręsumeret/aut Talia fieri faceret/vel mandaret/& similiter qui in Vrbe Roma/vel in eius districtu/ occasione Rixę/vel Brigę/Domum communire/ armatos receptare / aut tenere/vel adhęrentes/aut complices/ac fautores Brigę arcessere/ seu quamcunq; conuentionem / congregationem / & collectam/ hominum/ad vltionem iniurię/ inuocare/excitare inuitare/ vel re

ceptare prę sumeret/per se/vel alium Crimen Lęsę Maiestatis incur reret/& Lęsę maiestatis/rebellionis/ac seditionis in Vrbe concita tę/reus censeretur & haberetur,ac veluti talis a/ competentibus iu dicibus seuerissime puniretur,Ecclesiastici vero talia perpetrantes omni dignitate/honore/ordine / officio/& Beneficio essent ipso iure priuati/& perpetuę custodię manciparentur,Beneficia eorum libere aliis per illos ad quos eorum collatio pertineret/conferren tur,omnesq; Pręterea talia Committentes/ tamq̃ Christianę reli gionis alieni/Publicę Pacis Æmuli/ab omni Populo / Ciuitate/ Terra/vel loco/Ecclesię Romanę mediate vel immediate subie/ cto/essent perpetuo diffidati,eorum Bona tam mobilia/ q̃ immo bilia essent ipso iure Camerę Apostolicę confiscata / Nulli pręte rea talium alicuius aperiretur Ianua dignitatis/aut honoris Eccle/ siastici/vel mundani/seu ad alicuius loci regimen esset ascensus & vt magis famosa esset eorum infamia/factio testamenti actiue & passiue esset eis interdicta/ad actus legitimos nullus eis pateret aditus/nulla porta panderetur/Omni spe gratię / aut dispensatio/ nis adempta/ac pręter prędictas pęnas sententiam excommunica tionis/& perpetuę maledictionis incurrerent,a/ qua absolui non possent/nisi per Romanum Pontificem/Pręterq̃ in articulo mor tis constituti,illi vero qui ipsis offensis/vel offendentibus seu Bri/ ghosis/adhęrere/fauere/opem auxiliumue promittere / vel eos in Domibus/aut castris/locis/seu Fortelitiis suis receptare/aut qui iux ta vulgare :Fare de bene: deinceps prę sumerent/tamq̃ fautores sce lerum/& conspiratores aduersus publicam Pacem/omnino simi/ lis Rebellionis/confiscationis/depositionis/priuationis/ Inhabilita tionis/atq; excommunicationis/& anathematis penas incurrerent. Statuit pręterea idem Prędecessor/vt Domus & habitationes prin cipalium offendentium/ qui vindictam in alios/ vt pręmittitur/ sumere vel Excitare/vel etiam qui ex vtraq; Parte domos ipsas munire/aut congregationes occasione Brigę/ & collectas homi/ num adunare/aut armis/vel armatis/seu steccatis / & propugna/ culis Communire/ausi forent , in detestationem tanti facinoris/ vsq; ad solum/ad perpetuam infamiam/prosternerentur, per hoc Sęcularibus/ & aliis iudicibus suis competentibus non adimens facultatem vtendi statutis & Legibus / aduersus tales editis/vel edendis/ quia dignum fore existimabat/ vt ratione nefandi flagi

tii vltionis seueritas extenderetur / & propter enormitatem faci/norum/pęnarum modus exuberaret, Prout in eiusdem Prędecessoris litteris desuper Confectis/quarum tenorem idem Prędecessor de verbo ad verbum in volumen statutorum eiusdem Vrbis annotari & describi mandauit, plenius continetur: Cum autem post dicti Prędecessoris obitum/ qui contrauenerunt eisdem litteris ab aliquibus temporibus citra/pęnis in eis contentis puniti non fuerint/& ex illorum impunitate Romani Ciues inuicem diffidentes/pro leuibus plęrumq; causis /procliuiores fuerint ad huiusmodi abusus suscitationem/& se domibus includere /illas armis Propugnaculis & scelestis hominibus munire / & se sic q̄ pluribus annis inclusos/in eisdem Domibus continere / & interim nonnumq̄ Manus improbas/ non sine interuenientium hinc inde trucidatione conserere/ scandala plurima in eadem Vrbe excitare non formidauerint/nec formident, creueritq; valde numerus diffidentium eorumdem/qui passim in eadem Vrbe/ad vindictam /iuxta abusus prędictos / mutuorum palam tum exquisitis dolis se interficere/ & alias offendere non cessant, Nos qui detestabilem & horrendam talium nequitiam oportunis Remediis persequi Studiis quęrimus indefessis/ habita super hiis cum fratribus nostris Sanctę Romanę Ecclesię Cardinalibus deliberatione matura/de illorum consilio/ eiusdem Pauli Prędecessoris/ constitutionem/statutum/& ordinationem prędicta/& prout illa concernunt/omnia & singula in dictis litteris contenta/ Auctoritate Apostolica/ pręsentium tenore/approbamus, & robur perpetuę firmitatis obtinere ac obseruari debere/eadem auctoritate decernimus, & pro Potiori Cautela / ea omnia sic vt pręfertur ab eodem Prędecessore prouide statuta/& ordinata, de nouo statuimus & ordinamus/ac mandamus perpetuis futuris temporibus inuiolabiliter obseruari: Volumus insuper q̄ singuli in eadem vrbe in pręsentiarum Rixam seu Brigham quomodolibet forsan habentes/sustinentes / aut excitare molientes / cuiuscunq; status vel conditionis existant / post Publicationem pręsentium in Curia Capitolii/ & aliis locis publicis dictę Vrbis /faciendam / Infra Quindecim dierum Spatium super illa in dilectos filios eiusdem Vrbis generales Paceros/ac Vicecamerarium / seu alium per nos eius Loco forsan Surrogandum / aut Deputandum /

& de iure & de facto iuxta auctoritatem & arbitrium eorumdem Paceriorum plenarie compromisisse/ipsorum decisionibus/sententiis/& mandatis stare & parere debeant/ & teneantur / decernentes nulli licere illis contradicere/nec etiam ab eis quouismodo appellare/ac districtius inhibentes ne aliqui per se aut alium/ directe vel indirecte seu alio quouis quęsito colore/contra pacem & concordias hactenus initas & factas/vel securitates pręstitas/seu deinceps ineundas venire/vel aliquid attēptare/aut illas infringere quomodolibet pręsumant/sub pęnis vltra Vrbis statuta / in huiusmodi facta pace contentis/ac pręmissis/& aliis/nostro & Apostolicę Sedis arbitrio infligendis,quas rebelles & contrafacientes/ ac pacem huiusmodi non seruantes/eo ipso quo contrafecerint irremissibiliter incurrant Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis/ ac confirmatione Apostolica/vel quauis alia firmitate vallatis/eiusdem Vrbis statutis/& consuetudinibus contrariis quibuscunq; :Et ne quispiam de pręmissis valeat ignorantiam allegare/mandamus pręsentem nostratum litterarum tenorem / in locis publicis pręditis/Sono Tubę pręmisso publicari, Et in volumine statutorum pręditorum / de verbo ad verbum describi. Nulli ergo omnino hominum/liceat hanc paginam nostrę approbationis,constitutionis/statuti/ordinationis/voluntatis/decreti/inhibitionis/ & mandati/infringere vel ei ausu temerario contraire:Siquis autem hoc attēptare pręsumpserit Indignationem omnipotentis dei: Ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius / se Nouerit incursurum. Datum Romę apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicę Millesimoquadringentesimooctuagesimosexto Kalendis Septembris Pontificatus Nostri Anno Secundo.

BVLLA ALIARVM CONFIRMATORIA : CONTRA HOMICIDAS:ET SVMENTES VINDICTAM AC MINANTES.



NNOCENTIVS Episcopus seruus seruorum Dei. Ad perpetuam rei Memoriam.Licet ea quę laudabili & Prouida Prędecessorum nostrorum ordinatione cōtra viros Sanguinum & dolosos deo & hominibus pro

pheta testante abhominabiles/vt pęnis debitis iustitia mediante/pu niātur/statura & ordinata fuerũt, inuiolabili debeāt obseruatione vigere, nõnũq̃ tamē Romanus Pontifex ne successu tp̄is ĩpugnationi subiaceant/illa de nouo approbare consueuit/vt eo firmius illibata persistant/quo magis suo fuerint pręsidio pro tempore stabilita/ alia etiam de nouo statuendo & ordinando / quę Prosperi status incrementum/& boni Regiminis directionē afferre possint/prout id in Domino conspicit salubriter expedire. Dudum siquidem per Fęlicis Recordationis Pium Papam Secundum/Prędecessorem nostrum/accepto, q̃ a Certis annis tunc elapsis citra in Terris Locis & tenimētis Romanę Ecclesię mediate vel immediate subiectis, q̃ plura/etiam ex Leuibus causis/homicidia Commissa esse reperiebantur. Idem Prędecessor attendens crimen huiusmodi inter alia esse perniciosum/& detestabile/& iuxta Canonicas sanctiones debere graui Animaduersione puniri/& tanto seuerius puniendum & extirpandum fore / quanto manifestius cognoscebatur q̃d ex eo vt plurimum scandala/& mala plurima subsequebantur ac cupiens q̃ eiusdem Ecclesię mediate vel immediate subiecti pacifici forent & modesti/& Terras ac loca prędicta Siccariis expurgare, inter alia per quasdam statuit & decreuit q̃ omnes illi qui pro delicto homicidii forent condemnati/ seu alias de Ciuitate aliqua & districtu ipsius Banniti/non possent ad Ciuitatem seu districtum huiusmodi quocunq̃ tempore redire, seu in eis/ vel eorũ altero moram trahere, etiam habita pace ab hęredibus seu consanguineis vel filiis ipsius occisi / & deinde cum in Vrbe Romana instigante Diabolo pestiferum ac pernitiosum malum irrepsisset q̃ si quando inter aliquos etiam pro Leuissima causa/Rixa quam Brigham vocabant/exoriebatur, in qua alter Alterum percuteret aut vulneraret /percussus/aut vulneratus huiusmodi / offendentis Patrem/fratrem / aut filium / seu alterum ex propinquis/iniurię expertem / & plerumq̃ offensionis ignarum/aut huiusmodi excessus plurimum Indolentem/Horribili immanitate / & furiosa dementia in vindictam suę iniurię vulnerabat /& interdum occidebāt / aut aliquis Propinquorum offensi ad vltionem iniurię Propinqui sui/vt pręmittitur/Propinquum offendentis vulnerabat/vel Occidebat/vel vulnerari seu occidi faciebat/inde quoq̃ iuxta damnabilem abusum/eiusdem vrbis/vtraq̃ pars se domibus priuatis includebat/quas in contemptum summi Pontificis/ac etiā

Magiſtratuum Ciuitatis armatis complebant : Et interdum fores domorum & Porticus Steccatis communibant, vbi tamq̃ ad offi/cinas & Afilum ſcelerũ perditi homines & ſceleſti ex vtraq; parte conueniebant /illic rabida factio iungebatur atrociſſimi ſceleris im manitate concordans/illic dementia/& vt fama erat /venalis iniu/ria/dum hii qui nulla erant iniuria Laceſſiti ad vindictam offenſo rum, Inſanamẽte/& ferali crudelitate coniurabant / hii erant quoq; veloces erant pedes ad effundendum ſanguinem/& qui viam pacis non cognouerant, & inter quos fęda & obſcęna committebantur/ alearum vſus/Pecuniarum effuſio/ Patrimoniorum diſſipatio/dirę Blaſſemię & obſcęni agebantur inceſtus/ex hiis oriebatur Regen tium Rempublicam/& magiſtratuum contemptus, ac ſeditiones nonnũq̃ excitabantur/quodq; ex alio veteri proceſſerat abuſu/vt ſi quando huiuſmodi Rixę & offenſiones intercedebant/non ſolum Propinqui atq; coniũcti: Sed etiam extranei vtriq; parti ſe offere/bant Quod vulgo apud eos/& materno vocabulo: Fardebene nun cupabatur/ex quo Plęrumq; totius Ciuitatis ſtudia diuidebantur/ non ſine graui nota Regentium/atq; diſcrimine Reipublicę/arma bantur aduerſus proximos miſeri ſpiritu Diaboli repleti / & omne ius humanę ſocietatis/omnem caritatem/omnem Ciuilem concor diam/damnabili abuſu peruertebant : Pię memorię Paulus Papa Secundus etiam Prędeceſſor noſter/volens tam immani & crudeli facinori/ac Populi Peculiaris Romanę Eccleſię periculis occurrere & tam nepharios pręſumptores/debitę Animaduerſionis mucrone ferire/& vt tuta eſſet inter improbos Innocẽtia/& in ipſis improbis formidato Supplicio refrenaretur audacia/& nocendi facultas/ ipſi uſq; almę Vrbis Paci & quieti & tranquillitati conſulere vt fęlici ducta regimine pręſeruaretur a/noxiis, & optatis ſemper proficeret incrementis, per alias litteras ſuas perpetuo valitura conſtitutione ſtatuit & ordinauit, q; quicunq; Baro / aut Domicellus / vel Ciuis Romanus/ſeu quęuis alia Eccleſiaſtica / ſęculariſq; perſona/cuiuſ/cunq; conditionis & qualitatis exiſteret/quacunq; etiam atroci iniũ ria Laceſſita/pro ſua vel amici/aut Propinqui/iniuria vindicanda/ Patrem/aut filium/fratrem/aut propinquum / vel alias Amicũ vel domeſticum offendentis vulnerare/mutilare/occidere/vel quocũq; modo realiter vel perſonaliter/offendere pręſumeret/ac talia fieri fa ceret/vel mandaret/& ſimiliter qui in vrbe Roma/vel eius diſtrictu occaſi one Rixę vel Brigę Domum cõmunire / armatos receptare

aut tenere/vel Adhęrentes/& cōplices aut Fautores Brigę arcessere/ seu quamcunq; conuentionem congregationē & collectā hominū ad vltionem iniurię inuocare Excitare inuitare vel receptare pręsu meret per se vel alium,Crimen Lęsę Maiestatis incurreret & Lęsę Maiestatis rebellionis/ac Seditionis in VrbeConcitatę reus cense/ retur & haberetur/ac vt talis a competentibus iudicibus seuerissime puniretur:Ecclesiastici vero talia perpetrātes omni dignitate/hono re/ordine/officio/& Beneficio/essent ipso iure priuati / Et perpetuę custodię manciparentur Beneficia eorum libere aliis per illos ad quos eorum Collatio pertineret conferrentur:Omnesq; pręterea ta lia committentes tamq̄ Christianę Religionis alieni/Publicę pacis Æmuli /ab omni Populo/Ciuitate/Terra/vel Loco Ecclesię Ro/ manę mediate vel immediate subiecto/essent perpetuo diffidati/eo rum bona tam mobilia q̄ immobilia essent ipso iure Camerę Apo stolicę Confiscata ,nulli Pręterea talium alicuius aperiretur Ianua dignitatis/aut honoris /Ecclesiastici vel mundani/ seu ad alicuius Loci Regimen/esset ascensus:Et vt magis famosa esset eorum infa mia/factio testamenti actiue & passiue esset eis interdicta/ ad actus legitimos nullus eis pateret aditus/nulla porta pāderetur/& spe gra tię aut dispensationis adempta/ac pręter pęnas prędictas sentētiam excommunicationis/& perpetuę maledictionis incurrerent / a qua absolui non possent / nisi per Romanum Pontificem / pręterq̄ in mortis articulo constituti / ac nonnulla alia tunc expressa/ fecit sta/ tuit/ordinauit & mandauit ac obseruari voluit/Prout hęc & alia in singulis litteris prędictis/quarum tenores/ac si de verbo ad verbum pręsentibus insererentur/haberi volumus Pro sufficiēter expręssis/ plenius cōtinētur: Cum autem sicut non Absq; graui animi displi/ centia accepimus licet nos post nostram ad summi Apostolatus Apicem assumptionem/singulas litteras prędictas ac omnia & sin gula in eis contenta/quę etiam per Recolendę memorię Sixtum Papam quartum/similiter Prędecessorem nostrum approbata fue/ runt approbauerimus/& robur perpetuę firmitatis obtinere/ & ob/ seruari debere/decreuerimus/etiā de fratrū nostrorum . Sanctę Ro/ manę Ecclesię Cardinalium Consilio /quia tamen nōdum pręmis sa in vsu fuerunt Creuit / & Crescit indies /propter impunitatem huiusmodi Facinorosoꝶ hominum /temeritas Et audacia non sine maximo ipsius vrbis/& aliaꝶ Romanę Ecclesię terraꝶ/ac illas habi tātiū/pręiudicio/& detrimēto/maloq; exēplo & scādalo plurimoꝶ

Nos igitur volentes super hiis Prout nostro incūbit officio oppor/tune prouidere, habita de nouo cum eisdem fratribus matura deli beratione/de illorum consilio/singulas litteras prędictas /ac omnia & singula in eis contēta/necnon Statutum dictę vrbis quo cauetur ꝙ Domini Castrorum/& Barones in eorum Terris diffidatos sub certa pęna inibi expressa retinere non possunt/cuius tenorem etiam presentibus haberi volumus pro sufficienter/ expresso auctoritate Apostolica tenore pręsentium/de nouo approbamus / & perpetuę firmitatis Robur obtinere ac perpetuo obseruari debere eadem au ctoritate decernimus: Proq; potiori Cautela ea omnia sic vt pręfer tur ab eisdem prędecessoribus proinde statuta & ordinata de nouo statuimus & ordinamus ac mandamus perpetuis futuris tempori bus inuiolabiliter obseruari, nec eo prętextu quod hactenus forsan obseruata non fuerint volumus in aliquo posse reprobari: Et insu/per quia sicut etiam facti euidentia demonstrat insurrexit a/Paucis temporibus citra inter homines facinorosos homicidas Bannitos seu diffidatos ab vrbe pro eorum delictis & sceleribus/ Quędam praua improba & damnata consuetudo/ꝙ cupientes reaffidari & ad vrbem redire ꝙ nisi ab hęredibus occisi aut offensi Pacē habeāt facere non possunt/per Nuntios aut litteras/vel aliter Lęsis & offen sam passis/acriter minantur pollicentes se peiora facturos/nisi pacē cum eis faciant, Monentes etiam ipsos ne ab eorum Domibus di/scedant Brigam eis indicentes ex quo hęredes ipsi aut aliter iniuriā passi & interdum eorum consanguinei & affines etiam hii qui in longissimo gradu sunt constituti compelluntur aut Pacem violen tam inire aut Brigam sustinere, Propter quę alii ex/ huiusmodi im punitate indies ad peiora perpetrandum inducuntur huiusmodi malis prout tenemur occurrere volentes / etiam de simili consilio statuimus decernimus & ordinamus ꝙ omnes & singuli qui mo do pręmisso minati fuerint, & Ambassatā/aut litteras scienter hiis quibus minātur, afferre audebunt, & pręsument/ Crimen Lęsę ma iestatis similiter incurrant, & Lęsę Maiestatis / ac Rebellionis/rei censeantur & habeantur/ac veluti tales a competentibus iudicibus seuerissime puniantur, & tam illi q̄ Ecclesiasticę personę talia perpe trantes/cuiuscunq; dignitatis status gradus ordinis conditionis & excellentię existant/omnes & singulas sententias cęnsuras & pęnas quas idem Paulus Prędecessor contra Patrem / filium/ fratrem/& Propinquum/vel Domesticum /offendentis vulnerantis vel muti/

lantis/occidẽtis/vel quocunq; modo offendentis /promulgauit, vt prędictum, esteo ipso irremissibiliter incurrant, Non obstantibus Pręmissis/ac constitutionibus/& ordinationibus Apostolicis, ac dictę Vrbis/iuramẽto/ confirmatione Apostolica/vel quauis firmitate alia roboratis/statutis & consuetudinibus/ necnon omnibus illis quę Pius/Paulus/& Sixtus Prędecessores pręfati in suis / & nos in aliis nostris litteris prędictis voluimus non obstare, cęterisq; contrariis quibuscunq; Et ne quispiam de pręmissis valeat ignorantiam allegare/mandamus pręsentium nostrarum litterarum tenorem/in curia Capitolii/Et aliis locis publicis dictę Vrbis/Sono Tubę pręmisso/publicari, ac in volumine statutorum prędictorum de verbo ad verbum describi/ad certitudinem pręsentium/& memoriam futurorum. Nulli ergo omnino hominum liceat hãc paginam nostrę approbationis/ decreti/statuti/ordinationis/mandati/ & voluntatis infringere /vel ei ausu temerario contraire: Siquis autem hoc attemptare pręsumpserit Indignationem omnipotentis dei / Ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius /se Nouerit incursurum. Datum Romę apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicę Millesimoquadringentesimooctuagesimooctauo / Idibus Septembris Pontificatus Nostri Anno Quinto.

BVLLA QVOD ANTIQVA ÆDIFICIA VRBIS ET EIVS DISTRICTVS NON DIRVANTVR.

PIVS Episcopus seruus seruorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Cum almam nostram vrbem in sua dignitate/& splendore/cõseruari cupiamus, potissime ad ea curam vigilem adhibere debemus/vt nõ solum Basilicę ac Ecclesię eiusdem Vrbis/& pia ac religiosa loca in quibus plurimę Sanctorum Reliquię residẽt/in eoꝝ miris Aedificiis manuteneantur & pręseruentur/verumetiam antiqua & prisca ędificia & illorum reliquias ad posteros maneant cum eadẽ ędificia ornamentum & Decorem maximum afferant dictę Vrbi/ & monimenta veterum virtutum, Et incitamẽta ad illarum laudes assequendas/existant, & quod etiam magis considerandum est/ex ipsis ędificiis/ac ędificiorum reliquiis rectius intueri / licet Rerum humanarum fragilitatem/& q; nullo modo in illis sit cõfidendum cum eadẽ ędificia/quę maiores nostri cum eorum ingenti potentia

& sumptibus maximis/Cum immortalitate certatura /arbitrarētur vetustate & aliis sinistris casibus diminuta & collapsa etiam esse cernantur/ex pręmissis igitur & aliis rationabilibus causis animum nostrum mouentibus,Dilectorum filiorum Conseruatorum Camerę & capitum Regionum/ac Ciuium dictę Vrbis supplicationibus inclinati fęlicis Recordationis quorumdam Romanorum Ponti/ficum/Prędecessorum nostrorum/qui ędificia ipsa dirui vel destrui prohibuerunt expresse/vestigiis inhęrentes/ac statutum antiquum in eadem Vrbe vigens/quo etiam id fieri sub certis pecuniariis pęnis prohibetur/ratum & gratum habentes/ ac auctoritate Apostolica/& ex certa scientia/tenore pręsentium/confirmantes & approbātes/sub excōmunicationis / ac pecuniariis in ipso statuto expressis pęnis/quas contrafacientes eo ipso incurrant / omnibus & singulis tam Ecclesiasticis q̄ Sęcularibus cuiuscunq; pręeminentię/dignita/tis/status/ordinis/vel conditionis existant,etiam si Pontificali /aut alia quauis Ecclesiastica/vel mundana dignitate pręfulgeāt,aucto/ritate & scientia prędictis/districtius inhibemus,nequis eorum directe vel indirecte publice vel occulte/Aliquod ędificium publicum antiquum/seu ędificii antiqui reliquias supra Terram in dicta vrbe vel eius districtu existens/seu existentes/etiam si in eorum prędiis rusticis vel vrbanis fuerint/demoliri/destruere/seu cōminuere/aut rū/pere/seu in Calcem couertere/ quoquomodo pręsumant/q̄ si quis fuerit/qui contra Prohibitionem huiusmodi venire pręsumpserit/ dilectis filiis/modernis/& pro tempore existentibus/ Conseruatoribus Camerę dictę Vrbis qui pro pręmissis per eorum officiales diligenter inquiri faciant/artifices/seu laboratores in opere demolitionis seu deuastationis huiusmodi inuentos/Carcerari/eorūq; animalia/instrumenta/& res alias Capi/& Arrestari / confiscari faciendi/ eosq;/ necnō illos quorum nomine id egerint/ad mulctę solutionē cōpellendi plenam & liberam/auctoritate & scientia prędictis/earūdem tenore pręsentium/concedimus facultatem:Volumus autem q̄ nullus pręter Romanum Pontificem/alicui in pręmissis licentiā dare valeat,Huiusmodi vero licentia / nisi per Bullas / vel Breuia Apostolica concessa fuerit / nullius existat roboris vel momenti. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis/ Cęterisq; contrariis quibuscūq;:Cęterum vt prędicta omnia ad cōmunem singulorum notitiam deducantur/ne de eis ignorantia pręttendi/seu etiam allegari possit/pręsentes litteras per vrbem publice

preconizari/& valuis Capitolii dictę Vrbis mãdauimus fecimusq; affigi, decernentes/auctoritate prefata/vt hmõi litterę publicatę / & vt prefertur affixę /omnes quos cõcernunt/perinde arceant/ac si eis forent personaliter & presentialiter intimatę/Cum non sit verisimi le quo ad eos remanere incognitum/qđ tam patẽter omnibus exti tit intimatum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrę confirmationis/approbationis / inhibitionis / concessionis/ voluntatis/& constitutionis/ infringere /vel ei ausu temerario con/ traire: Siquis autem hoc attemptare presumpserit/ Indignationem omnipotẽtis dei/& Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius/se nouerit incursurum. Datum Romę apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicę Millesimoquadringentesimosexagesimo secundo/Quarto Kalendas Maii Pont. Nostri Anno Quarto.

BVLLA CONTRA FVRTO SVBTRAHENTES LAPIDES PORFIRETICOS: ET ORNA/ MENTA EX ECCLESIIS.



SIXTVS Episcopus seruus seruoꝝ Dei. Ad futuram rei memoriam: Cum prouida Sanctoꝝ Patrũ decreta eos sacrilegos esse diffiniant qui Ecclesias & loca sacra altissimo dedicata deuastant/ipsorũq; diripiunt orna/ menta/sicut & illos qui de sacro sacrum inferre impia temeritate presumunt/pariq; vtrũq; flagitium ac duplici pęna co/ herceant/decet merito nos cui Ecclesiaꝝ omnium cura dispositio ne superna cõmissa est/pro detestatione tanti criminis/ proq; statu prospero/venustate/& decore ipsarum Ecclesiaꝝ in sua decentia de bite conseruandis/omni vigilantia & attentione Curare ne peruer sorum crescente malitia/eędem Ecclesię/& sacra dei templa/pręci pue almę Vrbis/nostro conspectui antepofita suis nudentur ornati bus/& huius sceleris nequissimi patratores/debitam recipiant vltio nem, sane fidedignorum relatibus/non sine admiratione ad nostrũ peruenit auditum/q; nõnulli iniquitatis filii se inaniter Christianos esse profitentes/& a/quorum oculis dei timor/& Reuerentia Chri stianę religionis abscessit de Patriarchalibus / & aliis sacratissimis Ecclesiis/& Basilicis dictę Vrbis Porphireticos / Marmoreos / & alios diuersoꝝ generum & coloꝝ Lapides/ad ipsaꝝ vsum decorem & ornatũ deputatos/ausu sacrilego abstulerunt hactenus/ & indies

auferre/eosq; ad diuersa loca per se vel alios asportare prȩsumunt in grauem diuinȩ Maiestatis offensam/Ecclesiaꝝ earũdem deformitatem/detrimẽtũq; animaꝝ suaꝝ /periculum & scãdalum plurimorum, Nos igitur sacrilegoꝝ impios & temerarios ausus hmõi quantum nobis ex alto conceditur/reprimere cupiẽtes, quãuis prȩmissorum occasione nõnulloꝝ Prȩdecessorum nostrorum sanctiones/& prohibitiones variȩ emanauerint/temporibus retroactis/quas in eo dũtaxat/quod de Ecclesiaꝝ/& sacrorum locorum ornamentis/atq; lapidibus antedictis minime auferendis/prohibent vel disponunt seu illos qui hmõi flagitiosissimos/ac pene in Christiano orbe inauditos excessus perpetrare/& in hiis sacrilegas manus iniicere prȩ/sumpserunt/excõmunicationis sentẽtia innodatos fore declarãt, in suo robore volumus permanere, omnes & singulos cuiuscunq; dignitatis/status/gradus/ordinis/vel conditionis fuerint/qui ex prȩdictis lapidibus/siue aliis ornamentis earũdem Ecclesiarum/siue Basilicarum dictȩ Vrbis habuerint aut in surripiendo/seruando/ & retinendo/auxilium prȩstiterint/ vel fauorem / nisi a die habitȩ prȩsentium litterarum notitiȩ/ea restituant cum effectu, scientes vero reuelent/Et ad notitiam nostram saltem per minores Pȩnitentiarios nostros deduci faciant, maioris excommunicationis sententia a / qua nisi in mortis articulo/& debita satisfactione prȩuia/a nullo prȩterq̃ a/Romano Pontifice absolui possint/irretitos esse, Ecclesias vero & loca alia quoꝝ vsibus/& ornatui illa deputata fuerint/aut forsan quod absit, deputari cõtigerit in futurum , tamdiu Ecclesiastico interdicto subiacere/q̃diu ad loca/vnde prius ablata fuere/absq; diminutione aliqua/fuerint reportata, harũ serie declaramus: Et insuper quisquis suȩ salutis immemor sacrilegii crimen huiusmodi committere prȩsumpserit in futurum/vltra cȩnsuras prȩdictas /Ecclesiȩ siue Basilicȩ a/qua lapides/& ornamenta huiusmodi abstulerint/ mediam libram Auri/pro recompensa sibi irrogatȩ iniuriȩ absq; diminutione aliqua soluere teneatur. Nulli ergo omnino hominũ liceat hanc paginã nostrȩ voluntatis/& declarationis/infringere/vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare prȩsum/pserit Indignationem omnipotẽtis dei/& Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se Nouerit Incursurum. Datum Romȩ apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicȩ Millesimoquadringentesimoseptuagesimoquarto/Septimo Idus Aprilis/Pontificatus Nostri Anno Tertio.

CAPITVLA DECLARATORIA IVRISDICTIONVM CVRIARVM VRBIS PER .S.D.N. SIXTVM QVARTVM PONT.MAX.



ANCTISSIMVS Dominus noster vult & mandat inuiolabiliter obseruari/ꝙ oís incola Romę habitans/ Et Ciues oés Seculares coueniantur in curia Capitolii/ aut aliis officialibus Secularibus Vrbis / prout ad eorum officium spectat/& non alibi.

¶ Et ꝙ oés Clerici Romani conueniantur coram Vicario Sanctitatis suę in spiritualibus in vrbe/aut aliis Clericis Vrbis ad quos spectat.

¶ Et sic de omnibus excessibus factis in Vrbe ratione Territorii/& Layci puniantur per Laycos officiales Vrbis/ Clerici vero per Vicarium pręfatum.

¶ Vult etiam & Mandat/ꝙ qui sequũtur curiam Layci tam Mares q̃ fęminę & non alii conueniantur in Curia Marescalli : Et ꝙ in nullis aliis iurisdictionem habeat/nec exerceat. Alias Gubernator Vrbis possit comprimere etiam via facti.

¶ Clerici vero Sequentes Curiam Romanã / cõueniantur coram Auditore Camerę/Itaq; in omnibus Actor forum rei sequatur.

¶ Vult insuper/pręcipit/& Mãdat/Sanctissimus Dominus noster ꝙ Vicecamerarius/siue Gubernator in Vrbe nullum Tribunal cognitionum Causarum priuatarum teneat/per se/neq; per alium/sed ad eum venientem ad suum iudicem remittat/vt superius dictum est, Et sit superintendens/vt quilibet in pręmissis officiis suos termi nos/vt dictum est/obseruet,& contrafaciente puniat,aut Sanctitati suę referat/& debeat carceres omnium pręmissorum visitare/ & de officialium omnium maxime Notariorum maleficiorum transgressionibus cognoscere/& ad debitam formam reducere:In concernentibus autem Statum aut Pacem & quietem Ciuitatis/& Curię Romanę/quãtum viderit necesse esse/officialem ad quẽ spectat iuuare,& omnia pro posse ad pacem reducere.

Item dēpto Auditore Cameręs/& eius officialibus/officiales pręmissoꝝ/& quicūq executores/aut quomolibet Notariatus offi/cia exercētes/& Marescalli non possint esse in officio vltra annū & ꝙ finito Anno scyndicentur per Scyndicos qui Deputabuntur pro eo tempore Senatori/& eius officialibus.

Item quicunq voluerit aliquē Capi facere pro suspecto & fugitiuo/nō possit facere/nisi per iudicē cōpetentem / vt supra/& ꝙ impensam capientis soluat is qui capi fecerit/ alias quicquid a/capto receptum fuerit restituatur in Quadruplum a/Marescallo aut alio executore qui receperit.

Item ꝙ in punitione portantium Arma sęcularium/ Senator habeat iurisdictionem omnimodam in quoscūq Repertos cum Armis/sine exceptione Curialitatis familiaritatis dominoꝝ Cardinalium/aut alioꝝ quorumcūq/& alia quacūq sublata causa a/Clericis vero Arma Portantibus possint Arma auferri/& eos ad Iudicem Ecclesiasticum remitti/vt eos puniat.

Item vult/mandat/& decernit / esse irritum & Inane quicquid cōtra pręmissa/aut aliquod pręmissoꝝ contigerit Attemptari.

Et ꝙ Sola Signatura sufficiat / & Registrentur in Registris Camerę Almę Vrbis.

PLACET/ET ITA MANDAMVS.F.

Indictione Sexta/Mensis Iulii die Duodecima/Millesimoquadringentesimo Septuagesimo Tertio.

Reuerendus Pater Dominus Episcopus Tyrasonensis consi/gnauit mihi Angelo de Vallatis pręsens folium/ cum Reformationibus introscriptis/Signatum manu Sanctissimi Domini nostri Papę/Vt illud consignatem magnificis Dominis Conseruatoribus/& ita consignaui illud dictis Dn̄is Cōseruatoribus &c.

ANGELVS DE VALLATIS DICTORVM DOMINORVM CONSERVATORVM SECRETARIVS.

¶ Eadem die Duodecima Iulii Pręfati.

¶ Constitutus personaliter supradictus Angelus de Vallatis corā dictis Dñis Conseruatoribus/& dixit quomō supradictus dñs Episcopus cōsignauit sibi Angelo pręsens folium cum dictis Reformationibus vt ipsis Dominis Cōseruatoribus cōsignaret vnde dictus Angelus volens sequi quod fuerit sibi iniunctum/ pręsens folium dictis Dominis Conseruatoribus consignauit.

IOHANNES DE SALVECTIS NOTARIVS DO MINORVM CONSERVATORVM.

¶ Regestrata in Archiuio magno/siue censuario Almę Vrbis/in Palatio Magnificorum Dominorum Cōseruatorum Camerę existentia/sub folio Centesimo vigesimo primo.

¶ Ac etiā Registrata in alio libro grosso tabulaꝝ/ & gabellaꝝ/ac aliarum scripturarum dicti Palatii sub folio Ducentesimo vigesimo tertio.

¶ Antonius de Mutianis Notarius publicus & scriptor perpetuus Dominorum Conseruatorum/Ad fidem/manu propria Registrauit &c.

BVLLA DISTINCTIONIS IVRISDICTIONVM ET TRIBVNALIVM.

IVLIVS Epūs seruus seruoꝝ dei. Ad perpetuā rei memoriā:Decet Romanū Pontificē ex debito sui pastoralis officii prospicere/vt vbiq̄/Pręsertim in hac Alma vrbe/ad quā pro iustitia totus orbis cōfluit/ne propter varios diuersoꝝ Iudicum/& Tribunalium concursūs / ac varias & diuersas procedēdi formas/pręsertim pauperes litigātes In eorum bono iure lędantur sed vt cuilibet ius suū explicite/ quātum possibile sit/reddatur, & iurisdictiones ius reddentium ita distinctę sint vt nulla confusio/& perplexitas oriri possit. Sane prout ex multorum querela / ac nuper a/ dilectis filiis Nobilibus Viris, Ludouicho de Mattheis / & Mariano de Castellanis / ac Lutio de Lutis Conseruatoribus Romanorum Ciuium/& Camerę pręfatę Vrbis

Necnon Ludouicho de Cenfis / Priore Capitum Regionum /& Paulo de Planca/nostri Cōsistorii/& ipsoꝝ Conseruatoꝝ/Aduocato,accepimus Adeo a/certis tēporibus citra diuersa iudicū Tribunalia in Vrbe insurrexisse/adeo ꝙ etiam ipsi iudices tam ordinarii q̄ delegati inter se concurrere/& in procedēdo varium modum obseruare/vt sępe litigantes ipsi confusione quadam perterriti causas ipsas deserere cogantur/aut illas inchoare non audeant, sępe etiam adeo celeri iudicio expediunt/pręcipitari quodāmodo videātur,In magnū ipsoꝝ litigantium pręiudiciū/ac Iustitię & officii nostri detrimētum.Nos igitur in pręmissis prouidere volētes/ac cupientes ne litigātes ipsi tam in confusione Tribunaliū hmōi/ q̄ etiam in expensis & eorū bono iure grauētur/ꝙꝙ etiā quilibet forum suū intelligat/& sequatur,Inhęrentes etiam vestigiis fęlicis Recordationis Sixti Pape quarti Patrui/& Prędecessoris nostri/qui vt etiā accepimus/quasdā desuper cōstituit ordinationes/In volumine Statutoꝝ dictę Vrbis descriptas/Motu proprio,non ad ipsoꝝ Conseruatoꝝ vel alterius pro eis nobis super hoc oblatę petitionis instātiam /sed de nostra mera deliberatione Statuimus & ordinamus / ꝙ omnes Incolę Romę habitantes/dūmodo non sint campsores/ & notabiles mercatores/Romanam Curiam sequētes/Oratores principum & aliarum Cōmunitatum/Familiares Cardinalium/continui tamē cōmensales/vel officiales Romanę Curię/dummodo Romani nō existant,aut curiales Romanam Curiam sequentes/& in illius vsu existentes/qui omnes/In eorum foro/necnon Ciues omnes Sęculares/conueniantur in Curia Capitolii / aut coram aliis officialibus Sęcularibus Vrbis/prout ad eorum officium spectat/& non aliter/ꝙꝙ omnes Clerici Romani conueniantur coram Vicario nostro in spiritualibus in Vrbe/ aut aliis Clericis & officialibus Ecclesiasticis Vrbis/ad quos spectat,ac ꝙ de omnibus excessibus factis in vrbe/ratione Territorii/Laici puniātur per officiales Laicos Vrbis Clerici vero Romani per Vicarium pręfatum , Item ꝙ Laici qui sequuntur Curiam tam mares q̄ fęminę/& non alii cōueniantur in Curia Marescalchi dūmodo non sint personę prędictę / videlicet campsores & Notabiles Mercatores Romanam Curiam sequentes/oratores principum & Cōmunitatum/Familiares Cardinalium Laici vel officiales Romanę Curię etiam Curiales / qui indifferenter conueniantur dūtaxat Coram Auditore Camerę tam q̄ Iudice exemptorum in Ciuilibus,In Criminalibus vero quoad laicos eā/

dem curiam sequentes/inter ipsum Auditorem/ & Marescallum/ & Gubernatorem/fit locus prętientioni/dummodo non agatur de pęna Capitali/vel mutilatione membri, quo casu Auditor non se intromittat iuxta alias nostras litteras desuper expeditas / volumus etiam q ab eodem Marescallo appelletur ad prefatum Auditorem Camerę/& q iudex deputandus per ipsum Marescallū/non possit stare in officio/vltra duos Annos/& in fine cuiuslibet Anni/debeat Scindicari/per Scindicum/per nos deputandum,& repertus culpabilis puniri, In reliquis seruētur litterę nostrę desuper editę, Insuper volumus & mādamus/q Vicecamerarius/siue Gubernator in vrbe nullum Tribunal cognitionū causaꝶ priuataꝶ/teneat, neq per se/ neq per alium/sed ad eum venientem/ad suū iudicē remittat/& sit superintēdens/vt quilibet in pręmissis officiis/suos terminos obseruet,& contrafacientem puniat,aut nobis referat,& debeat carceres omnium pręmissoꝶ visitare/vna cum aliis ad id per nos/ per alias nostras litteras deputatis, & de officialiū oīum maxime Notarioꝶ Maleficioꝶ trāsgressionibus cognoscere, In concernentibus autem Statum/aut Pacem/& quietem Ciuitatis & Romanę Curię/quāiū videat necesse esse/officialē ad quē spectat iuuare /& oīa pro posse ad Pacem reducere, necnō causas querelaꝶ cōtra Barones/ ac capitales videlicet mortis naturalis/& Brigaꝶ vnacū Paceriis iuxta formam statutoꝶ Vrbis/& treuguaꝶ/seu securitatū/ aut pacis ruptaꝶ in quibus treuguaꝶ /securitatū/aut Pacis ruptaꝶ etiam per seipsum Itē mercedum/Salarioꝶ/quas causas mercedum/sine Tribunali & scriptura sūmarie manu regia cognoscere possit/ & terminare /iuxta formā dictoꝶ statutoꝶ/vel iuris Cōmunis vbi statuta deficerent & in quibus oībus/locus sit pręuentioni/inter ipsum & Senatorem & si cōcurrant/Senator pręferatur,Notarii vero Gubernatoris soli per seipsos/& non per substitutos officiū exerceant /sine Tribunali put alias Ludouicus Sabinus/& Marius Ceretanus tēpore eiusdē Sixti Prędecessoris exercere solebāt/qui etiā Registra aliqua nō faciant/ipseq Gubernator vnū tantū conestabilem/seu Capitaneum retineat/cum Vigintiquinq satellitibus /& sine dicto Conestabili executiones ipsius Gubernatoris fieri non possint: Volumus etiam qđ idem Gubernator/ vigore obligationum in forma Camerę Apostolicę /non possit Excommunicare, Nec Excommunicatum publicare / nec Cęnsuris Ecclesiasticis / in aliquo casu vti, Prout antiqui Gubernatores / Non sunt vsi, Et Cęnsurę per

eum super hoc latę/sint ipso iure nullę. Similiter volumus/ꝙ Bari/cellus sit merus/Executor/& nullum iudicare valeat / ꝙꝙ executiones in capitalibus per eum fiendę/fiant in Capitolio/prout ab antiquo consuetum fuit/nisi aliter pro temporis & Maleficii qualitate/& grauitate/visum fuerit expedire,possit & repertos in Fragranti crimine punire/iuxta formam Breuis facultatis suę. Item volumus ꝙ omnes officiales/quicunq; sint,etiam Gubernatoris / & Auditoris Camerę prędictorum / & reliqui alii / & etiā ipse Baricellus in fine cuiuslibet anni/Sindicari debeant per aliquos per nos deputandos iuxta formam earumdem litterarum nostraꝝ / ipseq; Gubernator teneatur pro se/& ipsius officialibus/& in principio eius officii debeat super hoc cauere/similiter auditor Camerę prętatus in fine cuiuslibet anni teneatur reddere Rationem coram eisdem deputādis de gestis per se & eius locumtenentem: Volumus etiam vt litibus finis Citius imponatur/ꝙ tam a/iudicibus Capitolinis/q̄ etiam quibuscunq; aliis/in causis quę alias essent de foro Capitolino/appelletur ad capitaneum Vrbis/vel aliū per nos deputandū, dūmodo quoad causas dicti fori/in Capitolio tribunal teneat,quod etiam in causis/in curia Gubernatoris eiusdem pendentibus/& quę pendere cōtigerit habere locum decernimus/a quo iudice appellationis appellari non possit/nisi prout & quātum Statuta huiusmodi/in causis Curię Capitolii permittunt: Postremo mandamus in omnibus curiis ordinariis Vrbis / & in omnibus solutionibus Notariorum executorum / etiam pro executionibus fiendis per ipsum Baricellum/ac pro mercedibus quorumcunq; aliorum officialium/seruari tabulam marmoream/in Capitolio affixam / & vbi in aliquibus casibus illa deficeret / mandamus seruari statuta Vrbis: Volumus etiam ꝙ pro quibusuis sigillationibus / prętertim mandatis/de Relaxando incarceratos,& aliis quibusuis Apodissis nil soluatur/nisi prout in dicta tabula continetur/seu in dicta curia Capitolii consueuit seruari/Ita tamen ꝙ pro Relaxatione innocentum nil penitus soluatur per ipsum Captiuum/sed per eum ad cuius instātiam/forsan captus fuit/maxime in capturis pro suspecto & fugitiuo/quo casu nouas Reformationes dictę Vrbis seruari volumus: Decernentes in Vrbe prętata / nulla alia ordinariorum iudicum Tribunalia teneri posse/nec iurisdictiones causarum exerceri / nisi in locis prędictis / ꝙꝙ sententię tam diffinitiuę q̄ interlocutorię. Necnon decreta / Executiones mandata / processus / Cęnsurę / &

quicquid secus contra pręmissa fieret, nullius fore roboris vel mo menti/prę sentibusq; derogari non posse / nec derogatum censeri etiam per nos/aut successores nostros, nisi de nominibus/& cogno minibus litigantium/iudicum/& interesse habentium/ ac ipsarum prę sentium/de verbo ad verbum totalis/& specialis mētio fiat/mā dantes Gubernatori/Senatori/Auditori Camerę/Marescalcho/Ba ricello/corūq; iudicibus/& executoribus pręfatis/necnon quibusuis aliis personis/sub excōmunicationis Latę sententię/ac Centum du catorum pęnis/totiens quotiens contra pręmissa/seu aliquod prę/ missorum fecerint/incurrendis, & in eorum scindicatibus exigēdis ne cōtra ordinationes /Statuta/& voluntatem nostram huiusmodi venire/aut aliquid attemptare audeant, Non obstantibus constitu/ tionibus/& ordinationibus Apostolicis/ ac quibusuis priuilegiis/ etiam fori/ac exēptionibus/indultis/& facultatibus/quibusuis per/ sonis/etiam Vicecamerario/seu Gubernatori pręfatis/aut collegiis vel confraternitatibus/etiam quauis causa/& Motu proprio / & ex certa scientia/ac cum quibusuis clausulis / etiam derogatoriarum derogatoriis/fortissimis/etiam quibus derogari non posset/nisi sub certis modo & forma/per nos/& sedem Apostolicam/concessis/& concedendis/cęterisq; contrariis quibuscunq;/ Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostri Statuti ordinationis/volun/ tatis/decreti/& mandati infringere/vel ei ausu temerario contraire Siquis autem hoc attemptare pręsumpserit Indignationem omni potentis dei/Ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se no uerit Incursurum. Datum Romę apud Sanctum Petrum / Anno Incarnationis Dominicę Millesimoquingentesimo duodecimo/ Quinto Kalendas Aprilis Pontificatus Nostri Anno Nono.

¶Ego R. Epus Ostieñ Car. S. Georgii subs.
¶Ego. A. Car. tit. S. Vitalis subs.
¶Ego P. Car. tit. S. Eusebii subs.

BVLLA REINTEGRATORIA ROMANI POPVLI AD SVPERIORITATEM QVAM HABET IN CIVITATE TYBVRTINA: ET CONFIRMATORIA STATVTORVM ET NOVARVM REFORMATIONVM.



IVLIVS Episcopus seruus seruorum Dei. Ad perpetuam rei Memoriam. Si nostrarum Ciuitatum/ & aliorum locorum quorumlibet iurisdictiones ac iura libenter illęsa seruamus/eo Magis Romani Populi iurisdictiones ac iura prędicta nō solum seruare/sed augere debemus, quo peculiaris ac Populus noster electus existit/cuiusq; officia/nobis ac Sedi Apostolicę/sincera/ac deuota fide/cōtinue exhibentur: Exposuerunt siquidē nobis nuper Dilecti filii/Nobiles viri / Ludouicus de Mattheis/Marianus de Castellanis/Lutius de Lutis Romanorum Ciuium/& Camerę Vrbis Conseruatores/ac Ludouichus de Centiis Capitum Regionum Prior / necnon Paulus de Planca nostri Consistorii/ & pręfatorum Conseruatorum Aduocatus / q licet a tanto tempore/cuius Initii memoria in contrarium nō existit/inter aliquas paucas Ciuitates/& oppida/Ciuitas Tyburtina magna/cū fide/sub eorum iurisdictione / ac Dominio/remanserit habeantq; Ciues dictę Vrbis nonnulla Capitula cum Populo Tyburtino/superioritatem/ac Gubernium/seu iurisdictionem in eos concernētia quę licet hactenus obseruata fuerint /tamen quia Bonę memorię Petrus tituli sancti Ciriaci in termis presbiter Cardinalis Reginus qui ob partialitates ipsius Ciuitatis Tyburtinę componendas/ se intromiserat/& deinde paulatim progrediendo se illorum protectorē asserendo iurisdictionem dictorum Ciuium Romanorum visus est occupare/in non modicam ipsorum Romanorum Ciuium honoris/ ac dignitatis detractionē, licet etiam pręfati Conseruatores/in vrbe prędicta habeant quasdam iurisdictiones/ac facultates eorum officium concernentes/maxime circa Annonam/& Consulatus artiū necnon gabellas/& alia diuersa/prout in eorum cōsuetudinibus/ac Statutis per Romanos Pontifices/pręsertim fęlicis Recordationis Paulum Secundum/& in nouis Reformationibus per Pię Memorię Alexandrum Sextum Prędecessores nostros confirmata continetur, Nihilominus quia sępe per diuersa mandata/ pręsertim dilectorum filiorum Clericorum Camerę Apostolicę/in administratione

officii eorum impediuntur/etiam Citra ipsorum Conseruatorum dignitatem & honorem,& non sine publicę vtilitatis detrimento, Ea propter Conseruatores Prior & Paulus pręfati/nobis humiliter Supplicarunt/vt super pręmissis ne de Cętero impediri valeant/eis de Remedio opportuno/prouidere dignaremur, Nos igitur qui Romanos Ciues pędictos/etiam dum in minoribus eramus/sem per toto corde dileximus/ considerantes etiam summi Pontificis proprium fore/ius atq; honorem suum cuilibet illęsum seruare/di ctorum Statutorum/Capitulorum / ac consuetudinum tenores/& formas/pręsentibus pro expressis habentes / eisdem Conseruatori bus/nunc & pro tempore existentibus / ac ipsi Populo Romano Iurisdictionem/superioritatem/& Pręeminentiam / quas iuxta eo/ rum consuetudines/statuta/seu conuentiones/& Pacta pędicta /ha bere noscuntur in dicta Ciuitate Tiburtina/Apostolica auctorita/ te/Tenore pręsentium/restituimus / & reintegramus,ipsosq; Ciues Tiburtinos eisdē Ciuibus Romanis/vt prius/ subiici, & subiectos fore,ꝗꝗ in dicta Vrbe ipsi Conseruatores/Curam/iurisdictionem & facultatem/quas iuxta eorum Statuta / pręsertim nouarum Re/ formationum/ac consuetudinum pędictarum/ habere noscuntur/ exercere & exequi libere & licite valeant/auctoritate & tenore prę/ dictis/volumus & declaramus: decernentes vt Conseruatores pręfa ti in dicta Ciuitate Tiburtina/per aliquos protectores/ etiā si essent Sanctę Romanę Ecclesię Cardinales/ac in dicta Vrbe/& extra eam in eorum oppidis & Castris/in eorum iurisdictione & officio/ per Cuiusuis mandata/ pręsertim pędictorum Clericorum Camerę Apostolicę/impediri non posse/nec debere,ac mādata huiusmodi etiam sub Excommunicationis / & aliis Ecclesiasticis sententiis/ Censuris/ac quibusuis pęnis ,irrita & inania /nulliusq; roboris/ vel momenti Fore/nisi vbi dicta mandata / Manu nostra propria/aut Camerarii nostri/Pro tempore subscribi contingat: Constitutioni bus & ordinationibus Apostolicis/ac Priuilegiis/facultatibus/& in dultis / etiam cum quibusuis clausulis derogatoriis fortissimis & insolitis/quibusuis personis concessis & concedendis/cęterisq; con trariis non obstantibus quibuscunq;. Nulli ergo omnino homi/ num liceat hanc paginam Nostrę restitutionis/ reintegrationis/vo luntatis/declarationis/& decreti/Infringere, vel ei ausu temerario contraire: Siquis autem hoc attemptare pręsumpserit Indignatio/ nem omnipotentis dei/ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum

eius/se nouerit Incursurum. Datum Romę apud Sanctumpetrum Anno Incarnationis Dominicę Millesimoquingētesimoduodecimo/Quinto Kalendas Aprilis/Pontificatus Nostri Anno Nono.

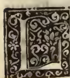
Ego. R. Epūs Ostieñ Car. S. Georgii Subscripsi.
Ego. A. tituli. S. Vitalis Pręsbiter Car. subscripsi.
Ego. P. tituli. S. Eusebii Pręsbiter Car. subscripsi.

BREVE SVPER IVRISDICTIONE CAPITOLII.

IVLIVS. PAPA. II. Ad futuram rei memoriam: Ex querelis nostri peculiaris Romani Populi accepimus ob rescripta Apostolica/& signaturas cōmissionū/enormiter grauari, quę passim & maxime In medio Litis cōtra iuris cōmunis dispositionē fiunt, aduocādo a/iudicibus ordinariis/tam in prima/q̄ aliis instātiis/etiā per viā Appellationis/omissis mediis a/nobis/ad id officiū deputatis/vel etiā simpliciter ab initio in Curia cōmittendo/perinde ac si iudices ordinarios nō haberēt, Quos sine nostris rescriptis adire possent/quo fit vt ciues nostri/& incolę Vrbis/non vnū/sed infinitos iudices/& diuersa Tribunalia habere videātur, & proinde grauibus/immo intolerabilibus expēsis grauētur, quę omnia nō impetrātur nisi ab hiis qui cauillationibus student, vel potētia fauoꝶ pollent/ad pulsandos in Litibus aduersarios/& quos iure superare nō possunt/malis artibus/Et lōgis litibus ac immēsis dispendiis defatigatos/vel circūuentos vincāt, & multi ius suū deserere ꝑpterea sunt coacti/multiq; in desperationē ducti ad facinora Brighaꝶ prosiliunt, Ex quo Seditiones/& homicidia frequēter accidunt, Hincq; fames/& Annonę caritas/q; litibus occupati/negociationes & agriculturā deserunt/eueniunt, quibus rebus vt pastorali nostro incūbit officio/prouidere volētes, Hoc pręsenti nostro perpetuo edicto, Motu proprio/ex certa nostra scientia/oēs & singulas causas vbicūq;/coram quibuscūq; Cōmissariis/vel ordinariis/etiā in Sacro nostro Auditorio pendētes/Ciuiū Romanoꝶ & alioꝶ/qui foro Capitolino subiiciūtur/ad nos/in quacūq; instantia vel Statu pendētes/haꝶ serie aduocamus, & ad Curiā Capitolii & Iudices suos ordinarios/tam primę q̄ aliaꝶ instantiaꝶ illius loci Secundū naturā Causaꝶ/& modū iurisdictionis cuiusq; ipsoꝶ/seu in quē partes cōuenerint/cōmittimus & mandamus resumēdas/in

ſuis ſtatibus audiendas/& ſine debito terminandas, Secundum for
mam Statutorum Vrbis/vel alias prout de iure terminari deberẽt,
Cum omnibus earum incidentibus/emergentibus/annexis/ & con
nexis ab eis, Partibus iuſtitiam miniſtrando/declarantes auctoritate
Apoſtolica/ac decernentes per pręſentes dictas cauſas propterea fa/
ctas non Cõmiſſarias/ſed intelligi & eſſe ordinarias / perinde ac ſi
ab initio coram ſuis ordinariis fuiſſent incępte vel agitatę, volumus
tamen ꝙ cauſę in Rota pendentes/de partium communi conſenſu
ibi remaneant/vel ſi cauſa in tertia pendeat inſtantia/ꝙ Auditor co
ram quo pẽdet/poſſit illam cognoſcere/& terminare/hoc pręſenti
noſtro edicto nõ obſtãte Et inſuper Dilecto filio noſtro Leonardo
Cardinali Agenneñ. ac aliis iuſtitię ſignaturam habẽtibus pro tem
pore, necnon Regenti Cancellarię/qui pro tẽpore erit, Omnibuſq̃
& ſingulis noſtris Referendariis inhibemus expreſſe/ ne ad preces
inſtantiam/ & requiſitionem cuiuſq̃/qui Capitolino Foro ſubiiciã
tur/ſupplicationes aliquas recipere/Referendariare/ſeu proponere
nobis/vel ſignaturam iuſtitię habenti/audeat vel pręſumat/& ſimi
liter ſignaturam faciens/non ſignet, ſiue Aduocatorias/ ſiue Simpli
cis iuſtitię/ſiue Appellatorias/& ſimiles/neq̃ initio/ neq̃ in medio
Litis/& ſignatę nullius ſint Roboris/vel momenti, nullãq̃ tribuãt
iuriſdictionem/neq̃ ipſe iudex cui fuerint commiſſę /audeat illaꝝ
virtute/Citare/inhibere/vel quoquomodo ꝓcedere/irritũ & inane/
Quicquid ſcienter vel ignoranter/ſecus factum fuerit/ipſo iure fore
decernimus, ſalua ſemper noſtra manu propria ſignatura/ ſine qua
omne reſcriptum cenſeatur & ſit inualidum/& a noſtra voluntate
alienũ : Cõſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis/ ac quibuſ
uis commiſſionibus/reſcriptis/Priuilegiis/& indultis / etiam fori/
Quibuſuis perſonis/ſeu collegiis/conceſſis & concedendis / etiam
cum quibuſuis Clauſulis derogatoriis fortiſſimis & inſolitis / pre
miſſorum omniũ tenores/nomina/cognomina / qualitates/& alia
quę forſan/de verbo ad verbum/expreſſionẽ requirerent/pro ſuffi
cienter expreſſis habentes : Cęteriſq̃ contrariis non obſtantibus
quibuſcunq̃. Datum Romę apud Sanctum Petrum ſub Annulo
Piſcatoris/Die Quintadecima Aprilis/Milleſimo quingenteſimo
Duodecimo/Pontificatus Noſtri Anno Nono.

BVLLA GRATIARVM POPVLO ROMANO CONCESSARVM.



EO Episcopus seruus seruoꝝ dei. Ad perpetuam rei memoriam: Dum singularē fidei constantiā, & eximię deuotionis affectū, quos Dilecti filii Populus Romanus, erga nos, & Romanā, ab eius exordio gessisse semper & gerere cōprobantur Ecclesiā vigili, meditatione pensamus dignum, quin potius debitū arbitramur, vt Ecclesia ipsa sic suę in eos gratię dona diffundat, vt a quibus pręcipue in matrē & dominam, diuina fuit dispositione recepta, per mutuę beniuolētię ministeriū, vberioraq; indies largitionis munera in peculiares, ac dilectissimos filios, magis atq; magis adoptasse noscatur / Sane fęlicis memorię Eugenius quartus, Nicholaus quītus, Calixtus tertius Pius Secundus, Paulus etiam secūdus, Sixtus etiā quartus, Innocentius octauus, Alexander sextus, & Iulius similiter secundus / & nonnulli alii Romani Pontifices Prędecessores nostri, diuersa eisdem Populo Priuilegia, indulta, & gratias, cōcesserunt, quę sicut Dilecti filii Nobiles viri Magister Iohānesieronimus de Benzonibus, decretoꝝ Doctor, de maiori Pręsidentia Abbreuiator, Et Stephanus de Carbonibus, ac Marius Particappa, Conseruatores, & Frācīscus Cincius Prior Capitum regionū Vrbis, necnō magistri Paulus de Planca, Baptista Paulinus, Iulius de Alberteschis, Aulę nostrę Cōsistorialis Aduocati, & Marius Salamonius, vtriusq; iuris Doctores & Franciscus de Lenis, & Marcusantonius de Alteriis, & Bernardinus de Militibus / ac Iacobus de Fragiapanibus / & Iheronimus Pichus, ac Bartholomeus de Valle, Romani Ciues, eorūdem Conseruatorum, Consiliarii, super id per ipsos Conseruatores electi, ac Petrus de Smeriliis, Fisci nostri Romani procurator / nobis ipsius Populi nomine exposuerunt, ob passim vnicuiq; petenti concessas illorum derogationes, & eorūdem Populi negligentiam / vel alias partim, nnmq̄ in obseruantiam deducta / vsuiue recepta, partim per dissuetudinem abrogata propemodum sunt. Nos igitur Populum pręfatos non minori Caritatis affectu, q̄ Prędecessores pręfati prosecuti sunt, prosequi volentes, ac omnium & singulorum Priuilegiorum, Indultorum / & gratiarum prędictarum, & singularum super illis confectarum litterarum tenores / ac si de verbo ad verbum insererentur / pręsentibus pro sufficienter expressis habentes.

Motu proprio/non ad ipsorum Conseruatorum/Prioris/Et Consiliariorum/aut aliorum pro eis nobis superhoc oblatę petitionis instantiam,sed de nostra mera liberalitate/& ex certa scientia/Priuilegia Gratias/indulta/& litteras/prędicta,etiam quę in causis ad forum Capitolinum spectantibus/cōmissiones quaslibet/pręterq̄ quę Romani Pontificis fiūt Manu propria subscriptę prorsus excludunt & Tribunalia/ac causarum tam Ciuilium/q̄ Criminalium/in eadē Vrbe/cognitiones distinguūt(necnon Statuta & cōsuetudines dictę Vrbis/& Reformationes illorum/etiam iuramenti validitatē in certis ibi expressis Casibus restringentia, auctoritate Apostolica/tenore pręsentiū/approbamus,& innouamus,& perpetuę firmitatis robur obtinere,& etiam si hactenus ex premissis/vel quibusuis aliis causis obseruata non fuerint/extunc de cetero perpetuis futuris tēporibus inuiolabiliter obseruari debere/decernimus:Potiori(que) pro Cautela ea omnia & singula/prout per dictos Predecessores cōcessa fuerunt eisdem populo gratiose cōcedimus,& vt eisdē Populo in eorum priuata cōmoda de alicuius subuētionis auxilio cōsulatur,Prothonotariatus Curię Capitolii/quod hospitali nostro Sanctispiritus in saxia de Vrbe/& Notariatus quod Secretariorum nostrorum/& Marescallatus/Extimatoriatus/Staterę/Mandatariatus/& Transtrorum Ripę & Ripettę officia/quę Pręsidētium Annonę earūdem Ripę & Ripettę/dilectorum filiorum Collegiis/dicta olim fuere auctoritate perpetuo vnita/annexa/& incorporata,ab hospitali/& quibus pro hiis certam tunc expressam recōpensam/per alias nostras litteras cōcessimus/quibus non intendimus pręiudicare/nec solita emolumēta auferre/nisi pro ea summa pro qua recompensa data fuerit Collegiis prędictis/respectiue segregantes/& seperātes ea/ac pecuniarum Camerę/sine tamē ipsius exercitio/& emolumētis/ex ipso exercitio prouenientibus/quę capita Solidorum appellant/& Gabellę Vini Forensis de eadem Vrbe Depositariatuum/cum cōsuetis/ac prefatę Ripę & Ripettę/Pecudum(que)/& mercium/ac Annonę grascię nuncupatę,necnon Salis ad grossum & ad minutū Dohaneriatuū cum Centūuiginti pro quolibet Dohaneriatu/& oīum eorūdē Dohaneriatuū Notariatū/cū Quadragintaocto Florenorum auri pro quolibet Notariatu Salariis/per Conductores ipsarum Dohanarum/ex earum prouētibus/singulis annis in quattuor terminis/Dohaneriis/& Notariis pro tēpore existētibus integre persoluēdis/ita tamen q̄ emptoribus & cōductoribus dictarum Dohanarum & Gabellarum propterea nullum

Pręiudicium/circa administrationem officii inferatur / sed solum deferre possint extorsiones indebitas & insolitas/quę fierent Camerę Apostolicę / & sine Pręiudicio in illis emptionis aut pignoris/ vel simplicis ab aliquo ex Prędecessoribus nostris Concessionis/ titulis ius habentium/q̄diu tituli ipsi durauerint/ dumtaxat, Ita ꝙ liceat ipsis Cōseruatoribus/& Populo restitutis pretiis pro quibus empta/aut pecuniis pro quibus pignori obligata sint/illa simul vel successiue redimere/extraordinariatus maioris, Notariatus etiā maioris/& Scriptorię/& Marescallatus Camerę/& Gabellariatus maioris Vrbis prędictarum/& Salinarum/Portarum/& Pontium/siue Palatii dictorum Conseruatorum Marescallatus/& eiusdē Palatii Notariatus/ac Camerariatus Ripę & Ripettę/ac alia quęcunq; Vrbis officia/olim per Ciues Romanos exerceri solita/Portasq;/& Pontes dictę Vrbis/cum omnibus eorum Solitis honoribus/oneribus/Salariis/& emolumentis dictis Populo donamus/& elargimur statuentes & ordinantes ꝙ exnunc de cętero in Perpetuum/tam Portę & Pontes huiusmodi/q̄ Conseruatoratus / Capitum Regionum/Marescallatuum de Tracta nuncupatorum/Paceriatus/Magistratuum Stratarum/& Iusticiariorum/Syndicorum / Senatoris/& officialiū Vrbis/Reformatorum Studii/& Paceriorum / ac Syndicorum/Assessoriatuum/& Notariatuum eorumdem / ac quęcunq; alia prefatę Vrbis officia per Ciues huiusmodi/vt pręfertur/exerceri solita/diuisis etiam in plures/ad Populum/portiones illorum/vel aliquorum ex eis/fructibus/redditibus/& Prouentibus/iuxta Prouida dictorum Conseruatorum/& Prioris/ac eorum Consiliariorum ordinationem desuper faciendam/in Pixidem Congeri/ & deinde Statutis per Conseruatores/& Priorem/& Consiliarios pręfatos ad id temporibus Sortem nostra/& pro tempore existentis Romani Pontificis pręsentia trahenda/ nostroq; Arbitrio restringenda / & amplianda/inter Ciues tantummodo dispensentur, & ꝙ Prothonotariatus Curię Capitolii/Notariatus/& Marescallatus Ripę & Staterę/ac Camerę & Gabellę Studii huiusmodi Depositariatuum/& Gabellariatus/& Extraordinariatus prędictorum/Et Iudicatus Appellationum/de eadem Vrbe officia / & Comitatus Tyburis / & Malleani/ac Velletri/& Corę Ciuitatum/Videlicet & oppidorum dictorum Populi Romani/temporali Dominio Immediate subiectorum Potestarię a/Taxis/quas pro expeditione Breuium pręfati Sęcretarii/ab eis hactenus exigebant, necnon eadem Ciuitates &

oppida/ac Terrę ad pręsens pręfatis Populo Immediate subiecta/si & q̄diu in subiectione huiusmodi fideliter manserint/ab omni one re quo pro Stationibus militum Romanę Ecclesię grauabantur/ libera sint atq; immunia, id vero quod ex depositariatu huiusmodi Collegio / Dilectorum filiorum/ Scriptorum Archiuii Romanę Curię Annuatim debetur is soluat qui dicta solidorum Capita per ceperit/& qđ Sancti Gregorii intra & Sancti Sebastiani extra dictę Vrbis Muros / Sancti Benedicti / & Cistertiensis ordinum & alia Monasteria/ac Prioratus/Canonicatus / & Prębendas / dignitates personatus/administrationes/& officia/Cęteraq; Beneficia Ecclesia stica/cum Cura & sine cura/in dicta Vrbe & illius districtu existen tia / Venerabilium Fratrum nostrorum pręfatę Ecclesię Cardina lium/Titulis & denominationibus/ac Basilicę Beatorum Petri & Pauli/ & Lateranensis / & Beatę Marię Maioris / de eadem Vrbe Ecclesiarum/Archipresbiteratibus Sancti Laurentii/& Sancti Ana stasii/extra/& Sancti Sabę intra eosdem Muros/ eorumdem ordi/ num dictis Cardinalibus commendari Solitis/Monasteriis dum/ taxat exceptis/non nisi Romanis Ciuibus Conferri seu Commen dari/aut alias de eis / in alios quoquomodo / Pręterq̄ si Beneficia prędicta/ex resignatione alienigenę vacarent / quę etiam alienige nis Conferri valeant/etiam per nos/& Sedem Apostolicam dispo ni nullo modo possit: Collationesq;/Prouisiones / Commendę & alię quęuis dispositiones de illis/etiam per nos/& sedem eandem etiam cum expressa pręsentium derogatione/etiam Motu proprio & ex certa scientia/pro tempore factę/nullius sint roboris/vel mo menti/nullumq; alicui / etiam coloratum tribuant titulum possi/ dendi: Pręterea q; ex redditibus Gabellę Vini Forensis huiusmo di/postq̄ Lectorum Studii Salaria soluta sint/liceat pręstatis Con seruatoribus in eorum & Capitum Regionum Magistratuum ornatum & decus dumtaxat / quo indigere noscuntur / & non eorumdem Conseruatorum / & Capitum Regionum proprios vsus/ iuxta ordinationem per Conseruatores / & Capita Regio num/ac Consiliarios pręfatos desuper faciendam / tantum an/ nuatim Exponere / ad Quantum medietas eorum Prouisionum seu Salariorum ordinariorum respectiue ascendit / & non vltra: & q; Notarii in Matricula Notariorum Romanorum pro tempore descripti/ab obseruatione eorum quę in litteris Apostolicis erectionis

Collegii dictorum Scriptorum Archiuii Romanę Curię conti nentium/quoad Ciues Romanos quoſcunq; inter ſe cõtrahentes ſint exempti,donamus quoq; eiſdem Conſeruatoribus & Populo in perpetuum Gabellam omnem Vini Forenſis hmõi / cum onere ſoluendi temporibus conſuetis/ex prouẽtibus dictę Gabellę/ſalaria dictis Lectoribus pro tempore debita/ac facultate reſiduum proué tuum eorũdem/in dictum ornatum/& Murorum/ Portaꝝ/A quę/ ductuum/& Pontium/aliaſq; dictę Vrbis neceſſitates/pro tempore ingruentes/de conſenſu Conſilii Romani/& non in alios vſus/cõ uertẽdum:Et inſuper eoſdem Populum/omneſq; & ſingulos dictę Vrbis incolas/& habitatores / ac alios in eadem Vrbe / ad quam Chriſtifidelium /de vniuerſis mundi partibus/frequens eſt indies concurſus/pro tẽpore reſidentes/a vini Romani/& Farinę/prętereq̃ quę a piſtoribus/ſeu in eorum vſum cõficitur/omni tamen fraude ceſſante/& pręfatos/ac pro tempore exiſtentes dictę Vrbis Conſer uatores/a Vini/etiam Corſi/ſiue Gręci/quo pro eorum & familię ſuę victu vtuntur/vſq; ad Vigintiquinq; vegetes Anno quolibet Gabellę ſolutione/eximimus & liberamus,& pretium Salis/qui ad minutum venditur/etiam pro pecudibus in eadem Vrbe ad ratio nem octo Bolonenorum monetę nouę cum dimidio vnius Bolo neni ſimilis pro menſura quam Scorzum appellant/ reducimus & moderamur,Porro Ciuitatẽ Velletri/& oppidum Corę prędicta cum eorum Territoriis/hominibus/mero & mixto imperio/aliiſq; omnibus iuribus & iuriſdictionibus/prout olim ſub dictorum Ro mani Populi Dominio fuere,eorumdem Populi dictioni/& Pote ſtati de cõſenſu quorum intereſt/libere reſtituimus/& plenarie rein tegramus : Mandantes Dilectis filiis/Ciuitatis & oppidi prędicto rum vniuerſitatibus/vt de cętero Cõſeruatoribus/& Populo pręfa tis vti veris & legitimis eoꝝ immediatis Dominis in tẽporalibus obediant & pareant/ac intendant,Volumus demum ꝙ pręſentes litterę & in eis contenta a Kalendis Martii proximi pręteriti citra plenum ſortitę ſint & eſſe cenſeantur effectum:Decernentes exnũc irritũ & inane ſi ſecus ſuper pręmiſſis/vel eorum aliquo/per quoſ cunq;/etiam nos & ſedem pręfatam/ ex quauis cauſa ſcienter vel ignoranter contigerit attemptari,Quo circa Venerabilem fratrem Raphaelem Epiſcopum Oſtienſem/& Dilectos filios nõſtros/Frã ciſcum Sanctorum Iohannis & Pauli/& Antonium ſancti Vitalis & Petrum ſancti Euſebii.tt.Preſbiteros/ac Aloyſiũ ſanctę Marię

in Cosmedin Diaconum / Cardinales/& eorum quemlibet / pro premissorum omnium obseruantia/eisdem Conseruatoribus Priori/ & Populo/in Conseruatores/& defensores speciales / constituimus & deputamus,iniungentes eisdem Cardinalibus/quatenus ipsi vel eorum aliquis per se vel alium seu alios/Conseruatoribus / Priori & Populo prefatis quotiens ab eis vel eorum aliquo/fuerint requisiti in premissis efficacis defensionis presidio assistentes faciant ipsos Conseruatores/Priorem/& Populum/auctoritate nostra/omnibus & singulis supradictis pacifice frui/ & gaudere/eaque omnia & singula inuiolabiliter obseruari,non permittentes eos/seu eorum aliquē per quoscunque desuper etiam dicta auctoritate fungētes/quomodolibet molestari, Cōtradictores quosuis/per censuram Ecclesiasticā & alia iuris oportuna remedia Appellatione remota compescendo Inuocato etiam ad id/si opus fuerit/auxilio Brachii secularis: Non obstantibus quibusuis in Collegiorum predictorum erectione/& dotatione editis: Et aliis Constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, necnon quibuslibet de aliquo/seu aliquibus ex predictis officiis/quibusuis personis / etiam motu simili / & ex certa nostra scientia/ex quibusuis vrgentissimis & necessariis causis/per nos/& sedē prefatam factis hactenus & in posterum fiendis/quas quotiēs factę fuerint / totiens exnunc prout extunc & econtra reuocamus cassamus/annullamus/& omnibus illis quę predecessores prefati/ in singulis per eos eisdem Populo concessis litteris/voluerunt non obstare ceterisque contrariis quibuscunque: Nostrę tamen intentionis existit/quod Dohaneriatuū & illorum Notariatuum salaria / currere incipiant a/die quo contractus super ipsarum Dohanarum conductione/inter illorum conductores/& Cameram Apostolicam/ tempore dicti Iulii Predecessoris initi/respectiue finierint/& non ante, Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrę Approbationis/Innouationis / concessionis / intentionis / segregationis/ separationis/donationis/constitutionis/ restitutionis / reintegrationis/deputationis/reuocationis/cassationis / annullationis / decreti/ mandati/voluntatis / & statuti / infringere / vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare presumpserit/Indignationem omnipotētis Dei/ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius/se Nouerit Incursurum. Datum Romę apud Sanctum Petrū Anno Incarnationis Dominicę/Millesimoquingentesimoduodecimo/quartodecimo Kalēdas Aprilis/Pont. Nostri Anno Primo.

BVLLA.S.D.N.PP. DE ÆDIFICIIS/ET NOVIS OPE/RIBVS CONSTRVENDIS/AD DECOREM CIVITATIS.


IXTVS Ep̄us seruus seruoꝝ Dei. Ad perpetuā rei memoriam: Et si de cunctaꝝ Ciuitatū tēporali Dominio Romanę Ecclesię subiectaꝝ Decore / & venustate/cogitare nos deceat/ad nostram tamen Almam Vrbem Apl̄oꝝ Petri & Pauli Glorioso Martirii Cruore dn̄o nostro Ihesu Christo Consecratā Ciuitatē Sacerdotalē & Regiā/ eiusq; decorē & venustatē tāto accuratius Aciem nr̄ę cōsiderationis extēdere nos cōuenit/quāto illa caput est orbis /& Altissimus in ea Sacerdotii principatū & Christianę religionis caput instituit/& sui Vicarii Sedē /ad quā de Vniuersis mūdi partibus Xp̄ifideles con/fluūt /in numero copioso voluit collocari, Cū itaq; vię & stratę publicę eiusdē Vrbis/in plęrisq; locis causantibus porticibus/ꝓfellis/ & aliis variis ędificiis domoꝝ sitaꝝ iuxta illas/adeo arctę exiistāt/vt p eas cōmode deābulari/& necessaria ad victū multitudinis Ciuiū Romañ/& curialiū /ac alioꝝ in ipsa Vrbe habitātiū/& cōfluentiū ad eandē /pręsertim tēporibus indulgentiaꝝ Anni Iubilei/ & aliaꝝ concessaꝝ per nos & prędecessores nr̄os Romañ Pontifices visitātibus Apostoloꝝ Basilicas/& alias eiusdē Vrbis Eccl̄ias deferri cōmode nequeāt. Et in quibusdā Locis vix singulariter singuli eque/stres se obuiātes in eis trāsire possint per easdē, Idq; cędat ad nō modicā eiusdē Vrbis deformitatē/ac Ciuiū/Curialiū /& confluētium prędictoꝝ incōmoditate. Et ꝓpea nos habita sup hiis deliberatione matura/decreuimus vias ipsas pręsertim quę magis frequētantur/& principaliores existūt, Ampliari/ac Porticus & impedimēta prędicta/quibus sic arctātur, amoueri/& lateribus oportune pauimētari. Iamq; opus ipsum cęptū sit in diuersis Locis/& in illius ꝓsecutio/ne nō cessetur, ac sicut Accepimus pp demolitionē hmōi nōnullę ex domibus ipsis quoꝝ Porticus /& ꝓfella / ac alia ędificia dirui oportuit/ex inde vt pote necessariis mansionibus solitis & officinis careñ ad inhabitādū minus cōmodę/& fere inutiles factę sint /& eapp illaꝝ dn̄i eaꝝ parietes decēter/vt expediret/ad decorē viaꝝ earū/dem reparare/& expēsas oportunas propterea subire nō curent/sub lata spe habitandi in eis/aut alias vtilitatem recipiendi ex eisdem.

Expediatq; ad obuiandum hmői incomoditatibus/ ex duabus aut pluribus cotiguis domibus vnam comodam costituere / aut parte vnius ex eisde domibus Alteri conuicinę domui incorporare, sicq; indenitati dnorum earudem obuiare/& decori hmői consulere/& vicinaꝝ domoꝝ dni/vt plurimu super hiis no couentiat/& recusent sibi inuice coplacere etia pro iusto/& rationabili Pretio, Contingat quoq; interdu no nullos tam Romanos Ciues q̃ Curiales & alios forenses in eade vrbe domos de nouo Aedificare vel antiquas Re formare/& ampliare velle, Et pro illaꝝ deceti constructione/indige re couicinis domibus/Interdum ruinosis /& deprессis/vel domoꝝ dirutarum sediminibus/Plateolis/Et Solo/seu alio loco vicinis, Et hmői Domoꝝ/& sediminum/seu plateolaꝝ/& Soli/aut Loci dnos requisitos/vt de illis eisde ędificare & Reformare volentibus/ vendi tionis titulo complaceat de domibus/sediminibus/Solo/seu Loco oblato etia pſępe plusq̃ iusto pretio/ id facere nullatenus velle/aut Longe plus iusto pretio etia nonuq̃ duplum illius trascendedo/pe tere pro eisde, Quo fit vt pędicti nouas domos ędificare / aut anti quas ampliare volętes/ pſertim Curiales & forẽses qui ad id iuuari & allici deberet maxime a Romanis Ciuibus ab hmői eoꝝ lauda bili ędificadi/aut ampliandi proposito/retrahuntur,& si aliquando Dilecti filii Franciscus de Porcariis/& Baptista Staglia/moderni & qui pro tpe sunt magistri ędificioꝝ & strataꝝ eiusde Vrbis/ pro co struedis nouis plateis in locis couenientibus / aut antiquis amplian dis & reformadis/volut domos aliquas dirui facere in totu vel pro parte/illaꝝ dni similiter oblato eis etia iusto & rationabili pretio ne id fiat ptinaciter se opponere/& hmői nouaꝝ plateaꝝ ordinatione & antiquaꝝ dilatione/& ampliatione/omni conatu possibili impe dire no verentur, quę oia publico bono/& decori ac pulchritudini eiusde Vrbis/nostręq; circa id intetioni/obuiare manifeste cernutur Nos igitur ęquu arbitrates publica vtilitate in hiis pferri priuatę, co moditati quorulibet, Et illoꝝ qui tam Salubri publico bono indi recte mo pmisso se opponut/duritia supioris auctoritate & ęqua or dinatioe coprimi/ac ppea voletes sup his oibus oportunu adhibere remediu. Motu pprio no ad alicui⁹ nobis sup hoc oblatę petitiois istatia/sed de nra mera deliberatioe/ac ex certa nra scietia/ & de ple nitudine ptatis Aplicę/hac in perpetuu valitura costitutione /statui mus & ordinamus/q; venerabilis frater Guillermus Eps ostien Ca merarius nr/& pręfati Franciscus & Baptista/ac ipsoꝝ Epi Fracisci

& Baptistę in Camerariatus nostri/Et pro tẽpore existẽtis Romani Pontificis/ac Magistratus Ædificiorum Vrbis officiis respectiue suc cessores/Qui pro tẽpore erunt/perpetuis futuris tẽporibus ad requi sitionẽ dñorum Domorum quarum porticus profella /seu alia Edificia pro viis seu plateis/& aliis Locis publicis eiusdẽ Vrbis/hactenus di ruta fuerint/& dirui cõtingeret in futurum quandocũq; De mandato magistrorum eorũdem/si dñi prędicti in domibus ipsis inhabitare so liti erant/Ante demolitionem eandẽ/& tẽpore demolitionis hmõi factę/& quã fieri cõtingeret In futurum/absq; dolo & fraude inhabita bant & in posterum inhabitabunt.Et propter hmõi iam factã & quę fieret/Domus ipsę effectę sint vel efficerentur inposterum pro eorũdẽ dñorum ipsarum cõmoda receptione & habitatiõe incapaces: Sintq; iuxta eas aliquę domus per earum dños minime inhabitari solitę sed pro earum annua responsione vel alias locari cõsuetę/ex quarum cõiun ctione cũ Domo hmõi sic incõmoda effecta / dño domus sic incõ mode effectę aduersus incõmoditates hmõi subueniri valeat,teneã tur & debeãt cõpellere illos ad quos domus ipsas sic vicinas legiti me ptinere eis cõstabit/etiã si ad Ecclesias & monasteria tam virorum q̃ mulierum ordinũ quorũcũq; etiã exẽptorum,necnõ beneficia Ecclesia stica/hospitalia/ac loca pia pertinerent/ad vendendũ easdẽ domos vicinas/quas inhabitari soliti nõ sunt Dñis domorum cõtiguarum/quas sic incõmodas effectas esse cognouerint pro pretio per duos pbos & expertos viros per vtrãq; partẽ eligẽdos/determinãdo & declarã do,Si vero hii duo cõcordes in eodẽ assignnado pretio non essent eo casu ipsi Camerarius & magistri Ædificiorum pfatę Vrbis/habito ipsorum duorum iudicio/pretia eadẽ imponere & assignare habeãt.Et si forsan cõtingeret ex demolitione hmõi duas domos sic per earum dños inhabitatas incõmodas modo prędicto effici /& inter eas esse aliã domũ per illius dñm locari solitã/ quã quilibet dñorum vicinarum domorum prędictarum incõmoditati subiacentiũ/& ad receptionẽ ipso rum nõ sufficientiũ sibi vendi/& suę domui incorporari postularet debeãt Camerarius & magistri pręfati illi ex eis sic petẽtibus vendi tionem hmõi fieri mãdare/quẽ magis indigere domo vendẽda co gnouerint/& si forsan vterq; ęqualiter indigeret/ partẽ vni & partẽ alteri si cõmode/vẽdi poterit vendi faciãt / aut aliter desuper proui deant/prout eis videbitur expedire,& si in neutra domorum vicinarum quę sic inutiles iam effectę forent ex demolitione prędicta vel effi/ cerẽtur in futurum earum dñi habitarent sed eas locari soliti essent/liceat

etiam tūc Camerario & magistris prefatis/si id petatur per alterum dñorum earūdē domū quā maiora incōmoda passam esse cognouerint dño alterius domus minus Lese/si emere voluerit/vēdi facere modo predicto/& illo instante dñm domus magis Lese ad id cōpellere/& similiter dñm domus econtra minus Lese ad instantiā dñi domus magis Lese ad Emendū domum magis Lesam aut suā dño domus minus Lese vendendum Cōpellere/seu alias pro vt eis videbitur prouidere qđ ambe domus ipse inutiles & inhabitabiles non remaneant/& similiter prout eis videbitur prouidere teneātur quotiēs domus ipse sic vicinā & locari solite equaliter Lese & incōmode effecte forent/& ne ob proteruiā & duritiē dñorum domorum sine quarum demolitionē platee in eadem Vrbe necessarie & vtiles ad illius decorē de nouo ordinari/vel iam ordinare ampliari/& noua Palatia/noueqꝫ domus construi/seu iam constructa ampliari cōmode nequeunt/Platearum earūdem ordinatio & ampliatio/ac Palatiorum & domorum de nouo cōstructio seu Reformatiō retardetur eis/motu & scientia ac/auctoritate & potestate statuimus qꝫ Camerarius & magistri prefati possint & debeant dños domorum quarūlibet locari non autem per ipsosmet dños inhabitari solitarum/Ecclesiasticos & Seculares quacūqꝫ dignitate fungēres cōpellere eos ad vendēdum Conseruatoribus seu Scindico eiusdē Vrbis domos quas Camerarius & magistri prefati necessarias/& vtiles esse cognouerint/pro hmōi plateis de nouo ordinādis/& antiquis Reformādis/& ampliādis/pro iusto & rationabili pretio vt premittitur imponēdo/& similiter ad vendēdum domos hmōi per eos inhabitari minime solitas sed locari quas vtiles & necessarias esse putauerint/pro Palatiis domibus seu aliis edificiis tam prophanis quā Ecclesiasticis in eadem Vrbe de nouo construendis/seu iam cōstructis ampliādis/personis habēntibus iuxta illas domum/seu solū/aut locū alium/& volētibus inibi de nouo domos vel Palatia construere/seu iam constructa ampliare pro iusto & rationabili pretio vt preferiur taxando/& inter duos seu plures sic edificare seu ampliare volētes/& pro hmōi vēditione eis fienda/ad effectū premissum/instantes/illāqꝫ eis fieri petentes/ille preferatur/Cui domus/platea/seu Locus/de cuius vēditione ageretur/magis adiaceret/seu qui illo magis indigeret, & ex cuius edificio plus decori eiusdē Vrbis cōsuli speraretur/& si in oībus paritas foret liceat Camerario & magistris prefatis vēditionem hmōi pro parte vni & pro parte alteri fieri mandare/aut eorum alteri/pro vt

eis videbitur,& in singulis Casibus prędictis in quibus volumus ꝙ Camerarius & Magistri pręfati Cōpellere possint aliquos ad vendendū si illi ad quos pertinerēt moniti & requisiti per Camerariū & magistros prędictos bis cū termino conueniēti eoꝝ arbitrio moderādo vēdere recusauerint aut malitiose distulerint, Pręfati Camerarius & magistri debeāt vice & noīe illoꝝ sic requisitoꝝ & recusantiū vel differētiū vēditionē hmōi facere, cū ꝑmissionibus obligationibus pęnis renūciationibus iuramēto pactis & clausulis consuetis,& pretiū inde proueniēs recipere,& penes ędem sacrā aut fide & facultatibus idoneā personā deponere,dn̄is domus/seu alterius loci sic per eos pro tēpore vēditi si vēditionē ipsam ratam habere & fideiussores de euictione pręstare voluerint/& nō alias cōsignandi habeātq; vēditiones ipsę quas sic per Camerariū & magistros fieri cōtingeret & traditiones locoꝝ & domoꝝ sic vēditoꝝ plenā roboris firmitatē,ac si per illos ad quos domus ipsę tūc pertinebunt fierent in eosdē penitus & oīno operentur effectus,quos operarētur si fierēt ab eisdē:Prouideāt autē Camerarius & magistri pręfati in casibus prędictis in quibus statuimus aliquos cōpelli debere ad vendēdum proponētibus noua ędificia cōstruere/seu iam constructa ampliare velle tales sic proponētes ante oīa se obligent ad inchoādum & perficiendū hmōi noua ędificia modis & formis ac infra tēpus & sub pęnis de quibus ipsis Camerario & Magistris/personaꝝ & ędificioꝝ qualitate inspecta,videbitur/& ab illis qui sic se obligauerint & pręmissa nō adimpleuerint pęnas exigant memoratas/& nihilominus eos cōpellant ad obseruandū pręmissa per eos vel quas prius habitabūt/& etiā propterea eis venditas domos aliis ędificare volētibus vendendū pro iusto & rationabili pretio vt pręfertur moderādo/& quia interdū cōtingit ꝙ habētes domos siue domoꝝ sedimina claustra seu loca in eadē Vrbe/& illa vēdere volētes variis plerūq; modis & occasionibus illa vendere recusant habētibus domos sedimina claustra & loca vicina illis quę vēdere nolunt & nō nūq̄ illa vendunt ęmulis eorūdem uicinoꝝ/seu personis eis parum gratis,quo fit vt ipsi domoꝝ claustroꝝ & sediminū seu alioꝝ locorum uicinoꝝ dn̄i illa emere uolētes & habere nequeūtes retrahātur persępe ab ędificādo de nouo in eoꝝ sediminibus / & locis uicinis ac ampliādo domos quas inibi habēt sicq; decori eiusdem Vrbis aut saltē ipsoꝝ uicinoꝝ cōmoditati nō parum detrahitur, Volentes super hac ęqua ordinatione prouidere, Motu sciētia & auctoritate

prędictis etiã statuimus & ordinamus/ꝙ pręfati sic vẽdere volentes teneãtur & debeãt domos sedimina claustra plateolas & loca vena lia hm̃oi vendere habẽtibus domos sedimina claustra & loca alia illis cõtigua pro iusto & rationabili precio per alios euidẽter & non ficte forsitan oblato/& si illa aliis ꝙ̃ vicinis pręfatis vẽderent/venditiones ipsę quo ad illos qui emerent & eoꝝ cõmodum nullius sint roboris vel momẽti & habeãtur pro infectis, & peride ac si per illũ ex vicinis cui vẽditio ipsa pręsentis cõstitutionis vigore fieri debebat facta foret, debeant Camerarius & magistri prętati ementem a/ possessione domus sediminis claustri plateolę seu alterius loci sic empti absq̧ vlla Tela iudicii vicino instante & pretium rationabile offerente & dicto emptori si illud recipere & emptioni per eũ factę renũciare & ipsum vicinũ /iuxta Camerarii & magistroꝝ ꝑdictoꝝ ordinationẽ/cautũ facere noluerint persoluẽdum deponẽte amouere & ipsum vicinum in illius possessionẽ inducere & si forsan Duo essent vicini quibus domus claustrũ sedimẽ plateola seu alius locus de cuius vẽditione ageretur vtilitatẽ & cõmoditatẽ afferre posset, Ille ex eis pręferri debeat in pręmissis quẽ Camerarius & magistri pręfati consideratis Circũstantiis vniuersis venali domo sedimine claustro solo plateola seu loco alio magis indigere declarauerint & si ęqualiter indigerent/& pro parte vni & pro parte alteri possit ex inde cõmoditas prouenire vtriq̧ proportionabiliter concedatur, si vero facta illius diuisione portiões vtriusq̧ fere inutiles essent nõ diuidatur sed Camerarius & magistri alteꝝ eorũdem vicinoꝝ quem voluerint pręferri faciãt in pręmissis:Et vt ea quę supra statuta sunt votiuũ sortiãtur effectũ in pręmissis oĩbus & singulis Camerario in Ecclesiasticas/& ei ac magistris prętatis in alias personas facultatẽ & potestatẽ cõcedimus, Itaq̧ idẽ Camerarius per censurã Ecclesiasticam & ipse ac magistri prętati per pęnaꝝ/ & mulctaꝝ exactionẽ ac personalẽ distractionẽ/& alia iuris remedia cõtradictores quoslibet & rebelles cõpellere valeãt ad ꝑmissa. Nõ obstãtibus cõstitutionibus & ordinationibus Apl̃icis / ac municipalibus statutis Vrbis Confirmatione Apl̃ica vel quauis firmitate alia vallatis /exẽptionibusq̧/ac indultis / Priuilegiis/& litteris Apl̃icis, necnon interdictis ꝑsonis Ecclesiasticis bonoꝝ immobiliũ alienationibus / & prętiris per eos desuper iuramẽtis/a quibus eas absoluimus/cõtrariis quibuscũq̧/seu si aliquibus cõmuniter vel diuisim/a sedę prętata indultũ existat ꝙ interdici suspẽdi vel excõmunicari nõ possint/per litteras

¶BVLLA POTESTATIS TESTANDI/ET ÆDIFICANDI PER.S.D.N. LEONEM.X. PONTIFICEM MAXIMVM OMNIBVS IN VRBE ROMA EXISTENTIBVS CONCESSA.



EO Episcopus seruus seruorum Dei: Ad perpetuam rei memoriam. Inter curas multiplices/quę pro Pastorali officio laudabiliter exequendo nobis incumbunt/illam libenter amplectimur, per quam Romanę Vrbis/in qua Apostolorum Princeps sibi & suis in Christi Vicariatu Successoribus Sędem statuit,& ad quam de vniuersis orbis Prouinciis frequens assiduusq; hominum est accessus conditio non minus in Vrbanorum Rusticorumq; prędiorum amplitudine/& excellentia q̃ virorum insignium numero/ac etiam ornatu/nostrę prouisionis opere pręclarior in dies atq; illustrior fiat/& qui in ea pro tempore degerint/aut Romani Pontificis Curiam sequentur certiore in suorum dispositione/bonorum libertate fruantur/& quę propterea a/nonnullis ex prędecessoribus nostris prouida consideratione emanarunt vt eo firmius illibata permaneant quo fuerint crebrius Apostolico circumfulta pręsidio nostrę approbationis munimine roboramus/extẽdimusq; & ampliamus,prout temporum ratione habita nostro & eiusdem Vrbis/ac Curię decori cognoscimus expedire: Dudum siquidem fęlicis Recordationis Sixtus p̃p̃ Quartus Prędecessor noster cupiens dictę Vrbis decori/& venustati in structuris & ędificiis/ac virorum copia Nobilium quibus Vrbs ipsa ob varios sinistros euentus plurimum diminuta fuerat oportune consulere,habita super hoc cum tunc.S.Romanę Ecclesię Cardinalibus deliberatione matura/de illorum consilio & assensu & de ipsius Prędecessoris certa scientia/per quasdam primo

prerogatiua iuxta dispositionem iuris si aliter de ipsorum dece/dentium voluntate non constaret deuenirent, ipsiq; proximio/res siue agnati vel cognati in eis succedere possent/& deberent in omnibus & per omnia, perinde ac si descendentes filii Ne/potes agnati & Cognati habiles capaces & heredes scripti exi/sterent, ac Palatia Domos Casalia & Reliqua bona ex ipsorum labore vel industria/non autem ex fructibus redditibus & pro/uentibus Ecclesiasticis acquisita forent/statuit & ordinauit/eisq; facultatem & potestatem Testandi Codicillandi Legandi con/cedendi donandi erogandi, proximioribus vero/Necnon agna tis/& cognatis predictis/etiam incapacibus/& defectum Na/talium patientibus, in eis vt prefertur succedendi liberam licen/tiam concessit, Inhibuitq; Camer, Apostolice Clericis & aliis suis ac Curie & Vrbis predictarum Officialibus, Necnon Ec/clesiarum Monasteriorum & aliorum Ecclesiasticorum loco/rum Prelatis Capitulis Conuentibus Prioribus Prepositis Pleba/nis Rectoribus aliisq; quocūq; noīe nuncuparetur ne de bonis per eosdem vt premittitur relictis legatis donatis seu quouismodo in dicta Vrbe vel extra infra spaciū hmōi demissis se intromittere, aut illa petere vendicare seu heredes & successores decedentium perso narum earūdem illoꝝ occasione inquietare aut molestare quoqūo presumerent/ac decreuit irritum & inane quicquid secus super hiis per quoscunq; quauis auctoritate scienter vel ignoranter contige/ret attemptari: Et deinde per alias suas litteras/Motu proprio & ex certa sua sciētia/ac de Apostolice potestatis plenitudine etiam per petuo statuit & ordinauit/quod tunc & pro tempore existentes di/cte Romañ Ecclesie Camerarius & Magistri edificiorum & stra/tarum dicte Vrbis/ad requisitionem dominorum quorumcunq; domorum quarum Porticus Profella seu alia edificia pro viis seu plateis & aliis locis publicis eiusdem Vrbis eatenus diruta fue/rant/ac dirui contingeret quandocunq; de mandato Magistrorum eorumdem/si domini predicti in domibus ipsis inhabitare soliti erant ante demolitionem eandem & tempore demolitionis huius/modi facte & quā fieri contingeret in futurum absq; dolo & frau/de inhabitabant & imposterum inhabitarent, & propter huius/modi demolitionem iam factam/& que fieret, Domus ipse effe cte essent vel efficerentur in posterum pro eorumdem Domino/rum ipsarum, commoda receptione & inhabitatione incapaces

essentq; iuxta eas alique domus per earum dominos minime in habitari solite/sed pro earum annua responsione uel alias locari cõsue te ex quarum cõiunctione cũ domo hmõi sic incõmoda effecta dño domus sic incõmode effectę aduersus incõmoditate hmõi subueni re ualeret teneretur cõpellere illos ad quos domus ipsas sic uicinas legitime pertinere eis cõstaret et si ad Ecclesias & Monasteria tam uiroꝶ quã mulieꝶ ordinũ quorũcũq; etiã exẽptoꝶ, necnõ beneficia Ecclesiastica Hospitalia, ac loca pia pertinerẽt ad uendendũ easdẽ domos uicinas eis quas sic incõmodas effectas esse cognoscerẽt pro pretio per duos probos/& expertos uiros per Vtrãq; partẽ eligẽdos determinãdo/& declarãdo si uero hii duo cõcordes in eodẽ assignã do pretio nõ essent eo casu ipsi Camerarius & Magistri ędificioꝶ habito ipsoꝶ duoꝶ iudicio pretia eadẽ imponerẽt/& assignarẽt & si forsan contingeret ex demolitione hmõi duas domos sic per eaꝶ dominos inhabitatas incõmodas modo pręmisso effici & inter eas esse aliam domum per illius dñm locari solitã quã quilibet domi norum uicinorum domoꝶ prędictaꝶ incõmoditati subiacentium & ad receptionem ipsorum non sufficientium sibi uendi & sue do/ mui incorporari postularet deberent Camerarius & Magistri pręfati illi ex eis sic petentibus uenditionem hmõi fieri mandare quem magis indigere domo uendenda existimarent/& si ea forsan uterq; ęqualiter indigeret partem uni/& partem alteri si cõmode diuidi posset uendi facerent aut aliter desuper prouiderent prout eis expe dire uideretur. Et si neutram domorum uicinarum quę sic inutiles iam effectę forent ex demolitione prędicta uel efficerentur in futuꝶ earum domini habitarent sed eas locare soliti essent liceret etiam tũc Camerario & Magistris pręfatis si id peteretur per alterum do minorum domorum earũdem dominum domus minus Lęsę ad instantiam domini domus magis Lęsę ad emendum domum ma/ gis Lęsam aut suam domino domus magis Lęsę uendẽdum com pellere seu alias prout eis uideretur prouidere qđ ambe domus ipsę inutiles & inhabitabiles non remanerent & similiter prout eis uideretur prouiderenr quotiens domus ipsę sic uicine & locari soli te ęqualiter Lęsę & incommode effectę forent, Et ne ob proteruiã & duritiam dominoꝶ domorum sine quarum demolitione platęę in eadem Vrbe necessarie & utiles ad illius decorem de nouo ordi nari uel iam ordinate ampliari & noua Palatia nouecq; domus con strui seu iam constructę ampliari commode nequirent platearum

earūdem ordinatio & ampliatio/ac Palatiorum & domorum de nouo constructio seu Reformatio retrahentur/possent atq; debe/rent iidem Camerarius & Magistri dominos domoꝝ quarūlibet locari/non autem per ipsosmet dominos inhabitari solitaꝝ Eccle/siasticos & Sęculares quacūq; dignitate fungentes cogere ad vendē dum pro iusto & rationabili pretio/vt pręmittitur statuendo/Con seruatoribus/seu Sindicis eiusdem Vrbis/ domos quas pro hmōi plateis de nouo ordinandis/vel antiquis Reformandis/& amplian dis necessarias & vtiles esse cognoscerent/idēq; facerent circa alias domos per eaꝝ dominos inhabitari minime solitas/sed locari quas vtiles/& necessarias esse putarēt pro Palatiis domibus/seu aliis ędi ficiis tam prophanis quā Ecclesiasticis/in eadē Vrbe de nouo con struendis seu iam constructis ampliandis ad instantiam personaꝝ habentiū iuxta illas domum/seu solū/aut locū aliumn/& volētium inibi de nouo domos vel Palatia cōstruere/seu iam cōstructa am/pliare/& si duo seu plures in hmōi instantia cōcurrerent/ille cęteris pręferretur cui domus platea/seu locus de cuius vēditione ageretur magis adiaceret/seu qui illo magis indigeret/& ex cuius ędificio plus decori eiusdē Vrbis cōsuli speraretur,& si in oībus paritas fo/ret liceret Camerario & Magistris pręfatis venditionem hmōi pro parte vni & pro parte alteri aut vni ex eis in totum fieri mandare prout eis videretur,Et voluit dictus Prędecessor qđ in singulis casi bus prędictis si illi ad quos domus & alia loca vendenda hmōi per tinerent & moniti & requisiti per Camerarium & Magistros pręt/dictos bis cum termino conuenienti eorum arbitrio moderando vendere recusarent/aut malitiose differrēt/Camerarius & Magistri pręfati deberent vice & nomine illoꝝ sic requisitoꝝ & vēdere recu santium vel differentium venditionem hmōi facere ,cum promis/sione obligatione pęnis renunciationibus iuramento pactis & caute lis consuetis/& precium inde proueniens recipere & penes ędem sa cram/aut fide & facultatibus idoneam personā deponere dominus domus aut alterius loci sic per eos pro tempore venditi si venditio nem ipsam ratā habere & fideiussores de euictione pręstare vellent & non alias consignādum , haberētq; venditiones ipsę quas sic per Camerariū & Magistros fieri cōtingeret & traditiones locorum & domorum sic venditorum plenam roboris firmitatem/& eosdem omnino operarentur effectus ac si per illos ad quos illa tunc perti/nebant factę fuissent , prouiderent quoq; iidem Camerarius / &

Magiſtri in caſibus in quibus aliquos compelli contingeret ad vẽdendum proponentibus noua ędificia conſtruere/ſeu iam conſtructa ampliare ſe velle vt ipſi talia proponentes/ante omnia ſe obligarent ad incohãdum & perficiendum hmõi noua ędificia modis & formis/ac infra tempus/& ſub pęnis/de quibus ipſis Camerario & Magiſtris perſonarum & ędificioꝝ qualitate inſpecta/videretur,& ab illis qui ſic ſe obligaſſent/& pręmiſſa non ampliarent/penas exigerent moderatas/& nihilominus eos compellerent ad obſeruan/dum pręmiſſa/per eas vel quas prius habitarent/ & etiã propterea eis venditas domos aliis ędificare volentibus vendẽdum pro iuſto & rationabili pretio vt pręfertur moderando, Et quia interdum cõtingebat qđ habẽtes domos ſiue domorum ſedimina clauſtra ſeu loca in eadem Vrbe/& illa vendere volentes/variis plęrũq; modis & occaſionibus illa vendere recuſabant habentibus domos/ſedimina/clauſtra/& loca illis vicina/ & nõnũq̃ illa vẽdebant ęmulis eorũdem vicinorum ſeu perſonis eis parum gratis/quo fiebat vt ipſi domorum/clauſtrorum/& ſediminum/ſeu aliorum locorum vicino/rum domini illa emere volentes & habere nequeuntes retraherẽtur perſępe ab ędificatione de nouo in eorum ſediminibus & locis vicinis/ac ab ampliandis domibus quas inibi habebant,ſicq; decori eiuſdem Vrbis/aut ſaltem ipſorum vicinorum commoditati non parum detrahebatur: Etiam ſtatuit & ordinauit idem Prędeceſſor ꝙ pręfati ſic vendere volentes /tenerẽtur domos/ſedimina/clauſtra plateolas/& loca venalia huiuſmodi vendere habẽtibus domos/ſe/dimina/clauſtra / & loca alia illis contigua pro iuſto & rationabili pretio/per alios euidenter & non ficte forſitan oblato,& ſi illa aliis q̃ vicinis pręfatis venderent / venditiones illę quoad alios qui ea emerent/& eorum cõmodum nullius eſſent roboris vel momenti & haberentur pro infectis,& deberent Camerarius & Magiſtri pręfati emenrem poſſeſſione domus/ſediminis/clauſtri/plateolę/ſeu alterius loci ſic empti/abſq; vlla tela iudicii,vicino inſtanti/ & pretiũ rationabile offerenti,& dicto emptori ſi illud recipere/& emptioni per eum factę renuntiare/& ipſum vicinum iuxta Camerarii & Magiſtrorum prędictorum ordinationem cautum facere vellet perſol uendum deponentre amouere/& ipſum vicinum in illius poſſeſſio/nem inducere/perinde ac ſi emptio ab ipſo facta fuiſſet,& ſi forſan· Duo eſſent vicini quibus domus/clauſtrum/ſedimen/plateola/ ſeu alius locus de cuius venditione ageretur,vtilitatem/cõmoditatem/

ferre posset/ille ex eis preferri deberet in premissis que Camerarius & Magistri prefatis cōsideratis circūstantiis vniuersis venali domo sedimine claustro solo plateola seu loco alio magis indigere decla rent/& si equaliter indigerēt & pro parte vni & pro parte alteri pos/ set exinde cōmoditas prouenire vtriq; proportionabiliter cōcedere tur si vero facta illius diuisione portiōes vtriusq; fere inutiles essent non diuideretur/sed Camerarius & Magistri alterꝝ eorūdē vicinoꝝ quem vellent illam vel illud assignarent Camerario in Ecclesiasti/ cas & eo ac Magistris prefatis in alias personas cum facultate & po testate videlicet Camerario per censuram Ecclesiasticam & ipso ac Magistris prefatis per penaꝝ & mulctaꝝ exceptionē ac personalē districtionē & alia iuris remedia, Contradictores quoslibet & Re/ belles cōpescendi Executoribus desuper deputatis prout singulis litteris p̄dictis plenius continetur: Et successiue pie memorie Iulius pp. ii. etiā Predecessor noster motu & sciētia similibus dictas prio/ res litteras cū inhibitionibus ac singulis aliis in eis cōtentis clausulis approbauit & cōfirmauit, ac perpetuo firmitatis robur obtinere & obseruari debere decreuit voluit & mādauit. Nos igitur cōsideran/ tes quantū decoris & dignitatis Vrbi & Curie supradictis & in edi ficiorum & predioꝝ ampliatione/& salubrioris aeris amenitate/& hominū in omni virtutum & dignitatum genere Illustriū Copia & cultu a tēpore quo dicte littere emanarunt accessit, & q; pro con seruatione & in melius progressu Curie & Vrbis predictaꝝ status necessaria est perpetua & inuiolabilis dictarum vsus & obseruantia litteraꝝ/earumq; in aliquibus que ipsaꝝ etiam in Suburbiis & aliis locis dicte Vrbi vt premittitur circūuicinis effectū passim impedi re noscūtur extensio & ampliatio, cupiētesq; in premissis pro virili nostra oportunū adhibere remediū, Motu simili nō ad alicuius no bis super hoc oblate petitionis instātiam sed de nostra mera & ma tura deliberatione ac certa sciētia/auctoritate Ap̄lica tenore presen tium omnes & singulas litteras predictas cum oībus in eis contētis clausulis approbamus & innouamus, & presentis scripti patrocinio cōmunimus, Decernētes eas in singulis ipsaꝝ partibus ēt in quibus forte hactenus in vsum recepte non sint debere ab oībus perpetuis futuris tēporibus inuiolabiliter obseruari: Et nihilominus dictoꝝ predecessoꝝ inherendo vestigiis cupiētes ipsoꝝ Ciuium & Curia/ lium & alioꝝ edificare volētium cōmoditatibus prouidere/ vt quā totius vrbs ipsa ac predia nostris presertim temporibus/edificiis ac

prędiis instauretur/considerantes q̄ in eadem & eius districtu sunt mulctę domus & loca sub proprietate tam diuersarum Basilicarum & Ecclesiarum q̄ Hospitaliũ & aliorum quorũcunq; piorum locorum in casum in quem dñi quibus in censum aut emphiteosim seu alias quomõ libet loca aut domus cõcessa sunt in illis ędificare vellent vel cum aliis ad hunc effectũ tãtum prout melius poterunt cõcordare iuxta seriem & tenorẽ litterarum recolendę memorię Alexandri p̄p̄ vi.etiã Prędecessoris nostri super via Alexandriñ emanatarum,quas cum omnibus illarum inhibitionibus decretis clausulis & mãdatis approbamus & innouamus,ac ad quęcunq; Vrbis & prędiorum loca ad hunc effectum extẽdimus & ampliamus,earũdem tamen basilicarum Ecclesiarum & aliorum quorũcunq; etiam piorum locorum non solum indẽnitati sed vtilitati prouidere volentes prout per pręsentes prouidemus,& vt dicti domini vel alii ad ędificandum facilius & libentius inducantur,volumus & decernimus q̄ si census vel responsio & pensio annua erit in emphiteosim perpetuam/aut censum perpetuum alicuius familię/q̄ tali casu liceat illis de familia tantumdem censum siue similem responsionẽ in aliã domum siue domos vel possessionem aut quęcũq; alia bona stabilia ad dictum censum vel responsionem conueniẽtia trãsferre & permutare/aucta tamen Decima parte Quod etiam volumus & decernimus de domibus & locis tam intra quã extra ipsam Vrbem infra Miliaria prędicta hmõi consistentibus & cęteris bonis dictarum Basilicarum Ecclesiarum & aliorum etiam piorum locorum diuersis Inquilinis pro annua respõsione vel aliter etiam ad plures Annos quibusuis locatariis locari seu ad plures vitas aut cum facultate denominãdi vnam vel plures personas concedere solitis seu concessis aut in futurum concedẽdis,quo possint in illis ędificare seu illa quoquomodo ampliare volentes dare & consignare dictis dominis & proprietariis alias domos seu possessiones vel quęcunq; alia bona stabilia tantumdem diuersis Inquilinis pro annua pensione cum augumẽto tamen Decimę seu maioris partis arbitrio Camerarii & Magistrorũ stratarum huiusmodi honestum visum fuerit/ac alias seu illarum & illorum pretia cum dicto augumento iuxta formam & tenorem dictarum litterarum Alexandri/& pecunias inde prouenientes in alias possessiones & bona vel necessitates ipsarum Ecclesiarum/prout in dictis litteris latius continetur/conuertere,qđ siquis id efficere recusabit possint Camerarius & Magistri pręfati iuxta facultates in dictis litteris

Sixti & alexandri concessas cogere quęcunq; Capitula Cǫnuentus Hospitalia & alia quęuis etiam pia loca ad faciendum dictam per mutationem cum augumēto dictę Decimę partis & si inter Duos aut plures ędificare volentes lis aut controuersia oriri contingat vo lumus & decernimus ꝙ pręuentio habeat locum ꝙ qui primus ne gocium inceperit/& dictos dominos proprietarios primus inter/ pellauerit ille sit potior, nec ab aliquo postea molestari vel quoquo modo impediri possit & valeat, quinimmo ex nunc sit illi iūs quęsi tum & tamen ad tollendum scandala seu controuersias quę exinde oriri contingeret ne quis postea dolose & fraudulenter ob proter/ uiam aliquorum & inuidiam seu ipsorum cōmodum plęrumq; fieri posset etiam si plus offerrent & aliis vt pręmittitur esset impe/ dimētum /volumus & decernimus ꝙ permutatio huiusmodi cum augumēto Decimę partis & vltra prout arbitratum fuerit vt pręfer tur censeatur & sit in euidentem vtilitatem: Et ne ob huiusmodi in terpellationem domini & proprietarii pręd icti aliqua dāna seu in/ commoda patiantur ꝙ liceat ipsis easdem suas domus loca & bo/ na retinere/donec sit illis cum effectu assignata dicta recōmpensa cū augumēto huiusmodi: Et quoniam sicut accepimus nonnulli ad habitandum domos quibus illarum vicinos pro ornatu & amplia tione pręd ictis indigere conspiciunt/de nouo se conferunt, vel illas instaurari aut refici faciunt vt quod eis directo non licet hanc salsē via obliqua dictę Vrbis decori & vtilitati obuient vel illa augere desiderantes ad domos ipsas longe plus iusto pretio emendum ne/ cessitate compellāt/auctoritate & tenore pręmissis declaramus om nes & singulos qui postꝙ pro parte dictorum Magistrorum super domibus eorum per eos tunc non habitatis pro cōmoditate in illis & apud illas ędificare volentium/ vt pręfertur vendendis/ requisiti fuerint, domos vendendas hmōi de nouo habitare aut instaurari vel refici non tamen a fundamentis facere incęperint ad illas ven/ dendum/ iuxta dictarum Sixti Prędecessoris posteriorum littera rum tenorem/perinde ac si ad eas sic de nouo habitandum se non contulissent/illasue instaurari aut refici facere non incępissent per Camerarium & Magistros pręfatos cogi & compelli posse atq; de bere tam in pręteritis quā in futuris, ac volumus ea omnia quę per Sixtum Prędecessorem pręfatum super venditionibus/& diuisioni bus domorum areaꝝ siue plateaꝝ intra Vrbem consistentium in fauorē personaꝝ de nouo ędificare aut constructa ędificia/& predia

ampliare volentium/ab inuitis dominis seu etiā eorum nomine fa/ciendis prouide sunt disposita / etiam extra Vrbem in locis vltra prędicta Miliaria nō distantibus/in quibus ab aliquot citra Annis multa & speciosa viridaria vineę & alia non minus pulchra q̄ vsui humano vtilia & necessaria secessus & ędificia surgere inceperunt vicem sibi vendicare & effectum sortiri debere/ vbi & quotiens eisdem Camerario & Magistris videbitur vtilitati vel ornatui pu/blico expedire: Non obstantibus Constitutionibus & ordinationibus Apostolicis/ac quibusuis facultatum & licentiarum testandi & alias disponendi inter viuos vel in vltima voluntate de bonis & rebus per Ecclesias & alia Ecclesiastica & pia loca / illorumue fru/ctus redditus & prouentus pro tempore acquisitis personis Eccle/siasticis sęcularibus & regularibus per sedem Apostolicam quo/modolibet concessarum Reuocationibus reductionibus modifica tionibis suspensionibus & aliis cōtrariis dispositionibus / etiam per viam perpetuę Constitutionis ex quibusuis etiam in fidei aut terrę sanctę contra Infideles & fabricę dictę Basilicę subsidium/aut aliis quantumlibet maximis & vrgentissimis ac necessariis causis etiam motu & scientia ac potestatis plenitudine similibus/& de dictorum Cardinalium consilio etiam Consistorialiter habito/ & cum aliis quibuscunq; etiam derogatoriarum derogatoriis & talibus clausu lis irritantibus declarationibus restitutionibus reintegrationibus & decretis q̄ illis non possit modo aliquo derogari /per prędictos & quoscūq; alios Roman̄ Pontifices similiter Prędecessores nostros ac nos & sedem prędictam factis & faciēdis/quibus omnibus illoꝝ tenores ac si de verbo ad verbum insererentur pręsentibus pro suffi cienter expressis habentes/harum serie motu scientia & potestatis plenitudine supradictis specialiter & expresse derogamus, & ad pręsentium & dictarum Sixti Alexandri Iulii & aliorum Prędecesso/rum litterarum / & contentorum omnium in eis obseruationem nos successoresq; nostros ęque & absq; vlla differentia teneri/ac si ea solemni dilectorum filiorum Pauli Colęiohānis & Francisci de Veteranis ac Iuliani de Lotis Conseruatorum Camerę/ & Anto/nii de Zocchulis Prioris Capitū Regionū dictę Vrbis/ ac Marci Antonii de Alteriis & Iacobi de Fraiapanibus Magistrorum ędi/ficiorum & viarum dictę Vrbis/pro dilectis filiis Populo Roma/no & ipsius nomine stipulatione desuper pręcedēte nos/ & succes/sores nostri prefati eisdem Populo concessissemus, & cum eis su/

per his omnibus & singulis contraxissemus decernimus & declara mus/Ceterisq; contrariis quibuscunq;:Et quia difficile forsan foret pręsentium litterarum notitiam ad quascunq; personas deuenire/ea dem Apostolica auctoritate volumus & decernimus q; transum/ ptis pręsentium litterarum,etiam per impressionem factis,subscri/ ptione & sigillo dilectorum filiorum Conseruatorꝝ Camerę almę Vrbis nostrę munitis eadem fides vbicũq; adhibeatur,quę ipsis ori ginalibus litteris quibuscunq; in locis adhiberetur si forent exhibi/ tę vel ostensę.Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrę approbationis innouationis communitionis decreti exten/ sionis ampliationis prouisionis voluntatis declarationis & deroga/ tionis infringere vel ei ausu temerario contraire.Siquis autem hoc attemptare pręsumpserit Indignationem omnipotentis dei/Ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum Datum Romę apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Do/ minicę.M.D.XVI.Quarto Noñ Nouemb. Pontificatus Nostri Anno Quarto.

R.Ep̃s Ostieñ.Cardinalis.S.Georgii Camerarius.

P.Cardinalis.S.Eusebii.

Visa A.Cardinalis.S.Praxedis.

BVLLA.S.D.N. DOMINI LEONIS.PP.X. INNOVATORIA BREVIS FÆ.RE.IVLII.PP.II.CONTRA Barones & Cõmunitates in Terris Ecclesię permittentes Latrocinia fieri in personas venientium ad Vrbem & recedentium ab ea: & concessionis facultatum.R.P.D.Clericis & Pręsidentibus Camerę Apostolicę pro recuperatione rerum ablatarum.



EO Episcopus seruus seruorum dei. Ad perpetuam rei Memoriam: Romani Pontificis prouidentia circunspecta Prędecessorum suorum gesta quę pręcipue pro venientium ad Almam Vrbem totius orbis caput, & recedentium ab ea: securitate & commodo, facta sunt, pensatis oportunis occasionibus innouat atque extendit prout conspicit in domino salubriter expedire. Dudum siquidem a fęlicis Recordationis Iulio.pp.ii.Prędecessore nostro emanarunt litterę in forma Breuis, tenoris subsequentis: Iulius pp.ii.Dilectis filiis Baronibus & Domicellis: ac Communitatibus & vniuersitatibus Terrarum & Castrorum eorumdem, necnon aliis Ciuitatibus & vniuersitatibus Opidorum & Terrarum Sanctę Romanę Ecclesię mediate vel ĩmediate subiectis Salutem & Apostolicam ben̄. Quia nihil est quod magis expediat nostrę Almę Vrbis & Curię ac cęterorum subditorum Sanctę Romanę Ecclesię quieti & regimini q̃ qđ euntes & redeuntes ad eandem ac cęteras Terras eiusdem Sanctę Romanę Ecclesię secure & libere sine cursione offensione & inuasione Latronum furum ac Sicariorum & aliorum maleuiuentium, stare ire & redire possint & valeant, ac propterea tam de iure cõmuni q̃ ex specialibus ordinationibus fęlicis Recordationis Pauli.ii.& Sixti.iiii.nostri secundum carnẽ patrui ac Innocentii viii. & Alexandri vi. Prędecessorum nostrorum Romañ Pontificum Statutum fuerit, vt omnes Barones & Domicelli & vniuersitates Castrorum eorũdem, ac Ciuitates etiam cęterę terrę & oppida Sanctę Romanę Ecclesię mediate & ĩmediate sub/

iecti & subiectę, eorum terras oppida Villas & Territoria quęcunq; a dictis latronibus siccariis furibus & aliis delinquentibus custodi/rent & secura ac libera facerent, alias ad emendam omnium dāno/rum & rerum subtractarum tenerentur / & obligarentur : Idcirco Prędecessorum nostrorum vestigia insequentes/pro pace & quiete dictę Vrbis & omnium Terrarum prędictarum/omniumq; incola rum & venientium ad easdem securitate, vobis omnibus & ve/strum cuilibet tenore pręsentium expresse mandamus vt vestras Terras Communitates vniuersitates Villas & Castra/ac Territoria omnia a pręfatis viris facinorosis latronibus furibus siccariis & aliis delinquentibus a die intimationis pręsentium earūdem secura & libera teneatis reseruetis & custodiatis, q si secus feceritis tam pę nas iuris q̄ alias pęnas & cęnsuras a Prędecessoribus nostris prędi/ctis supet hiis promulgatas ipso facto vos / & quemlibet vestrum incurrere decernimus & declaramus : Mandantes insuper venera/bili fratri Raphaeli Episcopo Albanen̄ Camerario nostro ac dile/ctis filiis Clericis & Pręsidētibus Camerę Apostolicę/necnō Almę Vrbis Senatori & aliis Officialibus Legatis & Gubernatoribus Prouinciarum Ciuitatum Terrarum & locorum eiusdem Sanctę Romanę Ecclesię/quatenus ad denuntiationem & querelam eo℞ qui inuasi spoliati aut aliquod aliud dānum ab huiusmodi latroni bus furibus & siccariis passi fuerint pro satisfactione eorum ad de/clarationem dictarum penarum/& emendationem dictorum dam norum iuxta formam & tenorem Constitutionum prędictarum & pręsertim Constitutionis & ordinationis pręfati Alexandri vi. Prędecessoris nostri via executiua procedant & procedere debeant alioquin vbi requisiti fuerint/& illa exequi neglexerint/ tam ipsos q̄ vos & vestrum quemlibet ad emendationem dictorum damno/rum teneri volumus/decernimus & declaramus. Non obstantibus quibuscumq;. Datum Romę apud Sanctum Petrum die Octaua Nouembris Millesimoquingentesimoquarto Pontificatus Nostri Anno Primo. Nos itaq; cupientes litteras prędictas pro veniētium ad Almam Vrbem/& ab ea recedentium tutela & commodo in/uiolabiliter obseruari. Motu proprio & ex certa nostra scientia: litteras prędictas auctoritate Apostolica tenore pręsentium innoua mus/ac pręsentis scripti patrocinio cōmunimus, illasq; perpetuis futuris temporibus inuiolabiliter obseruari debere decernimus. Et insuper cum huiusmodi furta delicta & derobationes fiant in siluis

nemoribus latebris & in locis occultis & secretis non adhibitis nec prȩsentibus Testibus adeo qđ sine maxima difficultate per ipsos spoliatos & derobatos furta & valor rerum subtractarum & ablatarum probari non possint, Statuimus & ordinamus ꝙ quo ad probationem bonorum subtractorum & eorum valorem stetur declarationi prȩfatorum Prȩsidentium & Clericorum ipsius Camerȩ Apostolicȩ qui diligenter considerata qualitate personarum spoliatarum & derobatarum exposita quãtitate furtorum & aliis circũstantiis & coniecturis recepto iuramento ipsarum personarum derobatarum seu mercatorum quorum bona ablata existebãt / super quibus prȩfatorum Prȩsidentium & Clericorum consciẽtiam oneramus, furtum & eius valorem declarare debeant, & ꝙ si derobatio seu furtum in confinibus diuersorum territoriorum diuersarum Cõmunitatum seu dominorum vel iuxta huiusmodi confines derobatus contra dominum territoriorum prȩdictorum aut Cõmunitatẽm quam & quem elegerit ad recuperationem rerum sibi ablatarum agere possit & valeat ab actione quã ipse derobatus intentauerit discedere si ei placuerit/ & contra alium agere licite possit (cũ domini confinium prȩdictorum illos non custodiẽdo in prȩmissis culpa non careant) reseruato tamen soluenti iure agendi contra cõterminos: Et vt quantum fieri potest omnis occasio crassandi & derobandi sublata esse videatur / eisdẽ motu & sciẽtia ac tenore prȩcipimus & mandamus sub Duorum Milium ducatorum Camerȩ Apostolicȩ applicandorum pȩnis similibus omnibus & singulis antedictis: ne fures latrones & Crassatores in siluis & sȩpibus latibula faciant & ibi se abscondere possint / vt prope vias publicas vtrinꝗ ad medium Miliare arbores & sȩpes & quȩcumꝗ latibula incidere seu incidi ac amouere seu amoueri & extirpari facere infra Duos Menses a die publicationis prȩsentium computandos, & sic incisas cõseruare & manutenere omnino teneantur / & debeant. sicꝗ per Clericos dictȩ Camerȩ ac quoscũꝗ alios iudices & Commissarios etiã. S.R.E. Cardinales & sacri Palatii Apostolici causarum Auditores iudicari sentẽtiari ac diffiniri & exequi debere, sublata eis & eoꝝ cuilibet aliter iudicandi & interpretandi facultate/ decernimus summarie & absꝗ iudicii tela Mandantes propterea eisdem Raphaeli Epõ & Camerario ac Prȩsidẽtibus & Clericis pro tẽpore existentibus/ vt prȩmissa omnia & singula ab oĩbus inuiolabiliter obseruari faciant, & cõtrafacientes ad illoꝝ obseruationẽ per

ſupradictas pęnas/iuxta ſtilum ipſius Camerę cōpellant. Volumus autem q̄d pręſentiū Trāſumptis/manu vnius Clerici & vnius Notarii eiuſdē Camerę ſubſcriptis /eadem prorſus fides indubia adhibeatur quę pręſentibus adhiberetur ſi eſſent exhibitę vel oſtenſę. Nulli ergo omnino hominum liceat hāc paginam Noſtrę innouationis cōmunitionis decreti ſtatuti ordinationis onerationis p̄cepti mandati & voluntatis infringere vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare pręſumpſerit Indignationem omnipotentis Dei/ac Beatoꝝ Petri & Pauli Apoſtoloꝝ eius ſe Nouerit Incurſuꝝ. Datum Romę apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicę Milleſimoquingenteſimodecimooctauo. Kal. Septembꝝ. Pontificatus Noſtri Anno Sexto.

FINIS.

¶Impreſſum Romę in Regione Parionis per Magiſtrū Stephanum Guillireti de Lunariuilla Tulleñ Dioc. Sub Anno Dñi. M. D. XIX. Indict. vii. Die vero. viii. Menſis Aprilis. Sedente Diuo Leone. X. Pont. Opt. Max. Pontificatus ſui Anno Septimo.





Iul. S.

9. aug.ti 1563.

factum fuit decretum in [illegible] contra [illegible]
non possessores de [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] nisi [illegible]
[illegible] promissa in [illegible]

Statum de pact. et dicti lib. v. an habeat
locum in [illegible] promissio vel assignari
et an in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in addit. ad l. f. ff. si
[illegible] bo. coll[illegible].

si stat. prohibet aliquid [illegible] [illegible]
~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] p. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] offic. [illegible]
[illegible] [illegible] 35. et 58

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dari [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] qui [illegible] per alium [illegible] [illegible] arm.
cap. 13

[illegible] [illegible] [illegible] publ. [illegible] [illegible] quo [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cap. [illegible] et [illegible] [illegible]
publice [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

